

דוח תקופתי לשנת 2010

דוח תקופתי לשנת 2010

פרק א:	תיאור עסקי התאגיד
פרק ב:	דוח הדירקטוריון
פרק ג:	דוחות כספיים
פרק ד:	פרטים נוספים על התאגיד

פרק א': תיאור עסקי התאגיד

תוכן עניינים

3	1.	תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד
3	1.1	הגדרות
5	1.2	תרשים מבנה אחזקות הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2010
5	1.3	פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו
6	1.4	תחומי פעילות
7	1.5	השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו
7	1.6	חלוקת דיבידנדים
11	2.	מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של החברה
11	2.1	ריכוז תוצאות הפעילות
12	2.2	מידע כספי לפי תחומי הפעילות של התאגיד
21	3.	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
21	3.1	מידע כללי על תחום הפעילות
47	3.2	מוצרים ושירותים
53	3.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
57	3.4	לקוחות
58	3.5	שיווק והפצה
60	3.6	ביטוח משנה
61	3.7	ספקים ונותני שירותים
62	3.8	תחרות
65	3.9	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה
67	4.	ביטוח רכב חובה
67	4.1	מידע כללי על תחום הפעילות
73	4.2	מוצרים ושירותים
73	4.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
74	4.4	לקוחות
74	4.5	שיווק והפצה
74	4.6	ביטוח משנה
75	4.7	ספקים ונותני שירותים
76	4.8	תחרות
76	4.9	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה
77	5.	ביטוח רכב רכוש
77	5.1	מידע כללי על תחום הפעילות
80	5.2	מוצרים ושירותים
80	5.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
81	5.4	לקוחות
81	5.5	שיווק והפצה
82	5.6	ביטוח משנה
82	5.7	ספקים ונותני שירותים
83	5.8	תחרות
83	5.9	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה
85	6.	ביטוח כללי אחר
85	6.1	מידע כללי על תחום הפעילות
90	6.2	מוצרים ושירותים
93	6.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים
94	6.4	לקוחות
95	6.5	שיווק והפצה
95	6.6	ביטוח משנה
97	6.7	ספקים ונותני שירותים
97	6.8	תחרות
101	7.	תיאור עסקי התאגיד - עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה
101	7.1	סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד
105	7.2	מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד
122	7.3	השקעות
127	7.4	ביטוח משנה
130	7.5	ספקים ונותני שירותים

131	הון אנושי	7.6
137	שיווק והפצה	7.7
138	רכוש קבוע ומתקנים	7.8
140	עונתיות	7.9
141	נכסים לא מוחשיים	7.10
142	הליכים משפטיים	7.11
142	מימון	7.12
143	דירוג אשראי	7.13
144	מיסוי	7.14
144	יעדים ואסטרטגיה עסקית	7.15
149	משטר תאגידי	.8
149	כללי - ישיבות הדירקטוריון וועדותיו	8.1
150	ועדות דירקטוריון	8.2
152	קצין ציות	8.3
153	קוד אתי	8.4
157	ניהול סיכונים	.9
157	מדיניות ניהול הסיכונים	9.1
157	תהליכי העבודה	9.2
157	דין בגורמי סיכון	9.3
160	טבלת גורמי סיכון	9.4
160	עמדת הדירקטוריון בעניין אופן ניהול הסיכונים	9.5

**חלק א': פעילות התאגיד
ותיאור התפתחות עסקיו**

דוח זה נערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח - 1998 ובהתאם לחוזרי המפקח על הביטוח מס' 3-2006 ומס' 1-2007, ומס' 4-2010, אשר החילו את תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, על מבטחים, בשינויים המתחייבים מאופי פעילותם, לעיתים, תוך קביעת פירוט שונה מהנדרש לפי התקנות האמורות, וכן בהתאם לחוזרים נוספים שפורסמו על ידי המפקח מעת לעת.

1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד

1.1 הגדרות

למונחים המפורטים להלן תהיה בפרק תיאור עסקי התאגיד המשמעות הרשומה לצידם, אלא אם נאמר במפורש אחרת:

"גוף מוסדי" - מבטח וחברה מנהלת;

"דמי ביטוח" - הסכום שמשלם המבוטח למבטח עבור הפוליסה;

"דמי גמולים" - הסכום שמשלם עמית (שכיר, עצמאי ומעסיק) בקרן פנסיה עבור הביטוח הפנסיוני;

"דמים" - סכומים המשולמים על ידי המבוטח לכיסוי הוצאות המבטח, כגון: דמי רישום, או לכיסוי תשלומי חובה כגון: מסים והיטלים שונים;

"הדוחות הכספיים" - הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה ליום 31 בדצמבר 2010;

"החברה" ו/או "מנורה מבטחים ביטוח" - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ;

"החברה האם" ו/או "מנורה מבטחים החזקות" - מנורה מבטחים החזקות בע"מ;

"המפקח" או "המפקח על הביטוח" או "הממונה" - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר שהוא גם המפקח על הביטוח, כהגדרתו בחוק הפיקוח;

"הקבוצה" - והחברות שבשליטתה, במישרין או בעקיפין;

"חוזרי המפקח" - חוזרים, ניירות עמדה והבהרות המתפרסמים על ידי הממונה או המפקח;

"חוק הגנת הפרטיות" - חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981;

"חוק השקעות משותפות בנאמנות" - חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;

"חוק החברות" - חוק החברות, התשנ"ט-1999;

"חוק חוזה הביטוח" - חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;

"חוק הייעוץ הפנסיוני" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005 (בשמו הקודם: חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה-2005);

"חוק ניירות ערך" - חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

"חוק הפיקוח" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (בשמו הקודם: חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981);

"חוק קופות הגמל" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"חיתום" - תהליך אישור הצעת הביטוח ופעולת תמחור הפוליסה המבוצעת, בין היתר, בעזרת הנחות אקטואריות;

"מנורה מבטחים גמל" - מנורה מבטחים גמל בע"מ;

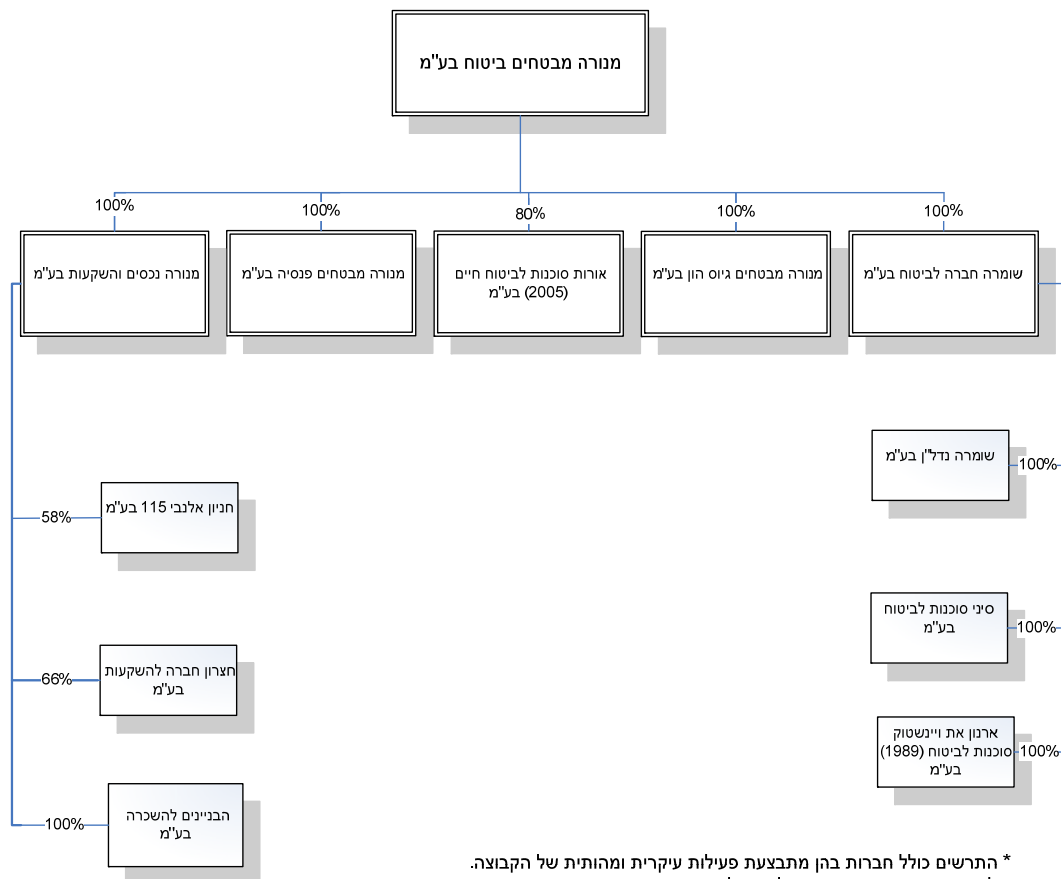
"מנורה מבטחים פנסיה" - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ;

"פקודת מס הכנסה" או "הפקודה" - פקודת מס הכנסה [נוסח חדש];

"שומרה" - שומרה חברה לביטוח בע"מ והחברות שבשליטתה, אלא אם כן משתמע או צוין במפורש אחרת;

"שייר" - יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח משנה;
"תקנות דרכי ההשקעה" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001;
"תקנות ההון המינימאלי" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998;
"תקנות החישוב" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984;
"תקנות פרטי דין וחשבון" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998;
"תקנות קופות הגמל" - תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964;
Standard & Poor's - S&P - חברת דירוג אשראי בינלאומית;

1.2 תרשים מבנה אחזקות הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2010

* התרשים כולל חברות בהן מתבצעת פעילות עיקרית ומהותית של הקבוצה. לקבוצה חברות בנות וחברות לא פעילות נוספות שאינן מתוארות בתרשים.

1.3 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

- 1.3.1 מנורה מבטחים ביטוח התאגדה בישראל בשנת 1995 כחברה פרטית בשם בני ראובן יזמים (1995) בע"מ. החברה הינה חברת בת, בשליטה מלאה, של מנורה מבטחים החזקות, אשר נתאגדה בישראל (פלשתינה) בשנת 1935 כחברה פרטית שעיסוקה בענפי הביטוח השונים, בשם משרד לאחריות כללית בע"מ. בשנת 1948 שונה שמה של מנורה החזקות בע"מ ל"מנורה משרד לאחריות וביטוח משנה בע"מ". בשנת 1976 שונה שמה של מנורה החזקות בע"מ פעם נוספת ל"מנורה חברה לביטוח בע"מ", ובשנת 2006 שינתה את שמה פעם נוספת לשמה הנוכחי "מנורה מבטחים החזקות בע"מ".
- 1.3.2 בשנת 1998 ובמסגרת הליך של פיצול של עסקי הביטוח של מנורה מבטחים החזקות, שינתה מנורה החזקות בע"מ את שמה כמפורט לעיל ובמקביל שינתה החברה את שמה ל"מנורה חברה לביטוח בע"מ". בשנת 2006 שינתה החברה את שמה לשמה הנוכחי - "מנורה מבטחים ביטוח בע"מ".
- 1.3.3 בשנת 2001 מוזגה מנולייף מנורה חברה לביטוח בע"מ, חברה בת של החברה, שעסקה בתחום ביטוח החיים, לתוך החברה.
- 1.3.4 החברה הינה חברת ביטוח המורשית לעסוק בכל ענפי הביטוח העיקריים, ובכלל זה ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, ביטוח רכב (חובה ורכוש) וביטוח כללי אחר. כן

עוסקת החברה באמצעות מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, חברת בת בבעלות ובשליטה מלאה של החברה בניהול קרן הפנסיה הגדולה בישראל כמפורט בפרק 3 להלן.

1.3.5 בנוסף, לחברה השקעות במספר חברות בנות נוספות כמתואר בתרשים שלעיל. חלק מנכסי הנדל"ן, משרדים ומקרקעין של החברה מוחזקים על ידי מנורה מבטחים נכסים והשקעות בע"מ.

1.3.6 בחודש דצמבר 2007, רכשה החברה את מניות שומרה, וכן את מניות סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (בשמה החדש ארנון את ויינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ) (להלן: "סוכנות ארנון את ויינשטוק"). שומרה עוסקת בעיקר בתחומים של ביטוח רכב (חובה ורכוש) וביטוח רכוש וכן מחזיקה בסוכנות ביטוח (סיני סוכנות לביטוח בע"מ) ובנכסי נדל"ן (באמצעות שומרה נדל"ן בע"מ).

1.4 תחומי פעילות

הקבוצה עוסקת בתחומי הפעילות הבאים:

1.4.1 **ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:** תחום פעילות זה כולל את פעילויות ביטוח החיים והבריאות (טווח ארוך) הנותנים כיסוי לאירועים ביטוחיים הנובעים מסיכונים שונים במהלך חיי הפרט וכולל גם חיסכון ארוך טווח באמצעות החברה. בנוסף, הקבוצה מנהלת קרנות פנסיה, באמצעות החברה הבת מנורה מבטחים פנסיה. לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.6 להלן.

1.4.2 **ביטוח רכב חובה:** פעילות התחום הינה מתן כיסוי ביטוחי לנזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש בכלי רכב מנועי, כנדרש על פי דין. הפעילות כוללת שיווק ומכירה של פוליסות ביטוח רכב חובה, ומתנהלת בקבוצה באמצעות החברה ושומרה.

1.4.3 **ביטוח רכב רכוש:** תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות לביטוח נזקי רכוש לרכב, לרבות נזקי צד ג' הנגרמים באמצעות כלי רכב מבוטחים, והוא מנוהל בקבוצה באמצעות החברה ושומרה.

1.4.4 **ביטוח כללי אחר:** תחום זה כולל את יתר ענפי הביטוח. הביטוחים העיקריים בתחום זה הינם ביטוח חבויות, ביטוח רכוש, וביטוח בריאות (טווח קצר) וכן פעילויות שלא נכללו בתחומי פעילויות אחרים והוא מנוהל בקבוצה באמצעות החברה ושומרה.
להלן פירוט הענפים העיקריים הנכללים בתחום ביטוח כללי:

1.4.4.1 **ביטוח חבויות:** ענף זה כולל את פעילות הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות לביטוח חבויות כלפי צדדי ג'.

1.4.4.2 **ביטוח רכוש:** במסגרת ענף זה פועלת הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות ביטוח רכוש אשר אינו נכלל במסגרת הפוליסות המוצעות בתחום ביטוח רכב רכוש.

1.4.4.3 **ביטוח בריאות (טווח קצר):** במסגרת ענף זה פועלת הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות, פרט וקבוצתיות, לביטוח תאונות אישיות ולביטוח מחלות ואשפוז (ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים)¹ ענף זה מנוהל בקבוצה באמצעות החברה ושומרה (בהיקף קטן). לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.6 להלן.

¹ ענף מחלות ואשפוז כולל גם ביטוח הוצאות רפואיות וביטוח שיניים, אך מאחר והינם פוליסות לטווח ארוך, נכללו ביטוחים אלו בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

1.4.4.4 **יתר ענפי ביטוח כללי:** לחברה פעילויות אחרות, לא מהותיות בענפי ביטוח כללי כגון: ביטוח ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות, ביטוח ערבות חוק המכר, ביטוח דמי מחלה (לכיסוי חבות מעסיקים כלפי עובדיהם לתשלום ימי מחלה, על פי דין) וסיכונים אחרים.

1.4.5 תיאור תחומי הפעילות של הקבוצה יעשה בנפרד, למעט בעניינים הנוגעים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה, אשר יתוארו יחדיו, במסגרת סעיף 7 להלן.

1.4.6 החל מיום 1 בינואר 2011, ובשל שינוי במבנה הארגוני של הקבוצה, יוגדר ענף ביטוח בריאות כתחום פעילות נפרד אשר יאחד תחתיו פוליסות ביטוח בריאות שונות (הן לטווח קצר והן לטווח ארוך), וכן ידווח כמגזר נפרד החל בדוחות הכספיים של החברה לרבעון הראשון של שנת 2011. יודגש, כי נכון לשנת 2010, המידע והנתונים המובאים בדוח תקופתי זה משקפים את פעילות הקבוצה נכון לשנת 2010, כפי שהייתה בפועל, דהיינו נתוני ביטוח בריאות לטווח קצר נכללו בתחום פעילות ביטוח כללי ונתוני ביטוח בריאות לטווח ארוך נכללו בתחום פעילות ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

1.5 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו

לא בוצעו השקעות בהון החברה בשנתיים שקדמו למועד דוח זה וכן לא התבצעו עסקאות מהותיות שנעשו על ידי בעלי עניין בחברה מחוץ לבורסה, למעט הנפקת מניות במסגרת ומכוח תכנית מניות ליו"ר דירקטוריון החברה (בעבר מנכ"ל החברה), לחברת נאמנות עבורו.

לפרטים בדבר תכנית המניות למנכ"ל החברה האם, ראה סעיף 7.6.10 להלן וכן באור מס' 31 לדוחות הכספיים.

1.6 חלוקת דיבידנדים

בשנתיים שקדמו לתאריך הדוח, החברה לא חילקה דיבידנדים. לפרטים בדבר הגבלות על חלוקת דיבידנד החלות על החברה, בשל מגבלות ההון המוטלות עליה, ראה באור מס' 14(z) לדוחות הכספיים.

חלק ב': מידע כספי על תחומי הפעילות של התאגיד

2. מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של החברה

2.1 ריכוז תוצאות הפעילות

להלן יובא מידע כספי אודות תוצאות תחומי הפעילות (באלפי ש"ח):

מאוחד			
2008	2009	2010	
49,676	291,719	173,688	רווח מתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
(47,506)	74,815	79,219	רווח (הפסד) מתחום ביטוח רכב חובה
(286)	40,008	6,948	רווח (הפסד) מתחום ביטוח רכב רכוש
336	100,056	71,765	רווח מתחום ביטוח כללי אחר
(305,005)	4,583	24,002	אחר
(302,785)	511,181	355,622	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
(85,493)	183,975	130,220	מסים על הכנסה (הטבת מס)
(217,292)	327,206	225,402	רווח (הפסד) נקי
מיוחס ל:			
(217,322)	327,031	225,061	בעלי המניות של החברה
30	175	341	זכויות שאינן מקנות שליטה
(217,292)	327,206	225,402	רווח (הפסד) נקי

הרווח הנקי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 225 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי שהסתכם בכ- 327 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד שהסתכם בכ- 217 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הירידה ברווח נובעת מירידה של כ- 118 מיליוני ש"ח מפעילות תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, מעלייה של כ- 5 מיליוני ש"ח מפעילות תחום ביטוח רכב חובה, מירידה של כ- 33 מיליוני ש"ח מפעילות בתחום ביטוח רכב רכוש, מירידה של כ- 28 מיליוני ש"ח מפעילות תחום ביטוח כללי אחר, ומעלייה של כ- 19 מיליוני ש"ח מפעילות אחרת שלא יוחסה לתחומי הפעילות האמורים.

הירידה ברווח הנקי בשנת 2010 לעומת 2009 נובעת בעיקר מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות (לרבות הוצאות אשר נזקפו להוצאות רכישה והוצאות בגין תשלומי תביעות), מגידול בהתחייבויות ובתשלומים כנגד חוזי ביטוח, מירידה ברווחים מהשקעות מעסקי ביטוח (חיים וכללי גם יחד) ומנגד גידול ברווח מפעילות אחרת.

הסברים לגבי השינוי ברווחיות בתחומים המדווחים מפורטים בסעיף 2.2 להלן. לפירוט הרווח (הפסד) כולל לפי תחומי פעילות, ראה סעיף 3.4 לחלק ב' (דוח דירקטוריון).

2.2 מידע כספי לפי תחומי הפעילות של התאגיד

2.2.1 פעילות ביטוחית

2.2.1.1 תחום א' - ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

נתונים לגבי תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	פרמיות ברוטו
1,583,737	1,624,483	1,793,209	פרמיות בשייר עצמי
49,676	291,719	173,688	רווח לפני מיסים
11,889,604	15,005,428	17,040,653	סך התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
4,661,675	4,766,726	5,131,845	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,227,929	10,238,702	11,908,808	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ביטוח חיים (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	פרמיות ברוטו
1,583,737	1,624,483	1,793,209	פרמיות בשייר עצמי
(30,034)	198,449	73,914	רווח (הפסד) לפני מיסים
11,889,604	15,005,428	17,040,653	סך התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
4,661,675	4,766,726	5,131,845	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,227,929	10,238,702	11,908,808	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,002 מיליוני ש"ח בשנת 2010 בהשוואה ל- 1,828 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ובהשוואה ל- 1,783 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של 10% ו- 3%, בהתאמה. שיעור הגידול בשנת 2010 גבוה משיעור הגידול בשנת 2009 בשל המשך ההתאוששות הכלכלית (שהחלה ברבעון השני של שנת 2009) ומפרמיות חד פעמיות בסך 199 מיליוני ש"ח (מתוכם 125 מיליוני ש"ח שהתקבלו בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית לפורשי אותם משרדים) לעומת פרמיות חד פעמיות בסך 74 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מהם 35 מיליוני ש"ח בגין משרדי הממשלה).

הרווח מעסקי ביטוח חיים, לפני מיסים על הכנסה, לשנת 2010 הסתכם בסך של כ- 74 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 198 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד של כ- 30 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

הקיטון ברווח מפעילות ביטוח חיים נובע מגידול בסך של כ- 92 מיליוני ש"ח בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים), מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ועמלות (לרבות הוצאות שנזקפו כהוצאות רכישה והוצאות בקשר לתשלום תביעות) בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בעיקר עקב גידול במצבת העובדים והוצאות בגין פחת ומיכון, מקיטון בהכנסות מהשקעות בגין פוליסות שאין בגינן מרכיב חסכון (ואינן נכללות במרווח הפיננסי) בסך של 34 מיליוני ש"ח הנובע מכך שבשנת 2010 תשואת שוק ההון הייתה נמוכה מהתשואה בשנת 2009. מנגד, קיים גידול במרווח הפיננסי הכולל הכנסות

מדמי ניהול והכנסות מהשקעות בגין פוליסות תלויות תשואה בסך של כ- 89 מיליוני ש"ח הנובע מכך שדמי הניהול גדלו בכ-120 מיליוני ש"ח מאחר והחברה גבתה דמי ניהול משתנים לאורך כל שנת 2010 לעומת שנת 2009 בה נגבו דמי ניהול משתנים רק ברבעון האחרון של שנת 2009, לאחר שכוסו הפסדי ההשקעות בגין שנת 2008 (109 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 10 מיליוני בשנת 2009) ובנוסף דמי הניהול הקבועים גדלו מסך של 72 מיליוני בשנת 2009 לסך של 92 מיליוני בשנת 2010 עקב גידול בהיקף הנכסים המנוהלים ומצד שני הכנסות מהשקעות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חסכון קטנו בכ- 51 מיליוני ש"ח.

קרנות פנסיה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
3,238,935	3,650,839	4,203,323	דמי גמולים שנגבו
226,562	246,964	279,447	הכנסות מדמי ניהול, נטו
79,710	93,270	99,774	רווח לפני מיסים
19,882,846	27,811,825	34,114,481	סכום נכסים מנוהלים

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 32 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 13% לעומת שנת 2009. גידול זה נובע מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מדמי גמולים שנגבו, בשיעור של 15%, וכן מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מהצבירה, לאור הגידול בהיקף הנכסים הצבורים שעלו בשיעור של 22%. היקף הנכסים המנוהלים גדל בין היתר, מהתשואות החיוביות בשוק ההון, אשר הגדילו את היקף הנכסים המנוהלים וכן מצבירה חיובית הנובעת בעיקר מגידול בגביית דמי גמולים בשנת 2010 לעומת 2009.

הוצאות השיווק, ההנהלה והכלליות גדלו בתקופת הדוח בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 14% לעומת שנת 2009. הגידול נובע בעיקרו מגידול במצבת העובדים ומגידול בהוצאות מחשוב.

2.2.1.2 תחום ב' - ביטוח רכב חובה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
557,301	621,979	602,065	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
539,512	600,968	490,029	פרמיות בשייר עצמי
(47,506)	74,815	79,219	רווח (הפסד) לפני מיסים
1,927,671	2,178,784	2,365,254	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
239,198	259,302	262,020	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו
			תביעות תלויות:
1,649,270	1,836,849	1,941,557	הערכה אקטוארית
			תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית
6	28	17	להפרשה בדוחות הכספיים
39,197	82,605	161,660	סכום צבירה

בשנת 2010 קטנו דמי הביטוח ברוטו בתחום ביטוח רכב חובה בסך של כ- 20 מיליוני ש"ח בהשוואה לשנת 2009. הירידה נובעת משינוי שבוצע בתחום, לפיו ההוצאות בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח עבור טיפולים רפואיים (המשקפים 9.4% מהפרמיה) ימומנו על ידי קופות החולים (בתוקף החל מינואר 2010) כאשר הפרמיה לצורך מימון הוצאות אלו מועברת לקרנית. מנגד גדלה הפרמיה בשיעור של כ-5% אשר קיזזה חלק מהירידה בפרמיה כאמור. הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 79 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 75 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מגידול בשחרור מצבירה בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ומנגד הרעה בהתפתחות התביעות (שינוי ההערכות בגין השנים הסגורות) בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח, ובגין רווח בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח אשר נרשם

בשנת 2009 המבטל הפסד שנרשם בשנת 2008 בגין שנת חיתום 2008 מאחר ולפי השיטה החשבונית הנהוגה בענף (שיטת עודף הכנסות על הוצאות) החברה יכולה להכיר ברווחים בשנים הפתוחות עד גובה ההפסדים שרשמה בשנים קודמות.

התפלגות הרווח (הפסד) בשייר של תחום הפעילות (נתונים באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
(44,414)	22,863	15,922	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות*
2005	2006	2007	שנת חיתום שהשתחררה
16,061	15,010	40,418	רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה
			התאמות בגין שנות החיתום
(19,153)	36,942	22,879	שהשתחררו בשנים הקודמות
(47,506)	74,815	79,219	סה"כ רווח שדווח
(52,884)	13,530	17,093	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות
(46,803)	(16,397)	(33,451)	הפסד מעסקי הפול

(* הרווח (הפסד) בגין שנים פתוחות כולל את הרווח (הפסד) בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות.

בשנת 2010, נוצר רווח ממספר מקורות: (1) רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה השנה בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח; (2) רווח שהוכר בגין השנים הפתוחות והתאמות בגין שנות חיתום שהשתחררו בשנים קודמות. בשנת 2010 נוצר רווח הנובע בעיקרו מפעילות שלא נכללת בחישוב העתודות בסך של כ- 17 מיליוני ש"ח, והתאמות בגין שנות חיתום שהשתחררו בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח.

הגורם העיקרי להתאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות (שנים סגורות), נובע משינוי בהערכות של התביעות התלויות. בשנת 2010 הייתה התפתחות חיובית (אם כי פחותה מהתקופה המקבילה אשתקד) בתביעות מחד ומנגד ירידה בהכנסות מהשקעות.

הסכום בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות נובע מההפרש שבין הוצאות הנהלה וכלליות בפועל לבין ההוצאות שנזקפות בחישוב התביעות התלויות, וסכום ההכנסות מהשקעות בשנים הפתוחות מעל ל-3% ריאלי, על פי הנחיות המפקח.

נתונים בדבר שנות החיתום 2010 - 2003 (באלפי ש"ח):

		<u>שנות חיתום סגורות</u>					<u>שנות חיתום פתוחות</u>		שנת חיתום
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
									פרמיה
									ברוטו
									(כולל
337,523	479,770	508,804	497,166	529,830	557,316	622,286	607,549		דמים)
									רווח
									(הפסד)
									בשייר בגין
									שנת
									החיתום
									מצטבר
									לתאריך
83,924	117,799	44,956	23,592	48,823	4,527	3,836	(896)	31.12.2010	
									עודף
									הכנסות
									על
-	-	-	-	-	69,107	77,427	7,743		הוצאות

בשייר

השפעת
ההכנסות
מהשקעות
על הרווח
/ העודף
המצטבר
בגין שנת

החיתום 85,890 102,100 96,679 92,515 93,072 81,324 58,280 13,403

בשנת החיתום 2010 נרשם הפסד בשייר בהשוואה לשנים קודמות בעיקר עקב מדיניות החברה שלא להוון את התביעות התלויות, בעוד שדמי הביטוח שנגבו חושבו בהנחת היוון.

בשנת הדוח, חל שיפור בתוצאות של שנות החיתום 2003-2007 למעט שנת 2005 שבה חלה הרעה עקב עדכון הערכות.

2.2.1.3 תחום ג' - ביטוח רכב רכוש (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
836,971	877,843	902,069	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
774,784	675,426	668,572	פרמיות בשייר עצמי
(286)	40,008	6,948	רווח (הפסד) לפני מיסים
526,999	551,567	578,640	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
364,021	375,675	391,432	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו
			תביעות תלויות:
162,978	175,892	187,093	הערכה אקטוארית
			תוספת/גריעה בין הערכה
			האקטוארית
-	-	115	להפרשה בדוחות הכספיים

בשנת 2010 גדלו דמי הביטוח ברוטו בתחום זה בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח בהשוואה לשנת 2009.

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 40 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת הדוח הייתה הרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת וכן מירידה בהכנסות מהשקעות.

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כיסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
-	105,607	65,138	סך פרמיות ברוטו
-	42,044	4,560	סך פרמיות בשייר

2.2.1.4 תחום ד' - ביטוח כללי אחר (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
763,051	777,996	775,153	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
439,128	376,973	364,062	פרמיות בשייר עצמי
336	100,056	71,765	רווח לפני מיסים
1,155,049	1,244,770	1,388,812	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
275,486	278,551	283,930	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו

בשנת 2010 הפרמיות בתחום זה נותרו כמעט ללא שינוי בהשוואה לשנת 2009. לעניין חלוקת הפרמיות בין הענפים ראה להלן.

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 100 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לפירוט השינויים ברווח ראה להלן.

ביטוח חבויות (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
243,834	245,908	239,570	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
164,712	136,358	125,711	פרמיות בשייר עצמי
(2,464)	48,577	35,697	רווח (הפסד) לפני מיסים
808,994	897,395	984,473	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
99,328	98,473	99,521	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו

תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו על ידי אקטואר:

2008	2009	2010	
441,234	496,388	502,425	הערכה אקטוארית
2,656	4,747	2,747	תוספת בגין הערכה אקטוארית
139,770	125,860	154,837	סכום הצבירה

תביעות תלויות בגין ענפים שלא הוערכו על ידי אקטואר:

2008	2009	2010	
44,834	94,577	105,409	הערכת מחלקת התביעות את התביעות המזוהות
5,620	5,646	5,963	תוספת לתביעות התלויות בגין אירועים שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
75,552	71,704	113,571	סכום הצבירה

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
34,327	49,652	55,971	סך פרמיות ברוטו
6,538	9,634	10,950	סך פרמיות בשייר

התפלגות הרווח (הפסד) בשייר של ענף ביטוח חבויות (אלפי ש"ח):

2008	2009	2010	שנת דיווח
(38,812)	(14,601)	(9,089)	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות*
2005	2006	2007	שנת חיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
56,239	43,016	17,881	רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
(19,891)	20,162	26,905	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות
(2,464)	48,577	35,697	סה"כ רווח שדווח
(20,668)	(10,833)	(7,060)	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות

(* הרווח (הפסד) בגין שנים פתוחות כולל את הרווח (הפסד) בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות.

הקיטון ברווח מענפי חבויות בסך של 13 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 49 מיליוני ש"ח לעומת 36 מיליוני ש"ח בשנת 2009 נובע מקיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד עקב תביעות בענף ביטוח דירקטורים ונושאי משרה בגין שנת חיתום 2007, וירידה בהכנסות מהשקעות ומנגד משיפור חיתומי בעיקר בענפי חבות מעבידים וצד שלישי.

נתונים בדבר שנות חיתום 2003-2010 בגין ביטוח חבויות (באלפי ש"ח):*

שנות חיתום פתוחות		שנות חיתום סגורות			שנת חיתום
2008	2009	2010	2007	2006	
243,303	234,553	222,793	247,920	229,419	פרמיה ברוטו (כולל דמים)
(3,087)	(14,305)	52,332	(994)	(3,964)	רווח (הפסד) בשייר בגין שנת החיתום מצטבר לתאריך 31.12.2010
55,951	28,907	-	44,991	1,713	עודף הכנסות על הוצאות בשייר השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח / העודף המצטבר בגין שנת החיתום
12,886	2,813	35,665	27,752	30,508	עודף הכנסות על הרווח / העודף המצטבר בגין שנת החיתום
41,598	33,612	35,665	27,752	30,508	עודף הכנסות על הרווח / העודף המצטבר בגין שנת החיתום

לאורך כל התקופה, החל משנת 2003 עד שנת 2007, חל גידול בפרמיות, כתוצאה מגידול בפעילות הקבוצה בתחום. שנת 2008 הושפעה מהותית מירידת שער החליפין של הדולר, ולכן לא נראתה צמיחה ביחס לשנת 2007. החל משנת 2009, חלה ירידה בפרמיית ביטוח בענף אחריות דירקטורים, שנבעה מירידה בפעילות בתחום המוסדות הפיננסיים.

הירידה בהפסדים בשנות החיתום הפתוחות נובעת, כאמור, מהשיפור בהתפתחות בענף חבות מעבידים וענף צד שלישי בשנת 2010.

ביטוח רכוש (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
519,217	532,088	535,583	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
274,416	240,615	238,351	פרמיות בשייר עצמי
2,800	51,479	36,068	רווח לפני מיסים
346,055	347,375	404,339	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
176,158	179,878	184,409	עתודה לסיכונים שטרם חלפו

תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו על ידי אקטואר:

2008	2009	2010	
169,897	167,497	219,930	הערכה אקטוארית של התביעות התלויות
-	-	-	תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית להפרשה בדוחות הכספיים

בשנת 2010 גדלו הפרמיות ברוטו בתחום זה בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח בהשוואה לשנת 2009. בשנת 2010 חלה ירידה ברווח כ- 15 מיליוני ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח, נובע בעיקר מהרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כיסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
74,805	106,564	103,004	סך פרמיות ברוטו
11,316	17,482	17,204	סך פרמיות בשייר

**חלק ג': תיאור ומידע על תחומי
הפעילות של התאגיד**

3. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

3.1 מידע כללי על תחום הפעילות

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח החיים והפנסיה.

ענף ביטוח החיים מעניק כיסוי לאירועים ביטוחיים הקשורים למצבו הכלכלי של האדם והנובעים מסיכונים שונים, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, סיעוד, מחלות קשות, הוצאות רפואיות, ביטוח שיניים (להלן: "ריסק"), כאשר ישנן תוכניות ביטוח המשלבות בתוכן גם מרכיב של צבירה כספית (להלן: "חיסכון"). השילוב בין שני המרכיבים (ריסק וחיסכון) בפוליסה משולבת או בפוליסות נפרדות תלוי בבחירת המבוטח ובצרכיו האישיים. פוליסות ביטוח חיים הינן פוליסות ארוכות טווח הניתנות לרכישה באופן עצמאי או במסגרת יחסי עובד מעביד ("ביטוח מנהלים"). פעילות הקבוצה בענף ביטוח החיים מתבצעת באמצעות החברה. בשנת 2006 החלה החברה במכירת פוליסות ביטוח חיים המבוססות על חיסכון טהור (ללא ריסק) - בעיקר במוצרי Top Finance.

ענף הפנסיה מעניק למבוטחים אפשרות לחיסכון פנסיוני לטווח ארוך (פנסיית זקנה), וכן כיסוי למקרה נכות (פנסיית נכות) ומוות (פנסיית שאירים). פעילות הקבוצה בענף הפנסיה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים פנסיה, חברה בת בשליטתה המלאה של החברה הפועלת כחברה מנהלת של קרנות פנסיה.

אופי המכירות, סוגי הפוליסות, תוכניות הביטוח והפנסיה הנמכרות לציבור הרחב בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח מושפעים מאוד משינויים רגולטוריים, ממדיניות הקבוצה ומהצרכים וההעדפות המשתנים של הלקוחות.

3.1.1 מבנה תחום הפעילות והשינויים בו

בשנים האחרונות חלו שינויים רבים בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח, אשר השפיעו או עשויים להשפיע על פעילות החברה בתחום, ובכלל זה השינויים שנערכו בעקבות המלצות ועדת בכר, אשר עוגנו בחקיקה כמפורט בהרחבה בסעיף 3.1.2.1 להלן. חקיקת בכר כוללת, בין היתר, הגדרה של תפקיד היועץ/מפיץ במובחן ממשווק, תוך מתן אפשרות לבנקים לשמש כיועצים/מפיצים בלבד. כמו כן, בהתאם לחקיקה זו הלקוח הוא שבוחר את המוצר והחברה המנהלת המתאימים לו ביותר, לאחר שקיבל ייעוץ מיטבי (Best Advice) מהיועץ/מפיץ או המשווק. השינוי כאמור מסמן מגמה של הסטת הדגש בשוק לכיוון הלקוח הסופי, קרי - העובד, כך שמידת מעורבותו והשפעתו תהיה גבוהה יותר. בין היתר באמצעות הגדרות וכללים חדשים החלים על היועץ/מפיץ או המשווק, כמפורט בהרחבה בסעיף 3.1.2.1. תפיסה זו של הסטת הדגש בשוק לכיוון הלקוח הסופי צפויה להמשיך ולבוא לידי ביטוי בהוראות שייגזרו מהתכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני שפרסם המפקח לאחרונה כמפורט בסעיף 3.1.2.1(בג).

מתן האפשרות לבנקים לשמש כיועצים פנסיונים, בשל פריסתם הגדולה ונגישותם הרבה לציבור, יגרום, קרוב לוודאי, להגדלת חלקם של הבנקים בפעילות ההפצה בתחום, דבר העשוי להשליך על ערוצי השיווק וההפצה הקיימים של מוצרי חיסכון ארוך הטווח ועלותם. להערכת הקבוצה כניסת הבנקים להפצת מוצרים פנסיוניים נמצאת עדיין בשלביה הראשונים. רק לאחר שהבנקים ישלימו את היערכותם, ויעסקו בהפצת כל המוצרים הפנסיוניים הן לעצמאיים והן לשכירים, ניתן יהיה להעריך את השפעתו המלאה של השינוי, שבשלב זה טרם מוצה במלואו. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על ניתוח ההתפתחות בתחום, ייתכן וצפי זה לא יתממש במקרה של תיקוני חקיקה נוספים או במקרה והתנהגות הצרכנים תהיה שונה.

מדיניות הממשלה בשנים האחרונות הינה מתן העדפה מכרעת לחיסכון במסלול הקצבתי (ביטוחי מנהלים ועצמאיים במסלול קצבה וקרנות פנסיה) על פני המסלול ההוני (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים וביטוחי מנהלים במסלול הוני), זאת כדי להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה. הצעד העיקרי שנעשה בהקשר זה בשנים האחרונות היה תיקון 3 לחוק הגמל, בינואר 2008, לפיו כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל לחיסכון ארוך טווח יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד.

בחודש ינואר 2008 נכנס לתוקפו צו ההרחבה להסכם הקיבוצי הכללי מחודש נובמבר 2007 הקובע הסדר של פנסיית חובה לכל עובד, והמחיל את הוראות ההסכם הקיבוצי האמור על כלל המשק. הוראות ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה האמורים (להלן בצוותא - "הסדר פנסיית חובה") קובעות כי הביטוח הפנסיוני לפיהם לעובד שלא יבחר במכשיר אחר יבוצע בקרן פנסיה חדשה מקיפה. מכאן שהסדר פנסיית חובה הכניס עובדים שכירים, שבעבר לא חסכו כלל, למעגל החוסכים לטווח ארוך, בעיקר בענף הפנסיה. הסדר פנסיית חובה קובע הסדר מדורג לגבי שיעורי דמי הגמולים מן השכר המבוטח, המוערך כשכר נמוך יחסית, וכתוצאה מכך חלק מדמי הגמולים שהופקדו בגין עובדים אלה בשנים 2008 עד 2010 היו בסכומים נמוכים יחסית, והחברה מעריכה כי גם הסכומים שיופקדו בשנים הקרובות לפי הוראות הסדר פנסיית חובה צפויים להיות בסכומים שאינם מהותיים. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על ניתוח הוראות הסדר פנסיית חובה, ייתכן וצפי זה לא יתממש במקרה של תיקוני חקיקה נוספים או במקרה והתנהגות הצרכנים תהיה שונה.

בחודש ספטמבר 2010 נחתם הסכם קיבוצי בין ההסתדרות ולשכת התיאום של ארגוני המעסיקים המתקן את ההסכם הקיים לביטוח פנסיוני מקיף במשק (פנסיית חובה) ולפיו בשנת 2014 יוגדלו שיעורי ההפקדה במסגרת הסדר פנסיית חובה כך שהם יעמדו על 17.5%. ככל ששר התמ"ת יעגן את ההסכם המתקן האמור בצו הרחבה יחול ההסדר האמור בשנת 2014 על כלל העובדים במשק.

מדינות הממשלה בעשור האחרון הינה כאמור עידוד החיסכון ארוך הטווח שמיועד לקצבה החל מגיל פרישה. על פי פקודת מס הכנסה והתקנות שהותקנו מכוחה, ניתנות הטבות גדולות יותר כאשר הלקוח רוכש קרן פנסיה או פוליסה לקצבה. בשלהי שנות ה-90 של המאה שעברה תוקנו תקנות קופות הגמל כך שעצמאי שחוסך במסלול הקצבתי יוכל לקבל את החיסכון שצבר אך ורק בדרך של קצבה, ואילו משיכת החיסכון בסכום הוני כרוכה במיסוי גבוה. החל משנת 2000 חל הכלל גם על החיסכון בפוליסות לביטוח מנהלים שיעודן לקצבה. סכום הקצבה שיקבל המבוטח הינו תוצאה של חלוקת סך החיסכון הצבור שלו במקדם קצבה שנקבע בהתאם להוראות הפוליסה. בעקבות השינוי האמור ולאור הארכת תוחלת החיים שינו חברות הביטוח את מקדמי הקצבה בפוליסות המשווקות מאותו מועד ואילך. בפוליסות המשווקות לאחר השינוי יקבל הלקוח קצבה חודשית נמוכה יותר מאשר קבל לקוח שרכש פוליסה בתקופה קודמת והגיע לסכום חיסכון זהה. החל משנת 2001 הנפיקה הקבוצה פוליסות לקצבה אשר, בהתקיים תנאים מסוימים, רשאי המבטח לשנות את מקדם הקצבה הנקוב בפוליסה לאחר קבלת אישור מהמפקח לביצוע השינוי. לאור תיקון 3 לחוק הגמל הוחלט על הפיכת המקדמים המפורטים בפוליסות הללו (שהונפקו משנת 2001) למקדמים אשר מגלמים הבטחת תוחלת חיים למבוטח. החל משנת 2008, בעיקר בעקבות תיקון חוק הגמל, החלה הקבוצה גם בשיווק פוליסות ביטוח חיים הכוללות התחייבות למקדם קצבה במועד הנפקת הפוליסה, דהיינו התחייבות לקיבוע מקדם הקצבה על בסיס שיעורי התמותה הידועים במועד הנפקת הפוליסה (במובחן משיעורי התמותה במועד הפרישה) אך לא להצמדה למדד המחירים לצרכן של כספי הצבירה וסכום הקצבה שתשולם לגמלאי אשר יהיו צמודים לרווחי ההשקעות שיושגו בפועל. כמו-כן, החליטה החברה בשנת 2009 על הענקת נספח המבטיח מקדם קצבה בפוליסות קיימות (לרבות פוליסות לא משלמות לקצבה) החל מינואר 2008. הסדר פנסיית חובה וכן תיקון חוק הגמל, כמפורט לעיל, מהווים נדבך נוסף בביסוס מדיניות הממשלה כאמור. להערכת החברה, הסדרי הפנסיה הכוללים במשק הישראלי יביאו שכירים רבים שבעבר לא חסכו כלל, להיכנס למעגל החוסכים לטווח ארוך, אולם עיקר ההשפעה הינה בענף הפנסיה.

בחודש ינואר 2008 נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 (לעיל ולהלן: "תיקון חוק הגמל"), לפיו כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל האישיות שנוהלו כקופות הוניות עד סוף שנת 2007 (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים; פוליסות ביטוח חיים הוניות הכפופות לתקנות גמל) - יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד, וקופות הגמל האמורות יהפכו לקופות גמל לא משלמות לקצבה, דהיינו קופות שרשאיות לשלם את כספי התגמולים שהופקדו בהן משנת 2008 ואילך רק על דרך של העברתם לקופות גמל משלמות לקצבה (שהן קופות המורשות לשלם תשלומי קצבה חודשיים לעמיתים, כגון קרנות הפנסיה החדשות ותכניות ביטוח חיים קצבתיות). בתיקון חוק הגמל נקבע כי לא יחול שינוי לעניין משיכת כספי הפיצויים בסכום הוני (בהתקיים התנאים הנדרשים לשם כך) ולעניין מעמדם של הכספים שהופקדו בקופות ההוניות בעבר, וכי ניתן יהיה להוון תשלומי קצבה ככל

שהם עולים על סכום קצבה מזערי שנקבע לעניין זה. לפרטים נוספים לעניין תיקון חוק הגמל, ראה סעיף 3.1.2.1 (כ).

בחודש מרס 2008 הותקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד"), לפיהן ניתן לבצע העברות של סכומים צבורים בין קופות גמל שונות, ובמקרים מסוימים - גם אם הן מסוגים שונים, תוך מניעת האפשרות להעברה מקופת גמל למטרת קצבה לקופת גמל הונית. התקנות האמורות נכנסו לתקפן באופן מלא בינואר 2009, עם הרחבת הניוד גם לפוליסות ביטוח חיים. לפרטים נוספים אודות תקנות הניוד ראו סעיף 3.1.2.1 (י) להלן.

בשנת 2010 פורסמו מספר רפורמות מתוכננות (לרבות הצעות חוק ותכניות מטעם המפקח) בשוק החיסכון לטווח ארוך וביטוח חיים. בין אלו, מצויות רפורמות אשר נכנסו לתוקפן עד למועד פרסום דוח זה וביניהן אימוץ מסקנות ועדת חודק בדבר השקעה באגרות חוב קונצרניות על ידי המפקח, בחוזר אשר פורסם על ידו ומטרתו התווית כללים לגופים המוסדיים להשקעה באגרות חוב כאמור (לפרטים ראו סעיף 7.2.15(28) להלן), הקמת המסלוקה פנסיונית אשר מטרתה להקים, לייסד ולנהל מסלוקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח בעבור כלל הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים, ולהסדיר את ממשקי העבודה ביניהם (לפרטים ראו סעיף 3.1.2.1(כה)(6) להלן) וחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 (לפרטים ראו סעיף 7.2.14 להלן). כמו כן, פורסמו מספר רפורמות מתוכננות אשר טרם נכנסו לתוקף במועד דוח זה וביניהן הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010 (לפרטים ראו סעיף 7.2.9 להלן), התכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני (לפרטים ראו סעיף 3.1.2.1 (כג) להלן) ושינויים בדרישות ההון של חברות מנהלות וחברות ביטוח. מאחר והרפורמות האמורות לעיל נכנסו לתוקפן מספר חודשים לפני מועד דוח זה או לחילופין טרם נכנסו לתוקף וייתכן כי הוראותיהן צפויות לעבור שינויים, החברה בוחנת את ההשלכות של הרפורמות האמורות. בשלב זה, אין ביכולת החברה להעריך כיצד ישפיעו כל התהליכים הנזכרים לעיל באופן מצרפי על פעילות הקבוצה בתחום זה.

3.1.1.1 ענף ביטוח החיים

כללי

(א) הקבוצה משווקת תוכניות ביטוח המשלבות ביטוח למקרה ריסק וחיסכון, ביניהן פוליסות ביטוח פרט, פוליסות ביטוח מנהלים ופוליסות ביטוח לעצמאיים. הכיסויים הביטוחיים המשווקים על ידי הקבוצה הינם כיסוי ריסק, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, סיעוד, מחלות קשות, הוצאות רפואיות, ביטוחי שיניים וכן חיסכון.

(ב) פוליסת ביטוח חיים הינה חוזה בין מבטח למבוטח/בעל פוליסה אשר מגדיר את החובות והזכויות של שני הצדדים. שינוי בחוזה ניתן לבצע רק בהסכמת שני הצדדים. פוליסות ביטוח חיים הן נכס בידי הלקוח. סכום הביטוח והחיסכון הצבור בהן אמורים לתת מענה לצרכי הלקוח בעיתות משבר או בהתקיים אירוע אחר בחיי המבוטח (כגון מוות, אובדן כושר עבודה או פרישה). בשנות החמישים של המאה שעברה הוחלט על הצמדתן המלאה של הפוליסות על מרכיביהן השונים למדד המחירים לצרכן, הווה אומר - הצמדת סכום הביטוח למקרה מוות, למקרה אובדן כושר עבודה, ערך הפדיון (סכום החיסכון הצבור בפוליסה) והפרמיה המשולמת על ידי הלקוח. הבטחת ההצמדה כאמור על ידי חברות הביטוח התאפשרה כתוצאה מהנפקת אג"ח ייעודי לנושא זה על ידי ממשלת ישראל (לפרוט ראה 7.3.5.1 להלן). עד שנת 1976 ההצמדה למדד בוצעה מדי חצי שנה, בפברואר ובאוגוסט של כל שנה (לפי המדד שפורסם ב-15 בינואר בגין חודש דצמבר וביולי בגין חודש יוני, בהתאמה). כשגברה האינפלציה במדינה הוחלט על מעבר להצמדה מידי חודש בחודשו. בשנת 1991, וכחלק מהרפורמה בשוק ההון, הפסיקה המדינה להנפיק לחברות הביטוח אג"ח ייעודי כאמור על פוליסות חדשות ולכן הוחל בשיווק פוליסות שאין בהן הבטחה להצמדה למדד של החיסכון. פוליסות אלה (ששווקו החל מ-1991), מכונות "פוליסות משתתפות ברווחים". מרכיב החיסכון בפוליסות מושקע על ידי חברות הביטוח בהתאם לתקנות דרכי ההשקעה

והנחיות המפקח. הרווחים שהושגו על ידי החברות, בניכוי דמי ניהול נזקים לטובת המבוטח. בשנים האחרונות פותחו מסלולי השקעה רבים ומגוונים והמבוטח הוא שמנחה את המבטח באיזה ממגוון המסלולים להשקיע את כספי החיסכון שלו בהתאם לצרכיו והעדפותיו.

(ג) במסגרת מגמה להגברת השקיפות, בפוליסות ביטוח חיים שמשווקות החל מינואר 2004 מפורטים בתנאי הפוליסה, אופן פיצול התשלום המגיע למבטח, דהיינו הסכום והאחוז מדמי הביטוח שמוקצים לכיסוי ההוצאות (דמי ניהול מפרמיה/מגביה), האחוז והסכום המוקצים לרכישת הכיסויים הביטוחיים וסכום היתרה המועברת לחיסכון. כחלק ממהלך זה הותאמו כל תוכניות ביטוח החיים הכוללות מרכיב חיסכון.

(ד) בהמשך לנייר עמדה של המפקח מחודש דצמבר 2006 שכותרתו "קווים מנחים למוצר ביטוח חיים משולב בחיסכון", משווקת החברה החל מחודש אפריל 2007, פוליסות לביטוח מנהלים ועצמאים חדשות ופוליסות פרט חדשות. בפוליסות אלה הוגדרו היקף ומועדי כניסה לתוקף של חבות החברה בכיסויים הביטוחיים ובוטלו קנסות משיכה (ראה גם סעיף 3.2.1 להלן). בפוליסות לביטוח מנהלים ועצמאים תקופת הביטוח בכל רכיבי הפוליסה נקבעה לפחות עד גיל פרישה ובפוליסות לביטוח מנהלים בוטלה הגדרת המעסיק כבעל הפוליסה. יצוין, כי לאור תיקון 3 לחוק הגמל, משווקת החברה, החל משנת 2009, פוליסות לביטוח מנהלים ועצמאים המוכרות כקופת גמל משלמת לקצבה או כקופת גמל לא משלמת לקצבה, לפי המקרה.

שירותי הבריאות במסגרת ענף ביטוח החיים

(ה) הקבוצה פועלת בביטוחי בריאות מאז תחילת שנות ה-90. הקבוצה עוסקת בכל סוגי הביטוחים הרפואיים: ביטוח הוצאות רפואיות, מחלות קשות וביטוחי שיניים. הקבוצה משווקת הן ביטוחי בריאות פרטיים והן ביטוחים קבוצתיים. בהקשר זה יצוין, כי החל מיום 1 בינואר 2011, ביטוח בריאות יוגדר כתחום פעילות נפרד, הכולל סוגי ביטוחים רפואיים שונים (לרבות אלו המפורטים לעיל וכן אלו הנכללים במסגרת תחום פעילות ביטוח כללי). לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.6 לעיל.

(ו) שירותי הבריאות בישראל מורכבים ממספר רבדים. הראשון - סל הבריאות הבסיסי בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי והתקנות אשר הוצאו מכוחו; השני - שירותי בריאות משלימים בקופות החולים הניתנים מכוח הסמכה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן: "שב"ן"); והשלישי - ביטוחי הבריאות הפרטיים באמצעות חברות הביטוח. ביטוחי הבריאות הפרטיים נועדו להשלים את הרבדים הראשון והשני בדרך של הוספת נדבך נוסף על שירותי הבריאות המשלימים בקופות החולים ולעיתים בדרך של הוספה על סל הבריאות הבסיסי.

(ז) שוק ביטוחי הבריאות הינו תחום מתפתח המושפע משחיקת הסל הבסיסי ביחס לצרכים הרפואיים של האוכלוסייה, אשר הולכים וגדלים, בין היתר לאור שיפורים טכנולוגיים בתחום הרפואה, עלייה בתוחלת החיים ושיפור באיכות החיים וברמתם.

(ח) השירותים המשלימים של קופות החולים אינם נותנים מענה מלא לצרכים השונים, בעיקר בנושא השתלות, ניתוחים, תרופות וכיסויים נוספים. נוכח האמור, מתפתחת בשנים האחרונות מגמה של הרחבת השב"ן ("שירותי בריאות נוספים") בידי קופות החולים בגיבוי חברות הביטוח.

(ט) על רקע יוזמה של חלק מקופות החולים להכללת כיסוי נוסף במסגרת השב"ן לתרופות מצילות חיים ומאריכות חיים, שאינן כלולות בסל התרופות הבסיסי, התפתח דיון ציבורי לגבי הרחבה זו. בחוק ההסדרים שהתקבל בכנסת בחודש דצמבר 2007 נאסר על קופות

החולים לכלול בתכנית השב"ן תרופות מצילות חיים ומאריכות חיים. כמו כן, בחירת רופא מנתח מחייבת תשלום השתתפות עצמית. בנוסף, בחודש פברואר 2008, הוציא המפקח מכתב למנהלי חברות הביטוח בו הודיע שאין כוונתו לאשר תוכנית לכיסוי ביטוחי לתרופות מצילות או מאריכות חיים במסגרת תוכנית לביטוח בריאות קבוצתי לחברי קופות החולים. המפקח פירט במכתב את הנימוקים להחלטה זו לפיה, ברצונו, בין היתר, למנוע ניגוד עניינים פוטנציאלי בין השירותים הניתנים במסגרת הסל הבסיסי לבין אלו הניתנים בביטוח הקבוצתי, פגיעה בעיקרון השוויון בהספקת שירותי הבריאות הציבוריים לכלל התושבים והאפשרות שביטוח זה יצור חסמי מעבר בין הקופות השונות. החברה מעריכה כי לאיסור על הכללת תרופות מאריכות חיים בתכנית השב"ן צפויה להיות השלכה חיובית על הקבוצה ולשפר את מכירות פוליסת ביטוח בריאות. בחודש ספטמבר 2010 הושק מוצר ייעודי לכיסוי תרופות "תרופה מושלמת" שנותן פתרון לאוכלוסיית היעד שביקשה בעבר לרכוש כיסוי זה במסגרת השב"ן של קופות החולים.

(י) בחודש יולי 2010 נוספו לסל שירותי הבריאות טיפולי שיניים לילדים עד גיל 8, המבוטחים בקופות החולים מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994. השירותים הכלולים ברפורמה הם שירותי רפואת שיניים מונעת ומשמרת. החברה פועלת בשיווק ביטוח שיניים בעיקר במסגרת מכירת ביטוחים קולקטיבים, אך גם באמצעות ביטוחי פרט. מאחר ומרבית המבוטחים בפוליסות ביטוח שיניים הינם בגירים וכן מאחר והפוליסות הנ"ל כוללות כיסויים בהיקף נרחב, מעבר לתיקון האמור, להערכת החברה לא צפויה השפעה מהותית לחקיקה האמורה. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד המבוסס על הערכותיה של החברה ועלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה אשר אין ביכולתה של החברה לצפות.

(יא) להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

3.1.1.2 ענף הפנסיה

(א) ענף הפנסיה מעניק למבוטחים את האפשרות לחיסכון פנסיוני לטווח ארוך. שוק הפנסיה כולל קרנות פנסיה ותיקות (אשר נסגרו בפני הצטרפות עמיתים חדשים בשנת 1995), קרנות פנסיה חדשות מקיפות וקרנות פנסיה חדשות כלליות. בשנת 2003 מינה הממונה מנהלים מיוחדים למרבית קרנות הפנסיה הותיקות, הורה להעמיד למכירה את החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות שהיו בבעלות קרנות הפנסיה הותיקות האמורות, והנהיג שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה הותיקות, וזאת בעיקר על מנת להתמודד עם בעיית הגירעון האקטוארי של אותן קרנות. החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות העיקריות נמכרו לחברות הביטוח, ובמסגרת זו נרכשה מנורה מבטחים פנסיה בידי מנורה מבטחים ביטוח. מכירת החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות לחברות הביטוח הביאה לשינוי מבנה התחרות בתחום חיסכון ארוך הטווח בכללו ובענף הפנסיה בפרט.

(ב) בניגוד למצב ששרר עד לחקיקת בכר, לפיו רמת המעורבות של העובד בקביעת סוג ומאפייני ההסדר הפנסיוני שלו הייתה נמוכה יחסית, והשפעתם של המעבידים הייתה גבוהה יותר, המגמה המסתמנת מרפורמת בכר הינה להסיט את הדגש לכיוון הלקוח הסופי, קרי - העובד, כך שמידת מעורבותו והשפעתו תהיה גבוהה יותר (ראה סעיף 3.1.2.1 להלן).

(ג) בנוסף, מתפתחת בשוק הפנסיה מגמה של הצטרפות אישית של יחידים לקרנות הפנסיה, תוך הסתייעות במתווכים הפועלים לפי

הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני, בחסות חופש הבחירה שניתן לאותם יחידים מכוח חוק קופות הגמל.

(ד) בענף זה מנהלת הקבוצה, במסגרת מנורה מבטחים פנסיה, את "מבטחים החדשה", שהינה קרן פנסיה חדשה מקיפה שזכאית לסבסוד תשואה חלקי באמצעות אגרות חוב ממשלתיות מיועדות (המעניקה כיסויים לפנסיות זקנה, נכות ושאיירים) ואת "מבטחים החדשה פלוס", שהינה קרן פנסיה חדשה כללית (המעניקה כיסויים לפנסיות זקנה, נכות ושאיירים). מסגרת ההתקשרות עם המבטחים היא תקנון הניתן לשינוי על ידי החברה המנהלת באישור או על פי דרישת הממונה.

(ה) הכנסות הקבוצה בענף זה הינן מדמי ניהול המתקבלים מהקרנות כאמור והוצאות הקבוצה בענף זה הינן הוצאות התפעול השוטף של פעילות הקרנות. למנורה מבטחים פנסיה רישיון מבטח בענף ביטוח פנסיוני בהתאם להוראת חוק הפיקוח, והיא מחזיקה גם באישורי קופות גמל עבור קרנות הפנסיה האמורות. להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

(ו) להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

3.1.2 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, קרנות פנסיה וקופות גמל, לרבות הוראות חוק הפיקוח וחוק קופות הגמל והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת ולהוראות הממונה כמפורט להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה 7.2 להלן.

3.1.2.1 כללי

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות בתחום זה (לרבות הצעות לחקיקה וטיטות חוזרים):

(א) חקיקת בכר

בחודש נובמבר 2004, פורסם דוח הצוות הבין משרדי לעניין רפורמה בשוק ההון בראשות מנכ"ל משרד האוצר דאז, ד"ר יוסי בכר (לעיל ולהלן: "ועדת בכר" ו-"רפורמת בכר"). מטרת רפורמת בכר הייתה להביא לביסוס מבנה תחרותי בשוק ההון ולשיפור תפקודו, זאת באמצעות צמצום הריכוזיות והגברת התחרות בשוק ההון, מזעור ניגודי העניינים בקרב הגופים הפועלים בשוק ההון והרחבת הפיקוח והבקרה על גופים אלה ועל השולטים והמחזיקים בהם. עיקרי הרפורמה הינם הפרדת הבנקים מהבעלות והשליטה על קופות הגמל וקרנות נאמנות, הסדרת העיסוק בייעוץ או בשיווק בכלל הקשור למוצרים פנסיונים לסוגיהם, כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני והסדרת המשטר התאגידי בקרב הגופים המוסדיים בשוק ההון. בחודש אוגוסט 2005 נתקבלו בכנסת שלושה חוקים שחוקקו לפי הצעת הממשלה, בהסתמך על המלצותיה של ועדת בכר (לעיל ולהלן: "חקיקת בכר"):

חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הגברת התחרות") - חוק זה נועד ליצור מבנה תחרותי בשוק ההון בעיקר באמצעות צמצום הריכוזיות ומזעור ניגודי העניינים אצל הגופים הפועלים בשוק ההון והרחבת הפיקוח והבקרה על גופים אלה ועל השולטים בהם. ליישום האמור נכללו בחוק תיקונים עקיפים למספר דברי חקיקה, ובכלל זה חוקי הבנקאות השונים, בעיקר לעניין הסדרת הפרדת הבעלות של הבנקים מקופות הגמל וקרנות הנאמנות

שבבעלותם, תוך קביעת הוראות מעבר לעניין זה בהתחשב בנתח השוק וההון העצמי של הבנק או מי מטעמו, עובר לחקיקת בכר, וקביעת תחומי פעולה חדשים בהם יורשו לעסוק הבנקים ובפרט ייעוץ פנסיוני וייעוץ או שיווק השקעות; חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות תוך הסדרת הרישוי לפעילות של שיווק השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות; חוק הפיקוח תוך הרחבה והעמקה של הפיקוח והבקרה על מבטחים וסוכנים ועל השולטים בהם (ראה הרחבה לעניין זה בסעיף 7.2.2 להלן); ומספר חוקים נוספים אחרים.

חוק קופות הגמל - בחוק זה הוסדר לראשונה בחקיקה ראשית תחום הפעילות של קופות הגמל שעוגן עד אז בתקנות קופות הגמל. בחוק קופות הגמל נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין רישוי חברה מנהלת של קופת גמל, היתרי שליטה בחברה כאמור, הגבלות על החזקת אמצעי שליטה בחברה מנהלת, בלעדיות העיסוק, מינוי אורגנים ובעלי תפקידים בחברה מנהלת, הסדרת אישור לקופות גמל, תקנון הקופה ואופן שינויו, כללים לעניין תשלומים לקופה ומשיכת כספים ממנה, דרכי השקעת כספי הקופה וניהול נכסיה, פיקוח על הקופה ודיווחים לממונה ולעמיתים.

במסגרת חוק קופות הגמל נקבעה לראשונה זכותו של עובד לבחור את קופת הגמל בה יפקיד מעבידו את הכספים עבורו, ככל שיש לעובד זכות להפקדת כספים על שמו בקופת הגמל (אף אם הזכות נקבעה במקורה לגבי קופת גמל פלונית); בהקשר זה נקבע כי במידה והעובד הזכאי לא בחר בקופת גמל מסוימת בהתאם לזכותו זו, תהא ההפקדה בקופת הגמל שזוהתה נקבעה בדין או בהסכם המעניק לעובד את הזכות להפקדת כספים על שמו בקופת גמל; כמו כן הוסדרה מערכת היחסים שבין העמיתים לבין החברה המנהלת.

חוק קופות הגמל מסמיך את המפקח להטיל עיצומים כספיים על העובר על חלק מהוראות החוק. בהקשר זה פורסמו **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הפחתה של סכומי העיצום הכספי), תשס"ח-2007**. על פי התקנות, בהתקיים נסיבות המפורטות בהן, יפחית המפקח את סכומי העיצום הכספי שהוא מוסמך להטיל. בהקשר זה, ראה גם פרטים נוספים בדבר הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010 בסעיף 7.2.9 להלן.

בחודש ינואר 2008 נחקק **התיקון לחוק הגמל (חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008)** (ראה סעיף 3.1.1 לעיל). לפי התיקון לחוק קופות הגמל, כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל האישיות שנוהלו כקופות הוניות עד סוף שנת 2007 (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים; פוליסות ביטוח חיים הוניות) - יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד, וקופות הגמל האמורות יהפכו לקופות גמל לא משלמות לקצבה, דהיינו קופות שרשאיות לשלם את כספי התגמולים שהופקדו בהן משנת 2008 ואילך רק על דרך של העברתם לקופות גמל משלמות לקצבה (שהן קופות המורשות לשלם תשלומי פנסיה חודשיים לעמיתים, כגון קרנות הפנסיה החדשות ותכניות ביטוח חיים קצבתיות). בתיקון חוק הגמל נקבע כי לא יחול שינוי לעניין משיכת כספי הפיצויים בסכום הוני (בהתקיים התנאים הנדרשים לשם כך) ולעניין מעמדם של הכספים שהופקדו בקופות ההוניות בעבר, וכי ניתן יהיה להוון תשלומי פנסיה ככל שהם עולים על סכום פנסיה מזערי שנקבע לעניין זה. לפרטים נוספים ראה גם סעיף 3.1.2.1 (כ) להלן.

כן תוקנה במסגרת התיקון האמור גם פקודת מס הכנסה, ונקבעו בה הטבות מס אחידות לגבי כלל קופות הגמל האישיות (קרנות פנסיה, קופות גמל לא משלמות לקצבה וביטוחי מנהלים), הועלתה התקרה המותרת להוצאה לצורך רכישת כיסוי ביטוחי לאובדן כושר עבודה לעובד והוכרה הוצאה לצורך רכישת ביטוח שאירים קצבתי לשאירי המבוטח כמעניקה זיכוי ממס (בכפוף לתקרות שנקבעו לעניין זה).

בנוסף, נקבעו תקרות שכר והכנסה מבוטחת לעניין רכישת הכיסויים הביטוחיים האמורים.

מכוח חוק קופות הגמל תוקנו מעת לעת תקנות שונות, המסדירות נושאים שונים בקשר עם קופות גמל וחברות מנהלות ובכללם, כללי השקעה לגופים מוסדיים, הוצאות המותרות בניכוי לגוף מוסדי, שיטות שיעור לגבי נכסים שונים בקופות הגמל, חובת השתתפות על חברה מנהלת באסיפות כלליות ועוד.

חוק הייעוץ הפנסיוני - בחוק זה הוסדר העיסוק במקצועות הייעוץ או השיווק הפנסיוני. נקבעו בו, בין היתר, הוראות בדבר חובת הרישוי כיועץ או משווק פנסיוני, תנאים ודרישות כשירות לעניין זה, חובות, איסורים והגבלות לעניין ייעוץ או שיווק פנסיוני, התאמת המוצר לצרכי הלקוח, החובה ליתן ללקוח ייעוץ מיטבי ("Best Advice"), מתן מסמכים המנמקים בכתב את כדאיות החיסכון הפנסיוני והמלצת היועץ, גילוי נאות לגבי היתרו משווק או יועץ, זיקתו ליצרנים השונים, תוך קביעת חובות אמון וחובת זהירות ואיסור על ניגוד עניינים אפשרי בין היועץ או המשווק ללקוח, והוראות בדבר פיקוח הממונה על פעילות בעלי המקצוע הנ"ל וחובות רישום ודיווח. בחודש מרס 2011 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני) (תיקון מס' 3), התשע"א - 2011. בהתאם לתיקון לחוק האמור הוספו מספר פרקים לחוק הייעוץ הפנסיוני אשר עניינם הסדרת הליך רישוי של חברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית. בהקשר זה, פרסם המפקח בחודש דצמבר 2008 חוזר הבהרה בקשר לצירוף עמיתים לגוף מוסדי בקשר עם סעיף 13 לחוק הייעוץ הפנסיוני והיחס בינו לבין סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. בחוזר הובהר כי כל קשר של יחיד עם בעל רישיון, מהווה ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני, לפי העניין, וזאת בשל מהות עיסוקם. על כן, לא ניתן לבצע עסקה ללא הליך של ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני. כמו כן, הובהר בחוזר מקרים בהם לא יחול סעיף 13 לחוק הייעוץ הפנסיוני, כגון מקרה בו יחיד פונה ביוזמתו לגוף מוסדי ואותו גוף מוסדי פסיבי לחלוטין ואינו נוקט כל פעולה שיווקית אל מול אותו יחיד, כגון הצטרפות דרך אתר האינטרנט.

עוד נקבעו בחוק הייעוץ הפנסיוני הוראות לגבי העיסוק בייעוץ פנסיוני של תאגיד בנקאי ובכללן תנאים לקבלת היתר של יועץ פנסיוני לתאגיד בנקאי וכן הוראות המגבילות לפרק זמן קצוב את אפשרותו של תאגיד בנקאי לספק ייעוץ פנסיוני בקשר עם מוצרים פנסיוניים המנוהלים בידי חברות הביטוח, אף אם לא היה קיים בידם רישיון יועץ פנסיוני לפי החוק האמור. עוד נקבע בחוק הייעוץ הפנסיוני, כי יועץ פנסיוני רשאי לקבל עמלת הפצה מחברה מנהלת, בשיעור מרבי שייקבע בתקנות, ובלבד שחישוב העמלה ייעשה ללא תלות במוצר שעליו המליץ היועץ ללקוח. בהקשר זה פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006, בהן נקבעו עמלות ההפצה המרביות שניתן לשלם ליועץ פנסיוני.

בחודש ספטמבר 2009 הועברה לוועדת הכספים של הכנסת טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשס"ט-2009. בטיטה, מוצע להחיל את ההוראות המפורטות בה גם על מבטח לגבי קופת ביטוח שבניהולו ולקבוע שיעור זהה של עמלת הפצה, שתשולם ליועצים פנסיונים בגין הפצת מוצרי הגמל, הפנסיה וביטוח החיים. עוד על פי הטיטה, לא תשולם עמלת הפצה בשל סכומים העומדים לזכות לקוח בקופת גמל שמקורם בתשלומים שהופקדו לקופת ביטוח מבטיחת תשואה עד יום 31 בדצמבר 1991. הטיטה מחייבת את חברות הביטוח שיתקשרו עם יועצים פנסיונים, לרבות בנקים, בהסכמי הפצה, לשלם עמלת הפצה ליועצים כאמור גם בגין מוצרי ביטוח שהינם מוצר חיסכון פנסיוני, ותאפשר ליועצים הפנסיונים להפיץ את מגוון מוצרי החיסכון ארוך טווח, ללא חשש להטיה בין סוגי המוצרים השונים.

(ב) חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963

חוק זה קובע, בין היתר, כללים לעניין ההפקדות בקופות הגמל של מרכיב הפיצויים ולעניין כלל ההפקדות בקופות גמל לקצבה, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (ביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, וכן הוראות הגנה על כספים שהופקדו כאמור מפני עיקול, החזרה או העברה.

(ג) חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958

בהתאם להוראות סעיף 19א לחוק הגנת השכר, על קופות גמל לזקוף לזכות עמית, באופן רעיוני, תשלומים אשר המעביד חייב בהעברתם, אך בפועל לא התקבלו בקופה ולהקנות בגין תשלומים אלה זכויות מלאות, במשך התקופה הקבועה באותו סעיף, למעט בנסיבות מסוימות המפורטות בסעיף האמור.

(ד) פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה קבועות הטבות המס הניתנות עקב הפקדת כספים בקופות גמל, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (לעצמאיים וביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, והטבות המס הניתנות לכספים המשתלמים מהן.

בחודש ינואר 2008 תוקנה הפקודה במסגרת תיקון חוק הגמל (ראה סעיף 3.1.1 לעיל ופסקה (א) בסעיף זה). בתיקון האמור נקבעו הטבות מס אחידות לגבי כלל קופות הגמל האישיות (קרנות פנסיה, קופות גמל לא משלמות לקצבה וביטוחי מנהלים), באופן של השוואת שיעור הזיכוי הניתן בגין הפקדות במכשירים אלה לשיעור אחיד של 35% מן ההפקדה עד התקרה שנקבעה לעניין זה. כמו כן, הועלתה התקרה המותרת להוצאה לצורך רכישת כיסוי ביטוחי לאובדן כושר עבודה לעובד (מ-2.5% מהשכר ל-3.5% מהשכר) והוכרה הוצאה לצורך רכישת ביטוח קצבתי לשאירים (בשיעור של עד 1.5% מההכנסה המבוטחת) לצורך קבלת הזיכוי כאמור. בנוסף, נקבעו תקרות שכר מבוטח והכנסה מבוטחת לעניין רכישת הכיסויים הביטוחיים האמורים.

בחודש דצמבר 2009 פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 173), התש"ע-2009, שנועד לכלול תיקוני חקיקה משלימים לתיקון חוק קופות הגמל. התיקון קבע כללים חדשים לעניין "רצף פיצויים" - הפקדת כספי פיצויי פרישה בקופת גמל לצורך דחיית החבות במס בגינם. הואיל ולנוכח תיקון חוק קופות הגמל לא ניתן עוד להפקיד כספי פיצויים כאמור בקופת גמל אישית לפיצויים, נקבע כי ניתן יהיה לבצע את ההפקדה בקופת גמל לקצבה, ובמקביל ההפקדה המותרת לצורך קבלת "רצף פיצויים" לא תעלה על סכום השווה לארבע פעמים השכר הממוצע במשך בגין כל שנת עבודה.

(ה) חוק ביטוח בריאות, התשנ"ד-1994

חוק זה, שנכנס לתוקף בחודש ינואר 1995, קובע כי כל אזרח ישראלי זכאי לשירותי בריאות המפורטים בסל שירותי הבריאות. שירותים אלה ניתנים על ידי קופות החולים.

(ו) הסדרי פנסיה כוללים במשק הישראלי

בחודש יולי 2007 נחתם הסכם קיבוצי כללי (מסגרת) לביטוח פנסיוני מקיף במשק, אשר תכליתו הינה להחיל חובת ביטוח פנסיוני על כל העובדים השכירים במשק הישראלי, ואשר הוחלף בהסכם מתקן בחודש נובמבר 2007 (לעיל ולהלן: "ההסכם הקיבוצי"). בחודש בדצמבר 2007 חתם שר התמ"ת על צו הרחבה המחיל את עיקר הוראות ההסכם הקיבוצי על כלל העובדים השכירים במשק והנותן להסכם הקיבוצי תוקף החל מחודש ינואר 2008 (להלן: "צו הרחבה"). לפי נוסח ההסכם הקיבוצי וצו הרחבה, שיעורי ההפרשות מהשכר שחובה לבטחו בביטוח פנסיוני, יעלו באופן הדרגתי מדי שנה, החל

מכניסתו לתוקף של ההסכם הקיבוצי, היינו ראשית שנת 2008 כאמור, ועד לשנת 2013. בנוסף, נקבעו בצו ההרחבה הוראות שונות לעניין תחולת הביטוח הפנסיוני, לפיהן ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה יחולו על נשים מגיל 20 וגברים מגיל 21 והחבויות בגינו לא יחולו על מי שפרש מעבודתו בגיל פרישת חובה ומקבל קצבה או על מי שיש לו הסדר פנסיוני מטיב - העדיף על פני ההסדר המתואר לעיל. השכר המבוטח לפי ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה יהיה השכר בפועל אך לא יותר מהשכר הממוצע במשק. נכון למועד דוח זה, חובת הביטוח הפנסיוני הינה בתוקף בחלוף 6 חודשי עבודה אך אם לעובד הסדר ביטוח פנסיוני קודם, תקום החובה לבטחו, בתוקף מיום עבודתו הראשון, כעבור 3 חודשי עבודה בלבד. בשנת 2010 שיעור ההפרשה לטובת ביטוח פנסיוני הסתכם לכדי 7.5% (סך הפרשות על חשבון עובד ומעביד) והחל משנת 2011 שיעור ההפרשה לביטוח פנסיוני הסתכם לכדי 10% (סך הפרשות על חשבון עובד ומעביד). בחודש ספטמבר 2010 נחתם הסכם קיבוצי בין ההסתדרות ולשכת התיאום של ארגוני המעסיקים המתקן את ההסכם הקיים לביטוח פנסיוני מקיף במשק (פנסייית חובה) ולפיו בשנת 2014 יוגדלו שיעורי ההפקדה במסגרת הסדר פנסייית חובה כך שהם יעמדו על 17.5%. ככל ששר התמ"ת ייתן להסכם המתקן האמור צו הרחבה יחול ההסדר האמור בשנת 2014 על כלל העובדים במשק. לפרטים ראה גם סעיף 3.1.1.

(ז) תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (לעיל ולהלן: "תקנות קופות הגמל")

תקנות אלה מסדירות נושאים שונים הנוגעים לניהולן של קופות גמל, קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים וביטוח חיים לעצמאיים. בין עיקרי הנושאים המוסדרים בתקנות אלה ניתן למצוא את כללי ההשקעה, קביעת שיעורי ההפרשות המותרים להפרשה לטובת חיסכון פנסיוני לעניין עמיתים שכירים ולעניין עמיתים עצמאיים, וכן קביעת אפשרויות המשיכה של הסכומים הצבורים בהם.

התקנות מחייבות את קופות הגמל וחברות המנהלות קופות גמל, לערוך ביטוח אחריות מקצועית לכיסוי חבותן בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי העמיתים, וכן לכיסוי מעילה באמון של עובדיהן כלפי העמיתים. הביטוח ייעשה בסכומים ובתנאים הקבועים בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת ההשקעות), תשנ"ו-1995, ובאופן שיכסה תביעות בשל אירועים שאירעו בתקופת הפוליסה גם אם הוגשו בתוך שנה מתום תקופת הפוליסה. סכום ההשתתפות העצמית בפוליסה הנדרשת מוגבל בתקרה הקבועה בתקנות קופות הגמל.

בחודש פברואר 2008 התקין שר האוצר הוראת שעה לתיקון תקנות קופות גמל, לפיה ניתן יהיה להפקיד בכלל קופות הגמל לקצבה (משלמות ולא משלמות) כספי פיצויים, עד שנת 2013, גם אם ההפקדות ברכיב תגמולי המעביד נמוכות מן ההפקדות המינימאליות הנדרשות לעניין זה, ובלבד שההפקדות ברכיבי התגמולים אינן נופלות מן ההפקדות הנדרשות לפי הסדר פנסייית חובה.

בחודש דצמבר 2010 התקין שר האוצר הוראת שעה נוספת לתיקון תקנות קופות גמל לפיה ניתן יהיה להפקיד במהלך 2011-2012 את רכיב הפיצויים לקופות גמל לא משלמות לקצבה גם בהיעדר הפקדת המינימום הנדרשת במרכיבי התגמולים בקופות גמל לקצבה לפי הוראות תקנות קופות גמל.

בחודש פברואר 2009 התקין שר האוצר את תקנות מס הכנסה (הארכת תקופת התשלום לקופת גמל ולביטוח חיים) (הוראת שעה), התשס"ט-2009, לפיהן הפקדות עמיתים-עצמאיים שבוצעו בקופות הגמל, בקרנות הפנסיה ובתכניות ביטוחי החיים במהלך החודשים ינואר ופברואר 2009 ייחשבו, לעניין דיני המס, כהפקדות שבוצעו

במהלך שנת המס 2008, אם העמית ביקש זאת בבקשה שהוגשה עד לסוף חודש מרס 2009.

(ח) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (בקשה לרישיון, הכשרה, התמחות ובחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006; תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (אגרות), התשס"ו-2006; תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (פטור מחובת התמחות או בחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006 (להלן: "תקנות הפטור")

התקנות האמורות מסדירות את תהליך הכשרתם של היועצים הפנסיוניים והמשווקים הפנסיונים, את תהליך הרישוי שלהם, את תשלום האגרות הכרוך ברישוי ואת הפטורים שיינתנו מהתהליכים האמורים באופן מלא או חלקי. תקנות אלה החליפו את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (רישיון לסוכן ביטוח), התשכ"ט-1969. בחודש מרס 2007 תוקנו תקנות הפטור, ונקבעו בהן הקלות מסוימות - חלקן לעניין מתן פטור תמידי וחלקן לעניין מתן פטור זמני.

(ט) צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטח וסוכן ביטוח), התשס"ב-2001 (להלן בפסקה זו: "צו הביטוח") וצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של קופת הגמל וחברה המנהלת קופת גמל) התשס"ב-2001 (להלן בפסקה זו: "צו קופת הגמל")

צווים אלו מטילים על חברות הביטוח, סוכני הביטוח והחברות המנהלות של קופות הגמל חובת זיהוי לקוחות, דיווח, ניהול ושמירת מסמכים שונים. צו הביטוח חל רק על תכניות ביטוח חיים בעלות מרכיב חיסכון. בחודש ינואר 2008 פרסם המפקח חוזר בעניין חובות הדיווח החלות על קופות גמל בהקשר של פעולה בלתי רגילה והבהיר כי חובות הדיווח חלות גם במקום בו פעולה נחזית בעיני הקופה או המבטח כקשורה להלבנת הון או מימון טרור, אף אם אין ידיעה או חשד לזיקה בין הפעולה האמורה לבין עבירת מקור.

(י) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד")

בחודש מרס 2008 פורסמו תקנות הניוד, שעניינן קביעת כללים שנועדו לאפשר לעמיתים לבצע העברת כספים, באופן קל ופשוט ככל שניתן, בין קופות גמל מאותו סוג (לרבות קרנות פנסיה וקופות ביטוח), ואף העברת כספים מקופות גמל הוניות לקופות גמל לקצבה. התקנות נועדו להגביר את התחרות בשוק ולשכללה. התקנות נכנסו לתוקפן באופן מלא בינואר 2009.

בחודש אוגוסט 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו העברת כספים בין קופות גמל. החוזר פורסם בהמשך וכהשלמה לתקנות הניוד. החוזר מפרט, בין היתר, הוראות בדבר אופן הטיפול בבקשה להעברת כספים בין קופות גמל והסדרת הליך הודעת ביטול לבקשת העברה, שליחת אישורים למבוטח עובר, המתכונת לפיה יש לערוך את העברת המידע בין הגופים והוראות טכניות נוספות.

הואיל ובשוק קרנות הפנסיה חדשות היתה קיימת האפשרות להעברת כספים בין קרנות פנסיה, באופן קל ופשוט יחסית וללא עלויות מצד הלקוח, הרי שהתקנת התקנות לא הביאה לשינוי מהותי בהקשר של התחרות בין קרנות הפנסיה לבין עצמן, תחרות ששררה גם לפני התקנת התקנות. מאז כניסתן לתוקף של התקנות מבוצעות בפועל גם העברות נכסים בין קרנות הפנסיה לבין קופות גמל אחרות (בעיקר קופות גמל לא משלמות לקצבה ותכניות ביטוח מנהלים), ולהערכת החברה היקף הנכסים שמועברים מקרנות הפנסיה לקופות אחרות כאמור קטן מהיקף הנכסים שמועבר מאותן קופות אחרות לקרנות הפנסיה. לפרוט נוסף ראה סעיפים 3.1.1 ו-3.1.5.

(יא) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009 (להלן: "תקנות קופת גמל בניהול אישי")

בחודש אוקטובר 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009. במסגרת התקנות מוצע לאפשר לנהל סוגי כספי חיסכון של עמית עצמאי שהוגדרו בתקנות וכספי קרן השתלמות, באמצעות קופת גמל בניהול אישי, אשר תנוהל על ידי העמית או מנהל תיקים מטעמו, תחת מגבלות השקעה שיבוקרו על ידי החברה המנהלת אצלה ינוהלו כספי החיסכון.

בחודש יוני 2010 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי) (תיקון מספר 2), התש"ע - 2010, המתייחסות למגבלות על פעילות ברוקראז' באמצעות צד קשור וקובעות, כי בכפוף לקיום הליך תחרותי, חברה מנהלת או משקיע מוסדי, לפי העניין, רשאים לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור ובלבד ש: (1) העמלות בשל רכישות או מכירות כאמור לא יעלו על 20% מסך כל העמלות ששולמו בשל כלל הרכישות והמכירות שביצע המשקיע המוסדי במהלך השנה; (2) העמלה שתשולם לצד קשור בשל רכישה או מכירה כאמור לא תעלה על העמלה שתושלם לזוכה בהליך התחרותי, שאינו צד קשור, בשל עסקה זרה או דומה. התיקונים המוצעים, נכנסו לתוקף ביום 1 ביולי 2010, והחליפו את ההוראה לפיה החל מיום 30 ביוני 2010 חברה מנהלת או משקיע מוסדי, לפי העניין, אינם רשאים לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור.

(יב) טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשס"ח-2008 (להלן: "טיוטת תקנות כללי ההשקעה")

בשנת 2009 פורסמה טיוטה שלישית של תקנות כללי ההשקעה. עניינה של הטיוטה הינה קביעת כללי השקעה לכלל הגופים המוסדיים. בטיוטה נקבעו כללים אחידים להשקעת כספי קופות הגמל, כספי פוליסות ביטוחי החיים תלויי התשואה ("תכניות ביטוחי מנהלים משתתפות ברווחים") וכספי קרנות הפנסיה שאינם מושקעים באגרות חוב מיועדות. עוד נקבעו בטיוטה כללי השקעה להון העצמי של החברות המנהלות את קרנות הפנסיה ואת קופות הגמל, וכללי השקעה נוספים הנוגעים לחברות ביטוח. הטיוטה כוללת גם הוראות הנוגעות למבנה השוק בו שולטות חברות הביטוח במרבית שוק קרנות הפנסיה החדשות, ובחלק ניכר משוק קופות הגמל. במסגרת זו, נקבע כי יראו את ההשקעות של חברות הביטוח ושל קרנות הפנסיה וקופות הגמל בשליטתן, כהשקעות של "קבוצת משקיעים", שחלות עליהן מגבלות השקעה מעבר לכללי ההשקעה החלים על כל אחד מהגופים בקבוצה בנפרד.

(יג) תקנות עבודת נשים (מועדים וכללים לתשלומים לקופת גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות עבודת נשים")

בחודש אוגוסט 2008 פורסמו תקנות עבודת נשים. לפי הוראות התקנות, אשר תחילתן בספטמבר 2008, עובדת בשמירת הריון ועובדת בחופשת לידה זכאיות להמשך ההפקדות השוטפות בגין בקופות הגמל בתקופת שמירת ההיריון ובתקופה שבעדה הן זכאיות לדמי לידה מהמוסד לביטוח לאומי. הזכאות האמורה חלה, בשינויים המחויבים, גם לעניין עובד המצוי בחופשת לידה בגין לידה של בת זוגו. התקנות האמורות מחליפות את תקנות עבודת נשים (הבטחת פנסיה), התשנ"א-1991.

(יד) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך), התשס"ט-2009

בתקנות אלה נקבעו מגבלות לעניין רכישת ניירות ערך בידי גוף מוסדי המנהל השקעות תלויות תשואה (קרן פנסיה, קופת גמל, פוליסת

ביטוח חיים משתתפת ברווחים), אם אותם ניירות ערך משווקים או מופצים באמצעות צד קשור לגוף המוסדי, או שצד קשור כאמור הוא החתם בהנפקת אותם ניירות ערך. בחודש יוני 2010 פורסם תיקון לתקנות האמורות המסדיר את התנאים והעמלות בהם חברה מנהלת תהא רשאית לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור. הוראות אלו הינן זהות להוראות התיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי) (תיקון מספר 2), התש"ע-2010. לפרטים ראה סעיף (יא) לעיל.

(טו) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), התשס"ט-2009

בחודש ספטמבר 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), תשס"ט-2009. במסגרת התקנות נקבעו קווים כלליים ביחס לאופן בו ינהל מבטח פוליסות ביטוח בריאות קבוצתיות הנמכרות על ידו, ובכלל זה: מגבלות על זהות בעל הפוליסה, הנחיות ביחס לחובות בעל הפוליסה כלפי המבוטחים, מספר מינימאלי של מבוטחים, מגבלות על סכום הביטוח שיגבה, מסמכים שיש להמציא למבוטחים עם ההצטרפות לביטוח, חידושו וכן חובת הודעה על שינוי בדמי ביטוח, מתן אפשרות למבוטח להמשיך את הביטוח הקבוצתי כביטוח פרט במקרים מסוימים שורה המפקח, אופן גביית דמי הביטוח ואופן ניהול המידע ביחס לפוליסה הקבוצתית.

(טז) טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (הקמת מסלולי ברירת מחדל), התש"ע-2010

בחודש יולי 2010 פרסם המפקח טיוטה שנייה של התקנות האמורות לעיל, יחד עם טיוטת חוזר שנייה שעניינה התאמת מסלול החיסכון למאפייני העמית וטיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (הקמת מסלולי ברירת מחדל), התש"ע-2010 ("הטיוטות"). על פי הטיוטות, על כל גוף מוסדי להקים לפחות ארבעה מסלולי השקעה שיהוו ברירת מחדל להשקעת כספי העמיתים בקופות הגמל שבניהולו, אליהם ישויכו העמיתים שלא בחרו במסלול השקעה אחר (לרבות עמיתים קיימים), בהתאם למאפיינים אישיים שייקבעו לעניין זה (ובראשם מאפיין הגיל). עוד מוצע, כי הכספים העומדים כנגד התחייבויות לפנסיונרים (בקופת גמל משלמת לקצבה - קרן פנסיה ותכנית ביטוח מנהלים קצבתית) יושקעו במסלול השקעה נפרד. המודל המוצע אינו מיועד לחול על קופות גמל מרכזיות, קרנות פנסיה ותיקות, קרנות השתלמות, קופות גמל בניהול אישי, קופות גמל מבטיחות תשואה וקופות גמל למטרה אחרת.

(יז) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ט-2009.

בחודש יולי 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ט-2009. התקנות קובעות, בין היתר, חובת השתתפות בהצבעה של משקיע מוסדי לגבי כספי העמיתים, באסיפה כללית של תאגיד שהוא בעל זכות הצבעה בו בנושאים המנויים בתקנות, תוך הגדרת מקרים בהם יידרש אישור של נציגים חיצוניים להצבעה והוראות ביחס להתקשרות עם גורם מקצועי לצורך גיבוש המלצות הצבעה באסיפות. בנוסף לתקנות פרסם המפקח בחודש אוגוסט 2009 חוזר בדבר הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון. בחוזר נקבעה, בין היתר, חובתו של משקיע מוסדי לקבוע ולפרסם באתר האינטרנט שלו את הנושאים הבאים: מדיניות ההצבעה; אופן הצבעה בפועל לרבות ציון העובדה כי ההצבעה הייתה בהתאם למדיניות ההצבעה שלו או של גורם מקצועי שעומו התקשר; אמות מידה ביחס לאיכות הממשל התאגידי בתאגידים בהם הינו שוקל להשקיע. הוראות החוזר חלות על גופים מוסדיים לגבי הכספים שבניהולם.

(יה) טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התש"ע-2010, וטיטת חוזר "העברת כספים בין קופות גמל"

בחודש אפריל 2010 פורסמו על ידי המפקח טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התש"ע-2010, וטיטת חוזר "העברת כספים בין קופות גמל" וכן מקבץ הבהרות שמטרתן מתן מענה לסוגיות שונות שהועלו בקשר עם התקנות והחוזר הנזכרים לעיל. במסגרת הפרסומים הנזכרים מוצעים שורה של תיקונים לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התש"ח-2008, ולחוזר העברת כספים בין קופות גמל (להלן: "התקנות" ו-"החוזר") ובין השאר, תיקונים כדלקמן: ניתנה אפשרות לאחד חשבונות של עמית בקופת גמל ללא תלות בותק הקופה וזאת להבדיל מהמצב שהיה נהוג קודם לכן לפיו ניתן היה לאחד כספים לקופה שמועד ההפקה בה מאוחר יותר; הובהר כי בכל מקרה של ליקויים, למעט ליקויים מהותיים, הנוגעים לעצם היכולת להעביר כספים על פי התקנות, על הגוף המנהל של החברה המקבלת ושל החברה המעבירה לפעול לתיקון הליקויים והשלמת החוסרים בהתאם ללוחות הזמנים הקבועים; קוצר פרק הזמן להעברת כספים בין קופות המנוהלות על ידי אותו גוף מנהל מעשרה לשלושה ימי עסקים, ונקבעו לוחות זמנים חדשים לבקשות ביטול במקרים אלו; נקבע כי במקרה של העברת כספים באיחור על ידי הקופה המעבירה, יידרש הגוף המעביר להעביר לגוף המקבל את נתוני התשואה של הקופה המעבירה בתקופת האיחור. יצוין, כי בהתאם לתקנות, במקרה שבו ההפרש בין תשואת הקופה המקבלת לתשואת הקופה המעבירה, בתקופת האיחור, גבוה מריבית הפיגורים המשולמת מהקופה המעבירה, יהיה על הגוף המנהל של הקופה המעבירה לשלם לגוף המקבל, מתוך דמי הניהול אותם הוא גובה, את ההפרש בניכוי ריבית הפיגורים ששולמה על ידו.

(יז) חוק חוזה ביטוח (תיקון מס' 4), תש"ע-2010.

התיקון פורסם בחודש מרס 2010, ובו נקבע כי מבטח בביטוחים אישיים (קרי- ביטוח תאונות אישיות, ביטוח רכב (רכוש), ביטוח דירות ותכולתן, ביטוח חיים, ולמעט ביטוח אחריות) הנמצא בהליך משפטי מול מבטח, ולא שילם את תגמולי הביטוח שלא היו שנויים במחלוקת בתום לב, במועדים שבהם היה עליו לשלם - מחויב בית המשפט לחייבו בתשלום ריבית מיוחדת על סכומי תגמולי הביטוח, כמפורט בסעיף 28א לחוק. לעניין מבטח כאמור בביטוחים שאינם ביטוחים אישיים- רשאי בית המשפט לחייבו בתשלום הריבית המיוחדת כאמור. תחילתו של התיקון 30 יום מיום פרסומו.

(כ) חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה), התשע"א-2010.

בחודש נובמבר 2010 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה), התשע"א-2010 הכולל, בין היתר, תיקונים בעניינים שנבעו מתיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל ובנוסף הוסרו מגבלות מסוימות על פעילות חברות מנהלות. התיקון לחוק מאפשר לחברה מנהלת לעסוק בעיסוקים אחרים הנוגעים למוצרים פנסיוניים. כמו כן, בעבר נאסר על חברה מנהלת לעסוק בעיסוקים אחרים הנוגעים למוצרים פנסיוניים. כמו כן, בעבר נאסר על חברה מנהלת של קרן פנסיה ותיקה לנהל מוצרים אחרים וכן נאסר על חברה מנהלת לנהל יותר מקרן פנסיה אחת הזכאית לאג"ח מיועדות מסוג ערד. התיקון מאפשר לחברה מנהלת של קרן ותיקה לנהל מוצרים אחרים (לרבות קרנות ותיקות אחרות). עם זאת, נותר האיסור על ניהול יותר מקרן פנסיה חדשה מקיפה אחת. בנוסף, הוראת השעה נועדה להסדיר את המצב החוקי ביחס לעמיתם אשר לא היו מודעים לשינוי החקיקתי שנבע מתיקון מס' 3 והיא מאפשרת לכל אחד מהגורמים הבאים לפנות לחברה המנהלת בדרישה להחזרת

הכספים (בכפוף לתשלום מס על רווחי הון): (א) מי שהיה עמית עצמאי ביום 31.12.2007 והמשיך להפקיד כספים בקופת גמל לתגמולים (קופה לא משלמת) ומלאו לו 60 ביום 31.12.2007; (ב) מי שהיה עמית-עצמאי בקופת גמל לא משלמת לקצבה במועד תחילתו של חוק זה, ומלאו לו 60 שנים ביום 31.12.2007; (ג) מי שהיה מוטב של עמית שנפטר, והכספים הצבורים בחשבונו של הנפטר הועברו לחשבונו בקופת גמל לא משלמת לקצבה; (ד) מי שהיה עמית בקופת גמל אישית לפיצויים, שהיה זכאי למשוך את הכספים מהקופה האמורה, והכספים כאמור (כספי הפיצויים), הועברו למרכיב התגמולים בחשבונו של העמית בקופת גמל לא משלמת לקצבה.

בהמשך לאמור לעיל פרסם המפקח בחודש דצמבר 2010 חוזר ובו מספר הבהרות בקשר עם האמור בתיקון לחוק ובהוראת השעה.

(כא) דוח הועדה הבין משרדית לבחינת שוק הקסטודיאן

בחודש אוגוסט 2010 פורסם דוח הועדה הבין-משרדית לבחינת שוק הקסטודיאן שהוקמה ערב המשבר בשוק ההון העולמי לצורך בחינת שירותי הקסטודיאן בישראל ועל מנת לבחון את הצורך בשיפור הרגולציה בתחום זה. הדוח כולל מספר המלצות להסדרת מתן שירותי הקסטודיאן בישראל. בשלב זה הועדה המליצה כי כל רגולטור וביניהם גם הממונה על שוק ההון, יתאים את המסגרת הרגולטורית לעקרונות המפורטים בדוח בהתאם לצרכים הספציפיים של הגופים המפוקחים על ידו.

(כב) בחודשים פברואר ומרס 2010 הונחו מספר הצעות חוק על שולחן הכנסת ובהן מוצע להגביל את שיעור דמי הניהול שרשאי לגבות גוף מוסדי (חברת ביטוח, חברה מנהלת של קרן פנסיה וחברה מנהלת של קופת גמל), מסך כל הנכסים שהצטברו בחשבונו של עמית/מבוטח וכן מהפקדותיו השוטפות. למועד דוח זה, טרם הוחל בהליך החקיקה לגבי הצעות אלה. ככל שתקבע הפחתה בשיעורי דמי הניהול שרשאית החברה לגבות כיום, הרי שיהא בכך כדי להשפיע על רווחיותה. לאור אי הבהרות לגבי תוצאות הליכי החקיקה הנ"ל אין באפשרות החברה להעריך את ההשלכות על תוצאותיה.

(כג) התכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני

בחודש נובמבר בנובמבר 2010, פרסם המפקח, תוכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני במטרה לצמצם את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים, להגביר את השקיפות של שוק החיסכון הפנסיוני על כלל השחקנים שבו, להיטיב את טיב המוצרים המוצעים ומחירם וליצור בסיס השוואה אחיד בין המוצרים (להלן: "התכנית להגברת התחרות").

נדבך מרכזי בתכנית להגברת התחרות מתייחס לשינוי במנגנון גביית דמי הניהול בקופות הגמל והחלת מודל אחיד של תקרת דמי ניהול במוצרים פנסיוניים. על פי התכנית, החל משנת 2010 ועד שנת 2014 דמי הניהול יהיו בשיעור של עד 1.5% מהצבירה או דמי ניהול בשיעור של עד 1.2% מהצבירה ועד 5% מההפקדות; כאשר החל משנת 2015 ואילך השיעור המקסימאלי של דמי הניהול יעמוד על 1.2% מהצבירה ועד 5% מההפקדות השוטפות. בהקשר זה יצוין כי בקרנות הפנסיה לא יחול כל שינוי ודמי הניהול המקסימאליים יעמדו על 0.5% מהצבירה ועד 6% מההפקדות השוטפות.

בנוסף, תינתן לחברות מנהלות של קופות גמל, האפשרות למכירת כיסויים ביטוחיים משלימים בקופות הגמל (ביטוח למקרה מוות ואבדן כושר עבודה), במטרה להתמודד עם החיסרון המובנה של קופת הגמל ביחס למוצרים תחליפיים (קרנות פנסיה ופוליסות ביטוח). כמו כן, כוללת התכנית הוראות שונות הנוגעות להגברת השקיפות בהסדרי דמי ניהול מול הלקוח (קביעת זמן הנחה מינימאלי, חיוב בהודעה

מראש בטרם העלאת דמי הניהול והמחשת השינויים בשיעור דמי הניהול).

התכנית להגברת התחרות כוללת בנוסף התייחסות למערכת היחסים שבין המפיץ ללקוח ובין הגוף המוסדי למפיצים. הוראות התכנית המתייחסות לקשר שבין המפיץ ללקוח, נוגעות, בין היתר, להרחבת זכותו של עובד שכיר לבחירת הסוכן שבאמצעותו הוא מבצע את הפקדותיו למוצר פנסיוני כלשהו וזאת בנוסף לזכות הבחירה הקנויה לו לבחירת המוצר הפנסיוני; קביעת נוסח מאוחד, פשוט ומקוצר הכולל הנמקה, המחשה, גילוי נאות ללקוח ומיכון והאחדה של טפסים בתהליכי הייעוץ והשיווק הפנסיוני.

במסגרת הקשר שבין הגוף המוסדי למפיצים השונים, בכוונת המפקח להחיל שורה של צעדים הנוגעים, בין היתר, להסדרת תשלום עמלות למפיץ בעת מעבר לקוח בין מפיצים (קביעה כי לא תשולם עמלה ליותר ממפיץ אחד); התרת תשלום עמלה רק למפיץ אחרון שמונה על ידי הלקוח; הגבלת מתן פרסים, הטבות ועמלות היקף לסוכני ביטוח וקביעת עמלת הפצה אחידה ליועץ פנסיוני עבור כלל מוצרי החיסכון הפנסיוני והגבלתם לכדי שיעור עמלת הפצה מרבי של עד 0.2% מהצבירה ועד 2% מסך ההפקדות השוטפות.

נכון למועד דוח זה, התכנית היא תכנית ראשונית בלבד, אשר הוראותיה מצויות בדיון בין משרד האוצר לבין הגופים המוסדיים. בהתאם, אין ביכולתה של החברה להעריך כיצד תשפיע התכנית, אם וככל שתיושם, על תחום הפעילות.

במסגרת התכנית להגברת התחרות פרסם המפקח בחודש מרס 2011 מספר טיוטת תקנות וחוזרים, כדלקמן:

1. **טיוטת תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.** עניינו של התיקון האמור הינו במתן אפשרות ללקוח לבחור את בעל הרישיון אשר ימליץ לו על רישיון פנסיוני (כך למשל מוצע בתיקון לקבוע כי מעסיק לא יוכל להתנות ביצוע עסקה במוצר פנסיוני בביצועו על ידי בעל רישיון מסוים) ומתן סמכות למפקח לקבוע הוראות לעניין התקשרות יועץ פנסיוני בנקאי עם מעביד.

2. **טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"א-2011.** עניינן של התקנות בקביעת מודל אחיד לתקרת דמי הניהול במוצרי חסכון פנסיוני ואיסור העלאת דמי הניהול שסוכמו עם לקוח למשך שנתיים לפחות. במסגרת טיוטת התקנות מוצע לאפשר גביית דמי ניהול הן מצבירה והן מהפקדות שוטפות ולקבוע שיעור אחיד של גביית דמי ניהול הן על ידי קופות גמל והן על ידי מבטחים בביטוחי מנהלים, וזאת על מנת לאחד בין מבנה דמי ניהול הנהוגים כיום בקופות הגמל (הגבלה לדמי ניהול מהיתרה הצבורה בלבד) לבין דמי ניהול הנהוגים בביטוח מנהלים ובקרנות פנסיה (בהם ניתן לגבות דמי ניהול הן מהפקדות שוטפות והן מצבירה). כמו כן, התקנות קובעות את דמי הניהול המירביים אשר יהיה ניתן לגבות בקרן חדשה כללית ובקרן חדשה מקיפה, ולהחריג את אפשרותה של הקרן להעלות דמי ניהול ביחס לשאירי פנסיונר ונכים. התקנות אף קובעות מודל מעבר הדרגתי בין המצב הנהוג כיום ביחס לגביית דמי ניהול ולבין המודל האחיד המוצע בתקנות.

3. **תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלת הפצה).** עניינו של התיקון האמור הינו בהחלת מודל עמלת הפצה אחיד בכל מוצרי החיסכון הפנסיוני. במסגרת התיקון, מוצע, כי גם מבטח יהא רשאי לשלם עמלת הפצה בגין מוצרים פנסיוניים שבניהולו ואשר לגביהם ניתן ללקוח ייעוץ פנסיוני. כמו כן, על מנת לאפשר ייעוץ אובייקטיבי ומתאים ללקוח ומוצע לקבוע מודל אחיד לעמלת הפצה בשלושת סוגי המוצרים הפנסיוניים: קופות

גמל, קרן פנסיה חדשה וביטוח מנהלים. מודל עמלת ההפצה האחידה המוצע מתחשב הן בהיקף הנכסים הצבורים לזכות הלקוח במוצר הפנסיוני והן בהפקדות שוטפות לאותם מוצרים.

4. **טיוטת חוזר דמי ניהול במכשירי חסכון פנסיוני.** הטיוטה קובעת כי גוף מוסדי יהיה רשאי להציע לעמית שיעור נמוך של דמי הניהול משיעור דמי הניהול המירבי הקבועים לפי דין, ובלבד שההצעה האמורה תהא תקפה במהלך תקופה של שנתיים או יותר. כמו כן, הטיוטה קובעת כי גוף מוסדי ישלח לעמית ולבעל רשיון הודעה מוקדמת על כל שינוי בדמי הניהול הנגבים מהעמית וזאת לצורך הגברת השקיפות בעת שינוי דמי ניהול.

מאחר ומדובר בנוסח ראשוני של התקנות והטיוטות כאמור, אשר פורסמו להערות, אין וודאות כי נוסח התקנות והטיוטות אשר יאושר יהא זהה לנוסח אשר פורסם במועד האמור. בהתאם, אין החברה יכולה להעריך, בשלב זה, את השפעת הטיוטות האמורות על פעילותה.

(כד) הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - ביטול העלאה אוטומטית של גיל הפרישה), התשע"א-2010

בחודש נובמבר 2010 הוגשה הצעת חוק מטעם מספר חברי כנסת, שנועדה לבטל את ההעלאה האוטומטית של גיל הפרישה לנשים כפי שקבוע בחוק כיום. הצעת חוק זו קובעת כי גם אם הוועדה הציבורית שהייתה אמורה להגיש מסקנותיה, לא תשלם את עבודתה, לא יועלה גיל הפרישה ל-64 והוא ימשיך לעמוד על 62 שנים. במהלך חודש מרס 2011 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה את הצעת החוק.

(כה) חוזרי המפקח

1. בחודש יולי 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו **חישוב לראשונה של נכסי השקעה בגופים מוסדיים**. החוזר קובע את אופן חישוב שווי נכס סחיר ונכס לא סחיר במועד ההכרה הראשון של הנכס.

2. בחודש אוקטובר 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו **ביטוח משלים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה**. בחוזר נקבעו כללים לפיהם חברה מנהלת של קרן פנסיה או של קופת גמל רשאית לרכוש כיסויים ביטוחיים קבוצתיים עבור העמיתים בקופה. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, לגבי רכישת ביטוח משלים באמצעות החברה המנהלת במסגרת ההפקדות השוטפות בעד העמית לקרן או לקופה, כי החברה המנהלת וחברת הביטוח שממנה ירכשו הכיסויים הביטוחיים לא יהיו צדדים קשורים, כהגדרתו של מונח זה בתקנות קופות הגמל, וכן כי החברה המנהלת תשמש כבעלת פוליסת הביטוח המשלים, הביטוח הקבוצתי המשלים יהיה למקרה מוות בלבד, התשלומים עבור הכיסויים הביטוחיים ייעשו מכספי החברה המנהלת בלבד ולא מכספי קרן הפנסיה או קופת הגמל. הוראות דומות חלות לגבי רכישת ביטוח חיים קבוצתי מכספי עמית קופת הגמל. בחודש ינואר 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר אשר עניינה בשינוי מועדי התחולה של החוזר האמור.

3. בחודש פברואר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הוראות לעניין מסמך הנמקה ומסירתו ללקוח**, בהתאם להוראות חוק הייעוץ הפנסיוני. בהתאם לחוק האמור, על בעל רשיון ייעוץ או שיווק פנסיוני להתאים ללקוח מוצר פנסיוני, לאחר שבירר עמו את מטרות החיסכון שלו ואת שאר הנסיבות הרלבנטיות ובהתאם להעביר ללקוח מסמך בכתב המפרט, בין היתר, את הנימוקים להמלצתו בדבר כדאיות החיסכון שלו או של קרובו באמצעות מוצר פנסיוני. החוזר מפרט את אופן עריכת מסמך ההנמקה, את המידע שיש לכלול בו, והוראות פרוצדוראליות שונות. בחודש

יולי 2009 פורסם תיקון לחוזר האמור אשר דוחה את תחילתו של החוזר ליום 1 בינואר 2010. בחודש אוגוסט 2010 פרסם המפקח עדכון לחוזר הוראות לעניין מסמך הנמקה ומסירתו ללקוח, במסגרתו נדחה מועד התחילה למילוי מסמך הנמקה באופן ממוחשב ליום 1 בינואר 2011.

4. בחודש מרץ 2009, פרסם המפקח הוראת שעה לעניין **שערוך השקעה בנכס חוב לא סחיר**. בחוזר נקבעו כללים לפיהם יוכל גוף מוסדי לקבוע את שיטת השערוך לגבי נכסי חוב לא סחירים שרכש הגוף המוסדי בשנת 2009, מבין שתי שיטות שערוך אפשריות. החוזר מאפשר לאמץ שיטת שערוך שתביא להקטנת התנודתיות בשוים של נכסי חוב לא סחירים לנוכח הטלטלות שעברו על שוקי ההון בתקופה האמורה, תוך ביצוע בחינה תקופתית של מהימנות ההשערות ביחס לסיכונים הגלומים בנכסים אלה.

5. בחודש מאי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **העברת זכויות עמיתים שלא במזומן**. מטרת החוזר להסדיר לראשונה את התנאים להעברת זכויות עמיתים שלא במזומן בין מסלולי השקעה באותה קופת גמל ובין גופים מוסדיים שונים. על פי החוזר, העברת זכויות כאמור יכול שתבצע שלא במזומן רק אם סך הסכומים המועברים באותו יום עסקים עולה על 5 מיליוני ש"ח או עולה על 1% מסך נכסי הצד המעביר, לפי הנמוך מביניהם, ובהתאם לנוהל עבודה מפורט שייקבע על ידי ועדת ההשקעות של הגוף המוסדי.

6. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח **מזכר הבנות לשיתוף פעולה לקידום מערכת מרכזית למיתוג מסרי מידע ולסליקה כספים בתחום החיסכון הפנסיוני** (להלן - "המסלקה"). במסגרת המזכר, הודיע המפקח כי בכוונתו לקדם את הקמת המסלקה לצורך ייעול הליכי העבודה הקשורים בהעברת מידע וכספים בשוק החיסכון הפנסיוני וזאת על רקע ההתפתחויות של השנים האחרונות. תפקידיה העיקריים של המסלקה יהיו העברת מידע דו צדדית בין הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים, העברת מידע בין המעסיקים והמפזים לבין הגופים המוסדיים וסליקת כספי החיסכון הפנסיוני. בחודש מאי 2010 הוקמה חברה פרטית בשם המסלקה לחסכון ארוך טווח בע"מ, שמטרתה להקים, לייסד ולנהל מסלקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח בעבור כלל הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים, ולהסדיר את ממשקי העבודה ביניהם. בעלי המניות של החברה הם גופים מוסדיים שונים (ובהם מנורה מבטחים פנסיה), וכן תאגידים בנקאיים ומפזים נוספים. המפקח ונציגיו משמשים כמשקיפים במוסדות חברה זו, ומלווים את התנהלותה. בחודש יוני 2010 פרסם המפקח הוראות ביניים לעניין דרכי פעולתה של מערכת הסליקה הפנסיונית ובחודש מרס 2011 פורסם **חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני) (תיקון מס' 3), התשע"א-2011**, ובו בוצעה הסדרת הליך רישוי של חברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית ומנגנוני הפיקוח על חברה כאמור. הוראות התיקון לחוק מסדירות את סמכויות הממונה לקביעת הוראות הנוגעות למתן רישיון לחברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית וכן הוראות ביחס לדרכי פעילותה וניהולה של מערכת סליקה פנסיונית והוראות בדבר הממשל התאגידי שיחול בה, מתוך מטרה להגן על ענייני משתמשי המסלקה ומקבלי השירות מהמשתמשים ולמניעת ריכוזיות בתחום הייעוץ והשיווק הפנסיוני. כמו כן, התיקון לחוק קובע כללים לעניין פיקוח הממונה על אבטחת המידע המועבר במסלקה. למיטב ידיעתה של החברה, נכון למועד

דו"ח זה, נבחנות מספר חלופות לענין אופן הקמת המסלקה וניהולה השוטף.

7. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה כללים לאישור מסלולי השקעה במוצרי חיסכון פנסיוני. מטרת הטיוטה הינה להגביר את השקיפות תוך קביעת כללים לאישור מסלולי השקעה במוצרי חיסכון פנסיוני וכללים לקביעת שמותיהם. בטיטה נקבעו כללים לאישור שמות מסלולי השקעה מתמחים ומסלולים תלויי גיל, שהגופים המוסדיים יחויבו להקים עד סוף שנת 2010 במקום המסלולים "הכלליים". לדוגמא, נקבע כי גוף מוסדי לא ינהל מסלולי השקעה מתמחים, אלא אם כן הם בעלי מובהקות השקעה שונה זה מזה וכן לא יכנה מסלול השקעה בשם שעלול להטעות את ציבור העמיתים, כגון שם שלכאורה עולה ממנו הבטחה כלשהי להשיג או לעמוד בקריטריון איכותי או כמותי. כמו כן, נקבע כי במסלול השקעה המתמחה באפיק השקעה מסוים יושקעו לפחות 75% מנכסי המסלול באותו אפיק השקעה.

8. בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר בעניין תיקונים בדיווח השנתי ובדיווח הרבעוני לעמיתים ולמבוטחים, המתקן חוזר קודם מחודש ינואר 2007 ואשר מרחיב את היקף המידע הניתן לחוסכים במסגרת הדיווח השנתי, הדיווח הרבעוני ושירות אחזור המידע ברשת האינטרנט, בעיקר לעניין המידע הנוגע לדמי הניהול והתשואות. תחולתו של חוזר זה החל בדיווח לרבעון הראשון של שנת 2010.

9. בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר בעניין מנגנון גביית דמי הניהול. על פי החוזר, על גוף מוסדי לגבות את דמי הניהול בתשלומים רצופים בסוף כל חודש או בסוף כל יום עסקים, לפי בחירת הגוף המוסדי, בהתאם לשיעור דמי הניהול שעליו סוכם, ולא ישתמש במנגנון החזר דמי ניהול. החוזר יחול על כל הגופים המוסדיים, למעט לגבי תוכניות ביטוח הכוללות מנגנון החזר דמי ניהול, אשר אושרו על ידי המפקח, לפני מועד פרסום החוזר. תחילתו של החוזר החל מיום 1 באפריל 2010, ונקבעה בו הוראת מעבר לגבי תחולתו על הסדרים קיימים.

10. בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו התאמת הדיווח השנתי והדיווח הרבעוני לעמיתים ולמבוטחים לתיקון 3 ולביטול מס רווח הון, אשר על פיהם החל מינואר 2008 מיועדים כל הכספים המופקדים לחיסכון פנסיוני למטרת קצבה, והחל מיולי 2009 לא נגבה מס רווח הון בגין ריבית ורווחים שנצברו בקופות גמל לתגמולים, לרבות בקופות ביטוח לתגמולים. לדיווח נוספה טבלת ריכוז זכויות העמית, באופן המפורט בנספח לחוזר. החוזר חל על כל החברות המנהלות של קופות גמל לתגמולים או קופות גמל לא משלמות לקצבה, שאינן קופות ביטוח, ועל כל המבטחים הפועלים בתחום ביטוח החיים. תחילתו של החוזר החל מהדיווח לשנת 2009.

11. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו מבנה אחיד מצומצם להעברת מידע מגוף מוסדי לבעל רישיון והקובע "שפה אחידה" ומבנה נתונים אחיד בעת העברת מידע בין הגורמים המעורבים בתחום החיסכון הפנסיוני. החוזר מסדיר את תהליכי העברת המידע בין גוף מוסדי לבעל רישיון, לצורך ביצוע ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני, ולצורך ייעוץ פנסיוני מתמשך וקובע הוראות לעניין אופן הטיפול בבקשה להעברת מידע, לרבות קביעת לוחות זמנים ושימוש בקבצים ונספחים קבועים ואחידים. בחודש אוגוסט 2010 פורסמה טיוטת הבהרה לחוזר גופים מוסדיים בנושא מבנה אחיד מצומצם להעברת מידע מגוף מוסדי לבעל רישיון כהגדרתו בחוזר. על פי ההבהרה על הגוף המוסדי

לנקוט באמצעים העומדים לרשותו לצורך איתור המידע המצוי בידו ביחס לכלל המוצרים המפורטים בחוזר ולהעבירו לבעל הרישיון בהתאם להוראות החוזר, אף אם בקשת המידע לא התייחסה למוצר מסוים. כמו כן, בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח חוזר שעניינו "מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני". הוראות החוזר קובע "רשומה אחודה", אשר תשמש את הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון וצרכני מידע נוספים בתחום החיסכון הפנסיוני, במטרה לייעל את תהליכי העבודה, להסיר חסמים טכנולוגיים, לעודד ולתמוך בקיומו של שוק תחרותי, משוכלל ומפותח, תוך הגברת השקיפות ושיפור מהימנות וזמינות המידע הרלבנטי לחסכונותיו הפנסיונים של הציבור. בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח את טיוטת חוזר **גופים מוסדיים בנושא נספח ג' לחוזר גופים מוסדיים בעניין "מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני"**. בהתאם להוראות הטיטה, מוצע לקבוע הוראות לענין ממשק ניוך הכולל את פרטי המידע שעל גוף מנהל של קופה מעבירה להעביר לגוף מנהל של קופה מקבלת בעת העברת כספים בין קופות גמל, כחלק מהממשקים המפורטים בחוזר גופים מוסדיים 1-9-2011 בעניין מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני המוזכר לעיל.

12. בחודש אפריל 2010 פרסם המפקח **נוהל מיזוג קופת גמל עם קופת גמל אחרת, המנוהלות בנאמנות בידי אותה חברה מנהלת בהתאם לסעיף 37 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005**. על פי הנוהל, במקרים בהם לא מדובר במיזוג הדורש הנחיות מהממונה ואישורו מראש כמפורט בסעיף 37 לחוק הנ"ל, על החברה המנהלת להכין מתווה פעולה מפורט שיכלול, לכל הפחות, התייחסות למספר פרמטרים המפורטים בנוהל.

13. בחודש דצמבר 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו **קידוד קופות גמל**. מטרת החוזר הינה להטמיע שיטת קידוד אחידה המאפשרת זיהוי חד ערכי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכלל זה קופות הגמל, קרנות הפנסיה ותוכניות הביטוח.

14. בחודש דצמבר 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו **סך נכסי החיסכון לטווח ארוך**, אשר על פיו אדם לא יהיה רשאי להחזיק יותר מ- 77.5 מיליארד ש"ח מסך נכסי החיסכון לטווח ארוך. לעניין זה סכום זה יכלול את נכסי החיסכון לטווח ארוך המנוהלים על ידי אותו אדם ובידי כל הגופים המוסדיים שבשליטתו, ולעניין השולט ביחד עם אחרים, ייחוס כל שווי הנכסים כאמור לכל אחד ואחד מהשולטים בנפרד.

15. **טיטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשס"ט-2009**

בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה ניהול איתור עמיתים ומוטבים יחד עם טיטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשס"ט-2009 ("הטיטות"). מטרת הטיטות הינה יצירת מנגנון אפקטיבי וישים אצל הגופים המוסדיים, לאיתור עמיתים שהקשר עמם נותק. טיוטת החוזר קובעת את הפעולות הנדרשות לעדכון נתונים אודות העמיתים, מחייבת בקביעת נהלי עבודה לאיתור העמיתים והמוטבים, קביעת כללים להעברת כספים לידי האפוטרופוס הכללי, קביעת נהלי דיווח תקופתי לממונה, והוראות שימוש באתר האינטרנט לצורך איתור העמיתים או מוטביהם. כמו כן, בטיטת החוזר הוטלו חובות על הדירקטוריון לדון בנושא וכן חובה לכלול את בדיקת הנהלים במסגרת תכנית הביקורת השנתית של הגוף המוסדי. טיוטת

התקנות מורה על פעולות נוספות שעל גוף מוסדי לנקוט לצורך איתור עמיתים ומוטבים, לרבות נקיטת הליך יזום של חקירה ובדיקה, ובין היתר, גם קובעת הוראות לעניין שיעור דמי הניהול המקסימאליים שניתן לגבות מעמית שהקשר עמו נותק.

16. בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח חוזר סוכנים ויועצים - איסור מתן טובת הנאה ליועץ פנסיוני. בהבהרה נקבע, בזיקה לסעיף 19 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק ביועץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה-2005, מהם האיסורים החלים על גוף מוסדי בקשר למתן הטבות ליועצים פנסיונים או לעובדי בנקים, ועל יועץ פנסיוני בקשר לקבלת הטבה. בהתאם להוראות החוזר, גוף מוסדי רשאי ליתן הטבה כאמור לרבות הטבה בגובה דמי הניהול בכפוף לכך שההטבה תינתן לכל עובדי הגוף המעסיק את היועץ הפנסיוני וכי ההטבה דומה להטבות שמעניק הגוף המוסדי לגופים אחרים בעלי מאפייני שוק דומים. הוראות החוזר מתייחסות גם להסדרת השתתפות יועץ הפנסיוני בכנסים ואירועים המאורגנים או ממומנים על ידי גוף מוסדי.

17. בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח הבהרה לחוזר סוכנים ויועצים - הסכמים למתן שירותים בחוזר נקבע כי הוראות חוזר סוכנים ויועצים (משנת 2006) בעניין זה יתוקנו כך שעמית קופת גמל המתופעלת באמצעות תאגיד בנקאי, יוכלו לקבל שירותי תפעול כמפורט בחוזר באמצעות התאגיד בנקאי, וזאת במשך תקופת ביניים שתסתיים על פי הוראות החוזר בשנת 2012.

3.1.2.2 ענף ביטוח חיים

להלן יפורטו מגבלות חקיקה מרכזיות המתייחסות לפעילות הקבוצה בענף ביטוח החיים, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות הנוגעות לענף זה:

(א) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי) התשס"ז-2006

התקנות פורסמו בחודש נובמבר 2006 וקובעות עקרונות בסיסיים בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, שמטרתם העיקרית שמירה על ענייני המבוטחים והבטחת כיווי ביטוחי נאות. התקנות נכנסו לתוקף בחודש אפריל 2007 והן חלות על פוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתי שיכרתו או יחודשו החל ממועד זה. למבטחים המחדשים מספר פוליסות הגדול מ-300 בשנת 2007, נקבעה הוראת מעבר מקלה הפורסת את החלת התקנות עד שנת 2010. בתקנות נקבע כי בעל הפוליסה יכול שיהיה מעביד בלבד; למבוטח הבודד יתאפשר מעבר לפוליסת פרט בעת פקיעת הביטוח הקבוצתי בתנאים דומים לפוליסות פרט של המבטח במועד המעבר וללא חיתום מחדש. כן קובעות התקנות חובה על המבטח להמציא לכל מבוטח בקבוצה פוליסה, דף פרטי ביטוח ודיווח שנתי. בהמשך לתקנות אלו וכן בהמשך לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993, פרסם המפקח בחודש ינואר 2010 טיוטת חוזר בדבר נוהל הפעלת פוליסות ביטוח חיים ופוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתי, המפרטת את התנאים בהם מבטח יהיה רשאי להפעיל פוליסה קבוצתית.

(ב) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993

בתקנות אלה כלולות הוראות, לעניין ביטוח חיים קבוצתי, ריסק (ללא מרכיב חיסכון) ובכלל זה הגדרת הקבוצות וגודלן המינימאלי, תקופת הביטוח, ותקרת העמלות לסוכנים. בחודש אוגוסט 2005 תוקנו התקנות תוך קביעה כי קבוצת מבוטחים לעניין ביטוח קבוצתי תמנה 50 איש (במקום 100 איש קודם לכן). בנוסף, בוטלה ההוראה לפיה תקופת הביטוח תעמוד על שנה אחת והמפקח הוסמך לקבוע הוראות

לגבי פוליסת המשך במקרה של הפסקת הביטוח הקבוצתי וללא חיתום מחדש. בחודש ינואר 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר בהמשך לתקנות אלו, לפרטים ראה סעיף קטן (א) לעיל.

(ג) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984

תקנות אלה קובעות הנחיות בדבר דרכי הפרדת החשבונות והנכסים של עסקי ביטוח חיים מכלל עסקי הביטוח של מבטח, והפרדת נכסים של עסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים מנכסים של עסקי ביטוח חיים אחרים.

(ד) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים), התשמ"ב-1982

בתקנות אלה כלולות, בין היתר, הוראות, לעניין תנאי ההצמדה בחישוב התשלומים שעל המבטח לשלם בשל פדיון הפוליסה או מקרה ביטוח בחוזה לביטוח חיים.

(ה) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה הביטוח) (הוראות למצב רפואי קודם), התשס"ד-2004

בחודש ינואר 2004 פורסמו תקנות, שנועדו להסדיר את אופן שימוש המבטח בסייג לחבות המבטח בשל מצב רפואי קודם, להבטיח כיסוי ביטוחי ראוי למשך כל תקופת הביטוח ולמנוע ביצוע חיתום בעת התביעה לתשלום תגמולי ביטוח.

(ו) טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (תנאים בחוזה ביטוח) (הוראות לעניין התיישנות בחוזה ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לנכות), התשע"א-2011.

בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח את טיוטת התקנות הנ"ל. על פי הטיוטה חוזה ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לנכות יכלול תנאי שלפיו אם מועד קרות הנכות מאוחר למועד התאונה או גילוי המחלה, לפי העניין, לא יחל מרוץ תקופת ההתיישנות לפני מועד קרות הנכות.

(ז) בחודש פברואר 2010 הוגשה הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון - העברת האשפוז הסיעודי לאחריות קופות החולים), התש"ע - 2010. בהצעת החוק, מוצע כי קופות החולים יממנו את שהות המבוטח על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי במסגרת מוסד מוכר לטיפול סיעודי. אופן המימון טרם ברור. כמו כן, לצורך מימון חבות זו, מוצע כי דמי ביטוח הבריאות יוגדלו משיעור של 5% ל- 5.3%. על פי ההצעה קופות החולים תממנה רק חלק מהוצאות אשפוז המבוטח במוסד מתאים. לאור הנתונים הכלליים של שוק הסיעוד - מס' מיטות האשפוז ומספר החולים הסיעודיים הנמצאים במוסדות לטיפול סיעודי - לא צפויה השפעה משמעותית על שיווק תכניות ביטוח סיעודי, מאחר ועדיין יהיה צורך בהגדלת נפח הכיסוי שניתן על ידי קופות החולים, ככל שיינתן, וכן מאחר והצעת החוק לא מתייחסת למימון טיפול סיעודי בבית המבוטח. על אף האמור, טרם ניתן להעריך את מלוא ההשפעה של הצעת התיקון על שוק ביטוחי הסיעוד, מאחר והצעת החוק הינה בשלב מקדמי בלבד. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על הצעת החקיקה ונתוני השוק הנמצאים בידיעתה, ועל הערכת החברה לגבי השפעתה על השוק. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה נוספים או בשל שינויים סביבתיים אחרים שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

(ח) חוזרי המפקח

1. בחודש ינואר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו כיסוי ביטוח להשתלות. החוזר קובע הנחיות בדבר יישום הוראות חוק השתלת איברים, התשס"ח-2008 (להלן בתת סעיף זה: "החוק") על תכניות

הכוללות כיסוי ביטוחי, בדרך של שיפוי או פיצוי, למימון ביצוע השתלה (להלן בתת סעיף זה: "מימון השתלה"), ובין היתר אוסר על מתן תמורה לאדם בעבור איבר שניטל מגופו או מגופו של אדם אחר, וכן מטיל על המבטח חובה לבדוק, בטרם מימון ההשתלה, האם ההשתלה בוצעה בהתאם להוראות החוק. כמו כן, נקבעה הוראה בדבר מתן גילוי נאות למבטחים בעניין זה והוראות יישום החוזר על תכניות שונות. הוראות החוזר חלות על כל תכנית ביטוח הכוללת כיסוי ביטוחי להשתלות.

2. בחודש מרס 2009 פרסם המפקח חוזר פירוט תגמולי ביטוח בתכניות לביטוח בריאות. מטרת החוזר הינה להבטיח כי בטרם כריתתו של חוזה הביטוח, יהיה בידי המבטחים מידע בנוגע לסכום תגמולי הביטוח לפי תנאי התכנית. הטיטה מפרטת את המידע אשר על מבטח למסור למבוטח בנוגע לסכום תגמולי הביטוח לפי תנאי התכנית עובר לכריתתו של חוזה הביטוח, לרבות תגמולי ביטוח מרביים שלא בערך כספי נקוב. החוזר קובע רשימת מקרים בהם ניתן לשנות את פירוט תגמולי הביטוח אשר פורסמו. ההוראות יחולו על תכניות לביטוח בריאות, למעט על כיסויים לביטוחיים לפרוצדורות רפואיות המבוצעות בחו"ל.

3. בחודש יוני 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו דיווח שנתי למבטחים בביטוח בריאות. החוזר מחליף חוזר קודם שהסדיר דיווח זה. על פי החוזר, מחויב מבטח להמציא לכל המבטחים בביטוחי בריאות שתקופת הביטוח בפוליסות שרכשו עולה על שנה, למעט פוליסות נסיעות לחו"ל וביטוח רפואי לעובדים זרים, דוח שנתי שיכלול פרטים בקשר עם פוליסות הבריאות שרכש המבוטח אצל המבטח. בדוח יפורטו, בין היתר, פרטים בסיסיים ונתונים אישיים של המבוטח, פירוט הפוליסות של המבוטח, פירוט הכיסויים בפוליסות, פירוט הפרמיות ששולמו במהלך שנת הדיווח, פירוט הנחות/החזר פרמיות בגין היעדר תביעות, פירוט תגמולי הביטוח ששולמו בשנה החולפת, פירוט ההחרגות בגין היעדר תביעות, פירוט תגמולי הביטוח ששולמו בשנה החולפת, פירוט ההחרגות בגין מצב רפואי קודם ושינויים שחלו, ככל שחלו, בתכנית הביטוח של המבוטח ומילון מושגים. החוזר ייכנס לתוקף באופן מדורג, החל מהדיווח השנתי בגין שנת 2009 עד לתחילתה המלאה במסגרת הדיווח בגין שנת 2010.

4. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר המחייב את חברות הביטוח במסירת מידע לבעל פוליסה בביטוח קבוצתי מסוג ביטוח בריאות, ביטוח חיים וביטוח אובדן כושר עבודה. מעתה, בעלי הפוליסות יקבלו נתונים שונים אודות הפוליסות, כגון: סך הפרמיות בחלוקה לפי שנים; מידע בגין תביעות משולמות (כתשלום חד-פעמי או עיתי); עמד מספר התביעות במועד הדיווח על 20 או פחת מ-20, על המבטחים להציג את סך התביעות ששולמו לפי סוג תביעה ואת סך הפרמיות, בחלוקה לפי שנים. כמו כן, במקרה של ביצוע התאמת פרמיה, על המבטחים למסור לבעל הפוליסה את הסכום של כל אחד מהמשתנים שנעשה בהם שימוש לצורך קביעת התאמת הפרמיה, 60 יום לפני המועד לביצוע התאמת הפרמיה כאמור.

5. בחודש דצמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו ביטוח סיעודי קבוצתי, אשר מחליף חוזר קודם בנושא, משנת 2004. החוזר מעדכן, בין היתר, את ההוראות בדבר המקרים והתנאים שבהם נדרש המבטח לאפשר המשכיות במסגרת פוליסות פרט למי שהיה מבוטח בביטוח סיעודי קבוצתי, וזאת בשל מאפייניו של הביטוח הסיעודי המחייבים התייחסות לכיסוי הביטוחי כאל מוצר ארוך טווח שנועד לתת תמיכה בעיקר בגיל הזקנה. על פי החוזר, על מבטח בביטוח סיעודי קבוצתי לאפשר למבוטח בפוליסה קבוצתית

לעבור, בהתקיים תנאים מסוימים, לפוליסת פרט, לתקופת ביטוח לכל החיים, בהתאם לתנאים המפורטים בחוזר, המתייחסים לסכום הביטוח, תקופת תשלום תגמולי הביטוח, דמי הביטוח ושמירה על רצף ביטוחי.

6. בחודש מרץ 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **חובת קבלת הסכמה מפורשת לשם צירוף מבטחים לביטוח**. על פי הטייטה מבטח לא יצרף מבטחים לתכנית ביטוח בנסיבות שאינן בגדר הצעה מזכה אלא בכפוף לקבלת הסכמה מפורשת מראש של המבוטח, כאשר נטל ההוכחה כי מדובר בהצעה מזכה או כי נתקבלה הסכמה מפורשת של המבוטח, לפי העניין, הינה על המבטח.

7. בחודש מאי 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו **פרסום לציבור של הערך הגלום (Embedded Value) בפוליסות ארוכות טווח בחברות ביטוח** וזאת בהמשך לחוזר בעניין זה שפורסם בחודש מאי 2007, אשר על פיו נדרשות חברות הביטוח לפרסם את הערך הגלום בפוליסות ארוכות טווח, הכוללות פוליסות חיים ובריאות. החוזר מחודש מאי 2010 כולל הנחיות בדבר מבנה הדיווח וההסברים, אופן הדיווח למפקח ותדירות ומועדי הדיווח.

3.1.2.3 ענף הפנסיה

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות המתייחסות לפעילות החברה בענף הפנסיה וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות והנוגעות לענף זה:

(א) חוק הפיקוח

חוק הפיקוח קובע את התנאים לקבלת רישיון מבטח בידי המבקש לנהל קרן פנסיה. לפי חוק הפיקוח, כפי שתוקן בתיקון לחוק הגמל (ראה הרחבה בסעיפים 3.1.1 ו- 3.1.2 לעיל) מנורה מבטחים פנסיה רשאית לעסוק בניהול קופות גמל (לסוגיהן השונים) בלבד, ולהחזיק במלוא אמצעי השליטה בחברות בנות בעלות רישיון סוכן ביטוח ("סוכן תאגיד").

(ב) חוק קופות גמל

חוק קופות גמל מסדיר בחקיקה ראשית נושאים שונים הקשורים להקמת קופת גמל וניהולה (ראה גם סעיפים 3.1.1 ו- 3.1.2.1 לעיל). בנוסף, מחיל חוק קופות גמל על חברה המנהלת קופת גמל ובכלל זה קרן פנסיה, את הוראות חוק הפיקוח לעניין מינוי אורגנים ובעלי תפקידים. מכאן, כי מנורה מבטחים פנסיה מחויבת למנות אקטואר, מנהל סיכונים ורואה חשבון מבקר לפי הוראות חוק הפיקוח. בנוסף, ובהתאם להוראות חוק קופות גמל, עליה למנות ועדת השקעות, שרוב חבריה נציגים חיצוניים לצורך קביעת מדיניות ההשקעות של נכסי קרנות הפנסיה ופיקוח על ניהול ההשקעות כאמור.

(ג) תקנות קופות הגמל

תקנות אלה קובעות, בין היתר, כי ההון העצמי של חברה מנהלת של קרן פנסיה לא יפחת מסכום של 7 מיליוני ש"ח (הסכום צמוד למדד החל במדד שפורסם בחודש נובמבר 2001, והתאמה למדד תעשה בכל סוף שנת כספים). נכון ליום 31 בדצמבר 2010, עמד הונה העצמי של מנורה מבטחים פנסיה על סך של 389 מיליוני ש"ח, כאשר דרישת ההון המזערי הנדרש מהחברה המנהלת עמד על סך של כ- 8.6 מיליוני ש"ח.

בהקשר זה יצוין, כי בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת תקנות וטייטה חוזר הכוללים שינויים בדרישות ההון העצמי של חברות מנהלות של קופות גמל ופנסיה, לפרטים בדבר השינויים המוצעים ראה סעיף 7.2.15(31) להלן.

(ד) חוזרי המפקח

בחודש אוקטובר 2010 פורסם תיקון לחוזר פנסייה בנושא עקרונות לעמיתים שהצטרפו לקרנות פנסייה בחודשים ינואר-מרס 1995. החוזר האמור קבע עקרונות לטיפול בעמיתים כאמור בקרנות פנסייה שלא פעלו בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בנושא זה שפורסמו בשנים 1999 עד 2002. בתיקון החוזר מורחבת הגדרת עמיתי תקופת הביניים שבחוזר כך שתכלול את כל העמיתים שהצטרפו לקרנות הפנסייה בין 1 בינואר 1995 ועד 31 למרס 1995.

3.1.3 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיותו ובתמהיל הלקוחות

(1) ענף ביטוח חיים

היקף הפעילות

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,002 מיליוני ש"ח בשנת 2010 בהשוואה ל- 1,828 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ובהשוואה ל- 1,783 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של 10% ו- 3%, בהתאמה. שיעור הגידול בשנת 2010 גבוה משיעור הגידול בשנת 2009 בשל המשך ההתאוששות הכלכלית (שהחלה ברבעון השני של שנת 2009) ומפרמיות חד פעמיות בסך 199 מיליוני ש"ח (מתוכם 123 מיליוני ש"ח שהתקבלו בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית לפורשי אותם משרדים) לעומת פרמיות חד פעמיות בסך 74 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מהם 36 מיליוני ש"ח בגין משרדי הממשלה). לפרטים ראה סעיף 3.5.1.1 לדוח הדירקטוריון הפוליסות שנפדו בשנת 2010 הסתכמו ב- 602 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של 493 מיליוני ש"ח בשנת 2009, גידול של 23%. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת עמד בשנת הדוח על 4% (זהה לשיעור אשתקד).

בנוסף החברה משווקת פוליסות Top Finance. מרבית הפוליסות הללו מוגדרות כחוזי השקעה, אשר התקבולים בגינם אינם נרשמים כהכנסה מפרמיה. בנוסף, בשנת 2010 נתקבלו פרמיות שנזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) בסך 400 מיליוני ש"ח לעומת 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009. פדיונות בגין פוליסות שנזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) הסתכמו בכ- 189 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת סך של כ-238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

רווחיות

רווחיות הקבוצה בתחום זה מושפעת ממספר גורמים עיקריים. גורם משמעותי המשפיע על הרווחיות הינו המרווח הפיננסי הנובע מהשקעת כספי פוליסות ביטוח חיים שהונפקו עד לתום שנת 2003. מרווח זה מושפע מתוצאות שוק ההון בתקופת הדיווח. בנוסף, מושפעת הרווחיות בתחום זה מהיקף צבירת הנכסים בפוליסות שהונפקו החל משנת 2004. גורם נוסף הינו הפער בין הפרמיה הנגבית בגין הערכת מרכיב הריסק לעלותו בפועל, בהתחשב בביטוח משנה. התארכות תוחלת החיים משפיעה על הרווחיות הן בתוכניות הריסק, והן בתוכניות בהן משולמת קצבה לכל תקופת חיי המבוטח. גורם נוסף המשפיע על רווחיות החברה הינו משך חיי הפוליסות. ככל שפוליסה נמשכת לתקופה ארוכה יותר כך גדלה הרווחיות מהפוליסה.

שינויים טכנולוגיים בענף הבריאות, גילוי מוקדם של המחלות והטיפול הרפואי בהן משליכים לעתים על עלויות הטיפול וממילא על הוצאות המבטח לספקי שירותים רפואיים במסגרת הכיסוי הביטוחי על פי הפוליסות ובמקביל על נכונות הלקוחות לרכוש ביטוח פרטי ובהתאם השפעתם על הרווחיות.

בנוסף יש לציין כי שמירה על יחס הוצאות נמוך יביא לשיעור רווחיות גבוה יותר.

לעניין ניתוח הרווחיות ראה סעיף 2.2.1 לעיל.

לנתונים בדבר הכנסות ורווח לפני מס בענף זה ראה טבלה בסעיף 2.2.1.1 לעיל.

תמהיל לקוחות

ראה סעיף 3.4 להלן.

(2) ענף הפנסיה

היקף הפעילות

בשנת 2010 חל גידול בגביית דמי גמולים בקרן הפנסיה "מבטחים החדשה", שניהולה מהווה את עיקר הפעילות של הקבוצה בתחום הפנסיה, בשיעור של כ- 15.1% לעומת שנת 2009 (דמי הגמולים שנגבו בשנת 2010 הסתכמו בסך של כ- 4,203 מיליוני ש"ח לעומת 3,651 מיליוני ש"ח בשנת 2009).

רווחיות

הרווחיות בענף זה תלויה בעיקר בהכנסות מדמי הניהול והשינויים במרכיב הוצאות הנהלה וכלליות. דמי הניהול מקרן הפנסיה "מבטחים החדשה" נגבים בשני אופנים: שיעור מדמי הגמולים שנגבו בתקופה ושיעור מצבירת הנכסים בקרן. צירוף עמיתים חדשים מגדיל את דמי הגמולים שנגבים וצבירת הנכסים גדלה בהתאם.

לנתונים בדבר הכנסות ורווח לפני מס בענף זה ראה טבלה בסעיף 2.2.1.1 לעיל.

בקרן הפנסיה "מבטחים החדשה פלוס" נגבים דמי ניהול מהצבירה בלבד, ודמי ניהול בסכום קבוע נגבים מן הפנסיות המשתלמות לחלק מן הפנסיונרים בקרן זו.

לנוכח התחרות בענף, מנורה מבטחים פנסיה מעניקה לעמיתי קרנות הפנסיה הטבות בדמי ניהול אשר מיועדות להגדלת הצבירה שלהם בקרן או כיסויים ביטוחיים משלימים הממומנים על ידי מנורה מבטחים פנסיה. ההטבות בדמי הניהול מקטינות את שיעור דמי הניהול האפקטיביים הנגבים מעמיתי הקרן ולרכישת הכיסויים הביטוחיים קיימת השפעה על הרווחיות. לעניין ניתוח הרווחיות ראה סעיף 2.2.1.1 לעיל.

תמהיל לקוחות

ראה סעיף 3.4 להלן.

3.1.4 גורמי הצלחה קריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

להערכת הקבוצה, גורמי הצלחה קריטיים בתחום הפעילות הינם, בין היתר, איתור הצרכים של הלקוחות ויכולת שימור הלקוחות ופיתוח מוצרים העונים לצרכים אלו, יכולת השיווק וההפצה לגיוס לקוחות חדשים, רמת שירות גבוהה ללקוח, מובילות בתחום התשואה ללקוח, התייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות ושיפור מערכות המידע בתחום זה.

גורמי הצלחה נוספים, ייחודיים לענף קרנות הפנסיה, הינם, בין היתר, נגישות לערוצי הפצה ושיווק, קביעת דמי ניהול תחרותיים, תשואה דמוגרפית והיערכות מהירה לשינויים רגולטוריים.

גורמי הצלחה נוספים, ייחודיים לענף קופות הגמל הינם, בין היתר, יעילות תפעולית והפעלת בקרה יעילה על גורמי חוץ.

3.1.5 תחליפים למוצרי תחום הפעילות

מוצרי תחום הפעילות הינם במידה רבה, תחליפיים זה לזה, אולם התחליפיות אינה מלאה, שכן מוצרי הענפים השונים בתחום אינם בעלי מאפיינים זהים לחלוטין, כפי שיפורט להלן.

בכל הענפים שבתחום ישנם מוצרי חיסכון לגיל פרישה, אשר המוצרים התחליפיים העיקריים המתחרים בהם הינם תכניות החיסכון בבנקים ופיקדונות למיניהם.

את מרכיבי הריסק, לרבות הנכות הקצבתית, ניתן לרכוש בקרן הפנסיה כתחליף למוצרי ביטוח החיים. יחד עם זאת, תשלום חד פעמי ("פיצוי") בקרות אירוע ביטוחי ניתן לרכוש רק בחברת ביטוח.

להערכת החברה, השינויים הרגולטוריים שנערכו בשנים האחרונות, בתחום הטבות המס השונות, בנושא הניוד, חקיקת בכר, הסדר פנסיות חובה, תיקון חוק הגמל, והתכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני, השפיעו על מידת התחליפיות הפנימית בין מוצרי התחום ועל מידת התחליפיות בינם לבין מוצרי חיסכון אחרים. יחד

עם זאת, החברה מעריכה כי לנוכח היקף השינויים ומהותם, מוסיף להתקיים תהליך של התגבשות מבנה שוק חדש בתחום הפעילות, בהתאם לכללים החדשים שנקבעו במסגרת השינויים האמורים, וכן בהתאם לשינויים רגולטורים עתידיים (כגון בהקשר של דמי הניהול המרביים במוצרים התחליפיים השונים). הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על החקיקה בתחום ועל הערכת החברה לגבי השפעתה על השוק. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה נוספים או בשל שינויים סביבתיים אחרים שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

3.1.6 מבנה התחרות והשינויים שחלו בתחום

לפירוט, ראה סעיף 3.8 להלן.

3.1.7 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 3.6 להלן.

3.2 מוצרים ושירותים

המוצרים הנמכרים בתחום זה הינם: בביטוח חיים - פוליסות ביטוח ובקרנות הפנסיה וקופות גמל - זכויות על פי תקנונים. המוצרים נמכרים לעיתים כשהם משולבים זה בזה.

3.2.1 ביטוח חיים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

(א) תיאור כללי

הקבוצה משווקת פוליסות ביטוח מנהלים, פוליסות ביטוח לעצמאיים (הכפופות לתקנות קופות הגמל) וכן פוליסות ביטוח פרט. פוליסות אלה (הכפופות לתקנות קופות הגמל או שאינן כפופות להן) יכולות לכלול מרכיב חיסכון הוני או קצבתי או שילוב ביניהם (לפי בחירת המבוטח במועד הנפקת הפוליסה או במועד שינוייה ובכפוף לתקנות מס הכנסה) וכן מרכיבי ריסק למיניהם, או כל אחד מהמרכיבים שהוזכרו בנפרד מאחרים (ריסק לסוגיו בלבד או חיסכון לסוגיו בלבד).

מסלול הוני

הינו מסלול המעניק למבוטח אפשרות למשוך את ערכי הפדיון בסכום חד פעמי, בכפוף לתנאי הפוליסה והוראות הדין.

מסלול קצבה

הינו מסלול בו זכאי המבוטח לקצבה לכל ימי חייו בהתאם לנוסחה שנקבעה בפוליסה. המסלול העיקרי מקנה תקופה מינימאלית של תשלומי קצבה אף אם המבוטח שהחל לקבל קצבה נפטר לפני כן.

פוליסת "ריסק"

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב סיכון (ריסק) בלבד.

ביטוח מנהלים

פוליסות ביטוח המשלבות חיסכון, ריסק (מוות) וכיסוי למקרה אובדן כושר עבודה (על פי צרכי המבוטח). פוליסות אלה מהוות מרכיב בתנאים הסוציאליים במסגרת יחסי עובד-מעביד.

הפרמיה מהווה אחוז מוסכם משכרו של המבוטח (לפיצויים, לתגמולים ולאובדן כושר עבודה), כפי שמתעדכן מעת לעת. פוליסות אלה כפופות לתקנות קופות הגמל.

קהל היעד לפוליסות ביטוח המנהלים הינו מעסיקים ובעלי שליטה בחברות המעוניינים לרכוש לעובדיהם או לעצמם, בהתאמה, ביטוח מנהלים במסגרת יחסי עובד-מעביד.

ביטוח פרט

פוליסות ביטוח ללקוחות פרטיים הכוללות חיסכון, ריסק או כסויים שונים ולעיתים כל המרכיבים משולבים גם יחד.

קהל היעד לפוליסת ביטוח פרט הינו לקוחות פרטיים, שכירים ועצמאים כאשר הפוליסות לעצמאים כפופות לתקנות קופות הגמל.

סוגי תוכניות ביטוח בענף ביטוח החיים

(ב)

להלן פירוט סוגי המוצרים והתכניות העיקריים בביטוחי חיים שמשווקת הקבוצה:

פוליסת "סטטוס"

פוליסה שהחברה החלה בשיווקה בשנת 2004. בפוליסה זו קיימת הפרדה מוחלטת בין מרכיבי הריסק, החיסכון וההוצאות. הפוליסה משווקת הן כפוליסת ביטוח מנהלים, הן כפוליסת ביטוח פרט והן כפוליסות ביטוח לעצמאיים. בפוליסות ביטוח סטטוס סכום הביטוח והפרמיה יכולים להשתנות על פי החלטת המבוטח, בכפוף לתנאי החיתום. החל מיולי 2008, פוליסת סטטוס לקצבה מגלמת הבטחת תוחלת חיים במקדם הקצבה. לאור תיקון 3 לחוק הגמל, הקבוצה החליטה על הבטחת מקדם הקצבה גם בפוליסות סטטוס קצבה שהונפקו החל מינואר 2004. החל משנת 2009 החברה משווקת פוליסות "סטטוס מנהלים ועצמאים" המאושרות כקופת גמל משלמת לקצבה או כקופת גמל לא משלמת לקצבה, לפי המקרה, עם הבטחת מקדם קצבה, וכן פוליסות "סטטוס הון" המיועדות לקליטת צבירות הוניות של כספים שהופרשו עד לחודש דצמבר 2008. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למבוטח וכרשום בפוליסה.

פוליסת TOP FINANCE²

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד, המשווקת כפוליסת פרט. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למבוטח וכרשום בפוליסה.

פוליסת TOP FINANCE קופה מרכזית לפיצויים³

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד ומאפשרת למעסיק לצבור את התחייבויותיו לתשלום פיצויים לעובדיו, הכול בכפוף לתקנות קופות הגמל. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המעסיק ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למעסיק וכרשום בפוליסה. לאור תיקון חוק הגמל, לפיו לא יותר עוד שיווקן של פוליסות מסוג זה, הייתה רשאית החברה להמשיך ולקבל הפקדות לפוליסות הקיימות עד לתום שנת 2010 רק בגין עובדים שהמעסיק העביר בגינם הפקדות עד סוף 2007.

פוליסת "עדיף"

עד לסוף שנת 2003 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח "עדיף" בה דמי הביטוח מפוצלים בין מרכיב הריסק (כולל הוצאות) לבין מרכיב החיסכון, כאשר היחס בין המרכיבים כאמור, נקבע על ידי בעל הפוליסה או המבוטח. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ותוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף שנת 2003 הינן "פוליסות משתתפות ברווחים". המבוטח אינו יכול לבחור את מסלול ההשקעה ודמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה.

² נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

³ נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

פוליסות "סטטוס", "TOP FINANCE" ו"עדיף" יכולות להיות הוניות או קצבתיות. לאור תיקון חוק הגמל, הצבירה בגין ההפקדות מינואר 2008 ואילך (בפוליסות אלה הכפופות לתקנות קופות גמל) מיועדת לקצבה.

פוליסת "מעורב" (מסורתית)

עד לסוף חודש יוני שנת 2001 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח מסוג "מעורב" (מסורתית), אשר בה סכום הביטוח מורכב ממרכיב החיסכון בתוספת מרכיב הריסק כשהם שלובים יחדיו. בקרות מקרה ביטוח (מוות או תום תקופה) משולם סכום הביטוח הקבוע מראש, הנקוב בפוליסה. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ותוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף חודש יוני 2001 הינן "פוליסות משתתפות ברווחים". המבוטח אינו יכול לבחור את מסלול ההשקעה ודמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה. פוליסה זו הינה הונית. לאור תיקון חוק הגמל הצבירה בגין הפקדות מינואר 2008 ואילך (בפוליסות אלה הכפופות לתקנות קופות גמל) מיועדת לקצבה.

בכל סוגי הפוליסות הנ"ל, רשאי המבוטח/בעל הפוליסה לפדות את הפוליסה לפני הגיעה למועד תום התקופה, על-פי ערכי הפדיון הנקובים בה, ובכפוף לתקנות קופות הגמל או כל הסדר תחיקתי אחר החל על הפוליסה, לפי העניין.

ביטוח חיים ריסק טהור

פוליסות מסוג ריסק המעניקות תשלום למוטבים של סכום הביטוח, בתשלום אחד, במקרה של מות המבוטח, למעט במקרה של התאבדות במהלך השנה הראשונה.

פוליסות ביטוח חיים ריסק טהור משווקות על ידי הקבוצה, הן ליחידים כפוליסת ביטוח חיים "ריסק פרטי" והן כהרחבה לפוליסות ביטוח חיים אחרות, כגון "סטטוס".

במסגרת פוליסות ביטוח "ריסק פרטי" משווקת הקבוצה פוליסות ביטוח ריסק המשמשות כבטוחה למקרה מוות לנותן המשכנתא ("בית בטוח"). סכום הביטוח הינו בגובה יתרת ההלוואה. הפוליסה מאפשרת גם שילוב ביטוח מבנה הדירה בגינה נלקחה ההלוואה.

ריסק קבוצתי

פוליסות מסוג ריסק קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים המעוניינים לבטח את עובדיהם בכיסוי למקרה מוות בלבד והן כפופות לתקנות ביטוח חיים קבוצתי, כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה במימון המעסיק ו/או העובדים, לפי המקרה.

ביטוח אובדן כושר עבודה

כיסוי לאובדן כושר עבודה מעניק למבוטח, לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים ממועד מקרה הביטוח, תשלום חודשי ושחרור מתשלום פרמיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. כיסוי זה נמכר בדרך כלל ככיסוי נוסף בפוליסות ביטוח אחרות כגון "סטטוס" או "ריסק".

הפוליסה כאמור נמכרת ללקוחות שכירים, עצמאיים ופרטיים.

אובדן כושר עבודה קבוצתי

פוליסות מסוג אובדן כושר עבודה קבוצתי כפופות לתקנות מיוחדות שהותקנו לעניין זה שתחולתן מחודש אפריל 2007 כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה במימון בעל הפוליסה ו/או חברי הקבוצה, לפי המקרה.

ביטוח סיעודי

תוכנית המעניקה למבוטח פיצוי חודשי לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים החל ממועד מקרה הביטוח (מועד בו המבוטח אינו יכול לבצע

פעולות יומיומיות בסיסיות, כולן או חלקן), ולמשך תקופת הפיצוי כפי שהוגדרה בפוליסה, עם רכישתה. הפיצוי כאמור משולם כל עוד המבוטח במצב סיעודי, אך לא יותר מהתקופה הנקובה בפוליסה.

פוליסה זו נמכרת בעיקר ללקוחות פרטיים. קיימות גם פוליסות קבוצתיות לביטוח סיעודי. פוליסות מסוג זה משווקות בדרך כלל למעסיקים, ולעתים בשיתוף וועדי עובדים, המעוניינים לבטח את עובדיהם בכיסוי למקרה סיעודי.

ביטוח מחלות קשות

פוליסה המבטיחה למבוטח פיצוי כספי חד פעמי במקרה של אבחון מחלה קשה מתוך רשימת מחלות מוגדרת ובהתאם לתנאי הפוליסה.

הפוליסה נמכרת ללקוחות פרטיים. קיימות גם פוליסות קבוצתיות לביטוח מחלות קשות. פוליסות מסוג זה משווקות בדרך כלל למעסיקים ולעתים בשיתוף וועדי עובדים, המעוניינים לבטח את עובדיהם בכיסוי למקרה של מחלות קשות.

ביטוח בריאות

פוליסות הבריאות בענף ביטוח חיים כוללות שני כיסויים מרכזיים: ביטוחי הוצאות רפואיות וביטוחי שיניים.

ביטוח לכיסוי הוצאות רפואיות

הכיסוי הביטוחי בפוליסות אלו מבוסס על מודל של שיפוי בגין הוצאות רפואיות מכוסות בפועל, עד לתקרה הנקובה בפוליסה. לעיתים, מתווסף לכיסוי הביטוחי מרכיב של פיצוי כספי שאינו תלוי בהוצאות בפועל.

סוגי הכיסויים שניתן לרכוש הם, בין היתר: כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל הבריאות, השתלות איברים בחו"ל, טיפולים מיוחדים בחו"ל, ניתוחים פרטיים בארץ ובחו"ל, טכנולוגיות מחליפות ניתוח, התייעצויות עם רופאים מומחים, כתב שרות "רפואה מונעת", רפואה משלימה, בדיקות היריון, פיצוי בגין אשפוז ממחלה, פיצוי בגין ימי החלמה בבית, פיצוי בגין אשפוז בלתי צפוי/אלקטיבי בבית חולים, כתבי שירות: ביקור רופא, עזרה ראשונה ברפואת שיניים ומוקד אחות בשידור חי.

על מנת להעניק למבוטחים בענף הבריאות שירות רפואי איכותי, התקשרה הקבוצה עם נותני שירות שהינם רופאים מומחים ומוסדות רפואיים פרטיים מהשורה הראשונה בארץ. כל אחד מהרופאים העצמאיים חתום בהסכם אישי עם החברה, במסגרתו הרופא מחויב במתן שירות רפואי בהתאם לכיסוי בפוליסה וזאת בבתי החולים בהם הוא עובד. השירות הכלול בכתבי השירות, ניתן על ידי ספק חיצוני.

הקבוצה התקשרה בהסכמים עם רשתות בינלאומיות מובילות, על מנת לאפשר למבוטח, במקרה הצורך ובהתאם לתנאי הפוליסה, קבלת טיפול רפואי בחו"ל.

ביטוח שיניים

תכניות לביטוח שיניים של הקבוצה הם משני סוגים עיקריים: (1) כיסוי לרפואה משמרת (טיפול שיניים ראשוני); (2) כיסוי מקיף לרפואה משמרת ומשקמת (טיפול שיניים מקיף) וטיפול אורתודנטיה לילדים.

אחר

ביטוח ריסק למקרה מוות מתאונה

"מוות מתאונה" הינו כיסוי נוסף המעניק למוטבים בעת מקרה מוות של המבוטח כתוצאה מתאונה, סכום כספי חד-פעמי בנוסף לסכום הביטוח היסודי.

ביטוח למקרה נכות מתאונה

"נכות מתאונה" הינו כיסוי נוסף המעניק סכום כספי חד-פעמי במקרה של נכות עקב תאונה. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח במלואו, ובמקרה של נכות חלקית ישולם סכום ביטוח יחסי מתוך סכום הביטוח המלא בהתאם לטבלה הקבועה בפוליסה.

ביטוח למקרה נכות מקצועית

"נכות מקצועית" הינה הרחבת הפוליסה המעניקה למבוטח סכום כספי חד-פעמי במקרה של תאונה או מחלה שבעקבותיהם נשלל מהמבוטח באופן מוחלט ותמידי הכושר לעסוק במקצועו או בעיסוק אחר סביר ומתאים. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח כאמור, ותבוטל הפוליסה על כל הכיסויים האחרים שבה.

כל הפוליסות כאמור נמכרות ללקוחות המבקשים לשפר את פוליסת ביטוח החיים שלהם.

לפירוט בדבר השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם בענף ביטוח החיים, ראה 7.3.5.1 להלן.

3.2.2 פנסיה

קרן פנסיה חדשה מקיפה "מבטחים החדשה"

(א)

קרן פנסיה חדשה מקיפה, שהוקמה בשנת 1995, בה מבוטחים עובדים שכירים ועצמאים (עובדים-עצמאים, עובדים-שכירים המפקידים כספים בקרן במעמד עצמאי ועצמאים שאינם עובדים), שהחלו להיות מבוטחים בקרן פנסיה משנת 1995 ואילך. הקרן מעניקה כיסויים למקרי מוות (פנסיית שאירים), אובדן כושר עבודה (פנסיית נכות) ופרישה לפנסיה בגיל זקנה (פנסיית זקנה) כמפורט בתקנון הקרן. ההפקדות לקרן מוגבלות בתקרה חודשית של עד 20.5% מכפל השכר הממוצע במשק (כיום - הפקדה בסכום של כ-3,500 ש"ח בחודש), המחושבת באופן מצטבר עבור כל שנת מס בנפרד.

היקף דמי הגמולים שגבתה החברה המנהלת מעמיתי קרן הפנסיה מבטחים החדשה במהלך התקופות המתוארות בדוח והנכסים המנוהלים בה (במיליוני ש"ח) מפורטים להלן:

2008	2009	2010	
3,209	3,610	4,154	דמי גמולים
19,732	27,579	33,815	נכסים

דמי הגמולים גדלו ב- 15.1% בשנת 2010 לעומת שנת 2009 והיקף הנכסים עלה בעיקר בשל גידול בגבייה ותשואת שוק ההון. בנוסף, במהלך תקופת הדוח היו פדיונות של עמיתים והחזר פיצויים למעסיקים בהיקף של כ- 616 מיליוני ש"ח לעומת כ- 584 מיליוני ש"ח אשתקד.

זכויות וחובות עמיתי הקרן נקבעות לפי הוראות התקנון, הקובעות כי לזכות כל עמית בקרן נצבר סכום צבור, שחלוקתו במקדם אקטוארי מתאים תניב את פנסיית הזקנה שיהיה זכאי לה בגיל הפרישה, לפי נתוני הפנסיה שהעמית קבע. כמו כן, יוענק לעמית כיסוי ביטוחי למקרי נכות ומוות לפני גיל הפרישה. היקף הכיסויים יקבע לפי מסלול הפנסיה בו בחר העמית (מבין כמה מסלולים אפשריים, כמפורט להלן), לפי גילו במועד הצטרפותו לקרן והתפתחות השכר שלו, והכול בכפוף להסדר התחיקתי.

התקנון מתוקן מעת לעת, באישור הממונה או לפי דרישתו, ולאחרונה תוקן בחודש ינואר 2011.

להלן פרטים לעניין מסלולי הביטוח הקבועים בתקנון:

מסלול כללי - מסלול זה הוא מסלול ברירת המחלף ב"מבטחים החדשה", ובו מוענק הכיסוי הביטוחי המקסימאלי המותר למקרה נכות, וכן מוענק בו כיסוי מאוזן לשאירים, כך שפנסיית השאירים מיועדת להיות דומה לפנסיית

הזקנה הצפויה בגיל הפרישה; עד חודש מרס 2009 גם הכיסוי הביטוחי למקרה נכות המוענק במסלול זה היה כיסוי מאוזן כאמור;

מסלול עתיר חיסכון - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית זקנה גבוהה יותר ובתמורה מעוניין לקבל פנסיית נכות או שאירים נמוכה יותר (באופן משמעותי);

מסלול חיסכון מרבי לפרישה מוקדמת - המיועד גם הוא למי שמעוניין בפנסיית זקנה גבוהה ככל האפשר, ובו מוענקים כיסויים ביטוחיים רק עד הגיעו של העמית לגיל 60, כך שעלות הסיכונים המנוכה מחשבון העמית היא מינימאלית;

מסלול עתיר ביטוח - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית נכות או שאירים גבוהה יותר בתמורה להקטנת פנסיית הזקנה מזו של המסלול הכללי;

מסלול ביטוח מרבי - שבו מוענק הכיסוי הגבוה ביותר המותר לעניין פנסיות נכות או שאירים, אך אותו כיסוי מוענק רק עד הגיעו של העמית לגיל 60;

מסלול משווה - מסלול מאוזן, המיועד למי שמעוניין כי פנסיית הנכות או פנסיית השאירים שתשלם לו או למשפחתו תהיה קרובה לפנסיית הזקנה הצפויה בגיל הפרישה;

מסלול ביטוח שאירים מוגבר - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית שאירים גבוהה יותר בתמורה לקבלת פנסיית זקנה ופנסיית נכות נמוכות (באופן משמעותי) מאלו של המסלול הכללי;

מסלול משולב מוטה חיסכון - שילוב בין המסלול הכללי לבין המסלול עתיר החיסכון;

מסלול משולב מוטה ביטוח - שילוב בין המסלול הכללי לבין המסלול עתיר הביטוח.

קרן פנסייה חדשה כללית "מבטחים החדשה פלוס"

(ב)

"מבטחים החדשה פלוס" היא קרן פנסייה חדשה כללית (המכונה "קרן כללית" או "קרן משלימה") המיועדת בעיקרה להפקדות דמי גמולים משכר העולה על כפל השכר הממוצע במשק ולהפקדות חד-פעמיות לצורך רכישת קצבה בגיל פרישה. הקרן הוקמה בשנת 1997.

היקף דמי הגמולים שגבתה הקרן בתקופות המתוארות בדוח והנכסים המנוהלים בה (במיליוני ש"ח) מפורטים להלן:

2008	2009	2010	
30.4	40.7	49.6	דמי גמולים
150.5	232.6	299.2	נכסים

בחודש דצמבר 2007 אושר תקנון חדש עבור "מבטחים החדשה פלוס" הערוך בהתאם לחוזרי הפנסייה הרלוונטיים. לפי התיקון, ניתן כיסוי פנסיוני מקיף (לפנסיית זקנה, לפנסיית נכות במקרה של אובדן כושר עבודה בגיל העבודה ולפנסיית שאירים במקרה של פטירה בגיל העבודה) לעמית ב"מבטחים החדשה פלוס" שרצה בכך, במסלולי ביטוח שונים שביניהם יכל העמית לבחור, אך נשמרת האפשרות לבחור במסלול פנסיית יסוד (ללא כיסויים ביטוחיים למקרי נכות או פטירה בגיל העבודה).

בהתאם להוראות הממונה בהקשר זה, רוכשת מנורה מבטחים פנסייה ביטוח משנה למסלולי הביטוח ב"מבטחים החדשה פלוס". הביטוח נרכש מהחברה והוא צפוי להוסיף ולהירכש עד לקיומה של מסה קריטית של עמיתים ב"מבטחים החדשה" שחל עליהם כיסוי ביטוחי כאמור.

בחודש מרס 2010 תוקן תקנון "מבטחים החדשה פלוס". במסגרת התיקון הוחלף שמה של הקרן, נקבע כי מחודש יולי 2010 ואילך הפך מסלול הביטוח הכללי למסלול ברירת המחל בקרן, וזאת למצטרפים חדשים ולמפקידים שחידשו הפקדותיהם, לאחר הפסקה של שישה חודשים או יותר. בנוסף,

בוצע שינוי בכיסוי הביטוחי למקרה נכות באותו מסלול למצטרפים בגילאים מאוחרים יחסית. בוצעו תיקונים הנוגעים להארכת הביטוח המוענקת למבוטח שנפסקו ההפקדות השוטפות בגינו בקרן, הותאם פרק העברת הכספים מן הקרן ואליה להוראות תקנות הניוד וכן בוצעה שורת תיקונים הנוגעים לזכאויות לתשלומים מהקרן.

משיכת כספים מקרן הפנסיה שלא בדרך של קצבה נעשית לפי הוראות תקנה 41כט לתקנות קופות הגמל, ובהתאם לה משיכת כספים כזו הינה של הסכום הצבור לזכות העמית בקרן.

לפירוט בדבר השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם בענף הפנסיה, ראה 7.3.5.2 להלן.

3.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

3.3.1 ביטוח חיים

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים⁴, בתקופות המתוארות בדוח היו כמפורט להלן:

2008	2009	2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	סך ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים
45.3%	44.5%	46.8%	שיעור ההכנסות מפרמיות הקבוצה

⁴ נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות Top Finance אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

להלן נתונים המפרטים את החלק היחסי של הפרמיה בפוליסות ביטוחי החיים השונות
המשווקות על ידי הקבוצה:

נתונים לשנת 2010:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברווחים	פרמיות (באלפי ש"ח)
ביטוח מנהלים:				
367,995	-	33,640	334,355	עדיף
28,403	-	19,884	8,519	מסורתי
544,025	-	124,738	419,287	פוליסות שהונפקו החל מ- 1.1.2004
ביטוח פרט:				
95,736	-	7,142	88,594	עדיף
82,560	-	30,491	52,069	מסורתי
91,877	-	-	91,877	פוליסות שהונפקו החל מ- 1.1.2004
227,421	-	5,966	221,455	ביטוח ריסק פרט
9,978	9,978	-	-	ביטוח ריסק קבוצתי
186,217	6,627	9,966	169,624	ביטוח אובדן כושר עבודה
50,901	859	49	49,993	ביטוח סיעודי
74,079	134	3,494	70,451	ביטוח מחלות קשות
205,231	205,231	-	-	ביטוח הוצאות רפואיות
37,093	1,447	1,447	34,199	אחר
2,001,514	224,274	236,817	1,540,423	סה"כ פרמיות
399,634	-	12	399,622	תקבולים בגין חוזי השקעה
2,401,148	224,274	236,829	1,940,045	סה"כ פרמיות כולל תקבולים בגין חוזי השקעה
17,040,653	193,693	4,938,152	11,908,808	התחייבויות ביטוחיות ברוטו ליום 31.12.2010

נתונים לשנת 2009:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברווחים	פרמיות (באלפי ש"ח)
ביטוח מנהלים:				
382,240	-	28,736	353,504	עדיף
35,213	-	22,651	12,562	מסורתי
397,711	-	36,331	361,380	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
ביטוח פרט:				
96,010	-	6,698	89,312	עדיף
95,556	-	36,947	58,609	מסורתי
43,358	-	-	43,358	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
206,827	-	6,307	200,520	ביטוח ריסק פרט
14,739	14,739	-	-	ביטוח ריסק קבוצתי
200,460	13,586	9,429	177,445	ביטוח אובדן כושר עבודה
45,634	1,407	66	44,161	ביטוח סיעודי
71,341	589	3,850	66,902	ביטוח מחלות קשות
202,772	202,772	-	-	ביטוח הוצאות רפואיות
35,871	1,395	3,816	30,660	אחר
1,827,732	234,488	154,831	1,438,413	סה"כ פרמיות
237,882	-	95	237,787	תקבולים בגין חוזי השקעה
2,065,614	234,488	154,926	1,676,200	סה"כ פרמיות כולל תקבולים בגין חוזי השקעה
15,005,428	167,174	4,599,552	10,238,702	התחייבויות ביטוחיות ברוטו ליום 31.12.2009

נתונים לשנת 2008:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברווחים	פרמיות (באלפי ש"ח)
ביטוח מנהלים:				
415,437	-	28,630	386,807	עדיף
37,920	-	24,146	13,774	מסורתי
350,540	-	-	350,540	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
ביטוח פרט:				
110,549	-	5,518	105,031	עדיף
112,700	-	41,706	70,994	מסורתי
41,801	-	-	41,801	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
186,689	-	6,542	180,147	ביטוח ריסק פרט
12,153	12,153	-	-	ביטוח ריסק קבוצתי
186,798	14,596	11,844	160,358	ביטוח אובדן כושר עבודה
40,805	339	49	40,417	ביטוח סיעודי
66,702	640	4,216	61,846	ביטוח מחלות קשות
190,969	190,969	-	-	ביטוח הוצאות רפואיות
29,959	1,256	1,456	27,247	אחר
1,783,022	219,953	124,107	1,438,962	סה"כ פרמיות
239,959	-	294	239,665	תקבולים בגין חוזי השקעה
2,022,981	219,953	124,401	1,678,627	סה"כ פרמיות כולל תקבולים בגין חוזי השקעה
11,889,604	173,924	4,487,751	7,227,929	התחייבויות ביטוחיות ברוטו ליום 31.12.2008

סה"כ הפרמיה בביטוחי מנהלים מהווה כ- 49.8% מסך הפרמיות בשנת 2010 לעומת כ- 50.6% בשנת 2009.

3.3.2 פנסיה

להלן נתונים אודות הכנסות מנורה מבטחים פנסיה מקרנות הפנסיה שבניהולה:

2008	2009	2010	
			הכנסות מדמי ניהול:
100,376	119,462	152,853	דמי ניהול מנכסים
193,352	218,178	250,691	דמי ניהול מדמי גמולים
(67,166)	(90,676)	(124,097)	(בניכוי דמי ניהול המיועדים להגדלת צבירת העמיתים בקרן)
226,562	246,964	279,447	סה"כ הכנסות מדמי ניהול נטו
79,710	93,270	99,774	רווח לפני מיסים
3,238,935	3,650,839	4,203,323	דמי גמולים שנגבו
19,882,846	27,811,825	34,114,481	סכום הנכסים המנוהלים

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 33 מיליוני ש"ח, הנובעים מגידול בגביית דמי גמולים בכ- 15% ומעלייה בהיקף הנכסים המנוהלים בסך של כ- 12%.

3.4 לקוחות

לקוחות הקבוצה בתחום הפעילות הינם מגוונים, כך שלקבוצה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. כמו כן, לקבוצה אין לקוח בודד שסך הכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה בדוחותיה הכספיים.

3.4.1 ביטוח חיים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפרמיה בין מעבידים, מבוטחים פרטיים ועצמאיים וקבוצתיים (באחוזים):

2009	2010	הלקוח
50.6%	52.0%	מעבידים
45.8%	45.6%	פרטיים ועצמאיים
3.6%	2.4%	קבוצתיים
100.0%	100.0%	סה"כ

שיעור הפדיונות מעתודה ממוצעת לשנת 2010 עמד על כ- 4% המהווה שיעור פדיונות זהה כפי שנרשם בשנת 2009.

יצוין, כי למיטב ידיעת הקבוצה, אין לה לקוחות קבועים או לקוחות בעלי מאפיינים קבועים, מעבר לסיווג המפורט בטבלה שלעיל.

3.4.2 פנסיה

להלן התפלגות דמי הגמולים בין מעסיקים ועצמאיים:

2009	2010	הלקוח
96.7%	97.1%	מעסיקים
3.3%	2.9%	מבוטחים פרטיים ועצמאיים
100.0%	100.0%	סה"כ

להלן התפלגות סוגי העמיתים בקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי הקבוצה:

הלקוח	"מבטחים החדשה"		"מבטחים משלימה"	
	2010	2009	2010	2009
פעיל	421,613	384,904	4,869	3,724
מוקפא	338,783	308,373	15,580	13,100
אחר	-	-	-	-

3.5 שיווק והפצה

3.5.1 כללי

במסגרת רפורמת בכר (ראה גם בסעיף 3.1.2.1(א) לעיל) הוגדרו, כאמור, 2 סוגי מפיצים למוצרים פנסיוניים:

(1) משווק פנסיוני - סוכן ביטוח או סוכן שיווק פנסיוני (שהינו עובד הגוף המוסדי) אשר הינו בעל זיקה למבטח או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני, המתווך בעסקת הרכישה של המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

(2) יועץ פנסיוני - אדם או תאגיד שאינו בעל זיקה למבטח ו/או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני ואשר מציע את המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

על פי הרפורמה חלה על המשווקים כמו גם על היועצים בתחום חובה למתן ייעוץ מיטבי (Best Advice).

הייעוץ המיטבי מחולק על פי החוק לשני שלבים עיקריים. השלב הראשון מתמקד בהתאמת סוג המוצר הפנסיוני והשלב השני מתמקד בבחירת המוצר הפנסיוני ובבחירת הגוף המוסדי המנהל את המוצר (חברת ביטוח, קרן פנסיה או קופת גמל). המשווק הפנסיוני מחויב, בין היתר, בגילוי הזיקה שלו לגופים המוסדיים אותם הוא משווק אך בכל מקרה חייב להתאים את סוג המוצר הפנסיוני לצורכי הלקוח והעדפותיו (אמנם, לאחר התאמת סוג המוצר, אין המשווק הפנסיוני חייב להמליץ על מוצרים של גופים מוסדיים שאין לו זיקה אליהם).

בהמשך לחובה שהוטלה על הבנקים במסגרת רפורמת בכר למכור את החזקותיהם בקופות הגמל וקרנות הנאמנות, הותר לבנקים לפעול כיועצים פנסיוניים וזאת באמצעות עובדים שיוכשרו לכך ויקבלו רישוי מתאים ולרבות ביצוע עסקאות בעקבות אותו ייעוץ.

לבנקים הותר, כשלב ראשון, להפיץ קרנות פנסיה, קופות גמל אישיות וקרנות השתלמות, ומשנת 2009 ואילך הם רשאים להפיץ גם תכניות ביטוח חיים. משמעות הדבר היא כי הבנקים כיועצים פנסיוניים יגרמו, קרוב לוודאי, בשל פריסתם הגדולה ונגישותם הרבה לציבור, להתרחבות פעילות ההפצה בתחום. עם זאת, בפועל, הבנקים טרם החלו לעסוק בהפצת תכניות ביטוח חיים. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על החקיקה בתחום ועל הערכת החברה לגבי השפעתה על השוק. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה נוספים או בשל שינויים סביבתיים אחרים שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

היבט נוסף הנוגע להבחנה בין הבנקים לבין סוכני הביטוח הינו העובדה שהבנקים רשאים לייעץ ולהפיץ את המוצרים הפנסיוניים אך ורק בין כותלי הסניפים בעוד שסוכני הביטוח רשאים לפנות ולשווק את המוצרים הנ"ל ללקוח בכל מקום ובכלל זה במקום עבודתו או בביתו ובמועד המתאים ללקוח.

עוד יצוין, כי דרישות הרישוי וההסמכה של סוכן פנסיוני חדש הורחבו והפכו מורכבות יותר ולכן עשוי הדבר להשפיע על היצע סוכני הביטוח.

לקבוצה חברה בת, אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ, שהינה סוכנות ביטוח, המטפלת בכל תחומי החיסכון ארוך הטווח ומשמשת כסוכנות הסדר המטפלת, בין

היתר, במפעלים שרוב עובדיהם מבוטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה. סוכנות אורות עובדת גם עם מבטחים נוספים (לפירוט ראה 7.7.3 להלן).

באופן מסורתי הקבוצה משווקת את מוצריה באמצעות סוכנים עצמאיים. לתיאור מערך הסוכנים של הקבוצה, ראה 7.7.1 להלן.

3.5.2 ביטוח חיים

בביטוח חיים פועלת הקבוצה באמצעות מחוזות המעניקים שירות כולל של מכירה ותחזוקה של הפוליסות. תביעות ביטוח מטופלות על ידי המחלקה הייעודית המרכזית במשרדים הראשיים של החברה. בנוסף קיים בחברה מרכז קשרי לקוחות רחב הנותן שירות לכל פניה של הלקוח, בטלפון, באמצעות אתר האינטרנט של החברה או בפגישה אישית במשרדי החברה ברחוב אלנבי 115, תל-אביב.

התגמול לסוכני ביטוח מורכב מ- 4 רכיבים עיקריים: עמלה שוטפת, תגמול בגין עמידה ביעדי מכירה, דמי גבייה ופרסים בגין מבצעים ואינו זהה בין כל המשווקים.

להלן פרטים לגבי שיעור עמלות מפרמיות בביטוח חיים:

2008	2009	2010	
14.2%	14.3%	15.8%	שיעור עמלות מפרמיות
33.8%	33.2%	40.8%	שיעור עמלות מפרמיה משוננת חדשה

מערך סוכני הביטוח מהווה את ערוץ ההפצה העיקרי של מוצרי ביטוח חיים. לא קיים בקבוצה סוכן שהיקף ההכנסות מהפרמיות שבתיווכו עולים על 10% מהיקף הפרמיות הכולל של ענף ביטוח חיים.

בעקבות חקיקת בכר ולאור השינוי שחל בתחום החיסכון ארוך הטווח, סוכני הביטוח הרחיבו את מגוון המוצרים שהם משווקים והיום הם משווקים ללקוח הן ביטוח חיים, הן פנסיה והן גמל, זאת, כמובן, בכפוף לחובת מתן הייעוץ המיטבי (Best Advice).

בעקבות שינויים רגולטורים שונים, שינתה הקבוצה החל משנת 2004 את מבנה רוב העמלות בביטוח חיים, לעמלות המשתלמות בשיעור דומה לתקופות ארוכות.

בחודש ינואר 2005 פרסם המפקח חוזר בדבר הוראות למתן הלוואות לסוכני ביטוח אשר מפרט את התנאים והמגבלות למתן הלוואות. על פי החוזר, העמדת הלוואות לסוכן כפופה להעמדת בטחונות מאת הסוכן. כמו כן, במסגרת החוזר נקבעו מגבלות לעניין מתן הלוואות לסוכן כנגד שעבוד עמלה עתידית המגיעה לו.

חישוב הוצאות רכישה בביטוח חיים ופנסיה

בתקנות פרטי דין וחשבון נקבע, בין היתר, שינוי בכללי הדיווח החשבונאי החל מיום 1 בינואר 1999, לפיו הוצאות רכישה של ביטוחי חיים יפרסו לאורך חיי הפוליסה (להלן: "הוצאות רכישה נדחות" - "DAC" - Deferred Acquisition Costs).

הוצאות רכישה נדחות הינן הוצאות רכישה של עסקי ביטוח חיים הנרשמות כהוצאה בעת תשלומן, ומבוצעות בשנים הראשונות לפוליסה. היות והפרמיות, הנגבות במשך כל תקופת החיים של הפוליסות, כוללות מרכיב לכיסוי הוצאות אלה, ניתן לראותן, במובן חשבונאי, כהוצאות נדחות העומדות להפחתה. בכל מקרה של ביטול או סילוק של פוליסה מתבטלת יתרת כל הוצאות הרכישה הנדחות בגין אותה פוליסה.

לפי שיטת ה-DAC יופחתו הוצאות הרכישה הנדחות בשיעורים שווים על פני לא יותר מ- 15 שנים, אלא אם כן בוטלה הפוליסה קודם לכן. הקבוצה מפחיתה את ה-DAC בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 15 שנה ובביטוח בריאות לא יותר משש שנים. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר 1998, ימשיכו להיכלל, כאמור, על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר", לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום שבסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. לפרטים נוספים ראה באור מס' 5 לדוחות הכספיים.

בחוזר המפקח לעניין יישום הפחתת הוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים, הובהר, בין היתר, כי יש לשמור על ערך פדיון מובטח בתוכניות הביטוח השונות.

בשנת 2004, פורסם תיקון לתקנות ההון המינימאלי על פיהן, דרישות ההון העצמי המינימאלי יעמדו מיום הפקת הפוליסה, בגין פוליסות שהופקו החל מיום 1 בינואר 2005, בהיקף של 100% מהוצאות הרכישה הנדחות. תיקון זה, משפיע גם על שינוי מנגנון התגמול לסוכנים על-ידי פריסת העמלות לאורך חיי הפוליסה, תוך צמצום הוצאות הרכישה הנדחות.

הקבוצה משווקת באמצעות סוכני ביטוח גם מוצרי פנסיה. ההתחשבות מול סוכני הביטוח בגין כל פעילותם בקבוצה מתבצעת באמצעות החברה. לאור האמור, החברה רושמת, הוצאות רכישה נדחות גם בגין מוצרי הפנסיה הנמכרים על ידי סוכני הביטוח כאמור, החל משנת 2006.

נכון ליום 31 בדצמבר 2010 יתרת הוצאות הרכישה הנדחות DAC הינה כ- 689.9 מיליוני ש"ח. נכון ליום 31 בדצמבר 2009 הייתה יתרת הוצאות הרכישה כ- 632.3 מיליוני ש"ח.

3.5.3 פנסיה

מנורה מבטחים פנסיה משווקת את המוצרים הפנסיוניים שלה באמצעות מערך של מנהלי תיקי לקוחות אשר פזורים ברחבי הארץ ואשר עומדים בקשר רצוף עם מעסיקים ועם מבטחים של הקרן. בנוסף, מאפשרת מנורה מבטחים פנסיה למעסיקים שיווק מוצרים פנסיוניים דרך מערך קשרי הלקוחות הטלפוני, זאת בנוסף לאפשרות שיווק מוצרים פנסיוניים למבטחים הבודדים הן דרך מערך קשרי הלקוחות הטלפוני והן דרך המערך הפרונטאלי שבחטיבות ובסניפים. מנורה מבטחים פנסיה מפעילה במסגרת קשרי הלקוחות גם מערך של משווקים פנסיוניים לשימור לקוחות ומעברי מבטחים. מערך השירות למבטחים ולמעסיקים כולל פריסה ארצית באמצעות 11 סניפים ולשכות שירות, שירות אישי הניתן על ידי מוקד שירות לקוחות (Contact Center), אתר אינטרנט המספק, בנוסף למידע כללי בנושאי פנסיה, גם מידע אישי למבטוח ולמעסיק ומנהלי תיקי הלקוחות המספקים שירות ברמת המעסיק והמבטוח. מערך השיווק מספק מטריה שיווקית מכירתית הכוללת: צירוף מעסיקים חדשים, צירוף מבטחים חדשים, מתן ייעוץ והדרכה במכלול המוצרים הפנסיוניים של מנורה מבטחים פנסיה, טיפול בסיום יחסי עובד-מעביד וכיוצא באלה.

מנורה מבטחים פנסיה משתפת פעולה עם מספר סוכנויות הסדר וסוכני ביטוח. שיתוף פעולה זה נוצר עקב רצון חלק מהמעסיקים בטיפול כולל בתנאים הסוציאליים של עובדיהם, טיפול שכולל גביה ושילוב בין מוצרים שונים כמו קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים, קופות גמל ולעיתים גם ביטוחים כלליים. מנורה מבטחים פנסיה צופה ששיתוף פעולה זה ימשך ואף יתרחב בשנים הבאות. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על הערכת החברה לגבי השפעת שיתוף הפעולה הנ"ל על עסקיה. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינוי בטעמי העמיתים והערכתם את השירותים הנ"ל שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

חלק מהטיפול המשולב במעסיקים שרוב עובדיהם מבטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה נעשה על-ידי אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ, שהינה סוכנות ביטוח בבעלות החברה; סוכנות זו משמשת כסוכנות הסדר לכל דבר ועניין.

סוכנויות ההסדר והסוכנים מתוגמלים בדרך כלל על ידי החברה עבור צירוף מבטחים חדשים לקרנות פנסיה חדשות, על פי הכללים הנהוגים בחברה וביתר חברות הביטוח. הטיפול במבטחים האמורים נעשה על ידי הסוכנים.

תגמול הסוכנים ומנהלי ההסדר נעשה באמצעות תשלום עמלה בגובה חלק מדמי הניהול מדמי הגמולים אותם גובה מנורה מבטחים פנסיה.

למנורה מבטחים פנסיה אין, בשלב זה, ערוצי הפצה המניבים 10% או יותר מהיקף דמי הגמולים הנגבים בקרנות הפנסיה שבניהולה.

3.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה בביטוחי משנה בענף ביטוח חיים הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תוכניות הביטוח ואינן קצובות בזמן, למעט כיסוי קטסטרופות (כולל מלחמה) המתחדש מדי

שנה. חוזי ביטוח המשנה נחתמים ו/או מתחדשים מדי שנה והשינויים בדרך כלל תקפים רק לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

מבטחי משנה ששיעור הפרמיה מסך פרמיות ביטוח המשנה גבוה מ- 10% בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Swiss Reinsurance Munich	+A	שוויץ	131,077	62.9%	124,591	61.3%	127,025	63.7%
Reinsurance &General Colonge Life Re of America	-AA	גרמניה	41,138	19.7%	37,662	18.5%	36,899	18.5%
	AA+	ארה"ב	26,182	12.6%	29,344	14.4%	22,815	11.4%

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח לפי קבוצות דירוג מרכזות:

קבוצת דירוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)			שיעור מסה"כ לתחום פעילות		
	2010	2009	2008	2010	2009	2008
AA ומעלה	71,834	72,713	67,702	34.5%	35.8%	34.0%
A	135,609	129,815	130,878	65.1%	63.9%	65.7%
נמוך מ-BBB או לא מדורגות	862	721	705	0.4%	0.4%	0.4%
סה"כ	208,305	203,249	199,285	100.0%	100.0%	100.0%

לפירוט הנושא ברמת הקבוצה, ובכלל זה לתיאור סוגי ביטוח המשנה העיקריים ומדיניות החברה לעניין ביטוח משנה בענף ביטוח החיים, ראה 7.4 להלן. לפרטים נוספים בדבר ביטוח משנה ראה גם באור מס' 2(ד) בדוחות הכספיים.

3.7 ספקים ונותני שירותים

הקבוצה רוכשת מוצרים ושירותים לצורך פעילותה השוטפת בתחום הפעילות ממספר רב של ספקים ובכלל זה ספקי ציוד ותחזוקה, ספקי שירותים משפטיים, חוקרים, ספקי תוכנה וחומרה, ספקי שירותים רפואיים ועוד ולעניין קופות הגמל - קשורה החברה עם מספר בנקים לצורך תפעול שוטף של הקופות.

בענף ביטוח הבריאות הספקים העיקריים של הקבוצה הינם רופאים, מרפאות ובתי חולים פרטיים למתן שירותים רפואיים בהתאם לפוליסות. בנוסף, קשורה הקבוצה בהסכמים עם מספר ספקי שירותי ניהול רפואי לצורך תפעול מערך השירותים השונים למבוטחים. ההתקשרות עם הספקים הנ"ל כוללת התחייבויות של הספק למתן השירות והסדרי תשלום באחת משתי דרכים עיקריות: תשלום עבור כל פעולה או תשלום קבוע הנגזר בין היתר ממספר המבוטחים בפועל (קפיטציה). בנוסף, הקבוצה התקשרה עם שתי רשתות בינלאומיות למתן שירותים רפואיים בחו"ל. כמו כן, הקבוצה קשורה בהסכם עם ספק, המתפעל את מערכת שירותי הלקוחות של הקבוצה.

לקבוצה אין תלות בספקים ונותני שירותים, למעט כמפורט להלן:

בשנת 2003 הקבוצה התקשרה עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "סאפיינס") בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ("טופז חיים"). על רקע רכישה של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטוריים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של הקבוצה, התקשרה הקבוצה בשנים 2004 ו-2005, עם הספק הנ"ל בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערכי הפנסיה והגמל ("טופז פנסיה וגמל") (טופז חיים וטופז פנסיה וגמל יחד - להלן: "מערכת טופז"). מערכת טופז חיים נמצאת בשלב המאפשר הפקה ותפעול של הפוליסות החדשות הנמכרות על ידי החברה. מערכת טופז פנסיה וגמל (המשמשת חברה קשורה לחברה - מנורה מבטחים גמל) נמצא בשלב תפעולי מלא. בנוסף, מבוצעת פעילות תחזוקה שוטפת של המערכות, לרבות עדכונים הנדרשים מעת לעת. הקבוצה שילמה לסאפיינס בשנת 2010 סך של כ- 41 מיליוני ש"ח וסך של כ- 43 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

3.8 תחרות

3.8.1 תנאי התחרות בתחום הפעילות והמתחרים העיקריים

3.8.1.1 כללי

הרפורמות שחלו בתחום בשנים האחרונות, שהן בעיקרן הרפורמות בתחום ביטוח חיים, הרפורמות בענף הפנסיה וכניסת חברות הביטוח לפעילות הפנסיה תוך הרחבת מערך ההפצה של הפנסיה באמצעות סוכנים, ביטול החסמים על המעברים בין המוצרים השונים והרפורמות בשוק ההון (רפורמת בכר), הגבירו את התחרות בתחום נכסי החיסכון לטווח ארוך בעיקר בשל היטשטשות הקווים המפרידים בין המוצרים השונים בתחום. כפועל יוצא, התחדדה התחליפיות בין מוצרי ביטוח החיים לבין שאר מוצרי החיסכון לטווח ארוך כגון: קרנות פנסיה, קופות גמל וכן תוכניות חיסכון בבנקים. יצוין לעניין זה, כי בעקבות ההגבלות שהוטלו על הבנקים להחזיק ולנהל (כבעלים) קופות גמל, חלקם של הבנקים בתחרות בתחום הפעילות מתמקד בניהול תכניות חיסכון לטווח ארוך וכן בייעוץ פנסיוני לציבור.

בנוסף, היות וכל קבוצות הביטוח הגדולות הפועלות כיום בשוק האמור מציעות כמעט את כל מגוון מוצרי החיסכון לטווח ארוך ("One Stop Shop"), התחרות מתמקדת באיכותם של המוצרים ובמידת התאמתם לצורכי הלקוח והעדפותיו.

בהקשר זה יצוין כי בחודש נובמבר 2010, פרסם המפקח, תוכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני במטרה לצמצם את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים, להגביר את השקיפות של שוק החיסכון הפנסיוני על כלל השחקנים שבו, להיטיב את טיב המוצרים המוצעים ומחירים וליצור בסיס השוואה אחיד בין המוצרים. כמו כן, בחודש מרס 2011 פרסם משרד האוצר מספר טיוטות ותקנות לצורך יישום התכנית. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1.2.1 (כג) לעיל.

להערכת הקבוצה, לקביעת הסדר פנסיית חובה במשק, להתקנת תקנות הניוד ולשינוי ייעודן של קופות הגמל ההוניות ולתכנית להגברת התחרות בשוק ההון (ראה סעיפים 3.1.1, 3.1.2 ו- 3.1.2.1 (כג) לעיל), עשויה להיות השפעה על התחרות בשוק. כך למשל, מתן רישיונות לקופות גמל שפעלו עד כה כקופות גמל הוניות, לפעול כקופות גמל לקצבה על רקע חובת הפנסיה במשק, עשויה לפתח תחרות נוספת בתחום. מכיוון שרפורמות מורכבות אלה יצאו לפועל במהלך השנים האחרונות עדיין לא ניתן להעריך את אופן ומידת השפעתן על התחרות. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על הרפורמות האחרונות בתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של תיקוני חקיקה אשר אין ביכולת החברה לחזות או במקרה של התנהגות השוק באופן שונה מזה המוערך על ידי החברה במועד דוח זה.

לעניין השלכות התכנית להגברת התחרות בשוק ההון, ראה סעיף 3.1.2.1 (כג) לעיל.

להלן יפורטו מאפיינים ספציפיים של התחרות בענפים השונים בהם פועלת החברה במסגרת פעילותה בתחום.

3.8.1.2 ביטוח חיים

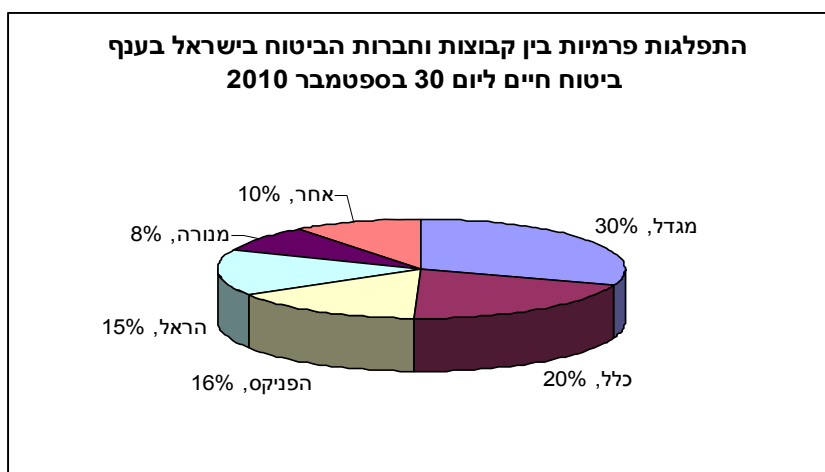
התחרות בענף ביטוח החיים מתרכזת בעיקרה סביב מגוון תוכניות הביטוח המוצעות על ידי חברות הביטוח ובכלל זה תשלום הקצבה במסגרתן, התשואה המושגת על הנכסים לאורך זמן, רמת סיכון הנכסים ביחס לתשואה המושגת/מובטחת, השירות הניתן למבוטחים, וכן היחס בין הפרמיה לבין דמי הניהול. בעקבות רפורמת בכר והוראות רגולטוריות שנועדו להגברת השקיפות והיכולת של המבוטחים לבחור את המוצר המתאים ביותר, התחדדה התחליפיות של מוצרי החיסכון לטווח ארוך, וכן הנגישות והמודעות של הלקוח הסופי למוצרים אלה.

התחרות בעיקרה מתנהלת בין חמש חברות הביטוח הגדולות, לפי חלוקת פלחי השוק הבאה:

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, שווי הנכסים בתיק ביטוח החיים החדש (פוליסות החל משנת 1990) עומד על 138,477.5 מיליוני ש"ח, נכון ליום 31 בדצמבר 2010.

התפלגות הנכסים האמורים בין החברות המתחרות בענף נכון ליום 31 בדצמבר 2010, הינה כדלקמן: מגדל 36%, כלל 24%, הפניקס 15%, הראל 13%, מנורה 9%, יתר החברות 4%.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, התפלגות היקף הפרמיות מעסקי ביטוח חיים לשנת הדוח (עד ליום 30 בספטמבר 2010), בין החברות המתחרות בענף הינה כדלקמן: מגדל - 30%, כלל - 20%, הפניקס - 16%, הראל - 15%, מנורה - 8%, יתר החברות - 10%.

יכולת הקבוצה להתמודד עם התחרות בתחום זה, תלויה, בין היתר, בהרחבת מערך המכירות, בהתייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות, בפיתוח מוצרים ייחודיים, בשימור התיק הקיים ובמובילות בתחום התשואות למבוטחים.

הגורמים העיקריים המשפיעים על התחרות בענף הם חברות הביטוח המתחרות על נתחי השוק שלהן וסוכני הביטוח אשר משפיעים גם הם על גודל נתחי השוק של המבטחים השונים. להערכת הקבוצה, למגמה המסתמנת לאחרונה של הרחבת השב"ן בידי קופות החולים תהיה השפעה על יכולת הקבוצה להרחיב את פעילותה בענף ותחייב את הקבוצה לפתח מוצרים ייחודיים חדשים שיותאמו למצב השוק המשתנה. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על המגמה המסתמנת. צפי זה עלול שלא להתממש אם וככל שמגמת הרחבת תכולת השב"ן תוגבל על ידי המחוקק ו/או באם הקבוצה לא תשכיל לפתח מוצרים חדשים כאמור.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: שיעור תגמול הסוכנים והאטרקטיביות של מגוון המוצרים ותעריפי הביטוח שמציעה הקבוצה וכן התשואה למבוטחים.

בביטוחי הוצאות רפואיות הקבוצה מתמקדת יותר בביטוחי פרט ובביטוחי שיניים הקבוצה מתמקדת יותר בביטוחים קבוצתיים. בביטוחים קבוצתיים רמת התחרות גבוהה במיוחד ומתבטאת בין היתר בשחיקת מחירים.

גורמי ההצלחה הקריטיים בענף הפעילות והשינויים החלים בהם מעקב אחר שינויים מהותיים (טכנולוגיים ואחרים) בענף הבריאות תוך התאמת הכיסויים בפוליסות לדרישות המשתנות ויצירת כיסויים חדשים מאפשרת התמודדות בענף ביטוח הבריאות המאופיין בשנים האחרונות בחדשנות וצמיחה מחד ותחרותיות גבוהה מאידך. כמו כן, שירות לקוחות יעיל ומקצועי יהווה גורם משפיע להצלחת הקבוצה בענף זה.

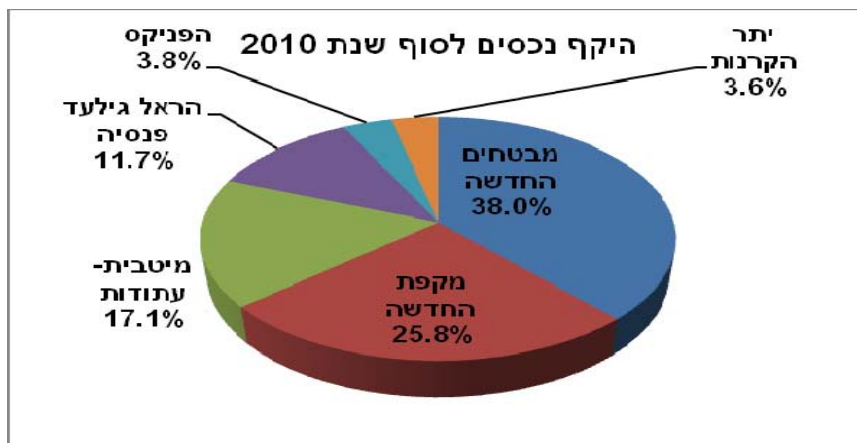
פנסיה 3.8.1.3

התחרות בענף הינה בעיקר בין חברות הביטוח אשר בבעלותן חברות לניהול קרנות פנסיה. קרנות הפנסיה שבשליטת חברות הביטוח מהוות למעלה מ-90% מנתח השוק של קרנות הפנסיה החדשות בשוק הפנסיוני ארוך הטווח.

המתחרים העיקריים בענף הפנסיה הם: מקפת אישית שבשליטת קבוצת מגדל; מיטבית-עתודות שבשליטת קבוצת כלל; והראל גילעד שבשליטת קבוצת הראל.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, התפלגות נכסי קרנות הפנסיה בין המתחרים בענף נכון ליום 31 בדצמבר 2010, הינה כדלקמן:

מבטחים החדשה - 38%, מקפת אישית - 25.8%, מיטבית עתודות - 17.1%, הראל גילעד - 11.7%, הפניקס - 3.8%, יתר הקרנות - 3.6%.

התחרות בענף זה מתמקדת במאמצים להעברת עמיתים בין קרנות הפנסיה השונות ובגיוס לקוחות חדשים.

בעקבות רפורמת בכר, השתנה כאמור מבנה התחרות בתחום כולו וכן בענף הפנסיה. בעקבות כניסתו לתוקף של חוק הייעוץ הפנסיוני והתיקון לחוק זה כמפורט בסעיף 3.1.2.1(א) לעיל, החלו הבנקים לתת לציבור ייעוץ בנושא הפנסיה. ההסכם הקיבוצי הכללי וצו ההרחבה בנושא פנסיית חובה, משפיעים גם הם על התחרות בתחום (לפירוט, ראה סעיף 3.1.2.1(ו) לעיל). כמו כן, החברה מעריכה כי השינויים האמורים משפיעים גם על טעמי הציבור וערוצי הפצה נוספים (כגון סוכנים) בכל הקשור למוצר הפנסיוני הרצוי. להערכת הקבוצה, כתוצאה מהאמור לעיל, החלה להצטרף לקרנות הפנסיה אוכלוסיה חדשה שלא הייתה מבוטחת בהן בעבר.

מתן רישיונות לקופות גמל שפעלו עד כה כקופות גמל הוניות לפעול כקופות גמל לקצבה, על רקע חובת הפנסיה במשק, עשויה לפתח תחרות נוספת בתחום. הדבר מוצא את ביטויו, להערכת החברה, הן על רקע של שיווק קופות הגמל הלא משלמות לקצבה כמוצר תחליפי לקרנות הפנסיה, והן בהיערכות להקמת קרנות פנסיה בידי גופים שפעילותם הדומיננטית בתחום החסכון הפנסיוני הינה בענף קופות הגמל, דוגמת בתי ההשקעות. הערכת

החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על הרפורמות האחרונות בתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של תיקוני חקיקה אשר אין ביכולת החברה לחזות או במקרה של התנהגות השוק באופן שונה מזה המוערך על ידי החברה במועד דוח זה.

על מנת לשמור על תיק הלקוחות הקיים והרחבתו, מנורה מבטחים פנסיה פועלת לצמצום מעבר של עמיתיה לקרנות הפנסיה המתחרות ובמקביל, לגיוס לקוחות חדשים. במסגרת זו, משתתפת מנורה מבטחים פנסיה מפעם לפעם במכרזי פנסיה. כמו כן, מנורה מבטחים פנסיה פועלת על מנת להדגיש את יתרון הגודל שלה על פני הקרנות המתחרות. בנוסף פועלת מנורה מבטחים פנסיה להשגת תשואה גבוהה למבוטח על חלק הצבירה שלו בקרן הפנסיה; לשמירה על תשואה דמוגרפית גבוהה; ועל ביצוע חיתום רפואי ועסקי.

3.8.2 שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום

השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודד עם התחרות הן: סינרגיה בין החברות השונות בקבוצה במתן פתרונות כוללים ללקוחות הקבוצה בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח תוך הישענות על גודלה ויציבותה של מבטחים החדשה, קרן הפנסיה הגדולה בישראל; שיפור השירות ללקוח תוך התייעלות תפעולית; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם הקבוצה כמקור להפניית לקוחות; השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום ועוד.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום הם היותה של מנורה מבטחים פנסיה מובילה בענף הפנסיה; חוסנה הפיננסי של הקבוצה; מובילות בתשואה למבוטחים/עמיתים; רמת השירות הגבוהה של הקבוצה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי הקבוצה.

3.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

3.9.1 לקבוצה הסכם עם סאפינס ישראל בע"מ לפיתוח מערכת מחשב (לפרטים ראה סעיף 3.7 לעיל ו-7.5 להלן).

3.9.2 בשנים 2006 עד 2009 חתמה מנורה מבטחים פנסיה על הסכמי הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בנק איגוד לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק ערבי-ישראלי בע"מ, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בנק אוצר החייל בע"מ, בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ, יובנק בע"מ, בנק הפועלים בע"מ ובנק מסד בע"מ. בהסכמי ההפצה נקבע כי מנורה מבטחים פנסיה תשלם לבנקים עמלות הפצה בהתאם להוראות הדין תמורת הפצת מוצריה. תחילתו של כל אחד מן ההסכמים לא תהא מוקדמת מן המועד בו הורשה הבנק עימו נערך ההסכם לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין. הסכם ההפצה בין מנורה מבטחים פנסיה לבנק הפועלים בע"מ לא הוארך על ידי הצדדים, ומשך ביום 30 בספטמבר 2010 הגיע הסכם זה לסיומו. עד למועד חתימת ד"ח זה טרם חודש ההסכם האמור.

3.9.3 בחודש מאי 2010 התאגדה המסלקה לחיסכון לטווח ארוך בע"מ ("המסלקה"), שמטרתה להקים מסלקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח. התאגדות המסלקה נעשתה לאחר עבודת מטה שבוצעה ביוזמת הממונה ובמעורבות פעילה שלו מאז יולי 2009, שתכליתה יצירת ההבנות הנדרשות בין הגורמים השונים שפעולת המסלקה כאמור תשפיע עליהם (גופים מוסדיים, מתווכים פנסיוניים, לשכות שכר ומעסיקים) והקמת התשתית ההסכמית והמשפטית שתאפשר את ייסוד המסלקה. מנורה מבטחים פנסיה הייתה שותפה, בשם הקבוצה, לעבודת המטה שנערכה כאמור מאז יולי 2009, והיא בעלת מניות במסלקה, בשיעור של 7.14% וזכאית למנות דירקטור אחד בה. בחודש יולי 2010 נחתם הסכם הלוואת בעלים בין המסלקה לבעלי מניותיה, וביניהם מנורה מבטחים פנסיה, וזאת לצורך מימון פעילותה, בהתאם לתקנון המסלקה והחלטת הדירקטוריון שלה. בהתאם לכך, העניקה מנורה מבטחים פנסיה למסלקה, בחודש יולי 2010, הלוואה בסך של כ-154 אלפי ש"ח לתקופה של 15 שנים החל ממועד העמדת הלוואה על פי התנאים המפורטים בהסכם. בחודש מרס 2011 נחתם הסכם הלוואת בעלים נוסף בין המסלקה לבעלי מניותיה, וביניהם מנורה מבטחים פנסיה,

וזאת לצורך המשך מימון פעילותה, בהתאם לתקנון המסלקה והחלטת הדירקטוריון שלה. בהתאם לכך, העניקה מנורה מבטחים פנסיה למסלקה, בחודש מרס 2011, הלוואה נוספת בסך של כ-160 אלפי ש"ח לתקופה של 15 שנים החל ממועד העמדת ההלוואה על פי התנאים המפורטים בהסכם.

3.9.4 מנורה מבטחים פנסיה התקשרה עם מנורה מבטחים גמל, חברה קשורה של החברה, בהסכם למתן שירותי תפעול וניהול השקעות בידי החברה לשלוש קופות גמל המנוהלות על ידי מנורה מבטחים גמל, וזאת בתמורה לדמי תפעול חודשיים. בינואר 2008 הועבר תפעולה של אחת משלוש הקופות האמורות לגורם מתפעל אחר. בחודש דצמבר 2010 נחתם בין הצדדים הסכם לתיקון הסכם התפעול האמור ובו עודכנו דמי התפעול שתשלם מנורה מבטחים גמל לחברה.

3.9.5 בחודש אוגוסט 2008 זכתה החברה במכרז בגין רכישת פוליסות לקצבה מיידית עבור עובדים המקדימים את פרישתם ממשרדי הממשלה ועתידיים לפרוש בין השנים 2008 - 2010. בגין תשלום חד פעמי המועבר לחברה עבור כל פורש מתחייבת החברה לתשלום קצבה חודשית קבועה צמודה למדד לכל ימי חייו של הפורש ולשאיריו לכל ימי חייהם, בכפוף לחוק שירות המדינה גמלאות, תש"ל-1970. במהלך השנים 2009-2010 העבירו משרדי הממשלה כ-35 מיליוני ש"ח וכ-125 מיליוני ש"ח בהתאמה.

4. ביטוח רכב חובה

4.1 מידע כללי על תחום הפעילות

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי אשר מהווה תנאי מוקדם הכרחי לשימוש ברכב מנועי. על כל בעל רכב מנועי לרכוש ביטוח רכב חובה.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה מתבצעת באמצעות החברה ובאמצעות שומרה. להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

4.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970 (להלן: "פקודת ביטוח רכב מנועי") קובעת שנהג רשאי להשתמש ברכב מנועי אך ורק אם הרכב מבוטח בביטוח חובה בפוליסה בת-תוקף בהתאם להגדרות פקודת ביטוח רכב מנועי.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפיצויים" או "חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים") קובע כי המשתמש ברכב מנועי חייב לפצות את הנפגע בגין נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב. האחריות היא מוחלטת ולא תלויה באשם מצד הנהג או מצד אחרים, וזאת בכפוף לחריגים הקבועים בחוק הפיצויים.

הכיסוי הביטוחי בענף זה ניתן על ידי המבטחים השונים המורשים לפעול בענף, ואולם כל חברת ביטוח רשאית לדחות מבוטח על פי שיקול דעתה. בעל כלי רכב שסורב כאמור ולא השיג כיסוי ביטוחי באחת החברות הפועלות בענף, רשאי לרכוש ביטוח חובה באמצעות ה"פול". ה"פול" הינו המאגר הישראלי לביטוח רכב (שהינו בבעלות כל חברות הביטוח הפועלות בענף, אשר נושאות בהפסדיו או ברווחיו, על פי חלקן היחסי בענף), מחויב מכוח הדין לבטח מבוטחים שסורבו כאמור. ה"פול" פועל כמבטח לכל דבר, ותעריפיו גבוהים מתעריפי חברות ביטוח אחרות בשוק.

בנוסף, בתחום זה פועלת הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "קרנית"), שהינה תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוח חוק הפיצויים ושתפקידו לפצות נפגעי תאונות דרכים שאין באפשרותם לתבוע פיצויים מאת מבטח, בשל העילות המפורטות בחוק הפיצויים. פעילותה של קרנית ממומנת מהפרשה של חברות הביטוח מדמי הביטוח בשיעור קבוע, שנקבע בצו לפי חוק הפיצויים (ראה סעיף 4.1.3(ו) להלן).

בעקבות הוראות שונות של המפקח בשנים האחרונות קיימת מגמה של הגברת שקיפות תעריפי הביטוח אשר מתבטאת בשינוי תרבות הצריכה של הלקוחות בשוק ביטוח רכב חובה, המשווים בין תעריפי הביטוח של החברות השונות.

במהלך שנת 2005 הושלם פרויקט כלל ענפי למניעת "הונאה בביטוח רכב חובה", הנשען על מאגר מידע מרכזי אשר תופעל על ידי Insurance Services office of Israel Ltd (להלן: "ISO") (Claim Search Israel). החל מינואר 2006, חברות הביטוח רשאיות להשתמש במאגר המידע לצורך זיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה. עלות הקמת המאגר והשימוש בו מתחלקת בין חברות הביטוח. פעולת המאגר ודרכי השימוש של החברות בו עוגנו בהסכם ענפי וגובו בחקיקה מתאימה. בחוזרים אשר פורסמו על ידי המפקח נקבעו תנאים לעיון במידע המצוי במאגר ואת אמות המידה לקביעת כשירות המורשים להפניית שאילתה בקשר לפרטים אשר במאגר, בהתאם לתקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), התשס"ד-2005.

החל משנת 2010, במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009, הועברה האחריות לטיפול רפואי בנפגעי תאונות דרכים לפי התוספת השנייה לחוק בריאות ממלכת, התשנ"ד-1994 ורשימת התרופות הכלולות בצו לפי אותו חוק, לקופות החולים. כתוצאה מכך, הופחתו תעריפי פוליסות ביטוח רכב חובה ב- 9.4%. לפרטים נוספים ראה סעיף 4.1.3(יא).

4.1.2 תיאור של תחום הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בו

פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי.

הכיסוי הביטוחי בתחום רכב חובה קבוע ואחיד בין חברות הביטוח, והוא נקבע על פי הוראות הדין. בחודש ינואר 2010 פורסמו תקנות לביטוח רכב חובה שעניינן קביעת תנאים אחידים בין חברות הביטוח. לפירוט בדבר התקנות ראה סעיף 4.1.3 (ט) להלן. בהתאם, התחרות בתחום זה מתמצה בעיקר במחיר כמתואר בסעיף 4.8 להלן.

המאפיינים העיקריים של ביטוח רכב חובה הינם:

- (א) ביטוח רכב חובה נכנס לתוקף רק לאחר תשלום פרמיה במלואה.
- (ב) חובת הביטוח והיקף הכיסוי נקבעו בדין, כאשר בביטוח זה לא נקבע גבול אחריות. יצוין, כי מרכיב הכיסוי לאובדן השתכרות מוגבל עד ל-3 פעמים השכר הממוצע במשק.
- (ג) תעריף ביטוח רכב חובה מסתמך על תעריפי הסיכון המומלצים על ידי מפעיל מאגר המידע (בעבר - ISO, והחל משנת 2010 - רון בינה אקטוארית בע"מ) אשר קיבלה זיכיון לתפעול של מאגר מידע (להלן: "מפעיל מאגר המידע"), האוסף מידע מחברות הביטוח לצורך פרסום תעריף סיכון ממוצע לפי פרמטרים מסבירי סיכון שונים. הפרמטרים המאושרים לשימוש כיום הינם: נפח מנוע, מין, גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע, ותק רישיון הנהיגה, מספר תביעות קודמות, מספר שלילות הרישיון ב-3 השנים האחרונות, הבעלות על הרכב, מטרת השימוש ברכב והימצאות כריות אויר ברכב. כל מבטח רשאי לבחור באילו מהפרמטרים להשתמש לצורך קביעת התעריף (לעניין ההתחשבות בפרמטרים על ידי החברה, ראה סעיף 4.1.4 (ב) להלן).
- (ד) זכאות הנפגע בתאונת דרכים לפיצוי אינה תלויה בהוכחת אשם.
- (ה) תביעות הביטוח בתחום זה מאופיינות בזמן בירור ארוך יחסית, של מספר שנים, בין מועד קרות האירוע הביטוחי לבין מועד התגבשות הנזק וסילוק התביעה ("זנב תביעות ארוך").

4.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

תחום הפעילות כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות הוראות חוק הפיקוח והתקנות שהוצאו על פיו, פקודת ביטוח רכב מנועי, חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים וחוק ביטוח רכב מנועי כהגדרתו להלן, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן תמצית הדינים המרכזיים החלים על פעילותה של הקבוצה בתחום (בנוסף לפקודת ביטוח רכב מנועי כנזכר בסעיף 4.1.1 לעיל) וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות:

(א) **חוק ביטוח רכב מנועי (ביטוח בתנאי תחרות מבוקרת, הסדרים לתקופת מעבר והוראות לעניין אבנר, התשנ"ז-1997 (להלן: "חוק תנאי תחרות")):**

חוק תנאי תחרות עיגן רפורמה בתחום רכב חובה במטרה לקבוע כי מבטחים העוסקים בביטוח רכב מנועי יפעלו בתום תקופת המעבר, שהסתיימה ביום הראשון בינואר 2003, בתנאי תחרות מבוקרת.

בהמשך לרפורמה האמורה, עברו מרבית חברות הביטוח לתעריף דיפרנציאלי, שנקבע בהתאם לכללים המתבססים על חישובי הסיכון הטהור שמבצע מפעיל מאגר המידע, על פי עקרונות אקטואריים מקובלים בהתאם לתוצאות הענף כולו, לרבות הפול, תוך התחשבות בפרמטרים שונים כאמור בסעיף 4.1.2 לעיל.

הטיפול בתביעות לגבי פוליסות ביטוח משנים הקודמות לשנת 2003 עבר בשנת 2010 לטיפול "קרנית", על סמך תקנות ביטוח רכב מנועי (ביטוח בתנאי

תחרות מבוקרת הסדרים לתקופת מעבר והוראות לעניין אבנר) (מועד העברת נכסים וחביונות מאבנר לקרנית) התשע"א-2010, וזאת על סמך סעיף 10ה(ג) לחוק ביטוח רכב מנועי, התשנ"ז-1997.

(ב) תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004 (להלן: "תקנות מאגר מידע")

בהתאם לתקנות מאגר מידע, הוקם מאגר מידע על ידי חברת ISO (המנוהל החל משנת 2010 על ידי רון בינה אקטוארית בע"מ), וזאת לשם הבטחת מטרות פקודת ביטוח רכב מנועי וחוק תנאי תחרות. בתקנות נקבעה חובה על המבטחים להעביר מידע רלבנטי למפעיל מאגר המידע בהתאם לתכנית שאישר המפקח. בהפעלת מאגר המידע כהגדרתו בתקנות, כפוף מפעיל מאגר המידע להוראות המפקח (ראה גם סעיפים 4.1.1 ו-4.1.2 לעיל).

מפעיל מאגר המידע אחראי לניהול המאגר והפקת דוחות אשר ישמשו, בין השאר, להערכת הסיכונים בענף ביטוח רכב מנועי ולטיפול בהונאות ביטוח. כן נקבע כי המבטחים יישאו במלוא עלות הקמת המאגר ותפעולו, והתשלומים שעל מבטחים לשלם עבור שירותי מאגר המידע ייקבעו, בין היתר, בהתחשב בחלקו היחסי של כל מבטח בתחום בהתאם לנתוני שנה קודמת, וכן באיכות ובמועדי הדיווח למאגר. נקבע כי מבטח שלא מסר מידע למאגר כמצוין לעיל, יהיה חייב בתשלום סכומים כנקוב בתקנות מאגר המידע.

(ג) פקודת ביטוח רכב מנועי

כאמור לעיל, פקודת ביטוח רכב מנועי קובעת כי נהג רשאי להשתמש ברכב מנועי אך ורק אם הרכב מבוטח בביטוח חובה בפוליסה בת תוקף, בהתאם להגדרות פקודת רכב מנועי. כמו כן, מסדירה פקודת ביטוח רכב מנועי את חובות הביטוח החלות על נהגים, את חובות המבטחים ואת ההסדרים המותרים בקשר עם תנאי פוליסות הביטוח.

בהתאם לתיקון לפקודת ביטוח רכב מנועי וכן בהתאם לתקנות הנזכרות לעיל, פרסם המפקח בחודש ספטמבר 2008, חוזר שעניינו השתתפות עצמית בביטוח חובה. על פי החוזר, מבטח רשאי להציע חוזה ביטוח רכב חובה הכולל תניה בדבר השתתפות עצמית (להלן: "תניה"). לגבי מנהל הסדר, כהגדרתו בתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001, נקבע כי עליו להציע לכל פונה, חוזה ביטוח הכולל תניה. במקרה בו הפוליסה כוללת תניה, המבטח ומנהל ההסדר יגבו דמי ביטוח מופחתים, כמפורט בחוזר. עוד נקבע בחוזר, כי דמי ההשתתפות העצמית לא יעלו על סכומים הנקובים בו.

(ד) חוק הפיצויים

החוק נועד ליצור מנגנון יעיל ומהיר לבירור הזכאות לפיצויים ולהערכת שיעורם, כל זאת במנותק משאלת האשם. החוק קובע, בין היתר, מהי תאונת דרכים, מיהו הזכאי לפיצויים ומהם סדרי הדין במקרים כאלו.

(ה) צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ב-2002

צו זה קובע כי על חברות הביטוח להעביר עד ה-10 בכל חודש, ישירות לקרנית, 1% מהפרמיה (נטו) בגין פוליסות ביטוח רכב חובה שנכנסו לתוקף ממועד זה ואילך, לצורך מימון פעילותה של קרנית.

(ו) תקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001 (להלן: "תקנות ההסדר")

בתקנות ההסדר, נקבע, בין היתר, כי המבטחים ייסדו, באישור המפקח, תאגיד שינהל את הסדר הביטוח השיורי שנועד ליתן כיסוי ביטוחי למשתמשים ברכב מנועי שלא השיגו כיסוי ביטוחי באופן ישיר אצל מבטחים בישראל. הסדר ביטוח שיורי זה, מנוהל על ידי הפול ומבוסס על ביטוח משותף של כל המבטחים בענף בהתאם לחלקם היחסי בענף, כפי שהיה

בשנה החולפת ובהתאם להוראות הסכם הביטוח שביניהם. חלקה של החברה בפול בשנת חיתום 2009 עמד על כ- 12.9% ובשנת 2010 על כ- 13.9%.

(ז) צו פיקוח על מצרכים ושירותים (שירותי אשפוז ושירותים אמבולטוריים בבתי חולים לנפגעי תאונות דרכים), התשס"ו-2006

צו זה קובע את המחיר המרבי לשירות אמבולטורי לנפגעי תאונות דרכים הניתן בבית חולים, שיהיה "המחיר המרבי הקובע לאותו שירות, כשהוא נמכר לקופת חולים, שלא עבור נפגע תאונת דרכים" וכן את מחיר הטיפול במחלקה לרפואה דחופה (מיון). לאור התיקון בחוק ההסדרים לשנים 2009-2010, תחולת הצו רלבנטית לתשלומים בגין שירותים רפואיים שניתנו עובר ליום 1 בינואר 2010. לפרטים, ראה סעיף 4.1.3(יא) להלן. בעקבות העלאת המחירים לתעריף המירבי, הוגש בג"צ על ידי איגוד חברות הביטוח. בימים אלו מקיימים הצדדים מ"מ לפשרה, באמצעות מגשר.

(ח) הלכת אטינגר ("השנים האבודות")

בחודש מרץ 2004 פסק בית המשפט העליון כי יש להכיר בזכאותו של ניזוק או של עזבונו לפיצוי עבור שנות השתכרותו האבודות (שנות פריון העבודה שקוצרו עקב מותו של הניזוק). בפסק דין נוסף, מחודש פברואר 2006, נקבע כי הלכה זו תקפה גם במקרים של שנים אבודות כתוצאה מתאונת דרכים. להרחבה בעניין הלכת השנים האבודות ראה סעיף 6.1.3.1(2) להלן. מכיוון שהלכה זו נוגעת לאחוז קטן מסך התיקים בתחום, ההשפעה על כלל התביעות נמוכה יחסית.

(ט) בחודש ינואר 2010 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה לרכב), התש"ע-2010 שעניינן קביעת פוליסה תקנית אחידה אשר מהווה חוזה ביטוח סטנדרטי, המחייב בענף זה (להלן: "הפוליסה התקנית"). הפוליסה התקנית מקנה למבוטחים את הכיסוי הביטוחי הנדרש, תוך שמירה על מטרת חוק הפלת"ד - הבטחת פיצוי לנפגעי תאונות הדרכים ללא צורך בהוכחת אשם. בנוסף, קביעת פוליסה תקנית מאפשרת לציבור לשקול את בחירת המבטח, מתוך ידיעה כי חוזה הביטוח ("המוצר") הוא אחיד והתחרות שתפתח תהיה על המחיר והשירות. מבטח אינו רשאי לשנות את נוסח הפוליסה התקנית, אך ניתן להוסיף הרחבות לפוליסה התקנית לגבי היקף הכיסוי הביטוחי. התקנות האמורות חלות על פוליסות ביטוח בביטוח רכב חובה, על תעודות ביטוח ועל חוזי ביטוח אשר תקופת הביטוח הקבועה בהם היא ביום 1 באוקטובר 2010 או במועד מאוחר יותר. התקנות האמורות מבטלות את תקנות ביטוח רכב מנועי (תעודת ביטוח), התש"ל-1970.

(י) בחודש ספטמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו תעריפי הביטוח השיורי החל מיום 1 בנובמבר 2009. מטרת החוזר הינה עדכון תעריפי הביטוח השיורי ("הפול") אשר נקבעים על ידי המפקח על הביטוח, בהתאם למנגנון הקבוע בתקנה 5 לתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001, באופן שבו הדיפרנציאציה בתעריפי ביטוח חובה לאופנועים תגדל, כך שנהגים מבוגרים בעלי וותק נהיגה רב וללא היסטוריית תאונות והרשעות ישלמו פרמיות נמוכות יותר מנהגים צעירים בעלי וותק נהיגה נמוך עם היסטוריית תאונות והרשעות.

כמו כן, בחודש נובמבר 2009 פורסם עדכון נוסף לחוזר, אשר על פיו, במקרה של רכישת ביטוח עם תניית השתתפות עצמית, יעלה סכום ההשתתפות העצמית לסכום של 25,000 ש"ח (לעומת 10,000 ש"ח טרם העדכון), בגין נזק שאינו ממון, אך מנגד, הועלה שיעור ההנחה בפרמיה מ- 10% ל- 20%. באופן דומה, עודכן בחודש נובמבר 2009 חוזר בעניין השתתפות עצמית בביטוח חובה (משנת 2008), המאפשר למבטח לכלול בחוזה הביטוח תניה בדבר השתתפות עצמית, בתנאים הקבועים בחוזר.

(יא) במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009 (בפסקה זו- "החוק") נקבע כי האחריות לטיפול רפואי בנפגעי תאונות דרכים תועבר לקופות החולים. על

פי החוק, מאחר וחברות הביטוח אחראיות למימון הטיפול בנפגעי תאונות דרכים ואילו קופות החולים הן ספקיות השירותים העיקריות לנפגעים אלו, תוך שהן גובות בדיעבד את הוצאות הטיפול מחברות הביטוח, תוך הפעלת מערך מינהלי כבד, הוחלט להעביר את האחריות לטיפול בשירותי בריאות, הנכללים בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 ("חוק ביטוח בריאות") ורשימת התרופות הכלולות בצו לפי סעיף 8(z) לחוק האמור, לאחריות קופות החולים, ככל שמדובר בנפגע תאונת דרכים. לשם כך, נקבע בחוק מנגנון להעברת סכומים, שיקבעו על ידי משרד האוצר, מחברות הביטוח לקופות החולים (באמצעות הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים). שירותים שאינם כלולים בסל שלפי חוק ביטוח בריאות והשתתפויות עצמיות ששילמו הנפגעים עבור השירותים בסל יישארו באחריות חברות הביטוח. לצורך כך בוצעו במסגרת החוק תיקונים בפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970, בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 ובחוק ביטוח בריאות התיקונים נכנסו לתוקף החל מיום 1.1.2010. לפרטים נוספים על השפעת החקיקה האמורה על החברה, ראה סעיף 4.1.4 להלן.

(יב) תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מסירת מידע מהקרן), תש"ע-2010 (להלן: "תקנות מסירת מידע")

בחודש יולי 2010 פורסמו תקנות מסירת מידע. מטרתן של תקנות אלו לאפשר לגופים זכאים לקבל מידע מן הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "הקרן") לצורך מימוש זכויותיהם בקשר לתאונות דרכים וכן להסדיר את אופן קבלת המידע. בין הגופים הזכאים נמנות חברות הביטוח, מד"א, קופות החולים, משרד הביטחון ועוד. על פי התקנות, תמסור הקרן למטרת ישראל אחת לחודש את המידע, מספרי הרישוי ותקופות הביטוח של כלי הרכב הנמצאים בידה לשם חקירת תאונות דרכים ואכיפת הוראות הדין הנוגעות לכך ולשם אכיפת הוראות פקודת הביטוח.

(יג) בחודש מאי 2010 פרסם המפקח הבהרה שעניינה "העברת האחריות לטיפול הרפואי של נפגעי תאונות דרכים" ובה נקבע כי אין בהעברת האחריות המימונית לשירותים הניתנים לנפגעי תאונות דרכים על ידי קופות החולים כדי לגרוע מאחריותן של חברות הביטוח להמשיך ולכסות שירותים שאינם כלולים בסל הבריאות, לרבות פינוי נפגעי תאונות דרכים באמצעות אמבולנס אשר לא הסתיים באשפוז וכן פינוי מוסק.

כמו כן, בחודש יולי 2010 הוציא המפקח מכתב עמדה למנכ"ל איגוד חברות הביטוח בישראל על פיו הוא מבהיר כי עמדת אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון היא שעל חברות הביטוח להמשיך ולכסות פינוי של נפגעי תאונות דרכים באמצעות אמבולנס, אשר לא הסתיים באשפוז, וכן פינוי מוסק של נפגעי תאונות דרכים. כמו כן, נמסר במכתב כי אין באמור לעיל כדי למנוע בחינה של עלות אספקת השירותים שנקבעה בהודעת שר האוצר לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה 7.2 להלן.

4.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

היקף הפעילות

בשנים האחרונות חלה ירידה משמעותית בתעריפי ביטוח רכב חובה. בהמשך לתיקון החקיקה בדבר העברת האחריות לטיפול רפואי עקב תאונות דרכים (הנכלל בסל שירותי הבריאות) לאחריות קופות החולים (כמפורט בסעיף 4.1.3.4(יב) לעיל), היקף הפרמיות בתחום זה קטן בהתאמה, כנגזרת מסכום הגביה המועבר לקופות החולים באמצעות קרנית. מנגד, עלות התביעות צפויה לקטון, בהיקף דומה לסכום דמי הביטוח המועברת לקופות החולים.

הכנסות

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח רכב חובה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 חלה ירידה של כ- 5.4% בהיקף דמי הביטוח לעומת

התקופה המקבילה בשנת 2009, וזאת בעיקר כתוצאה מהעברת 9.4% מדמי הביטוח לקופות החולים בגין סיכון ההוצאות הרפואיות, והפרמיה בגינה, לקופות החולים החל משנת 2010. הכנסות הקבוצה קטנו בשנת 2010 כתוצאה מהשינוי האמור בכ- 3% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בנטרול השינוי האמור, חל גידול של כ- 5% בהכנסות מדמי ביטוח בתחום זה בשנת 2010, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, הנובע מהתמקדות הקבוצה בתחום הפעילות ומהגידול מעל הממוצע של שומרה.

רווחיות

בתחום זה, לאור זנב התביעות הארוך, קיימת גישה שמרנית להכרה ברווח, לפיה בשלוש השנים הראשונות ממועד תחילת הביטוח (להלן: "השנים הפתוחות"), כל עודף ההכנסות על ההוצאות, לרבות תשלומי התביעות, נזקף לסעיף תביעות תלויות (להלן: "הצבירה") ואינו מוכר כרווח. בנוסף, הכנסות מהשקעות סכומי הצבירה בשיעור ריאלי של 3% נזקפות אף הן לצבירה. עקב כך, הרווח בתחום זה משקף בעיקרו את רווחיותה של שנת החיתום שהסתיימה שלוש שנים לפני שנת 2010, בצירוף רווחי ההשקעה שנצברו על אותה שנה, וכן התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות (להלן: "שנים סגורות") ופעילות שלא נכללת בחישוב העתודות.

בהסתמך על פרסומי איגוד חברות הביטוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 עמד הרווח המצרפי של הענף על כ- 563 מיליוני ש"ח, למול רווח של כ- 449 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הגורמים העיקריים המשפיעים על רווחיות תחום הפעילות (או העשויים להשפיע על תחום הפעילות), הינם כדלקמן:

(א) **שינויי רגולציה:** כמפורט לעיל בסעיף 4.1.3(יב), האחריות לטיפול רפואי בנפגעי תאונות דרכים הועברה, החל משנת 2010, לקופות החולים. בנוסף כמפורט בסעיף 4.1.3(י) לעיל, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה לרכב), התש"ע-2010, שעניינן קביעת פוליסה תקנית אחידה אשר תהיה חוזה הביטוח הסטנדרטי והמחייב בענף ביטוח החובה. העברת האחריות לטיפול הרפואי במבוטחים לקופות החולים עשויה להשפיע על הרווחיות, שכן שיעור הפרמיה שהועבר לקופות החולים בגין מרכיב סיכון זה התבסס על נתוני העבר, ועלול להיות גבוה או נמוך מדי למול עלות מרכיב זה בעתיד. מידע זה צופה פני עתיד ולמיטב ידיעתה של החברה, צפי החברה בעניין זה עלול לא להתממש למשל כתוצאה מהכנסות מהשקעות גבוהות מהמצופה או לחילופין עליה בתעריפי הביטוח בתחום.

(ב) חברות הביטוח קובעות תעריפים דיפרנציאליים (מותאמי סיכון) הכפופים לקבלת אישור המפקח. התעריפים של מרבית החברות מביאים כיום, בחשבון את מאפייני הרכב והנהג, וכך מבוטחים זהירים משלמים פחות ממבוטחים מסוכנים. מטרת השימוש בפרמטרים הינה להתאים, ככל הניתן, את פרמיית הביטוח לסיכון המבוטח.

כתוצאה מהאמור לעיל, גדלו הפערים בין הפרמיות בביטוח רכב חובה הנדרשות ממבוטחים שונים באותה חברת ביטוח.

נכון למועד הדוח, מתוך כלל הפרמטרים המותרים לשימוש, מתחשבת הקבוצה בשלושה פרמטרים, שהינם גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע, ותק רישיון הנהיגה של הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע והימצאות כרית אויר (ברכב פרטי בלבד). והכול תוך ביצוע אבחנה בין רכב פרטי לרכב מסחרי.

(ג) לתיאור אופן ההכרה ברווחי הקבוצה בתחום זה, ראה בסעיף זה לעיל וכן באור מס' 2(ט) לדוחות הכספיים. בנוסף, מאחר שמדובר בשמירה של רזרבות לטווחים ארוכים, לאופן השקעת הכספים והתשואה הנובעת מהם קיימת השפעה על הרווחיות.

(ד) יכולת הקבוצה לבצע בקרה קפדנית על תשלומים לספקי שירותים בתחום.

(ה) בשנים האחרונות חלה עלייה בהיקף תביעות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") כנגד המבוטחים בגין תגמולים ששולמו על-ידי המל"ל לנפגעי תאונות דרכים המוכרות גם כתאונות עבודה. העתודות לתביעות

תלויות כוללות הפרשות בגין תביעות אלה. גידול בהיקף תביעות השיבוב על ידי המל"ל משפיע על הרווחיות.

(1) יצוין, כי המל"ל הודיע לחברות הביטוח על הפסקת ההסכם ביניהם שנחתם בתקופת קיומה של אבנר. יצוין, כי איגוד חברות הביטוח, לאחר קבלת היתר מהממונה על ההגבלים העסקיים, מנהל מ"מ משותף עם המל"ל להסדרת הנושא באופן הסכמי.

(f) לשינוי בשכר הממוצע במשק וברמת החיים עשויה להיות השפעה על גידול/קיטון בתביעות וכתוצאה מכך על הרווחיות.

4.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 4.6 להלן.

4.1.6 גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום רכב חובה הינם, בין היתר, תקפות התעריפים הנקבעים על ידי מפעיל מאגר המידע, יכולת הקבוצה לזהות את גורמי הסיכון הרלוונטיים לקביעת פלחי שוק הומוגניים ומשמעותיים וקביעת תעריף מתאים לגביהם, מתן שירות ברמה גבוהה וניהול סילוק תביעות יעיל.

4.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

פוליסת ביטוח רכב חובה המשווקת על ידי הקבוצה, מעניקה כיסוי אחיד בהתאם להוראות פקודת ביטוח רכב מנועי וחוק הפיצויים, כמפורט בסעיף 4.1.1 לעיל. לתיאור המאפיינים הייחודיים של תחום הפעילות, ראה סעיף 4.1.2 לעיל.

4.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

נכון ליום 31 בדצמבר 2010, סך דמי הביטוח בתחום ביטוח רכב חובה מהווה כ- 26% מסך דמי הביטוח בענפי הביטוח הכללי.

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי פעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
557,301	621,979	602,065	פרמיה ברוטו (כולל דמים)
539,512	600,968	490,029	פרמיה בשייר עצמי
			תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
566,335	615,264	605,126	תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

הפרמיה ברוטו של הקבוצה בשנת 2010 קטנה בכ- 3% לעומת שנת 2009, וזאת כתוצאה מהעברת הפרמיה לקופות החולים כפי שהוסבר לעיל. בנטרול השפעת השינוי חל גידול של כ- 5% בהכנסות מדמי ביטוח בתחום זה.

4.4 לקוחות

שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת 2009 (אלפי ₪)	שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת 2010 (אלפי ₪)	
לשנת 2009		לשנת 2010		
90.5%	562,948	91.6%	551,492	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
9.5%	59,031	8.4%	50,573	ציי רכב וקולקטיביים

לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב חובה, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בתחום הפעילות וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב החובה. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בשנת 2010 עמד על 59%, למול 58% בשנת 2009, ואחוז הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עמד על כ-62% מסך אוכלוסיית מבוטחי החובה בקבוצה וזאת כלעומת 65% בתקופה המקבילה אשתקד.

דמי ביטוח לפי שנות ותק של לקוחות בתחום ביטוח החובה לתקופות המתוארות בדוח:

שיעור מסך הכנסות			דמי הביטוח באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
39%	44%	36%	217,348	273,671	216,743	ללא ותק
26%	20%	24%	144,898	124,396	144,496	ותק שנה
15%	11%	16%	83,595	65,308	96,330	ותק שנתיים
20%	25%	24%	111,460	158,604	144,496	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	557,301	621,979	602,065	סה"כ

4.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים, להם משולמות עמלות הנקבעות בעיקרן כשיעור מדמי הביטוח בניכוי דמים. לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראה סעיף 7.7 להלן.

לקבוצה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10% מתחום הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב חובה:

2008	2009	2010	
4.9%	5.2%	5.4%	שיעור עמלות מפרמיה ברוטו

4.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכב חובה מתחדשות משנה לשנה. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss) (לעניין חוזים מסוג זה ראה גם פירוט בסעיף 7.4.3 להלן). כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה.

בחוזי ביטוח המשנה של החברה החל משנת 2007, חל שינוי המגביל את ההחזר המקסימאלי אותו תקבל החברה ממבטחי המשנה במקרה של נזק. למרות היות הביטוח ללקוחות בלתי מוגבל מבחינת גובה החזר, לאור בדיקות שערכה החברה ולאור התקרה הגבוהה יחסית שנקבעה, אין שינוי זה יוצר חשיפה מהותית לשייר החברה.

בשנת 2010 התקשרה החברה עם חברת Swiss Re בעסקת ביטוח משנה יחסי (Quota Share) בשיעור של 25% בתחום הפעילות. העסקה לא חודשה לשנת 2011.

החל משנת 2011 חוזה ביטוח המשנה בתחום, מגן הן על החברה והן על שומרה וזאת על מנת לשפר את יעילות חוזה ביטוח המשנה.

יצוין, כי החל משנת 2009 חוזי ביטוח המשנה של החברה בתחום הפעילות הינם חוזים מבוססי שקלים. שינוי זה מנטרל את סיכון המטבע בהגנות ביטוח המשנה.

בשנת 2010 החברה התקשרה בחוזים בתחום הפעילות עם מבטחי משנה המדורגים AAA, AA-, A-, A+, לפי S&P.

נכון ליום 31 בדצמבר 2010, שעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- 19% מהפרמיות.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום בשנים המתוארות בדוח (באלפי ש"ח):

2008		2009		2010		מדינה	S&P	שם מבטח המשנה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה			
16%	2,828	11%	2,388	-	-	צרפת	-AA	Paris Re Swiss Reinsurance Co
51%	9,156	44%	9,263	86%	96,869	שוויץ	+A	Odysse Re
14%	2,466	-	-	-	-	צרפת	-A	

להלן התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)						קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P
שיעור מסה"כ לתחום פעילות			פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)			
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
100%	100%	100%	17,789	21,011	112,036	A- ומעלה
-	-	-	-	-	-	BBB- עד BBB+
-	-	-	-	-	-	נמוך מ-BBB-
100%	100%	100%	17,789	21,011	112,036	סה"כ

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ברמת הקבוצה, ראה סעיף 7.4 להלן.

4.7 ספקים ונותני שירותים

החברה מתקשרת מעת לעת עם בתי חולים, מוסדות רפואיים, מבצעי בקרה רפואית וספקי שירותי בריאות אחרים לצורך מתן שירותים רפואיים שונים למבוטחיה, ובכלל זה, אשפוז, טיפולים אמבולטוריים במרפאות והפניה לרפואה שיקומית.

הקבוצה מפעילה מערכת מיכון לבקרה על תשלומים לספקים בכלל ולספקי שירותים רפואיים בפרט. המערכת בודקת את ההתאמה בין חשבונות שקיבלה ובין התעריפים המוסכמים וכן את הקשר בין הטיפול הרפואי לבין הפגיעה. השימוש במערכת זו הוביל לחיסכון בעלויות הספקים ולייעול העבודה מולם.

בנוסף, הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים ומומחים רפואיים.

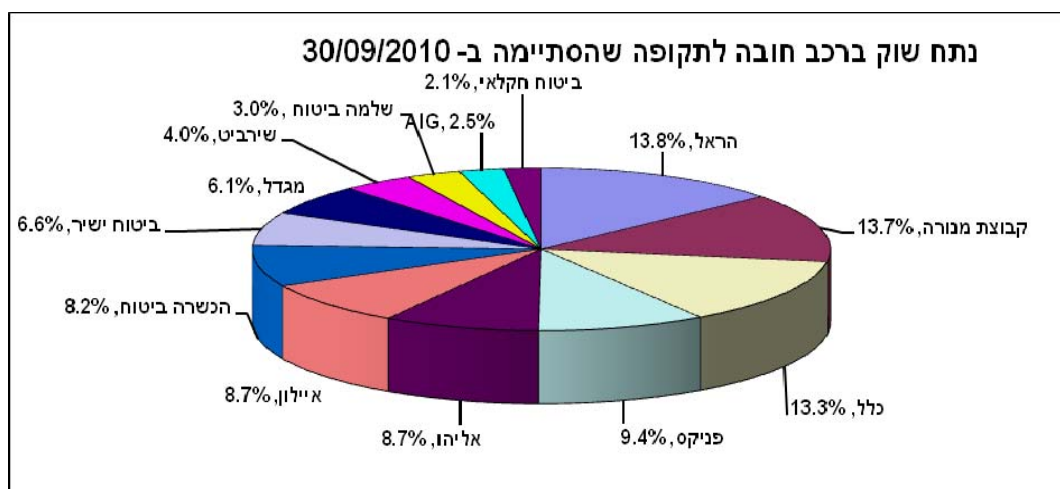
לקבוצה אין תלות בספק כלשהו. יצוין, כי לאור העברת האחריות למרבית הטיפול הרפואי בנפגעי תאונות דרכים לקופות החולים, החל משנת 2010 (כמפורט בסעיף 4.1.3(יב) לעיל), קטן היקף הפעילות מול הספקים. עם זאת, ולאור העובדה, כי עדיין ישנם טיפולים רפואיים באחריות חברות הביטוח, החברה ממשיכה בהתקשרות מול ספקים רפואיים. אשר על כן,

ולאור העובדה כי מדובר בשנה הראשונה ליישום העברת האחריות, אין בידי החברה אפשרות להעריך את השינוי הצפוי בהיקף הפעילות מול הספקים בשנים הקרובות.
 לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 7.5 להלן.

4.8 תחרות

בתחום ביטוח רכב חובה מתחרות 13 חברות ביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר. החברות הגדולות בתחום ביטוח רכב חובה הינן קבוצת כלל, קבוצת הראל והקבוצה. על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 עמד על כ- 41% מסך דמי הביטוח בתחום זה, בדומה לשנת 2009.

נכון לרבעון השלישי של שנת 2010 קבוצת הראל מובילה בתחום ומחזיקה בנתח שוק של 13.8% לעומת 13.5% בשנה שעברה. בעוד שהקבוצה (החברה ושומרה) מחזיקה בנתח שוק של כ- 13.7% וממוקמת במקום השני בענף, בדומה לשנה שעברה. נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים שלהלן:

הכיסוי הביטוחי האחיד בכל חברות הביטוח וזמינות מידע השוואתי של מחירים, גורמים לכך שמחיר המוצר הינו המשתנה העיקרי בהחלטת הרכישה של פוליסות הביטוח. חברות הביטוח נבדלות זו מזו במשתנים הקובעים את התעריף וכפועל יוצא בפלחי השוק בהם הן מתמקדות. גורם העלול לפגוע במעמדה התחרותי של הקבוצה הינו שימוש חברות ביטוח אחרות בפרמטרים שונים מהפרמטרים בהם עושה החברה שימוש.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם מערך סוכני הביטוח שלה ומודל תעריפים המאפשר התמקדות בפלחי שוק רווחיים יותר.

4.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

בין חברות הביטוח ובין מרכז הסליקה שליד איגוד חברות הביטוח נחתם בינואר 2004 הסכם (המכונה - "קל-כבד"), המסדיר את הטיפול בהתחשבות עקב תביעות בהם מעורבים רכבים כבדים ורכבים קלים, כהגדרתם בצו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבוטחים), התשס"א-2001, וכן עקב תביעות בהם מעורבים רכבים המבוטחים על ידי הצדדים להסכם זה בפגיעה משותפת שלהם, בהולך רגל הנפגע מחוץ לכלי הרכב.

5. ביטוח רכב רכוש

5.1 מידע כללי על תחום הפעילות

הכיסוי המוענק במסגרת פוליסת ביטוח רכב רכוש, כפוף למגבלות הקבועות בחוק ובתקנות, כמפורט להלן.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש מתבצעת באמצעות החברה ושומרה. להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

5.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסויים בגין נזק עצמי הנגרם לרכב המבוטח, גניבה, וכן נזק רכוש הנגרם על ידי הרכב המבוטח לצד שלישי. ניתן לרכוש פוליסה לנזק לצד ג' בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים.

5.1.2 תיאור של תחום הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללים בתחום

הפוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג' לרכב פרטי ומסחרי עד 4 טון (ביטוח מקיף וביטוח צד ג'), למעט אופנועים, מעוגנת בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ובתוספת לתקנות (להלן: "תקנות רכב רכוש" ו-"הפוליסה התקנית", בהתאמה). הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימאליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. לפוליסה התקנית ניתן להוסיף הרחבות באשר להיקף הכיסוי, לסיכונים, לחבויות ולרכוש המבוטחים.

בתחום ביטוחי הרכב נכללים גם ביטוחים לרכב מסחרי מעל 4 טון ולאופנועים, אשר אינם כפופים להוראות הפוליסה התקנית.

מאפיינים של ביטוח רכב רכוש

פוליסת ביטוח רכב רכוש הינה, לרוב, לתקופה של עד שנה.

הפוליסה כפופה, כאמור לעיל, למגבלות שהוטלו על ידי המחוקק ועל ידי המפקח במסגרת הפוליסה התקנית (ראה סעיף 5.1.3(א) להלן).

התעריף לביטוח רכב רכוש אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג הרכב המבוטח, ניסיון התביעה המצטבר שלו, גילו של הנהג והגבלת מספר הנהגים הרשאים לנהוג ברכב. התעריף מאושר על ידי המפקח כתעריף מקסימום.

תביעות בתחום זה מתאפיינות בכך שהן מתגבשות במהירות ומשך זמן קצר בין קרות מקרה הביטוח לבין יישוב התביעה ("זנב תביעות קצר"). עם זאת, בגין כיסוי צד ג' משך זמן יישוב התביעה ארוך יותר.

5.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

תחום הפעילות כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה, ראה סעיף 7.2 להלן.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח רכב רכוש, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות בתחום זה:

(א) **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן: "תקנות רכב רכוש")**

בתוספת לתקנות רכב רכוש נקבעו תנאי הפוליסה התקנית לביטוח רכב רכוש. הפוליסה התקנית מהווה סל כיסויים מינימאלי, שניתן להרחיבו אך ורק לטובת המבוטח.

בהתאם לתיקון לתקנות רכב רכוש, המתייחס לשינוי בפוליסה התקנית לרכב, מאפשרת הפוליסה למבוטח לוותר, בשלב הצעת הביטוח, על כסויים מסוימים (ראה סעיף 5.2 להלן) ובלבד שהויתור נעשה בהודעה מפורשת אשר תועדה על ידי המבטח.

בחודש יולי 2010 פרסם המפקח טיוטת תיקון שלישית לתקנות רכב רכוש. לפרטים אודות התיקונים המוצעים בטיוטה ראה סעיף קטן ה' להלן.

(ב) חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), תשנ"ח-1998

החוק קובע נהלים לעניין מכירת כלי רכב לשם פירוק כללי או תיקון וכן נהלי רישום לגבי חלקי חילוף. החוק מחייב את המבטח להחזיר את רישיון הרכב לרשות הרישוי אם הרכב הועבר לשם פירוק כללי. באם מוכר המבטח את כלי הרכב שלא למטרות פירוק אלא למטרות תיקון, חובה על המבטח להחזיק את רישיון הרכב ולא להעבירו לידי הרוכש עד אשר ימציא הרוכש לידי המבטח רישיון מאת מוסך מורשה כי הרכב תוקן כנדרש או בעת החלפת חלק, אישור כי החלק אשר הוחלף נרשם כדין לפי הוראות החוק הנ"ל. מכוח החוק הנ"ל פורסמו במאי 2007 תקנות הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות) (ניהול יומן ורישום בו, דיווח על גניבת חלק והגבלת השימוש בחלקי רכב), תשס"ז-2007 המסדירות את נושא רישום חלקי חילוף של כלי רכב.

(ג) הסדר שמאי ביטוח רכב

בעקבות פסק הדין של בית המשפט העליון מאפריל 2001 לעניין שמאות כלי רכב,⁵ פרסם המפקח חוזר שמטרתו צמצום ניגוד העניינים בפעולות שמאי הרכב, תוך מתן אפשרות למבוטח לבחור שמאי רכב מתוך רשימה רחבה של שמאים בפריסה ארצית. בחוזר נקבעו, בין היתר, גם כללי פעולה לשמאים ומנגנוני ערעור על שומות.

באפריל 2007, פורסם חוזר המרכז את הטיפול בנושא צמצום ניגוד העניינים האמור. בעניין שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג), הקובע, בין היתר, הוראות בדבר הרחבת הגילוי הנוגע לזכויות המבוטחים, הגברת מעורבותם בהליך בחירת השמאי והרחבת השקיפות כלפי המבוטחים בהליך שומת הנזק.

בחודש מאי 2009 הגישו איגוד שמאי ביטוח בישראל, המועצה הישראלית לצרכנות ואיגוד המוסכים בישראל, לבית המשפט העליון, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, עתירה למתן צו על תנאי כנגד המפקח על הביטוח ושוק ההון ואיגוד חברות הביטוח בישראל.⁶ במסגרת העתירה, התבקש בית המשפט העליון ליתן צו על תנאי המורה למפקח על הביטוח ליתן טעם מדוע לא יעשה שימוש בסמכותו ויורה על תיקון ההסדר הקבוע בחוזר ביטוח 8-1-2007 בעניין שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג'), יעדיף את עמדת הוועדה המייעצת לשמאי הרכב שמונתה על ידי שר התחבורה, אגף הרכב במשרד התחבורה והעותרים, ויורה על ביטולה של רשימת שמאי החוץ הקבועה בסעיף 4 לחוזר הנ"ל - אשר לשיטת העותרים מעמידה כל אחד מן הרשומים בה במצב של ניגוד עניינים מובנה - ועל החלפתה ברשימה הכוללת את כלל השמאים הרשומים בפנקס השמאים כמשמעותו בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (שמאי רכב), התש"ם-1980. ביום 7.12.2010 נדחתה העתירה על ידי בית המשפט העליון, ללא צו להוצאות.

(ד) חוק מכירת רכב משומש (זכאות למידע וגילוי נאות), התשס"ח-2008 ("חוק מכירת רכב משומש")

בחודש אוגוסט 2008 התקבל בכנסת חוק מכירת רכב משומש. החוק קובע, בין היתר, כי מי שרכש רכב משומש זכאי לקבל מכל מבטח שביטח את הרכב מידע אודות סכום תגמולי הביטוח ששולמו בעד הרכב ופירוט סוג הנזק או ירידת הערך שבשלם שולמו. מבטח רשאי לגבות תשלום בעד ההוצאות

⁵ בג"ץ 7721/96 איגוד שמאי הביטוח בישראל ואח' נ' המפקח על הביטוח ואח', פ"ד נה (3) 625.

⁶ בג"ץ 3677/09 איגוד שמאי הביטוח בישראל ואח' נ' המפקח על הביטוח ואח'.

הכרוכות במסירת מידע כאמור. החוק מטיל על מבטח חובת שמירת מסמכים אודות רכבים שבוטחו על ידו למשך שבע שנים.

(ה) תיקון הפוליסה התקנית בענף ביטוח רכב מנועי

בחדש יולי 2010 פורסמה טיוטה שלישית לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986. עיקרי השינויים על פי הטייטה - קביעת שווי רכב שאינו נכלל במחירון על פי הערכת שווי שתצורף למפרט; הוראה לפיה לאחר תשלום תגמולי הביטוח או החלפת הרכב יהיה רשאי המבטח לקבל מהמבוטח את זכויותיו ברכב, למעט אביזרים ומכלולים שבגינם אין המבוטח זכאי לתגמולי ביטוח; הוראות לעניין תשלום תגמולי ביטוח בשל נזק חלקי; קביעה כי חובת גילוי לגבי נזקים שאירעו לרכב או לצד שלישי בשלוש השנים האחרונות כתוצאה מסיכונים הכלולים בביטוח, לא תחול לגבי התקופה שבה הרכב לא היה בבעלות המבוטח; וכן הוראה בדבר אפשרות קיזוז למבטח מחוב מבוטח בגין פוליסות.

(ו) בחדש יוני 2010 החליט הממונה על הגבלים עסקיים על מתן פטור בתנאים להסדר בין איגוד חברות הביטוח, מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ ומבטחים נוספים, על הקמת מאגר מידע בנוגע להיסטוריית תאונות כלי רכב. המאגר יכלול פרטים אודות כלי הרכב שיירשמו בו - פרטי הרכב, מבטחים קודמים, פרטים על תביעות ביטוח, פרטים על נזקי תאונות. המידע במאגר יהיה זמין הן לציבור רוכשי רכב משומש והן למבטחים שיצטרפו למאגר. לפי ההחלטה, לאור החשש התחרותי שהשיתוף במידע יביא לפגיעה בתחרות, החליטה הממונה להתנות את הפטור בתנאים המנויים בהחלטה, וכן לקצוב אותו לתקופה של שלוש שנים.

(ז) בחדש מאי 2010 עברה בקריאה טרומית הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תיקון- איסור לתקן או לשקם רכב שנגרם לו נזק של 50% לפחות), התש"ע-2010. על פי ההצעה, תוגבל האפשרות של מבטחים לתקן רכב או לשקמו במקרה של אובדן של 50% ומעלה משווי עובר לתאונה.

(ח) בחדש ינואר 2011 פורסמו תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש) (תיקון), התשע"א-2011, המתקנות את תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), תשנ"ג-1992, אשר מטרתן הפחתת מטרדי הרעש בסביבתו הפרטית של האזרח, כך שיוחמרו ההגבלות על גרימת רעש. התיקון הרחיב את השעות בהן חל איסור על גרימת רעש ממקורות שונים, ובין היתר גם איסור על הפעלת מערכת אזעקה קולית בכלי רכב. מועד תחולתו של איסור הפעלת מערכת האזעקה ברכב כאמור לעיל, הינו בתוך חצי שנה ממועד פרסומן של התקנות, ובמקרה של רכבים ישנים בהם הייתה מערכת האזעקה לפני מועד פרסום התקנות ידרשו בעלי הרכבים להסיר ו/או לנתק את האזעקה עד תום 6 שנים ממועד תחולתן של התקנות. להערכת החברה, ייתכן וכתוצאה מאיסור הפעלת אזעקה קולית בכלי רכב תגדל שכיחות הגניבות במידה ואחוז מסוים מהגניבות, שאזעקות אלו היו מונעות, יתרחש, אך ככל הנראה, בהיקף לא מהותי. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד, המבוסס על פעילותה של החברה בתחום זה. הערכה זו עלולה שלא להתממש עקב נסיבות לגביהם קיימת אי ודאות גבוהה במועד הדוח.

5.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

היקף הפעילות

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, בתחום ביטוח רכב רכוש נרשמה יציבות בפרמיה בשנת 2010 לעומת התקופה המקבילה בשנת 2009. יצוין, כי קצב הגידול בתחום ביטוח רכב רכוש שונה מהגידול בהיקף התחום במשק, וזאת, בין היתר, לאור העובדה שמרבית חברות הליסינג המהוות מרכיב משמעותי בשוק הרכב אינן מבטחות את עצמן באמצעות חברות הביטוח. היקף הפרמיות של הקבוצה גדל בכ- 3% בשנת 2010 לעומת שנת 2009.

רווחיות

הרווחיות בתחום מושפעת, בין היתר, מתקפות ונכונות התעריף בו משתמש המבטח, הכנסות מהשקעות, שיעור הוצאות, שמירה על נהלי החיתום ושכיחות הגניבות.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 קטן הרווח המצרפי של הענף לכדי 170 מיליוני ש"ח, וזאת לעומת רווח של 207 מיליוני ש"ח בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2009. מרבית הקיטון נובע מירידה בהכנסות מהשקעות. בשנת 2010 רשמה הקבוצה רווח של כ- 7 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח של כ- 40 מיליוני ש"ח בשנת 2009. בשנת הדוח הייתה הרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

5.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 5.6 להלן.

5.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

הפוליסות לביטוח רכב רכוש מבוססות על הפוליסה התקנית (למעט רכב מסחרי מעל 4 טון ואופנועים), כאשר חברת הביטוח רשאית לשנות תנאי הפוליסה האמורה אך ורק לטובת המבוטח.

פוליסות הביטוח של הקבוצה מעניקות כיסויים כדלקמן:

(א) **ביטוח רכב מקיף (פרטי ומסחרי לרבות משאיות)** - כיסוי בגין נזק לרכב כתוצאה מתאונה, נזק לרכב כתוצאה מאש, גניבת הרכב, נזק שנגרם תוך כדי גניבת הרכב, נזק שנגרם כתוצאה מנזקי טבע (שיטפון, סערה, שלג וברד), נזק לרכב כתוצאה ממעשה זדון (למעט על ידי המבוטח או מי מטעמו), נזק שגרם הרכב לרכוש של צד שלישי.

(ב) **ביטוח מקיף ללא כיסוי תאונות** - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט סעיף נזק כתוצאה מתאונה.

(ג) **ביטוח מקיף ללא כיסוי גניבה** - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט גניבת הרכב.

(ד) **ביטוח אחריות כלפי צד שלישי** - הגנה על המבוטח מפני אחריותו לנזקים שנגרמו לרכוש של צד שלישי כתוצאה משימוש ברכבו.

(ה) ביטוח אופנועים.

(ו) בנוסף לכיסוי הבסיסי, הקבוצה מאפשרת למבוטח להרחיב את הכיסוי כדלקמן: כיסוי לנזקי רעידת אדמה, רכב חדש תמורת הישן שניזוק (לרכבים משנות דגם אחרונות בלבד ולמקרה ביטוח של אובדן גמור), ביטוח רדיו טייפ או רדיו דיסק חליפי, ביטוח שבר שמשות, שירותי גרירה ומתן רכב חליפי. בנוסף, קיים מסלול ייחודי לכלי רכב פרטיים בלבד, המאפשר סל רחב יותר של שירותים והטבות למבוטח, עם אפשרות לפרמיה מוזלת.

תעריף ביטוח רכב רכוש מצוי בפיקוח והוא מעודכן מעת לעת בהתאם לניסיון הנזקים ולמגמותיהם. מדיניות המפקח, נכון למועד הדוח, היא אי התערבות בתעריפים בתחום זה.

5.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
836,971	877,843	902,069	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
774,784	675,426	668,572	פרמיות בשייר עצמי
605,606	607,760	638,300	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
546,105	488,990	477,377	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

פילוח התביעות המשולמות בתחום רכב רכוש, ברוטו (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
90,393	66,232	62,860	גניבות
439,203	472,758	502,814	תאונות
2,279	1,221	1,534	נזקי טבע
56,898	54,635	59,776	אחר
588,773	594,846	626,984	סה"כ תביעות משולמות
16,833	12,914	11,316	שינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו
605,606	607,760	638,300	סה"כ תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו

5.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכב רכוש, מבטחת הקבוצה בעיקר לקוחות פרטיים. לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב רכוש, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת	שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת	
לשנת 2009	2009 (אלפי ₪)	לשנת 2010	2010 (אלפי ₪)	
87%	763,666	93%	838,924	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
13%	114,177	7%	63,145	ציי רכב וקולקטיביים

בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב רכוש. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בתחום רכב רכוש בשנת 2010 עמד על כ- 74% לעומת 65% בשנת 2009. שיעור הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה מתוך כלל הלקוחות שרכשו ביטוח רכב רכוש בשנת 2010 הינו 67% לעומת שיעור של 69% בשנה קודמת.

דמי ביטוח לפי שנות ותק לקוחות במונחי מחזור דמי ביטוח לתקופות המתוארות בדוח:

שיעור מסך הכנסות			דמי הביטוח באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
43%	41%	41%	359,898	359,915	369,848	ללא ותק
26%	23%	23%	217,612	201,904	207,476	ותק שנה
13%	16%	16%	108,806	140,455	144,331	ותק שנתיים
						למעלה משלוש שנות ותק
18%	20%	20%	150,655	175,569	180,414	ותק
100%	100%	100%	836,971	877,843	902,069	סה"כ

5.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים. להלן פרטים לגבי שיעור העמלות (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב רכוש:

2008	2009	2010	
20%	20%	20%	שיעור עמלות מפרמיה ברוטו

לחברה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10% מתחום הפעילות.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראה סעיף 7.7 להלן.

5.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכב רכוש מתחדשות משנה לשנה.

שעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- כ- 26% מהפרמיות, נכון למועד הדוח. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה הן בחוזים יחסיים והן בחוזי אקסס אוף לוס, להגנה כנגד אירועים חריגים. בשנים 2009 ו- 2010 החברה התקשרה בחוזים בתחום הפעילות עם מבטחי משנה המדורגים AA-, A-, A+, A, לפי S&P.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
PARTNER RE Trans Re Zurich	-AA	אנגליה	26,225	11%	-	-	-	-
s'Lloyd Swiss Reinsurance Co	+A	שוויץ	43,992	19%	47,102	23%	20,070	32%
	+A	שוויץ	131,293	56%	137,697	68%	-	-

כמקובל בחוזים מסוג זה, מתקבלת עמלת מסירה ממבטחי המשנה, המחושבת כשיעור מהיקף הפרמיה המועברת. שיעור העמלה משתנה בהתאם לתוצאות העסקיות. יצויין, כי בשנת הדוח חל שינוי בהסכם ביטוח משנה בגין חלק מהפעילות בענף רכב מסחרי מעל 4 טון, כך שפרמיית המשנה כוללת את מרכיב הדמים ובמקביל גדלה העמלה המתקבלת ממבטח המשנה.

להלן התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)			שיעור מסה"כ לתחום פעילות		
	2010	2009	2008	2010	2009	2008
A- ומעלה	233,497	202,417	62,037	100%	100%	100%
BBB- עד BBB+	-	-	-	-	-	-
מ- BBB-	-	-	150	-	-	-
סה"כ	233,497	202,417	62,187	100%	100%	100%

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ובפרט התקשרות בהסכם ביטוח משנה רב-ענפי Multi-Line, ראה סעיף 7.4 להלן.

5.7 ספקים ונותני שירותים

לקבוצה הסכמים עם מוסכים שונים לצורך מתן השירותים למבוטחים בקרות אירוע ביטוחי. כמו כן, הקבוצה התקשרה בהסכמים עם נותני שירותים נוספים אחרים לפיהם מבוטח אשר הפוליסה שלו כוללת את סוג השירות הרלבנטי, יקבל שירות בהתאם לכתב השירות שרכש.

השירותים השונים הניתנים למבוטח הינם, בין היתר, שירותי גרירה לרכב, שירותי תיקון שבר שמשות ברכב, שירותי רכב חלופי ועוד.

בנוסף, הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים, שמאים, מוסכים, ספקי חלפים וספקים נוספים.

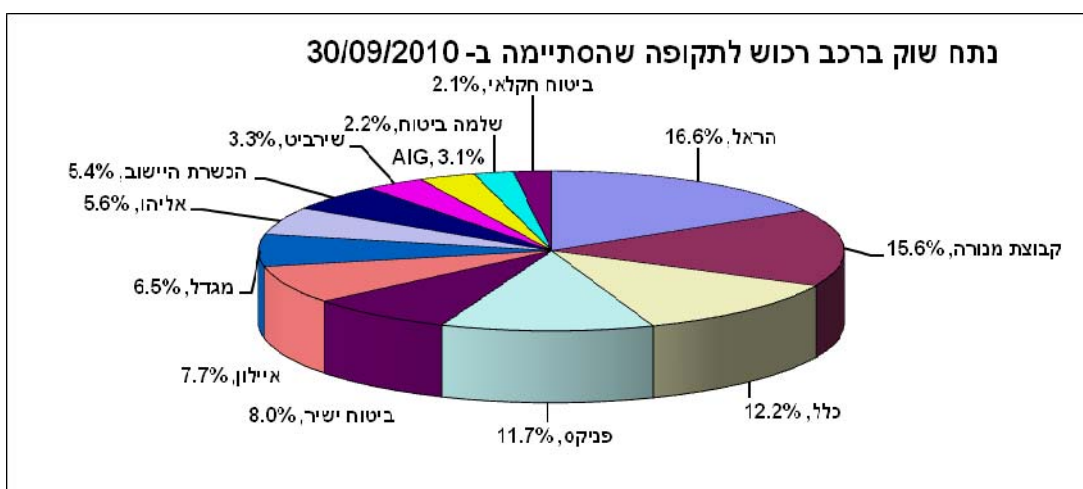
לקבוצה אין תלות בספק כלשהו בפעילותה בתחום זה. לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 7.5 להלן.

5.8 תחרות

בתחום ביטוח רכב רכוש פועלות מרבית חברות הביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר.

על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, קבוצת הראל הייתה המובילה בתחום בשנת הדוח. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 החזיקה הראל בנתח שוק של 16.6% לעומת 16% בתקופה המקבילה בשנת 2009. הקבוצה מחזיקה בנתח שוק של 15.6% וממוקמת במקום השני במשק, וזאת בדומה לתקופה המקבילה בשנת 2009.

נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

הכיסוי הביטוחי האחד בהתאם לפוליסה התקנית מוביל לכך שמחיר המוצר הוא המשתנה העיקרי בהחלטת המבוטח לרכוש פוליסת ביטוח. אי לכך שמה הקבוצה דגש בתחום זה על תעריף תחרותי ומוצרים ייחודיים המותאמים לאוכלוסיות מובחנות וכוללים הטבות ייחודיות לאותן אוכלוסיות.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם מערך סוכני הביטוח שלה, המודל התעריפי בו היא משתמשת וכן התקשרות עם רשת של מוסכים לנוחיות מבוטחיה.

בשל היות המחיר משתנה מרכזי בהחלטת הרכישה של הצרכן, שחיקת מחירים מכוונת על ידי אחד המתחרים עלולה לפגוע במעמדה התחרותי של החברה. הקבוצה מבצעת בדיקה שוטפת של התעריף ורמת הנחות על מנת להתאים את עצמה למתרחש בשוק.

5.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

בחודש מאי 2002 נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין איגוד חברות הביטוח למרכז הישראלי לבוררות ויישוב סכסוכים בע"מ (להלן: "בנועם"), לפיו מחלוקות בנושא תביעות שיבוב בין חברות ביטוח (הן כאלו החברות באיגוד והן כאלו שאינן) בגין רכב רכוש בסכום שאינו עולה על 100,000 ש"ח, לא תוגשנה לבית המשפט אלא תתבררנה באמצעות מוסד בנועם (מוסד זה נמצא בבעלות פרטית ונבחר על ידי איגוד חברות הביטוח). החלטת הבורר בהליך זה מחייבת, והגבייה תבצע באמצעות מסלקת איגוד חברות הביטוח. התשלום למוסד בנועם בתביעה או בבוררות מוטל על חברות הביטוח. הסכם זה אושר על ידי הממונה על הגבלים עסקיים והוא בתוקף עד מאי 2011. הצדדים פנו לממונה על הגבלים עסקיים, לצורך חידוש הסכם זה, לאחר חודש מאי 2011. נכון למועד פרסום הדוח, טרם נתקבל היתר להארכת ההסכם.

6. ביטוח כללי אחר

פעילות הקבוצה בתחום זה מתמקדת בשלושה ענפים עיקריים: ביטוח חבויות, ביטוח רכוש, וביטוח בריאות לטווח קצר (כגון: תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל ועובדים זרים). כמו כן, בתחום זה נכללים יתר ענפי הביטוח הכללי אשר היקף פעילותם אינו מהותי.

לפרטים לעניין שינוי הדיווח לגבי ענף ביטוח בריאות, המוגדר, החל מיום 1 בינואר 2011, כתחום פעילות נפרד, ראה סעיף 1.4.6 לעיל.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח כללי מתבצעת באמצעות החברה ושומרה.

להלן יפורטו ההוראות הרלוונטיות החלות על כל הענפים בתחום זה וכן ההוראות הייחודיות לענפים השונים בתחום.

6.1 מידע כללי על תחום הפעילות

בענף ביטוח חבויות נכללים כל ביטוחי החבויות, למעט ביטוח רכב חובה. הביטוחים העיקריים בענף זה הינם: ביטוחי אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, אחריות דירקטורים ונושאי משרה, אחריות צד שלישי, אחריות המוצר, ערבות חוק מכר, ביטוח כלי טיס וביטוח כלי שיט.

ענף ביטוח רכוש מעניק למבוטח כיסוי נגד נזק פיזי לרכוש וכולל ביטוח מקיף דירות, ביטוח אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, ביטוחי מבנה ללווי הבנקים למשכנתאות (להלן: "ביטוח משכנתאות"), ביטוח ימי, ביטוח הנדסי, ביטוח יהלומים.

בביטוחי הבריאות בתחום זה נכללים פוליסות ביטוח קצרות טווח ובכללן ביטוח נסיעות לחו"ל, ביטוח תאונות אישיות וביטוח עובדים זרים ותיירים.

ביתר ענפי הביטוח נכללים ענפי ביטוח אשר לא נכללו בתחומי הפעילות לעיל ואינם מהותיים דיים לתוצאות העסקיות של החברה, בין אם בנפרד ובין אם כקבוצה. בין ביטוחים אלו נכללים ביטוחי ערבויות (ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות), ביטוח דמי מחלה וביטוח סיכונים אחרים.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

6.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

(א) ביטוח חבויות

ביטוח חבויות הינו ביטוח המכסה את המבוטח בגין אחריותו כלפי צד ג', כתוצאה ממעשה או מחדל של המבוטח. בביטוחי חבויות לא נקבע סכום ביטוח אלא גבול אחריות שהינו הסכום המקסימאלי בו יישא המבוטח במקרה של נזק בתוספת הוצאות משפטיות סבירות. תוקפן של פוליסות הביטוח הינו לרוב לשנה, אך מאחר ומדובר בנזק לצד ג' שלמעשה איננו המבוטח, ברור תביעות אלו הינו מורכב ואורך זמן רב ("זמן תביעות ארוך").

(ב) ביטוח רכוש

בביטוח רכוש מציעה הקבוצה ביטוחים לפרטים ולבתי עסק.

ביטוח רכוש הינו פוליסה לתקופה של עד שנה בדרך כלל, למעט ביטוח מטען (ימי ואווירי) אשר נכלל בפוליסה פתוחה (הכיסוי ניתן עבור כל משלוח בנפרד), וביטוחים הנדסיים הנערכים בהתאם לפרקי הזמן של כל פרויקט.

(ג) ביטוח בריאות (טווח קצר)

בביטוחי בריאות מציעה הקבוצה ביטוח לפרטים ולקבוצות.

ביטוחי הבריאות בתחום זה כוללים פוליסות שהינן לרוב לתקופה של שנה. בביטוח נסיעות לחו"ל ולתיירים הכיסוי מותאם לתקופת השהייה בחו"ל או בארץ, לפי העניין.

6.1.2 תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בתחום

6.1.2.1 ביטוח חבויות

ענפי החבויות מכסים את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה בשל אחריותו מתוקף כל דין, ובפרט מתוקף הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין").

ענפי הביטוח המרכזיים בהם עוסקת הקבוצה בענף החבויות, הינם כדלקמן (לעניין הפוליסות והמוצרים המוצעים במסגרת ענף זה ראה הרחבה בסעיף 6.2 להלן):

(1) **ביטוח חבות מעבידים** - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד בשל ותוך כדי עבודתו אצל המבוטח. החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם-1980, והביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. הביטוח נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(2) **ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי** מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי שאינו עובד המבוטח בשל נזק שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(3) **ביטוח אחריות מקצועית** - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו נזק לצד שלישי, בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח אחריות מקצועית נערך על בסיס הגשת תביעה.

(4) **ביטוח אחריות המוצר** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו או שווקו על ידו, לאחר שפסקו מלהיות בחזקתו. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

(5) **ביטוח דירקטורים ונושאי משרה** - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. הביטוח נערך על בסיס הגשת תביעה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות, המטיל חבות אישית על נושאי המשרה בחברה. בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה החברה, הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים ו/או שכיחנו בעבר והמוגדרים כמבוטחים.

ענף ביטוח החבויות נחשב לענף תנודתי וזאת בשל רמת אי הודאות הגבוהה ביישוב התביעות הנובעת, בין היתר, ממשך הזמן בין קרות אירוע ביטוחי לבין תשלום הנזק למבוטח ("זנב תביעות ארוך"), מהשינויים באקלים השיפוטי ומהשינוי התרבותי המעלה את שכיחות התביעות וחומרן.

6.1.2.2 ביטוח רכוש

להלן סוגי כיסויים עיקריים של ביטוחי הרכוש שמשווקת הקבוצה בענף ביטוח רכוש:

(1) **ביטוח דירות (מקיף דירות)** - ביטוח מבנה דירה וביטוח תכולת דירה למגורים.

תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן בסעיף זה: "התקנות") מגדירות את היקף הכיסוי הביטוחי המינימאלי למבנה דירה ותכולתה, כהגדרתן בתקנות (להלן: "הפוליסה התקנית דירה"). על פי התקנות, ביטוח דירות כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע, רעידת

אדמה ונזקי צנרת. חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית דירה רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח. למבוטח ניתנת אפשרות לוותר בכתב על כיסוי לרעידת אדמה.

- (2) **אובדן רכוש ומקיף בתי עסק** - ביטוחים המכסים אבדן רכוש (כגון; סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים, מלאי מסוגים שונים וכו') ושאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי. ביטוח בתי עסק כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של אובדן רווחים. פוליסות בתי עסק נמכרות בדרך כלל כפוליסות מטרייה הכוללות גם ביטוחי חבויות.
- (3) **ביטוח משכנתאות** - כולל ביטוח מבנה עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה. ביטוח זה נמכר בדרך כלל בשילוב עם ביטוח חיים (ריסק) לכיסוי יתרת ההלוואה במקרה של מות המבוטח.
- (4) **ביטוח ימי, כלי טיס וכלי שיט** - ביטוח המכסה נזק או אבדן הקשורים לסיכוני תעופה או שיט. ביטוח כלי שיט מכסה גופי אניות; ביטוח כלי טיס כולל ביטוח גופי מטוסים וביטוח תאונות נסיעה; וביטוח ימי מכסה הובלת מטענים בים ובאוויר.
- (5) **מטענים בהובלה** - ביטוח המכסה אובדן או נזק למטען הנגרם במסגרת הובלה יבשתית.
- (6) **ביטוח הנדסי (ביטוח שבר מכני)** - ביטוח המכסה נזקים לציוד הנובעים מהפעלתו, בניגוד לנזקים הנגרמים על ידי גורמים חיצוניים בלתי תלויים.
- (7) **ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות)** - כיסוי לעבודות קבלניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.
- (8) **ביטוח הנדסי (עבודות הקמה)** - כיסוי לעבודות הקמה של מערכות מכניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.
- (9) **ביטוח הנדסי (ציוד מכני הנדסי)** - כיסוי מפני נזק תאונתי לציוד מכני הנדסי.
- (10) **ביטוח ציוד אלקטרוני** - כיסוי לנזק תאונתי, למערכות מתח נמוך ולכיסוי הוצאות שחזור מידע מחשבים ושכירת ציוד חלופי.
- (11) **ביטוח סיכוני טרור** - המכסה נזק פיזי לרכוש ואובדן רווח גולמי בשל מעשה טרור. ניתן לקנותו כביטוח שיורי (מעל תקבולי מס רכוש), או ככיסוי מלא.

6.1.2.3 ביטוח בריאות

ביטוח בריאות לטווח קצר מורכב משני ענפי ביטוח: ביטוח תאונות אישיות וביטוח מחלות ואשפוז (ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים).⁷

6.1.2.4 יתר ענפי הביטוח

(1) ביטוח ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות

הקבוצה משווקת ערבויות ביצוע שמהותן התחייבויות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות המבוטח כלפיו. הפוליסות מונפקות לטובת מזמיני עבודה בפרויקטים ומיועדות להבטיח עמידה בהתחייבויותיהם של קבלנים, יזמים וגופים גדולים נוספים בביצוע פרויקטים, כפי שסוכמו בין הצדדים.

⁷ ענף מחלות ואשפוז כולל גם ביטוח הוצאות רפואיות וביטוח שיניים שהינם פוליסות לטווח ארוך ולכן נכללו ביטוחים אלו בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

בנוסף, הקבוצה משווקת ערבויות פיננסיות שמהותן התחייבות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות פיננסית של המבוטח כלפיו.

(2) ביטוח ערבות חוק המכר

הקבוצה משווקת ביטוח המכסה את השקעתם של רוכשי יחידות דיור כנגזר מחוק המכר (דירות) תשל"ג 1973 וחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות רוכשי דירות), התשל"ה-1974. ביטוח זה תואם את ההנחיות בחוק המכר ולרוב תקופת הביטוח שלו ארוכה (מעל שנה). הסיכון בפוליסות אלו הולך ופוחת עם הזמן כתוצאה מהתקדמות הבנייה וקבלת החזקה בנכס. בהתאם להוראות הפיקוח, ההכרה ברווח מהכנסות החברה מענף זה נדחות לתקופה של 5 שנים. החברה מנפיקה פוליסות אלו לקבלנים, בין אם באמצעות שיווק ישיר לקבלן או באמצעות בנקים המספקים מימון לפרויקט הבנייה.

(3) ביטוח דמי מחלה

הקבוצה משווקת ביטוח דמי מחלה המכסה את חבותו של המבוטח (המעסיק) כלפי עובדיו לתשלום ימי מחלה. חבות המעביד לתשלום כפופה להוראות הדין (חקיקה, תקנות, הסכמים קיבוציים וצווים הרחבה) לעניין זכויות עובדים.

הקבוצה משווקת פוליסות ישירות באמצעות תשתית החברות המבוטחות בקרן הפנסיה של הקבוצה, וכן באמצעות סוכנים.

(4) סיכונים אחרים

הקבוצה מנפיקה פוליסות המכסות סיכונים שונים אשר לא נכללו בענפים שלעיל מאחר והכיסויים הינם בסכומים לא מהותיים. לדוגמא: החברה מנפיקה פוליסות לכיסוי הוצאות משפטיות.

6.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן יפורטו הוראות החקיקה המרכזיות המתייחסות לענפים השונים בתחום ביטוח כללי.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה סעיף 7.2 להלן.

6.1.3.1 ביטוח חבויות

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בענף ביטוח חבויות:

(1) חוק חוזה הביטוח

בהתאם להוראות חוק חוזה הביטוח, בביטוח חבויות (המכונה בחוק "ביטוח אחריות"), התביעה לתגמולי ביטוח אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי נגד המבוטח. כן קובע חוק זה, כי ביטוח חבויות מכסה גם הוצאות משפט סבירות שעל המבוטח לשאת בשל חבותו, אף אם הוצאות אלה הן מעל לסכום הביטוח.

(2) הלכת אטינגר ("השנים האבודות")

בחודש מרץ 2004 ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק דין הקובע כי יש להכיר בזכאותו של ניזוק (או עזבונו) לפיצויים בגין שנות השתכרותו האבודות, שהן השנים שבהן קוצרה תוחלת חיי העבודה של הניזוק כתוצאה מפגיעתו בתאונה ("השנים האבודות"). בכך הפך בית המשפט העליון הלכה לפיה לא זכאי היה הניזוק (או עזבונו) לפיצויים בגין ראש נזק זה (להלן: "הלכת השנים האבודות" או "הלכת אטינגר"). בחודש דצמבר 2004 דחה בית המשפט העליון עתירה שהוגשה לקיום דיון נוסף בפסק הדין הנזכר לעיל.

בפסק דין נוסף של בית המשפט העליון מִפֶּבְרואר 2006, נקבע כי הלכת השנים האבודות חלה גם על תביעות תלויות ועומדות ועל תאונות שאירעו קודם לפרסום ההלכה, אך אין בה כדי לאפשר דיון מחודש בפסקי דין, לרבות פסקי דין מכוח פשרה, שניתנו קודם לכן.

במהלך שנת 2006, קבע בית המשפט העליון, בשני פסקי דין שונים, את שיטת חישוב הפיצוי בהתאם להלכת השנים האבודות בהתייחסו לכך שיש לצרף למרכיב החיסכון גם הכנסה מפנסיה במקרים בהם המנוח השתכר כך כחלק משכרו (הפרשות לפנסיה). כמו כן נקבע כי יש לכלול בחישוב, במקרים הרלוונטיים, צירוף ראש נזק של אובדן שירותי אב או אם. מכיוון שהלכה זו נוגעת לאחוז קטן מסך התיקים בתחום, ההשפעה על כלל התביעות, נמוכה יחסית. בשנת 2008 קבע בית המשפט העליון בפסק דין נוסף, לפיו יש לפצות את יורשי המנוח גם על אובדן קצבת זקנה מביטוח לאומי.

6.1.3.2 ביטוח רכוש

לתקנות העיקריות החלות בענף זה, ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל.

6.1.3.3 ביטוח בריאות

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בענף ביטוח בריאות:

(א) **חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991**

על פי החוק על מעביד מוטלת החובה להסדיר לעובד זר המועסק על ידו ביטוח רפואי שיכלול סל שירותים לפי קביעת שר הבריאות בצו.

(ב) **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה הביטוח) (הוראות למצב רפואי קודם), התשס"ד-2004**

התקנות מסדירות את אופן שימוש המבטח בסייג לחבות המבטח בשל מצב רפואי קודם, מבטיחות כיסוי ביטוחי ראוי למשך כל תקופת הביטוח ומונעות ביצוע חיתום בעת התביעה לתשלום תגמולי ביטוח.

6.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

היקף הפעילות

החברה חשופה לשינויים באקלים המשפטי, בין היתר, בנוגע לפוליסות ביטוח דירקטורים ואחריות נושאי משרה אותן היא משווקת. לאור התפתחות האקלים השיפוטי ופסיקת בתי המשפט ביחס לחברות ולנושאי המשרה בהן, ניכרת דרישה מוגברת לכיסוי ביטוחי באחריות מקצועית וכן לכיסוי ביטוחי דירקטורים ונושאי משרה.

ביום 27 ביולי 2010 פורסם ברשומות תיקון מס' 59 לחוק בתי המשפט, לפיו הוקמה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מחלקה כלכלית לה מונו שופטים בעלי ידע וניסיון מקצועי בתחום דיני החברות וני"ע, כשופטים ייעודיים. לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעת הקמת המחלקה הכלכלית על רווחיות החברה. להערכת החברה להקמת המחלקה הכלכלית תהיה השפעה, לכל הפחות, על קצב ניהול התיקים, לעומת המצב הקיים.

בנוסף, בחודש ינואר 2011 פורסם חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אשר מסדיר הליך אכיפה חדש הכולל רשימה של הפרות מנהליות ביחס לשלושת החוקים המרכזיים שאותם אוכפת רשות ניירות ערך - חוק ניירות ערך, חוק הייעוץ, וחוק השקעות משותפות בנאמנות. לא ניתן להעריך, בשלב זה, את השפעת החקיקה על רווחיות ענף ביטוח נושאי משרה וביטוח אחריות מקצועית. מחד, הקנסות המוטלים אינם ברי ביטוח ומסלול האכיפה הנ"ל צפוי להקטין הליכים משפטיים בעלי הוצאות גבוהות לחברת הביטוח. מאידך, תיתכן עלייה בשכיחות התביעות נגד תאגידי נושאי משרה בהם שתוגשנה במקביל להליכי אכיפה של רשות לני"ע.

הערכות החברה הנ"ל הינן מידע צופה פני עתיד המבוסס על פעילותה של החברה בתחום זה. הערכות אילו עלולות שלא להתממש עקב אופן ואופי הפעילות של המחלקה הכלכלית בביהמ"ש ומדיניות האכיפה של רשות ני"ע.

הביקוש לביטוחי רכוש מושפע מהמצב הכלכלי במשק. בין היתר, כתוצאה מהרחבת הפעילות העסקית המתבטאת בהקמת עסקים חדשים ומגידול במחזור הפעילות של עסקים קיימים.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 חל גידול של 2% בהיקף ההכנסות בתחום לעומת התקופה המקבילה בשנת 2009 לרמה של כ-5.1 מיליארד ש"ח.

רווחיות

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ-72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ-100 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הקיטון ברווח מענפי רכוש אחרים בסך של 15 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 36 מיליוני ש"ח לעומת סך של 51 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מהרעה ביחס התביעות ומירידה בהכנסות מהשקעות.

הקיטון ברווח מענפי חבויות בסך של 13 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 36 מיליוני ש"ח לעומת 49 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מקיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד עקב תביעות שאירעו בשנת חיתום 2007 וירידה בהכנסות מהשקעות ומנגד משיפור חיתומי בשנים הסגורות בעיקר בענף חבות מעבידים וצד שלישי.

בעוד שתחום הדירות, הנכלל בביטוח רכוש, הינו מוצר הנמכר ללקוחות פרטיים ולכן מוטה שיקולי מחיר, שאר ענפי הרכוש מושפעים יותר מאיכות השירות ומקצועיות החיתום של הקבוצה, הואיל ומדובר בלקוחות עסקיים המתיעצים לעיתים עם יועצי ביטוח.

6.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 6.6 להלן.

6.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

6.2.1 ביטוח חבויות

6.2.1.1 כללי

ענפי החבויות מכסים את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה בשל אחריותו מתוקף כל דין, ובפרט מתוקף הוראות פקודת הנזיקין.

ביטוחי חבויות ניתן לערוך על פי אחד משני בסיסי שיפוי:

בסיס אירוע (Occurrence Basis) - נשוא החבות המכוסה הוא קיומו של אירוע הנזק במשך תקופת הביטוח.

בסיס הגשת תביעה (Claims Made Basis) - נשוא החבות המכוסה לפי בסיס זה הוא הגשת התביעה לחברת הביטוח במשך תקופת הביטוח, ובתנאי שהאירוע שהוביל להגשת התביעה נופל אף הוא בתוך תקופת הביטוח או בתוך תקופה רטרואקטיבית שהוגדרה בפוליסה.

6.2.1.2 המוצרים המרכזיים אותם משווקת הקבוצה בענף החבויות, הינם כדלקמן:

ביטוח חבות מעבידים - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד כמפורט בסעיף 6.1.2.1(1) לעיל. ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסת מטריה עסקית, פוליסת ביטוח דירה או פוליסה לביטוח עבודות קבלניות. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר

משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. הגשת התביעה יכולה להיעשות לאחר תקופת הביטוח בתוך תקופת ההתיישנות.

ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי (שלא בגין שימוש ברכב מנועי), שאינם עובדי המבוטח, כמפורט בסעיף 6.1.2.1(2) לעיל. ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסת מטריה עסקית, פוליסת ביטוח דירה או במסגרת פוליסה לביטוח עבודות קבלניות. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

ביטוח אחריות מקצועית - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו היא נזק לצד שלישי כמפורט בסעיף 6.1.2.1(3) לעיל. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מוצר. הכיסוי בפוליסה אינו מכסה מעשים מכוונים של המבוטח. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים, מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח והתחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט השפעה ניכרת על תעריף דמי הביטוח. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

ביטוח אחריות המוצר - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו על ידו כמפורט בסעיף 6.1.2.1(4) לעיל. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מקצועית. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח והתחולה הטריטוריאלי של הכיסוי השפעה על תעריף דמי הביטוח. ביטוח זה נערך, בדרך כלל, על בסיס הגשת תביעה.

ביטוח דירקטורים ונושאי משרה - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או בשילוב עם ביטוח אחריות מקצועית לחברות פיננסיות וחברות היי-טק בלבד. דמי הביטוח בענף זה מתבססים על מספר משתנים, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של החברה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של החברה והיות החברה ציבורית או פרטית. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס הגשת התביעה.

ביטוח חבויות הינו לרוב פוליסה לתקופה של עד שנה.

6.2.1.3 ביטוח רכוש

להלן מוצרים ושירותים עיקריים המשווקים על ידי הקבוצה בענף זה:

6.2.1.3.1 פוליסות לביטוח דירה

לקבוצה שלושה סוגים של פוליסות ביטוח מבנה ותכולה לדירה (המבוססות על הפוליסה התקנית דירה כמפורט בסעיף 6.1.2.2(1) לעיל):

TOP HOUSE - פוליסה לביטוח מבנה ותכולת דירה המבוסס על הפוליסה התקנית דירה. המוצר מכיל חבילת כיסויים רחבה הכוללת שירות תיקון מכשירי חשמל, שירות ביקור רופא, שירותי חירום וכו'.

רימון דירות - פוליסה לביטוח מבנה ותכולת דירה המבוססת על הפוליסה התקנית דירה, המכסה סיכונים נקובים.

רימון 2000 לדירה - פוליסה רחבה המבוססת על הפוליסה התקנית דירה המספקת למבוטח ביטוח "כל הסיכונים" למבנה ותכולת הדירה, למעט חריגים נקובים.

בפוליסות ביטוח כאמור לעיל, ניתן לרכוש כסויים נוספים המסופקים על ידי נותני שירותים חיצוניים, כמפורט בסעיף 6.7 להלן.

דמי הביטוח נקבעים בהתבסס על מאפייני הסיכון של המבוטח, הכוללים, בין היתר, את קומת המגורים של המבוטח, ניסיון התביעות של המבוטח וסכום הביטוח המבוקש. על מנת להעריך את הסיכון, עורכת החברה סקרי תכולה וסקרי סיכונים והגנות תקופתיים.

פוליסות לביטוח בתי עסק .6.2.1.3.2

לקבוצה מספר סוגים של פוליסות לביטוח בתי עסק (המבוססות על פוליסות הרכוש כמפורט בסעיף 6.1.2.2(2) לעיל):

רימון עסקים - פוליסה מורחבת לבתי עסק המעניקה כסוי מקיף למבנה העסק וכסוי "כל הסיכונים", למעט חריגים נקובים, לתכולת בית העסק.

TOP OFFICE - פוליסה לביטוח מבנה המשרד ותכולתו המעניקה כסוי "כל הסיכונים", הכולל, בין היתר, הרחבות כגון: כסוי תכולה המועברת זמנית למקום אחר, דמי שכירות למשרד חלופי, שחזור מסמכים וביטוח תאונות אישיות, למעט חריגים נקובים.

רימון 2000 חנות בקניון - פוליסה לביטוח חנות בקניון המעניקה כסוי "כל הסיכונים", למעט חריגים נקובים. הכיסוי כולל, בין היתר, אובדן רווחים, ביטוח כספים, ביטוח תאונות אישיות, ביטוח ציוד אלקטרוני, כסוי נזק או אובדן לאמצעי אגירת נתונים ושיחזור מידע.

דמי הביטוח בענפים אלו נקבעים, בין היתר, על פי ניסיון התביעות של המבוטח, רמת הסיכון של העסק, האסטרטגיה העסקית של החברה וסכום הביטוח הרצוי. על מנת להעריך את הסיכון עורכת החברה סקרי סיכון מוקדמים מעת לעת.

ביטוח בריאות .6.2.1.3.3

להלן פירוט סוגי פוליסות ביטוח בריאות, שמשווקת הקבוצה בתחום זה:

(א) ביטוח נסיעות לחו"ל

ביטוח נסיעות לחו"ל מעניק סל של כסויים ביטוחיים למבוטחים במהלך שהותם בחו"ל. הסל כולל, בין היתר, כסוי בגין מחלות, תאונות ואירועים רפואיים שונים, כמו גם נזקים לצד ג' ונזקי כבודה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל קצרת טווח ונקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל.

(ב) ביטוח רפואי לעובדים זרים ותיירים

על מנת לענות על צורכיהם המיוחדים של תושבי חוץ המגיעים לארץ כעובדים (לעיל ולהלן: "עובדים זרים") קבעה הממשלה בחקיקה מיוחדת לעניין זה חובת

ביטוח רפואי החלה על המעביד תוך הגדרת כיסוי מינימאלי בצו. הקבוצה משווקת תכנית ביטוח לעובדים זרים בהתאם לדרישות הצו. הפוליסה משווקת באמצעות סוכנים מורשים לפרטים ולקבוצות באמצעות מעבידם. הביטוח כולל, בין השאר, כיסוי למימון הוצאות אשפוז בבית חולים ציבורי בישראל, לרבות הוצאות חדר מיון (גם אם לא מלווה באשפוז), חדר ניתוח, שכר מנתח ורופא מרדים, טיפול נמרץ, תרופות בהתאם לסל התרופות, ייעוץ ובדיקות, מימון הוצאות העברת המבוטח באמבולנס ממקום האירוע לבית החולים ומימון כרטיס טיסה עבור המבוטח במידה והמבוטח אינו מסוגל לעבוד עקב מחלה. בנוסף, ניתן להוסיף לפוליסה זו, פיצוי חד פעמי למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה, טיפול חירום בשיניים והעברת גופה לארץ המוצא.

כמו כן, משווקת הקבוצה פוליסה לביטוח הוצאות רפואיות לתזרים השוהים בישראל. כיסוי זה דומה בעיקרו לביטוח הניתן לעובדים זרים, אך מוגבל בסכום מקסימאלי.

(ג) פוליסות תאונות אישיות

ביטוח תאונות אישיות מעניק פיצוי בסכום נקוב בהתאם להעדפות המבוטח בשל אירועים תאונתיים הגורמים לנכות (זמנית ו/או קבועה) ו/או למות המבוטח. בנוסף, כולל הכיסוי לעתים גם פיצוי שבועי בגין אובדן כושר עבודה כתוצאה מתאונה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל שנתיים. הביטוח נמכר בעיקר לפרטים ולעתים גם במסגרת קבוצתית.

6.2.1.3.4 יתר ענפי הביטוח

לפירוט עיקרי המוצרים ראה סעיף 6.1.2.4 לעיל.

6.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
763,051	777,996	775,153	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
439,128	376,973	364,062	פרמיות בשייר עצמי
472,682	441,911	487,540	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
291,093	239,732	209,175	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

פילוח התביעות המשולמות דירות, ברוטו (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
41,828	35,725	29,417	פריצה
34,086	16,161	19,574	נזקי צנרת
15,112	10,959	12,449	שריפה
8,752	7,834	7,720	נזקי טבע
17,977	36,113	37,149	אחר
117,755	106,792	106,309	סה"כ תביעות משולמות
5,642	(416)	3,498	שינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו
123,397	106,376	109,807	סה"כ תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו

שנת 2010 לא חל שינוי מהותי בתביעות המשולמות לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

6.4 לקוחות

בתחום ביטוח כללי הקבוצה מבטחת לקוחות פרטיים, עסקיים וכן לקוחות מוסדיים. החברה מבצעת חיתום פרטני לכל מבטח, למעט קולקטיביים ישנים של בנקים למשכנתאות. בענף ביטוח בריאות הכלול בתחום זה הקבוצה מתמקדת בעיקר בביטוחי פרט.

לקבוצה אין לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בתחום הפעילות וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח כללי.

התפלגות דמי הביטוח מלקוחות ברוטו*:

שיעור מסך הכנסות		סוג לקוח
2009	2010	
24%	26%	קולקטיבים ומפעלים גדולים
76%	74%	פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
100%	100%	סה"כ

* החלוקה בענפי החבויות בוצעה לפי גבולות אחריות.

פרופיל התיק הביטוחי של הקבוצה מוטה לקוחות עסקיים קטנים.

שיעור החידושים בתחום מקיף דירות בשנת 2010 עמד על כ- 92% לעומת שיעור חידושים של כ- 88% בשנת 2009.

דמי ביטוח לפי שנות ותק (מקיף דירות בלבד)⁸:

שיעור מסך הכנסות			דמי הביטוח באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
22%	17%	19%	49,894	41,358	47,032	ללא ותק
20%	13%	16%	45,358	29,883	39,606	ותק שנה
15%	14%	14%	34,018	32,751	34,655	ותק שנתיים
43%	57%	51%	97,519	135,069	126,244	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	226,789	239,061	247,538	סה"כ

⁸ הנתונים אינם כוללים בנקים למשכנתאות.

6.5 שיווק והפצה

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בתחום באמצעות סוכנים עצמאיים ומשלמת להם עמלות מכירה מסוגים שונים ובעיקר כשיעור מדמי הביטוח.

בענף ביטוח רכוש לחברה קיימות התקשרויות עם סוכנויות בבעלות בנקים, לעניין ביטוח אגב הלוואות משכנתא. ביטוח מקיף דירות ללווי בנקים למשכנתאות נמכר בחלקו באמצעות הבנקים למשכנתאות בפוליסה קבוצתית.

לקבוצה אין סוכן אשר היקף פעילותו מהווה מעל 10% מדמי הביטוח בתחום הפעילות.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 7.7 להלן.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום הפעילות:

2008	2009	2010	
21.0%	20.6%	21.3%	שיעור עמלות ביטוח מפרמיה ברוטו

6.6 ביטוח משנה

התקשרויות החברה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח בתחום מתחדשות משנה לשנה.

בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים כלליים מסוג Excess of Loss. ענפי ביטוח חבות מעבידים, ביטוח צד ג', ביטוח אחריות המוצר וביטוחי אחריות מקצועית מאוגדים בחוזה ביטוח משנה אחד מסוג Excess of Loss, המבוסס על שנת הנזק. בענף ביטוח אחריות דירקטורים, קיים הסכם ביטוח משנה נפרד גם הוא על בסיס Excess of Loss, המבוסס על שנת החיתום של הפוליסה. החל משנת 2011 אוחדו ענפי ביטוח אחריות מקצועית ואחריות מוצר בחוזה אחד עם ענף ביטוח אחריות דירקטורים.

בענף ביטוח רכוש מתקשרת החברה בחוזים יחסיים ובחוזי Excess of Loss המגנים על החברה כנגד קטסטרופה.

בעסקים מסוימים, בהם גבולות האחריות חורגים מהגבולות המותרים בהסכמי ביטוח המשנה, או שהכיסוי הנדרש אינו נכלל בהסכמי ביטוח המשנה, נרכש ביטוח משנה ספציפי (פקולטיבי). סוג ביטוח המשנה הנרכש (יחסי/לא יחסי) משתנה בהתאם למהות הכיסוי והיצע הכיסוי בשוק ביטוח המשנה.

בהסכמי ביטוח משנה היחסיים, בענפים הכוללים מרכיב קטסטרופה, מגבילים מבטחי המשנה את התשלום בגין אירוע בודד בשיעור מוסכם מסכום הביטוח המכוסה.

בביטוחי דירות אגב משכנתא, הנמכרים באמצעות הבנקים, נרכש, במרבית המקרים, ביטוח משנה ספציפי ("פקולטיבי").

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ובפרט התקשרות בהסכם ביטוח משנה רב-ענפי Multi-Line ראה סעיף 7.4 להלן.

6.6.1 ביטוח חבויות

דירוג מבטחי המשנה, לפי S&P, איתם התקשרה החברה בחוזים בענף ביטוח חבויות בשנים 2009 ו-2010 הינו: A, A+, A-, AAA, AA-

שיעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי משנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- 32% מדמי הביטוח נכון למועד הדוח.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף חבויות מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Everest Reinsurance Co.	-AA	ארה"ב	-	-	-	-	15,212	19%
s'Lloyd Swiss Reinsurance Co	+A	אנגליה	18,929	17%	24,322	22%	-	-
Trans Re Zurich	+A	שוויץ	42,534	37%	42,956	39%	-	-
	-AA	שוויץ	-	-	-	-	44,936	57%

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דרוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)			שיעור מסה"כ לתחום פעילות		
	2010	2009	2008	2010	2009	2008
A- ומעלה	104,765	102,680	68,761	92%	94%	87%
BBB - עד +BBB	197	365	418	-	-	-
נמוך מ-BBB	8,897	6,505	9,943	8%	6%	13%
סה"כ	113,859	109,550	79,122	100%	100%	100%

6.6.2 ביטוח רכוש ואחרים

דירוג מבטחי המשנה, לפי S&P, איתם התקשרה החברה בחוזים בענפי ביטוח רכוש וביטוח ואחרים בשנים 2009 ו-2010 הינו: AAA, A-, A, A+, AA-

שיעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי משנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ-55% מדמי הביטוח נכון למועד הדוח.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף ביטוח רכוש ואחרים מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Everest Reinsurance Co	-AA	ארה"ב	43,076	14%	44,612	15%	43,411	18%
Swiss Reinsurance Co	+A	שוויץ	49,644	17%	52,773	18%	-	-

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה						
שיעור מסה"כ לתחום פעילות			(באלפי ש"ח)			קבוצת דרוג מרכזת
2008	2009	2010	2008	2009	2010	דירוג S&P
96%	97%	96%	234,432	283,979	286,465	A- ומעלה
1%	-	1%	2,315	259	2,573	BBB - עד BBB+
3%	3%	3%	8,054	7,235	8,193	BBB- נמוך מ-
100%	100%	100%	244,801	291,473	297,232	סה"כ

כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה (למעט בהסכמים פקולטיביים).

6.7 ספקים ונותני שירותים

בתחום ביטוח כללי הקבוצה מתקשרת בהסכמים עם נותני שירותים שונים בקשר עם התחייבות החברה כלפי רוכש הפוליסה.

בתחום ביטוח כללי הקבוצה רוכשת בעיקר שירותים נלווים מאת עורכי דין, חוקרים, רופאים, מוסדות רפואיים, רואי חשבון, מהנדסים וספקים נוספים, בין אם לצורך סילוק תביעות בענף ביטוח חבויות ובין אם לצורך אספקת שירות אשר רכש מבוטח במסגרת פוליסת הביטוח ובכללם שירותי תיקוני צנרת, שירותי תיקון מכשירי חשמל ביתיים ושירותי ביקור רופא.

בענף ביטוח הבריאות הספקים העיקריים של הקבוצה הינם רופאים, מרפאות ובתי חולים פרטיים למתן שירותים רפואיים בהתאם לפוליסות. בנוסף, קשורה הקבוצה בהסכמים עם מספר ספקי שירותי ניהול רפואי לצורך תפעול מערך השירותים השונים למבוטחים. ההתקשרות עם הספקים הנ"ל כוללת התחייבויות של הספק למתן השירות והסדרי תשלום באחת משתי דרכים עיקריות: תשלום עבור כל פעולה או תשלום קבוע הנגזר בין היתר ממספר המבוטחים בפועל (קפיטציה). בנוסף, הקבוצה התקשרה עם שתי רשתות בינלאומיות למתן שירותים רפואיים בחו"ל.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, בפעילותה בתחום זה.

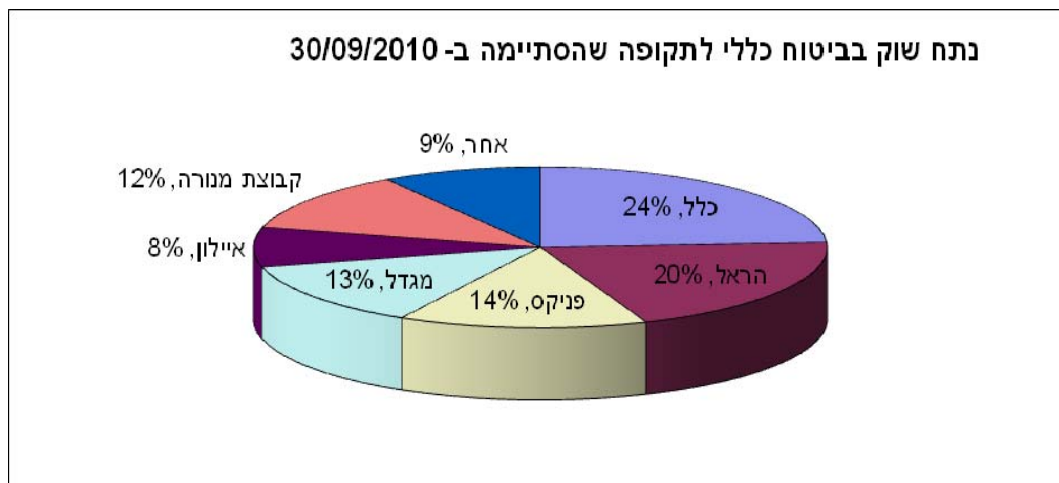
לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 7.5 להלן.

6.8 תחרות

בתחום זה מתחרה הקבוצה בכל חברות הביטוח במשק. על פי נתוני התאחדות חברות הביטוח, שלושת חברות הביטוח הגדולות הפועלות בתחום הינן קבוצת הראל, קבוצת כלל וקבוצת הפניקס. על פי נתונים אלו, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 עמד על כ- 58% מסך דמי הביטוח ברוטו לעומת סך של כ- 55% בשנת 2009.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 קבוצת כלל מובילה בענף ומחזיקה בנתח שוק של כ-24% בדומה לנתח השוק שלה בשנת 2009. הקבוצה מחזיקה נתח שוק של כ-12% וממוקמת במקום החמישי במשק וזאת בהשוואה למקום הרביעי בשנת 2009 עם נתח שוק דומה.

נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

התחרות בתחום מושפעת הן מצד הביקוש למוצרים מצד החברות העסקיות השונות במשק והן מהיצע ואיכות המוצרים של חברות הביטוח. שוק ביטוח המשנה והשינויים החלים בו בתחום מהווים אף הם גורם מרכזי בתחרות. בנוסף, בביטוח העסקים הגדולים ובענף ביטוח הדירקטורים מיוצגים המבוטחים על ידי יועצי ביטוח, עובדה המחדדת את חשיבות איכות הכיסוי ובו בזמן גם יוצרת לחץ להורדת תעריפים. מוצרי הביטוח הכלולים בענף הרכוש, כגון ביטוח ימי, אווירי, הנדסי ואלקטרוני, דורשים מומחיות ספציפית ומעניקים כיסוי מורכב ועל כן, התחרות בהם מבוססת על איכות הכיסוי הביטוחי שמעניקה הקבוצה.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: מכירת פוליסות חבויות (במיוחד פוליסת אחריות מעבידים וצד שלישי) ביחד עם מוצרים אחרים של הקבוצה (למשל פוליסות עסק); מוניטין הקבוצה בהתאמת המוצר לצרכי המבוטח ומתן שירות ברמה גבוהה למבוטחים הכולל ניהול סילוק תביעות יעיל. בנוסף, לחברה מודלים ונהלים חיתומיים הבאים לשמור על רמת הרווחיות הרצויה המנוטרת על ידי מערכות המאפשרות בקרה קפדנית ועדכנית על התוצאות השוטפות.

חלק ד': מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

7. תיאור עסקי התאגיד - עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה

בהמשך למידע שניתן בסעיפים 3-6 לעיל המתייחס בנפרד לכל תחום פעילות של הקבוצה, להלן תיאור של עניינים המתייחסים לעסקי הקבוצה בכללותה.

7.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

7.1.1 התפתחות המשק, שוקי ההון והכספים

שנת 2010 התאפיינה במגמה חיובית בשווקים הריאליים, כאשר המשק הישראלי התאפיין בקצב התאוששות מהיר יחסית למשקים מפותחים אחרים בעולם. התאוששות זו באה לידי ביטוי הן בצמיחה המהירה יחסית של המשק הישראלי במהלך שנת 2010 והן בנתוני המדד המשולב המפורסם על ידי בנק ישראל וכן בצירופה של ישראל במהלך חודש מאי 2010 לארגון המדינות המתועשות, ה-OECD.

על פי הנתונים הכלכליים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הצמיחה של המשק הישראלי בשנת 2010 הסתכמה בכ- 4.5%, שיעור גבוה ביחס לתחזית הצמיחה המוקדמת של תחילת שנת 2010. התוצר העסקי צמח בשיעור של 5.3% והצריכה הפרטית צמחה בשיעור של 4.7%. המדד המשולב שמפורסם על ידי בנק ישראל לבחינת מצב המשק רשם עלייה במהלך שנת 2010 בשיעור של כ- 5%, בהשוואה לעלייה של כחצי אחוז בלבד במהלך השנה הקודמת.

ההתאוששות של המשק הישראלי החלה מוקדם יותר והייתה מהירה יותר מאשר במרבית המשקים המפותחים. בהשוואה בינלאומית צמחה ישראל מהר יותר מאשר ארה"ב (2.9%), גוש האירו (2.3%), וממוצע מדינות ה-OECD (3.1%). בהתאם לנתונים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, התוצר לנפש בישראל צמח בשיעור של 2.7% ב- 2010, זאת לאחר שב- 2009 התכווץ התוצר לנפש ב- 1.1%. בין רכיבי התוצר בלט הגידול בהשקעה בנכסים קבועים. בנוסף, נרשם שיפור ניכר בצריכה הפרטית וחלה התאוששות בפעילות סחר החוץ. היצוא צמח בשיעור של 12.6% והיבוא בשיעור של 11.5%, זאת לאחר ירידה חדה בשנת 2009. במהלך 2010 חל שיפור גם במדד פדיון ענפי המסחר והשירותים ובמדד המכירות ברשתות השיווק.

אינדיקטורים אחרונים מחזקים את ההערכה בדבר שיפור משמעותי נוסף בפעילות הכלכלית, בהובלת הביקושים המקומיים, כאשר ברבעון הרביעי של 2010 נרשם שיעור צמיחה של 7.8% (במונחים שנתיים), גבוה משמעותית מהתחזיות המוקדמות לגביו. יחד עם זאת, היצוא ללא יהלומים גדל ברבעון הרביעי ב- 2.2% בלבד (במונחים שנתיים), בעוד שהיבוא האזרחי ללא יהלומים, אניות ומטוסים עלה ב- 20.7% (במונחים שנתיים). הצריכה הפרטית צמחה בשיעור גבוה של 9.8% (במונחים שנתיים), בתוך כך, רכישות מוצרים בני קיימא עלו בכ- 40% (במונחים שנתיים). ההשקעה בנכסים קבועים המשיכה לצמוח, וברבעון הרביעי צמחה ב- 15.9% (במונחים שנתיים). בתוך כך עלתה ההשקעה בבנייה למגורים במחצית השנייה של 2010 ב- 13.8% (במונחים שנתיים).

יצוין שמסקר החברות של בנק ישראל שפורסם לאחר תאריך המאזן לסיכום שנת 2010 עולה כי חברות התעשייה דיווחו על עלייה במספר העובדים וכן על עלייה ניכרת וממושכת בניצולת המכונות והציוד. דיווחי החברות למסחר דומות, ואף הן דיווחו על גידול במספר העובדים ועל גידול במכירות.

המשך ההתרחבות של הפעילות הכלכלית המקומית הקיף את רוב הענפים במשק ושיפור משמעותית את מצב התעסוקה, כך ששיעור המובטלים מסך כוח העבודה הגיע במהלך השנה לשפל של כ- 6.2%. במקביל לשיפור בנתוני האבטלה, במהלך התקופה הנסקרת נרשם זינוק בקצב הגידול של מספר המועסקים במשק הישראלי, כך ששיעור המועסקים מסך האוכלוסייה בגיל העבודה חזר לרמתו ערב המשבר הפיננסי העולמי שאירע בשלהי שנת 2008. ההתאוששות בשוק העבודה התבטאה גם בעלייה של השכר הריאלי הממוצע למשרת שכיר בסקטור העסקי בשיעור של כ- 2.5% ב- 12 החודשים שהסתיימו בנובמבר 2010, זאת בהשוואה לירידות השכר שנרשמו בשנת 2009 בעקבות המשבר העולמי. יחד עם זאת, המשך ההתאוששות בשוק העבודה ניכר גם ביחס למספר המובטלים למשרה פנויה, המשמש מדד ללחץ בשוק העבודה. מדד זה המשיך לרדת במהלך התקופה הנסקרת, כתוצאה הן מירידה של מספר המובטלים והן מעלייה של מספר המשרות הפנויות.

מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2010 בשיעור של כ- 2.7%, בתוך תחום יעד יציבות המחירים. בניכוי מחירי הדיור עלה מדד המחירים לצרכן בשנת 2010 ב-1.9%. מדד המחירים בשנת 2010 הושפע בעיקר מהעלייה החדה במחירי הסחורות, מעודף ביקוש בשוק הדיור המקומי ומצמצום בפער התוצר (בעיקר דרך עלייה בשכר).

מחירי הדירות, הנמדדים על פי סקר מחירי הדירות ואינם נכללים במדד המחירים לצרכן, עלו בשנת 2010 בכ- 17.3%. מדד מחירי הדיור, המתבסס בעיקר על חוזי שכירות מתחדשים ונכלל במדד המחירים לצרכן, עלה בשנת 2010 בשיעור של כ- 4.9%.

משמעות הפער היא שהתשואה המתקבלת על השכרת דירה ירדה במהלך השנים האחרונות. הירידה בתשואה הצפויה לא גרמה עד כה לירידה ניכרת בביקושים לדירות להשקעה שכן המשקיעים מצפים להמשך עליות במחירי הדירות כלומר לרווחי הון.

הדפסת הדולרים המאסיבית של הפד, כמו גם כוח הקניה של הסינים ופגעי מזג אוויר ברוסיה, קנדה, קזחסטן, אירופה ודרום אמריקה תרמו תרומה משמעותית לעלייה המהירה של מחירי הסחורות בעולם. מחירי הסחורות החקלאיות עלו במחצית השנייה של שנת 2010 בקצב מהיר של עשרות אחוזים ולחצו את מחירי המזון בעולם כלפי מעלה. העלייה במחירי הסחורות גררה חוסר יציבות פוליטית בחלק ממדינות ערב בשלהי שנת 2010, תופעה שאף החריפה במהלך הרבעון הראשון של 2011.

במהלך שנת 2010 המשיך בנק ישראל בהעלאה מדודה ומדורגת של הריבית במשק. במהלך שנת 2010 הועלתה ריבית בנק ישראל ארבע פעמים בלבד, מ- 1% ל- 2%, כך שבפועל שררה במשק הישראלי ריבית ריאלית שלילית. ההעלאה המדורגת של הריבית הושפעה משני גורמים מרכזיים. מחד, הריבית הנמוכה במשק עודדה מעבר של הציבור לאפיק ההשקעה הנדל"ני, דבר אשר הביא לעלייה ניכרת במחירי הדיור בשנתיים האחרונות. כמו כן, הושפעו צעדי הבנק גם מהציפיות לאינפלציה, שנעו בסביבת הגבול העליון של יעד האינפלציה. מנגד, נמנע בנק ישראל מהעלאת ריבית מהירה יותר עקב הריביות הנמוכות במדינות המפותחות והחשש כי הרחבת פערי הריביות תוביל ללחצי תיסוף חזקים יותר על השקל ואשר הגבירו במהלך 2010 את תנועות ההון קצרות הטווח הנכנסות לישראל. העלאת הריבית האיטית בישראל נבעה גם מהחשש שההתאוששות הכלכלית העולמית עלולה הייתה שלא להתמיד וזאת חרף העובדה שקצב הצמיחה והציפיות האינפלציוניות עלו מדרגה במהלך השנה האחרונה.

הגירעון הכולל של הממשלה (ללא אשראי) בשנת 2010 הסתכם ב-30.2 מיליארדי ש"ח שמהווים כ- 3.7 אחוזי תוצר. בחודש דצמבר 2010 נרשם גרעון של 12.6 מיליארדי ש"ח בעקבות רמת הוצאות גבוהה מעבר לעונתיות הרגילה. סך תקבולי המסים ב-2010 הסתכמו ב- 195.4 מיליארדי ש"ח - ובניכוי שינויי חקיקה והכנסות חד פעמיות מדובר בגידול ריאלי של 7.5% בהשוואה לאשתקד.

שנת 2010 התאפיינה בחלוקת הכלכלה העולמית לשני גושים: בגוש הראשון נמצאות הכלכלות המפותחות (ארה"ב, גוש האירו) שנפגעו מהמשבר ונמצאות בתהליך התאוששות איטי ולא יציב. בגוש השני נמצאות מדינות מתעוררות ומספר מדינות מפותחות כמו אוסטרליה, גרמניה וישראל שעברו את המשבר ללא פגיעה משמעותית, והפגינו שיעורי צמיחה גבוהים במהלך שנת 2010.

במשק האמריקאי אושרה, לקראת סוף שנת 2010, תוכנית פסיקלית גדולה עוד יותר מזו שאושרה רק שנתיים קודם לכן. מעבר לכך, כחצי שנה לאחר שהבנק המרכזי האמריקאי החל לאותת על צעדים עתידיים בהם ינקוט על מנת לייבש את כל הנזילות שהזרים לשווקים במהלך המשבר, פרסם הבנק במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010, תוכנית שתכליתה הזרמה נוספת של נזילות לשווקים וזאת על מנת להבטיח את צמיחת המשק האמריקאי. החוב האמריקאי המשיך לגדול לממדים שעלולים לסכן את דרוג האשראי המושלם של ארה"ב. במקביל, שוק העבודה האמריקאי מתקשה להתאושש מהמשבר ושיעור האבטלה נותר גבוה גם ב- 2010. במהלך 2010 נמשכה החולשה גם בשוק הנדל"ן האמריקאי.

משבר החובות באירופה מסתמן כבעיה המרכזית של היבשת בשנת 2010 וצפוי להישאר כך גם בשנה הקרובה. בנוסף במהלך 2010 החל לכרסם החשש שחלק ממדינות אירופה ישובו לצמיחה שלילית, כאשר בחלק מהן עלה החשש שללא סיוע חיצוני לא יוכלו להחזיר את חובותיהן.

לאחר אובדן אמון המשקיעים בנתונים שפרסמה ממשלת יוון בדבר הצמיחה, הגרעון והחוב ולאחר שאבד האמון ביכולתה של יוון לבצע את תוכנית צנע הנדרשת ממנה, הקים גוש האירו קרן סיוע למדינות אירופאיות במצוקה. חצי שנה מאוחר יותר, גם אירלנד נזקקה לסיוע כאשר בניגוד ליוון, לאירלנד לא היו בעיות אמינות. הבעיה של אירלנד הינה עוצמת הנפילה של הבנקים שלה, שנבעה ממינוף מאוד גבוה. אירלנד הלאימה את הבנקים הגדולים, בעלות המוערכת בשליש מהתוצר השנתי של המדינה.

מרבית המדינות באירופה, החל מיוון וכלה בגרמניה, הפעילו בשנה החולפת תוכניות צנע, כאשר בחלק מהמקרים התעוררה שאלה האם הצמצומים לא עלולים להחזיר את המשקיים למיתון, ושהנזק מהתוכניות יעלה על התועלת מהן. כתוצאה ממהלכים אלה היינו עדים במהלך שנת 2010 להורדות של דירוגי אשראי של מדינות, בעיקר של מדינות מערב אירופאיות. דירוג האשראי של יוון הופחת ל"זבל", דירוגה של אירלנד הופחת בדצמבר 2010 בחמש דרגות בבת אחת. גם הדירוגים של ספרד ויפן הופחתו, כאשר בארה"ב חברות הדירוג איימו שאם הממשל האמריקאי לא ינהיג מדיניות פיסקלית אחראית יותר, הרי שגם דירוגה עלול להיפגע.

התמתנות החששות מזליגת משבר החוב ביוון ואירלנד למדינות נוספות בגוש האירו, בעקבות הקמת קרן סיוע למדינות אירופה שנקלעו לקשיים פיננסיים, החזירה את האמון בשווקים, כפי שבא לידי ביטוי החל מאמצע השנה. יחד עם זאת, במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010 שב ועלה החשש שבלגיה, ספרד ופורטוגל תהיינה כלכלות שתזדקקנה לחילוץ וזאת לאחר שיוון ואירלנד קיבלו סיוע מהאיחוד האירופי. הדבר עלול אף להביא לפירוק גוש האירו בעתיד באם תסריט שכזה יתממש לבסוף.

בסין התגברו החששות מפני התפתחות בועת נדל"ן בשוק הדיר. חששות אלה ורמת האינפלציה הגבוהה, הובילו את הממשל הסיני לנקוט בצעדים שנועדו לרסן את הביקושים המקומיים. בין הצעדים שנקטו ניתן למנות את העלאת הריבית, העלאת יחס הרזרבה בבנקים המסחריים והטלת מגבלות מנהלתיות על שוק הדיר.

תופעה גלובאלית נוספת שבלטה בשנת 2010 היא "מלחמת המטבעות". הפער בין הריביות הנמוכות בכלכלות המפותחות שנפגעו מהמשבר (ארה"ב, גוש האירו, יפן) לריביות הגבוהות במדינות שצלחו את המשבר ללא פגיעה משמעותית (ברזיל, אוסטרליה, ישראל ועוד), הביאה לתנועות הון מסיביות במטרה להשיג תשואות גבוהות. כפועל יוצא מכך, נוצרו לחצי תיסוף ופגיעה בתחרותיות של המדינות שקולטות את תנועות ההון הללו. בכדי להתמודד עם לחצים אלו החלו מספר מדינות להתערב בשווקי המט"ח על ידי רכישת יתרות מט"ח ועל ידי הטלת מגבלות על תנועות הון.

יחד עם זאת, האינדיקטורים האחרונים מעידים על המשך הצמיחה המהירה של המשקיים המתעוררים ועל האצה בצמיחת המשק האמריקאי. בגוש האירו התגברו הציפיות לעליית הביקושים, במיוחד בגרמניה וצרפת. בריטניה בולטת לרעה בירידה של קצב הצמיחה ברבעון הרביעי של 2010. האינדיקטורים הכלכליים האחרונים למשק העולמי היו טובים מההערכות המוקדמות, והביאו לעדכון תחזיות הצמיחה כלפי מעלה. בינואר 2011 עדכנה קרן המטבע הבין-לאומית את תחזית הצמיחה העולמית לשנת 2011 ל-4.4% (לעומת תחזית קודמת של 4.2%), זאת תוך עדכון משמעותי של הצמיחה בארה"ב ל-3% (לעומת תחזית קודמת של 2.3%).

7.1.2 שוקי האג"ח והמניות

במהלך שנת 2010 נמשכה בישראל ובעולם העלייה החדה במחירי איגרות החוב במקביל לעלייה במחירי המניות. עיקר העלייה התרחשה במהלך המחצית השנייה של השנה, על רקע ההתאוששות של שוק המניות האמריקאי ולאחר שבמחצית הראשונה של השנה הפגינו המדדים חולשה יחסית על רקע משבר החובות בגוש האירו. העלייה בשערי המניות ואיגרות החוב נבעו, בין השאר, מהעובדה שריביות הבנקים המרכזיים במשקיים המפותחים המובילים נמצאות ברמות נמוכות מאוד ובעקבות צפי המשקיעים שריביות אלה צפויות להישאר נמוכות למשך זמן רב וכן כתוצאה מההתאוששות בצמיחה הכלכלית ברחבי העולם. הסקטור הבולט השנה בבורסה הישראלית היה סקטור חיפושי הגז והנפט שעלה בסיכום שנת 2010 בשיעור של כ-49%. העליות במחירי יחידות ההשתתפות של החברות העוסקות בתחום נבעו בעיקר מגילוי סימנים למציאת גז טבעי בכמויות גבוהות.

בסיכום שנת 2010, עלה מדד ת"א 25 בשיעור של כ- 15.8% ורשם רמות שיא של כל הזמנים, כאשר מדד ת"א 100 עלה בשיעור של כ- 14.9%. מדד ת"א 75 עלה בשיעור של כ- 15.7%.

מגמת העליות נרשמה גם ברוב מדדי המניות המובילים בעולם. הנאסד"ק עלה במהלך התקופה הנסקרת בשיעור של כ- 17.4%, בעוד שהדאו ג'ונס עלה בכ- 11%. מדד הפוטסי עלה בכ- 10.3%, ומדד הדאקס הגרמני עלה בכ- 16.1%. מנגד, מדד הקאק הצרפתי ירד בכ- 2.2% ומדד המניות הסיני בשיעור של כ- 23.5%.

במהלך שנת 2010 נרשמו בשוק האג"ח הקונצרני עליות מחירים חדות וירידה ניכרת של התשואות הגלומות. בסיכום השנה, עלה מדד התל בונד 20 בכ- 11.1% ומדד התל בונד 40 בכ- 10.8%. מדד האג"ח הממשלתי הצמוד עלה בכ- 8% ומדד האג"ח הממשלתי השקלי עלה בכ- 5%.

יבוא ההון הניכר לשווקים המתפתחים הגביר את הפעילות בשוק המט"ח העולמי; במקביל תוגברו ההתערבויות בשווקי המט"ח העולמיים - הן באמצעות רכישות מט"ח מסיביות על ידי בנקים מרכזיים והן הטלת מגבלות על תנועות ההון.

התערבות בנק ישראל במסחר בדולר נמשכה גם במהלך שנת 2010. יתרות המט"ח של בנק ישראל גדלו במהלך התקופה מרמה של כ- 60.6 מיליארד דולר לרמה של כ- 70.9 מיליארד דולר בסוף דצמבר 2010.

התערבותו של בנק ישראל במסחר נועדה לנסות למתן מגמות חריגות בשערו של הדולר ביחס לסל המטבעות ומניסיון למנוע מתקפות ספקולנטים על המטבע המקומי. למרות ההתערבות המסיבית של בנק ישראל, פערי הריבית בין השקל לבין המטבעות העיקריים בעולם וכן העודף בחשבון השוטף של ישראל פעלו ליסוף חזק של השקל במהלך השנה החולפת. בסיכום שנת 2010, יוסף השקל בשיעור של כ- 6% לעומת שערו היציג של הדולר, כאשר שערו היציג של האירו לעומת השקל רשם במהלך התקופה ירידה של כ- 12.9%.

7.1.3 רפורמת בכר

לתיאור רפורמת בכר, החקיקה שבאה בעקבותיה והשפעותיה, ראה סעיפים 3.1.1 ו- 3.1.2.2 לעיל וכן סעיף 7.2.2 להלן.

7.1.4 דוח ועדת חודק

בחודש פברואר 2010 פרסמה הוועדה לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אג"ח לא ממשלתיות ("דוח חודק" ו- "הוועדה") את המלצותיה. מטרת הוועדה הייתה להמליץ על הפעולות הנדרשות בכדי לשפר את התהליכים הפנימיים הקשורים להשקעה של גופים מוסדיים באיגרות חוב ואת היקף המידע שיהיה על התאגיד המנפיק למסור לגופים המוסדיים, עובר להשקעה. המלצות הוועדה מתרכזות בשלושה מישורים עיקריים:

1. ביסוס הליך מסודר של אופן פעולתם של הגופים המוסדיים טרם החלטה על רכישת איגרת חוב לא ממשלתית עבור ציבור החוסכים, זאת, בין היתר, על ידי הרחבת התשתית ליצירת משא ומתן בין הגופים המוסדיים לחברות המנפיקות והכנת אנליזה כתובה על ידי הגוף המוסדי טרם רכישה בשוק הראשוני.
2. קביעת סוג המידע שגוף מוסדי יהיה חייב לקבל קודם לרכישה ולאורך חיי החוב של איגרת חוב של תאגיד לא מדווח, זאת, בין היתר, על ידי קבלת "מזכר הנפקה" הכולל מידע אודות החברה המנפיקה (הדומה במהותו לחלק מהמידע אותו נדרשת לפרט חברה מנפיקה במסגרת תשקיף), על ידי קבלת מידע שוטף ומידי במהלך חיי החוב מתאגיד אשר אינו מדווח, ומינוי נאמן להנפקה של תאגיד שאינו מדווח ככל שמדובר באיגרת חוב לא סחירה המונפקת לארבעה גופים מוסדיים לפחות.
3. שיפור איכות המוצר הנרכש על ידי הגופים המוסדיים עבור ציבור החוסכים, זאת, בין היתר, על ידי קביעת תניות ואמות מידה מינימאליות אשר יכללו באיגרות חוב, ובהתאם יעניקו לגופים המוסדיים זכות לפירעון מיידי בהפרות התניות והאמות מידה האמורות. כמו כן, המליצה הוועדה על תניות חוזיות ואמות מידה מומלצות אשר על הגופים המוסדיים לשקול לדרוש את קיומן במסגרת תנאי איגרות החוב.

4. בנוסף, בין המלצות הועדה נכללות המלצות בדבר שיתוף פעולה בין הגופים המוסדיים, מינוי "נאמן על" כמנגנון וולונטרי אשר יופעל לבקשת החברה המנפיקה, כאשר בין סמכויות נאמן העל תינתן האפשרות לעקוב באופן הדוק ויומיומי אחר פעולות החברה. כמו כן ממליצה הוועדה על קריטריונים לסיווג של אגרות החוב, המלצות בדבר גיבוש מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב בשוק המשני וחובת רישום של אגרת חוב של סחירה בלשכת רישום.

5. בהתאם להמלצות ועדת חודק, פרסם המפקח חוזר בדבר השקעות באגרות חוב לא ממשלתיות, המאמץ למעשה את המלצות הוועדה ביחס לגופים המוסדיים. לפרטים ראה סעיף 7.2.15(26) להלן.

7.1.5 מחסומי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם

מחסומי הכניסה העיקריים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה הינם:

- (א) קיום תשתית טכנולוגית ומקצועית התומכת בתחומי הפעילות שבה פועלת הקבוצה, כוח אדם מיומן, קשרים עסקיים מפותחים עם מבטחי משנה וידע וניסיון מול ספקי שירותים עיקריים;
- (ב) הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות עיסוק וקבלת היתרים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה, לפי העניין; עמידה בדרישות הרגולציה;
- (ג) דרישה לקיום הון עצמי מינימאלי;
- (ד) בניית מערכי שיווק אפקטיביים בתחומי הפעילות השונים;
- (ה) מחסומי יציאה עיקריים מתחומי הפעילות של הקבוצה נובעים בעיקר מהצורך בהמשך הטיפול בתיק הלקוחות הקיים ובתביעות ביטוחיות לעתים לתקופות ארוכות ("Run-Off").

7.2 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

7.2.1 פיקוח בתחומי הפעילות השונים

פעילות הקבוצה בתחומי הפעילות השונים כפופה לרגולציה רבה וייחודית ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות, ובכלל זה, הממונה ורשות ניירות ערך.

במסגרת זו, כפופה הקבוצה, בין היתר, להוראות חוק החברות וחוק ניירות ערך ולתקנות שהותקנו מכוחם; להוראות חוק הפיקוח ולהוראות פקודת מס הכנסה, להוראות חוק קופות הגמל וחוק הייעוץ הפנסיוני, להוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות ולתקנות שהותקנו מכוחם של כל אלה.

למיטב ידיעת החברה, הקבוצה אינה מצויה בהפרה מהותית של הוראות החקיקה והרגולציה החלות עליה, אשר עשויה להיות לה השפעה מהותית על עסקי הקבוצה.

יצוין, כי בפרק תאור עסקי החברה, בהם מתוארת חקיקה ו/או רגולציה חדשה, אשר החברה מעריכה כי השפעתה על עסקי החברה ופעילותה עשויה להיות מהותיות, מצוינת הערכת החברה לגבי השפעה כאמור.

להלן יפורטו החוקים והתקנות המרכזיים החלים על הקבוצה, בנוסף לחוקים שפורטו בסעיפים המתאימים לפי תחומי הפעילות השונים.

7.2.2 חוק הפיקוח והתקנות שהוצאו מכוחו (להלן: "תקנות הפיקוח") - תמצית הוראות חוק הפיקוח

חברות הביטוח כפופות להוראות חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח. בחוק הפיקוח ובתקנות הפיקוח מוסדרים, בין היתר, הנושאים העיקריים שלהלן:

על פי חוק הפיקוח, עיסוק בביטוח מחייב קיום רישיון מבטח בידי העוסק, המוגבל לענפי הביטוח הנקובים ברישיון. רישיון מבטח ניתן על ידי המפקח לאחר התייעצות בוועדה מייעצת שהוקמה על פי החוק (להלן: "הוועדה"). ברישיון מבטח ניתן לקבוע תנאים והגבלות, ומותר לשנותם, הכול בהתייעצות עם הוועדה. החזקת יותר מ-5%

מסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד מבטח וכן שליטה בתאגיד מבטח, מצריכות היתר מהמפקח. להיתר שקיבל מר מנחם גורביץ בחודש דצמבר 2007, על רקע רכישת שומרה כמפורט בסעיף 1.3.6 לעיל, ראה סעיף 7.2.17 להלן.

החוק מסמיך את שר האוצר לקבוע בתקנות בנוגע למבטח, באישור ועדת הכספים של הכנסת, הוראות בדבר הון מניות מונפק ונפרע מינימאלי ועודף מינימאלי של נכסים לעומת התחייבויות.

כמו כן מוסמך שר האוצר לקבוע בתקנות הוראות בדבר: סוגי נכסים שיחזיק מבטח כנגד התחייבויותיו לסוגיהן ושיעוריהם ביחס להתחייבויות; דרכי החזקת נכסים כנגד התחייבויות המבטח; המקרים בהם רשאי מבטח להשקיע בחברה בת שלו, בבעל אמצעי שליטה בו, במבטח אחר או בסוכן ביטוח; חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן; עיסוק כמבטח בחו"ל; השיעור המינימאלי של חלק הסיכון שישאו בו מבטחים בישראל, השיעור המקסימאלי של חלק הסיכון שישא בו מבטח; הלוואות שמבטח רשאי לתת וערבויות שהוא רשאי לערוב ושיעוריהן (קביעת הוראות בתקנות לעניין זה, תתבצע לאחר התייעצות עם נגיד בנק ישראל).

דוחות כספיים שנתיים מבוקרים של מבטח וכן דוחות כספיים מסוקרים לתקופות ביניים, יערכו, יוגשו למפקח ויפורסמו ברבים בדרך ששר האוצר קבע בתקנות, לרבות תוכן, מידת פירוט והעקרונות החשבונאיים להכנתם.

מבטח חייב לנהל מערכת חשבונות נפרדת לגבי עסקי ביטוח חיים, חייב להחזיק נכסים לכיסוי התחייבויותיו בביטוח חיים, ולרכוש ביטוח משנה נפרד לעסקים אלה.

למפקח סמכות לברר תלונות מן הציבור בדבר פעולה של מבטח בענייני ביטוח, ולהורות על תיקון ליקוי שנמצא.

במסגרת תיקון לחוק הפיקוח (כחלק מרפורמת בכר) נקבעו הוראות המסדירות את המשטר התאגידי של מבטחים, לרבות הוראות בדבר דרכי הפעולה של המבטחים לעניין מינוי דירקטורים ונושאי משרה שונים, פעילות אורגנים שונים בחברה וחובות דיווח למפקח. לעניין זה, הוחלו על מבטח, בשינויים המחויבים, הוראות שונות מחוק החברות החלות דרך כלל על חברות ציבוריות. כך למשל, נדרש מבטח למנות דירקטורים חיצוניים כהגדרתם בחוק החברות וכן לקיים ועדת ביקורת. כמו כן, מכוח חוק הפיקוח נדרש מבטח למנות וועדות השקעה. בנוסף, נקבעו הוראות בדבר מינוי נושאי משרה מסוימים ובכלל זה, אקטואר, מנהל סיכונים, מבקר פנים. לגבי נושאי משרה מסוימים שהוגדרו בחוזר מפקח מחודש דצמבר 2005 (דירקטור, מנכ"ל, מבקר פנים, יו"ר/חבר ועדת השקעות, מנהל כספים, אקטואר, מנהל סיכונים ויועץ משפטי) נקבעה בחוק חובת הודעה מוקדמת על הכוונה למנותם בכפוף לקבלת אישור המפקח למינוי, ולו בהעדר התנגדות. בנוסף לדיווח הכספי, הוסמך שר האוצר לקבוע חובת דיווח מיידי ומתן הודעות שונות למפקח (טרם נקבעו הוראות לעניין זה). כן נקבע בסעיף 42א לחוק הפיקוח איסור בדבר הכללת פרט מטעה או אי הכללת פרט שהעדרו עלול להטעות בהודעות ובדוחות, תוך החלה לעניין זה, בשינויים המחויבים, של הוראות פרק ה' לחוק ניירות ערך שכותרתו "אחריות לתשקיף". יצוין, כי סעיף 2(ב) לחוק הפיקוח מסמיך את המפקח (בכפוף להתייעצות עם הועדה) לתת הוראות שונות הנוגעות לדרך פעולתם ולדרכי ניהולם של מבטחים, סוכני ביטוח, נושאי משרה בהם וכל מי שמועסק על ידם. יחד עם סעיף 42(3) לחוק, המקנה למפקח סמכות להורות על הגשת דוחות והודעות, ניתנו בידי המפקח כלים לקיום פיקוח אקטיבי על שוק הביטוח. בנוסף על האמור לעיל, הוענקו למפקח בחוק סמכויות הסדרה נרחבות ואמצעי אכיפה מחמירים יותר מבעבר הכוללים, בין היתר, עיצומים כספיים וקנסות אזרחיים וזאת מעבר לענישה הפלילית שאף היא הוחמרה תוך הטלת אחריות במקרים מסוימים גם על נושאי משרה בתאגיד.

מתוקף חוק הפיקוח הותקנו, בין היתר, התקנות העיקריות הבאות:

(1) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז-2007

מטרת תקנות אלה, אשר הותקנו בחודש יולי 2007, לחזק את תשתית המשטר התאגידי בגופים מבטחים וזאת, בין היתר, באמצעות קביעת כללים להבטחת פעילותו התקינה של הדירקטוריון וועדותיו, הבטחת עצמאותו, כשירות חבריו, הרכבו, כללים למניעת ניגודי עניינים, נושאים בהם הדירקטוריון חייב לדון ולהחליט, נוכחות ומניין חוקי בישיבותיו. התקנות

מתייחסות לדירקטוריון מבטח ונקבעו בהן הקלות לעניין דירקטוריונים של חברות המנהלות קופות גמל. התקנות נכנסו לתוקף בחודש אוגוסט 2007, אולם לגבי סעיפים מסוימים חלות הוראות מעבר, הקובעות מועד תחולה מאוחר יותר.

(2) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דינים וחשבונות כספיים), התשס"ז-2007

תקנות אלה מטילות על מבטח ישראלי, חברה מנהלת וחברה מנהלת של קופת גמל לקצבה, את החובה להגיש לממונה דין וחשבון כספי שנתי ורבעוני. עוד מוסיפות התקנות וקובעות, כי על הדין והחשבון הכספי השנתי להיות מבוקר בידי רואה חשבון ואילו על אלה הרבעוניים להיות מסוקרים בידי רואה חשבון. התקנות מחילות את האמור גם על עסקיו בישראל של מבטח חוץ. תחילת התקנות ביום ה-1 במרץ 2007, בכפוף למספר סייגים, כמפורט בתקנות.

(3) תקנות ההון המינימאלי

תקנות אלה מסדירות את ההון העצמי המינימאלי הנדרש ממבטח. ההון העצמי המינימאלי הנדרש ממבטח מושפע, בין היתר, מהיקף הפעילות בביטוח כללי או מרמת התביעות בביטוח כללי, מסך הוצאות הרכישה הנדחות (DAC) בביטוח חיים ובביטוח בריאות, מסוגי הנכסים המוחזקים בנוסטרו, מחשיפה לסיכונים קטסטרופה, מסיכונים תפעוליים, מחשיפה לסיכונים ביטוח חיים (ריסק), מהיקף הנכסים המוגדרים בתקנות אלה כ"נכסים בלתי מוכרים", מתוספת הון נדרש בגין ביטוח סיעודי, ומתוספת הון בגין השקעה בחברות בנות שהן מבטח. בתקנות ההון המינימאלי נקבעו הגדרות שונות המתייחסות להון חברות הביטוח, ובין היתר, הגדרת הון ראשוני, הון משני והון עצמי.

בהתאם לתקנות ההון המינימאלי, ה"הון הראשוני" המינימאלי למבטח העוסק בביטוח חיים ובביטוח כללי הינו 60 מיליוני ש"ח צמוד למדד, למן המדד היסודי שפורסם ביוני 1997.

בחודש יולי 2008, פרסם המפקח חוזר לאימוץ הדירקטיבה Solvency II, העוסקת בחישוב דרישות ההון בגין חשיפה לסיכונים ביטוחיים, סיכונים שוק, סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים. בבסיס דירקטיבה זו עומדת הקביעה כי הון עצמי של חברת ביטוח נועד לשמש ככרית לספיגת הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכונים בלתי צפויים להם חשופה חברת הביטוח, אשר לא זוהו על ידה באופן ספציפי או שלא הוערכו על ידה באופן מספק. לפרטים ראו סעיף 7.2.15(9) להלן.

בחודש נובמבר 2009 פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח) (תיקון), התשס"ט-2009 (להלן: "התיקון" או "תיקון תקנות ההון"). במסגרת התיקון, נדרש להוסיף לדרישות ההון הקיימות דרישות הון בגין הקטגוריות הבאות: תוכניות מבטיחות תשואה בביטוח חיים שאין כנגדן או כנגד חלקן אגרות חוב מיועדות; סיכונים תפעוליים; סיכונים אשראי לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים; סיכונים קטסטרופה בעסקי ביטוח כללי; סיכונים בגין ערבויות; החזקות בפעילות קופות גמל ובחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה. תחילתו של תיקון זה 30 ימים מיום פרסומו. כמו כן, במסגרת התיקון שונו הגדרות ההון הראשוני וההון המשני וכן התווספה הגדרת הון שלישוני, המהווה רובד נוסף להון העצמי. בהמשך לאמור, פרסם המפקח הוראת שעה בדבר הרכב הון עצמי של מבטח הקובעת כי בתקופה שמיום תחילת התקנות ועד למועד עליו יודיע המפקח אין שינוי בהגדרות, במבנה וחישוב ההון הקיים של חברות ביטוח.

כמו כן בחודש דצמבר 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה תכנית פעולה לניהול ההון העצמי של חברת ביטוח אשר מטרתה להבטיח כי לחברת הביטוח תכנית פעולה סדורה לניהול ומעקב אחר מצב ההון ולהתמודדות עם שינויים בו. טיוטת החוזר קובעת מספר קווים מנחים אשר

על הדירקטוריון לדון בהם בהקשר זה וכן קריטריונים לקביעת תכנית פעולה כאמור.

בהמשך לתיקון תקנות ההון כנ"ל, ועל רקע כוונת הפיקוח לאמץ בעתיד את דירקטיבת Solvency II, פורסמה בחודש ינואר 2011 טיוטת חוזר שלישית שעניינה הרכב הון עצמי מוכר של מבטח. הטיוטה קובעת כללים למבנה הון העצמי המוכר של מבטח, וכן מסגרת עקרונות להכרה ברכיבי הון שונים ולסיווגם לרובדי הון השונים.

ראה גם באור מס' 14(z) לדוחות הכספיים.

תקנות דרכי ההשקעה

(4)

בתקנות דרכי ההשקעה כלולות, בין היתר, הוראות לעניין: הלוואות שמבטח רשאי לתת. סוגי הנכסים שיחזיק מבטח כנגד התחייבויותיו, מגבלות לעניין השקעת מבטח בחברת בת או מוחזקת שלו, בבעל אמצעי שליטה בו, בבעל עניין בו, במבטח אחר או בכל תאגיד אחר העוסק בתיווך בענייני ביטוח, חובת מבטח למנות שתי ועדות השקעה, האחת לעניין ניהול תיק השקעות תלויות תשואה ("משתתף"), והשנייה לעניין ניהול תיק השקעות שאינן תלויות תשואה ("נוסטר"), הרכב הוועדות, תפקידן ודרכי פעולתן.

תקנות דרכי ההשקעה מעבירות את האחריות לבחירת התמהיל הנכסי, מעבר לנדרש על פי התקנות, למבטח, וכפועל יוצא מכך הן מותירות בידו את האחריות לקביעת היחס בין תשואה צפויה לסיכון צפוי הנובע מאסטרטגיית ההשקעות השונות, כל זאת בכפוף למגבלות מדד פיזור סיכון, מאזן ההצמדה ומשך חיים ממוצע מתוקן, כפי שנקבעו בתקנות.

תקנות דרכי ההשקעה צמצמו בצורה משמעותית את ההגבלות החלות על דרכי ההשקעה של המבטח, ובמסגרתן, נפתחת בפני חברות הביטוח האפשרות להשקיע בתחומים נרחבים בהם לא ניתן היה להשקיע בעבר, בכפוף לתנאים המפורטים בתקנות. בין השאר, יכול המבטח לבצע עסקאות השאלת ניירות ערך, עסקאות מכירה בחסר, להשתתף בהנפקה והשקעה באג"ח לא סחירות, להשקיע בניירות ערך בחו"ל, להשקיע בנדל"ן מניב, להשקיע בנדל"ן בחו"ל ועוד.

לגבי פוליסות ביטוח חיים שהונפקו החל מיום 1 בינואר 2004, נאסרה החזקת יתרת הוצאות רכישה נדחות (DAC) כנגד התחייבות הנובעת מעסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים בישראל. החזקת ה-DAC כאמור הינה כנגד התחייבויות שאינן ביטוחיות ויתרות הון עצמי ועודפי הון עצמי.

בחודש יולי 2008 פרסם המפקח טיוטה שלישית של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (כללי השקעה), התשס"ו-2006 ובשמן החדש - טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשס"ח-2008 (להלן: "טיוטת תקנות כללי ההשקעה"), אשר אמורות להחליף את תקנות דרכי ההשקעה וכן את תקנות קופות הגמל ולאחד את כללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים. בין היתר, מוצעים שינויים בחלק מכללי ההשקעה הקיימים על מנת להתאימם למדיניות משרד האוצר בדבר דרכי פעילות שוק ההון בכלל ודרך פעילות המשקיעים המוסדיים בפרט (לרבות השוואת כללי ההשקעה על החלק החופשי של קרנות הפנסיה הותיקות, ביטול התלות שבין רמת הדירוג לבין שיעור ההשקעה המותר בתאגיד בודד וקבוצת לוויים, הרחבת האפשרות להשקיע במדינות שדירוג האשראי שלהם הוא BB ומעלה ועוד). בנוסף, מתייחסת טיוטת התיקון למגבלות שיחולו על התקשרויות עסקיות בין גופים מוסדיים לתאגידיים הקשורים להם וזאת בשל השינוי שחל בבעלות על הגופים המוסדיים ובפרט להפיכתן של קבוצות הביטוח לתאגידיים פיננסיים בעלי מגוון רחב של פעילויות. יצוין, כי לאחרונה אושרו חלק מהתיקונים המוצעים שעניינם הגבלות על התקשרויות עסקיות בין גופים מוסדיים לתאגידיים הקשורים להם ובפרט השקעות בהן מעורב חתם שהינו צד קשור.

ראה חוזר המפקח לעניין העמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים בסעיף 7.5.15(7) להלן.

(5) תקנות החישוב

בתקנות החישוב כלולות, בין היתר, הוראות לעניין חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן והפרשות לתביעות תלויות.

(6) תקנות פרטי דין וחשבון

תקנות פרטי דין וחשבון קובעות הוראות בדבר תוכנם, פרטיהם והעקרונות החשבונאיים לעריכתם של הדוחות הכספיים השנתיים והדוחות הכספיים ביניים של מבטח, הכוללים דיווח כספי רחב לציבור ולמפקח, תוך שילוב חלק מתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 והתאמתן לענף הביטוח. המפקח מוסמך מכוח התקנות לפרסם חוזרים והוראות בדבר אימוץ כללי חשבונאות נוספים למבטחים. מכוח תקנות אלו הוצא חוזר, המאמץ את החלת כללי החשבונאות הבינלאומיים על חברות ביטוח.

(7) תקנות וחוזרים נוספים

בתקנות נוספות נקבעו הוראות בדבר תנאים שיש לכלול בחוזי ביטוח, בין היתר, בנושאים הבאים: איסור גביית תוספת לדמי ביטוח יסודיים בשל סיכונים, תנאים או הטבות שמבוטח זכאי להם מכוח חיקוק כלשהו, ביטוח חיים קבוצתי, אחידות מטבע בחוזי ביטוח ותנאים לגביית דמי ביטוח בתשלומים, תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים, תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי, החזר פרמיה במקרה של ביטול חוזה לפני תום תקופת הביטוח ביוזמת המבטח שלא בנסיבות שהמבוטח הפר את החוזה או ניסה להונות את המבטח, איסור התניית אישור תביעה בחתימת טופס קבלה ושחרור אלא אם בעת החתימה משולמים תגמולי הביטוח, הוראות שיש לכלול בחוזה לביטוח נוסעים וכבודתם בנסיעות לחו"ל, הוראות שיש לקבוע בחוזה לביטוח חיים, ודרכים בהם רשאי מבטח המנפיק פוליסות ביטוח משתתף ברווחים לגבות דמי ניהול בעד ניהול תיק השקעות, כולל שיעור דמי הניהול שייגבו ואופן חישובם.

בנוסף, נקבעו בתקנות הוראות בדבר צורת חוזה הביטוח בנושאים הבאים: תוכן חוזי הביטוח (רכב ודירות), סייגים לחבות המבטח או להיקף הכיסוי המפורט בחוזה הביטוח, אמצעי ההגנה הנדרשים מהמבוטח (במקרה של ביטוח רכוש).

כן נקבעו בתקנות הוראות בדבר דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות מהמבוטחים בביטוח רכב רכוש ובנוגע לדמי ביטוח הנגבים בתשלומים.

מבטח המבקש להנהיג תכנית ביטוח שפרטיה לא הוגשו למפקח, לשנות את תנאיה, את דמי הביטוח והתשלומים האחרים שפרטים עליהם הוגשו למפקח, יודיע על כך למפקח עשרה ימים לפני שיחול השינוי. בענפי ביטוח שקבע שר האוצר בצו לעניין זה, לא ינהיג מבטח תוכנית או שינוי כאמור אלא בהיתר המפקח. הענפים הטעונים היתר כאמור הנם: ביטוח חיים, ביטוח רכב חובה, ביטוח רכב רכוש, ביטוח דירות ובתי עסק וביטוח השקעות רוכשי דירות לפי דרישות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"א-1971.

בשנת 2008 פרסם המפקח טיוטה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (כללים למניעת ניגוד עניינים של רואה חשבון מבקר), התשס"ח-2008. טיוטת התקנות מגדירה הוראות לעניין אי תלות של רואה חשבון מבקר וכן הוראות בדבר מניעת ניגוד עניינים של אקטואר מבקר.

7.2.3 חוק חוזה הביטוח

חוק חוזה הביטוח מסדיר היבטים שונים הנוגעים לחוזה הביטוח ויחסי מבטח-סוכן-מבוטח. על פי חוק חוזה הביטוח, חוזה ביטוח הוא חוזה בין מבטח לבין מבוטח המחייב את המבטח, תמורת דמי ביטוח, לשלם, בקרות מקרה הביטוח, תגמולי ביטוח למוטב.

על פי החוק, הודעה על קרות מקרה ביטוח תימסר למבטח על ידי המבוטח או המוטב מיד לאחר שנודע להם על קרות מקרה הביטוח ו/או הזכות לקבלת תגמולי ביטוח.

משנמסרה למבטח הודעה כאמור על המבטח מוטלת חובה לעשות את הדרוש לבירור חבותו ועל המבוטח למסור למבטח תוך זמן סביר לאחר שנדרש לכך את המידע והמסמכים הדרושים לבירור החבות. להימנעות ממסירת מידע כאמור השפעה על זכאות המבוטח או המוטב לתגמולי הביטוח וסכומם.

תגמולי הביטוח ישולמו תוך 30 יום מהיום שהיו בידי המבטח המידע והמסמכים הדרושים לבירור חבותו. סכומים שאינם שנויים במחלוקת בתום לב ישולמו תוך 30 ימים מיום מסירת התביעה.

על תגמולי הביטוח יתווספו הפרשי הצמדה למדד מיום קרות מקרה הביטוח וריבית בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, מתום 30 ימים מיום מסירת התביעה.

בנוסף כולל החוק, בין היתר, הוראות בדבר חובות גילוי של המבוטח ותוצאות אי הגילוי, תנאים לביטול חוזה ביטוח, מעמד המוטב וזכויותיו, הוראות בנוגע להשלכות של שינויים בסיכון המבוטח וכן קביעת הוראות מיוחדות החלות על ענפי הביטוח השונים (ביטוח חיים, ביטוח תאונה מחלה ונכות, וביטוח נזקים).

7.2.4 חוק הגנת הפרטיות

חוק הגנת הפרטיות קובע הוראות בדבר מאגרי מידע, כאשר מאגר מידע מוגדר כאוסף של נתוני מידע המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב, למעט חריגים הקבועים בחוק הגנת הפרטיות. החוק קובע הסדרים בעניינים העיקריים הבאים: המקרים בהם חייב בעל מאגר מידע ברישום המאגר בפנקס מאגרי המידע, תנאים לניהול והחזקה של מאגר מידע החייב ברישום, השימוש במאגר, החובות החלות על האדם או התאגיד המבקש את המידע על מנת להכניסו למאגר המידע, זכות העיון במידע, האחריות החלה על בעל מאגר מידע לאבטחת המידע במאגר, ההגנות הנתונות לבעל מאגר מידע ועוד.

7.2.5 חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון")

בהתאם לחוק איסור הלבנת הון ולצווים מכוחו מוטלות על מבטח, קופת גמל וסוכן ביטוח חובות זיהוי ואימות פרטי המבוטח בפוליסות ביטוח חיים בהם קיים מרכיב חיסכון ופרטי עמית בקופות גמל, וכן חובת שמירה של מסמכי הזיהוי. בנוסף, קיימת חובת דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון במקרים שהוגדרו בצו וכן בשל פעולות בלתי רגילות הנחזות כפעולות מעוררות חשד (פירוט נוסף לעניין צווי איסור הלבנת הון ראה סעיף 3.1.2(ט) לעיל).

7.2.6 חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות")

בחודש מרץ 2006, חוקק חוק תובענות ייצוגיות. החוק קובע כללים אחידים להגשת תובענות ייצוגיות וניהולן, ומבטל את מרבית ההסדרים שהיו קיימים עד כה בחקיקה הראשית, לרבות את פרק ה' לחוק הפיקוח.

החוק מרחיב את האפשרות להגשת תובענות ייצוגיות הן מבחינת זכות העמידה לתאגידים והן מבחינת עילות התובענה ובפרט הרחבת האפשרות להגשת תובענות ייצוגיות בתחום הביטוח (בהתאם לסעיף 2 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות). שיקולי יציבות הנתבע נקבעו במפורש כשיקול במסגרת השיקולים לאישור התובענה כייצוגית.

הגדרת הקבוצה תיקבע על ידי בית המשפט במסגרת ההחלטה לאישור התובענה כייצוגית, תוך מתן אפשרות לפרטים להודיע על סירובם להיכלל בקבוצה התובעת. בנוסף, נקבע בחוק כי בנסיבות מיוחדות רשאי בית המשפט לקבוע כי הקבוצה תוגדר כך שתכלול את מי שנתן הודעה פוזיטיבית על רצונו להצטרף לתובענה.

כמו כן, קובע החוק הסדרים מפורטים בעניין אישור הסדרי פשרה לרבות החובה למינוי בודק מטעם בית המשפט לעניין זה, פרסום הודעות לחברי הקבוצה, הסתלקות תובע או עורך דין מייצוג, פסיקת פיצויים ודרכים להוכחת הסעד על ידי חברי הקבוצה, פסיקת גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לעורך הדין המייצג את הקבוצה.

החוק מורה על הקמת קרן למימון תובענות ייצוגיות אשר תסייע לתובענות ייצוגיות בעלות חשיבות חברתית וציבורית וכן מורה על ניהול פנקס תובענות ייצוגיות אשר יהיה פתוח לעיון הציבור באינטרנט.

במסגרת הוראות מעבר נקבע כי החוק חל גם על תובענות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות התלויות ועומדות.

בחודש יולי 2010 פורסמו תקנות תובענות ייצוגיות, התש"ע-2010, אשר נועדו לקבוע את סדרי הדין והפרוצדורות ליישום סעיפים שונים בחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. התקנות קובעות, בין היתר, הסדרים אלה: הארכת המועדים הקיימים למתן תשובה לבקשה לאישור תובענה ייצוגית וכן למתן תשובה של המבקש לתשובה האמורה; חובת משלוח הודעות מסוימות בקשר לתובענה ייצוגית נגד גופים מוסדיים ליועץ המשפטי לממשלה ולמפקח על הביטוח; קביעת התהליכים הדינוניים שיחולו ביחס לתביעה הנובעת מבקשה להכיר בתובענה ייצוגית שאושרה; והחלת הוראות תקנות סדר דין אזרחי ביחס לבירור בקשות לאישור תובענות ייצוגיות ותובענות ייצוגיות בנושאים שאינם מוסדרים בחוק או בתקנות. תחילתם של רוב ההסדרים הקבועים בתקנות, 60 יום ממועד פרסומן.

7.2.7 ועדת חמדני

בחודש יולי 2006 מינה המפקח וועדה לבחינת הצעדים הדרושים להגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון בישראל (ועדת חמדני). בכתב מינוי הוועדה מציין המפקח כי לאור הרפורמה בקרנות הפנסיה בשנת 2003, הרפורמה בשוק ההון ב-2005 וכן השינויים העוברים על שוק ההון בכללותו בשנים האחרונות ישנו משנה חשיבות לחובת האמונים של הגופים המוסדיים כלפי ציבור החוסכים בהם ומכאן הצורך במעורבות פעילה של גופים אלו בחברות בהן הם משקיעים את כספם של החוסכים במעמדם כבעלי מניות. מטרת הוועדה הייתה להציע צעדים לחיזוק מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון, תוך בחינת המודלים השונים הנהוגים בעולם והמגבלות החלות על הגופים האמורים ביחס להחזקות בתאגידים שונים. הוועדה פרסמה את המלצותיה בחודש ינואר 2008 כאשר הנושאים בהם עוסקות המלצות הוועדה הינם: היקף חובת ההשתתפות וההצבעה של הגופים המוסדיים, התמודדות עם החשש מניגוד עניינים על ידי עידוד פעילותם של גופים מקצועיים אשר יסייעו לגופים המוסדיים בגיבוש החלטתם בהצבעה, עידוד הגופים המוסדיים להגברת המעורבות בתחומים החורגים מחובת ההצבעה באסיפה הכללית ולבחינת איכות הממשל התאגידי של התאגידים בהם הם משקיעים, הסרת חסמים בפני פעולה משותפת של גופים מוסדיים ושינוי מנגנון המינוי של דירקטורים חיצוניים על מנת לעודד מעורבות פעילה של הגופים המוסדיים בתחום זה. לעניין חוזר הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון, שפורסם בשנת 2009 בהתאם להמלצות הוועדה, ראה בסעיף 3.1.2 (כג) לעיל.

7.2.8 החלטת הממונה על ההגבלים העסקיים בדבר הסדרי קונסורציום לאשראי

בחודש מרץ 2008, פרסמה הממונה על ההגבלים העסקיים החלטה בדבר הסדרי קונסורציום לאשראי בין בנקים לבין חברות ביטוח, ובין חברות ביטוח לבין עצמן בהתקיים התנאים המצטברים הבאים: (א) החבירה של הגופים כאמור בקונסורציום חיונית במובן זה שאלמלא החבירה לא יתאפשר מתן אשראי ללקוח בתנאים סבירים. משמעותה של דרישה זו היא כי ניתן להראות שאלמלא החבירה הייתה רמת הסיכון לה נחשף כל גוף מוסדי בפני עצמו גבוהה באופן מהותי בהשוואה לרמת הסיכון הקיימת במתכונת של חבירה, כך שניתן להביא את הפערים הללו לידי ביטוי בשיעור הריבית למתן האשראי; (ב) החבירה הייתה לפי הסכמת הלקוח מראש ובכתב, על גבי טופס נפרד; (ג) ללקוח תינתן האפשרות לשאת ולתת על תנאי מתן האשראי עם מי מהגופים האמורים החברים בקונסורציום, לרבות באמצעות אדם אחר מטעמו. ההחלטה אינה מונעת מבנקים וחברות ביטוח, או חברות ביטוח, החפצות ליתן אשראי משותף שלא בהתאם לתנאים שבהחלטה, לפנות לממונה על ההגבלים העסקיים בהליך של פטור ספציפי. תוקפה של ההחלטה למשך 3 שנים. בחודש פברואר 2011 פרסמה הממונה החלטה עדכנית בנושא, שעניינה העיקרי הוא ביטול דרישת החיוניות (ס"ק א לעיל), כתנאי לפעילות קונסורציום לאשראי. במקביל ועל רקע חששות לפגיעה אפשרית בתחרות, נקבעו בהחלטה הוראות ומנגנוני פיקוח תיעוד ודיווח שנועדו להבטיח כי לא תיגרם פגיעה תחרותית כתוצאה משיתוף הפעולה שבין הגורמים המתחרים הפועלים כקונסורציום אשראי. תוקף ההחלטה העדכנית הינו למשך שנתיים מפרסום ההחלטה.

7.2.9 הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010.

בחודש אוקטובר 2010 פורסמה הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010 בדבר סמכויות פיקוח ואכיפה של הממונה על שוק ההון. בהצעת החוק מוצע לערוך שינויים בחוק הביטוח, בחוק קופות הגמל ובחוק הייעוץ הפנסיוני, לגבי סמכויות הפיקוח והבירור המנהלי של הממונה, שיעורי העיצום הכספי שהממונה רשאי להטיל והאירועים שבגינם רשאי הממונה להטילו. במסגרת הצעת החוק כאמור, מוצע להקנות למפקח סמכויות חקירה, אכיפה וענישה מנהליות ביחס לקיום הוראות הדין והוראות המפקח. במסגרת הוראות טיטוט החוק כאמור, יוקנו למפקח, בין היתר, סמכויות חיפוש, תפיסה וחדירה למחשבים, סמכויות חקירה וכן יוגדלו סכומי העיצומים הכספיים שיחולו על הגופים המפוקחים ותורחב רשימת האירועים שבגינם רשאי המפקח להטיל את העיצומים כאמור, בנוסף להשתתף עיצומים כספיים גם על עובדים ונושאי משרה מכהנים.

הוראות מסוג אלו דומות במהותן להוראות שהוסדרו ונקבעו בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התש"ע-2010 ("חוק האכיפה המנהלית") ותכליתן הגברת האכיפה בשוק ההון, תוך מתן כלים מנהליים בידי הגורמים המפקחים חלף ניהול הליכים באפיקים פליליים. ראה גם סעיף 7.2.14 להלן.

7.2.10 בחודש יוני 2010 פורסם תיקון לחוק חוזים אחידים, תשמ"ג-1982, שקובע כי סוגי ספקים שיקבע שר המשפטים יחויבו לציין על פני חוזים אחידים הערה כי החוזה האחיד טרם אושר ע"י בית הדין לחוזים אחידים במקרים הבאים: בית הדין לא אישר את החוזה, לבית הדין הוגשה בקשה לאישור או שהספק לא ביקש את אישורו של בית הדין. מטרת התיקון לחייב ספקים לציין באופן בולט את האמור לעיל ובכך להגביר את המודעות הציבורית ליכולתו של בית הדין לחוזים אחידים לבדוק חוזים מסוג זה וכן לעודד ספקים לפנות לבית הדין לקבלת אישורו כאמור. תחילת התיקון 6 חודשים מיום 3.6.2010. תיקון זה לא יחול על חוזים אחידים שנכרתו לפני יום התחילה.

7.2.11 בחודש מרס 2010 פורסם תיקון מס' 21 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981, שהרחיב את הגופים להם רשאי המפקח על הביטוח לגלות ידיעה או להראות מסמך ובלבד שנוכח כי הידיעה או המסמך מתבקשים לצורך מילוי תפקידם של אותם הגופים. התיקון שחל על סעיף שעניינו "מסירת מידע לרשות פיקוח בישראל", קבע כי בנוסף להיתר הגילוי לרשות ניירות ערך ולמפקח על הבנקים, רשאי המפקח גם לגלות ידיעה כאמור, לבנק ישראל. תחילתו של תיקון זה מיום 1.6.2010.

7.2.12 חוק החברות (תיקון מס' 16) (ייעול הממשל התאגידי), התשע"א-2011.

התיקון לחוק שפורסם בחודש מרס 2011, כולל מספר תיקונים לחוק החברות, התשנ"ט-1999, וביניהם החלת עקרון עצמאות שיקול הדעת בהצבעת דירקטור בשיבות הדירקטוריון וועדותיו. במסגרת החוק חוזק מעמדה של ועדת הביקורת ואי התלות שלה בבעל השליטה בחברה, וכן חוזק כוחו של הציבור - לאחר התיקון ניתן יהיה לאפשר לחברה להאריך את כהונת דירקטור חיצוני בשתי תקופות נוספות בנות שלוש שנים כל אחת, גם ללא תמיכת בעל השליטה, הורחבה הגדרת "קרוב" בחוק כך שתחול על אח והורה של בן זוג, וכן תוקנו ההוראות לעניין תביעה נגזרת והצעת רכש.

7.2.13 בחינת מהימנות גופים מפוקחים

בחודש דצמבר 2010 פרסמה משרד האוצר, רשות ניירות ערך ובנק ישראל הודעה בדבר בחינת מהימנות בידי גופים מפוקחים. הודעה זו פורסמה לאור מבנהו וממדיו של שוק ההון בישראל, ולאור העובדה כי קיימים מספר מפוקחים על שוק זה, ובהתאם יש להחיל אחידות בבחינת המהימנות על ידי המפקחים השונים. ההודעה כוללת רשימת תבחינים המתייחסת לבחינת מהימנות כאמור. הימצאות או קיום מהתבחינים המפורטים ברשימה מהווה סיבה לבחון קיומה של פגיעה במהימנות, בין אם באישור כהונה של נושא משרה או במתן היתר להחזקת אמצעי שליטה או לשליטה בגוף מפוקח, וכן בקביעת עילות לעריכת שינויים, השעיה או שלילה של האישורים וההיתרים שניתנו על ידם. בין התבחינים האמורים נכללים הרשעה בעבירה, הגשת כתב אישום בעבירה היוצרת חזקה של פגם במהימנות, חקירה פלילית בחד לעבירה בעשויה להקים תשתית ראייתית לפגיעה במהימנות, תלונות מצטברות של לקוחות בקשר עם הפרות דין ועוד.

7.2.14 חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 (להלן: "חוק ייעול הליכי האכיפה").

בחודש ינואר 2011 פורסם ברשומות חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אשר תחולתו, מדורגת, החל מיום 27 בפברואר 2011, הסדיר הליך אכיפה חדש - הליך אכיפה מנהלי, וכולל רשימה של הפרות מנהליות ביחס לשלושת החוקים המרכזיים שאותם אוכפת רשות ניירות ערך - חוק ניירות ערך, חוק הייעוץ, וחוק השקעות משותפות בנאמנות, אשר ברובן הינן הפרות שבוצעו ברשלנות. הליך האכיפה המנהלי יהיה חלק מ- 3 הליכי אכיפה: פלילי, מנהלי ועיצום כספי. להליך האכיפה המנהלי תהא תחולה, בין השאר, על: תאגידים מדווחים, על נושאי משרה בהם (דירקטורים ומנהלים), על המנכ"ל (הנושא בנוסף גם באחריות פיקוחית), על חברה לניהול קרנות נאמנות, נושאי משרה בחברה לניהול קרנות נאמנות, ומנהלי תיקי השקעות. במסגרת הליך האכיפה המנהלי ועדת האכיפה המנהלית תהא מוסמכת להטיל על מי שמצאה כי ביצע הפרה, שורה של סנקציות: הטלת קנסות כספיים, איסור על כהונה בגופים המפוקחים על ידי הרשות (חברות ציבוריות, חתמים, מנהלי קרנות, נאמנים ובעלי רישיון) לתקופה של עד שנה, ביטול רישיון של בעל רישיון לפי חוק הייעוץ או אישור של מנהל קרן ונאמן או שלילתם לתקופה של שנה, חיוב בנקיטה של פעולות לתיקון ההפרה ולמניעת הישנותה, תשלום לנפגע ההפרה, והסדר אכיפה, אשר מסמיך את יו"ר רשות ניירות ערך ואת פרקליט המחוז להגיע להסכמה עם המפר או העבריין על קיום הסדר להמנעות מנקיטת הליכי אכיפה או על הפסקה של הליכים שכבר החלו המותנית בתנאים. ביום 17 בפברואר 2011 פורסמו תקנות ניירות ערך (הפחתה של סכומי העיצום הכספי), התשע"א-2011, הקובעות את הנסיבות בהן תהא הרשות רשאית להפחית את גובה העיצום הכספי אשר נקבע בחוק ייעול הליכי האכיפה.

7.2.15 חוזרי המפקח

להלן יפורטו עיקרי החוזרים המרכזיים שפורסמו על ידי המפקח במהלך השנתיים האחרונות, והחלים על הקבוצה (נוסף על החוזרים הספציפיים שפורטו בסעיפים 3 עד 6 לעיל):

(1) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בעניין מעילות והונאות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון. מטרת החוזר לקבוע עקרונות בסיסיים לדרכי ההתמודדות של גוף מוסדי עם הונאות או מעילות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון. כמו-כן, מעגן חוזר זה את חובת הדיווח למפקח במקרה של הונאה או מעילה מצד עובד הגוף המוסדי, סוכן ביטוח, יועץ פנסיוני או ספק שירותים אחר של הגוף המוסדי. עוד קובע החוזר הוראות בעניין אחריות הדירקטוריון והמבקר הפנימי ליישום החוזר, דרכי התמודדות עם הונאות ומעילות בגוף המוסדי, נהלים פנימיים וחובת עריכת סקר סיכונים בנושאי הונאות ומעילות. הוראות החוזר חלות מיום פרסומו, למעט סעיפים מסוימים שמועד תחילתם נקבע ליום 30 ביוני 2007.

(2) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר (אשר עודכן בחודש יוני 2007) בדבר הוראה לניהול סיכונים אבטחת המידע של הגופים המוסדיים. החוזר קובע הוראות בשלושה תחומים עיקריים: דרישות לנושא ניהול אבטחת המידע בארגון; דרישות כלליות ליישום בקרות אבטחת מידע, ואופן הטיפול בנושאים הדורשים תשומת לב מיוחדת. עוד קובע החוזר הוראות בעניין אחריות הדירקטוריון והנהלה ליישום בקרות אבטחת מידע וטיפול בנושאים הדורשים תשומת לב מיוחדת. בחוזר נקבעו הוראות מעבר ותחולה לסעיפיו השונים.

(3) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר השקת תוכניות ביטוח או תקנון קופת גמל חדשים או כניסה לתחום פעילות חדש בגוף מוסדי (להלן בסעיף זה: "פרויקט"). מטרת החוזר היא להגדיר פעולות מינימאליות שעל גוף מוסדי לנקוט בעת השקת פרויקט, וזאת על מנת להבטיח את ניהולו התקין. החוזר מתייחס, בין השאר, לניהול הסיכונים הטבעיים בפרויקט, הבטחת יכולת מימושו וזכויות הלקוחות לפיו, קביעת אבני דרך ליישומו, הבטחת קיומן של מערכות בקרה והטמעת הפרויקט במערכות הממוחשבות של הגוף המוסדי, ותיעודם של כל אלה. עוד קובע החוזר כי על הדירקטוריון

לקבוע קווים מנחים כלליים באשר לפעולות ההשקה, על ההנהלה לקבוע תוכנית פעולה מפורטת בהתאם לקווים המנחים של הדירקטוריון וכן על מבקר הפנים לבדוק את אופן יישום תכנית הפעולה במהלך השנה העוקבת לשנת ההשקה.

(4) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו נוהל הגשת תוכנית ביטוח ותקנון קופת גמל חדשים לאישור המפקח (להלן בסעיף זה: "התכנית"). החוזר מתייחס הן לשינוי בתכנית קיימת והן להשקה של תכנית חדשה. החוזר קובע כי לבקשה יצורף מכתב בחתימת מנכ"ל החברה המנהלת של קופת הגמל או ראש התחום האחראי על ענף הביטוח הרלוונטי בחברת הביטוח, ובו יפורטו פרטי הבקשה בהתאם לחוזר. לבקשה לאישור תוכנית ביטוח או תקנון קרן פנסיה, או לשינויים בהם, יצורף נספח שהוכן על ידי אקטואר הגוף המוסדי, אשר בין היתר סוקר את תנאי התוכנית העשויים להשפיע באופן מהותי על התעריפים, המקדמים וההתחייבויות הביטוחיות הקשורות לתוכנית ולבקשה. נספח המוגש לבקשה לתוכנית ביטוח, יכלול הצהרה של האקטואר למפקח. ההצהרה כוללת בין השאר, אישור כי התעריפים מספיקים/אינם מספיקים לצורך כיסוי העלויות הקשורות בכיסויים הביטוחיים בתוכנית. בנוסף, קובע החוזר כי המנהל האחראי יגיש הצהרה המאשרת כי מנהל הסיכונים של הגוף המוסדי בדק כי הגוף המוסדי ערוך לנהל את הסיכונים בתוכנית, וכי אחראי על מערכות המיכון של הגוף המוסדי הודיע כי הגוף המוסדי ערוך לתמיכה מיכונית בתוכנית. הוראות החוזר חלות מיום פרסומו.

(5) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר הקובע כללים בנוגע לתפקידיהם, סמכויותיהם ודרכי עבודתם של אקטואר ממונה ושל מנהל סיכונים בחברת ביטוח ובחברה מנהלת של קרן פנסיה, ובנוגע למארג היחסים שבין האקטואר הממונה ומנהל הסיכונים ובינם לבין בעלי תפקידים אחרים במבטח. מטרת החוזר היא מיסוד תשתית מבטח להבטחת מקצועיות הייעוץ לדירקטוריון ולהנהלת המבטח וגילוי נאות לציבור בנוגע להערכת ההתחייבויות הביטוחיות של המבטח; הבטחת מתן ייעוץ מקיף ורציף לדירקטוריון ולהנהלת המבטח, לגבי כל סיכון מהותי למצב הכספי העתידי של המבטח וכן לגבי כל סיכון מהותי הנוגע לנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה; הבטחת קיומם של משאבים ובקורות ראויים לכימות הסיכונים האמורים, למעקב אחריהם ולשליטה בהם וכן יישום מתודולוגיה להערכת השפעה הפוטנציאלית של הסיכונים האמורים ושל המתאם ביניהם, כשלב מקדים להקצאת הון המבוססת על מדידת סיכונים והון כלכלי במבטח.

(6) בחודש נובמבר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו נוהל עבודת דירקטוריון וועדותיו. מטרת החוזר היא קביעת כללים ועקרונות לצורך הבטחת תפקודו היעיל של הדירקטוריון. החוזר קובע, בין היתר, כי הדירקטוריון יקבע נוהל אשר יכלול בו, בין היתר, העניינים הבאים: קביעת דרכי מעקב אחר ביצוע החלטות הדירקטוריון וועדותיו, אופן הדרכת דירקטור המתמנה לראשונה, השתלמויות שוטפות לדירקטורים, דרך קבלת החלטות בדירקטוריון, הכנת החומר לשיבות דירקטוריון והפצתו, ניהול פרוטוקול הישיבה, תדירות ישיבות וחובת דיווח חודשית ורבעונית על מצב עסקי התאגיד מטעם ההנהלה.

(7) בחודש אוגוסט 2007 פרסם המפקח חוזר בעניין העמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים (בהמשך לנייר העמדה בעניין זה מחודש אפריל 2005). מטרת החוזר להבטיח קיומם של תמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית, מבנה ותשתית ארגוניים מתאימים ומנגנוני פיקוח ובקרה נאותים לניהול סיכונים אשראי בגוף מוסדי. במסגרת החוזר הושם דגש על הבטחת קיומם של מנגנוני פיקוח ובקרה נאותים, תוך התחשבות, ככל שניתן, בהיקפי הפעילות ומורכבותה ובמבנה הארגוני הקיים בגופים המוסדיים, ותוך הקפדה על קביעת הפרדות מבניות בסיסיות שעניינן מניעת ניגודי עניינים ושימוש במידע פנים. כמו כן, עוסק החוזר בפעילויות החובה שיש לבצע בתהליך העמדת האשראי הלא סחיר, הגורמים שיבצעו אותן ומארג היחסים ביניהם, לרבות קביעת מדיניות פיקוח על ידי הדירקטוריון, פיתוח מודל דירוג פנימי,

תפעול האשראי, בקרת אשראי שוטפת וביקורת פנים (להלן - "חוזר העמדת אשראי לא סחיר").

בחודש אוגוסט 2007 פרסם המפקח חוזר בדבר ניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות. מטרת החוזר הנה להבטיח קיומם של מנגנוני ניהול, פיקוח ובקרה נאותים לניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות של גופים מוסדיים. החוזר קובע כללים וכלים לקביעת מדיניות העמדת אשראי ולפיקוח, בקרה ודיווח (להלן - "חוזר ניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות").

(8) בחודש אוגוסט 2007 פרסם המפקח חוזר שעניינו מערך הביקורת הפנימית בגוף מוסדי. מטרת החוזר הינה להסדיר את מערך הביקורת הפנימית בגוף מוסדי, בין היתר תוך קביעת תפקידיו של מערך הביקורת הפנימית, הבטחת אי תלותו, דרכי עבודתו, תנאי כשירות עובדי אגף הביקורת, וחובות הדיווח של המבקר הפנימי ותוך פירוט נוסחה לחישוב היקף שעות מינימאלי הנדרש כנגזרת של היקף פעילות הגוף המוסדי. עוד נקבע בחוזר כי עובדי מערך הביקורת הפנימית לא ימלאו תפקיד נוסף בגוף המוסדי לרבות תפקיד הממונה על תלונות ציבור, זולת הממונה על תלונות העובדים, וכן כי תוכניות העבודה השנתית והרב שנתית יבוססו על סקר סיכונים בכל תחומי פעילות הגוף המוסדי. בנוסף, פורסמה טיטה שלישית של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(תנאי כשירות למבקרים פנימיים וכללים למניעת ניגוד עניינים), התשס"ז-2006.

(9) בחודש יולי 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו היערכות ליישום דירקטיבת Solvency II, אשר אומצה על ידי האיחוד האירופאי בחודש יולי 2007. מטרת החוזר הינה להבטיח את היערכות הארגונית של חברות הביטוח בישראל ליישום הדירקטיבה המוצעת, במועד יישומה במדינות החברות באיחוד. הדירקטיבה מהווה שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת כושר הפירעון והלימות ההון של חברות ביטוח ועוסקת, בין השאר, בחישוב דרישות ההון בגין חשיפה לסיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק, סיכוני אשראי וסיכונים תפעוליים. החוזר קובע הנחיות בדבר מינוי אחראי וצוות מפתח, שיהיו אחראים לקידום היערכות ליישום הדירקטיבה, וכן הוראות לעניין אופן היערכות הדירקטוריון לפיקוח ובקרה על יישום תכנית היערכות.

בחודש מאי 2010 פרסם המפקח מכתב שעניינו היערכות ליישום Solvency II ובו הוא מודיע לחברות הביטוח כי בהמשך לחוזר האמור לעיל, הוקמה באגף שוק ההון מחלקה ייעודית שתוביל את תהליך יישום והטמעת הדירקטיבה ותנהל את הפרויקט וכן צוותי עבודה פנימיים, שיגבשו את הדרישות מחברות הביטוח בתחומים השונים בפרויקט. בהמשך לכך, פרסם המפקח בחודש דצמבר 2010 הנחיות בדבר סקר הערכה כמותי חמישי (QIS5), ובכללן קביעתן של הבהרות והתאמות מחויבות לישראל. החוזר קובע את המועדים ואופן ההגשה של דוח הערכה כמותי ודוח הערכה איכותי שעל חברות הביטוח להגיש למפקח. עוד נקבע בחוזר כי דירקטוריון חברת הביטוח ידון בממצאי דוחות ההערכה הכמותיים ובמצאי דוחות ההערכה האיכותיים טרם הגשתם למפקח, וכן ידון בממצאי סקר פערים בנוגע לתהליכים לחישוב דרישות ההון שהוגשו לו על ידי הנהלת חברת הביטוח. החוזר חל על כלל חברות הביטוח הפועלות בישראל ותחילתן של הוראות בחוזר ביום פרסומן.

(10) לאור האירועים בשנת 2008 בשוקי ההון המקומי והבינלאומי, אשר השפיעו, בין היתר, על המסחר באיגרות החוב הקונצרניות והבלתי סחירות, על שווי השוק שלהן והשווי ההוגן שלהן, פרסם המפקח, בחודש נובמבר 2008, חוזר שעניינו הוראת שעה לעניין השקעה באגרות חוב קונצרניות, שתחולתו מיום פרסומן. החוזר מאפשר למשקיע מוסדי - חברה מנהלת לגבי השקעות המבוצעות עבור קופת הגמל שבניהולה, ומבטח לגבי השקעות העומדות כנגד התחייבויות תלויות תשואה - לרכוש אגרות חוב קונצרניות, סחירות ובלתי סחירות, או מסגרות מנוצלות ללווים, כהגדרתן בחוזר, בהיקף של עד 3% מסך כל הנכסים המנוהלים על ידו, ולהציג את השקעתו כאמור

לפי עלות מתואמת ולא לפי שווי שוק או שווי הוגן, בתנאים המפורטים בחוזר, ובין היתר, בתנאי כי האגרות יוחזקו על ידו עד למועד פירעונן, למעט בנסיבות מיוחדות אשר אושרו על ידי ועדת ההשקעות, וכן בתנאי כי המשקיע המוסדי יפתח "מסגרת השקעה", קרי - חשבון ייעודי שבו ינהלו רק איגרות חוב קונצרניות או מסגרות מנוצלות ללווים שנרכשו או הוקצו, לפי העניין, החל ממועד תחילתו של החוזר ועד למועד שיודיע עליו הממונה, ובהתאם לעקרונות שבחוזר, והכל, עבור כל קופה או קרן או עבור כל מסלול השקעה בנפרד. עוד נקבע בחוזר, כי ועדת ההשקעות תדון, לפחות אחת לרבעון, באופן ניהול מסגרת ההשקעה.

(11) בחודש יולי 2008 פרסם המפקח חוזר בנושא **חישוב לראשונה של נכסי השקעה בגוף מוסדי**. מטרת החוזר הינה קביעת אופן חישוב שווי נכס סחיר ונכס לא סחיר במועד ההכרה הראשון של הנכס, וזאת לאור עליית היקף ההשקעות של גופים מוסדיים בנכסים לא סחירים. יישום החוזר מבטיח כי רכישתם של נכסים אלו תבוצע מתוך שיקולים כלכליים ושצבירת הרווחים או ההפסדים לחשבונות העמיתים בגופים המוסדיים תשקף את הערך הכלכלי הטמון בנכסים בהם משקיעים הגופים המוסדיים.

(12) בחודש מרס 2009 פרסם המפקח חוזר בנושא **הוראות לעניין רואה חשבון מבקר של גוף מוסדי**. בחוזר נקבעו כללים להבטחת אי-תלותו של רואה החשבון המבקר בגוף מוסדי וכשירותו לביצוע הביקורת בגוף המוסדי, ובכלל זה כללי כשירות של רואה חשבון מבקר, חובת רוטציה של השותפים האחראים במשרד רואי החשבון המבקר על הביקורת בגוף המוסדי ועל סקירת הביקורת האמורה, חובת שיתוף פעולה של הגוף המוסדי עם רואה החשבון המבקר וחובות דיווח שונות של רואה החשבון המבקר.

(13) בחודש מרס 2009 שלח המפקח למנהלי חברות הביטוח, מנהלי החברות המנהלות של קרנות פנסיה ומנהלי החברות המנהלות של קופות הגמל, מכתב המורה כי החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008, ועד ליום 31 לדצמבר 2010, חברת ביטוח וחברה מנהלת לא תחלק דיבידנד אלא באישור המוקדם של המפקח. כן ציין המפקח, כי ככלל, לא תאושר חלוקת דיבידנד בשיעור העולה על 25% מהרווח המותר לחלוקה.

(14) בחודש אפריל 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו טיפול **בחובות בעייתיים ופעולות גופים מוסדיים לגביית חוב**. מטרת החוזר הינה להבטיח כי גופים מוסדיים יפעלו לגביית חובות, באופן עצמאי או במשותף עם מלווים אחרים, וכן להגדיר מסגרת להיערכות גוף מוסדי לצורך מעקב ובקרה שוטפים אחר חוב שבניהולו וטיפול בחוב בעייתי, לרבות גיבוש החלטה בדבר אמצעים לגביית החוב. החוזר קובע כי דירקטוריון גוף מוסדי יאשר מסגרת קווים מנחים באשר לקיומה של בקרה שוטפת אחר מצב חוב ולקיומו של תהליך עבודה מובנה, שיתקיים בגוף המוסדי לזיהוי מוקדם של ירידה באיכות האשראי, זיהוי מוקדם של כשלים במשך חיי חוב, זיהוי איתור וסיווג חוב בעייתי וכן לפעולות שיינקטו לטיפול בחוב כאמור. כמו כן, על הנהלת הגוף המוסדי למנות צוות בעלי תפקידים רלבנטיים ("פורום חוב"), בעלי מומחיות וניסיון בתחום האשראי או ההשקעות, אשר יהיה אחראי על ביצוע תהליך הערכת מצב חוב, לרבות הבחנה בין חוב בעייתי לחובות אחרים, וכן הבחנה בין סוגים שונים של חובות בעייתיים - חוב בהשגחה מיוחדת, חוב בפיגור וחוב מסופק. פורום החוב יגיש דיווחים שונים לוועדת האשראי וועדות ההשקעה. ועדת האשראי תדון בדרכים ובאמצעים לגביית חוב אשר זוהה כחוב בעייתי ואשר נמצא בתחום טיפולה על פי החוזר, ותמליץ לוועדת ההשקעות. החוזר קובע כללים נוספים לעניין פעילות גוף מוסדי לגביית חוב בעייתי, מימון הסדר חוב ונקיטת אמצעים לגבייתו, קבלת החלטות בדבר אמצעים שיינקטו על ידי גוף מוסדי ובדבר השתתפותו בנציגות בעלי חוב, אישור תנאי הסדר חוב, רכישה חוזרת של אג"ח קונצרניות שהנפיק הלווה, תיעוד וחובת פרסום.

(15) בחודש מאי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **פרסום תרומת מרכיבי ההשקעה של תיק הנוסטרו של חברות הביטוח**. החוזר קובע כי חברות הביטוח יפרסמו אחת לרבעון את מרכיבי התשואה של תיק הנוסטרו שלהן,

בציון תרומתו של כל אפיק השקעה לתשואה של כספי הנוסטרו שבניהולן, בחלוקה לפי סוגי התחייבות וידווחו על כך למפקח באמצעות אתר האינטרנט שלהן. בחוזר נקבע כי הדיווח הראשון בגין מרכיבי התשואה יימסר עם פרסום הנתונים בגין הרבעון השלישי לשנת 2009.

(16) בחודש יוני 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הסדרת אופן התנהלותם של הגופים המפוקחים במסגרת בירור תלונות ציבור**. מטרתו של החוזר הינה להגדיר את אופן ההתנהלות של הגופים המפוקחים במהלך טיפול בתלונות אשר הוגשו בעניינם למפקח. החוזר מנחה את הגופים המפוקחים כיצד לפעול עם קבלת הודעה מהמפקח על הגשת תלונה לרבות לעניין המצאת מסמכים רלוונטיים ולוח זמנים לביצוע פעולות בנושא התלונה. תחילתן של הוראות החוזר ביום 1 בספטמבר 2009.

(17) בחודש יוני 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי**. חוזר זה בא בהמשך לחוזרים קודמים בנושא ובו מפורטות הוראות שמטרתן דחיית מועדי יישום דרישות סעיף 404 של ה-Sox Act, באשר לאחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי וחוות דעת רואה החשבון המבקר לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי. החוזר קובע לוח זמנים לשלבי ביניים בביצוע ההוראות. בחודש נובמבר 2010 פרסם המפקח תיקון לחוזר האמור המסדיר את לוחות הזמנים בקשר עם צירוף הצהרות ההנהלה על הבקרה הפנימית וחוות הדעת של רואה החשבון המבקר לדוחות הכספיים.

(18) בחודש יולי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הצהרה מראש של גוף מוסדי על מדיניות השקעה שלו**. על פי החוזר, כל גוף מוסדי יחויב להצהיר, עד לתום חודש ינואר בכל שנה קלאנדרי, על מדיניות ההשקעה הצפויה לשנה הקרובה וזאת על מנת לקבוע מדיניות מוגדרת שתיבחן ביחד מול מדדי ייחוס רלבנטיים ותאפשר לפקח ולבקר את ביצועי הגוף המוסדי. במדיניות, שתפורסם באתר האינטרנט של הגוף המוסדי ובאמצעות הדוחות התקופתיים הנשלחים לציבור, יצוינו אפיקי ההשקעה המרכזיים במסלול והשוואתם למדדי ייחוס מרכזיים שהוגדרו. כמו כן, נקבעו הוראות פרטניות למסלולי השקעה מתמחים (המשקיעים 50% או יותר באפיק השקעה מסוים) ומסלולי השקעה לא מתמחים והוראות לדיווח בדבר שינוי במדיניות ההשקעות. החוזר יחול על מדיניות ההשקעות החל משנת 2010 ואילך.

(19) בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **מערך התפעול והבקרה בתחום ההשקעות של גוף מוסדי**. מטרת החוזר הינה להבטיח את קיומה של תשתית ארגונית לתפעול נכסי ההשקעה של גופים מוסדיים ובקרה על ניהולם, המאופיינת בהגדרת פעילויות חובה ותחומי אחריות ובהפרדה מבנית שעניינה ניגוד עניינים. תחילתן של ההוראות מיום 1 בינואר 2010.

(20) בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **עבודה באמצעות חשבון מפצל ומניעת הטרמה**. הטיוטה קובעת נהלים לעניין אופן פעילות גופים מוסדיים באמצעות חשבון מפצל אשר מאפשר מתן מענה תפעולי לניהול ההשקעות בחשבונות ההשקעה השונים במקביל לשמירה על אי אפליה בין החשבונות ומניעת מצב של הטרמה (Front Running).

(21) בחודש אוקטובר 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **איסוף מידע סטטיסטי אגב טיפול בבקשות למשיכה ולהעברת כספים**. הטיוטה מורה לגופים מוסדיים לאסוף מידע סטטיסטי בנוגע לאופן טיפולם בבקשות למשיכת כספים, לקבלת קצבת זקנה ולהעברת כספים, לצורך פרסום מדדים, אשר ישמשו את העמיתים הפוטנציאלים בבחירת הגוף המוסדי. הטיוטה קובעת את סוגי הנתונים שיש לאסוף לגבי כל סוג בקשה, הוראות לעניין איסוף ושמירת הנתונים, אופן הדיווח למפקח וכן חובה להצגת הנתונים באתר האינטרנט, בהתאם לנספח שבחוזר, לפחות לגבי ארבע השנים האחרונות.

(22) בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **קבלת תמורה או טובת הנאה בידי סוכן מנותן שירות או מגוף מוסדי**. מטרת החוזר הינה למנוע

חשש לניגוד עניינים בין האינטרס האישי של הסוכן לאינטרס של הלקוח ומחייב את סוכן הביטוח המפנה לקוח לנותן שירות ו/או ממליץ עליו ו/או מעורב בבחירתו, לפעול לטובת הלקוח בלבד ולפי שיקול דעתו המקצועי. בהתאם, החוזר מרחיב את האיסור אשר נקבע בחוזר ביטוח 1-8-2007 "שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג') ואוסר על סוכן ביטוח לקבל תמורה או כל טובת הנאה אחרת, בין במישרין ובין בעקיפין, לרבות מגוף מוסדי, בשל הפניית לקוח לנותן שירות, כגון: עו"ד, שמאים, רופאים, מוסכים, סוקרים ומתקיני או ספקי מערכות מיגון. יצוין, כי לעניין לחוזר זה, גוף מוסדי איננו נחשב לנותן שירות. תחילתו של החוזר מיום פרסומו.

(23) בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **מדיניות תגמול בגופים המוסדיים**. על פי החוזר, על מבנה התגמול בגופים המוסדיים להיות מושתתת על איזון ראוי בין הרצון לתגמל נושאי משרה ועובדים על הצלחותיהם לבין הצורך להבטיח שמבנה התגמול עולה בקנה אחד עם טובת החוסכים ועם האסטרטגיה הכלל ארגונית של הגוף המוסדי, לאורך זמן. החוזר קובע את הליך קביעת המדיניות וקווים מנחים לעניין גיבוש מדיניות תגמול של נושאי משרה בגופים המוסדיים וכן של נושאי משרה ועובדים המועסקים במערך ההשקעות של הגוף המוסדי. בחודש מרץ 2010 פרסם המפקח הבהרה לחוזר האמור ביחס למועד פרסום מדיניות התגמול של נושאי משרה בגוף המוסדי. בהתאם להבהרה מדיניות תגמול של נושאי משרה העוסקים בניהול השקעות לשנת 2010 תפורסם באתר האינטרנט של הגוף המוסדי עד ליום 31 ביולי 2010 ואולם לא תחול חובת פרסום של מדיניות זו בדוח השנתי, כאשר ביחס ליתר הנושאים המוסדרים בחוזר תפורסם מדיניות התגמול במתכונת אשר נקבעה בחוזר החל משנת 2011. לפרטים בדבר מדיניות התגמול של החברה ראו סעיף 7.6.7 להלן.

(24) בחודש דצמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הסדרת כללי פרסום תשואה לגופים מוסדיים**, אשר נועד לאפשר לצרכן לבצע השוואה בין גופים מוסדיים ולסייע לו להגיע להחלטה מושכלת בדבר השקעתו. החוזר אוסר על גופים מוסדיים וסוכן ביטוח פנסיוני לפרסם מידע ביחס לתשואה אשר יש בו תיאור מטעה, או בהסתמך על נתונים או מידע אשר נמסרו על ידי גורם אחר, בטרם נבדקה מהימנותם ולפני שנמסר לאוצר דוח חודשי בעניין זה. החוזר קובע הנחיות מפורטות בעניין פרסום תשואה של מסלולי השקעה, מבטל את האפשרות להציג תשואה של החודש האחרון, וקובע, בין היתר, כי התשואה שתוצג תהיה תשואה נומינאלית ברוטו ממוצעת שנתית בעבור תקופת הפרסום שנבחרה, בכפוף לתנאים נוספים המפורטים בחוזר. עוד קובע החוזר הוראות לעניין פרסום השוואת תשואות ומחייב קבלת אישור משפטי על עמידה בהוראות החוזר לפני פרסום התשואות.

(25) בחודש ינואר 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה **התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון**. מטרת הטיוטה להחיל את הוראות חוזר ביטוח 14/2004 בעניין התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח, בשינויים המחויבים, על כל התקשרות בין יועץ פנסיוני וסוכן ביטוח עם גוף מוסדי, ובין היתר - חובת קיום הסכם בכתב בהתקשרות בין גוף מוסדי לבעל רישיון, שבין תנאיו חיוב הסוכן להחזיק כספים שגבה ממבוטחים בחשבון נפרד שינוהל על ידו כנאמן של המבטח, כפי שיורה המפקח.

(26) בחודש מרס 2010 פרסם המפקח מכתב הבהרה שעניינה **קריטריונים לאישור חלוקת דיבידנד ע"י חברת ביטוח**. מטרת המכתב להבהיר את התנאים להגשת בקשה לקבלת אישור מהמפקח בכל הנוגע לחלוקת דיבידנד, החל מיום פרסום הדוחות הכספיים התקופתיים לשנת 2009. חברת ביטוח אשר סך ההון העצמי שלה לאחר חלוקת דיבידנד גבוה ב-110% מהסכומים הנדרשים בטיוטה, תהא רשאית לחלק דיבידנד ללא צורך באישורו מראש של המפקח ובלבד שמסרה למפקח טרם החלוקה הודעה על חלוקת דיבידנד ואת המסמכים הנדרשים לפי המכתב.

(27) בחודש יולי 2010 פורסם חוזר גופים מוסדיים שעניינו **הוראות לעניין השקעת גופים מוסדיים באיגרות חוב לא ממשלתיות**. החוזר מאמץ את מסקנות הדוח הסופי של הוועדה לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים

מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות אגרות חוב לא ממשלתיות (המוכרת כ"ועדת חודק"). הוראות החוזר קובעות, בין היתר, חובת עריכת אנליזה לפני רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, חובת קבלת אישור פרטני לרכישת אגרות חוב לא ממשלתיות בהיקף העולה על ההיקף המינימאלי שנקבע לעניין זה, חובת קבלת מידע ספציפי כתנאי לרכישת אגרות החוב כאמור, במהלך תקופת חיי איגרת החוב, קביעת תניות חוזיות ואמות מידה פיננסיות שהן תנאי לרכישת אגרות חוב כאמור וכן תניות ואמות מידה כאמור שהן בגדר המלצה, אך אינן מחויבות כתנאי לביצוע רכישה כאמור. ההוראות המוצעות אינן אמורות לגרוע מההוראות הקיימות הנוגעות להקמת מערך אשראי בגוף המוסדי ואופן פעולתו.

(28)

בחודש אוגוסט 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו **ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים**. על פי החוזר, על גופים מוסדיים חלה חובה לנהל את תחום טכנולוגיות המידע על פי תקנים מקצועיים מקובלים ועל בסיס עקרונות ממשל תאגידי נאותים הכוללים התייחסות לשיטות לתהליכים ולבקורות הנדרשים בניהול תחום טכנולוגיות המידע, וזאת במטרה להבטיח את ניהולן התקין ואת תמיכתן בפעילות העסקית והוראות הדין, תוך הקפדה על שמירת זכויות המבוטחים. החוזר קובע, בין היתר, הוראות לעניין אחריותו הישירה של הגוף המוסדי בקביעת מדיניות ואסטרטגיה בתחום טכנולוגיות המידע, בביצוע בקרה ופיקוח שוטפים ובניהול תקין של תחום טכנולוגיות המידע (ממשל טכנולוגיות מידע); קיומם של תהליכים סדורים לעמידה בדרישות הציות החיצוניות והפנימיות בתחום טכנולוגיות המידע (הבטחת ציות); קיומם של תהליכים סדורים לניהול סיכונים בתחום טכנולוגיות המידע (ניהול סיכוני טכנולוגיות המידע); הוראות לניהול ובקרת מידע לצורך הבטחת אמינות המידע, שלמותו, זמינותו והרלוונטיות שלו לתפקוד הגוף המוסדי (בקורות מידע וניהול נתונים); עקרונות ונהלי עבודה מקובלים בביצוע רכש ופרויקטים מהותיים בתחום טכנולוגיות המידע (רכש ופרויקטים). קיומה של מערכת הולמת לניהול שינויים במערכות המידע בגוף מוסדי, במטרה להבטיח כי השינויים האמורים מתועדים ונתונים לפיקוח ובקרה באופן שוטף (ניהול שינויים); קביעת עקרונות ונהלי עבודה להבטחת ניהולם התקין של תהליכים המבוצעים על ידי מיקור חוץ בתחום טכנולוגיות המידע, תוך מודעות לסיכונים ולחשיפות של הגוף ובמטרה להבטיח שליטה ובקרה על התהליכים והמידע המנוהלים במיקור חוץ (מיקור חוץ Outsourcing)). חוזר זה עוסק בליבת פעילות הגופים המוסדיים בקבוצה וצפוי כי תהיה לו השלכה מהותית על כל תחומי הפעילות שלהן.

(29)

בחודש נובמבר 2010 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה **שירות ללקוחות גופים מוסדיים**. מטרת הטיוטה לקבוע נהלים שיבטיחו את רמת השירות שמספק גוף מוסדי ללקוחותיו. בין הוראות הטיוטה: על הנהלת הגוף המוסדי לקבוע אמנת שירות אשר תכלול מדדי איכות ומצוינות לשירות וכן את זכויות הלקוח בקבלת שירות; גוף מוסדי יקבע עבור כל סוג של נותן שירות כללים ביחס לרמת המקצועיות הנדרשת ממנו לצורך מתן השירות; גוף מוסדי ימנה מבין עובדיו הבכירים ממונה שירות ללקוחות אשר ידווח למנכ"ל ולדירקטוריון; דירקטוריון גוף מוסדי יקבע את מדיניות הגוף המוסדי למתן שירות. על פי הטיוטה, תחילתן של ההוראות החל מיום 1 בינואר 2012 למעט תחילתו של סעיף 6 (א) שעניינו התווית המדינית ע"י הדירקטוריון ותחילתו ביום 1 במאי 2011.

(30)

בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור**. החוזר מורה לגופים מוסדיים לקבוע מערכת כללים לבירור ויישוב תביעות (כל תביעה למימוש זכויות לפי תנאי פוליסת הביטוח) וטיפול בפניות ציבור, בכפוף להוראותיו המפורטות של החוזר, העוסקות, בין היתר, בחובת מסירת והצגת מסמכים, הודעות ומידע אחר לתובע, החל משלב בירור התביעה ועד לסיומה; קביעת לוחות זמנים למענה על תביעות ועל פניות; כללים לשמירת מידע ומסמכים; והוראות לעניין פרסום מערכת הכללים, בין היתר, באתר האינטרנט של החברה. כמו כן, על הכללים להיות אחידים לכל סוגי התביעות (אלא אם יש הצדקה לשונות עקב מאפייני התביעה) ולכל סוגי התובעים (להלן: "מערכת הכללים"). עוד נקבע, כי על

חברה מנהלת לכלול את מערכת הכללים בתקנון הקופה או הקרן שהיא מנהלת, ולעניין חיובי חברת ביטוח יראו את מערכת הכללים כחלק מתנאי פוליסת הביטוח. החוזר קובע את הפעולות שעל הדירקטוריון והנהלה לנקוט לצורך יישומה. בהתאם למכתבים שפרסם המפקח בחודש אוגוסט 2010 ובחודש ינואר 2011, הוראות החוזר נדחו בארבעה חודשים, ליום 1 במאי 2011, למעט לגבי ענף ביטוח רכב חובה, אשר לגביו הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בנובמבר 2011.

(31) בחודש ספטמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **איסוף מידע סטטיסטי לגבי יישוב תביעות**. החוזר קובע את אופן איסוף ושימור נתוני התביעות, המפורט בחוזר ונספחיו, אשר ידווחו למפקח ופורסמו באתר האינטרנט, בכל שנה קלנדארית ביחס לשנה שחלפה, וזאת ביחס לתביעות שהוגשו בארבע השנים האחרונות. החוזר מחייב את הגופים המוסדיים בפרסום מדדים ביחס לאופן בו הם מיישבים תביעות, על מנת שיהיו כלי נוסף למבוטחים ולעמיתים הפוטנציאליים בבחירת הגוף המוסדי עימו יתקשרו. החוזר ייכנס לתוקף ביום 1 לינואר 2011 וקבועות בו הוראות מעבר שונות

(32) בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שלישית שעניינה דרישות הון מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה בד בבד עם פרסום של **טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת), התש"ע-2011**. מטרת הטיוטה הינה לקבוע את דרישות ההון המזערי מחברות מנהלות באופן שיעניק מענה מספק לסיכונים להם הן חשופות. הטיוטה קובעת את אופן חישוב דרישות ההון העצמי המינימאלי הנדרש מחברות מנהלות, את החלופות השונות להחזקת ההון העצמי הנדרש, הגבלות על חלוקת דיבידנד על ידי החברה המנהלת באם הונה העצמי אינו בגובה ההון העצמי הנדרש ממנה לפי התקנות וכן הוראות בדבר דרכי השקעת ההון העצמי המזערי הנדרש מחברה מנהלת. במסגרת טיוטת התקנות וטיוטת החוזר נקבעו הקלות מסוימות בגין קופות גמל מסוגים שונים ואף קיימת אפשרות להפחתה מסוימת מסכום דרישת ההון העצמי המזערי במקרים מסוימים הקבועים בטיוטת התקנות. ראה גם באור מס' 15 לדוחות הכספיים.

(33) בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **חתימה דיגיטלית**. מטרת הטיוטה היא לשפר ולייעל את אופן העברת המסמכים מבעל רישיון אל גוף מוסדי, לקצר את זמני העברת המסמכים ולשפר את השירות ללקוח. הטיוטה קובעת הוראות לבעל רישיון המשתמש בחתימה דיגיטלית לשם החתמת לקוח על מסמכים כחלק מביצוע עסקה ובכללן אופן החתמת הלקוח ואופן נעילת המסמכים החתומים לצרכי ארכוב.

(34) בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח טיוטת הבהרה בקשר עם הוראות לעניין השקעת גופים מוסדיים באיגרות חוב לא ממשלתיות (להלן: "**חוזר השקעה באיגרות החוב**"). טיוטת ההבהרה כוללת הוראות בדבר השקעת גופים מוסדיים באיגרות חוב, סחירות או לא סחירות, אשר הונפקו במסגרת הרחבת סדרה, בין לפני ובין אחרי יום 1 באוקטובר 2010, ואילו הוראות הכלולות בחוזר השקעה באיגרות חוב יחולו בכל אחד מהמקרים האמורים, לפי העניין. כמו כן, כוללת הטיוטה הבהרות ביחס למונחים הכלולים בחוזר השקעה באיגרות חוב וכן הוראות החלות ביחס לגוף מוסדי המנהל את השקעותיו באמצעות מיקור חוץ.

(35) בחודש מרס 2011 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הוראות בדבר חישוב שווי נכסים לא סחירים של גוף מוסדי**. החוזר קובע עקרונות בדבר אופן חישוב שווי נכסים המוחזקים על ידי גופים מוסדיים, אשר יש להציגם בשוויים ההוגן (Fair Value), תוך השתלבות במגמת החשבונאות הבינלאומית הרווחת כיום, לפיה יש להעדיף את שווי ההוגן של הנכס על פני שווי ההיסטורי לצורכי מדידה וגילוי. החוזר פורסם בהמשך להודעות הממונה בדבר תחילת פעילות חברת מרווח הוגן בע"מ בעקבות זכייתה במכרז, להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושערי ריבית, אשר יסופקו לגופים מוסדיים. בחוזר נקבעו הוראות בדבר חישוב שווי נכס שאינו נייר סחיר (בהתאם לסוג הנכס), הוראות בדבר חישוב שווי נייר ערך דל סחירות

והוראות בדבר חישוב נכס חוב של סחיר בהתאם למודל ציטוטו שווי הוגן שקבעה החברה הזוכה במכרז. תחילתן של מרבית הוראות החוזר החל מועד תחילת פעילותה של החברה הזוכה במכרז. החוזר מבטל מספר חוזרים בנושא. במקביל, פרסם המפקח חוזר נוסף שעניינו **מודל לקביעת שווי הוגן של נכס חוב בלתי סחיר**. בחוזר הובהר כי לאור זכיית חברת מרווח הוגן בע"מ במרכז לענין הקמה ותפעול של מאגר ציטוטי מחירים פרטניים ושערי ריבית עבור גופים מוסדיים, על הגופים המוסדיים להיערך לקראת מועד תחילת פעילותה ולהתקשר עמה בתנאים שנקבעו במכרז. בהתאם להוראות החוזר הוסמכה הזוכה במכרז לפרסם הוראות ביצוע לשימוש במודל לשערוך נכסי חוב לא סחירים. תחילת החוזר ביום תחילת פעילות הזוכה במכרז שנקבע, על פי הודעת אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון מחודש פברואר 2011, ליום 20 במרס 2011.

(36) בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה **טיוב נתוני זכויות העמיתים בגופים המוסדיים**. מטרת טיוטת החוזר הינה להגדיר את הפעולות הנדרשות מגוף מוסדי כדי להבטיח שרישום זכויות העמיתים במערכות המידע של הגוף המוסדי יהיה מהימן, שלם זמין וניתן לאחזור. טיוטת החוזר קובעת מסגרת עבודה כללית לפרוייקט הטיוב ובכללה חובת גוף מוסדי לעריכת סקר פערים אודות המידע הקיים, איתור הכשלים במידע הקיים ובחינת איכותו, בניית מודל מיפוי ודירוג הפערים שנמצאו בסקר הפערים והכנת תכנית עבודה מפורטת (תוך התייחסות לנושאים הכלולים בטיוטת החוזר) לטיפול בכל כשל או קבוצת כשלים שנמצאו. כמו כן, נקבע כי גוף מוסדי יטיב את נתוני ממשק האחזקות כך שהנתונים הנכללים בממשק האחזקות יהיו מלאים ורציפים, לאורך תקופת החיסכון. עוד נקבע בטיוטת החוזר, הוראות בדבר ניהול פרויקט הטיוב אצל הגוף המוסדי, לרבות אופן הפיקוח והבקרה של הדירקטוריון וההנהלה, הקמת ועדת היגוי לצורך גיבוש תכנית העבודה, חובת התיעוד של הנושאים המפורטים בטיוטת החוזר ודיווחים לממונה על ידי הגוף המוסדי בקשר עם טיוב זכויות העמיתים כאמור. בהתאם לטיוטת החוזר, נדרשים הגופים המוסדיים, בין היתר, לבצע את סקר הפערים עד ליום 30 בספטמבר 2011, לסידור המידע הקיים ושמירתו עד ליום 30 בספטמבר 2012, ולסיים את פרויקט הטיוב בכללותו עד ליום 30 ביוני 2014. החברה לומדת את הוראות טיוטת החוזר, יצויין כי יישומן של הוראות החוזר תדרושנה ככל הנראה משאבים כספיים וניהוליים רבים.

7.2.16 רישיונות

בידי הקבוצה ובכלל זה שומרה וחברות הבנות שלה, אשר נרכשו על ידי הקבוצה, רישיונות ו/או היתרים לפעול כמבטח, סוכן או חברה מנהלת, לפי העניין, כמתחייב על פי כל דין.

בהתאם לסעיף 15 לחוק הפיקוח בידי הקבוצה רישיונות מבטח ישראלי, לעסוק בענף פנסיה וכן בענפי הביטוח המפורטים להלן: חיים מקיף; תאונות אישיות; מחלות ואשפוז; אחריות המעבידים; כלי רכב חובה; רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד ג'); מקיף לדירות ובתי עסק; כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי; כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי; מטענים בהובלה; אחריות כלפי צד שלישי; אבדן רכוש; חקלאי; הנדסי; אחריות למוצרים פגומים; מתן ערבויות; סיכונים אחרים; והשקעות של רוכשי דירות.

כמו כן, בידי הקבוצה רישיון לחברות מנהלות של קופות גמל ואישורי קופות גמל לקופות הגמל ולקרנות הפנסיה שבניהולה, רישיון לניהול תיקי השקעות, לפי חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות וכן היתר עבור מנורה מבטחים קרנות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף, מנורה מבטחים חיתום רשומה במרשם החתמים, בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (חיתום)(תיקון), התשס"ז-2007.

7.2.17 היתר להחזקת אמצעי שליטה

בהתאם להוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה ושליטה במבטח (לרבות בחברה מנהלת של קרן פנסיה) בסוכן ובחברה מנהלת של קופת גמל, כפופים לקבלת היתר מאת

המפקח על הביטוח או הממונה. בחודש דצמבר 2007, נתן המפקח⁹ למר מנחם גורביץ, היתר להחזקת אמצעי שליטה ולשליטה, במישרין או בעקיפין¹⁰, באמצעות מנורה מבטחים החזקות, במבטחים: מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה ושומרה; בסוכני התאגיד: סיני סוכנות לביטוח בע"מ, סוכנות ארנון את ויינשטוק ואורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ (להלן: "התאגידים נשוא ההיתר").

בהיתר נקבעו, בין היתר, התנאים העיקריים כדלקמן: הוראות בדבר שימור גרעין השליטה¹¹ במלוא שרשרת השליטה בתאגידים נשוא ההיתר, וזאת בדרך של הגבלות על שיעבוד, מכירה, העברה של גרעין השליטה בתאגידים הנ"ל, לרבות בדרך של הנפקה; הוראות בדבר הפקדה, בידי נאמן (ער"ד ישראלי) על פי כתב נאמנות, של תעודות מניה המייצגות לפחות את גרעין השליטה במנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה ושומרה וכן חתימה על יפויי כוח לנאמן על אמצעי השליטה שימנה המפקח למכירת מניות גרעין השליטה במנורה מבטחים פנסיה ובשומרה, בהתקיים תנאים המפורטים בהיתר. נכון למועד הדוח, החברה עומדת בכל תנאי ההיתר.

בנוסף, על פי הוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה מעל לשיעור מסוים בחברה המנהלת קרנות נאמנות, טעונה קבלת היתר שליטה מרשות ניירות ערך. בחודש דצמבר 2005 קיבלו בעלי השליטה בחברה היתרי שליטה כנדרש.

7.3 השקעות

7.3.1 מבטחים וגופים מוסדיים

הנכסים המנוהלים על ידי הקבוצה:

- נכסי נוסטרו החברה ושומרה (הון עצמי, עתודות ביטוח כללי ועתודות ביטוח חיים של פוליסות מבטיחות תשואה) - הסיכונים הנובעים מהשקעות של נכסי נוסטרו חלים על המבטחים. הכספים מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות דרכי ההשקעה ומדיניות ההשקעות המאושרת. כנגד עתודות ביטוח החיים של פוליסות מבטיחות תשואה ששווקו עד לסוף שנת 1990 מונפקות אג"ח מיועדות (ח"ג) בהתאם להסכמים של כלל המבטחים במשק עם משרד האוצר.
- נכסי מבטחים/עמיתים - נכסים אלו מושקעים בהשקעות חופשיות, סחירות ושאינן סחירות בהתאם למגבלות הקבועות לעניין זה בתקנות דרכי ההשקעה ובתקנות מס הכנסה, לפי העניין. התשואה המושגת נזקפת לטובת בעלי הפוליסות/עמיתים, בניכוי דמי ניהול.
- מדיניות ההשקעות בגין השקעות הנוסטרו של מנורה מבטחים פנסיה נקבעת בהתאם להחלטות הדירקטוריון והנהלה של מנורה מבטחים פנסיה.

ועדות השקעה

מדיניות ההשקעה הכוללת של המבטחים והגופים המוסדיים בקבוצה נקבעת על ידי הדירקטוריונים של כל מבטח/חברה מנהלת, לפי העניין, ובהתאם להוראות הדין החלות על מבטח/חברה מנהלת, ובין היתר, הוראות חוזר השקעה באגרות חוב לא ממשלתיות, אשר פרסם המפקח בעקבות המלצות וועדת חודק. בקבוצה קיימים שני סוגים של ועדות השקעה אשר מיישמות את מדיניות ההשקעה הכוללת שאושרה ומקבלות את החלטות ההשקעה: אחת - ועדת השקעות תלויות תשואה ("כספי מבטחים/עמיתים") והשנייה - ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה ("נוסטרו").

⁹ ההיתר ניתן אגב אישור עסקת הרכישה של שומרה (לפרטים בדבר הרכישה ראה סעיף 1.3.6 לדוח). במסגרת זו דרש המפקח כי תוסדר בהיתר גם החזקת אמצעי השליטה והשליטה בשאר הגופים המוסדיים המוחזקים, במישרין או בעקיפין, על ידי החברה ובכלל זה מתן יפויי כוח למר גורביץ להצביע באסיפות הכלליות של החברה. יפויי הכוח לא ישונו ולא יבוטלו אלא באישור מראש ובכתב מאת הממונה. בעקבות רכישת השליטה במנורה מבטחים הסתדרות המנהלנים בע"מ הורחב היתר השליטה האמור.

¹⁰ באמצעות ניידן ופלמס, תאגידים זרים הרשומים בואדו - ליכטנשטיין המחזיקים במניות השליטה של החברה (לעיל ולהלן: "התאגידים הזרים"). התאגידים הזרים מוחזקים בנאמנות בה מר גורביץ הוא נהנה יחיד ובלעדו.

¹¹ לעניין זה, "גרעין שליטה" - 50.01% בכל אחד מאמצעי השליטה, במישרין או בעקיפין, בדילול מלא של כלל אמצעי השליטה בתאגיד הרלבנטי.

לחברה, למנורה מבטחים פנסיה ולמנורה מבטחים גמל (חברה קשורה של החברה) - ועדות השקעה תלויות תשואה¹².

לחברה ולשומרה ועדות השקעה נפרדות להשקעות שאינן תלויות תשואה ("נוסטרו").

ועדת אשראי

הוועדה החלה לפעול בשנת 2008 וזאת על פי חוזר המפקח להסדרת פעילות האשראי. פעילותה היא בתחום האשראי הבלתי סחיר למעט מספר סוגי אשראי שהוחרגו.

ועדת האשראי עוסקת באישור עסקאות אשראי מעבר להיקף מסוים, כמו כן, עוקבת אחר יישום מדיניות האשראי ומצב האשראי של הקבוצה. הוועדה, פועלת כאמור עבור הקבוצה כולה, לעניין כספי מבטחים/עמיתים (ביטוח, פנסיה, גמל) באמצעות חברה קשורה של החברה), כמו גם לעניין כספי נוסטרו.

ועדת האשראי מסתייעת בפורום חוב שהוקם בהתאם להנחיות המפקח בחוזר שעניינו טיפול בחובות בעייתיים (ראה סעיף 7.2.15(14) לעיל) ואשר תפקידו העיקרי ביצוע מעקב שוטף אחר חובות בעייתיים, דירוגם, וקביעת דרכי הטיפול בהם. על רקע, המשבר בשוק האשראי החוץ בנקאי בשנת 2008, התפתח תהליך של "הסדרי חוב" לחברות בקשיים באמצעות מנגנון של נציגות בעלי אג"ח. בהקשר זה פועלת הקבוצה באמצעות נציג מקצועי חיצוני יעודי לנושא, תוך הקפדה על ביצוע הפרדה מלאה בין פעילותו השוטפת לקידום הסדרי חוב לבין פעילות ההשקעות באמצעות אגף ההשקעות, והכל בהתאם להנחיות והוראות הדין הרלבנטיות.

7.3.2 תפקידי ועדות ההשקעה וניהול ההשקעות

תפקידי ועדות ההשקעה השונות של הקבוצה, בתחומי הפעילות השונים, הינן, בין השאר, קביעת עקרונות ודרכי ההשקעות בכל תחום, אישור עסקאות מסוימות טרם ביצוען, קביעת מגבלות חשיפה ואחזקה בניירות ערך מסוגים שונים, במניפיק, בקבוצת לוויים וכו', והכל בכפוף להוראות הדין והמפקח השונות החלות על מדיניות ההשקעות של הקבוצה, ובין היתר, תקנות דרכי ההשקעה והוראות חוזר השקעה באגרות חוב לא ממשלתיות, אשר פרסם המפקח בעקבות המלצות וועדת חודק, לתקנות דרכי ההשקעה ובהתחשב במדיניות ומסגרות ההשקעה שהגדיר הדירקטוריון.

השקעות הקבוצה בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך הטווח והנוסטרו מנוהלות ע"י אגף ההשקעות של החברה וזאת על מנת לנצל ידע ומומחיות הנדרשים בתחומי ההשקעות השונים. באגף הוקמו צוותי השקעה מתמחים בהשקעות בחו"ל, במניות בישראל, בנכסי חוב, במחקר ואנליזה ובקרנות השקעה. כמו כן, הוקם מערך אשראי לא סחיר. בנוסף, מתקיימת הפרדה (ברמת הקבוצה) בין ניהול כספי הנוסטרו לבין ניהול כספי המבטחים/עמיתים.

בנוסף, הוקם באגף צוות "מידל אופיס" בהתאם לחוזר גופים מוסדיים שעניינו מערך התפעול והבקרה בתחום ההשקעות של הגוף המוסדי.

החלטות ההשקעה בפועל מתקבלות על ידי מנהלי התחומים באגף ומנהלי ההשקעות השונים, תוך הסתייעות בצוות המחקר והאנליזה ובעבודות מחקר חיצוניות בארץ ובחו"ל, ופגישות שוטפות עם מומחים מקצועיים בתחום, והכל בכפוף ובמסגרת המדיניות המאושרת.

¹² יצוין, כי בועדות ההשקעה הנפרדות של הגופים המוסדיים הנ"ל מכהנים אותם חברים.

7.3.3 השקעות מנוהלות

7.3.3.1 ענף ביטוח חיים - תיק משתתף ברווחים

שיעור מסך הנכסים	באלפי ש"ח	סעיף השקעה
33%	3,978,995	אג"ח סחירות
13%	1,518,241	אג"ח לא סחירות
31%	3,773,534	מניות ואופציות (כולל תעודות סל ו-ETF)
1%	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
6%	690,862	פקדונות
4%	464,885	קרנות השקעה
12%	1,479,927	הלוואות, חייבים ואחרים
100%	11,974,019	סה"כ כללי

7.3.3.2 ענף הפנסיה

שיעור מסך הנכסים	באלפי ש"ח	סעיף השקעה
2%	781,801	מזומנים ושווי מזומנים
7%	2,231,816	אג"ח ממשלתיות סחירות
11%	3,705,636	אג"ח קונצרניות סחירות
27%	9,258,076	מניות וני"ע סחירים אחרים
30%	10,108,276	אג"ח מיועדות
9%	3,146,503	פיקדונות והלוואות
14%	4,882,373	אחרים
		סה"כ נכסי "מבטחים החדשה" ר"מבטחים משלימה" (בניכוי התחייבויות שוטפות)
100%	34,114,481	

7.3.4 פעילויות השקעה מהותיות

7.3.4.1 לחברה השקעות במספר חברות בנות, אשר המהותיות שבהן הינן:

מנורה נכסים והשקעות בע"מ - במהלך חודש מאי 2010 החברה העמידה לטובת מנורה נכסים והשקעות הלוואות בעלים בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ופירעון הלוואות בעלים בסך כולל של כ- 7 מיליוני ש"ח.

7.3.4.2 לעניין דוח הביקורת מטעם המפקח על הביטוח בקשר עם ההלוואות המיוחדות בחברה ראה באור מס' 37 לדוחות הכספיים.

7.3.5 השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם

השקעות בענפי ביטוח חיים ופנסיה נועדו לכסות את התחייבויות המבטח כלפי המבוטחים והעמיתים, כפי שהן מוערכות על ידי האקטואר הממונה.

תקנות דרכי ההשקעה ותקנות קופות הגמל, כוללות הוראות בדבר כללי השקעה של נכסים המוחזקים כנגד ההתחייבויות השונות וכן כללים לעניין דרכי ניהול השקעות המבטח.

7.3.5.1 ביטוח חיים

עיקר עתודות ביטוח חיים נובעות ממרכיב החיסכון אשר נצבר בפוליסות. קיימת עתודה גם לתשלומי תביעות ריסק (מוות, אי-כושר עבודה, סיעודי וכד') אשר בחלקן צמודות מדד ובחלקן צמודות לתשואות המושגות עבור הפוליסות המשתתפות ברווחים, כמפורט להלן.

ביטוח חיים צמוד (פוליסות מבטיחות תשואה)

עד וכולל 1990 הונפקו על ידי החברה פוליסות ביטוח אשר העניקו למבוטח תשואה או ערכי פדיון מובטחים. בכדי לעמוד בהתחייבויות אלו, נחתמו בין החברה וחברות הביטוח האחרות במשק לבין ממשלת ישראל הסכמי השקעה המכונים "הסכמי ח"ק" (חיים צמוד) המסדירים את השקעות עתודות הביטוח כאמור באג"ח מיוחדות המונפקות על ידי מדינת ישראל (להלן: "איגרות חוב מיועדות").

איגרות החוב הנ"ל נושאות ריבית צמודה בשיעור שהלך ופחת עם השנים מ-6.2% ל-4%. התשואה למבוטח נגזרה מריבית איגרות החוב המיועדות, בניכוי מרווח למבטח. אגרות החוב מכוח הסכמי ח"ק, קיבלו חלק עיקרי מעתודות הביטוח שנצברו בפוליסות האמורות, כאשר יתרת עתודות הביטוח הושקעו בהשקעות חופשיות בשוק ההון. בשל הבטחת תשואה או ערכי פדיון למבוטח בפוליסות אלו, סיכוני ההשקעות החופשיות חלות על המבטח. במהלך השנים עד סוף 2002, פדתה החברה בהתאם להסדר עם משרד האוצר, חלק מאיגרות החוב המיועדות והמירה אותן להשקעות בנכסים בעלי תשואה עודפת. סך ההשקעות החילופיות (השקעות חופשיות במקום איגרות חוב מיועדות), הסתכם ליום 31 בדצמבר 2010 לסך של כ-857 מיליוני ש"ח.

ביטוח חיים משתתף ברווחים (פוליסות תלויות תשואה)

החל מינואר 1991 הנפיקה החברה פוליסות משתתפות ברווחי השקעה. בפוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר 2003 התשואה למבוטחים נקבעת לפי שיעור התשואה המושגת בפועל על ההשקעות, בניכוי דמי ניהול קבועים בגובה 0.6% מהצבירה (0.05% לחודש) ודמי ניהול משתנים בגובה 15% מהרווחים הריאליים שהושגו.

החל משנת 2004, החברה מוכרת פוליסות בהן נגבים דמי ניהול קבועים מהצבירה בלבד וכן דמי ניהול מההפקדות השוטפות. שיעור דמי הניהול הינו עד 2% מהצבירה ו/או עד 13% מההפקדות בהתאם למסלולים הקבועים בפוליסות. החל משנת 2007, תוקנו תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה ביטוח), באופן המאפשר למבטח, באישור המפקח, גביית דמי ניהול המחושבים כשיעור מהשווי המשוערך של תיק ההשקעות ללא תקרה ובלבד שלא נגבים במקביל דמי ניהול מההפקדות השוטפות.

הפוליסות כאמור לעיל מכונות פוליסות "משתתפות ברווחים", היינו, פוליסות שבהן כספי החיסכון מושקעים באפיקי השקעות שונים. הרווחים שנובעים מהשקעות אלו נזקפים על מרכיב החיסכון בפוליסה. בפוליסות מעורב (מסורתי) כמפורט בסעיף 3.2.1(ב) להלן, כאשר ההשקעות מניבות תשואות חיוביות, מתווסף בונוס לסכום הביטוח או ערך הפדיון, או לחילופין כאשר הן מניבות תשואות שליליות - המבוטח משלם פרמיה נוספת ("מאלוס") לשמירת סכום הביטוח או ערך הפדיון. כאשר המאלוס עולה על שיעור הנקוב בפוליסה ניתנת למבוטח האפשרות לוותר על תוספת התשלום תוך הקטנת סכום הביטוח/ערך הפדיון בהתאמה. בפוליסות מסוג "עדיף" כמפורט בסעיף 3.2.1(ב) להלן, מנגנון זה אינו קיים בדרך כלל. יובהר, כי דמי הניהול נגבים על תשואה ריאלית בלבד באופן שבו אם וככל שנוצרים הפסדים ריאליים (על בסיס שנתי), מנועה החברה מלגבות דמי ניהול עד לכיסוי ההפסד הריאלי. אם נוצרים הפסדים ריאליים במהלך השנה, לאחר שכבר נזקפו דמי ניהול בגין אותה השנה, החברה נדרשת לבטל את זקיפת החיוב בדמי הניהול המשתנים. יצוין, כי הפסדים ריאליים עשויים לנבוע מעליית מדד המחירים לצרכן (אינפלציה) ו/או הפסדים מהשקעות בניירות ערך ו/או שילוב ביניהם.

בשנת 2008 התשואה הריאלית על תיק ההשקעות הייתה שלילית ולפיכך לא ניתן היה לגבות דמי ניהול משתנים כאמור עד אשר ההפסד הריאלי הנ"ל יוחזר. לאור התשואות השליליות הנזכרות נוצר צורך לגבות פרמיה נוספת בפוליסות מסורתיות כמפורט לעיל.

לפירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים ראה באור מס' 3 לדוחות הכספיים.

פנסיה 7.3.5.2

כל תשואת ההשקעות הנובעת מהשקעת כספי העמיתים, נזקפת לעמיתים. החברה גובה דמי ניהול מדמי גמולים ומנכסי הקרן הצבורים.

להלן פרטים על שיעור דמי הניהול הסטטוטוריים ושיעור דמי הניהול שנגבו בפועל בתקופות המתוארות בדוח:

2008	2009	2010			
6.00%	6.00%	6.00%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול	מבטחים
0.50%	0.50%	0.50%	מנכסי הקרן	סטטוטוריים	החדשה
4.67%	4.53%	4.19%	מדמי הגמולים	שיעור דמי הניהול	
0.38%	0.34%	0.34%	מנכסי הקרן	שנגבו בפועל	
1.17%	1.18%	1.16%	מדמי הגמולים	שיעור ההטבות	
-	-	-	מנכסי הקרן	שניתנו למבוטחים (כולל עמלות לסוכנים)	
3.50%	3.35%	3.03%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול, נטו כולל הטבות ועמלות	
0.38%	0.34%	0.34%	מנכסי הקרן		
2.00%	2.00%	2.00%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול	מבטחים
			מנכסי הקרן הנובעים מהפקדות עד 31.12.05	סטטוטוריים	החדשה פלוס
0.50%	0.50%	0.50%	מנכסי הקרן מהפקדות החל מ-1.01.06	שיעור דמי הניהול שנגבו בפועל	
1.79%	1.65%	1.54%	מדמי הגמולים		
-	-	-	מנכסי הקרן הנובעים מהפקדות עד 31.12.05		
0.45%	0.46%	0.42%	מנכסי הקרן מהפקדות החל מ-1.01.06		
1.79%	1.65%	1.54%	מדמי הגמולים	שיעור ההטבות שניתנו למבוטחים (כולל עמלות לסוכנים)	
-	-	-	מנכסי הקרן	שיעור דמי ניהול, נטו	
-	-	-	מדמי הגמולים	כולל הטבות ועמלות	
0.78%	1.22%	0.94%	מנכסי הקרן		

ככלל, לא קיימת עונתיות בגביית דמי הגמולים לקרנות הפנסיה. יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים גבוה יותר, וזאת, בעיקר, לאור תשלומים חד-פעמיים אשר

משולמים עד ידי המעסיקים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים. יצוין, כי העונתיות הקיימת אצל לקוחות מנורה מבטחים פנסיה בענפים מסוימים, אשר משפיעה על כמות העובדים באותם הענפים אינה משפיעה בצורה מהותית על התפלגות דמי הגמולים בחודשי השנה.

7.4 ביטוח משנה

7.4.1 כללי

ביטוחי המשנה של הקבוצה בתחומי הביטוח הכללי, החיים והבריאות נערכים על בסיס שנתי עם מבטחי משנה שונים. ביטוחי המשנה נועדו לשם גידור הסיכונים הביטוחיים של הקבוצה באמצעות העברת חלקם למבטחי המשנה, תוך הקטנת חשיפת הקבוצה בהתאמה. עם זאת, אין בהעברת הסיכון כאמור כדי לשחרר את הקבוצה ממלוא מחויבויותיה כלפי מבטחיה. לקבוצה אין תלות במבטח משנה מסוים כלשהו.

בביטוח משנה משולמת פרמיה למבטחי המשנה ובתמורה מבטחי המשנה משתתפים בחלקם בתשלומי תביעות, וכן משלמים עמלות למבטח, בחוזים מסוימים, לפי העניין.

בחלק מהענפים שייר הקבוצה מכוסה בביטוח עודף הפסדים כנגד קסטטרופה (Excess Of Loss).

ביטוח המשנה לסוגיו מוצג בדוחות הכספיים בסעיפי הפרמיה, התביעות המשולמות והתלויות, העמלות, עתודות הביטוח וסכומים לקבל והתחייבויות אחרות.

7.4.2 תיאור סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים ותיאור תמציתי של הכיסוי בגין כל מוצר עיקרי בתחומי הפעילות השונים:

בכל אחד מהענפים מותאם כיסוי ביטוח המשנה הנרכש למדיניות העסקית של הקבוצה ולאופי הסיכון ורמתו.

ההבחנה הבסיסית בסוגי ביטוח המשנה היא בין ביטוח משנה חוזי (יחסי או לא יחסי), שהינו ביטוח משנה הנערך עבור ענף או סוג ביטוח בהתאם לתנאי החוזה (Treaty) לבין ביטוח משנה פקולטטיבי, שהינו ביטוח משנה הנערך עבור עסקים ספציפיים או פוליסה בודדת. הביטוח היחסי מחלק את הסיכון באופן יחסי בין חברת הביטוח למבטחי המשנה, ואילו הביטוח הלא יחסי, מגן על החברה מפני תביעות העוברות את השייר העצמי שקבעה לעצמה.

פירוט הסכמי ההתקשרות בביטוח משנה חוזי עם מבטחי המשנה מועברים בכל שנה למפקח (לפרטים אודות סוגי ההתקשרות בביטוח משנה ראה סעיף 7.4.3 להלן).

7.4.3 סוגי הכיסויים השונים המקובלים בענף הביטוח בכלל ובקבוצה בפרט הינם:

ביטוח משנה חוזי

ביטוחי משנה יחסיים - הכוללים ביטוחי מכסה (Quota Share) וביטוחי מותר (Surplus). בביטוחי משנה יחסיים, מעבירה הקבוצה למבטח המשנה שיעור מסוים מסכום הפרמיה מכל פוליסה שמכוסה תחת החוזה, ומקבלת בתמורה ממבטח המשנה שיעור זה מסכום כל תביעה בגין הפוליסה הנ"ל, וכן עמלה. בביטוחי מכסה שיעור זה הינו קבוע לכל הפוליסות בענף המבוטח, וביטוחי מותר שיעור זה משתנה על בסיס סכום הביטוח בהתאם לכל פוליסה.

ביטוחי משנה לא יחסיים כולל ביטוח מסוג עודף הפסדים (Excess of loss) - ביטוח עודף הפסדים הוא ביטוח המכסה תביעות או אירועים מעל לסכום מסוים המוגדר מראש, דהיינו, תביעה בודדת גבוהה או אירוע בו מעורבים מספר סיכונים שהצטברותם מעל הסכום המוסכם משולמת על ידי מבטח המשנה עד לגובה סכום התקרה המוסכמת. מאידך, תביעה הנמוכה מהסכום שהוגדר מראש תשולם על ידי חברת הביטוח באופן בלעדי.

ביטוח משנה פקולטטיבי - ביטוחי משנה פקולטטיביים נערכים לכיסוי סיכונים מיוחדים הגלומים בפוליסות ספציפיות. בדרך כלל מבטחים עסקים בביטוח מסוג זה כאשר סכום הביטוח עולה בהיקפו על קיבולת חוזי ביטוחי המשנה האוטומטיים של הקבוצה, או כאשר הסיכון מוחרג מהחוזה עם מבטח המשנה.

ביטוח משנה יחסי רב ענפי ("Multi-Line") - הקבוצה התקשרה לקראת שנת 2009 בהסכם ביטוח משנה יחסי (25%) על שייר החברה במרבית ענפי הביטוח הכללי עם מבטח משנה (Swiss-Re). ייחודיות ההסכם הוא בתחולתו על מספר ענפים בו-זמנית. ההסכם האמור חודש למשך שנתיים נוספות. עוד יצויין, כי הסכם דומה נחתם בשנת 2010 עם מבטח משנה נוסף בהיקף של 5% על שייר החברה. הסכם אחרון זה לא חודש לשנת 2011.

7.4.4 תיאור ההסכמים העיקריים לתשלומי עמלות המתקבלות ממבטחי משנה

בחוזי ביטוח משנה לא יחסיים הקבוצה איננה מקבלת, בדרך כלל, עמלות ממבטחי המשנה. בחוזי ביטוח יחסיים וכן בהסכמי ביטוח פקולטיביים, הקבוצה מקבלת עמלות ממבטחי המשנה בשיעור מוסכם ו/או בהתאם לתוצאות הביטוחיות, לפי העניין.

7.4.5 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

7.4.5.1 ביטוח כללי

מדיניות החשיפה של הקבוצה באה להבטיח, באמצעות שימוש בכלי העברת סיכונים שונים, את המטרות העיקריות הבאות:

- שמירה על יחס בין החשיפה בשייר לבין ההון העצמי.
- מיצוע תנודות התוצאות החיתומיות בשייר.
- העברת סיכונים חריגים למבטחי משנה.

סוג הסיכונים המועברים למבטחי המשנה ואופן העברתם נקבעים על פי ניתוח אופי הסיכון ויעילות העברתו למבטח המשנה, בהתבסס על ניסיון העבר ומודלים כלכליים פנימיים.

ההתקשרות עם מבטח המשנה נקבעת לפי איכות השירות הניתן על ידי מבטח המשנה, משך ואיכות היחסים בין החברות ואופי ההתקשרות (ישירות או דרך מתווכים). בתחום הביטוח האלמנטרי הקבוצה מתקשרת עם מספר רב של מבטחי משנה על מנת למנוע תלות במבטח משנה בודד ולפזר את סיכון האשראי הגלום בהתקשרות שכזו.

על מנת למזער את סיכון האשראי, מהווה חוסן מבטח המשנה קריטריון מרכזי בהחלטה על ההתקשרות. מדיניות ההתקשרות של החברה בכל הנוגע לדירוגם הבינלאומי של מבטחי משנה נבחנת ומאושרת מדי שנה. מדיניות ההתקשרות נכון למועד הדוח הינה כדלקמן:

- **ענפי זנב קצר** - לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A לפי S&P או לפי דירוג דומה מסוכנויות אחרות למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.
- **ענפי זנב ארוך** - לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A לפי S&P או לפי דירוג דומה מסוכנויות אחרות, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.

בנוסף, בהתאם להוראות הפיקוח, קובע דירקטוריון המבטח, אחת לשנה, מסגרת חשיפה מרבית למבטחי משנה. מסגרת החשיפה הנ"ל מבוססת על דירוג האשראי הבינלאומי של מבטח המשנה, וקובעת מסגרות חשיפה למבטח, הן ברמת ההסכם הבודד והן ברמת כלל החוזים.

סך החשיפה למבטח משנה בביטוח רעידת אדמה, לאחר MPL (כמוגדר בסעיף זה להלן) בכל אחד מן המבטחים בקבוצה, לא יעלה על 175 מיליוני דולר למבטח משנה בודד בכלל החוזים (TREATY), ובתנאי שמבטח זה מדורג AA ומעלה. מבטחים המדורגים A- תוגבל החשיפה ל- 100 מיליוני דולר.

7.4.5.2 חשיפה לרעידת אדמה

חשיפת מבטחי המשנה לסיכון רעידת האדמה מורכבת מהסיכונים המועברים אליהם במסגרת חוזי הרכוש היחסיים, בהם מבטח המשנה משתתף בחלק יחסי מן הסיכון. החשיפה הזו מוגבלת בסכום מקסימום לאירוע (EVENT LIMIT).

עבור סיכון רעידת האדמה שאינו במסגרת חוזי ביטוח המשנה היחסיים רוכשת הקבוצה הגנה בחוזה "עודף הפסדים" (EXCESS OF LOSS) בשכבות שונות. תקרת הכיסוי מקבילה לגבול ה-MPL אותו בוחרת החברה לרכוש. ה-MPL (MAXIMUM PROBABLE LOSS) מייצג את מקסימום הנזק הצפוי להיגרם לחברה כתוצאה מאירוע בודד. מכיוון שסיכון רעידת האדמה, הוא הסיכון המרכזי בישראל, מפוזר על פני שטח גיאוגרפי רחב, ה-MPL מייצג ממוצע שמרני של הנזק הצפוי במקרה קטסטרופה. הקבוצה קובעת MPL שמרני, תוך לקיחת שולי ביטחון נוספים, לכל סוג סיכון, בהתבסס על התפלגות התיק של החברה, ותוך שימוש במודלים בין-לאומיים.

בשנת 2010 התבססה החברה לצורך הגנות לרעידת אדמה, על MPL ממוצע של 2%, בעוד שומרה, בהיותה חברה קטנה יותר, רכשה הגנות לפי MPL של 3%.

סכומי החשיפה הממוצעים לרעידת אדמה המכוסים בביטוח משנה יחסי, בשנת 2010, נכון למועד הדוח, עומדים על כ- 73 מיליארד ש"ח, בעוד שהסכומים המכוסים בביטוח משנה לא יחסי הממוצעים, נכון למועד הדוח, עומדים על כ- 63 מיליארד ש"ח. כאמור, הסכמי ביטוח המשנה של החברה אינם מגנים על הסכומים המלאים אלא מבוססים על הערכות סיכון שמרניות של נזק מקסימאלי פוטנציאלי.

מבטחי המשנה שחלקם מסך החשיפה לרעידת אדמה עולה על 10% הינם PARTNER RE, SWISS RE, EVEREST RE ו-MUNICH-RE וזאת נכון למועד הדוח.

7.4.5.3 להלן ריכוז תוצאות ביטוח משנה בביטוח כללי לפי תחומי פעילות:

רכב חובה			רכב רכוש			
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
17,789	21,011	112,036	62,187	202,417	233,497	פרמיות ב.מ
(10,568)	(8,142)	(9,734)	2,674	4,579	(4,529)	תוצאות
ענף ביטוח חבויות			ענף ביטוח רכוש			
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
79,122	109,550	113,859	244,801	291,473	297,232	פרמיות ב.מ
(26,495)	(16,280)	4,631	(48,613)	(46,290)	(19,518)	תוצאות
סה"כ						
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
403,899		624,451			756,624	פרמיות ב.מ
(83,002)		(66,133)			(29,150)	תוצאות
פירוט שאר ענפי רכוש לפי סוגי פרמיות						
2008	2009	2010				

166,872	208,428	204,251	פרמיות ביטוח משנה - יחסי
6,575	9,494	3,983	פרמיות ביטוח משנה- לא יחסי
71,354	73,551	88,998	פרמיות ביטוח משנה- רעידת אדמה
244,801	291,473	297,232	סה"כ פרמיות ביטוח משנה

7.4.5.4 ביטוח חיים

בהתאם למדיניות החשיפה של החברה, התקשרויות החברה הינן עם מבטחי משנה בדירוג איכותי בינלאומי של BBB+ ומעלה לפי S&P, כאשר מקסימום הצטרפות החברה בחוזה מוגבל בהתאם לדירוג שנקבע על ידי דירקטוריון החברה, וכאשר היקף החשיפה המרבי למבטח משנה בודד לא יעלה על 50% מסך הפרמיה המועברת לביטוח משנה.

7.5 ספקים ונותני שירותים

ספקי החומרה העיקריים של הקבוצה הינם חברת IBM המספקת את שרתי היישומים המרכזיים ופלטפורמות אחסון ו- EMC המספקת חלק ניכר מפלטפורמת האחסון (Storage). לקבוצה הסכם תחזוקה שנתי שמתחדש מדי שנה.

בתחום שירותי המחשב לקבוצה התקשרויות עם מספר ספקים המתמחים בתחומים שונים הרלבנטיים לפעילות של החברה ומנורה מבטחים פנסיה בשוק הביטוחי והפנסיוני, אשר הפסקת מתן שירותים על ידי מי מהם, אם וככל שתהא, תהיה כרוכה בהשקעת משאבים כלכליים מסוימים ותשומות זמן להתארגנות הקבוצה, באמצעות ספק חליפי אחר.

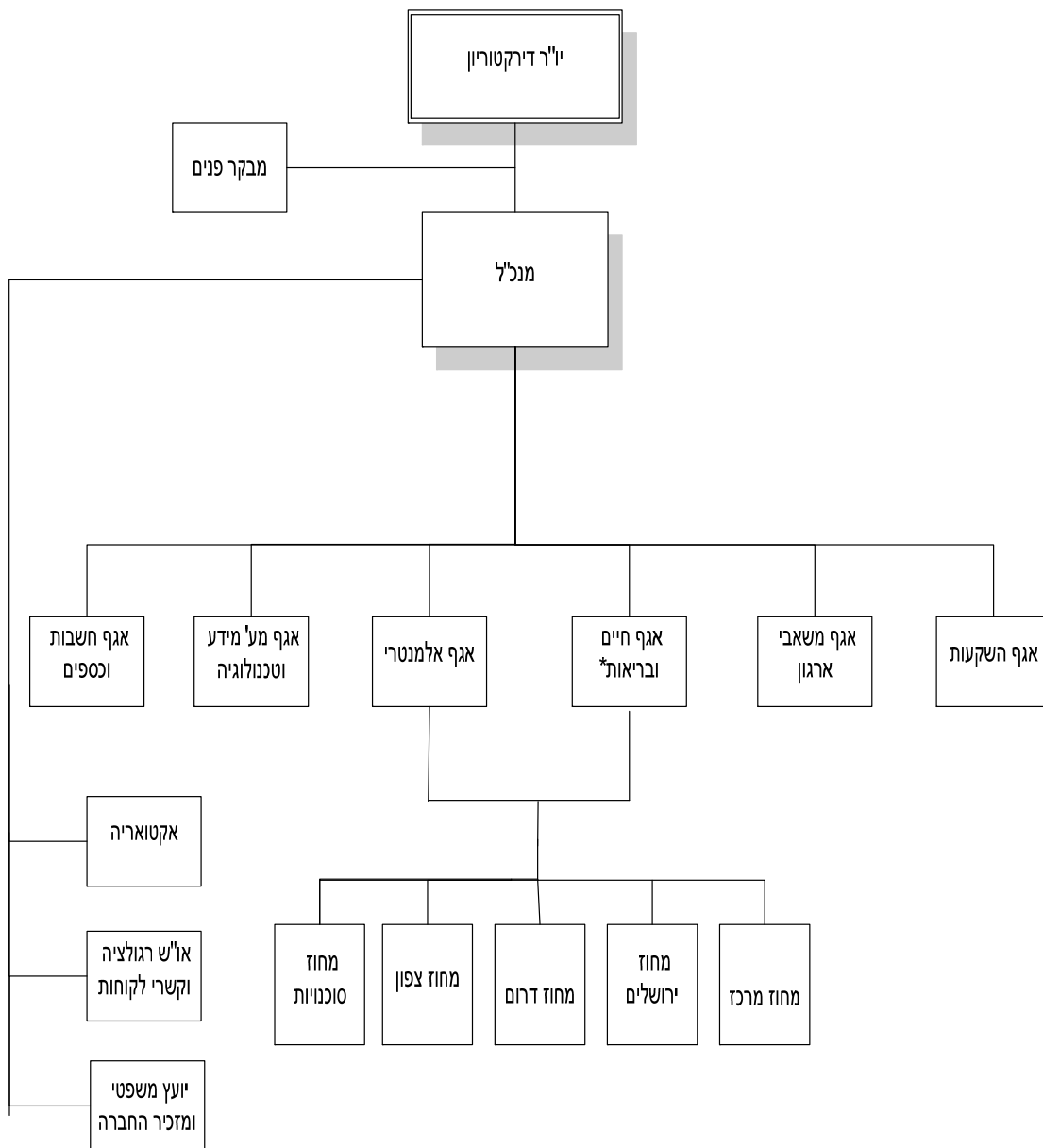
כמו כן, רוכשת הקבוצה שירותים מספקים שונים, ביניהם ספקי ציוד ותחזוקה, ספקי שירותים משפטיים, שמאים ומעריכי נזקים וחוקרים.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, באיזה מתחומי פעילותה, למעט בכל הנוגע להתקשרותה עם חברת סאפיינס כמפורט בסעיף 3.7 לעיל.

7.6 הון אנושי

7.6.1 להלן המבנה הארגוני של הקבוצה למועד הדוח:

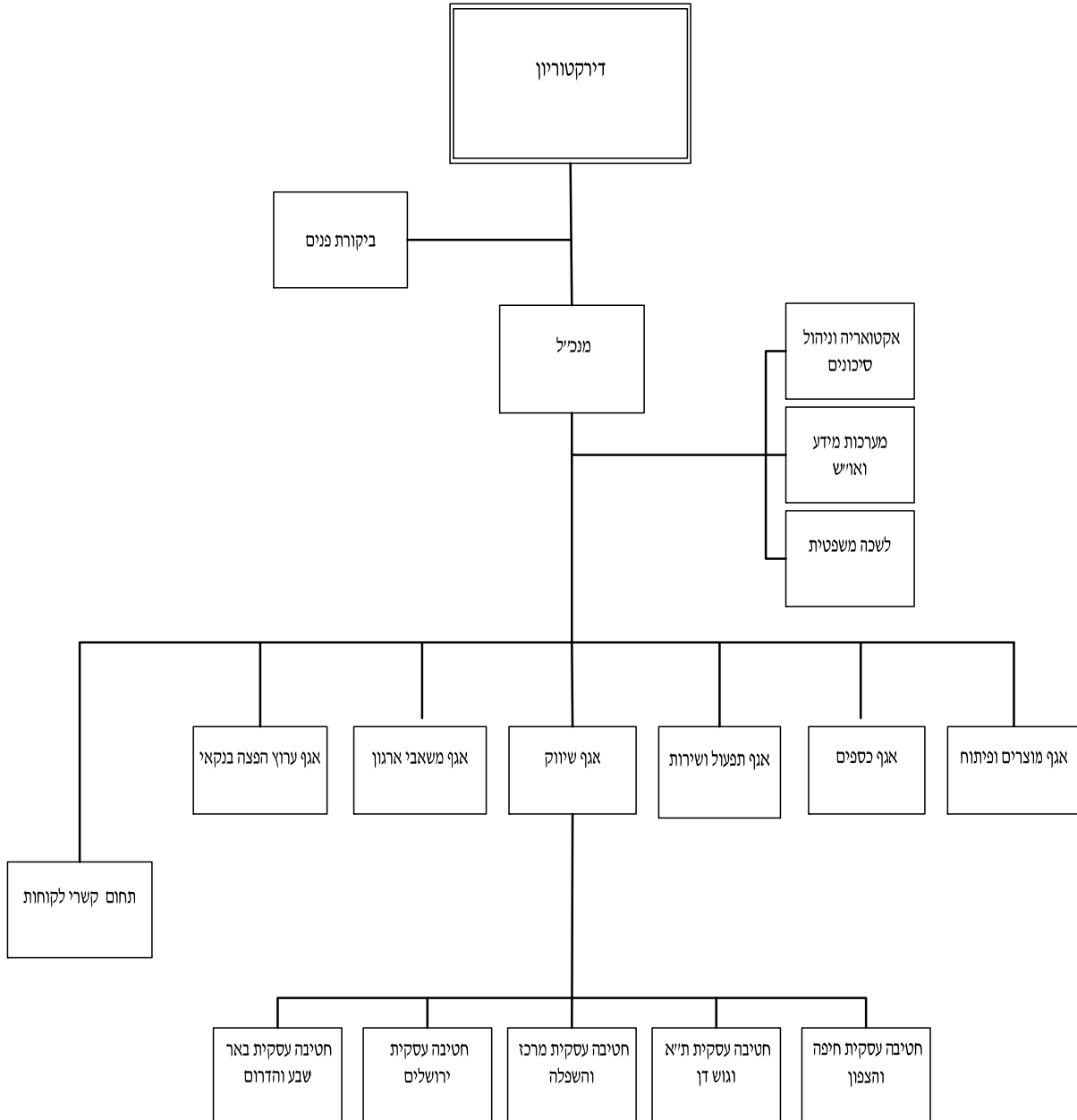
מבנה ארגוני של מנורה מבטחים ביטוח

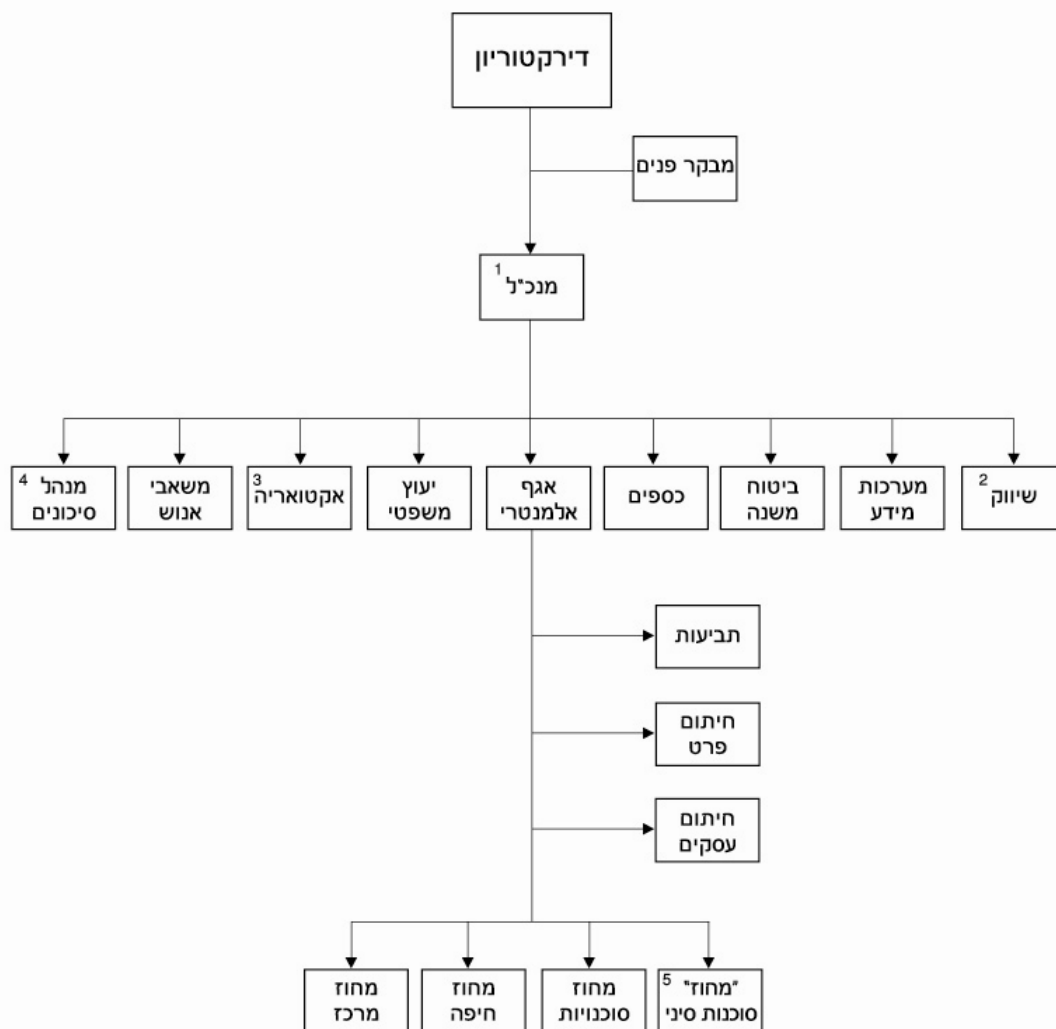
* החל מינואר 2011, בעקבות שינוי במבנה הארגוני של החברה, ענף ביטוח בריאות מוגדר כתחום פעילות נפרד.

מנהל הכספים, מנהל ההשקעות, היועץ משפטי ומזכיר החברה ומבקר הפנים, משמשים בתפקידים מקבילים גם במנורה מבטחים החזקות, החברה האם של הקבוצה. י"ר דירקטוריון החברה משמש כמנכ"ל מנורה מבטחים החזקות.

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים פנסיה

מבנה ארגוני של שומרה חברה לביטוח בע"מ

1. מכהן גם כמנהל אגף אלמנטרי.
2. מנהל המחלקה מכהן גם כמנהל מחוז המרכז.
3. בחברה מכהנים שני אקטוארים ממונים: אקטואר ממונה ביטוח כללי הינו עובד של החברה ואקטואר ממונה בביטוח רכב חובה בלבד הינו עובד קבוצת מנורה מבטחים.
4. מנהל הסיכונים הינו עובד קבוצת מנורה מבטחים.
5. חברת-בת הפועלת כברוקר של מספר חברות ביטוח ובעלת היקף פעילות מהותי בשומרה.

7.6.2 מצבת העובדים

בקבוצה מועסקים עובדים על פי הפירוט שלהלן:

31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010		
13	18	19		הנהלת הקבוצה
296	312	335	פנסיה	חיסכון ארוך טווח
142	175	212	ביטוח חיים	
259	280	304		ביטוח כללי (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות, רכוש אחר) - ללא מחוזות*
77	84	87		עובדי סוכנויות ביטוח
768	823	913		מחוזות יחידות שירות כלל חברתיות (משאבי ארגון, מערכות מידע, אקטואריה, קשרי לקוחות ועוד)
1,555	1,692	1,870		סה"כ

נכון למועד הדוח, אין לקבוצה תלות בעובד כלשהו.

בנוסף, הקבוצה מקבלת שירותי מיקור חוץ מספקי התוכנה לצורך פיתוח תוכנות של הקבוצה, אשר עובדיהם ממוקמים במשרדי הקבוצה. נכון ליום 31 בדצמבר 2010, קיבלה החברה שירותים מ-158 עובדים של ספקים חיצוניים, וזאת לעומת 124 עובדים ליום 31 בדצמבר 2009.

7.6.3 שינויים מהותיים במצבת העובדים ובמבנה הארגוני

בהמשך למגמת הגידול בפעילות הקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2010, גדלה מצבת העובדים בקבוצה בכ- 179 וזאת בעקבות הגידול בתפוקות, ביסוס והרחבת הפעילות בתחום החיסכון ארוך טווח, פיתוח ושיפור מערכות המידע של הקבוצה, חיזוק מערך הבקרה ושיפור השירות ללקוחות הקבוצה.

בשנת 2011 בשל שינוי במבנה הארגוני של הקבוצה, פוצל אגף ביטוח חיים ובריאות, לשלושה - חיים, בריאות ומכירות. בנוסף, חלק מענפי הבריאות ששויכו לאגף ביטוח כללי, הועברו לתחום הבריאות החדש.

7.6.4 הדרכה ופיתוח ארגוני

הקבוצה משקיעה משאבים בהדרכות מקצועיות לעובדים וסוכנים בהתאם לצרכים העסקיים והוראות רגולטוריות. מערך ההדרכה לעובדים ולסוכנים כולל הכשרות מקצועיות, הכשרות ניהוליות והתנהגותיות, ייעוץ ארגוני ואישי למנהלים וזאת, על מנת לפתח רמה מקצועית גבוהה בנושאים מגוונים כגון: שינויים רגולטוריים, תכניות ביטוח חדשות, הדרכות בתחום הפנסיה, המיסוי והפיננסים ומתן שירות.

בנוסף, החברה פעלה ופועלת להכשרת עובדים בתחומי ביטוח חיים לצורך קבלת רישיון משווק פנסיוני בהתאם להנחיות המפקח

הקבוצה פעלה ופועלת להשגת רישיון מתאים בתחום ההשקעות לפי הוראות חוק הייעוץ לעובדיה הזכאים לכך.

7.6.5 הטבות וטיבם של חוזי העסקה

מרבית העובדים מועסקים על פי הסדר עבודה שהוראותיו נקבעו בעבר בין הנהלת החברה לבין נציגות העובדים, ובו מעוגנים כל תנאי העסקה, ובכללם מרכיבי שכר ברוטו לחודש, משכורת 13, ביטוח מנהלים, קרן השתלמות, והטבות נוספות על פי קריטריונים, כגון: רכב צמוד, טלפון סלולארי, השתתפות בעלות גני ילדים, ספרות

מקצועית, הוצאות אש"ל, נסיעת עובדי הקבוצה לחו"ל אחת לשנתיים. בנוסף, זכאים עובדי הקבוצה לקבל הלוואות בהתאם לנוהל שנקבע לעניין זה.

בנוסף, קיימים בקבוצה עובדים אשר עיסוקם במכירות, ובכלל זה מפקחי רכישה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר מועסקים באמצעות הסכם עבודה אישי המבוסס על שכר יסוד ועמלות מכירה. בנוסף, קיימים עובדים בפרט בתחום השיווק המועסקים במשותף על ידי מספר חברות בקבוצה.

הקבוצה עורכת דיוני שכר בהתאם להחלטת הנהלת הקבוצה ובהתאם להערכות השנתיות שניתנות לעובדים על ידי הממונים עליהם.

על עובדי הקבוצה, למעט עובדי מנורה מבטחים פנסיה (כמפורט להלן), לא חלים הסכמים קיבוציים, למעט הוראות הסכמים קיבוציים החלים מכח צווי הרחבה על כלל העובדים והמעבידים בישראל.

בחודש נובמבר 2006 נחתם הסכם קיבוצי בין מנורה מבטחים פנסיה לבין הסתדרות הפקידים, לתקופה של 4 שנים שהוארכה לשנה נוספת עד לחודש אוקטובר 2011. ההסכם חל על כ-220 מעובדי החברה - כלל עובדי החברה, למעט משווקים, עובדים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, מנהלי מחלקות, מומחים ועובדים זמניים. ההסכם הקיבוצי מסדיר את תנאי העסקתם של העובדים, וקובע כללים בנושאים הבאים: סדרי העבודה, תקופת ניסיון, מועד ותנאים לקבלת קביעות, משמעת בעבודה, שעות נוספות, מסלול קידום בדרגות, שכר ותנאים נלווים לשכר, חופשה שנתית, דמי הבראה, מחלה, תנאים פנסיוניים, זכויות לקרן השתלמות, שי לחג, הפסקת עבודה, פרישה לגמלאות וכד'.

7.6.6 נושאי משרה ועובדי ההנהלה הבכירה

ההנהלה הבכירה מועסקת בקבוצה על פי חוזי העסקה אישיים. חוזי העסקה כוללים, בין היתר, מרכיבי שכר ברוטו, הוצאות אש"ל, משכורת 13, מענק שנתי (באישור הדירקטוריון), רכב צמוד, טלפון סלולארי והפרשות סוציאליות וקרן השתלמות, כמקובל במשק. בשנת 2007 הוקמה בחברה ועדת תגמול שהינה ועדת דירקטוריון, שתפקידה לדון במדיניות השכר ובכלל זה במענקים השנתיים לעובדים לנושאי המשרה, ולהמליץ לדירקטוריון בנושאים אלו.

7.6.7 מדיניות תגמול לנושאי משרה בקבוצה

בהמשך לחוזר המפקח בדבר מדיניות תגמול לנושאי משרה בגופים מוסדיים, אישרו, בחודש דצמבר 2010, הדירקטוריונים של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה, תכנית תגמול לנושאי משרה בחברה ובגופים המוסדיים בקבוצה, וזאת לאחר קבלת המלצות מועדת התגמול וועדת הביקורת לפי העניין. תכנית התגמול כוללת ארבעה רבדים של תגמול: (1) שכר בסיס; (2) תנאים נלווים; (3) תגמול תלוי ביצועים - בונוס; ו- (4) תגמול טווח ארוך (יחידות תגמול) (להלן: **מדיניות התגמול הכוללת**). מדיניות התגמול תחול החל משנת 2011 לגבי נושאי משרה אשר הוגדרו על ידי הדירקטוריונים של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה ובין נושאי משרה אלו לא נכללים מנכ"ל החברה, דירקטור המכהן בחברה או נושא משרה הקשור לבעל השליטה בחברה.

מודל הבונוס כולל שני שלבים, אשר הראשון הינו קביעת סכום הבונוס הכולל אשר יחולק בשנה מסוימת (להלן: **"תקציב הבונוס"**), והשלב השני הינו חלוקת תקציב הבונוס בין נושאי המשרה.

שלב א' - קביעת סל הבונוס (תקציב הבונוס)

בכל שנה, ייקבע יעד רווח ממוצע של כל אחד מהגופים המוסדיים לפני מס או רווח בנטרול הכנסות מהשקעות לפי העניין (להלן: **"יעד הרווח"**).

מדידת השגת יעד הרווח תבצע על ידי חישוב ממוצע משוקלל של רווחי הגופים המוסדיים, על פני שלוש שנים, כאשר לכל שנה יינתן שיעור אחר במשקל חישוב יעד הרווח.

תנאי הסף לחלוקת בונוס בשנה מסוימת הינו עמידה ביעד הרווח בשיעור של 75% לפחות. מובהר כי עד 75% מיעד הרווח לא ישולם בונוס (למעט בונוס מנכ"ל של כל חברה למצטיינים בשיעור של עד 20% מיעד מסל הבונוס), כאשר מעל 75% מיעד הרווח ועד 150% מיעד הרווח, יוקצב לצורך חלוקת בונוס סך השווה לשיעור אשר יקבע על ידי כל אחד מהגופים מיעד הרווח ועד לתקרה של 150% מיעד הרווח.

שלב ב' - חלוקת הבונוס לנושאי המשרה

על מנת לחלק את תקציב הבונוס בין נושאי המשרה, יקבע לכל נושא משרה פוטנציאל בונוס (להלן: "בונוס מטרה") עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים ביחס לאותו נושא משרה כמפורט להלן, ובונוס מקסימלי, והכל כנגזרת של מספר משכורות.

נושאי המשרה ימדדו על ביצועים ברמות מידה שונות - החברה, האגף, היחידה וביצועים אישיים על פי הערכת מנהל.

לכל נושא משרה ייקבעו רמות המדידה, הרכיבים הרלוונטיים והמשקל לכל רכיב. יצוין, כי לא ייקבעו יותר מ- 5 רכיבים לנושא משרה ולא יינתן משקל נמוך מ- 10% לרכיב. בין היתר, חלוקת המשקולות בין רמת החברה, רמת היחידה (עסקית/מקצועית) והערכת מנהל, ייקבעו בהתאם למידת החשיבות וההשפעה של נושא המשרה על פעילות החברה וכל אחד מהגופים המוסדיים.

הבונוס יחושב עבור כל רכיב בנפרד, כאשר לכל רכיב ייקבע סולם ציונים לפיו יחושב הבונוס. סך הבונוסים שיחושבו בגין כל אחד מהרכיבים יהווה את הבונוס הכולל.

סכומי הבונוס לא ייחשבו כחלק מן השכר ולא יבוצעו הפרשות סוציאליות בגינם.

הדירקטוריון של כל גוף מוסדי יהיה אמון על תהליכי הפיקוח והבקרה של מדיניות התגמול, כאשר הבונוס יחושב בהתאם לעקרונות אשר אושרו כאמור ויובא לאישור המנכ"ל והדירקטוריונים. בעת אישור הבונוס על ידי והדירקטוריונים כאמור, יוצג מידע מפורט בנוגע לאופן חישוב תקציב הבונוס וחלוקתו לנושאי המשרה השונים.

תגמול ארוך טווח - יחידות התגמול (אופציות פאנטום)

במסגרת תוכנית התגמול הכוללת, יוקצו משרה לחברי הנהלה בחברה, ולמנכ"ל במנורה מבטחים פנסיה, יחידות תגמול בתנאים המפורטים להלן. דירקטוריון החברה, יהיה מופקד על ניהול תכנית הענקת יחידות התגמול במסגרת תכנית התגמול הכוללת, ועל כל הפעולות שתהיינה נדרשות לשם כך, לרבות קביעת זהות הניצעים, הענקת יחידות תגמול נוספות לניצעים נוספים בהתאם להוראות תכנית יחידות התגמול או בשונה מהוראותיה לגבי ניצעים ספציפיים, וכן על כל עניין אחר הדרוש לשם הסדרת ההענקות לניצעים, וכן ניהול, הבהרה ויישום תכנית הענקת יחידות התגמול.

יחידות התגמול הינן יחידות לצורך חישוב התגמול הכספי (ברוטו) המגיע לניצע במועד מימוש יחידות התגמול, בלבד, ואינן מהוות אופציות ו/או זכות כלשהי לרכוש ניירות ערך כלשהם של מי מחברות הקבוצה ו/או איזה מהזכויות הצמודות למי ממניות חברות הקבוצה.

הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש איזו מבין יחידות התגמול, יחושב על פי ההפרש בין מחיר המימוש של כל יחידת תגמול לבין מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול, כשהוא מוכפל במספר יחידות התגמול הממומשות (להלן: "סכום התגמול"). מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול יהיה ממוצע מחיר מניית החברה בבורסה 90 יום לפני מועד אישור הדירקטוריון את התכנית (בחריג אחד, של מנכ"ל חברת הבת, אשר לגביו יחושב הממוצע לתקופת 90 הימים שקדמה לאישור ההתקשרות בהסכם עימו). מחיר המימוש יהא מחיר הנעילה של מניית החברה בבורסה, ביום המימוש (ואם יום המימוש אינו יום מסחר, אזי ביום המסחר הראשון שלאחר יום המימוש). הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש יחידות התגמול הינו סכום "ברוטו", וכל מס מכל מין וסוג שהוא אשר יחול על התשלום בגין יחידות התגמול, ו/או שהחברה תהיה חייבת לנכות על פי כל דין, יחול על הניצע.

יחידות התגמול יבשילו במספר מנות, על פני ארבע שנים ממועד אישור דירקטוריון החברה את הענקת יחידות התגמול (דהיינו: מיום 16 בדצמבר 2010), כאשר המנה הראשונה בשיעור של 50% תובשל בחלוף שנתיים, 25% בחלוף שלוש שנים ו- 25% הנותרים בחלוף ארבע שנים. כל מנה תהא ניתנת למימוש בתוך שנה ממועד הבשלתה, כאשר לאחר חלוף המועד האחרון למימוש יחידות התגמול ביחס לכל מנה, לא יהיה הניצע זכאי לממש את יחידות התגמול מכוח אותה מנה, או לזכות כלשהי מכוחן.

בתכנית נקבעו הוראות בדבר מימוש יחידות התגמול במקרה של התפטרות, פיטורין, פרישה, סיום יחסי עובד מעביד מחמת נכות/מוות, וכן התאמות של יחידות התגמול עקב חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד והצעת זכויות בחברה וכן בשל אירועים

נוספים אשר הדירקטוריון יקבע, אם יקבע לפי ישקול דעתו, מנגנוני התאמה, לפי העניין.

יצוין, כי סך שווי ההטבה לנושאי המשרה בחברה ובמנורה מבטחים פנסיה, בגין הענקת יחידות התגמול כאמור, בחישוב לפי המודל הבינומי, הינו כ-21,078 אלפי ש"ח, אשר יפרס על פני ארבע שנים.

7.6.8 לפרטים בדבר תנאי כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לנושאי משרה, ראה סעיף 22(ד)(3) בדוח פרטים נוספים (פרק ד' לדוחות התקופתיים).

7.6.9 פרטים בדבר ביטוח אחריות נושאי משרה, ראה סעיפים 22(ד)(1)-(2) בדוח פרטים נוספים (פרק ה' לדוחות התקופתיים).

7.6.10 תגמול ליר"ר החברה

7.6.10.1 פרטים בדבר הסכם העסקה של יר"ר החברה, ראה באור מס' 31 לדוחות הכספיים וכן סעיף 8(1) לדוח פרטים נוספים (פרק ד' לדוחות התקופתיים).

7.6.10.2 תגמול ליר"ר באמצעות הנפקת מניות

בחודש אוגוסט 2003 חתמו החברה, מנורה מבטחים החזקות ויר"ר החברה (בתפקידו דאז - מנכ"ל החברה) על תכנית מניות (לעיל ולהלן: "תכנית המניות המקורית"). ביום 31 ביולי 2008, החליט דירקטוריון החברה לאחר שניתן לכך אישור ועדת הביקורת של החברה, לתקן את תכנית המניות בדרך של החלפת תכנית המניות המקורית בתכנית מניות מתוקנת¹³ (להלן: "תכנית המניות המתוקנת"). לפירוט תנאי תכנית המניות המקורית ותכנית המניות המתוקנת ראה באור מס' 31(ב) דוחות הכספיים.

7.7 שיווק והפצה

לתיאור ערוצי השיווק וההפצה ראה פירוט בתחומים השונים.

7.7.1 מערך הסוכנים של הקבוצה

כללי

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח (להלן: "הסוכנים").

על אף התפתחותו של ענף הביטוח הישיר ממשיכה הקבוצה לפתח ולטפח את שיווק מוצריה על ידי מערך הסוכנים ובמועד הדוח נמצאת הקבוצה בקשרים עסקיים עם כ-2,000 סוכנים.

הקבוצה קשורה עם מרבית הסוכנים הן בעסקי ביטוח כללי והן בעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח המבצעים את המכירות של הקבוצה. הסוכנים אינם בלעדיים ורובם עובדים גם עם חברות ביטוח נוספות. קיים גרעין של סוכנים המזוהים באופן מובהק עם הקבוצה. סוכני הקבוצה פועלים לפי תעריפים והנחיות חיתום שהקבוצה מפיצה מעת לעת בתחומי הפעילות השונים.

בחודש אוגוסט 2004 פרסם המפקח חוזר בדבר התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח, שמטרתו להבהיר את הוראות סעיף 30 לחוק הפיקוח, המחייב הכללת מספר תניות בהסכם התיווך שבין המבטח לבין הסוכן הנוגעות לגביית דמי הביטוח והעברתם למבטח וכן לקבוע נהלי עבודה מחייבים לטיפול בדמי הביטוח הנגבים ממבטחים באמצעות סוכן הביטוח עבור המבטח. בחודש ינואר 2010 פורסמה טיוטת חוזר שנייה שעניינה התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון, טיוטת החוזר נועדה להחיל את הוראות חוזר הביטוח הנ"ל בשינויים המתחייבים, על כל התקשרות בין יועץ פנסיוני וסוכן ביטוח עם גוף מוסדי, ראה גם סעיף 7.2.15(25) לעיל.

בתחומי ביטוח כללי וחיסכון ארוך טווח, הקבוצה פועלת באמצעות חמישה מחוזות המרוכזים בארבע ערים מרכזיות בארץ (תל אביב - שני סניפים, חיפה, ירושלים וראשון לציון), כאשר כעיקרון הסוכנים משויכים למחוזות בהתאם למיקומם הגיאוגרפי.

¹³ יצוין, כי ההחלפה נעשתה משיקולים טכניים של רשות המיסים.

מערך הסוכנים בביטוח כללי

בענפי ביטוח כללי, העמלה לסוכנים משולמת, במרבית הענפים, כאחוז מפרמיה נטו שנתית וחלקם מפרמיה ברוטו שנתית. העמלה משולמת באופן חד פעמי, בפוליסות המשולמות באמצעות הוראות קבע ובכרטיסי אשראי, כאשר מתקיימת התחשבות עם הסוכן בגין ביטולי פוליסות. שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי ענפי הביטוח השונים ולעיתים אף בהתחשב ברווחיות תיק הביטוח של הסוכן. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן. נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עימו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

מערך הסוכנים בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

בביטוח חיים מפעילה הקבוצה את סוכניה באמצעות מערך מחוזות מכירה ושירות כנזכר לעיל. במסגרת המחוזות פועלים מפקחי רכישה (שהינם לרוב עובדי הקבוצה) אשר מתפקידם לפקח על פעילות הסוכנים ובכלל זה ייעוץ והכוונה לסוכני הביטוח שתחת פיקוחם.

עבור שירותי התיווך של הסוכנים משולמות עמלות בשיעורים משתנים, בכסף או בשווה כסף, כאשר שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי המוצר ובחלקו מותנה בהיקף התפוקה של הסוכן ולעיתים גם ברווחיות תיק הביטוח שלו. נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן אין סוכן שהיקף הפעילות עימו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

לתיאור נוסף של מערך הסוכנים בביטוח חיים ותגמולם, ראה סעיף 3.5.2 לעיל.

מערך הסוכנים בתחום המוצרים הפיננסיים

אחד מערוצי השיווק של מנורה מבטחים ניהול תיקים הינו שיווק והפצה באמצעות הפניה של לקוחות פוטנציאליים לחברה על ידי סוכני ביטוח של הקבוצה.

7.7.2 שיווק ביטוח חיים וביטוח מבנה אגב מתן הלוואות לדיור

הקבוצה התקשרה עם בנק וסוכנות ביטוח בבעלותו למכירת פוליסות לביטוח חיים וביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור בסניפי הבנק, בכפוף להסדרים שקבע המפקח לעניין זה.

7.7.3 סוכנויות ביטוח

נכון למועד הדוח, לקבוצה סוכנות ביטוח בשליטתה (אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ), הפעילה בתחומי ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח וכן בתחום ביטוח בריאות. כמו כן, במסגרת רכישת שומרה רכשה הקבוצה גם את סיני סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "סיני סוכנות לביטוח") סיני מורשי חיתום (1989) בע"מ (להלן: "סיני מורשי חיתום") הפועלות בתחומי הביטוח הכללי, ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

ביום 4.1.2011, לאחר תאריך המאזן, חתמה סיני מורשי חיתום על הסכם לרכישת פעילות סוכנות הביטוח "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול ביטוח", בבעלותם של שני סוכני ביטוח (להלן: "הסוכנים" ו"הסוכנות הנרכשת", בהתאמה). הרכישה כללה את תיקי הביטוח והמוניטין של הסוכנות הנרכשת ושל הסוכנים. הרכישה מומנה באמצעות הלוואה מחברת מנורה מבטחים בסך של 22 מיליוני ש"ח.

כמו כן באותו מועד, רכשה סיני מורשי חיתום את הפעילות, הרכוש והמוניטין של חברת "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול בע"מ" שבבעלות הסוכנים.

ביום 21.2.2011 הסוכנות שינתה את שמה ל"ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ".

7.8 רכוש קבוע ומתקנים

7.8.1 להלן פירוט הנכסים המשמשים לפעילות הקבוצה:

משרדי הקבוצה, למעט מנורה מבטחים פנסייה, המחוזות, אורות ושומרה, מרוכזים בעיקר במתחם אחד ברחוב אלנבי בתל-אביב בשני מבנים צמודים בבעלותה בשטח מצטבר של כ- 11,500 מ"ר. אחד המבנים הינו בן 17 קומות ו-3 חניונים תת קרקעיים, כאשר הקבוצה מאכלסת לצרכיה כ-11 קומות במבנה וחלק יחסי מוסכם בחניונים. שאר המבנה בבעלות ובחזקת גורמים אחרים.

המבנה כולו מנוהל באמצעות חברת ניהול, חצרון חברה להשקעות בע"מ, בבעלות משותפת (במישרין או בעקיפין), של בעלי הבניין. החניון בבניין מתופעל ומנוהל גם הוא באמצעות חברה, חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ, בבעלות משותפת של בעלי הבניין כאמור.

לקבוצה 5 מחוזות המצויים מחוץ למבנים הנ"ל, בהם מועסקים עובדי המחוזות. מחוז ירושלים (בשטח כולל של כ- 1,000 מ"ר) ממוקם במבנה הנמצא בבעלות החברה ומנורה נכסים והשקעות, מחוז ת"א והמרכז ומחוז סוכנויות הנמצאים במבנה שכור במרכז ת"א (בשטח של כ- 2,500 מ"ר), מחוז בראשון לציון (בשטח של כ- 1,000 מ"ר) ממוקם במבנה שהחברה שוכרת מגורם חיצוני ומחוז חיפה נמצא במבנה שהחברה שוכרת מגורם חיצוני (בשטח של כ- 1,000 מ"ר). בנוסף, החברה שוכרת משרדים בשטח של כ- 1,000 מ"ר במבנה נפרד, עבור עובדי אגף מערכות מידע.

בנוסף, מחזיקה הקבוצה נכסי מקרקעין אחרים בעיקר באזור המרכז (מבני משרדים וקרקעות), המושכרים בחלקם לגורמים חיצוניים. בתחילת שנת 2009, השלימה החברה רכישה של בניין בן 400 מ"ר, הסמוך למשרדי החברה. הבניין מצטרף לשני מגרשים סמוכים שנרכשו בעבר.

בשנת 2011 מתעתדת הקבוצה לשכור שטח של כ- 3,000 מ"ר לצורך הגדלת משרדיה ובמקביל לסיים את תקופת השכירות במבנה שנשכר עבור עובדי אגף מערכות מידע הנ"ל.

מנורה מבטחים פנסיה שוכרת את משרדי ההנהלה (הממוקמים ברמת גן), בשטח כולל של כ- 4,000 מ"ר, ואת משרדי החטיבות העסקיות ולשכות השירות ממשכירי נכסים, בשטח כולל של כ- 2,000 מ"ר, בתמורה לדמי שכירות ותשלומים נלווים נוספים עבור חניות, דמי אחזקה וארנונה.

בבעלות שומרה נדל"ן 100% מבניין משרדים בן כ- 2,000 מ"ר ("בית סיני") ברחוב הסיבים 13 פתח-תקווה. חלק מבית סיני משמש את החברה לשימושה העצמי, וחלק לשכירות חופשית. כמו כן, בבעלותה 50% מבניין משרדים בין כ- 3,000 מ"ר ("בית שומרה") ברח' הסיבים 23 פתח-תקווה. בחלק מבניין זה יושב מטה החברה וכן מחוז מרכז של החברה, ושאר הבניין מושכר בשכירות חופשית. עם רוכש המחצית השנייה בבית שומרה נחתמו הסכמי שיתוף המותירים את ניהול הבית בידי שומרה נדל"ן.

בנוסף, רכשה שומרה נדל"ן, במהלך שנת 2009, נכס בחיפה המשמש את סניף חיפה של החברה וזאת בשטח כולל של כ- 250 מ"ר.

בבעלות סיני סוכנות לביטוח, זכויות בנכס המשמש כחלק ממשרדי סיני סוכנות לביטוח בפתח תקווה והיא משתמשת בו לצרכיה ומשכירה חלק ממנו לסוכנים הקשורים עמה. כמו כן, לסיני סוכנות לביטוח בעלות מלאה בנכס המשמש כמשרד בחדרה. רישום הבעלות על הנכס, על שמה במשרדי הרישום טרם בוצע, ואולם, לזכותה רשומה הערת אזהרה על הנכס.

7.8.2 החל משנת 2004 עברה החברה לרכישה עצמית של צי הרכב שבשימושה. נכון ליום 31 בדצמבר 2010 עומד צי הרכב של הקבוצה על כ- 282 כלי רכב לעומת כ- 272 כלי רכב בשנת 2009; לחברה הסכם מסגרת לליסינג תפעולי של צי הרכב, אשר החל משנת 2004 לא הופעל יותר, לגבי רכבים חדשים. היקף ההתקשרות החודשי בהסכם השכירות התפעולית, נכון ליום 31 בדצמבר 2009, אינו מהותי. בנוסף, למנורה מבטחים פנסיה הסכמי ליסינג לתקופה של עד 36 חודשים, ממועד תחילת השכירות, לכל מכונית. דמי הליסינג לשנת 2010 עומדים על סך של כ- 2.9 מיליוני ש"ח (כולל מע"מ) והסכום הצפוי לשנת 2011 מסתכם לסך של 3.1 מיליוני ש"ח (כולל מע"מ).

7.8.3 עלות הרכוש הקבוע

עלותו המופחתת של הרכוש הקבוע של פעילות כלל הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2010 הינה כ- 196 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 181 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2009. בשנת 2010 השקיעה החברה כ- 50 מיליוני ש"ח ברכוש קבוע לעומת סך של כ- 25 מיליוני ש"ח בשנת 2009. לפרטים נוספים ראה באור מס' 6 לדוחות הכספיים.

7.9 עונתיות

7.9.1 ביטוח חיים

להלן טבלה המציגה את התפלגות הפרמיות ברוטו בתחום ביטוח החיים וחסכון ארוך טווח לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2009		נתונים לשנת 2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
24%	450,426	23%	465,757	רבעון ראשון
24%	434,198	25%	503,729	רבעון שני
				רבעון
25%	453,199	24%	480,190	שלישי
27%	489,909	28%	551,838	רבעון רביעי
100%	1,827,732	100%	2,001,514	סה"כ

בדרך כלל, קיימת מגמה של גידול בדמי ביטוח ברבעון הרביעי של השנה, וזאת, בין היתר, כתוצאה מרצון המבוטחים למצות את הטבות המס המחושבות על בסיס שנתי. בשנת 2006 החלה הקבוצה, כחלק ממהלך של מיצוי פוטנציאל הסינרגיה בין הענפים השונים בתחום ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך, להפיץ באמצעות סוכניה את כלל המוצרים הקיימים בקבוצה בתחום זה. כתוצאה מכך, חלק מהגידול במכירות שהגיעו לקבוצה נותבו על ידי הלקוחות לענפי הפנסיה והגמל וזאת על חשבון דמי ביטוח בביטוח חיים.

7.9.2 ביטוח כללי

להלן טבלה המציגה את התפלגות הפרמיות ברוטו במגזר הביטוח הכללי לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2009		נתונים לשנת 2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
31%	716,055	30%	691,106	רבעון ראשון
23%	528,151	23%	532,073	רבעון שני
24%	540,372	24%	544,944	רבעון שלישי
22%	493,240	22%	511,164	רבעון רביעי
100%	2,277,818	100%	2,279,287	סה"כ

בביטוח כללי הפרמיה הנרשמת ברבעון הראשון היא הגדולה ביותר, וזאת בשל נטייתם של עסקים לחדש את ביטוחיהם (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות ורכוש) בתחילת השנה התקציבית.

בביטוח כללי מנגנון עתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה על עונתיות המחזור על הרווח.

7.9.3 קרנות פנסיה

ככלל, לא קיימת עונתיות בגביית דמי הגמולים לקרנות הפנסיה. יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים גבוה יותר, וזאת, בעיקר, לאור תשלומים חד-פעמיים אשר משולמים על ידי המעסיקים לעובדים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים. יצוין, כי העונתיות הקיימת אצל לקוחות מנורה מבטחים פנסיה בענפים מסוימים, אשר משפיעה על כמות העובדים באותם הענפים אינה משפיעה בצורה מהותית על התפלגות דמי הגמולים בחודשי השנה.

להלן התפלגות דמי גמולים רבעוניים:

מבטחים החדשה				
2009		2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
23%	826,791	22%	922,234	רבעון ראשון
24%	859,434	24%	996,515	רבעון שני
27%	968,508	26%	1,090,281	רבעון שלישי
26%	955,374	28%	1,144,686	רבעון רביעי
100%	3,610,107	100%	4,153,716	סה"כ

מבטחים משלימה				
2009		2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
17%	7,078	21%	10,517	רבעון ראשון
18%	7,516	25%	12,225	רבעון שני
25%	9,852	28%	14,049	רבעון שלישי
40%	16,286	26%	12,816	רבעון רביעי
100%	40,732	100%	49,607	סה"כ

7.10 נכסים לא מוחשיים

הקבוצה מנהלת מספר מאגרי מידע מאובטחים שנרשמו אצל רשם המאגרים, לרבות מאגר מידע נוכחות עובדים, משאבי אנוש, משרד ממוחשב, שכר, ביטוח חיים אופטי, ביטוח חיים, תביעות ביטוח חיים, כספים ספקים (כולל גבייה והנהלת חשבונות), הכוללים את כל המידע הרלבנטי לפי העניין, וכן מאגרי מידע בעניין העמיתים, הלוואות, תביעות גבייה, עמית קרנות הפנסיה ועיקולים והכול בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, כמפורט בסעיף 7.2.4 לעיל. רישום מאגרי המידע כמפורט לעיל הינו רישום שנתי, שהקבוצה פועלת לחידושו מדי שנה.

הקבוצה מנהלת פעילות אבטחת מידע בליווי חברה חיצונית ויועצים נוספים, על מנת להבטיח הגנה נאותה למאגרי הנתונים וכן על מנת לעמוד בהנחיות המפקח לעניין אבטחת מידע.

הקבוצה משתמשת בשם המותג מנורה מבטחים ובשומרה. לקבוצה ישנם מספר סימני מסחר רשומים אצל רשם הפטנטים וביניהם "מבטחים", "מנורה", "מנורה מבטחים" "שומרה חברה לביטוח בע"מ - משפחה ישראלית" ועוד.

7.10.1 מערכות מידע

הקבוצה משקיעה סכומים רבים במערכות המידע, המשמשות אותה לצורך התפעול והניהול השוטפים של עסקיה. בנוסף, דרישות רגולציה, ושינויים עסקיים מצריכים את החברה לשדרג את מערכות המחשב, ולהתאימן לניהול השוטף של עסקיה. בשנת 2010 השקיעה החברה 114 מיליוני ש"ח בפיתוח המערכות האמורות, לעומת סך של 62 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

ביטוח חיים - מערכת "טופז"

מערכת טופז הינה מערכת מידע מרכזית לניהול ותפעול מוצרי ביטוח חיים. המערכת מיועדת לשמש ככלי המרכזי בתפעול אגף ביטוח חיים. נכון לסוף שנת 2009 החלה החברה להפיק את כלל מוצריה (למעט חריגים בודדים) באמצעות מערכת זו. בפיתוח מודולים נוספים הושקעו כ- 27 מיליוני ש"ח בשנת 2010 וכ- 30 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

על בסיס פיתוח מערכת ביטוח חיים, פותחה מערכת תואמת לניהול ותפעול מוצרי פנסיה וגמל. מטרת המהלך היא יצירת פלטפורמה מיכונית אחידה לכל מוצרי תחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך. מהלך זה יאפשר איחוד תפעולי עתידי של התחום

הנ"ל. בנוסף לפיתוח המערכת כאמור כלל הפרויקט הסבת נתונים ופיתוח מודולים נלווים רבים. המערכת הוכנסה לתפעול מבצעי בחודש אוגוסט 2006. במהלך השנים פותחו מודולים נוספים למערכת. בשנת 2010 הושקעו כ- 15.7 מיליוני ש"ח ובשנת 2009 סך של כ- 12.5 מיליוני ש"ח.

7.10.2 אבטחת מידע

הקבוצה משקיעה משאבים בתחום אבטחת המידע לשמירת מידע פרטי ורגיש שלה ושל לקוחותיה, ובכלל זה בהתאם לדרישות הרגולטוריות של המפקח בנושא זה.

ההשקעה כוללת ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה, שיפור נושא האבטחה במערכות החברה, רכישת כלים שונים לביצוע מעקב ואוטוריזציה, פרויקט הפרדת רשתות, פרויקט SIM ועוד.

סה"כ ההשקעה בנושא זה, כ- 8.7 מיליוני ש"ח בשנת 2010 וכ- 6.5 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

7.11 הליכים משפטיים

הקבוצה הינה צד להליכים משפטיים, ובכלל זה תביעות ביטוחיות, תביעות ספקים ותביעות בנושאים שונים נוספים (בין כתובעת ובין כנתבעת), והכל במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

לתיאור ההליכים משפטיים נוספים, ובכלל זה תובענות ייצוגיות, ראה באור מס' 36 לדוחות הכספיים.

7.12 מימון

הקבוצה, למעט מנורה מבטחים פנסיה, מממנת את פעילותה באמצעים עצמיים, באשראי בנקאי ובאשראי חוץ בנקאי. לעניין מנורה מבטחים פנסיה ראה בסעיף להלן.

7.12.1 הלוואות הקבוצה ושיעורי הריבית (למעט מנורה מבטחים פנסיה)

1. להלן פירוט שיעור הריבית הממוצעת על הלוואות אשר אינן מיועדות לשימוש ייחודי בידי הקבוצה, בפילוח של אשראי לזמן קצר ואשראי לזמן ארוך ממקורות אשראי בנקאיים וחוץ בנקאיים אשר היו בתוקף משנת 2008 עד לשנת 2010:

שיעור ריבית ממוצעת להלוואות אשר אינן מיועדות לשימוש ייחודי:

שיעור ממוצע			הלוואות לזמן ארוך			הלוואות לזמן קצר			
31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2010	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2010	31 בדצמבר 2008	31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2010	
6.56%	6.58%	6.60%	44,472	37,020	26,278	-	-	-	מקורות בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	צמודים מקורות בנקאיים לא צמודים
4.73%	4.72%	4.81%	790,773	814,894	1,027,439	-	-	-	מקורות אחרים
4.83%	4.80%	4.86%	4.83%	4.80%	4.86%	-	-	-	שיעור ממוצע

בעניין זה, ראה גם באור מס' 23 לדוחות הכספיים.

2. לקבוצה מסגרות אשראי בבנקים בסך כ- 2,895 מיליוני ש"ח.

3. מתוך מסגרות האשראי של הקבוצה, כמפורט לעיל, מוקצה מסגרת אשראי לטובת מנורה מבטחים ביטוח בסך כ- 2,634 מיליוני ש"ח, עבור פעילות בנגזרות פיננסיות כחלק מפעילות ההשקעות השוטפת של הקבוצה. בנוסף, קיימות בתאגידים בקבוצה מסגרות לפעילות שוטפת בחשבונות בנקים שונים בהיקף של עד כ- 261 מיליוני ש"ח.

4. מנורה מבטחים פנסיה, במסגרת פעילותה השוטפת, מקבלת אשראי ספקים לטווח קצר בהיקף שאינו מהותי ואיננה נדרשת לאשראי לטווח ארוך.

7.12.2 גיוסי הון

לחברה, חברה בת בבעלותה המלאה - מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - "מנורה מבטחים גיוס הון") - אשר הוקמה לצורך גיוס הון באמצעות הנפקת כתבי התחייבות סחירים אשר תמורתם תופקד במלואה בחברה, וזאת כנגד כתבי התחייבות נדחים של החברה. בעבר, הנפיקה מנורה מבטחים גיוס הון כתבי התחייבות כאמור, אך לא בשנתיים אשר קדמו למועד פרסום דוח זה.

7.12.3 שטרי הון המהווים הון ראשוני מורכב

בחודש יולי 2010, הנפיקה החברה שטר הון נדחה לחברה האם, בסך של 170 מיליוני ש"ח ע.ג. שטר ההון הונפק לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר לחברה קיימת אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים ולאחר מכן, מדי חמש שנים. הריבית שתשולם על השטר הינה בשיעור של 5.3%, צמודה למדד. בחודש ספטמבר 2010 הנפיקה החברה לחברה האם שטר הון נדחה נוסף בסך 80 מיליוני ש"ח ע.ג., שטר ההון הונפק בפרמיה של כ- 3 מיליוני ש"ח, בתנאים זהים לשטר ההון שהונפק בחודש יולי 2010. שטרי ההון אושרו על ידי המפקח על הביטוח כהון ראשוני מורכב. הסך הכולל של ההון הראשוני המורכב עומד על 263,952 אלפי ש"ח.

7.12.4 כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני בחברה

בנוסף, לגיוסי ההון בשנת הדוח המפורטים בסעיף 7.12.2 לעיל, קיימים בחברה כתבי התחייבות נדחים נוספים (לא סחירים) אשר גויסו בהנפקות פרטיות למשקיעים מוסדיים. הסך הכולל של כתבי ההתחייבות הנדחים במנורה מבטחים ביטוח הוא 796,571 אלפי ש"ח, אשר מתוכם סך של 609,668 אלפי ש"ח מהווים הון משני נחות.

לפרטים נוספים ראה באור מס' 23 לדוחות הכספיים.

7.13 דירוג אשראי

בחודש מאי 2004 דירגה מידרוג בע"מ (להלן: "מידרוג") את יכולת החברה לעמוד בהתחייבויותיה כלפי בעלי כתבי ההתחייבות הנדחים שלה בדירוג אשראי של Aa2.

בחודש נובמבר 2005 דירגה מידרוג את איכות הניהול של מנורה מבטחים פנסיה, וזאת על ידי בחינת איכות ההון האנושי וחוזקה הפיננסי של החברה ה"ל, כמו גם את יכולותיה לנהל את הסיכונים אליהם היא עצמה חשופה ואת הסיכונים אליהם חשופים עמיתי "מבטחים החדשה". מידרוג העניקה לחברה המנהלת את הדירוג הגבוה ביותר - MQ1 - מבין סולם בן חמש דרגות דירוג של חברה מנהלת של גופי השקעה וחסכון (Investment Manager) (Quality Rating).

בנוסף, העניקה מידרוג ל"מבטחים החדשה" את הדירוג הגבוה ביותר - FR1 - מבין סולם בן חמש דרגות לדירוג קרנות פנסיה (Pension Fund Rating). דירוג FR1 משקף את העובדה כי לדעת מידרוג הקרן נשענת על גופים המוערכים כבעלי איכות גבוהה מאוד ורמת הסיכונים הספציפיים המגולמים בה נמוכים מאוד.

בחודש פברואר 2008 ולאחר מכן, בחודש ינואר 2011, ערכה מידרוג דוח מעקב דירוג של מנורה מבטחים פנסיה ושל "מבטחים החדשה" והותירה את הדירוגים האמורים על כנם.

נכון למועד דוח זה, כתבי ההתחייבות הנדחים של החברה (הן כתבי התחייבות אשר הונפקו על ידי החברה והן כתבי התחייבות אשר הונפקו על ידי מנורה מבטחים גיוס הון) מדורגים על ידי מדרוג בדירוג של Aa2 עם אופק יציב (דוח מעקב מעודכן מחודש מרס 2011).

7.14 מיסוי

לתיאור נושא המיסוי ראה באור מס' 20 לדוחות הכספיים.

7.15 יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע המובא להלן הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע איננו וודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בקבוצה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של הקבוצה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 9 להלן.

7.15.1 אסטרטגיה

רווחיות הקבוצה תלויה בעיקרה בתשואות שוק ההון. הדבר מקבל ביטוי בעסקי ביטוח כללי וביטוח חיים תלוי תשואה (לעניין פוליסות שהופקו עד שנת 2003) וכן בפוליסות מבטיחות תשואה אחרות. על מנת למתן את התלות האמורה הקבוצה שוקדת על פיתוח עוגנים עסקיים נוספים שאינם תלויים, לפחות לא באופן מובהק וישיר, בתשואות שוק ההון. כך פעלה הקבוצה בשנת 2004 לרכישת קרן הפנסיה מבטחים החדשה אשר מעבר לחשיבותה לסינרגיה של פעילות הקבוצה בתחום המוצרים הפנסיוניים, פעילותה וממילא תוצאותיה אינם מושפעים באופן מובהק מתשואות שוק ההון אלא מהכנסותיה בגין ניהול נכסי העמיתים הנגזרים מהיקף דמי הגמולים והנכסים שנצברו. בהמשך לאמור, הקבוצה תשאף, ככל הניתן, ובהתקיים הזדמנויות מתאימות, לפתח פעילויות נוספות ולעבות פעילויות קיימות שאינן תלויות במישורן ובאופן מובהק בתשואות שוק ההון.

7.15.2 אסטרטגיה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

7.15.2.1 ענף ביטוח חיים ובריאות

האסטרטגיה של הקבוצה בביטוח חיים:

- (1) שיפור השירות ומערכות הבקרה וניהול מערכת יחסים הוגנת עם קהל לקוחות הקבוצה.
- (2) שמירה על רווחיות פעילות ביטוח חיים תוך מיקוד במכירת מוצרים בעלי שיעור רווח גבוה ובפרט פוליסות ריסק ובריאות.
- (3) שימור לקוחות הקבוצה תוך צמצום היקף ביטולי פוליסות ופדיונות.
- (4) הרחבת סל המוצרים והשירות ללקוחות "הגיל השלישי".
- (5) פיתוח מוצרים חדשים בתחום הבריאות תוך מתן מענה מתקדם לצרכי המבוטחים בתחום הבריאות.

הפעילות שהקבוצה נוקטת כדי להשיג מטרות אלה הינה:

- (1) שיפור השירות ומערך היחסים עם סוכני החברה ולקוחותיה באמצעות הדרכה בנושאי שירות והטמעה יעילה ואפקטיבית של מערכות מידע מתקדמות לניהול פוליסות ביטוח חיים והסכמי פנסיה.
- (2) מקסום הסינרגיה בין החטיבות השונות של הקבוצה למינוף מכירות חדשות בתחום, תוך שימוש ביתרונות הקבוצה בתחום הפנסיה ובניהול נכסים.
- (3) הרחבת מכירות ביטוח חיים על ידי גיוס סוכנים, פיתוח מוצרים חדשים בפרט בתחום הבריאות ורענון המבנה הארגוני של מערך המכירות והשירות.
- (4) ביצוע מהלכים (לשימור הלקוח) תוך מתן מענה לטיפול בכספים בתום תקופת הביטוח והחיסכון וטיפול שיטתי ומוסדר בחובות של לקוחות.

(5) התמקצעות של הנהלת האגף לביטוח חיים ובריאות על ידי גיוס כוח אדם מוביל בענף ולימוד מקצועי ושיטתי של המנהלים את מערך הידע בביטוח חיים ובריאות וכן שיפור מיומנויות ניהוליות.

7.15.2.2 ענף קרנות פנסיה

היעד האסטרטגי ארוך הטווח של מנורה מבטחים פנסיה הינו להיות גורם מוביל בשוק החיסכון ארוך הטווח, הבולט באיכות השירות והמומחיות שהוא מספק ללקוחותיו, תוך חתירה לרווחיות גבוהה. במסגרת יעד אסטרטגי זה, החברה תפעל להרחבת מעגל המבוטחים בקרנות הפנסיה, שימור תיק הפנסיה הקיים, כניסה לעסקים חדשים תוך שמירה על רווחיות נאותה ומינוף הסינרגיה עם החברות שבקבוצה (מנורה מבטחים ביטוח ומנורה מבטחים פיננסים והחברות שבשליטתן).

המפה האסטרטגית של מנורה מבטחים פנסיה מבוססת על ארבעה רבדים עיקריים - רובד פיננסי, רובד הלקוחות, רובד התהליכים ורובד הלמידה והחדשנות.

הרובד הפיננסי מתייחס ליעדים של רווחיות, שווי תיק הפנסיה, נתח השוק בנכסים, נתח השוק בגבייה וחלקה של החברה בערוצי ההפצה.

רובד הלקוחות מתייחס לארבעה סוגי הלקוחות העיקריים של החברה - המבוטחים, המעסיקים, הסוכנים והבנקים. היעדים המתייחסים לרובד זה כוללים - רמת שירות, תשואות על הנכסים, מתן ערך מוסף על פני המתחרים, אמינות בניהול כספי הלקוחות וכד'.

רובד התהליכים מתייחס להיבטים הבאים - טכנולוגיה, שירות, שיווק ומכירות, מוצרים ורגולציה. היעדים המתייחסים לרובד זה כוללים - תמהיל מוצרים העונה לצרכי הלקוח, בנייה והטמעה של תפיסה שיווקית כוללת, תהליכי מכירה חדשניים, פיתוח פלטפורמות מכירה ושיווק ישירות מול לקוח הקצה, שירות המותאם לערוצי ההפצה, שירות פנים ארגוני תומך סינרגיה, מערכות תפעוליות תומכות ייעול ואמינות וכד'.

רובד הלמידה והחדשנות מתייחס למומחיות, תרבות של מצויינות בשירות, בניית תהליכי בקרה, התייעלות ארגונית וכד'.

להשגת היעדים האמורים, תפעל החברה, בין היתר, להרחבת מתן השירותים הפנסיוניים, בשירותי ניהול הסדר ובביטוחי מנהלים תוך מתן פתרונות כוללים לצורכי הלקוח ומימוש פוטנציאל הסינרגיה הקיים בקבוצה.

במסגרת הרחבת מעגל המבוטחים בקרנות הפנסיה, תפעל החברה למיקסום פוטנציאל המבוטחים המצטרפים מקרב המעסיקים הקיימים, לקרנות הפנסיה שבניהול החברה ולמוצרים נוספים של הקבוצה. בנוסף, תמשיך החברה בעריכת קורסי פנסיה לסוכני מנורה מבטחים ביטוח, לשם הרחבת מעגל המצטרפים החדשים לקרנות הפנסיה באמצעות סוכני הביטוח.

כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני והמשך השפעת הסכם פנסיית החובה, בשילוב החקיקה המאפשרת חיסכון פנסיוני ארוך טווח במסלול הקצבתי בלבד, פותחת בפני קרנות הפנסיה אפשרות לצירוף מבוטחים חדשים, אשר לא היו מבוטחים בעבר בקרנות פנסיה. משכך מקווה החברה להגיע לאוכלוסיה גדולה שהצטרפה בעבר למוצרים שנשלטו בידי התאגידים הבנקאיים בכובעם כיצרנים של מוצרי חיסכון ארוך טווח (ניהול קופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקרנות השתלמות). בהקשר זה פועלת החברה להקניית הכלים (ידע ומוצר) שיאפשרו למתווכים הרלבנטיים להתמודד באופן הטוב ביותר עם השינויים ויעניקו לצרכן את הפתרון האופטימאלי עבורו.

המידע המובא לעיל הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע אינו וודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בחברה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 9 להלן.

7.15.3 אסטרטגיה בביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי, נכון למועד הדוח, הגיעה הקבוצה לנתח שוק של כ-13%, והיא הפכה למבטח השלישי בגודלו בתחום הביטוח הכללי. המיקוד בשנת 2011 יהיה בשימור מעמדה כמבטח השלישי בגודלו בתחום הביטוח הכללי, בין היתר, תוך ניצול יכולותיה ואיכותה של שומרה והגדלת נתח השוק בעסקים גדולים. כמו כן תימשך מדיניות שיפור פיזור תיק הביטוח בין הענפים השונים ושיפור שיעור הרווחיות. צמיחת הקבוצה בתחום זה תגיע מהגדלת כמות הסוכנים העובדים עימה, תוך ניפוי סוכנים הפסדיים לאורך זמן. בתחום הטיפול בתביעות תמשיך הקבוצה להתמקד בשירות יעיל למבוטחים תוך הרחבת השימוש במערכות ממחושבות לייעול הטיפול בתביעות ובעבודה מול ספקים.

7.15.3.1 תחום פעילות ביטוח רכב חובה

בתחום זה מתכוונת הקבוצה להתמקד בפלח השוק של הנהגים המבוגרים יותר, מתוך כוונה לשמר ולשפר את הרווחיות בתחום. המודל התעריפי של הקבוצה מכוון לצורך השגת מטרה זו. ההימנעות מביטוחים קבוצתיים, בהם שיעורי הרווחיות מוטלים בספק, תימשך. בסך הכול מצפה הקבוצה לצמוח מעט מעל לקצב הצמיחה בשוק כך שנתח השוק שלה בתחום זה יגדל מעט בשנת 2011.

7.15.3.2 תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום הרכוש נמוך מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא להגדיל נתח זה.

7.15.3.3 תחום ביטוח כללי אחר

1. תחום פעילות ביטוח רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום הרכוש נמוך מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא להגדיל נתח זה.

הקבוצה תתמקד במקסום הגישה שלה ללקוחות, באמצעות הפתרונות השונים הקיימים בקבוצה, על מנת לצמוח בפלח שוק זה.

2. תחום פעילות ביטוח חבויות

ביטוחי הדירקטורים, ימשיכו להוות מוצר מרכזי בתיק ביטוח החבויות של הקבוצה, תוך מינוף התמחות הקבוצה בפלחי שוק ספציפיים בענף זה.

7.15.4 באשר לענפי החבויות האחרים תמשיך הקבוצה להציע פתרון ביטוחי מקיף למבוטחים, שיכלול ביטוחי רכוש וביטוחי חבויות.

7.15.5 בקרה

בכוונת הקבוצה להמשיך ולהשקיע משאבים לשיפור מערך הבקרה הכולל בקבוצה ובפרט באגפים העסקיים וכן לצורך חיזוק הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. השקעת המשאבים תהיה במונחי כוח אדם, כמו גם באמצעים מיכוניים ותוך הטמעה של מתודולוגיות מקובלות בתחום זה.

חלק ה': משטר תאגידי

8. משטר תאגידי

חלק זה ניתן על פי הוראות המפקח על הביטוח והוא מתייחס למבטחים בקבוצה בלבד.

8.1 כללי - ישיבות הדירקטוריון וועדותיו

להלן מידע בדבר ישיבות מליאת הדירקטוריון בשנת הדוח ומידע בדבר ועדות הדירקטוריון וועדות השקעות:

ועדות			דירקטוריון		
מספר ישיבות ¹⁵	מספר החברים בוועדה	סוג הוועדה	מס' דירקטורים משתתפים	מספר ישיבות ¹⁴	שם החברה
16	17 3-4	ביקורת	16 בין 6 ל- 9	16	מנורה מבטחים ביטוח
26	18 5	השקעות תלויות תשואה			
17	3	השקעות שאינן תלויות תשואה			
10	19 2-3	מאזן ו- solvency II			
5	20 3	תגמול			
19	3	אשראי ²¹			
7	3	ביקורת	22 בין 7 ל- 8	9	מנורה מבטחים פנסיה

¹⁴ לא כולל החלטות בכתב.

¹⁵ לא כולל החלטות בכתב.

¹⁶ עד ליום 29.05.10 מנה דירקטוריון החברה תשעה חברים. ביום 30.05.10 בשל פטירתו של מר יעקב סגל (ז"ל) מנה דירקטוריון החברה שמונה חברים. ביום 19.07.10 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור בחברה, וממועד זה מנה הדירקטוריון תשעה חברים. ביום 17.10.2010 פרש מר מנחם גורביץ מדירקטוריון החברה וביום 01.11.2010 פרש מר גדליה דורון מדירקטוריון החברה. בהתאם, נכון ליום 31.12.2010 מנה דירקטוריון החברה 7 חברים. לאחר תאריך המאזן, ביום 6 בינואר 2011, מונה מר יעקב רוזן לדירקטור בחברה. החל ממועד זה מונה הדירקטוריון 8 חברים.

¹⁷ עד ליום 29.05.10 מנתה ועדת הביקורת של החברה ארבעה חברים. ביום 30.05.10, בשל פטירתו של מר יעקב סגל (ז"ל) מנתה הוועדה 3 חברים. ביום 19.07.10 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור וחבר ועדות ביקורת ומאזן בחברה. החל ממועד זה מונה ועדת הביקורת ארבעה חברים.

¹⁸ ביום 24.4.10 הסתיימה כהונתה של ה"ה ציפי סאמט ובמקומה מונה ה"ה אמיר גבע לחבר ועדה. ביום 19.11.10 סיים ה"ה חזי צאיג את כהונתו ובמקומו מונה ה"ה גד הקר לחבר ועדה. נכון ליום 31.12.2010 ולמועד פרסום הדוח, מכהנים בוועדת השקעות תלויות התשואה של החברה חמישה חברים.

¹⁹ עד ליום 29.05.10 מנתה הוועדה שלושה חברים. ביום 30.05.10, בשל פטירתו של מר יעקב סגל (ז"ל) מנתה הוועדה באופן זמני 2 חברים. ביום 19.07.10 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור וחבר ועדות ביקורת ומאזן בחברה. החל ממועד זה מונה ועדת המאזן שלושה חברים.

²⁰ ביום 31.05.10 מונה מר כוכי בן-גרא (דח"צ) במקומו של מר יעקב סגל (דח"צ) (ז"ל). ביום 01.11.10 מונה ה"ה ארי קלמן וערן גריפל לחברים בוועדה, במקומם של ה"ה מנחם גורביץ וגדליה דורון, אשר פרשו מדירקטוריון החברה.

²¹ ועדת האשראי הינה ועדה משותפת לחברה (להתחייבויות תלויות תשואה והתחייבויות שאינן תלויות תשואה), למנורה מבטחים פנסיה, לשומרה חברה לביטוח בע"מ וכן למנורה מבטחים גמל (חברה קשורה של החברה). הישיבות המצוינות לעיל לגבי כל חברה הינן ישיבות משותפות. במהלך שנת 2010 לא חל שינוי בהרכב הוועדה.

²² ביום 4.2.2010 החליפה הגב' נדין בודו טרכטנברג את הגב' ציפי סמט שסיימה את כהונתה כדירקטורית חיצונית (לרבות החלפתה כחברה בוועדת הביקורת). עד ליום 1.11.10 מנה דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה שמונה חברים. ביום 1.11.2010 עם כניסתה לתוקף התפטרותו של מר גדליה דורון, מנה דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה 7 חברים. ביום 4.11.2010 מונה מר מוטי רוזן ומר ראובן שיף כדירקטורים במנורה מבטחים פנסיה. ביום 7.11.2010 נכנסה לתוקף התפטרותו של מר מנחם גורביץ וביום 19.11.2010 סיים מר חזי צאיג את כהונתו כדירקטור חיצוני. ביום 16.12.2010 מונה מר אילן סגל והחל מיום זה שוב מונה הדירקטוריון 8 חברים.

26	23	5	השקעות תלויות תשואה		
1	3		מעקב אחר מקבלי פנסיית נכות		
17	3		אשראי		
9	4	3	ביקורת	24	14
14	3		השקעות שאינן תלויות תשואה		
4	26	4	מאזן		
17	3		אשראי ²⁷		
3	3		Solvency II		

8.2 ועדות דירקטוריון

במבטחים שבקבוצה קיימות ועדות דירקטוריון שונות כמפורט בטבלה לעיל שתפקידיהן העיקריים הינם:

8.2.1 ועדת ביקורת

ועדת הביקורת אמונה על בדיקת ליקויים בניהול העסקי של החברה, אישור תוכנית העבודה השנתית והרב שנתית של מערך ביקורת הפנים, דיון בנושאים המפורטים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז-2007, זאת, בין היתר, תוך השענות על דוחות המבקר הפנימי והתייעצות עימו ועם רואה החשבון המבקר של החברה ומתן המלצות לדירקטוריון בדבר הדרכים לתיקון ליקויים שנמצאו ומעקב אחר ביצוע תכנית הביקורת ויישום ממצאי הדוחות של מבקר הפנים. בנוסף, ועדת הביקורת דנה ומחליטה בעסקאות של החברה הטעונות אישורה לפי כל דין.

ועדת הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה מכהנת בתפקידה משנת 2004, לנוכח הוראה בנושא זה הקבועה בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 ("תקנות קופות הגמל"). ועדת הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה מכהנת גם כועדת מעקב אחר מקבלי פנסיית נכות, הפועלת בהתאם להוראות הממונה בנושא זה. בנוסף, ועדת הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה דנה בנאותות הביקורת על הדוחות הכספיים ובחוות דעתו של רואה החשבון המבקר לעניין אותם דוחות לפני הגשתם לאישור הדירקטוריון.

8.2.2 ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו)

לחברה ועדת השקעות נוסטרו שמונתה בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות דרכי ההשקעה. ועדת ההשקעות נוסטרו הינה ועדה לניהול ההשקעות הנובעות מסוגי ההתחייבויות שאינן נובעות מהתחייבויות תלויות תשואה.

²³ בחודש אפריל 2010 מונה אמיר גבע לחבר בוועדה ובחודש נובמבר 2010 החליף מר גד הקר את מר חזי צאיג שסיים את כהונתו. נכון להיום למועד פרסום הדוח, מספר חברי הוועדה עומד על חמישה.

²⁴ עד ליום 28.1.2010 מנה דירקטוריון החברה 8 חברים. ביום 28.1.2010 פרש מר יוסי וינשטוק מדירקטוריון החברה ומוועדת המאזן בה כיהן כחבר (וכן מתפקידו כמנכ"ל החברה), ומיום זה ועד ליום 2.5.2011 מנה הדירקטוריון 7 חברים. ביום 2.5.2011 אושר מינויו של מר דן יצחקי, המכהן גם כמנכ"ל החברה, לדירקטור והחל מיום זה מונה דירקטוריון החברה 8 חברים.

²⁵ אחת מתוך ה-14 ישיבות נערכה כשיבה טלפונית.

²⁶ עד ליום 28.1.2010 מנתה וועדת המאזן 6 חברים. ביום 28.1.2010, פרש מר יוסי וינשטוק מחברותו בוועדה, לאחר שפרש מדירקטוריון החברה ומתפקידו כמנכ"ל, והחל מיום זה מונה הוועדה 5 חברים.

²⁷ ראה הערה 26 לעיל.

תפקידי הוועדה, בין היתר, הם קביעת מדיניות ההשקעות במסגרת מדיניות ההשקעות הכוללת של התאגיד כפי שקבע הדירקטוריון; אישור סוגי עסקאות מסוימות טרם ביצוען, ושעורי אחזקה בנכסי השקעה שונים, קביעת נהלי השקעה, בקרה ומעקב לגבי יישום מדיניות ההשקעה שנקבעה.

8.2.3 ועדות השקעות תלויות תשואה (פנסיה ומשתתפת)

לחברה ועדת השקעות משתתפת שמונתה בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות דרכי ההשקעה. תפקידי הוועדה הינם, בין היתר, קביעת מדיניות ההשקעות של הכספים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון ובפרט קביעת מדיניות ההשקעה למסלולי ההשקעה השונים שבפוליסות המשתתפות ברווחים; אישור עסקאות מסוימות טרם ביצוען, ושעורי אחזקה בנכסי השקעה שונים; החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים שונים המוחזקים במסגרת ההשקעות כאמור; קביעת נהלי השקעה, בקרה ומעקב לגבי יישום מדיניות ההשקעה שנקבעה.

למנורה מבטחים פנסיה ועדת השקעות שמונתה בהתאם להוראות חוק קופות גמל (ופעלה לפני חקיקת החוק האמור מכוח הוראות דומות בתקנות קופות הגמל). תפקידי הוועדה דומים לאלו שפורטו לעיל, בכל הנוגע לקופות הגמל שבניהולה של מנורה מבטחים פנסיה ולמסלולי ההשקעה שבהן.

כיום, מונות הוועדות חמישה חברים, אשר זהותם זהה בכל הוועדות, מתוכם ארבעה נציגי ציבור. הוועדות מקיימות ישיבות משותפות. יצויין, כי האמור רלבנטי אף למנורה מבטחים גמל, חברה קשורה של החברה.

8.2.4 ועדת אשראי משותפת

בהתאם להוראות חוזרי המפקח מחודש אוגוסט 2007, שעניינם ניהול סיכונים אשראי אגב פעילות השקעות והעמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים - תשתית לתמיכה ניהולית מקצועית ותפעולית, ובהמשך להמלצת ועדות ההשקעה, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה את הרכב ועדת האשראי המשותפת לחברה (להתחייבויות תלויות תשואה ולהתחייבויות שאינן תלויות תשואה), למנורה מבטחים פנסיה ולשומרה (וכן למנורה מבטחים גמל, חברה קשורה של החברה). הוועדה אחראית על אישור מראש של העמדת אשראי אגב פעילות השקעות אשר אינו אשראי מוחרג, בהתאם לסמכויות שהוקנו לה ועל פי מדיניות האשראי שאושרה בוועדות ההשקעה ובדירקטוריונים של הגופים המוסדיים.

8.2.5 ועדת מאזן ו-Solvency II

בשנת 2007 מינו דירקטוריון החברה ודירקטוריון שומרה ועדות מאזן, בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), תשס"ז-2007 וחוק החברות. תפקידי הוועדות הינם, בין היתר, לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה, לפי העניין, ובכלל זה חוות דעתו של הר"ח המבקר, נאותות הדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית, שלמות הגילוי וסקירת הבקורות הפנימיות.

בהתאם לחוזר הפיקוח מחודש יולי 2008 בנושא היערכות ל-Solvency II, הסמיק דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח, בחודש אוקטובר 2008, את ועדת המאזן של החברה להיות אחראית על פיקוח ובקרה על תהליך היערכות החברה ליישום דירקטיבת Solvency II. הוועדה מתכנסת מעת לעת, לפי הצורך, מספר פעמים בשנה, ובפרט במסגרת הדיון בדוח הכספי החצי שנתי ובד"ח התקופתי. הוועדה מדווחת לדירקטוריון לפי הצורך.

בחודש אוגוסט 2008 הסמיק דירקטוריון שומרה ועדת Solvency II, המונה 3 חברי דירקטוריון, ביניהם דח"צ אחד, אשר תתכנס מעת לעת, לפי הצורך, מספר פעמים בשנה.

8.2.6 ועדת תגמול

בחודש יולי 2007 מינה דירקטוריון החברה ועדת תגמול. תפקידי הוועדה הינם, בין היתר, לייעץ לדירקטוריון בנושאים הנוגעים למדיניות השכר בחברה וכן בתנאי העסקה של נושאי משרה.

8.3 קצין ציות

על אף כי ההסדר התחיקתי החל על הגופים המוסדיים בקבוצה איננו מחייב מינוי של קצין ציות (Compliance Officer) מינו הגופים המוסדיים בקבוצה קציני ציות, כמפורט להלן.

מנורה מבטחים ביטוח

הנהלת מנורה מבטחים ביטוח פועלת להטמעת הוראות הדין באמצעים שונים. הוראות רגולטוריות הנוגעות לפעילותה של מנורה מבטחים ביטוח כמבטח מופצים לראשי האגפים והתחומים הרלבנטיים הפועלים ליישומן בדרכים שונות לרבות באמצעות קביעת נהלים ובקורות לבחינת יישומן וכן באמצעות הדרכות והכשרות לעובדים. במהלך שנת 2009 הוחל בהטמעה של מערכת מיכונית שתתמוך בפעילות האמורה. ראש תחום עסקים ומוצרים באגף ביטוח חיים, במנורה מבטחים ביטוח משמש כאחראי על מילוי חובות החברה בתחום הלבנת הון. מנהל מחלקת סיכוני אבטחת מידע בחברה משמש כממונה על אבטחת מידע לצורך יישום הוראות בתחום אבטחת המידע ככלל ובפרט בנושא הגנת הפרטיות.

בחודש דצמבר 2010, מינתה מנורה מבטחים ביטוח את עו"ד רונה לרר לקצינת ציות, בהיקף משרה מלא, ובכפיפות ישירה לחבר הנהלה האחראי, בין היתר, לתחומי האו"ש ורגולציה. עו"ד לרר הינה בעלת רישיון עריכת דין ורישיון משווק השקעות מטעם רשות ני"ע, וכיהנה משנת 2008 כבקירת סיכונים וקצינת ציות של מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ, חברה קשורה של החברה, וכן כבקירת סיכונים של אגף ביטוח חיים ובריאות, בשנת 2009 עד למינויה כאמור. בנוסף, עסקה בעבר בביקורת חקירתית. במסגרת תפקידה, קצינת הציות מפקחת על עמידת החברה ועובדיה בהוראות הדין ופועלת לאיתור "סיכוני ציות", ניטורם וטיפול בהם באמצעות ביצוע בקורות ציות במסגרת תכנית עבודה מוסדרת. מחלקת הציות מונה 2 עובדים נוספים, מלבד קצינת הציות. עו"ד לרר משמשת גם כממונה על קיום הוראות הדין ובקירת סיכונים במנורה מבטחים גמל ובמנורה מהנדסים.

מנורה מבטחים פנסיה

בחודש נובמבר 2010 מינתה מנורה מבטחים פנסיה את עו"ד ענת יהב כקצינת הציות במקומה של עו"ד הילה בן חנוך לוי שסיימה את עבודתה בחברה. עו"ד יהב מועסקת כעו"ד בלשכה המשפטית של מנורה מבטחים פנסיה מחודש יוני 2009, והיא מכהנת כקצינת הציות במקביל לביצוע תפקידים אחרים במסגרת הלשכה המשפטית במנורה מבטחים פנסיה. במסגרת תפקידה, קצינת הציות פועלת כדי לסייע לדיקטוריון מנורה מבטחים פנסיה ולהנהלת הפעילה להבטיח ציות מצד מנורה מבטחים פנסיה לכל דרישות הדין והוראות המינהל החלים על מנורה מבטחים פנסיה, תוך מתן דגש לפעילותה של מנורה מבטחים פנסיה מול לקוחותיה, ולצורך הקטנת ההסתברות להפרתן של הדרישות האמורות, גילוי מוקדם של הפרת דרישות כאלה, צמצום חשיפת מנורה מבטחים פנסיה ומנהליה לתביעות והפסדים כספיים, וכן שמירה על המוניטין של מנורה מבטחים פנסיה.

שומרה

בשלהי שנת 2006, קלטה שומרה אחראית רגולציה אשר מתפקידה ליישם ולהטמיע את ההוראות הרגולטוריות השונות. כמו כן, מינתה שומרה בחודש פברואר 2010 את עו"ד יוני רז, עוזר היועצת המשפטית, המשמשת גם כאחראית הרגולציה, כאמור, כקצין ציות בשומרה. מר רז הינו בעל רישיון עו"ד מחודש יוני 2009. קצין הציות מועסק בחברה במשרה מלאה, ואין לו עובדים הכפופים לו. במסגרת תפקידו נדרש קצין הציות של שומרה לבצע מעקב שוטף אחר עמידת שומרה בכל הוראות הדין, וזאת לפי תוכנית עבודה שנקבעה על ידי מנכ"ל שומרה והיועצת המשפטית. בנוסף, אחראי קצין הציות לתיאום בין המחלקות השונות בשומרה, לשם היערכות לעמידה בהוראות דין חדשות, לווידוא הכרתן של הוראות דין קיימות ויישומן בפועל במחלקות, במקביל לתחומי הפעילות המשתנים בחברה. מנהל מחלקת מערכות מידע בשומרה משמש כממונה על אבטחת מידע לצורך הבטחת יישום הוראות החוק בעניין הגנת הפרטיות והוראות המפקח בתחום זה. כמו כן, ההוראות הרגולטוריות השונות הנוגעות לפעילותה של שומרה כמבטחת מובאים, מעת לעת ועל פי הצורך, לידיעת דיקטוריון החברה, ובאופן שוטף להנהלתה ולראשי התחומים הפועלים להטמעתן, כל אחד לגבי התחומים שבאחריותו וזאת, בין היתר, באמצעות פרויקט כתיבת נהלים מקיף ובאמצעות התאמת מערכות המיכון של שומרה.

8.4 קוד אתי

בימים אלה, שוקדת הקבוצה על כתיבת והטמעת קוד אתי לקבוצה. במסגרת זו מתבצעות כיום הדרכות למנהלים ולעובדים.

חלק ו': ניהול סיכונים

9. ניהול סיכונים

9.1 מדיניות ניהול הסיכונים

לפירוט בנושא זה ראה באור מס' 34 לדוחות הכספיים השנתיים.

9.2 תהליכי העבודה

לפירוט בנושא זה ראה באור מס' 34 לדוחות הכספיים השנתיים.

9.3 דיון בגורמי סיכון

9.3.1 שינויים בשווקים הפיננסיים

סיכון זה נובע משינויים בשוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה מתנודתיות של גורמי השוק כגון ריבית, שער חליפין, שיעור האינפלציה, מדדי מניות ומרווחי אשראי. שינוי בגורמי סיכון אלה עלול להשפיע על שווי נכסי החברה, התחייבויותיה ושווי תיק הנכסים אותו היא מנהלת ובגינו היא גובה דמי ניהול. מרכיב משמעותי בהכנסות החברה נובע מהכנסות מדמי ניהול הנגזרות מהתשואה המושגת על הנכסים שבניהול החברה. חישוב דמי הניהול בחלק גדול מפוליסות ביטוח החיים מחושב כפונקציה של תשואה ריאלית שנתית ובתשואה ריאלית שלילית אף בחישוב רב שנתי. לאור זאת רווחיות החברה מושפעת באופן מהותי מהתשואה הריאלית המושגת על הנכסים שבניהולה. תשואה שלילית תפגע בהכנסות החברה בתקופה השוטפת ואף בתקופה עתידית עד להשגת תשואה ריאלית חיובית למבוטחים. בנוסף, קיימות פוליסות ביטוח חיים אשר שינוי בגורמי הסיכון האמורים משפיע על המרווח הפיננסי של החברה (הפער בין התשואה שאליה התחייבה החברה למבוטחים לבין התשואה שהחברה השיגה על נכסים אלו). השפעה נוספת של גורמי הסיכון הללו היא על היקף הנכסים שבניהול החברה. ירידה בהיקף הנכסים תשפיע על היקף דמי הניהול שהחברה גובה. לקבוצה חשיפה מוגבלת לסוגי נכסים מורכבים אשר מחיר השוק שלהם עשוי להיות מושפע ממשברי אשראי עולמיים או מקומיים. לתאריך הדוח החשיפה לסיכון זה הייתה זניחה.

9.3.2 שינויים ברמת יכולת הפירעון של גופים להם יש התחייבות לחברה

יציבותם וכושר ההחזר של גופים שונים עימם התקשרה החברה, כמו לוויים, מנפיקים, בנקים ומבטחי משנה עלולה להשפיע על ערך נכסיה. בעקבות המשבר הפיננסי והתדרדרותו למשבר ריאלי (בעיקר בעולם) חלה עלייה דרמטית בהסתברויות לחללות פירעון של גופים רבים. החברה תרחיב שימוש בכלים כמותיים על מנת להעריך סיכון זה בצורה טובה יותר.

9.3.3 סיכוני נזילות

החשיפה לסיכוני נזילות כוללת שלושה מרכיבים עיקריים. ראשית, אי הוודאות לגבי התזמון והגודל של התחייבויותיה הביטוחיות. שנית, החברה חשופה לסיכון הפדיון המוקדם המהווה אופציה בידי המבוטחים למשיכת הכספים שהפקידו בפוליסות ביטוח חיים מבטיח תשואה. מרכיב שלישי שמשפיע על סיכון הנזילות הוא קיום מסחר שוטף בבורסה לני"ע בתל אביב. הפסקת מסחר כללית ארוכה תפגע ביכולת החברה לממש את מרבית ני"ע שברשותה ותפגע באפשרות לשלם תביעות ללקוחותיה.

9.3.4 סיכון ביטולים

החברה חשופה לאפשרות מימוש אופציית הביטול של פוליסות בידי לקוחותיה. בעיקר בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח החברה חשופה לסיכון ניווד הכספים המתבטא בהחלטת לקוחותיה והציבור הרחב על העברת הכספים שבניהול החברה לגורמים מתחרים בשוק וכן על העברות כספים לקבוצה ממתחרים, כל זאת עקב שינוי טעמי הציבור הנובעים מאהבת סיכון או שנאת סיכון, רמת שירות וכדו'.

9.3.5 שינויים בגורמים הנתונים בבסיס תמחור ההתחייבויות

החברה מוכרת פוליסות ביטוח המכסות סיכונים שונים וביניהם סיכוני חיים, סיכוני בריאות, סיכוני חבויות וסיכוני רכוש. שכיחותם וחומרתם של אותם אירועים אשר החברה מכסה בפוליסות הביטוח - כגון מוות, נכות, נזקים ברכוש (כתוצאה מאסון טבע או יד אדם), אריכות חיים ועוד - הם גורמים שקשה לחזות את התפתחותם. הסיכון נובע מכך שהפרמיה שנגבתה על פוליסות הביטוח לא תספיק כדי לשלם את התביעות שייווצרו כתוצאה מהתממשותם של אותם סיכונים ביטוחיים.

9.3.6 אירועי קטסטרופה

אירועי קטסטרופה עלולים לפגוע במספר תחומי פעילות של החברה בו זמנית (עלייה פתאומית במספר וגובה התביעות בענפים השונים, ירידה בשווקים הפיננסיים ובנזילות) ולפגוע ביציבותה הפיננסית. לדוגמא: אסון טבע (רעידת אדמה), מלחמה או אירוע טרור גדול ומגיפה המונית. החברה מטפלת בסיכון זה בעיקר ע"י העברתו למבטחי משנה במסגרת חוזים שונים.

9.3.7 שינויים במצב המדיני

המצב המדיני והביטחוני של מדינת ישראל עשוי להשפיע על החברה בשני אופנים עיקריים. ראשית, שינויים בשווקים הפיננסיים כתוצאה מציפייה לאירוע מדיני-בטחוני שעלול להשפיע על שווי נכסי החברה והנכסים בניהולה. שנית, התרחשות האירוע עלולה לגרום להאטה כלכלית ולהגדלת תביעות בגין מקרים שהחברה מבטחת (כמו נזקים ברכוש ובנפש).

9.3.8 שינויים במצב הכלכלי-חברתי

שינויים במצב הכלכלי-חברתי (שאינם קשורים למצבה המדיני) ושפל כלכלי מקומי עלולים להשפיע על החברה בין היתר באופנים הבאים: ירידה במכירות, עליה בפדיון פוליסות ביטוח חיים, קופות גמל ויחידות השתתפות בקרנות נאמנות ועליה בהקף התביעות. בנוסף, ציפיות לשינויים כאלה עשויות להשפיע על השווקים הפיננסיים באופן מיידי.

9.3.9 שינויים רגולטוריים

שינויים בהוראות חוק, תקנות והנחיות הרגולטוריות השונות החלים על גופים מוסדיים כרוכים בהוצאות כספיות ליישומן כגון מערכות מידע וכוח אדם או משפיעים ישירות על הון החברה. להלן דוגמאות לשינויים רגולטוריים אשר משפיעים באופן ישיר על מצבה הכספי של החברה: (א) הגדלת דרישות ההון (ב) קביעת דרישות והמשפיעות על התפעול העסקי השוטף (ג) שינוי בחוקי מס החלים על החברה או על מוצריה (ד) שינוי בכללים לקביעת תעריפי ביטוח (ה) שינוי בנוסחאות לחישוב עתודה (ו) שינוי בעקרונות המוצרים הנמכרים (תוכניות הוניות, תוכניות לקצבה).

9.3.10 שינויים באקלים השיפוטי

עלות ההגנה כנגד תביעות, תשלום תביעות ושינוי באקלים השיפוטי (תקדימים משפטיים בנוגע למוצרים ביטוחיים) הם גורמים שטומנים בחובם אי וודאות ועשויים להשפיע על תוצאות החברה. החברה מודעת למגמה של ריבוי תובענות ייצוגיות עקב שכלולם של הכלים המשפטיים לביצוע תביעות אלה והתמחותם של עו"ד בהם, וכן במגמה מתפתחת של אישור תובענות מסוג זה. עקב כך, בכוונת החברה לעקוב אחר התפתחותן של תביעות מסוג זה, לנתח מאפייניהן הייחודיים, ולהעריך השלכתם המעשית על החברה, במטרה לנקוט בצעדים מונעים/מקלים.

9.3.11 שינויים בתנאי התחרות

התוצאות העסקיות תלויות ביכולת החברה לפעול בענף תחרותי. הן ענף הביטוח והן ענף ההשקעות לטווח ארוך עוברים שינויים רבים ולמעשה הופכים להיות תחרותיים יותר ויותר. החברות המתחרות בקבוצה אינן רק חברות ביטוח אלא גם קרנות פנסיה, קופות גמל וחברות ניהול השקעות. יכולת החברה לעמוד בדרישות הרגולציה, לעצב מוצרים חדשניים ולפתח יחסי עבודה תקינים עם מפיצים (סוכני ביטוח ויועצים בבנקים) קריטית להמשך רווחיות החברה.

9.3.12 שינויים בענף ביטוח המשנה העולמי

ביטוח משנה עשוי להגביל את צמיחת עסקי החברה. היות ואין לחברה שליטה על שוק ביטוח המשנה (רובו ככולו בחו"ל), אין ביכולתה להעריך את הזמינות והמחיר של ביטוח משנה. אין ביטחון כי מבטחי משנה יהיו מוכנים לקבל סיכונים ביטוחיים באותם תנאים הקיימים כיום. לפיכך, החברה עלולה לשקול חשיפה גדולה יותר בשייר או ויתור על עסקים - בשני המקרים הרווחיות עלולה להיפגע.

9.3.13 שינויים בהערכת העתודות

טעות או שימוש במודל לא מתאים בהערכת העתודות עשוי לפגוע ברווחיות (תנודתיות הרווח). מעת לעת, אופן חישוב הרזרבות נבדק וההנחות המשמשות להערכת התביעות העתידיות נבדקות גם הן מול הניסיון שנצבר בפועל ומתעדכנות במידת הצורך. כמו כן, מתקבלות, מעת לעת, הנחיות חדשות מהרגולטור לגבי אופן חישוב העתודות. סיכון המודל משפיע באותה מידה גם על נאותות התעריף. החברה מפרישה "פרמיה בחסר", ומסתמכת, כשניתן, על הערכות של מבטחי משנה להם ניסיון רב יותר, במטרה להקטין סיכון זה.

9.3.14 סיכונים תפעוליים כלליים

הסיכון התפעולי מתייחס להפסד שנובע מכשל או אי התאמה של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיות או כתוצאה מאירוע חיצוני לארגון. לדוגמא, פגיעה ביחסים עם סוכנים או מפיצים אחרים עלולה לגרום לירידה במכירות; מעילות והונאות בכספי החברה עלולות להביא להפסדים בלתי צפויים; פריצה למערכת מחשב עלולה לגרום להשבתת פעילות זמנית. כשלון בפיתוח והטמעת מערכות מחשב שמהוות את ליבת העסקים בקבוצה עלול לגרום להגבלת יכולת החברה בפיתוח מוצרים חדשים ומתן מענה הולם בשירות לקוחות החברה ולפגוע בפיתוח העסקי של החברה וברווחיותה.

9.3.15 אירוע חיצוני

התרחשות אירועים חיצוניים שאינם כלולים בתוכנית ההתאוששות מאסון (DRP) עלולים להשפיע על יכולת החברה לתפקד באופן אפקטיבי וכתוצאה מכך ייפגעו עסקיה.

9.4 טבלת גורמי סיכון

בטבלה הבאה מוצגים גורמי הסיכון שתוארו לעיל על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים וסיכונים מיוחדים לחברה, אשר דורגו, בהתאם להערכות הנהלת החברה, על פי השפעתם על עסקי החברה בכללותה - השפעה גדולה, בינונית וקטנה*:

הערות	דירוג הסיכון			תיאור הסיכונים
	השפעה גבוהה	השפעה בינונית	השפעה נמוכה	
				סיכונים ענפיים
				סיכונים ענפיים
9.3.1 סעיף		X		שינויים בשווקים הפיננסיים
9.3.2 סעיף		X		שינויים ברמת יכולת הפירעון של גופים להם יש התחייבות לחברה
9.3.3 סעיף			X	סיכונים נזילות
				סיכונים ענפיים
				סיכונים ענפיים
9.3.4 סעיף		X		סיכון ביטולים
9.3.5 סעיף		X		שינויים בגורמים הנתונים בבסיס תמחור ההתחייבויות
9.3.6 סעיף	X			אירועי קטסטרופה
9.3.7 סעיף		X		שינויים במצב המדיני
9.3.8 סעיף			X	שינויים במצב הכלכלי-חברתי
9.3.9 סעיף		X		שינויים רגולטורים
9.3.10 סעיף		X		שינויים באקלים השיפוטי
9.3.11 סעיף		X		שינויים בתנאי התחרות
9.3.12 סעיף			X	שינויים בענף ביטוח המשנה העולמי
9.3.13 סעיף			X	שינויים בהערכת העתודות
				סיכונים מיוחדים לחברה
9.3.14 סעיף	X			סיכונים תפעוליים כלליים
9.3.15 סעיף		X		אירוע חיצוני

9.5 עמדת הדירקטוריון בעניין אופן ניהול הסיכונים

בהתחשב בכל המתואר לעיל ובדוחות הכספיים השנתיים, לדעת הדירקטוריון, ניהול הסיכונים בחברה הינו סביר בנסיבות העניין.

מוטי רוזן
מנהל כללי

ארי קלמן
יו"ר דירקטוריון

תל אביב, 30 במרס 2011

פרק ב': דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

1	תיאור המבטח והסביבה העסקית	.1
1	1.1 תיאור החברה	
1	1.2 התפתחויות בתקופת הדוח	
2	1.3 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד	
6	2. המצב הכספי	.2
6	2.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים	
7	2.2 דיבידנד	
7	2.3 התחייבויות	
7	2.4 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים	
8	2.5 הרכב הכנסות בתקופת הדוח	
9	3. תוצאות הפעילות	.3
9	3.1 נתונים על פרמיות ביטוח לפי תחומים	
9	3.2 רווח (הפסד) נקי מתחומי פעילות	
10	3.3 רווח (הפסד) כולל מתחומי פעילות	
10	3.4 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח	
11	3.5 מידע כספי לפי תחומי פעילות	
18	4. גילוי בדבר ירידת ערך של נכסים פיננסיים	.4
19	4.1 מכשירי חוב	
19	4.2 מכשירים הוניים	
20	4.3 סה"כ מכשירי חוב ומכשירים הוניים	
20	5. תזרים מזומנים	.5
20	6. מקורות מימון	.6
21	7. גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים	.7
21	8. תשלומים לנושאי משרה	.8
22	9. גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד	.9
22	9.1 פרטי המבקר הפנימי	
22	9.2 דרך המינוי	
22	9.3 זהות הממונה על המבקר הפנימי	
22	9.4 תכנית עבודה	
23	9.5 היקף הביקורת הפנימית	
23	9.6 עריכת הביקורת	
23	9.7 גישה למידע	
23	9.8 דין וחשבון המבקר הפנימי	
23	9.9 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי	
24	9.10 תגמול	
24	10. גילוי בדבר התקדמות ההיערכות ליישום דירקטיבת SOLVENCY II	.10
24	11. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה	.11
25	12. הערכת בקרה פנימית על הדיווח הכספי ונהלים לגבי הגילוי	.12
25	12.1 סעיף 302 לחוק ה-SOX	
25	12.2 סעיף 404 לחוק ה-SOX	
26	13. אירועים לאחר תאריך מאזן	.13

26	ביטוח בריאות	13.1
26	רעידת אדמה ביפן	13.2
26	רכישת נכס - בנק לפיתוח התעשייה	13.3
26	תכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני	13.4
28	D&O - רכישת פוליסת מטרייה נוספת	13.5

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון לשנת 2010

דוח הדירקטוריון לשנת 2010 סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בתקופת הדוח. הדוח נערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998.

החברה כפופה להוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח") ולתקנות וצווים שהוצאו מכוחו, וכן להנחיות המפקח על הביטוח. התקנות כוללות הוראות בדבר ניהול עסקים של חברות ביטוח וביניהן תקנות ההון העצמי המינימאלי הנדרש מחברות ביטוח, תקנות ההשקעה, תקנות בדבר החזקת עתודות ביטוח ותביעות תלויות ודרכי חישובן, תקנות בדבר תוכנם, פרטיהם והעקרונות החשבונאיים לעריכתם של הדוחות הכספיים השנתיים והביניים והוראות שהוצאו מכח כל התקנות הנ"ל.

דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

1. תיאור המבטח והסביבה העסקית

1.1 תיאור החברה

1.1.1 בעלי מניותיה של החברה

החברה הינה חברה פרטית המוחזקת בידי מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים החזקות") שהינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. עיקר פעילותה של החברה וחברות הבנות שלה הינה בתחומי הביטוח והפנסיה. בעלי מניותיה העיקריים של מנורה מבטחים החזקות הינם נידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ כנהנה יחיד, והמחזיקים בכ- 61.86% ממניות מנורה מבטחים החזקות. יתרת מניות מנורה מבטחים החזקות מוחזקות בידי הציבור.

1.1.2 תחומי פעילותה של החברה

לתיאור תחומי הפעילות של הקבוצה ראה בפרק תיאור עסקי התאגיד וכן בסעיף 3.1 להלן.

1.2 התפתחויות בתקופת הדוח

1.2.1 ביקורת המפקח בנושא הלוואות מיוחדות

בחודש ספטמבר 2009, הודיע המפקח על הביטוח להנהלת החברה על כוונתו לערוך ביקורת בקשר להעברות רטרואקטיביות בין מסלולי השקעה שבוצעו במהלך שנת 2008 וכן בנושא הלוואות שניתנו על ידי החברה, לפני מספר שנים, ללא בטחונות מספיקים במועד מתן הלוואה, לרבות תפקוד האורגנים הרלבנטיים.

יצוין, כי בכל הנוגע לנושא ההעברות הרטרואקטיביות שנתגלו בפוליסות של מספר עובדים ו/או סוכנים, מדובר בסכומים לא מהותיים. באשר למשמעויות הכספיות הנוגעות להלוואות נשוא הבדיקה, יצוין, כי נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 יתרת הלוואות לפני הפרשה לחובות מסופקים בקבוצה עמדה על כ- 85 מיליוני ש"ח; כנגד הלוואות נצברו ערכי פדיון בפוליסות בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח; ויתרת הפרשה לחובות מסופקים בגין הלוואות עמדה נכון למועד האמור על סך של כ- 55 מיליוני ש"ח.

בחודש יולי 2010 התקבל במשרדי החברה דוח הביקורת מטעם המפקח על הביטוח בקשר עם הלוואות הנ"ל (להלן: "דוח המפקח"). דירקטוריון החברה קיים מאז מספר דיונים בדוח, ורשם לפניו את ממצאי דוח המפקח, הערותיו ומסקנותיו ואף שהוא חולק, על חלק גדול ומהותי מהם פעל לכך שהחברה תיישם את הנחיות

המפקח כפי שפורטו על ידו בהמשך לדוח, ולאחרונה סיכם פעילות זו בדיווח מסודר שהעביר למפקח.

לפרטים נוספים אודות הביקורת האמורה לעיל ראו באור מס' 37 לדוחות הכספיים.

1.2.2 גיוס הון ראשוני מורכב

במהלך החודשים יולי וספטמבר 2010 גייסה החברה הון ראשוני מורכב ("הון היברידי") בדרך של הנפקת שטרי הון נדחים לחברה האם - מנורה החזקות, בסך כולל של 250 מיליוני ש"ח ע.נ.. שטרי ההון הונפקו לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר לחברה קיימת אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים ולאחר מכן, מדי חמש שנים. הריבית שתשולם על השטר הינה בשיעור של 5.3%, צמוד למדד. כחלק מתנאי השטר, קיימים מנגנונים לביטול הריבית ובתנאים מסוימים והמרת הקרן להון מניות. שטרי ההון הנדחים אושרו על ידי המפקח על הביטוח כהון ראשוני מורכב. ראה גם באור מס' 7 בדוח הכספי.

1.2.3 דירקטוריון ונושאי משרה בכירה

בחודש מאי 2010 חדל מר יעקב סגל (ז"ל) לכהן כדירקטור בחברה.

בחודש יוני 2010 חודשה כהונתו של מר בר כוכבא בן-גרא לכהונה שנייה כדירקטור חיצוני בחברה.

בחודש יולי 2010 מונה מר ישראל (איזי) תפוחי לדח"צ בחברה.

בחודש אוקטובר 2010 מונה מר ארי קלמן ליו"ר דירקטוריון החברה, במקומו של מר מנחם גורביץ שפרש מדירקטוריון החברה.

בחודש אוקטובר 2010 מונה מר מוטי רוזן למנכ"ל החברה במקומו של מר ארי קלמן.

בחודש ינואר 2011 סיים מר יעקב רוזן את תפקידו כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, ובמקומו מונה מר יהודה בן-אסאייג. החל ממועד המינוי כאמור, חדל מר בן-אסאייג לכהן כמשנה למנכ"ל וכמנהל אגף ביטוח חיים בחברה. בחודש ינואר 2011, לאחר תאריך המאזן, מונה מר יעקב רוזן לדירקטור בחברה.

בחודש נובמבר 2010 פרש מר גדליה דורון מדירקטוריון החברה.

בחודש נובמבר 2010 סיים מר גורביץ את תפקידו כיו"ר הדירקטוריון וכדירקטור במנורה מבטחים פנסיה בע"מ, חברה בת של החברה (להלן: "מנורה מבטחים פנסיה"), ובמקומו מונה מר ערן גריפל, אשר כיהן עד אותו מועד כסגן יו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה, ליו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה.

מר גדליה דורון ומר מנחם גורביץ ממשיכים לכהן כדירקטורים בחברה האם - מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "מנורה החזקות").

1.2.4 הליכים משפטיים

לעניין התפתחויות בדבר חשיפה לאישור תובענות שהוגשו כנגד החברה וחברה מאוחדת שומרה, כייצוגיות, ראה באור מס' 36 לדוחות הכספיים.

1.3 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

1.3.1 שוק ההון - התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

שנת 2010 התאפיינה במגמה חיובית בשווקים הריאליים, כאשר המשק הישראלי התאפיין בקצב התאוששות מהיר יחסית למשקים מפותחים אחרים בעולם. התאוששות זו באה לידי ביטוי הן בצמיחה המהירה יחסית של המשק הישראלי במהלך שנת 2010 והן בנתוני המדד המשולב המפורסם על ידי בנק ישראל וכן בצירופה של ישראל במהלך חודש מאי 2010 לארגון המדינות המתועשות, ה-OECD.

על פי הנתונים הכלכליים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הצמיחה של המשק הישראלי בשנת 2010 הסתכמה בכ- 4.5%, שיעור גבוה ביחס לתחזית הצמיחה המוקדמת של תחילת שנת 2010. התוצר העסקי צמח בשיעור של

5.3% והצריכה הפרטית צמחה בשיעור של 4.7%. המדד המשולב שמפורסם על ידי בנק ישראל לבחינת מצב המשק רשם עלייה במהלך שנת 2010 בשיעור של כ- 5%, בהשוואה לעלייה של 0.5% בלבד במהלך השנה הקודמת.

ההתאוששות של המשק הישראלי החלה מוקדם יותר והייתה מהירה יותר מאשר במרבית המשקים המפותחים. בהשוואה בינלאומית צמחה ישראל מהר יותר מאשר ארה"ב (2.9%), גוש האירו (2.3%), וממוצע מדינות ה-OECD (3.1%). בהתאם לנתונים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, התוצר לנפש בישראל צמח בשיעור של 2.7% ב- 2010, זאת לאחר שב- 2009 התכווץ התוצר לנפש ב- 1.1%. בין רכיבי התוצר בלט הגידול בהשקעה בנכסים קבועים. בנוסף, נרשם שיפור ניכר בצריכה הפרטית וחלה התאוששות בפעילות סחר החוץ. היצוא צמח בשיעור של 12.6% והיבוא בשיעור של 11.5%, זאת לאחר ירידה חדה בשנת 2009. במהלך 2010 חל שיפור גם במדד פדיון ענפי המסחר והשירותים ובמדד המכירות ברשתות השיוק.

אינדיקטורים אחרונים מחזקים את ההערכה בדבר שיפור משמעותי נוסף בפעילות הכלכלית, בהובלת הביקושים המקומיים, כאשר ברבעון הרביעי של 2010 נרשם שיעור צמיחה של 7.8% (במונחים שנתיים), גבוה משמעותית מהתחזיות המוקדמות לגביו. יחד עם זאת, היצוא ללא יהלומים גדל ברבעון הרביעי ב-2.2% בלבד (במונחים שנתיים), בעוד שהיבוא האזרחי ללא יהלומים, אניות ומטוסים עלה ב- 20.7% (במונחים שנתיים). הצריכה הפרטית צמחה בשיעור גבוה של 9.8% (במונחים שנתיים), בתוך כך, רכישות מוצרים בני קיימא עלו בכ-40% (במונחים שנתיים). ההשקעה בנכסים קבועים המשיכה לצמוח, וברבעון הרביעי צמחה ב- 15.9% (במונחים שנתיים). בתוך כך עלתה ההשקעה בבנייה למגורים במחצית השנייה של 2010 ב-13.8% (במונחים שנתיים).

יצוין שמסקר החברות של בנק ישראל שפורסם לאחר תאריך המאזן לסיכום שנת 2010 עולה כי חברות התעשייה דיווחו על עלייה במספר העובדים וכן על עלייה ניכרת וממושכת בניצולת המכונות והציוד. דיווחי החברות למסחר דומות, ואף הן דיווחו על גידול במספר העובדים ועל גידול במכירות.

המשך ההתרחבות של הפעילות הכלכלית המקומית הקיף את רוב הענפים במשק ושיפר משמעותית את מצב התעסוקה, כך ששיעור המובטלים מסך כוח העבודה הגיע במהלך השנה לשפל של כ-6.2%. במקביל לשיפור בנתוני האבטלה, במהלך התקופה הנסקרת נרשם זינוק בקצב הגידול של מספר המועסקים במשק הישראלי, כך ששיעור המועסקים מסך האוכלוסייה בגיל העבודה חזר לרמתו ערב המשבר הפיננסי העולמי שאירע בשלהי שנת 2008. ההתאוששות בשוק העבודה התבטאה גם בעלייה של השכר הריאלי הממוצע למשרת שכיר בסקטור העסקי בשיעור של כ- 2.5% ב- 12 החודשים שהסתיימו בנובמבר 2010, זאת בהשוואה לירידות השכר שנרשמו בשנת 2009 בעקבות המשבר העולמי. יחד עם זאת, המשך ההתאוששות בשוק העבודה ניכר גם ביחס למספר המובטלים למשרה פנויה, המשמש מדד ללחץ בשוק העבודה. מדד זה המשיך לרדת במהלך התקופה הנסקרת, כתוצאה הן מירידה של מספר המובטלים והן מעלייה של מספר המשרות הפנויות.

מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2010 בשיעור של כ- 2.7%, בתוך תחום יעד יציבות המחירים. בניכוי מחירי הדיור עלה מדד המחירים לצרכן בשנת 2010 ב-1.9%. מדד המחירים בשנת 2010 הושפע בעיקר מהעלייה החדה במחירי הסחורות, מעודף ביקוש בשוק הדיור המקומי ומצמצום בפער התוצר (בעיקר דרך עלייה בשכר).

מחירי הדירות, הנמדדים על פי סקר מחירי הדירות ואינם נכללים במדד המחירים לצרכן, עלו בשנת 2010 בכ- 17.3%. מדד מחירי הדיור, המתבסס בעיקר על חוזי שכירות מתחדשים ונכלל במדד המחירים לצרכן, עלה בשנת 2010 בשיעור של כ- 4.9%.

משמעות הפער היא שהתשואה המתקבלת על השכרת דירה ירדה במהלך השנים האחרונות. הירידה בתשואה הצפויה לא גרמה עד כה לירידה ניכרת בביקושים לדירות להשקעה שכן המשקיעים מצפים להמשך עליות במחירי הדירות כלומר לרווחי הון.

הדפסת הדולרים המאסיבית של הפד, כמו גם כוח הקניה של הסינים ופגעי מזג אוויר ברוסיה, קנדה, קזחסטן, אירופה ודרום אמריקה תרמו תרומה משמעותית

לעלייה המהירה של מחירי הסחורות בעולם. מחירי הסחורות החקלאיות עלו במחצית השנייה של שנת 2010 בקצב מהיר של עשרות אחוזים ולחצו את מחירי המזון בעולם כלפי מעלה. העלייה במחירי הסחורות גררה חוסר יציבות פוליטית בחלק ממדינות ערב בשלהי שנת 2010, תופעה שאף החריפה במהלך הרבעון הראשון של 2011.

במהלך שנת 2010 המשיך בנק ישראל בהעלאה מדודה ומדורגת של הריבית במשק. במהלך שנת 2010 הועלתה ריבית בנק ישראל ארבע פעמים בלבד, מ-1% ל-2%, כך שבפועל שררה במשק הישראלי ריבית ריאלית שלילית. ההעלאה המדורגת של הריבית הושפעה משני גורמים מרכזיים. מחד, הריבית הנמוכה במשק עודדה מעבר של הציבור לאפיק ההשקעה הנדל"ני, דבר אשר הביא לעלייה ניכרת במחירי הדיור בשנתיים האחרונות. כמו כן, הושפעו צעדי הבנק גם מהציפיות לאינפלציה, שנועו בסביבת הגבול העליון של יעד האינפלציה. מנגד, נמנע בנק ישראל מהעלאת ריבית מהירה יותר עקב הריביות הנמוכות במדינות המפותחות והחשש כי הרחבת פערי הריביות תוביל ללחצי תיסוף חזקים יותר על השקל ואשר הגבירו במהלך 2010 את תנועות ההון קצרות הטווח הנכנסות לישראל. העלאת הריבית האיטית בישראל נבעה גם מהחשש שההתאוששות הכלכלית העולמית עלולה הייתה שלא להתמיד וזאת חרף העובדה שקצב הצמיחה והציפיות האינפלציוניות עלו מדרגה במהלך השנה האחרונה.

הגירעון הכולל של הממשלה (ללא אשראי) בשנת 2010 הסתכם ב-30.2 מיליארדי ש"ח שמהווים כ-3.7% תוצר. בחודש דצמבר 2010 נרשם גרעון של 12.6 מיליארדי ש"ח בעקבות רמת הוצאות גבוהה מעבר לעונתיות הרגילה. סך תקבולי המסים ב-2010 הסתכמו ב-195.4 מיליארדי ש"ח - ובניכוי שינויי חקיקה והכנסות חד פעמיות מדובר בגידול ריאלי של 7.5% בהשוואה לאשתקד.

שנת 2010 התאפיינה בחלוקת הכלכלה העולמית לשני גושים: בגוש הראשון נמצאות הכלכלות המפותחות (ארה"ב, גוש האירו) שנפגעו מהמשבר ונמצאות בתהליך התאוששות איטי ולא יציב. בגוש השני נמצאות מדינות מתעוררות ומספר מדינות מפותחות כמו אוסטרליה, גרמניה וישראל שעברו את המשבר ללא פגיעה משמעותית, והפגינו שיעורי צמיחה גבוהים במהלך שנת 2010.

במשק האמריקאי אושרה, לקראת סוף שנת 2010, תוכנית פיסקלית גדולה עוד יותר מזו שאושרה רק שנתיים קודם לכן. מעבר לכך, כחצי שנה לאחר שהבנק המרכזי האמריקאי החל לאותת על צעדים עתידיים בהם ינקוט על מנת לייבש את כל הנזילות שהזרים לשווקים במהלך המשבר, פרסם הבנק במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010, תוכנית שתכליתה הזרמה נוספת של נזילות לשווקים וזאת על מנת להבטיח את צמיחת המשק האמריקאי. החוב האמריקאי המשיך לגדול לממדים שעלולים לסכן את דרוג האשראי המושלם של ארה"ב. במקביל, שוק העבודה האמריקאי מתקשה להתאושש מהמשבר ושיעור האבטלה נותר גבוה גם ב-2010. במהלך 2010 נמשכה החולשה גם בשוק הנדל"ן האמריקאי.

משבר החובות באירופה מסתמן כבעיה המרכזית של היבשת בשנת 2010 וצפוי להישאר כך גם בשנה הקרובה. בנוסף במהלך 2010 החל לכרסם החשש שחלק ממדינות אירופה ישובו לצמיחה שלילית, כאשר בחלק מהן עלה החשש שללא סיוע חיצוני לא יוכלו להחזיר את חובותיהן.

לאחר אובדן אמון המשקיעים בנתונים שפרסמה ממשלת יוון בדבר הצמיחה, הגרעון והחוב ולאחר שאבד האמון ביכולתה של יוון לבצע את תוכנית צנע הנדרשת ממנה, הקים גוש האירו קרן סיוע למדינות אירופאיות במצוקה. חצי שנה מאוחר יותר, גם אירלנד נזקקה לסיוע כאשר בניגוד ליוון, לאירלנד לא היו בעיות אמניות. הבעיה של אירלנד הינה עוצמת הנפילה של הבנקים שלה, שנבעה ממינוף מאוד גבוה. אירלנד הלאימה את הבנקים הגדולים, בעלות המוערכת בשליש מהתוצר השנתי של המדינה.

מרבית המדינות באירופה, החל מיוון וכלה בגרמניה, הפעילו בשנה החולפת תוכניות צנע, כאשר בחלק מהמקרים התעוררה שאלה האם הצמצומים לא עלולים להחזיר את המשקים למיתון, ושהנזק מהתוכניות יעלה על התועלת מהן. כתוצאה ממהלכים אלה היינו עדים במהלך שנת 2010 להורדות של דירוגי אשראי של

מדינות, בעיקר של מדינות מערב אירופאיות. דירוג האשראי של יוון הופחת ל"זבל", דירוגה של אירלנד הופחת בדצמבר 2010 בחמש דרגות בבת אחת. גם הדירוגים של ספרד ויפן הופחתו, כאשר בארה"ב חברות הדירוג איימו שאם הממשל האמריקאי לא ינהיג מדיניות פיסקלית אחראית יותר, הרי שגם דירוגה עלול להיפגע.

התמתנות החששות מזליגת משבר החוב ביוון ואירלנד למדינות נוספות בגוש האירו, בעקבות הקמת קרן סיוע למדינות אירופה שנקלעו לקשיים פיננסיים, החזירה את האמון בשווקים, כפי שבא לידי ביטוי החל מאמצע השנה. יחד עם זאת, במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010 שב ועלה החשש שבלגיה, ספרד ופורטוגל תהיינה כלכלות שתזדקקנה לחילוץ וזאת לאחר שיוון ואירלנד קיבלו סיוע מהאיחוד האירופי. הדבר עלול אף להביא לפירוק גוש האירו בעתיד באם תסריט שכזה יתמש לבסוף.

בסין התגברו החששות מפני התפתחות בועת נדל"ן בשוק הדיור. חששות אלה ורמת האינפלציה הגבוהה, הובילו את הממשל הסיני לנקוט בצעדים שנועדו לרסן את הביקושים המקומיים. בין הצעדים שנקטו ניתן למנות את העלאת הריבית, העלאת יחס הרזרבה בבנקים המסחריים והטלת מגבלות מנהלתיות על שוק הדיור.

תופעה גלובאלית נוספת שבלטה בשנת 2010 היא "מלחמת המטבעות". הפער בין הריביות הנמוכות בכלכלות המפותחות שנפגעו מהמשבר (ארה"ב, גוש האירו, יפן) לריביות הגבוהות במדינות שצלחו את המשבר ללא פגיעה משמעותית (ברזיל, אוסטרליה, ישראל ועוד), הביאה לתנועות הון מסיביות במטרה להשיג תשואות גבוהות. כפועל יוצא מכך, נוצרו לחצי תיסוף ופגיעה בתחרותיות של המדינות שקולטות את תנועות ההון הללו. בכדי להתמודד עם לחצים אלו החלו מספר מדינות להתערב בשווקי המט"ח על ידי רכישת יתרות מט"ח ועל ידי הטלת מגבלות על תנועות הון.

יחד עם זאת, האינדיקטורים האחרונים מעידים על המשך הצמיחה המהירה של המשקים המתעוררים ועל האצה בצמיחת המשק האמריקאי. בגוש האירו התגברו הציפיות לעליית הביקושים, במיוחד בגרמניה וצרפת. בריטניה בולטת לרעה בירידה של קצב הצמיחה ברבעון הרביעי של 2010. האינדיקטורים הכלכליים האחרונים למשק העולמי היו טובים מההערכות המוקדמות, והביאו לעדכון תחזיות הצמיחה כלפי מעלה. בינואר 2011 עדכנה קרן המטבע הבין-לאומית את תחזית הצמיחה העולמית לשנת 2011 ל-4.4% (לעומת תחזית קודמת של 4.2%), זאת תוך עדכון משמעותי של הצמיחה בארה"ב ל-3% (לעומת תחזית קודמת של 2.3%).

1.3.2 שוקי האג"ח והמניות

במהלך שנת 2010 נמשכה בישראל ובעולם העלייה החדה במחירי איגרות החוב במקביל לעלייה במחירי המניות. עיקר העלייה התרחשה במהלך המחצית השנייה של השנה, על רקע ההתאוששות של שוק המניות האמריקאי ולאחר שבמחצית הראשונה של השנה הפגינו המדדים חולשה יחסית על רקע משבר החובות בגוש האירו. העלייה בשערי המניות ואיגרות החוב נבעו, בין השאר, מהעובדה שריביות הבנקים המרכזיים במשקים המפותחים המובילים נמצאות ברמות נמוכות מאוד ובעקבות צפי המשקיעים שריביות אלה צפויות להישאר נמוכות למשך זמן רב וכן כתוצאה מההתאוששות בצמיחה הכלכלית ברחבי העולם. הסקטור הבולט השנה בבורסה הישראלית היה סקטור חיפוי הגז והנפט שעלה בסיכום שנת 2010 בשיעור של כ-49%. העליות במחירי יחידות ההשתתפות של החברות העוסקות בתחום נבעו בעיקר מגילוי סימנים למציאת גז טבעי בכמויות גבוהות.

בסיכום שנת 2010, עלה מדד ת"א 25 בשיעור של כ-15.8% ורשם רמות שיא של כל הזמנים, כאשר מדד ת"א 100 עלה בשיעור של כ-14.9%. מדד ת"א 75 עלה בשיעור של כ-15.7%.

מגמת העליות נרשמה גם ברוב מדדי המניות המובילים בעולם. הנאסד"ק עלה במהלך התקופה הנסקרת בשיעור של כ-17.4%, בעוד שהדאו ג'ונס עלה בכ-11%. מדד הפוטסי עלה בכ-10.3%, ומדד הדאקס הגרמני עלה בכ-16.1%. מנגד, מדד הקאק הצרפתי ירד בכ-2.2% ומדד המניות הסיני בשיעור של כ-23.5%.

במהלך שנת 2010 נרשמו בשוק האג"ח הקונצרני עליות מחירים חדות וירידה ניכרת של התשואות הגלומות. בסיכום השנה, עלה מדד התל בונד 20 בכ-11.1% ומדד

התל בונד 40 בכ- 10.8%. מדד האג"ח הממשלתי הצמוד עלה בכ- 8% ומדד האג"ח הממשלתי השקלי עלה בכ- 5%.

יבוא ההון הניכר לשווקים המתפתחים הגביר את הפעילות בשוק המט"ח העולמי; במקביל תוגברו ההתערבויות בשוקי המט"ח העולמיים - הן באמצעות רכישות מט"ח מסיביות על ידי בנקים מרכזיים והן הטלת מגבלות על תנועות ההון.

התערבות בנק ישראל במסחר בדולר נמשכה גם במהלך שנת 2010. יתרות המט"ח של בנק ישראל גדלו במהלך התקופה מרמה של כ- 60.6 מיליארד דולר לרמה של כ- 70.9 מיליארד דולר בסוף דצמבר 2010.

התערבותו של בנק ישראל במסחר נועדה לנסות למתן מגמות חריגות בשערו של הדולר ביחס לסל המטבעות ומניסיון למנוע מתקפות ספקולנטים על המטבע המקומי. למרות ההתערבות המסיבית של בנק ישראל, פערי הריבית בין השקל לבין המטבעות העיקריים בעולם וכן העודף בחשבון השוטף של ישראל פעלו ליסוף חזק של השקל במהלך השנה החולפת. בסיכום שנת 2010, יוסף השקל בשיעור של כ- 6% לעומת שערו היציג של הדולר, כאשר שערו היציג של האירו לעומת השקל רשם במהלך התקופה ירידה של כ- 12.9%.

2. המצב הכספי

2.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים

31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2010	(באלפי ש"ח)
10,169,178	11,974,019	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
8,723,052	9,581,090	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
3,955,981	4,309,818	נכסים אחרים
22,848,211	25,864,927	סך כל הנכסים
1,804,870	2,049,388	הון עצמי
		התחייבויות:
8,741,847	9,464,552	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,238,702	11,908,808	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
851,914	1,053,717	התחייבויות פיננסיות
1,210,878	1,388,462	התחייבויות אחרות
22,848,211	25,864,927	סך כל ההון וההתחייבויות

סך הנכסים של החברה נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 הסתכם בסך של 25,865 מיליוני ש"ח לעומת סך של 22,848 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2009. הגידול בסך הנכסים בתקופת הדוח נבע בעיקר מהעליות בשוקי ההון אשר הביאו לעליה בשווי הנכסים עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה ובהשקעות פיננסיות אחרות, מגידול בהיקף העסקים ומהגדלת היקף ההתחייבויות הפיננסיות.

הון עצמי

הון, קרנות ועודפים הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2010 (להלן: "תאריך הדוח") ב- 2,049 מיליוני ש"ח בהשוואה ל- 1,805 מיליוני ש"ח ביום 31 בדצמבר 2009, גידול של כ-13.5%. ההון העצמי גדל כתוצאה מרווח כולל בתקופה בסך של כ- 243 מיליוני ש"ח וכן מגידול בקרן הון הנובעת מתשלום מבוסס מניות בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח.

ההון העצמי של החברה בתוספת כתבי התחייבות נדחים נכון ליום 31 בדצמבר 2010 עומד על סך של 2,922 מיליוני ש"ח לעומת סך של 2,511 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2009. הגידול בהון נובע בעיקר מגידול ברווח הכולל בסך של כ- 243 מיליוני ש"ח וכן מגידול בהון ראשוני מורכב ("הון היברידי") בסך של כ- 264 מיליוני ש"ח ומגידול הנובע מתשלום מבוסס מניות בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח ומנגד מקיטון בהון משני בסך של כ- 97 מיליוני ש"ח.

בחודש נובמבר 2009, תוקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), החלות על המבטחים בקבוצה. מכוח התיקון יגדלו דרישות ההון מהחברה ומשומרה ליום 31 בדצמבר 2011, בסך של כ- 706 מיליוני ש"ח, וכ- 72 מיליוני ש"ח, בהתאמה. נכון לתאריך הדוח הכספי, לחברה ולשומרה קיים עודף הון בסך של כ- 678 מיליוני ש"ח וכ- 18 מיליוני ש"ח, בהתאמה. יצוין, כי לצורך עמידה במלוא דרישות ההון על פי התקנות החדשות כפי שתהיינה בתוקף ביום 31 בדצמבר 2011, נכון לתאריך הדוח, לחברה עודף הון בסך של כ- 396 מיליוני ש"ח ולשומרה חוסר בהון של כ- 11 מיליוני ש"ח, זאת לאחר ניכוי הון ראשוני מעבר למגבלת כפל ההון הבסיסי בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח. בהתעלם מניכוי ההון הראשוני כאמור, לשומרה עודף הון בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח.

בחודש ינואר 2011 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת), התשס"ט-2009, וכן טיוטת חוזר בדבר דרישות ההון מחברות מנהלות. מכוח הטיטה, יגדלו דרישות ההון ממנורה מבטחים פנסיה בסך של כ- 71 מיליוני ש"ח. נכון לתאריך הדוח הכספי, למנורה מבטחים פנסיה עודף הון, לאחר תוספת דרישת ההון כאמור, בסך של כ-310 מיליוני ש"ח.

לפרטים נוספים לעניין ההון העצמי ראה באור מס' 14 לדוחות הכספיים.

2.2 דיבידנד

בשנים 2008, 2009 ו-2010 החברה לא חילקה דיבידנד.

2.3 התחייבויות

סך ההתחייבויות של החברה נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 הסתכם בכ- 23,816 מיליוני ש"ח לעומת סך של 21,043 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר, 2009. הגידול בסך ההתחייבויות בתקופת הדוח נבע בעיקר מזקיפת התשואה בשוק ההון להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה, מגידול בהיקף העסקים אשר הגדיל את ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח ומגידול בהיקף ההתחייבויות הפיננסיות.

2.4 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
3,895,804	4,069,752	4,270,410	פרמיות שהורווחו ברוטו
3,292,252	3,338,031	3,365,592	פרמיות שהורווחו בשייר
			הכנסות (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
(1,825,475)	3,649,131	1,918,347	
290,036	328,647	480,694	הכנסות מדמי ניהול
131,615	169,249	219,693	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
914,434	5,614,188	4,193,004	
814,790	839,701	871,555	עמלות והוצאות רכישה אחרות
360,548	435,524	492,111	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
101,441	84,464	77,194	הוצאות מימון
-	-	5,160	חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות, נטו
(302,785)	511,181	355,622	רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה
(85,493)	183,975	130,220	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
(217,292)	327,206	225,402	רווח (הפסד) נקי
(330,363)	536,533	242,572	רווח (הפסד) כולל

2.5 הרכב הכנסות בתקופת הדוח

2.5.1 ההכנסות מפרמיות שהורווחו בתקופת הד"ח עמדו על סך של כ- 4,270 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של 2,002 מיליוני ש"ח בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח המהווים שיעור של כ- 47% מסך כל הפרמיות שהורווחו וסך של 2,268 מיליוני ש"ח בביטוח כללי המהווים שיעור של 53% מסך כל הפרמיות שהורווחו. ביטוח חיים (במיליוני ש"ח):

סה"כ	פרמיות חד-פעמיות	פרמיות שוטפות	
1-12/2010			
2,002	199	1,803	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	10%	90%	שיעור מסך דמי ביטוח חיים
סה"כ	פרמיות חד-פעמיות	פרמיות שוטפות	
1-12/2009			
1,828	74	1,754	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	4%	96%	שיעור מסך דמי ביטוח חיים
סה"כ	פרמיות חד-פעמיות	פרמיות שוטפות	
1-12/2008			
1,783	33	1,750	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	2%	98%	שיעור מסך דמי ביטוח חיים

2.5.2 ביטוח כללי (במיליוני ש"ח):

סה"כ	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1-12/2010					
2,279	240	536	602	902	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	23%	26%	40%	שיעור מסך דמי ביטוח כללי
סה"כ	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1-12/2009					
2,278	246	532	622	878	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	23%	27%	39%	שיעור מסך דמי ביטוח כללי
סה"כ	חבויות	רכוש	רכב חובה	רכב רכוש	
1-12/2008					
2,157	244	519	557	837	סה"כ פרמיות ברוטו
100%	11%	24%	26%	39%	שיעור מסך דמי ביטוח כללי

3. תוצאות הפעילות

3.1 נתונים על פרמיות ביטוח לפי תחומים

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
806,223	866,188	886,312	רכב רכוש
545,400	601,875	609,679	רכב חובה
522,079	528,369	527,563	ענפי רכוש ואחרים
240,314	246,766	243,950	ענפי חבויות אחרים
2,114,016	2,243,198	2,267,504	סך תחום ביטוח כללי
1,783,022	1,827,732	2,001,514	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
(1,234)	(1,178)	1,392	התאמות וקיצוזים
3,895,804	4,069,752	4,270,410	סה"כ פרמיות שהורווחו ברוטו

3.2 רווח (הפסד) נקי מתחומי פעילות

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
			רווח מתחומי הפעילות לפני מס:
49,676	291,719	173,688	רווח מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
(47,456)	214,879	157,932	רווח (הפסד) מביטוח כללי
2,220	506,598	331,620	סך רווח (הפסד) לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
(305,005)	4,583	24,002	רווח (הפסד) לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)
(302,785)	511,181	355,622	סה"כ רווח (הפסד) לפני מס
(85,493)	183,975	130,220	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
(217,292)	327,206	225,402	רווח (הפסד) נקי
			מיוחס ל:
(217,322)	327,031	225,061	בעלי מניות בחברה
30	175	341	זכויות מיעוט
(217,292)	327,206	225,402	רווח (הפסד) נקי

3.3 רווח (הפסד) כולל מתחומי פעילות

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
			רווח כולל מתחומי הפעילות לפני מס:
1,076	365,869	194,170	רווח כולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
(159,457)	391,581	165,717	רווח (הפסד) כולל מביטוח כללי
(158,381)	757,450	359,887	סך רווח (הפסד) כולל לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
(319,260)	74,602	19,449	רווח (הפסד) כולל לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)
(477,641)	832,052	379,336	סה"כ רווח (הפסד) כולל לפני מס
(147,278)	295,519	136,764	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
(330,363)	536,533	242,572	רווח (הפסד) כולל
			מיוחס ל:
(330,393)	536,358	242,231	בעלי מניות בחברה
30	175	341	זכויות מיעוט
(330,363)	536,533	242,572	רווח (הפסד) כולל

3.4 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח

הרווח בשנת 2010 הסתכם בכ- 225 מיליוני ש"ח לעומת רווח של 327 מיליוני ש"ח בשנת 2009 והפסד בסך של 217 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

הרווח הכולל, המורכב מהרווח הנקי בתוספת השינוי נטו בקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה ושינויים אחרים המשפיעים על ההון העצמי, הסתכם בשנת 2010 בכ- 243 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל שהסתכם בכ- 537 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד כולל שהסתכם בכ- 330 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הקיטון ברווח הכולל השנה, לעומת שנה קודמת, נובע בעיקר מכך שהתשואות על אפיקי ההשקעה השונים בשוק ההון השנה נמוכות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בתקופת הדוח הסתכם ב- 174 מיליוני ש"ח לעומת רווח של 292 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 40.5%. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.5.1 להלן.

הרווח מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 158 מיליוני ש"ח לעומת רווח של 215 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 26.5%. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.5.2 להלן.

בתקופת הדוח הסתכמו כלל הרווחים מהפעילויות שלא נכללו בתחומי הפעילות לעיל, בכ- 24 מיליוני ש"ח לעומת רווח של 4.5 מיליוני ש"ח אשתקד. השינוי ברווח נובע מהשיפור בהכנסות מהשקעות שלא מיוחסות למגזרי הפעילות אלא להון העצמי. בתקופת הדוח ההכנסות מהשקעות עלו על הוצאות המימון והגידול בהוצאות הנהלה וכלליות לתקופה ובשל כך נוצר רווח כאמור של 24 מיליוני ש"ח, וזאת לעומת שנת 2009 שבה ההכנסות מהשקעות היו נמוכות בכ- 30 מיליוני ש"ח ולכן הרווח בשנת 2009 היה קטן יותר ועמד על סך של כ- 4.5 מיליוני ש"ח.

3.5 מידע כספי לפי תחומי פעילות

3.5.1 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

א. תוצאות תחום חסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	פרמיות שהורווחו ברוטו
(1,740,919)	3,280,534	1,574,182	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
290,036	328,647	480,694	הכנסות מדמי ניהול
62,613	42,933	46,649	הכנסות מעמלות
(283,965)	4,448,762	3,141,787	תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
344,553	353,879	380,521	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
270,444	329,693	369,714	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
49,676	291,719	173,688	רווח לפני מס
1,076	365,869	194,170	רווח כולל לפני מס

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,002 מיליוני ש"ח בשנת 2010 בהשוואה ל- 1,828 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ובהשוואה ל- 1,783 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של 10% ו- 3%, בהתאמה. שיעור הגידול בשנת 2010 גבוה משיעור הגידול בשנת 2009 בשל המשך ההתאוששות הכלכלית (שהחלה ברבעון השני של שנת 2009) ומפרמיות חד פעמיות בסך 199 מיליוני ש"ח (מתוכם 125 מיליוני ש"ח שהתקבלו בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית לפורשי אותם משרדים) לעומת פרמיות חד פעמיות בסך 74 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מהם 35 מיליוני ש"ח בגין משרדי הממשלה).

בנוסף, בשנת 2010 נתקבלו פרמיות שנזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) בסך 400 מיליוני ש"ח לעומת 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הפוליסות שנפדו בשנת 2010 הסתכמו ב- 602 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של 493 מיליוני ש"ח בשנת 2009, גידול של 23%. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת עמד בשנת הדוח על 4% (זהה לשיעור אשתקד). פדיונות בגין פוליסות שהפרמיות בגינן נזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) הסתכמו בכ- 189 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת סך של כ- 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הרווח מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח לפני מיסים על ההכנסה לשנת 2010 הסתכם בסך של כ- 174 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 292 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ- 40.5%, הנובע ברובו מירידה ברווח בגין פעילות ביטוח חיים בסך של כ- 124 מיליוני ש"ח ומנגד מגידול ברווח מפעילות הפנסיה בסך של כ- 6 מיליוני ש"ח.

הקיטון ברווח מפעילות ביטוח חיים נובע מגידול בסך של כ- 92 מיליוני ש"ח בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים), מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ועמלות (לרבות הוצאות שנזקפו כהוצאות רכישה והוצאות בקשר לתשלום תביעות) בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בעיקר עקב גידול במספר העובדים והוצאות בגין פחת ומיכון, מקיטון בהכנסות מהשקעות בגין פוליסות שאין בגינן מרכיב חסכון (ואינן נכללות במרווח הפיננסי) בסך של 34 מיליוני ש"ח הנובע מכך שבשנת 2010 תשואת שוק ההון הייתה נמוכה מהתשואה בשנת 2009. מנגד, קיים גידול במרווח הפיננסי הכולל הכנסות מדמי ניהול והכנסות מהשקעות בגין פוליסות תלויות תשואה בסך של כ- 89 מיליוני ש"ח הנובע מכך שדמי הניהול גדלו בכ-120 מיליוני ש"ח מאחר והחברה גבתה דמי ניהול

משתנים לאורך כל שנת 2010 לעומת שנת 2009 בה נגבו דמי ניהול משתנים רק ברבעון האחרון של שנת 2009, לאחר שכוסו הפסדי ההשקעות בגין שנת 2008 (109 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 10 מיליוני בשנת 2009) ובנוסף דמי הניהול הקבועים גדלו מסך של 72 מיליוני בשנת 2009 לסך של 92 מיליוני בשנת 2010 עקב גידול בהיקף הנכסים המנוהלים ומצד שני הכנסות מהשקעות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חסכון קטנו בכ- 51 מיליוני ש"ח.

הפוליסות שנפדו בשנת 2010 הסתכמו בסך של כ- 602 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של סך של כ- 493 מיליוני ש"ח בשנת 2009, גידול של 23%. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת עמד בשנת הדוח על 4% (זהה לשיעור אשתקד). פדיונות בגין פוליסות שנזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) הסתכמו בכ- 189 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת סך של כ- 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הרווחים מהשקעות מפעילות ביטוח חיים הסתכמו בשנת 2010 בכ- 1,563 מיליוני ש"ח לעומת רווחים של כ- 3,262 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסדים בסך של כ- 1,744 מיליוני ש"ח בשנת 2008. בשנת 2010 נמשכה מגמת ההתאוששות שהחלה מהרבעון השני של שנת 2009 אולם בשיעורים נמוכים מהשיעורים שנרשמו בשנת 2009 לאחר המשבר הכלכלי ששרר בשנת 2008.

סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח הסתכם בשנת 2010 בסך של כ- 194 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל של כ- 366 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת רווח של כ- 1 מיליון ש"ח בשנת 2008.

ב. ענף ביטוח חיים - פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

להלן פרטים נוספים לעניין נתונים המופיעים בבאור מס' 18 לדוחות הכספיים:

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון

הפרמיות מפוליסות שהונפקו עד וכולל שנת 1990 (רובן צמודות למדד ומבטיחות תשואה המגובה בחלקה הגדול באג"ח מיועדות), הסתכמו בשנת 2010 בכ- 92 מיליוני ש"ח, למול כ- 109 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 57 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 107 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 73 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 177 מיליוני ש"ח בשנת 2009. המרווח הפיננסי מפוליסות אלו הסתכם בכ- 55 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 66 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח הכולל נובעת בעיקרה מירידה בתשואות ביחס לתקופה מקבילה אשתקד ומערכות הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים.

הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 1991 ועד שנת 2003, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 630 מיליוני ש"ח, למול כ- 672 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 54 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול הפסד בסך כ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 55 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול הפסד כולל בסך כ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הגידול ברווח ביחס לתקופה מקבילה אשתקד נובע בעיקר מגביית דמי ניהול משתנים השנה למול גביית דמי ניהול משתנים זניחים בשנה קודמת, בה החברה החלה לגבות דמי ניהול משתנים החל מחודש נובמבר 2009, מועד בו כוסה ההפסד הריאלי המצטבר שנגרם כתוצאה מהמשבר בשוק ההון בשנת 2008.

פוליסות מבטיחות תשואה שהונפקו משנת 2004 ואילך, הינן ברובן בגין עסקה עם משרדי הממשלה, בנוגע להסדרי פרישה מוקדמת של העובדים, לפיה מבטיחים קצבה מיידית לפורשים, כמוזכר לעיל. הפרמיות מפוליסות אלו הסתכמו בשנת 2010 בכ- 125 מיליוני ש"ח, למול כ- 36 מיליוני ש"ח בשנת 2009. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 14 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול רווח בסך כ- 6 מיליוני ש"ח בשנת 2009. ההפסד השנה נובע מהיוון ההתחייבות לתשלומי הקצבה העתידיים בעת ההפקדה בריבית חסרת סיכון, בהתאם להנחיות חוזרי הפיקוח, ואינו מייצג בהכרח את הרווח הכלכלי אשר אמור לנבוע מפרמיות חד פעמיות אלו.

הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 2004 ואילך, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 566 מיליוני ש"ח, למול כ- 450 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הגידול בפרמיה נובע בעיקרו מגידול במכירות החדשות ומגידול בהפקדות החד פעמיות. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 85 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול הפסד בסך כ- 37 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הגידול בהפסד נובע בעיקר מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ביחס לתקופה מקבילה אשתקד הנובע מגידול בהוצאות שכר עקב עלייה במספר העובדים, גידול בהוצאות הפחת והוצאות בגין מחשוב ומעדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים. מנגד קיימת עליה בדמי הניהול אשר נגבים כשיעור מיתרת הנכסים בסך של כ- 16 מיליוני ש"ח הנובעת מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים.

פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון

הפרמיות בפוליסות סיכון ביטוח חיים הנמכרות כפוליסה בודדת, לפרטיים, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 315 מיליוני ש"ח, למול כ- 281 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 46 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 54 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 47 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 55 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הקיטון ברווח נובע בעיקרו מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות.

הפרמיות בפוליסות סיכון ביטוח חיים הנמכרות כפוליסה קבוצתית, המבטחת קבוצת מבוטחים, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 18 מיליוני ש"ח, למול כ- 31 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 2 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 22 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח נובעת בעיקרה מהרעה חיתומית בשנת 2010 לעומת שנה קודמת.

הפרמיות בפוליסות סיעוד הנמכרות כפוליסה בודדת, לפרטיים, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 50 מיליוני ש"ח, למול כ- 44 מיליוני ש"ח בשנת 2009. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 7 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול רווח בסך כ- 56 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח נובעת בעיקרה משינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים).

בגין פוליסות סיעוד קבוצתיים בשנת 2010 החברה רשמה הפסד כולל בסך של כמיליון ש"ח למול רווח כולל בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הפרמיות מפוליסות בריאות אחרים הסתכמו בשנת 2010 בכ- 205 מיליוני ש"ח, למול כ- 203 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 21 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול רווח בסך כ- 37 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 21 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 40 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח נובעת בעיקר משינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים).

פוליסות תלויות תשואה

כספי עתודות הביטוח הנצברים בפוליסות תלויות תשואה מושקעים לפי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) ותקנותיו. רווחי השקעות אלו נזקפים לזכות המבוטחים בניכוי דמי ניהול.

התחייבויות הנובעות מפוליסות תלויות תשואה ליום 31 בדצמבר 2010 הסתכמו ב- 11,908 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ- 10,238 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2009, גידול של כ- 17%. העלייה כאמור, נובעת בעיקרה מרווחים מהשקעות בתקופת הדוח ומהכנסות מפרמיות בניכוי פדיונות ופירעונות בשנת 2010.

פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות תלויות תשואה

פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003 (קרן י'):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
(26.44%)	35.37%	9.14%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(26.88%)	34.43%	7.22%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
(23.12%)	40.53%	11.63%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(23.58%)	39.56%	9.66%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (קרן י' החדשה):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
(26.44%)	35.37%	9.14%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(27.40%)	33.82%	7.53%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
(23.12%)	40.53%	11.63%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(24.12%)	38.92%	9.98%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פרטים בדבר רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות תלויות תשואה ודמי הניהול (במיליוני ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
(1,908.8)	2,536.1	937.4	רווחי (הפסדי) ההשקעה הנומינליים שנזקפו למבוטחים לאחר דמי הניהול
63.5	71.9	92.1	דמי ניהול קבועים
-	9.8	109.1	דמי ניהול משתנים
63.5	81.7	201.2	סך-הכל דמי ניהול

ההכנסות מדמי ניהול בביטוח חיים תלוי תשואה בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 201 מיליוני ש"ח לעומת כ- 82 מיליוני ש"ח אשתקד ולעומת 64 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של כ- 145% וגידול של כ- 28%, בהתאמה. בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו בשנים 1992 עד 2003 רשאי מבטח לגבות דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים בשיעורים הקבועים בתקנות והנגזרים מהתשואה הריאלית של תיק ההשקעות. דמי הניהול המשתנים נגבים רק בגין תשואה ריאלית חיובית. במידה והושגה תשואה ריאלית שלילית המבטח מנוע מגביית דמי הניהול המשתנים עד אשר התשואה שתושג תכסה את ההפסד הריאלי. כתוצאה מהעליות בשוק ההון בתקופת הדוח, הושגה תשואה ריאלית חיובית (ברוטו) בשיעור של כ-9.14% (שנת 2009 בשיעור של כ-35.37%) בפוליסות שהוצאו בשנים 1992-2004 (קרן י'). כפועל יוצא, הקבוצה גבתה דמי ניהול משתנים במשך כל שנת 2010 בסך של כ- 109 מיליוני ש"ח לעומת שנת 2009 בה החברה החלה לגבות דמי ניהול משתנים החל מחודש נובמבר 2009, מועד בו כוסה ההפסד הריאלי המצטבר שנגרם כתוצאה מהמשבר בשוק ההון בשנת 2008. החברה גבתה בשנת 2009 דמי ניהול משתנים בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח. יצוין, כי בכל הנוגע לפוליסות תלויות תשואה שהונפקו החל משנת 2004, דמי הניהול הנגבים הינם דמי ניהול קבועים בלבד ואשר על כן לתשואות ההשקעות אין השלכה כאמור על גביית דמי הניהול.

הרכב הנכסים בפוליסות תלויות תשואה (באלפי ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2009	ליום 31 בדצמבר 2010	
10,318	9,041	הוצאות רכישה נדחות
28,819	20,063	חייבים ויתרות חובה
83,146	71,729	פרמיות לגבייה
3,368,586	3,978,994	נכסי חוב סחירים
		נכסי חוב שאינם סחירים (כולל
3,037,997	3,113,897	הלוואות ופיקדונות)
2,496,219	3,226,376	מניות
1,038,798	1,486,344	אחרות
105,295	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
10,169,178	11,974,019	סה"כ

ג. ענף הפנסיה

תוצאות פעילות ענף הפנסיה מתייחסות לתוצאות חברה מאוחדת - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ.

עיקרי תוצאות הפעילות בענף הפנסיה (במיליוני ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
226,562	246,964	279,447	הכנסות מדמי ניהול
			רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
2,907	18,046	10,712	
1,040	1,634	2,426	הכנסות מעמלות עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
42,327	48,661	55,596	
108,472	124,713	137,215	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
79,710	93,270	99,774	רווח לפני מס

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 32 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 13% לעומת שנת 2009. גידול זה נובע מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מדמי גמולים שנגבו בשיעור של 15% וכן מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מהצבירה לאור הגידול בהיקף הנכסים הצבורים שעלו בשיעור של 22%. היקף הנכסים המנוהלים גדל בין היתר, מהתשואות החיוביות בשוק ההון, אשר הגדילו את היקף הנכסים המנוהלים וכן מצבירה חיובית הנובעת בעיקר מגידול בגביית דמי גמולים בשנת 2010 לעומת 2009.

הוצאות השיווק, ההנהלה והכלליות גדלו בתקופת הדוח בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 12% לעומת שנת 2009. הגידול נובע בעיקרו מגידול בהוצאות שיווק, מגידול במצבת העובדים ומגידול בהוצאות מחשוב.

3.5.2 תוצאות תחומי הפעילות בביטוח כללי

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לשלושה תחומי פעילות: רכב חובה, רכב רכוש, ויתרת עסקי ביטוח כללי (חבויות אחרות וענפי רכוש אחרים).

עיקרי תוצאות תחום ביטוח כללי (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
2,157,323	2,277,818	2,279,287	פרמיות ברוטו
118,011	290,980	236,342	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
59,170	119,505	166,970	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי
1,644,623	1,664,935	1,730,966	ביטוח ברוטו
			עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה
469,013	487,397	494,049	אחרות
71,791	99,329	95,632	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
(47,456)	214,879	157,932	רווח (הפסד) לפני מס
(159,457)	391,581	165,717	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הכנסות מפרמיה ברוטו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 2,279 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ- 2,277 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בפרמיות ברוטו נובע מגידול בפרמיה בתחום רכב רכוש בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח הנובע מגידול בהיקף העסקים, מקיטון בפרמיות בתחום רכב חובה בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח כתוצאה מהעברת חלק מהפרמיות לקרנית, בגין העברת האחריות הביטוחית למתן שירותים רפואיים מחברות הביטוח לקופות החולים החל מינואר 2010. לפירוט ראה סעיף 4.1.4 בדוח תיאור עסקי התאגיד. מנגד, גדלה הפרמיה בשיעור של כ- 5% אשר קיזזה את הירידה בפרמיה כאמור. בנוסף חל קיטון בפרמיות בתחום ביטוח הכללי אחר בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח (גידול של כ- 4 מיליוני ש"ח בענפי רכוש אחרים וקיטון של כ- 7 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים).

הרווח מעסקי ביטוח כללי לפני מיסים בשנת 2010 הסתכם בכ- 158 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 215 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח נובעת מקיטון ברווח בתחום ביטוח רכב רכוש בסך של כ- 33 מיליוני ש"ח, מגידול ברווח בתחום רכב חובה בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח, מקיטון ברווח בענפי רכוש אחרים בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח, ומקיטון ברווח בענפי חבויות אחרות בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח. לעניין פירוט השינוי ברווח מענפי הביטוח הכללי ראה סעיפים 3.6.2.1, 3.6.2.2 ו- 3.6.2.3 להלן.

סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח כללי הסתכם בשנת 2010 בסך של כ- 166 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל של כ- 215 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד של כ- 160 מיליוני ש"ח בשנת 2008

הכנסות מהשקעות נטו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 236 מיליוני ש"ח לעומת כ- 291 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 19%.

הכנסות מעמלות בשנת הדוח הסתכמו בכ- 167 מיליוני ש"ח לעומת כ- 120 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 39%. השינוי נובע מהוספת מבטח משנה נוסף להסכם ביטוח משנה רב ענפי, מהרחבת תחולת ההסכם האמור עם מבטח המשנה העיקרי גם לענף רכב חובה וכן משינוי בהסכם ביטוח המשנה בענף רכב רכוש.

3.5.2.1 תחום פעילות ביטוח רכב חובה

עיקרי תוצאות הפעילות בענף רכב חובה (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
557,301	621,979	602,065	פרמיות ברוטו
			רווחים מהשקעות, נטו
62,661	177,447	152,771	והכנסות מימון
-	-	12,058	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות
566,335	615,264	605,126	בגין חוזי ביטוח ברוטו
			עמלות, הוצאות שיווק
58,747	60,652	57,064	והוצאות רכישה אחרות
25,182	32,275	30,906	הוצאות הנהלה וכלליות אחרות
(47,506)	74,815	79,219	רווח (הפסד) לפני מס
(114,493)	187,790	84,464	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 79 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 75 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מהגורמים הבאים: מגידול בשחרור מצבירה בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ומנגד הרעה בהתפתחות התביעות (שינוי ההערכות בגין השנים הסגורות) בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח ובגין רווח בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח אשר נרשם בשנת 2009 המבטל הפסד שנרשם בשנת 2008 בגין שנת חיתום 2008. מאחר ולפי השיטה החשבונאית הנהוגה בענף (שיטת עודף הכנסות על הוצאות) החברה מכירה ברווחים בשנים הפתוחות עד גובה ההפסדים שרשמה בשנים קודמות.

3.5.2.2 תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

עיקרי תוצאות הפעילות בענף רכב רכוש (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
836,971	877,843	902,069	פרמיות ברוטו
			רווחים מהשקעות, נטו
18,682	37,196	24,706	והכנסות מימון
2,823	28,659	58,110	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי
			בהתחייבויות בגין חוזי
605,606	607,760	638,300	ביטוח ברוטו
			עמלות, הוצאות שיווק
200,962	220,022	227,107	והוצאות רכישה אחרות
			הוצאות הנהלה וכלליות
21,511	37,878	32,574	אחרות
(286)	40,008	6,948	רווח (הפסד) לפני מס
(19,492)	64,820	7,829	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 40 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת הדוח הייתה הרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

3.5.2.3 עיקרי תוצאות הפעילות בענפי ביטוח כללי אחר (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
763,051	777,996	775,153	פרמיות ברוטו
			רווחים מהשקעות, נטו
36,668	76,337	58,865	והכנסות מימון
56,347	90,846	96,802	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי
			בהתחייבויות בגין חוזי
472,682	441,911	487,540	ביטוח ברוטו
			עמלות, הוצאות שיווק
209,304	206,723	209,878	והוצאות רכישה אחרות
			הוצאות הנהלה וכלליות
25,098	29,176	32,152	אחרות
336	100,056	71,765	רווח לפני מס
			רווח (הפסד) כולל לפני
(25,472)	138,971	73,424	מס

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 100 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח נובע בעיקרו מירידה בהכנסות מהשקעות בכל ענפי הביטוח אשר נכללים בתחום, מהרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת בענפי רכוש אחר, מירידה ברווח בענפי החבויות עקב קיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד ומנגד משיפור חיתומי בענף חבות מעבידים וצד שלישי. הקיטון ברווח מענפי רכוש אחרים בסך של 15 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של כ- 36 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 51 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מהרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

הקיטון ברווח מענפי חבויות בסך של 13 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 49 מיליוני ש"ח לעומת 36 מיליוני ש"ח בשנת 2009 נובע מקיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד, עקב תביעות בענף ביטוח דירקטורים ונושאי משרה בגין שנת חיתום 2007, וירידה בהכנסות מהשקעות ומנגד משיפור חיתומי בעיקר בענפי חבות מעבידים וצד שלישי.

3.5.2.4 פרמיות ברוטו והרווח לפי תחומי פעילות בביטוח כללי (באלפי ש"ח):

סה"כ	חבויות	רכוש ואחרים	רכב חובה	רכב רכוש	סה"כ פרמיות ברוטו
2,279,287	239,570	535,583	602,065	902,069	01-12/2010
2,277,818	245,908	532,088	621,979	877,843	01-12/2009
2,157,323	243,834	519,217	557,301	836,971	01-12/2008
					רווח (הפסד)
157,932	35,697	36,068	79,219	6,948	01-12/2010
214,879	48,577	51,479	74,815	40,008	01-12/2009
(47,456)	(2,464)	2,800	(47,506)	(286)	01-12/2008

4. גילוי בדבר ירידת ערך של נכסים פיננסיים

הקבוצה סיווגה את הנכסים הסחירים (נכסי חוב ומניות סחירות) והמניות שאינן סחירות השייכים לחברות הביטוח שבקבוצה (למעט נכסים כאמור הכלולים בתיק השקעות כנגד פוליסות תלויות תשואה), כנכסים פיננסיים זמינים למכירה (ראה באור מס' 2(4) לדוחות הכספיים).

להלן פירוט הסכומים שנזקפו להון עצמי (קרן הון) בשל ירידת ערך נכסים פיננסיים זמינים למכירה, לפי שיעור ירידת הערך ממועד רכישתם ועד לתאריך הדו"ח ובהתאם לתקופת החזקה בהם.

השיקולים שעמדו בבסיס הקביעה כי ירידות ערך בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקפו ישירות להון העצמי (ולא לרווח והפסד) הינם כדלקמן:

4.1 מכשירי חוב

באלפי ש"ח	עד 6 חודשים	6-9 חודשים	9-12 חודשים	מעל 12 חודשים	סה"כ
עד 20%	(3,386)	(7)	(1)	(1,805)	(5,199)
20% - 40%	-	-	-	-	-
מעל 40%	-	-	-	-	-
עליה	2,439	5,565	4,629	76,517	89,150
סה"כ	(947)	5,558	4,628	74,712	83,951

בכדי לבחון ירידת ערך של מכשירי חוב, החברה בחנה, בין היתר, את הגורמים הבאים:

- קשיים פיננסיים משמעותיים של המנפיק או של החייב;
 - הפרת חוזה כגון אי עמידה בתנאים או פיגור בתשלומי ריבית או קרן;
 - הענקת הקלה ללווה הנובעת בעיקרה מקשיים פיננסיים אשר לא הייתה נשקלת על ידי המלווה בנסיבות אחרות;
 - צפי כי הלווה יכנס להליך פשיטת רגל או לארגון מחדש פיננסי אחר;
 - היעלמות שוק פעיל לאותו נכס פיננסי כתוצאה מקשיים פיננסיים;
 - קיומה של ירידה הניתנת למדידה באומדן תזרימי המזומנים העתידיים מקבוצה של נכסים פיננסיים מאז ההכרה לראשונה בנכסים אלה, למרות שלא ניתן עדיין לשייך את הירידה לנכסים פיננסיים בודדים בתוך הקבוצה האמורה;
 - הפנייה להערת עסק חי, אם קיימת, בחוות דעת המבקרים של הלווה;
 - בחינת יחסים פיננסיים שונים של הלווה ובכלל זה, הון חוזר; שיעור תשואה על אג"ח; שיעור הון עצמי למאזן; שווי מזומנים; פירעונות צפויים של הלווה בשנתיים קרובות;
 - שווי ביטחונות/ערבויות, אם קיימים;
 - דירוג חיצוני של הלווה, אם קיים ובחינת עדכונים לעניין זה;
 - זהות בעלי השליטה של הלווה (תאגידים בבעלות ממשלתית סווגו ברמת סיכון נמוכה).
- הפחתות ערך מכשירי חוב בוצעו בהתאם לחוות דעת מקצועית של אגף ההשקעות של הקבוצה אשר מכיר ועוקב אחר הלווים באופן שוטף ואשר שיקלל על פי מיטב שיקול דעתו את הגורמים דלעיל.

4.2 מכשירים הוניים

באלפי ש"ח	עד 6 חודשים	6-9 חודשים	9-12 חודשים	מעל 12 חודשים	סה"כ
עד 20%	(24)	(231)	(24)	(1,339)	(1,618)
עליית ערך	3,702	1,240	873	48,402	54,217
סה"כ	3,678	1,009	849	47,063	52,599

ככלל, כל שינוי בשווי הוגן נזקף לקרן הון. העברת שינוי בשל ירידת ערך מקרן הון לרווח והפסד מתבצעת במקרים הבאים:

- ירידת ערך מעל 20%;
- ירידת ערך בין 10% ל- 20% של ני"ע המוחזק מעל שנה;

4.3 סה"כ מכשירי חוב ומכשירים הוניים

סה"כ	מעל 12 חודשים	9-12 חודשים	6-9 חודשים	עד 6 חודשים	באלפי ש"ח
(6,817)	(3,144)	(25)	(238)	(3,410)	עד 20%
-	-	-	-	-	40% - 20%
-	-	-	-	-	מעל 40%
143,367	124,919	5,502	6,805	6,141	עליית ערך
136,550	121,775	5,477	6,567	2,731	סה"כ

5. תזרים מזומנים

תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות שוטפת הסתכמו בתקופת הדוח ב- 103 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בתקופת הדוח ב- 158 מיליוני ש"ח וכוללים רכישת רכוש קבוע בסך כ-50 מיליוני ש"ח, השקעה בנכסים בלתי מוחשיים בסך כ- 114 מיליוני ש"ח, בקיזוז תמורה ממימוש רכוש קבוע בסך כ- 5 מיליוני ש"ח.

תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 180 מיליוני ש"ח הנובעים בעיקר מגיוס הון ראשוני מורכב ("הון היברידי") בסך של כ- 254 מיליוני ש"ח.

השפעת התנודות בשער החליפין על יתרות המזומנים גרמה להגדלה של יתרת המזומנים בסך של כ- 1.5 מיליוני ש"ח. התוצאה הכוללת של הפעילות שתוארה לעיל מסתכמת בקיטון ביתרות המזומנים ושווי המזומנים בסך של 83 מיליוני ש"ח. יתרת המזומנים לתאריך הדוח הינה כ- 421 מיליוני ש"ח.

6. מקורות מימון

יתרת ההתחייבויות הפיננסיות של הקבוצה לתאריך הדוח הינה 1,054 מיליוני ש"ח לעומת 852 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2009. הגידול נובע בעיקר כתוצאה מגיוס הון ראשוני מורכב ("הון היברידי") בסך של כ- 254 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראו סעיף 1.2.2 לעיל.

כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה 1 של החברה וסדרה א' של מנורה גיוס הון בע"מ, חברה בת של החברה, מדורגות Aa2 על ידי מידרוג בע"מ (דוח מעקב שנתי מחודש מרס 2011).

7. גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של החברה הינם קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, המכהנים בתפקידם החל משנת 1999. השותף האחראי הינו ר"ח עזרא גבאי¹.

		לשנת 2009		לשנת 2010		שכר באלפי ש"ח (לא כולל מע"מ):
סה"כ	שירותים אחרים	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס	סה"כ	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס*
2,037	240	1,797	3,116	411	2,705	החברה
337	25	312	530	-	530	שומרה חברה לביטוח בע"מ
535	140	395	450	-	450	מבטחים קרנות פנסיה בע"מ-חברה
39	0	39	30	-	30	מנהלת חברות אחרות
2,948	405	2,543	4,126	411	3,715	סה"כ

* שכר בגין שירותים אחרים מתייחס לייעוץ אקטוארי, סקר סיכונים, וייעוץ בנושא ענ"א.

היקף שעות עבודה:

		לשנת 2009		לשנת 2010		
סה"כ	שירותים אחרים	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס	סה"כ	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס*
8,265	1,462	6,803	13,440	1,471	11,969	החברה
1,357	52	1,305	2,560	-	2,560	שומרה חברה לביטוח בע"מ
1,780	400	1,380	1,800	-	1,800	מבטחים קרנות פנסיה בע"מ-חברה מנהלת
160	-	160	125	-	125	חברות אחרות
11,562	1,914	9,648	17,925	1,471	16,454	סה"כ

* כולל ביקורת SOX404 שבוצעה לראשונה.

** שכר בגין שירותים אחרים מתייחס לייעוץ אקטוארי, סקר סיכונים וייעוץ בנושא ענ"א (לא כולל מע"מ).

שכר הטרחה של רואי החשבון בגין שירותי ביקורת נקבע על ידי הנהלת החברה באישור הדירקטוריון וזאת לאחר משא ומתן בהתבסס, בין היתר, על תעריף מקובל עבור ביקורת בתאגידים שפעילותם מחייבת מומחיות והבנה מעמיקים בסביבה החשבונאית והעסקית הרלבנטיים.

8. תשלומים לנושאי משרה

נושאי המשרה בחברה מועסקים על פי הסכמים אישיים המפרטים את תנאי העסקתם. שכרם של נושאי המשרה האמורים מורכב בעיקרו משכר חודשי (כולל משכורת 13) בתוספת הפרשות סוציאליות ונלוות כמקובל בשוק, תנאי הפרישה והגבלות אי תחרות בגמר העסקה של נושא המשרה ומענק המשולם על פי הערכת מנכ"ל והמלצתו בהתבסס, בין היתר, על תרומתם לחברה,

¹ בחודש מרס 2011, מונה ר"ח יאיר קופל, ממשרד קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, כשותף האחראי, בתוקף מהדוח לרבעון הראשון לשנת 2011.

ובאישור הדירקטוריון. בשנת 2010 אושרה תכנית תגמול לנושאי המשרה בקבוצה (לרבות נושאי המשרה בחברה), החל משנת 2011, לפרטים ראו סעיף 7.6.7 בפרק תיאור עסקי התאגיד.

להערכת הדירקטוריון תנאי ההעסקה והתשלומים לנושאי המשרה הבכירה בחברה הינם תמורה סבירה והוגנת ביחס למורכבות תפקידם על האחריות הכרוכה בה ותרומתם לפעילות החברה.

9. גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד

9.1 פרטי המבקר הפנימי

המבקר הפנימי הראשי של החברה בתקופת הדוח היה מר שמואל שורץ (M.B.A), רו"ח וסמנכ"ל, שמונה לתפקיד ב- 8 בינואר 2007. המבקר הפנימי עמד בכל התנאים הקבועים בסעיף 3(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") וכן בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות") ובהוראות סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית.

המבקר הפנימי הינו עובד שכיר של החברה שמשמש במקביל גם כמבקר פנימי במנורה החזקות, החברה האם של החברה, וכן כמבקר פנימי בחברות בנות וחברות קשורות נוספות בקבוצה.

9.2 דרך המינוי

המבקר הפנימי מונה ביום 8 בינואר 2007 על פי המלצת ועדת הביקורת ובאישור הדירקטוריון. המינוי אושר על רקע השכלתו, כישוריו וניסיונו בחברה בתפקידו הקודם כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים במשך תקופה של כ- 7 שנים.

9.3 זהות הממונה על המבקר הפנימי

הממונה הארגוני על מבקר הפנים הינו יו"ר הדירקטוריון.

9.4 תכנית עבודה

א. במהלך שנת העבודה 2007 נערך מיפוי וסקר של מוקדי סיכון בחברה לצורך עריכת תכנית עבודה רב שנתית ממוקדת סיכונים לשנים 2008 עד 2011. תכנית העבודה לשנת 2010 ותכנית העבודה הרב שנתית העדכנית ל- 4 שנים עד שנת 2013 כאמור, נדונו ואושרו על ידי ועדת הביקורת לאחר שההצעה לתכנית העבודה הועברה לעיונם של יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל. תכנית העבודה הרב שנתית התייחסה לתדירות ולהיקף שבהם תבוצע ביקורת בכל תחום פעילות של החברה ברמה שנתית, והתבססה על מיפוי פעילויות החברה וסקר סיכונים תפעולי שנערך כאמור בתחומי הפעילות השונים בחברה. סקרי הסיכונים נערכו בסיוע של גורם מקצועי חיצוני. תכנית העבודה נבנתה על בסיס מתודולוגיות מקובלות לרבות COSO. על פי התכנית כל פעילות מהותית תבוקר אחת לשנה, פעילויות פחות מהותיות יבוקרו על פי העניין אחת לשנתיים או שלוש, ובכל מקרה כל פעילות בחברה תבוקר בתדירות של אחת לארבע שנים. כמו-כן, התכנית התחשבה בקיומן של בקורות למוקדי הסיכון וממצאי ביקורת בשנים קודמות וכן קוימה התייעצות עם רו"ח-מבקר של החברה. תכנית העבודה הקצתה גם שעות למעקב אחר תיקון ליקויים וכן שעות לצורכי ביקורת אד-הוק.

ב. תכנית העבודה הועברה כאמור לעיון היו"ר והמנכ"ל והובאה לדיון ואישור ועדת הביקורת. בפועל, לא היו סטיות מהותיות מתכנית העבודה כפי שאושרה בוועדת הביקורת. תכנית הביקורת מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לביצוע שינויים בתכנית בהתחשב בצרכים אד-הוק. עסקאות בעלי עניין מובאות לדיון ואישור הגורמים המוסמכים לאחר שנבחנו על ידי הגורמים המקצועיים הרלבנטיים. בדיקת עסקאות מהותיות אחרות, אם וככל שישנן, מבוצעת לפי העניין בהתאם לכללי ביקורת מקובלים.

9.5 היקף הביקורת הפנימית

א. היקף פעילות הביקורת לפי מספר שעות בחברה ובתאגידי מוחזקים נקבע בתכנית העבודה המאושרת כנגזרת מסקר הסיכונים ועומדת בדרישות הממונה על שוק ההון לעניין זה -

סה"כ שעות ביקורת	שעות ביקורת בתאגידי מוחזקים*	שעות ביקורת החברה	עובדי החברה	מיקור חוץ
23,120	8,300	14,820		
7,136	4,040	3,096		

*תאגידי מוחזקים: מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ומנורה מבטחים גמל בע"מ ושומרה חברה לביטוח בע"מ.

ב. במנורה מבטחים פנסיה בע"מ (חברה בת עיקרית של החברה) מכהן מבקר פנימי ייעודי (עובד החברה), אשר מבצע את ביקורת הפנים בעצמו וגם באמצעות מיקור חוץ. בשומרה מכהן מבקר ייעודי (מיקור חוץ) אשר מבצע ביקורת פנים בעצמו.

ג. נוסף לשעות הביקורת כמפורט לעיל, הושקעו 3,000 שעות ביקורת (מתוכם 1,690 שעות מיקור חוץ), בחברות קשורות.

ד. היקף שעות הביקורת הפנימית בחברה גדל ב- 45% ביחס לתקופת הדיווח האחרונה.

9.6 עריכת הביקורת

הביקורת נערכה על פי תקנים מקצועיים המקובלים בישראל ובהתאם להנחיות מקצועיות כפי שאומצו ופורסמו על ידי לשכת המבקרים הפנימיים בישראל, וכן בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לכל חברה בקבוצה, לפי העניין. הדירקטוריון, באמצעות ועדת הביקורת שלו, מפקח על עבודת מבקר הפנים. לדעת הדירקטוריון תקני עבודת המבקר נאותים וראויים למורכבות והיקף הפעילות של הקבוצה.

9.7 גישה למידע

למבקר הפנימי ולשאר המבקרים במערך הביקורת בקבוצה גישה חופשית לכל מקור מידע, לרבות למסמכים, למאגר רגיל או ממוחשב ולנתונים כספיים. האמור בפסקה זו מתקיים גם לגבי החברות בנות של החברה בה מכהן מבקר הפנים.

9.8 דין וחשבון המבקר הפנימי

דוחות הביקורת של מבקר הפנים מוגשים בכתב, לאחר שמתקיימים דיונים עם המבוקרים על טיוטות דוחות הביקורת. הדוחות מוגשים ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר וחברי ועדת הביקורת עם העתק למנכ"ל ולאחר מכן נידונים בועדת הביקורת. בנוסף, מוגשים לוועדת הביקורת דוחות מעקב אחר ביצוע המלצות המבקר ודוחות בדיקה אד-הוק.

כאמור, מבקר הפנים של החברה שימש גם כמבקר הפנים של מנורה מבטחים החזקות (חברה האם) שהחברה הינה החזקה עיקרית שלה. כפועל יוצא, פעילות הביקורת של המבקר הפנימי התמקדה במנורה מבטחים ביטוח ובגופים מוסדיים נוספים בקבוצה ובהתאם גם תכנית העבודה. בתקופת הדיווח התקיימו 18 ישיבות של ועדת ביקורת של החברה ובמועדים הבאים: 11.07.10; 06.06.10; 11.05.10; 02.05.10; 25.03.10; 22.03.10; 14.02.10; 31.01.10; 08.08.10; 29.08.10; 05.09.10; 19.09.10; 10.10.10; 7.11.10; 12.12.10; 14.12.10; 16.12.10; 26.12.10.

9.9 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

להערכת הדירקטוריון, היקף אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימי ותוכנית עבודתו הינם סבירים בנסיבות העניין ויש בהם כדי להגשים את מטרת הביקורת הפנימית בחברה. על רקע האמור, הדירקטוריון סבור כי הביקורת עמדה ביעדי תכנית הביקורת שלה לשנת הדיווח.

9.10 תגמול

המבקר הפנימי מועסק על-פי הסכם עבודה אישי כעובד הקבוצה במשרה מלאה באמצעות החברה ומקבל שכר חודשי ומענק קבוע וכן הטבות סוציאליות ונלוות כמקובל. דירקטוריון החברה סבור כי תגמול המבקר הפנימי הולם את היקף פעילותו ותפקודו ולא היה בו כדי להשפיע על שיקול דעתו המקצועי של המבקר.

10. גילוי בדבר התקדמות ההיערכות ליישום דירקטיב Solvency II

החברה ושומרה (חברה בת של החברה) ממשיכות להיערך ליישום תקן אירופאי - דירקטיב Solvency II - אשר חל על חברות ביטוח ונועד להסדרת תחום ניהול הסיכונים וחישוב דרישת הון, המבטא בצורה טובה יותר את מכלול הסיכונים שנוטלת על עצמה חברת ביטוח.

התקן צפוי להיכנס לתוקף בינואר 2013, ובכך מתאפשר לחברות הביטוח להיערך ליישום התקן במשך שנתיים, באופן הדרגתי. המפקח על הביטוח, החליט לאמץ את התקן האירופאי והורה לחברות הביטוח להתחיל להיערך לתקן כבר בשנת 2008.

החברה ושומרה נקטו בצעדים הבאים, כחלק מהיערכות כוללת ליישום דירקטיב Solvency II:

1. ועדות הדירקטוריון, שמונו לשמש כוועדות פיקוח על תהליך היישום של Solvency II, מתכנסות אחת לרבעון לצורך דיון בהתקדמות הפרויקט.
2. סיום ביצוע סקר פערים בין מערכות המחשב הקיימות לבין הדרישות המיכוניות של דירקטיב Solvency II, באמצעות משרד יועצים חיצוני, במהלך שנת 2010.
3. סיום השלב הראשון בתכנון ועיצוב של מערכת מחשב (מאגר נתונים לניהול סיכונים, ממשקים לאיסוף נתונים ממערכות תפעוליות).
4. בכוונת החברה ושומרה להשלים את שלב התכנון והעיצוב במהלך שנת 2011.
5. ברבעון הרביעי של 2010 ביצעו החברה ושומרה סקר השפעה כמותית מס' 5 (QIS5), במהלכו מופו כל מקורות הנתונים והמידע הנדרשים לחישוב ההון, לפי הנדבך הראשון של סולוונסי 2.
6. בחודש מרץ 2011, השלימו החברה ושומרה מילוי שאלון איכותי לגבי תהליך ביצוע סקר ההשפעה הכמותית.
7. בכוונת החברה ושומרה להתחיל ביישום התכנית לבניית מאגר נתונים לניהול סיכונים ברבעון השני של 2011.

11. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה

במסגרת בחינת התוצאות הכספיות וכחלק מתהליך הכנת הדוחות הכספיים, מתקיימים דיונים בהשתתפות המנכ"ל, מנהל אגף חשבות וכספים ומנהלי האגפים השונים במנורה ביטוח ובהשתתפות גורמים מקצועיים רלוונטיים נוספים, בהם נבחנות סוגיות מרכזיות אשר להן השלכה על הדיווח הכספי תוך בדיקת סבירות הנתונים ובחינת סוגיות שעניינן מדיניות חשבונאית.

דירקטוריון החברה המופקד על בקרת העל בחברה, מינה ועדת מאזן אשר תפקידה לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה ובכלל זה חוות דעתו של הרואה חשבון המבקר, נאותות הדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית, שלמות הגילוי וסקירת הבקורות הפנימיות.

בוועדת המאזן חברים בר-כוכבא בן-גרא (דח"צ), ישראל (איזי) תפוחי (דח"צ) ואורלי ירקוני. כל החברים בוועדה הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית.

בישיבות ועדת המאזן נוכחים גם רואי החשבון המבקרים של החברה. ועדת המאזן מתכנסת מספר ימים לפני מועד אישור הדוחות הכספיים על ידי דירקטוריון החברה, ובישיבתה מוצגים הדוחות הכספיים, נדונים עיקרי המדיניות החשבונאית שיושמה ושינויים שחלו בה, אשר

עשויים להיות בעלי השפעה מהותית על הדוחות הכספיים. הדוחות הכספיים נמסרים לחברי הדירקטוריון לעיון לפני מועד אישורם.

לקראת אישור הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2010, התכנסה ועדת המאזן של החברה ביום 21.03.2011 וביום 22.03.2011. בישיבות נכחו כל חברי ועדת המאזן ונושאי משרה הבאים: מר ארי קלמן יו"ר הדירקטוריון, מר מוטי רוזן מנכ"ל החברה, מנהל אגף חשבות וכספים, האקטוארים הממונים, המבקר הפנימי, רואי החשבון המבקרים, היועץ המשפטי וכן נושאי משרה נוספים של החברה.

בישיבות הדירקטוריון לאישור הדוח התקופתי, אשר נערכו ביום 24.03.11 וביום 30.03.11, נסקרה פעילותה השוטפת של החברה, והשפעת פעילות זו על תוצאותיה, תוך הדגשת סוגיות מהותיות. חברי הדירקטוריון דנו בהמלצות ועדת המאזן, בסיועם של מנהל הכספים של החברה ורואי החשבון המבקרים של החברה. הדוחות הכספיים אושרו בישיבה מיום 30.03.2011.

12. הערכת בקרה פנימית על הדיווח הכספי ונהלים לגבי הגילוי

12.1 סעיף 302 לחוק ה-SOX

בעקבות הנחיות שהוציאה הרשות לניירות ערך בארה"ב, במסגרת חוק ה-"סרבנס אוקסלי" (SOX), הטיל המפקח על חברות ביטוח, על חברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל ועל קרנות פנסיה וקופות גמל (להלן: "הגופים המוסדיים") חובה לצרף לדוחות כספיים שנתיים ורבעוניים הצהרות, שתיחתמנה על ידי מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של הגוף המוסדי, ובדבר קיומן ועילותן של בקורות פנימיות, שנועדו להבטיח שמידע מהותי המתייחס לגוף המוסדי מובא לידיעתם.

החברה והגופים המוסדיים שבשליטתה, בסיוע יועצים חיצוניים, קיימו את ההליך הנדרש על פי סעיף 302 לחוק "סרבנס אוקסלי", אשר כלל בחינה של תהליכי העבודה והבקורות הפנימיות.

הנהלות הגופים המוסדיים בקבוצה, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי שלהם. על בסיס הערכה זו, הסיקו מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של כל גוף מוסדי, כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי הינן יעילות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע הנדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של המפקח על הביטוח ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בתקופת הדוח המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2010 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגופים המוסדיים הנ"ל על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של אותם גופים על דיווח כספי.

12.2 סעיף 404 לחוק ה-SOX

בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים בנושא "אחריות הנהלה על בקרה פנימית על דיווח כספי" (להלן: "חוזר אחריות הנהלה" או "החוזר") על הנהלת הגופים המוסדיים לצרף לדוחות הכספיים (החל מהדוח הכספי לשנת 2010) הצהרת הנהלה באשר לאחריותה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. בהתאם להוראות החוזר, השנה הראשונה בה חברות ביטוח יצרפו חוות דעת של רואי החשבון לעניין זה תהיה לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2011.

לצורך יישום הוראות החוזר, על השלבים השונים המפורטים בו, התקשרה הקבוצה עם משרד יעוץ חיצוני שליווה אותה בתהליך. בנוסף, הוקמו ועדות היגוי בראשות גורמי הנהלה בכירים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לפי העניין, ומונה צוות יעודי לריכוז הפרויקט.

הגופים המוסדיים בחרו את מודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of The Treadway Commission (COSO), המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת המשמשת לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

יצוין, כי בהתאם להנחיות המפקח הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אינה מתייחסת בשנת 2010 לתהליכי ביטוח חיים, תהליכי ביטוח בריאות

המתופעלים במערכות ביטוח חיים ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך ההשקעות), הכל כמפורט בהנחיות הנ"ל.

במסגרת לוחות הזמנים שנקבעו ליישום חוזר אחריות ההנהלה, ביצעו הגופים המוסדיים בקבוצה ורואי החשבון המבקרים, עד למועד פרסום דוח זה, הערכה באשר לאפקטיביות הבקורות. בהתאם להערכה זו, לא נתגלו "חולשות מהותיות" כהגדרתן בחוזר. יחד עם זאת, נמצא כי קיימים בחברה מספר ליקויים הנוגעים לנהלי עבודה, לתהליכי הרשאות ובקורות מיכוניות, אשר החברה פעלה ופועלת לתיקונם ובכלל זה באמצעות הטמעת בקורות מפצות רלבנטיות. ליקויים אלו דווחו לוועדת המאזן ולדירקטוריון של החברה ובהתאם הוגדרה תוכנית עבודה לתיקון הליקויים תוך הקצאת משאבים והגדרת לוחות זמנים.

במקביל ממשיכים הגופים המוסדיים בקבוצה להיערך ליישום השלבים הבאים הכלולים בחוזר אחריות ההנהלה, הנוגעים לדיווחים כספיים הנגזרים מהדוחות הכספיים המוגשים למפקח או המפורסמים לציבור הרחב ודוח לעמית/מבוטח.

13. אירועים לאחר תאריך מאזן

13.1 ביטוח בריאות

החל מיום 1 בינואר 2011, ובשל שינוי במבנה הארגוני בחברה, יוגדר ענף ביטוח בריאות כתחום פעילות נפרד אשר יאחד תחתיו פוליסות ביטוח בריאות שונות (הן לטווח קצר והן לטווח ארוך), וכן ידווח כמגזר נפרד בדוחות הכספיים של הקבוצה החל מהרבעון הראשון של שנת 2011. יודגש, כי נכון לשנת 2010, המידע והנתונים המובאים בדוח תקופתי זה משקפים את פעילות הקבוצה נכון לשנת 2010, כפי שהיתה בפועל, דהיינו נתוני ביטוח בריאות לטווח קצר נכללו בתחום פעילות ביטוח כללי, ונתוני ביטוח בריאות לטווח ארוך נכללו בתחום פעילות ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

13.2 רעידת אדמה ביפן

במהלך חודש מרץ 2011, התרחשה רעידת אדמה חזקה ביפן שלוותה בצונאמי אשר הביא להרס רב במדינה. עוצמת הרעש הביאה לקריסתן של מספר תחנות כח גרעיניות תוך גרימת נזק סביבתי רב וחשש מפני דליפה גרעינית בקנה מידה גדול. האסון הביא לירידות שערים חדות בבורסות העולם בכלל ובבורסה היפנית בפרט ולהזרמת ינים בהיקף שווה ערך למאות מיליארדי דולרים על ידי הבנק המרכזי היפני במאמץ להרגיע את השווקים הפיננסיים ביפן. לאירוע האמור עלולה להיות השפעה על שוק ביטוח המשנה העולמי בכיסוי לנזקי קטסטרופה.

13.3 רכישת נכס - בנק לפיתוח התעשייה

ביום 24.03.2011 אישר דירקטוריון החברה ("הרוכשת") השלמת ניהול משא ומתן עם בי.גי.איי. השקעות (1961) בע"מ וחברה הבת שלה בי.גי.איי אלפא בע"מ ("המוכרת") בדבר רכישת כל (100%) המניות הנכללות בהון המניות המונפק והנפרע של הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ ("הבנק") שבבעלות המוכרת, תוך הסמכת ההנהלה לחתום על הסכם הרכישה בהתאם למתווה העסקה שהוצג בפניהם. סכום התמורה המוערך בגין מניות הבנק מורכב משני רכיבים עיקריים: (א) סכום של כ- 125 מיליוני ש"ח ו- (ב) בתוספת סכום המזומן שיהיה בקופת הבנק בניכוי התחייבויות במועד השלמת העסקה, המוערך בשלב זה, בסך של כ- 226 מיליוני ש"ח. בנוסף, הרוכשת תהא זכאית להפחתת התמורה אם בחלוף תקופה מסוימת שתקבע בהסכם המכר לא יגבה הבנק את כל או חלק מההלוואות הנכללות בתיק האשראי של הבנק, בכפוף לתנאים שונים שיקבעו בהסכם הרכישה. יצוין, כי אם וככל שהסכם הרכישה יחתם, בכוונת הקבוצה למזג את הבנק לתוך מנורה מבטחים ביטוח. עוד יצוין, כי ההסכם יהיה מותלה בתנאים מתלים שונים, ובין היתר, קבלת אישורים רגולטורים על פי הוראות הדין כמו גם קבלת אישור רשות המסים (Ruling), בין היתר, בקשר למיזוג הבנק כאמור וכן בקבלת אישור בית המשפט המוסמך למיזוג. ביום 29.03.11 ולאחר השלמת המשא ומתן חתמו הצדדים על ההסכם אשר מותלה בתנאים מתלים שונים כאמור.

13.4 תכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני

בחודש בנובמבר 2010, פרסם המפקח, תוכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני במטרה לצמצם את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים, להגביר את השקיפות של שוק החיסכון הפנסיוני על כלל השחקנים שבו, להיטיב את טיב

המוצרים המוצעים ומחירם וליצור בסיס השוואה אחיד בין המוצרים (להלן: "התכנית להגברת התחרות"). השינויים המרכזיים על פי התכנית הם - שינוי במנגנון גביית דמי הניהול בקופות הגמל והחלת מודל אחיד של תקרת דמי ניהול במוצרים פנסיוניים; מתן האפשרות לחברות מנהלות של קופות גמל, למכור כסויים ביטוחיים משלימים וכן הוראות שונות הנוגעות להגברת השקיפות בהסדרי דמי ניהול מול הלקוח; התייחסות למערכת היחסים שבין המפיץ ללקוח ובין הגוף המוסדי למפיצים.

בהמשך לאמור, לצורך יישום התכנית, פרסם המפקח בחודש מרס 2001, מספר טיוטת תיקונים לתקנות שונות וטיוטות חוזרים, שעניינן, בין השאר - מתן אפשרות ללקוח לבחור את בעל הרישיון שימליץ לו על החיסכון הפנסיוני ומתן סמכות לממונה על שוק ההון לקבוע הוראות לעניין התקשרות יועץ פנסיוני בנקאי עם מעביד; החלת מודל עמלת הפצה אחיד בכל מוצרי החיסכון הפנסיוני; החל מודל אחיד לתקרת דמי ניהול במוצרי חיסכון פנסיוני; הגברת השקיפות בנוגע לשיעור דמי הניהול שנגבים במוצרי החיסכון הפנסיוני ואיסור העלאת דמי ניהול שסוכמו עם לקוח למשך שנתיים. מאחר ומדובר בנוסח ראשוני של התקנות והטיוטות כאמור, אשר פורסם להערות, אין וודאות כי נוסח התקנות והטיוטות אשר יאושר יהא זהה לנוסח אשר פורסם במועד האמור. בהתאם, אין החברה יכולה להעריך בשלב זה, את השפעת התקנות והטיוטות כאמור על פעילותה. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1.2.1(כג) לדוח תיאור עסקי התאגיד.

13.5 -D&O רכישת פוליסת מטרייה נוספת

בחודש מרץ 2011 אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה, רכישת פוליסת מטרייה נוספת לחברה ולחברות הבנות שלה, בגבול אחריות בסך של 30 מיליון דולר נוספים, לתקופה שמיום 22.02.2011 ועד ליום 21.02.2012, בתמורה לפרמיה שנתית לכלל החטיבות בקבוצה בסך של \$50,000 (לעיל ולהלן: "פוליסת המטרייה הנוספת"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו. חלקה של החברה בפרמיה יקבע לפי חלקה היחסי בקבוצה. כיסוי זה מתווסף לכיסוי הקיים, ואשר חודש בחודש אוגוסט 2010, בגבול אחריות של 15 מיליון דולר בתמורה לפרמיה שנתית של \$46,620 (להלן: "פוליסת הבסיס") בתוספת כיסוי משותף בפוליסת מטרייה הראשונה לכלל החטיבות בקבוצה, בגבול אחריות של 30 מיליון דולר, בתמורה לפרמיה שנתית בסך כולל של \$100,455 (להלן: "פוליסת המטרייה"), והכל בהתאם לנוסח הפוליסה כפי שסוכמה על ידי הנהלת החברה.

הדירקטוריון מביע תודתו להנהלת החברה, למנהליה ועובדיה על עבודתם ותרומתם.

מוטי רוזן
מנהל כללי

ארי קלמן
י"ר הדירקטוריון

תל אביב, 30 במרס 2011

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי¹

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של **מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (להלן: "חברת הביטוח") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של חברת הביטוח תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של חברת הביטוח לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות המפקח על הביטוח. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת חברת הביטוח, בפיקוח הדירקטוריון, העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2010, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2010, הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

תאריך אישור הדוח: 30 במרס 2011

ארי קלמן יו"ר הדירקטוריון	מוטי רוזן מנכ"ל	שי קומפל משנה למנהל כללי ומנהל אגף חשבות וכספים

¹ מובהר כי בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי – תיקון", בשנת 2010, היקפה של הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על דיווח כספי אשר בוצעה במסגרתו של דוח הדירקטוריון וההנהלה זה, הינה מוגבלת ואינה כוללת התייחסות לגבי תהליכי ביטוח חיים ותהליכי ביטוח בריאות, המתופעלים במערכות ביטוח חיים, ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך השקעות), הכל כמפורט בחוזר הנ"ל.

הצהרה (certification)¹

אני, **מוטי רוזן**, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של **מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (להלן: "**חברת הביטוח**") לשנת 2010 (להלן: "**הדוח**").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי² ולבקרה הפנימית על דיווח כספי² של חברת הביטוח; וכך-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכך-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכך-
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכך-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.
אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

מוטי רוזן
מנהל כללי

30 במרס 2011

¹ מובהר כי בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי – תיקון", בשנת 2010 היקפה של הצהרה זו לעניין הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח כספי אשר בוצעה במסגרתה, הינה מוגבלת ו**אינה כוללת** התייחסות לגבי תהליכי ביטוח חיים ותהליכי ביטוח בריאות, המתפעלים במערכות ביטוח חיים, ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך ההשקעות), הכל כמפורט בחוזר הנ"ל.

² כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)¹

אני, **שי קומפל**, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של **מנורה מבטחים ביטוח בע"מ** (להלן: "**חברת הביטוח**") לשנת 2010 (להלן: "**הדוח**").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי² ולבקרה הפנימית על דיווח כספי² של חברת הביטוח; וכך-
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכך-
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכך-
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכך-
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

שי קומפל
משנה למנהל כללי
ומנהל אגף חשבות וכספים

30 במרס 2011

¹ מובהר כי בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי – תיקון", בשנת 2010 היקפה של הצהרה זו לעניין הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח כספי אשר בוצעה במסגרתה, הינה מוגבלת ואינה כוללת התייחסות לגבי תהליכי ביטוח חיים ותהליכי ביטוח בריאות, המתופעלים במערכות ביטוח חיים, ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך ההשקעות), הכל כמפורט בחוזר הני"ל.

² כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2010

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים ליום 31 בדצמבר, 2010

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	
2	דוח רואה החשבון המבקר
3 - 4	דוחות מאוחדים על המצב הכספי
5	דוחות מאוחדים על רווח והפסד
6	דוחות מאוחדים על הרווח הכולל
7 - 9	דוחות מאוחדים על השינויים בהון
10 - 13	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
14 - 184	באורים לדוחות הכספיים מאוחדים
185 - 205	נספחים לדוחות הכספיים המאוחדים

דוח רואי החשבון המבקרים
לבעלי המניות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

ביקרנו את המידע הכספי המצורף של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ והחברות הבנות שלה (להלן - הקבוצה), הכולל את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי לימים 31 בדצמבר, 2010 ו-2009, ואת הדוחות המאוחדים על רווח והפסד, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דיעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישמשו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי המאוחד לימים 31 בדצמבר, 2010 ו-2009, ואת תוצאות הפעולות המאוחדות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (International Financial Reporting Standards) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 36(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות כייצוגיות.

נכסים

ליום 31 בדצמבר		באור	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
777,443	822,427	4	נכסים בלתי מוחשיים
91	116	20	נכסי מסים נדחים
812,536	883,497	5	הוצאות רכישה נדחות
181,017	195,871	6	רכוש קבוע
(* 20,582)	21,935	7	השקעה בחברה כלולה
38,777	70,553	8	נדל"ן להשקעה
1,045,732	1,337,341	15	נכסי ביטוח משנה
164,787	92,749	20	נכסי מסים שוטפים
111,122	107,513	9	חייבים ויתרות חובה
527,698	525,075	10	פרמיות לגבייה
9,941,600	11,805,612	11	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		12	השקעות פיננסיות אחרות:
3,382,953	3,973,753		נכסי חוב סחירים
4,778,656	4,918,278		נכסי חוב שאינם סחירים
245,711	271,857		מניות
(* 315,732)	417,202		אחרות
8,723,052	9,581,090		סך כל השקעות פיננסיות אחרות
105,295	67,575	'א13	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
398,479	353,573	'ב13	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
22,848,211	25,864,927		סך כל הנכסים
10,169,178	11,974,019	11	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

(* סווג מחדש - ראה ביאור 2(כח) להלן.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

הון והתחייבויות

ליום 31 בדצמבר		באור	הון
2009	2010		
אלפי ש"ח			
		14	הון מניות
291,331	291,331		פרמיה על מניות
324,687	324,687		קרנות הון
161,746	180,862		יתרת עודפים
1,026,905	1,251,966		סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
1,804,669	2,048,846		זכויות שאינן מקנות שליטה
201	542		סך כל ההון
1,804,870	2,049,388		<u>התחייבויות</u>
			התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
8,741,847	9,464,552	15,17,18	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
10,238,702	11,908,808	16	התחייבויות בגין מסים נדחים
126,150	132,655	20	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
100,752	115,866	21	התחייבויות בגין מסים שוטפים
9,596	13,324	20	זכאים ויתרות זכות
974,380	1,126,617	22	התחייבויות פיננסיות
851,914	1,053,717	23	סך כל ההתחייבויות
21,043,341	23,815,539		סך כל ההון וההתחייבויות
22,848,211	25,864,927		

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

30 במרס, 2011			
תאריך אישור הדוחות הכספיים	ארי קלמן	מוטי רוזן	שי קומפל
יו"ר הדירקטוריון	מנהל כללי	מנהל כללי	מנהל כללי
			ומנהל אגף חשבות וכספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2008	2009	2010	באור	
אלפי ש"ח [למעט נתוני רווח נקי (הפסד) למניה]				
3,895,804	4,069,752	4,270,410		פרמיות שהורווחו ברוטו
603,552	731,721	904,818		פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,292,252	3,338,031	3,365,592	24	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,825,475)	3,649,131	1,918,347	25	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
290,036	328,647	480,694	26	הכנסות מדמי ניהול
131,615	169,249	219,693	27	הכנסות מעמלות
1,888,428	7,485,058	5,984,326		סך כל ההכנסות
1,360,658	6,113,697	4,872,753		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(446,224)	(499,509)	(679,749)		חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
914,434	5,614,188	4,193,004	28	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
814,790	839,701	871,555	29	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
344,649	419,717	476,389	30	הוצאות הנהלה וכלליות
15,899	15,807	15,722		הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
101,441	84,464	77,194	32	הוצאות מימון
2,191,213	6,973,877	5,633,864		סך כל ההוצאות
-	-	5,160	7	חלק ברווחי חברה כלולה
(302,785)	511,181	355,622		רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(85,493)	183,975	130,220	20	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
(217,292)	327,206	225,402		רווח נקי (הפסד) לשנה
(217,322)	327,031	225,061		מיוחס ל: בעלי המניות של החברה
30	175	341		זכויות שאינן מקנות שליטה
(217,292)	327,206	225,402		רווח נקי (הפסד) לשנה
(1.06)	1.42	0.97	33	רווח נקי (הפסד) למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(217,292)	327,206	225,402	רווח נקי (הפסד) לשנה
			רווח (הפסד) כולל אחר:
-	-	(2,083)	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
(482,097)	365,526	138,738	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקק לקרנות הון
167,375	(66,425)	(124,863)	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
139,866	21,770	11,922	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
61,785	(111,544)	(6,544)	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
(113,071)	209,327	17,170	רווח (הפסד) כולל אחר לשנה, נטו
(330,363)	536,533	242,572	סך-הכל רווח (הפסד) כולל
			מיוחס ל:
(330,393)	536,358	242,231	בעלי המניות של החברה
30	175	341	זכויות שאינן מקנות שליטה
(330,363)	536,533	242,572	

מיוחס לבעלי מניות החברה										
סה"כ הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
1,804,870	201	1,804,669	1,026,905	7,034	-	117,901	36,811	324,687	291,331	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
225,402	341	225,061	225,061	-	-	-	-	-	-	רווח נקי
(2,083)	-	(2,083)	-	-	(2,083)	-	-	-	-	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
138,738	-	138,738	-	-	-	138,738	-	-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
(124,863)	-	(124,863)	-	-	-	(124,863)	-	-	-	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
11,922	-	11,922	-	-	-	11,922	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים
(6,544)	-	(6,544)	-	-	604	(7,148)	-	-	-	לרכיבים של רווח כולל אחר
17,170	-	17,170	-	-	(1,479)	18,649	-	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר
242,572	341	242,231	225,061	-	(1,479)	18,649	-	-	-	סה"כ הרווח (ההפסד) כולל
1,946	-	1,946	-	-	-	-	1,946	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
2,049,388	542	2,048,846	1,251,966	7,034	(1,479)	136,550	38,757	324,687	291,331	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
סה"כ הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	קרן הון	קרן הון	פרמיה על מניות	הון מניות	
					פיננסיים	בגין נכסים			בגין עסקת תשלום
אלפי ש"ח									
1,262,249	26	1,262,223	699,874	7,034	(91,426)	30,723	324,687	291,331	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
327,206	175	327,031	327,031	-	-	-	-	-	רווח נקי
365,526	-	365,526	-	-	365,526	-	-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
(66,425)	-	(66,425)	-	-	(66,425)	-	-	-	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
21,770	-	21,770	-	-	21,770	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(111,544)	-	(111,544)	-	-	(111,544)	-	-	-	מסים על ההכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
209,327	-	209,327	-	-	209,327	-	-	-	סה"כ רווח כולל אחר
536,533	175	536,358	327,031	-	209,327	-	-	-	סה"כ הרווח כולל
6,088	-	6,088	-	-	-	6,088	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
1,804,870	201	1,804,669	1,026,905	7,034	117,901	36,811	324,687	291,331	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
הון מניות	הון מניות על פרמיה על שטר הון	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ הון	
אלפי ש"ח									
258,870	141,148	30,087	21,645	7,034	921,881	1,516,665	(4)	1,516,661	יתרה ליום 1 בינואר, 2008
-	-	-	-	-	(217,322)	(217,322)	30	(217,292)	רווח נקי (הפסד)
-	-	-	(482,097)	-	-	(482,097)	-	(482,097)	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
-	-	-	167,375	-	-	167,375	-	167,375	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
-	-	-	139,866	-	-	139,866	-	139,866	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
-	-	-	61,785	-	-	61,785	-	61,785	הטבת מס המתייחסת לרכיבים של רווח כולל אחר
-	-	-	(113,071)	-	-	(113,071)	-	(113,071)	סה"כ הפסד כולל אחר
-	-	-	(113,071)	-	(217,322)	(330,393)	30	(330,363)	סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל
18,908	117,092	(136,000)	-	-	-	-	-	-	המרת שטר הון צמית למניות
13,553	66,447	-	-	-	-	80,000	-	80,000	הנפקת מניות
-	-	-	-	-	(4,685)	(4,685)	-	(4,685)	פעילות עם בעל שליטה
-	-	636	-	-	-	636	-	636	עלות תשלום מבוסס מניות
291,331	324,687	30,723	(91,426)	7,034	699,874	1,262,223	26	1,262,249	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2008

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			נספח	
2008	2009	2010		
אלפי ש"ח				
301,542	(181,945) *	(102,977)	(א)	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
-	(20,582) *	794		החזר הלוואה שהתקבל (מתן הלוואה) מחברה כלולה
-	-	930		דיבידנד שהתקבל מחברה כלולה
(34,868)	(24,757)	(50,402)		השקעה ברכוש קבוע
(62,745)	(62,178)	(114,043)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
1,855	2,593	4,678		תמורה ממימוש רכוש קבוע
4,773	-	-		תמורה ממימוש נכסים בלתי מוחשיים
(90,985)	(104,924)	(158,043)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
202,938	-	253,500		קבלת התחייבויות פיננסיות
(205,154)	(15,850)	(73,653)		פרעון התחייבויות פיננסיות
(2,216)	(15,850)	179,847		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון
7,327	2,069	(1,453)		השפעת תנודות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
215,668	(300,650)	(82,626)		עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
588,756	804,424	503,774	(ב)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
804,424	503,774	421,148	(ג)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(* סווג מחדש - ראה באור 2(כח).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(217,292)	327,206	225,402	(א) <u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
			רווח נקי (הפסד) לשנה
			התאמות לסעיפי רווח והפסד:
		(5,160)	חלק החברה ברווחי חברה כלולה
2,196,221	(2,941,116)	(1,185,969)	הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
			הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:
365,890	(247,895)	(261,485)	נכסי חוב סחירים
(437,006)	(351,611)	(339,480)	נכסי חוב שאינם סחירים
91,707	(27,833)	(46,150)	מניות
(26,038)	(55,972)	(35,915)	השקעות אחרות
(5,447)	(683,311)	(683,030)	
117,365	73,301	62,867	הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות
			הפסד (רווח) ממימוש:
(32)	(250)	(388)	רכוש קבוע
79	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
(1,721)	133	(6,381)	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה
			פחת והפחתות:
26,354	26,589	28,138	רכוש קבוע
48,997	54,153	69,059	נכסים בלתי מוחשיים

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
			(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (המשך)
(1,525,467)	3,131,090	1,670,106	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
468,337	698,243	722,705	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
3,473	2,630	1,926	עסקאות תשלום מבוסס מניות
(57,088)	(218,979)	(291,609)	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(21,490)	(10,713)	(70,961)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(85,493)	183,975	130,220	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
			השקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:
(821,676)	(325,621)	(1,145,082)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
			השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה:
(100)	-	(22,275)	רכישת נדל"ן להשקעה
(451,554)	(1,339,798)*	(577,962)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
(21,085)	12,489	2,623	פרמיות לגבייה
(21,365)	(11,386)	(1,134)	חייבים ויתרות חובה
63,588	144,568	161,785	זכאים ויתרות זכות
13,557	14,613	15,114	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
(74,547)	(1,189,390)	(1,125,408)	סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה עבור:
(78,298)	(54,213)	(50,464)	ריבית ששולמה
674,050	744,733	776,941	ריבית שהתקבלה
(124,011)	(171,080)	(121,461)	מסים ששולמו
5,789	63,090	64,439	מסים שהתקבלו
115,851	97,709	127,574	דיבידנד שהתקבל
593,381	680,239	797,029	
301,542	(181,945)	(102,977)	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

(* סווג מחדש - ראה באור 2(כח).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
			(ב) <u>מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה</u>
321,259	425,016	105,295	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
267,497	379,408	398,479	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>588,756</u>	<u>804,424</u>	<u>503,774</u>	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
			(ג) <u>מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה</u>
425,016	105,295	67,575	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
379,408	398,479	353,573	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>804,424</u>	<u>503,774</u>	<u>421,148</u>	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
			(ד) <u>פעילות מהותית שלא במזומן</u>
-	-	10,404	החלפת נכסי חוב סחירים במניות במסגרת הסדר חוב
<u>4,685</u>	-	-	שערוך הלוואה מבעל שליטה כנגד יתרת רווח
214,057	-	-	פרעון הלוואה שהתקבלה מהחברה האם באמצעות העברת נכסים פיננסיים
<u>80,000</u>	-	-	פרעון הלוואה שהתקבלה מהחברה האם כנגד הנפקת הון

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 1: - כללי

א. תאור כללי של הקבוצה ופעילותה

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - החברה) נשלטת על-ידי מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה האם), שהינה חברה ציבורית הנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל-אביב יפו, המחזיקה ב-100% מהון המניות של החברה. החברה פועלת בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח כללי, וביטוח חיים ובריאות. הפעילות בתחום הביטוח הכללי נעשית גם באמצעות שומרה חברה לביטוח בע"מ, חברת בת בבעלות ושליטה מלאה של החברה. בנוסף עוסקת החברה באמצעות מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, חברת בת בבעלות ובשליטה מלאה של החברה, בניהול קרן הפנסיה מבטחים.

החברה הינה תושבת ישראל, אשר נתאגדה בישראל וכתובת משרדה הראשיים הינה אלנבי 115, תל-אביב-יפו.

ב. הגדרות

דוחות כספיים אלה -

- החברה - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ.
- הקבוצה - החברה והחברות המוחזקות שלה.
- חברות מאוחדות - חברות אשר לחברה שליטה בהן (כהגדרתן ב- IAS 27 (2008)) ואשר דוחותיהן מאוחדים עם דוחות החברה.
- חברה בשליטה משותפת - חברה המוחזקת על ידי החברה ועל ידי גורם נוסף, ואשר בגינה קיימת הסכמה חוזית לשליטה משותפת, ודוחותיה מאוחדים עם הדוחות הכספיים המאוחדים בדרך של איחוד יחסי.
- חברה כלולה - שותפות אשר לחברה השפעה מהותית בה, ואשר השקעת החברה בה כלולה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה על בסיס השווי המאזני.
- חברות מוחזקות - חברות מאוחדות, חברה בשליטה משותפת וחברה כלולה.
- החברה האם - מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
- צדדים קשורים - כהגדרתם ב-IAS 24.
- בעלי עניין ובעל שליטה - כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010.
- המפקח - המפקח על הביטוח.
- חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
- תקנות ההון - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
- תקנות דרכי השקעה - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001, על תיקונן.
- תקנות פרטי דין וחשבון - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998.
- חוזי ביטוח - חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על-ידי הסכמה לפצות או לשפות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.
- חוזי השקעה - פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח.

באור 1: - כללי (המשך)

ב. הגדרות (המשך)

חוזים תלויי תשואה - חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).

נכסים עבור חוזים - סך כל הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח - עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח כללי.

נכסי ביטוח משנה - חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

פרמיות - פרמיות לרבות דמים.

פרמיות שהורווחו - פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דולר - דולר של ארה"ב.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים

1. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים ערוכים על בסיס העלות, למעט נדל"ן להשקעה, התחייבויות בגין תשלום מבוסס מניות, מכשירים פיננסיים נגזרים, מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, אשר נמדדים בהתאם לשווי הוגן, וכן למעט נכסי מסים נדחים, התחייבויות בגין מסים נדחים, התחייבויות בשל הטבות לעובדים והשקעה המטופלת לפי שיטת השווי המאזני.

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 הותאם לשינויים במדד עד לאותו יום, מאחר ועד למועד זה נחשבה כלכלת מדינת ישראל ככלכלה היפראינפלציונית.

2. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

דוחות כספיים אלו נערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS). תקנים אלו כוללים:

א. תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).

ב. תקני חשבונאות בינלאומיים (IAS).

ג. הבהרות לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRIC) ולתקני חשבונאות בינלאומיים (SIC).

כמו כן, הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על-פיו והוראות המפקח.

3. מדיניות חשבונאית עקבית ויישום לראשונה של תקני IFRS

המדיניות החשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

4. שינויים במדיניות החשבונאית לאור יישום תקנים חדשים

IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים ו- IAS 27 (מתוקן) - דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים

על פי התקנים החדשים:

- הגדרת עסק הורחבה כך שכוללת גם פעילויות ונכסים שלא מנוהלים כעסק, כל עוד המוכר מסוגל להפעיל אותם כעסק.
 - ניתן לבחור לגבי כל עסקת צירוף עסקים בנפרד, האם למדוד את הזכויות שאינן מקנות שליטה, וכנגזר מכך את המוניטין, על בסיס מלוא השווי ההוגן או לפי החלק היחסי הנרכש בשווי ההוגן של הנכסים המזוהים, נטו במועד הרכישה.
 - תמורה מותנית בצירופי עסקים נמדדת בהתאם לשווייה ההוגן כאשר שינויים בשווי ההוגן של התמורה המותנית, שאינם מהווים התאמות בתקופת המדידה לעלות הרכישה, לא מוכרים כהתאמת המוניטין. במקרים בהם התמורה המותנית נחשבת נגזר פיננסי בתחולת IAS 39, היא נמדדת בשווי הוגן כאשר השינויים נזקפים לרווח או הפסד.
 - עלויות רכישה ישירות המיוחסות לעסקת צירוף העסקים מוכרות ברווח והפסד עם התהוותן, ולא כחלק מעלות הרכישה.
 - עדכון יתרת נכס מס נדחה בגין הפרשים זמניים שנרכשו ואשר לא עמדו בדרישות ההכרה במועד הרכישה, תתבצע מול רווח או הפסד ולא כתיקון מוניטין.
 - הפסדי חברה בת, גם אם מביאים לגרעון בהון החברה הבת, מוקצים בין החברה האם לבין זכויות שאינן מקנות שליטה, גם אם בעלי הזכויות שאינן מקנות שליטה אינם ערבים או שאין להם מחויבות חוזית לתמוך בחברה הבת או לבצע השקעה נוספת.
 - עסקה עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, בין אם מכירה ובין אם רכישה, מטופלת כעסקה במישור ההוני. לפיכך, רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה על ידי הקבוצה מוכרת כגידול או קיטון בהון (קרן בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה/יתרת רווח) המחושב כהפרש בין התמורה ששולמה על ידי הקבוצה לבין סכום החלק הנרכש בזכויות שאינן מקנות שליטה אשר נגרע במועד הרכישה. במימוש החזקה בחברה בת, ללא איבוד שליטה, מוכר גידול או קיטון בהון (קרן בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה/יתרת רווח) בגובה ההפרש בין התמורה שהתקבלה בקבוצה לבין היתרה בדוחות הכספיים של הזכויות שאינן מקנות שליטה בחברה הבת שהתווספו להון החברה (כאשר הזכויות שאינן מקנות שליטה כללו חלק ברווח כולל אחר, החברה מייחסת מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של החברה לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה).
 - במועד הרכישה מבוצע סיווג וייעוד מחדש של הנכסים וההתחייבויות בהתאם לתנאים החוזיים, התנאים הכלכליים ותנאים רלוונטיים אחרים שקיימים במועד הרכישה, למעט חכירות וחוזי ביטוח.
 - בצירוף עסקים המושג בשלבים, זכויות הוניות בנרכשת שהוחזקו על ידי הרוכשת קודם להשגת השליטה נמדדות בשווי הוגן למועד הרכישה ונכללות בתמורת הרכישה תוך הכרה ברווח או הפסד בהתאם למדידה בשווי ההוגן, כולל מימוש סכומים שנזקפו כרווח כולל אחר. במועד אובדן שליטה בחברה הבת יתרת האחזקה, אם קיימת, משוערכת לשווי הוגן כנגד רווח או הפסד מהמימוש ושווי הוגן זה מהווה בסיס לעלותה לצורך טיפול עוקב.
 - תזרימי מזומנים בגין עסקאות עם הזכויות שאינן מקנות שליטה (ללא שינוי סטאטוס) מסווגים בדוח על תזרימי המזומנים רק במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון (ולא ניתן יותר לסווגם במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות השקעה).
- התקנים מיושמים באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התקנים אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

4. שינויים במדיניות החשבונאית לאור יישום תקנים חדשים (המשך)

IFRS 5 - נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו

(א) בהתאם לתיקון ל-IFRS 5, כאשר החברה האם מחליטה לממש חלק מהחזקתה בחברה מאוחדת כך שלאחר המימוש תישאר לחברה האם החזקה שאינה מקנה שליטה, לדוגמה זכויות המקנות השפעה מהותית, כל הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לחברה המאוחדת יסווגו כמוחזקים למכירה ויחולו הוראות IFRS 5 הרלוונטיות, לרבות הצגה כפעילות שהופסקה.

(ב) תיקון נוסף מבהיר מהם הגילויים הנדרשים לגבי נכסים לא שוטפים (או קבוצות מימוש) המסווגים כמוחזקים למכירה או כפעילויות שהופסקו. בהתאם לתיקון, יש לתת רק את הגילויים הנדרשים על פי IFRS 5. דרישות הגילוי המופיעות בשאר תקני IFRS יחולו על נכסים אלו רק אם הן מתייחסות באופן ספציפי לאותם נכסים לא שוטפים או לאותן קבוצות מימוש.

התיקונים מיושמים באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקונים אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 7 - דוח על תזרימי מזומנים

התיקון ל-IAS 7 קובע כי רק תזרימים שהביאו להכרה בנכס יכולים להיות מסווגים כתזרימי מזומנים מפעילות השקעה. התיקון מיושם למפרע החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 17 - חכירות

בהתאם לתיקון ל-IAS 17, הוסרה ההנחיה הספציפית לגבי אופן סיווג חכירת קרקע כחכירה תפעולית או מימונית. בהתאם לזאת, לא קיימת עוד הדרישה לסווג חכירת קרקע כחכירה תפעולית בכל מקרה בו הבעלות אינה צפויה לעבור לחוכר בתום תקופת החכירה, אלא יש לבחון את סיווג חכירת הקרקע בהתאם להנחיות הכלליות המופיעות ב-IAS 17 המתייחסות לסיווג חכירה כתפעולית או כמימונית במועד החתימה על ההסכם המקורי עם מינהל מקרקעי ישראל (להלן - המינהל) תוך התחשבות בכך, שלקרקע, בדרך כלל, אורך חיים כלכליים אין סופי. לפיכך חכירת קרקע מהמינהל תיבחן תוך עריכת השוואה בין הערך הנוכחי של סכום שנזקף כהוצאות מראש בגין חכירה תפעולית לשווי ההוגן של הקרקע וכאשר הסכום האמור משקף באופן מהותי את השווי ההוגן, החכירה תסווג כמימונית.

התיקון מיושם למפרע החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים, מאחר והקבוצה סיווגה זכויות בקרקע בחכירה תפעולית מהמינהל כנדל"ן להשקעה.

IAS 36 - ירידת ערך נכסים

התיקון ל-IAS 36 מבהיר מהי היחידה החשבונאית הנדרשת אליה יוקצה מוניטין, לצורך בחינה לירידת ערך מוניטין. בהתאם לתיקון, הרמה הגבוהה ביותר האפשרית להקצאת מוניטין שהוכר בצירוף עסקים הינה מגזר פעילות כהגדרתו ב-IFRS 8 - מגזרי פעילות, לפני קיבוצ' לצורכי דיווח.

התיקון מיושם באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה

בהתאם לתיקון ל-IAS 39 מובהר כי רק חוזי אקדמה בין הרוכש למוכר לגבי מכירה או רכישה של גוף נשלט, במסגרת צירוף עסקים במועד עתידי, אינם בתחולת IAS 39, כאשר תקופת חוזה האקדמה אינה יותר מתקופה רגילה להשגת האישורים הדרושים לעסקה. התיקון מיושם באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010, על כל החוזים שטרם פג תוקפם באותו היום. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

4. שינויים במדיניות החשבונאית לאור יישום תקנים חדשים (המשך)

IFRIC 17 - חלוקת נכסים שאינם מזומן לבעלים

IFRIC 17 (להלן - ההבהרה) מספקת הנחיות לגבי הטיפול החשבונאי בחלוקת נכסים שאינם במזומן לבעלים.

בהתאם להבהרה, התחייבות בגין החלוקה תוכר כאשר זו אושרה על ידי הסמכות הרלוונטית בחברה. ההתחייבות תימדד לפי השווי ההוגן של הנכס המועבר, ותיזקף ישירות להון ליתרת הרווח. בכל תאריך דיווח, עד לגריעת הנכס, ההתחייבות תימדד לפי השווי ההוגן של הנכס, כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים ליתרת הרווח. במועד גריעת הנכס, רווח או הפסד מוכר בדוח רווח והפסד בגובה הפרש בין סכום ההתחייבות ויתרת הנכס בדוחות הכספיים למועד הגריעה. בנוסף התחולה של IFRS 5 הורחבה כך שהיא כוללת חלוקת נכסים שאינם במזומן לבעלים.

ההבהרה מיושמת באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של ההבהרה אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

5. יישום מוקדם של תיקון ל- IAS 1

הקבוצה אימצה את התיקון ל- IAS 1 החל מדוחות כספיים אלה. בהתאם לתיקון ניתן להציג את התנועה בין יתרת הפתיחה ליתרת הסגירה בגין כל רכיב של רווח כולל אחר בדוח על השינויים בהון או במסגרת הבאורים לדוחות הכספיים השנתיים. הקבוצה בחרה להציג את התנועה כאמור במסגרת הדוח על השינויים בהון. התיקון מיושם למפרע במספרי השוואה.

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים

השיקולים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של הקבוצה שקלה ההנהלה את הנושאים הבאים, שלהם השפעה מהותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים המאוחדים:

1. סיווג חוזי ביטוח וחוזי השקעה

חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר. ההנהלה בוחנת לגבי כל חוזה עם מבטח או עם קבוצת מבטחים בעלי זיקה משותפת, האם הוא כרוך בלקיחת סיכון ביטוחי משמעותי על מנת לסווגו כחוזה ביטוח.

2. סיווג ויעוד ההשקעות הפיננסיות

הנהלת הקבוצה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג ולייעד את ההשקעות הפיננסיות לקבוצות הבאות:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות וחייבים.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

ראה סעיף ז' להלן.

3. סיווג ויעוד התחייבויות פיננסיות

הנהלת החברה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג את ההתחייבויות הפיננסיות לפי שיטת העלות המופחתת - ראה סעיף ז'(6) להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות

בעת הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת ההנהלה להפעיל שיקול דעת ולהסתייע באומדנים, הערכות והנחות המשפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. השינויים באומדנים החשבונאיים נזקפים בתקופה בה נעשה השינוי באומדן.

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים בקשר לאי הודאות לתאריך הדיווח ואומדנים קריטיים שחושבו על-ידי הקבוצה ואשר שינוי מהותי באומדנים ובהנחות עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים המאוחדים בשנת הדיווח הבאה:

1. ירידת ערך מוניטין

הקבוצה בוחנת ירידת ערך של מוניטין לפחות אחת לשנה. הבחינה מחייבת את ההנהלה לבצע אומדן של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים לנבוע משימוש מתמשך ביחידה מניבת המזומנים ואף לאמוד שיעור ניכיון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. ראה מידע נוסף בביאור 4(ב).

2. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לא סחירים

השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים. קיימת אי ודאות בגין אומדן תזרימי מזומנים עתידיים ואומדן שיעורי ההיוון. ראה מידע נוסף בסעיף ז'.

השווי ההוגן של קרנות השקעה נקבע על-פי ערך נכסי נקי (N.A.V.) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות. השווי ההוגן של מניות לא סחירות נקבע על פי הערכת שווי של מומחה.

3. ירידת ערך של השקעות פיננסיות

כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, או בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד, ראה סעיף יד(1).

על הנהלת הקבוצה לקבוע האם קיימת ראייה אובייקטיבית כאמור.

4. קביעת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה מוצג לפי שווי הוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. השווי ההוגן נקבע על-ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות שימוש בטכניקות הערכה והנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. לעתים נקבע השווי ההוגן בהתייחס לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך. ראה מידע נוסף בסעיף ט'.

5. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות

הוצאות רכישה פוליסות ביטוח חיים, בריאות ופנסיה נדחות ומופחתות על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 15 שנה בביטוח חיים ופנסיה ו- 6 שנים בביטוח בריאות. ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים כאמור בסעיף ו'(1)(ה). אם הנחות אלו לא תמומשנה, יתכן ויהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

6. התחייבויות בגין חוזי ביטוח

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח מבוססות על שיטות הערכה אקטואריות ועל הנחות המפורטות בבאור 34(4)ב) לגבי ביטוח חיים ובריאות ובאור 34(4)ג) לגבי ביטוח כללי.

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נעשות על סמך ניסיון העבר ומבוססות, בעיקר, על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח. לגבי ניתוחי רגישות של הסיכון הביטוחי בביטוח חיים ובריאות ראה באור 34(4)ב)5).

7. תביעות משפטיות

כנגד הקבוצה תלויות ועומדות תביעות משפטיות, תובענות ייצוגיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו נגד הקבוצה, הסתמכה הקבוצה על חוות דעת יועציה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. מאחר שתוצאות התביעות תקבענה בבתי המשפט, עלולות התוצאות להיות שונות מהערכות אלה. ראה מידע נוסף בבאור 36(א).

8. הטבות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה

התחייבות בגין תוכניות הטבה מוגדרות לאחר העסקה נקבעת תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבות כרוכה בקביעת הנחות בין השאר לגבי שיעורי היוון, שיעורי תשואה צפויים על נכסים, שיעור עליית השכר ושיעורי תחלופת עובדים. קיימת אי ודאות מהותית בגין אומדנים אלו בשל היות התוכניות לזמן ארוך. ראה מידע נוסף בבאור 21.

9. נכסי מסים נדחים

נכסי מסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים שטרם נוצלו, במידה וצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש שיקול דעת של ההנהלה על מנת לקבוע האם ניתן להכיר בנכס מסים נדחים ואת סכום נכס המסים הנדחים שניתן להכיר בו וזאת בהתבסס על קיום, עיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה. ראה מידע נוסף בבאור 20.

10. קביעת השווי ההוגן של עסקאות תשלום מבוסס מניות

השווי ההוגן של עסקאות תשלום מבוסס מניות נקבע באמצעות מודל תמחור אופציות. הנחות המודל כוללות את מחיר המניה, מחיר המימוש, תנודתיות צפויה, אורך החיים הצפוי, דיבידנד צפוי ושיעור ריבית חסרת סיכון.

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, מטבע הפעילות של הקבוצה.

מטבע פעילות זה הוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת הקבוצה ואת עסקאותיה. מטבע הפעילות, נקבע בנפרד עבור כל חברה בקבוצה, לרבות חברה כלולה המוצגת על פי שיטת השווי המאזני, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ (המשך)

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה (המשך)

כאשר מטבע הפעילות של חברה בקבוצה שונה ממטבע ההצגה, חברה זו מהווה פעילות חוץ שנתוני דוחותיה הכספיים מתורגמים לצורך הכללתם בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

(א) נכסים והתחייבויות בכל תאריך דיווח (כולל מספרי השוואה) מתורגמים לפי שער סגירה של תאריך הדיווח הרלוונטי.

(ב) הכנסות והוצאות לתקופות המוצגות בדוח רווח והפסד (כולל מספרי השוואה) מתורגמות לפי שער חליפין ממוצעים בתקופות המוצגות; אולם, במקרים בהם חלו תנודות משמעותיות בשערי החליפין, הכנסות והוצאות מתורגמות לפי שער החליפין כפי שהיו במועד העסקאות עצמן.

(ג) הון מניות, קרנות הון ותנועות הוניות אחרות מתורגמים לפי שער החליפין במועד התהוותם.

(ד) יתרת הרווח (הפסד) מתורגמת בהתבסס על יתרת הפתיחה שתורגמה לפי שער החליפין לאותו מועד ותנועות רלוונטיות נוספות (כגון: דיבידנד) במשך התקופה שתורגמו כאמור בסעיפים (ב ו-ג) לעיל.

(ה) כל הפרשי התרגום שנוצרו נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לסעיף נפרד בהון, בקרן הון "התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ".

בעת מימוש פעילות חוץ, בחלקה או במלואה, הרווח (הפסד) כולל אחר מועבר לדוח רווח והפסד במועד המימוש. החל מיום 1 בינואר, 2010, בעת מימוש חלק מפעילות חוץ, שהינה חברה מאוחדת, תוך איבוד שליטה, הרווח (הפסד) המצטבר שהוכר ברווח כולל אחר מועבר לדוח רווח והפסד, ואילו בעת מימוש חלק מפעילות חוץ, שהינה חברה מאוחדת, תוך שימור השליטה בחברה המאוחדת, חלק יחסי של הסכום המצטבר שהוכר ברווח כולל אחר, מיוחס מחדש לזכויות שאינן מקנות שליטה.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה.

הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד, למעט הפרשי שער בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה שאינם מכשירי חוב, הנזקפים לקרן הון עד למועד המימוש. עסקאות ביטוח משנה לסוגיהן מתורגמות למטבע הפעילות בהתאם להסכמים שנחתמו עם מבטחי המשנה.

3. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על-פי תנאיהם לשינויים במדד מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך דיווח, בהתאם לתנאי ההסכם. הפרשי הצמדה הנובעים מההתאמה כאמור נזקפים לדוח רווח והפסד.

ד. מבנה הדיווח הנוכחי

הדוחות המאוחדים על המצב הכספי, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של החברה וחברת ביטוח מאוחדת, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, המספקת מידע מהימן ורלבנטי יותר, תואמת את תקן חשבונאות בינלאומי מס' 1 - "הצגת דוחות כספיים".

ה. דוחות כספיים מאוחדים

בשל היישום לראשונה של IFRS 3 (מתוקן) ושל IAS 27 (מתוקן), הקבוצה שינתה את המדיניות החשבונאית שתיישם בטיפול בצירופי עסקים ועסקאות עם הזכויות שאינן מקנות שליטה. למידע נוסף, ראה סעיף א(4) לעיל.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. דוחות כספיים מאוחדים (המשך)

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות של חברות שלחברה יש שליטה בהן (חברות בנות). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש את היכולת, במישרין או בעקיפין, להתוות את המדיניות הכספית והתפעולית של החברה הנשלטת. בבחינת שליטה נלקחת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות שניתנות למימוש בתאריך הדיווח. איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

החל מיום 1 בינואר, 2010 רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה על ידי הקבוצה נרשמת כנגד גידול בהון המחושב כהפרש בין התמורה ששולמה על ידי הקבוצה לבין סכום החלק הנרכש בזכויות שאינן מקנות שליטה אשר נגרע במועד הרכישה (כאשר הזכויות שאינן מקנות שליטה כללו חלק ברווח כולל אחר, החברה מייחסת מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של החברה לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה). כאשר הפרש זה שלילי, מוכר קיטון בהון בגובה הפרש זה. במימוש החזקה בחברה בת, ללא איבוד שליטה, מוכר גידול או קיטון בהון בגובה ההפרש בין התמורה שהתקבלה בקבוצה לבין היתרה בדוחות הכספיים של הזכויות שאינן מקנות שליטה בחברה הבת שהתווספו להון החברה, בהתחשב גם במימוש המוניטין בגין החברה הבת, אם קיים, וכן בהפרשי תרגום בגין פעילות חוץ שהוכרו ברווח כולל אחר, אם קיימים, בהתאם לירידה בשיעור ההחזקה בחברה הבת.

החל מיום 1 בינואר, 2010 הפסדים מיוחסים לזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה בדוח המאוחד על המצב הכספי הינה שלילית. עד ליום 31 בדצמבר, 2009 הפסדים יוחסו כולם לבעלי המניות של החברה, אלא אם לבעלי הזכויות שאינן מקנות שליטה היתה מחויבות וביכולתם היה לבצע השקעות נוספות.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של חברה בשליטה משותפת, לגביה קיים בין בעלי מניותיה הסכם חוזי לשליטה משותפת, ואשר מאוחדת עם דוחות החברה בדרך של איחוד יחסי. החברה מאחדת בדוחותיה הכספיים המאוחדים את חלקה בנכסים, בהתחייבויות, בהכנסות ובהוצאות של החברה בשליטה משותפת עם פריטי הדוחות הכספיים המתאימים. יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין הקבוצה לבין החברה בשליטה משותפת מבוטלים בהתאם לשיעור ההחזקה בחברה בשליטה משותפת.

בשנת 2007 הקימה החברה את מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון), שהינה ישות למטרה מיוחדת (SPE - Special Purpose Entity) לצורכי גיוס מקורות בישראל עבור החברה באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של אגרות חוב ותעודות התחייבות. בנוסף, החברה ערבה לחובות מנורה גיוס הון וכל כספי הגיוס של מנורה גיוס הון מועברים לחברה.

בהתאם לתקני IFRS, יש לאחד את דוחותיה הכספיים של ה-SPE, אם, בהתבסס על הערכת מהות הקשר עם הקבוצה והסיכונים וההטבות של ה-SPE, הקבוצה שולטת ב-SPE. ה-SPE הנשלטת על-ידי הקבוצה הוקמה בהתאם לתנאים המטילים מגבלות על קבלת החלטות של הנהלת ה-SPE והמאפשרים לקבוצה ליהנות מכל ההטבות המתייחסות לפעילות ולנכסים נטו של ה-SPE.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות המאוחדות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות המאוחדות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה.

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים

IFRS 4 הודן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט לפני מועד המעבר לתקינה הבינלאומית לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש. להלן תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח:

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

(א) הכרה בהכנסות - ראה סעיף יט' להלן.

(ב) התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים:

התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות הכלולות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח כוללות, במידת הצורך, הפרשה לכיסוי הפסדים צפויים בעתיד המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית (פרמיה בחסר - Premium Deficiency).

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברה על ביטוח חיים ובריאות (ד"ר אברהם לוונגליק F.I.L.A.A שהינו נושא משרה בחברה) (האקטוארית הממונה אשתקד בביטוח חיים - גב' רגינה חייקין F.I.L.A.A). חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות נקבע גם על-פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

(ג) התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות צמודות למדד המשמשות כיסוי להתחייבויות אלה, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדיווח לרבות התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים בקשר לפוליסות שלפי תנאיהן ההצמדה הינה חצי שנתית.

(ד) הנחיות המפקח בדבר התחייבויות לתשלום קיצבה:

בחוזרים שפרסם המפקח בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קיצבה בפוליסות ביטוח חיים, נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב העלייה בתוחלת החיים המצריכה מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים המאפשרות קבלת קיצבה והשלמתן באופן ראוי.

בהתאם לכך, החברה בצעה השלמה מיידית של ההתחייבות, ככל שנדרש, בגין פוליסות לגביהן הקצבה בתשלום, כאשר המבוטח הגיע לגיל פרישה או בגין קבוצת פוליסות שאינה רווחית. לגבי פוליסות אחרות, בהן צפויה רווחיות, מתבצעת השלמת ההתחייבות, תוך הקבלה להכנסות הצפויות, לאורך חיי הפוליסה.

(ה) הוצאות רכישה נדחות:

(1) הוצאות הרכישה הנדחות בגין פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר, 1998 מחושבות על-ידי האקטואר הממונה, על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר" לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום בסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. ניכוי הצילמר מופחת בפוליסות מסוג "עדיף" ב-10% לשנה ובפוליסות מסוג "מסורתי" על פני תקופת הפוליסה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ה) הוצאות רכישה נדחות: (המשך)

(1) (המשך)

הוצאות רכישה נדחות בביטוח בריאות כוללות עמלות לסוכנים ולמפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות, בקשר להפקת פוליסות חדשות. ה-DAC בביטוח בריאות מחושב על פוליסות שנמכרו החל משנת 2005 ומופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 6 שנים. בפוליסות שבוטלו ה-DAC נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין חוזים לניהול נכסים (בקרנות הפנסיה) כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה בקשר עם יצירת זכויות חוזיות חדשות. ה-DAC בגין עסקי הפנסיה מופחת על פני 15 שנה, המהווים אומדן לתקופה משוערת לקבלת דמי ניהול לרבות התחשבות בביטולים. במועד ביטול הזכויות החוזיות, נמחק ה-DAC המתאיח.

(2) בהתאם להוראות המפקח, האקטואר הממונה בודק מידי תקופת דיווח את ברות השבת ה-DAC בביטוח חיים ובריאות. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז שנת 1999 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסינה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, דמי ניהול צפויים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי האקטואר הממונה בחברה מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

לעניין ברות השבת ה-DAC בגין עסקי פנסיה, נבחנים דמי הניהול הצפויים ביחס ל-DAC אשר מופחת על פני התקופה המשוערת לקבלת הכנסות.

(1) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy Test):

האקטואר הממונה בודק מדי שנה כי סך סכום העתודה בניכוי הוצאות רכישה נדחות מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי בגין תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית חסרת סיכון בגין הפוליסות הקיימות, תחת הנחות סבירות. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד. החישוב מבוצע בברוטו ובשייר.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה והן נקבעות על-ידי האקטואר הראשי מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

(2) תביעות תלויות:

תביעות תלויות מחושבות באופן פרטני בהתאם להערכת מומחי החברה על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח ולאור גורמי התפתחות צפויים שנקבעו על ידי האקטואר הראשי. חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות מחושב על פי ההסכמים שנחתמו עימם.

הפרשות לתשלומי גמלאות, הפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), חושבו על ידי האקטואר הממונה ונכללו במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

(ח) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

(ט) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות שהורווחו בדוח רווח והפסד.

2. ביטוח כללי

(א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף יט' להלן.

(ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות לישוב תביעות, תלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות (הכוללת הפרשה לעלויות ישירות ועקיפות בטיפול בתביעות) שנרשמה בשנים קודמות.

(ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולים בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקונין (להלן - תקנות חישוב עתודות), הנחיות המפקח ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים הממונים.

(ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:

(1) הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve) משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדיווח.

(2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency) נרשמת במידה והפרמיה שטרם הורווחה (בניכוי הוצאות הרכישה הנדחות) אינה מכסה את העלויות הצפויות בגין חוזי הביטוח.

(3) תביעות תלויות המחשבות לפי השיטות כמפורט להלן:

3.1 תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי ענפים כאמור בסעיף 3.2 להלן. הוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללות לפי הערכה אקטוארית. התחשיב האקטוארי עבור החברה, בוצע על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח כללי ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.A.A.) שהינו נושא משרה בחברה (אשתקד - מר עמיר פלד (F.I.L.A.A.)), ובגין ההתחייבויות הביטוחיות (למעט ענף רכב חובה) של שומרה ביטוח, על-ידי מר ניר הרמתי שהינו עובד שומרה ביטוח. התחשיב האקטוארי בענף רכב חובה בשומרה ביטוח מבוצע על ידי ד"ר אברהם לוונגליק.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:
(המשך)

3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן: (המשך)

3.2 בענפי ביטוח המהווים 4% מהתביעות התלויות בשייר, שבהן קבע האקטואר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות הידועות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין, מומחי החברה ומומחים חיצוניים שמטפלים בתביעות. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים.

3.3 עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי עסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להמשך מספר שנים), כגון ענפי רכב חובה, חבויות, כלי טייס וכלי שיט, מחושב עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר, בענף ערבויות חוק מכר על בסיס חמש שנים מצטבר (להלן - העודף). בשומרה ביטוח בענפי חבות כלפי צד שלישי וחבות מעבידים מחושב העודף על בסיס חמש שנים מצטבר.

העודף מחושב, בהתאם לתקנות חישוב עתודות ולהנחיית המפקח, על בסיס ההכנסות מפרמיות בניכוי הוצאות רכישה ותביעות, בתוספת הכנסות מהשקעות המחושבות לפי שיעור תשואה ריאלית של 3% לשנה (ללא תלות בתשואה בפועל על ההשקעות), בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום. העודף המצטבר עד למועד שחרורו משנת תחילת הביטוח בניכוי הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל (להלן - הצבירה), נכלל בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה. והגירעון, אם קיים, נזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד.

3.4 שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

3.5 להערכת הקבוצה התביעות התלויות הינן נאותות, וזאת בהתחשב בכך שהתביעות התלויות מחושבות בעיקרן על בסיס אקטוארי וכוללות הפרשות מתאימות ככל שנדרש ל-IBNR.

ה) הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לרכישת פוליסות, המתייחסות לפרמיות שטרם הורווחו. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מהפרמיה שטרם הורווחה, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ו) עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שלייד איגוד חברות הביטוח בישראל (להלן - הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום, נכללים לפי דיווחים המתקבלים עד לתאריך הדיווח בתוספת הפרשות לפי העניין, והכול בהתאם לשיעור השתתפות החברה ושומרה ביטוח בהם.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. נכסים פיננסיים כוללים השקעות פיננסיות (נכסי חוב סחירים, נכסי חוב בלתי סחירים, מניות ואחרות) וכן נכסים פיננסיים אחרים כגון: פרמיות לגביה, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים. כמו כן, מכשירים פיננסיים כוללים התחייבויות פיננסיות, כגון הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

ההכרה הראשונית במכשירים פיננסיים שאינם נגזרים הינה לפי שווי הוגן ולגבי מכשירים שאינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד בתוספת כל עלויות העסקה הישירות הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים נמדדים כמפורט בהמשך. מכשיר פיננסי מוכר כנכס או כהתחייבות במועד קבלת התנאים החוזיים על-ידי הקבוצה (מועד העסקה).

מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים כוללים יתרות מזומנים לשימוש מיידי ופקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

השקעות המוחזקות לפדיון

כאשר לקבוצה יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיק מכשירי חוב עד למועד פדיונם, מכשירי החוב מסווגים כמוחזקים לפדיון. השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי עלות מופחתת בשיטת הריבית האפקטיבית (תוך התחשבות בעלויות העסקה), בניכוי הפסדים מירידת ערך.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים שיועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת משלוש הקבוצות: נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, השקעות המוחזקות לפדיון או הלוואות וחייבים. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי הוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט בגין הפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב כספיים אשר נזקפים לרווח והפסד לסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון, נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח או ההפסד כולל אחר שהצטבר ושהוכר בעבר ברווח (הפסד) כולל אחר, נזקף לדוח רווח והפסד.

הכנסות ריבית בגין ההשקעות במכשירי חוב מוכרות בדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית. דיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות במכשירים הונניים נזקפים לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום.

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

מכשיר פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד (המשך)

נכסים פיננסיים מסווגים כמוחזקים למסחר אם הם נרכשו בעיקר למטרת מכירה או רכישה חוזרת בתקופה הקרובה ומהווים חלק מתיק של מכשירים פיננסיים מזהים המנוהלים יחד להשגת רווחים בזמן הקצר. רווחים או הפסדים מהשקעות המוחזקות למסחר נזקפים במועד התהוותם לדוח רווח והפסד.

מכשירים פיננסיים מיועדים כנמדדים לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם החברה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בהתבסס על שווי הוגן, בהתאם לאופן שבו תיעדה החברה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה. בעת ההכרה הראשונית, עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. מכשירים פיננסיים אלה נמדדים לפי שווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם סחירים בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות וחייבים נמדדים לפי העלות המופחתת לפי שיטת הריבית האפקטיבית תוך התחשבות בעלויות עסקה ובניכוי הפרשות לירידת ערך. רווחים והפסדים נזקפים לדוח רווח והפסד כשהלוואות וחייבים נגרעים או אם מוכרת בגינם ירידת ערך, וכתוצאה מההפחתה השיטתית.

2. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים פיננסיים מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן; עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה הראשונית, נמדדים הנגזרים לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים

הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

(א) נכסים של החברה הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

מרבית נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי עיוות חשבונאי של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים (mismatch), כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

חלק ממכשירי החוב הלא סחירים, הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות, אשר נרכשו בשנת 2009, סווגו כהלוואות וחייבים, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, כמתאפשר על פי הוראת שעה שפרסם המפקח.

תיקי ההשקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות כוללים השקעה בשותפות המחזיקה בנכס נדל"ן בחו"ל, אשר בה יש לחברה השפעה מהותית כהגדרתה ב- IAS 28. השקעה זו נמדדת לפי שווייה הוגן ומוצגת כהשקעה פיננסית.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים (המשך)

(ב) נכסים של החברה ושל חברת ביטוח מאוחדת שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים (נוסטר)

(1) נכסים שאינם סחירים, שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב שאינם סחירים הכוללים אגרות חוב מיועדות (אג"ח ח"צ), אגרות חוב בלתי סחירות אחרות, תעודות מסחריות, פקדונות בבנקים והלוואות, סווגו כהלוואות וחייבים. מניות שאינן סחירות סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

(2) נכסים סחירים שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב ומניות סחירים סווגו לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה, למעט מלוות קצרי מועד ממשלתיות אשר יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(3) נגזרים ומכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(ג) מכשירים פיננסיים המוחזקים על-ידי חברות בנות שאינן חברות ביטוח

כל הנכסים הפיננסיים הסחירים של החברות הבנות שאינן חברות ביטוח, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

5. קביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע על-ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אילו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.

6. התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת

כתבי התחייבות, שטרי הון, אגרות חוב ואשראי נושאי ריבית מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן בניכוי עלויות עסקה מיוחסות ישירות (לדוגמה, עלויות גיוס הלוואה). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ואשראי נושאי ריבית מוצגים לפי עלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית הלוקחת בחשבון גם את עלויות העסקה המיוחסות ישירות. רווחים והפסדים מוכרים בדוח רווח והפסד בעת גריעת ההתחייבות הפיננסית וכתוצאה מההפחתה השיטתית.

7. גריעת מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים

נכס פיננסי נגרע כאשר פקעו הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי מזומנים מהנכס הפיננסי; או כאשר החברה מעבירה את הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או נוטלת על עצמה מחויבות לשלם את תזרימי המזומנים שהתקבלו במלואם לצד שלישי, ללא עכוב משמעותי, ובנוסף העבירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס או לא העבירה ולא הותירה בידיה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס אך העבירה את השליטה על הנכס.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

7. גריעת מכשירים פיננסיים (המשך)

התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית נגרעת כאשר היא מסולקת, דהיינו ההתחייבות נפרעה, בוטלה או פקעה. התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החייב (הקבוצה):

- פורע את ההתחייבות על-ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או שירותים, או
- משוחרר משפטית מההתחייבות.

8. רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה והפסדים שהועברו לרווח והפסד בגין ירידות ערך קבועות, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, רווחים (הפסדים) ממטבע חוץ ורווחים (הפסדים) מממוש השקעות המחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית בגין התחייבויות פיננסיות וריבית על פקדונות מבטחי משנה.

רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של ההשקעות הפיננסיות מדווחים בנטו.

9. לעניין ירידת ערך נכסים פיננסיים, ראה סעיף יד'1 להלן.

ח. רכוש קבוע

1. הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המתייחס, מהוונת כחלק מעלות ציוד זה.

2. עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית הגלומה בפריט תזרום אל הקבוצה וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

3. פחת

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע.

שיעורי הפחת בהם נעשה שימוש בתקופה השוטפת ובתקופות ההשוואתיות הינו כדלקמן:

בניינים (למעט מרכיב הקרקע)	4%
שיפורים במושכר	לאורך תקופת השכירות כולל תקופת האופציה
כלי רכב	15%
מחשבים וציוד היקפי	25%-33%
ריהוט וציוד	6%-15%

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע (המשך)

3. פחת (המשך)

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח והשינויים מטופלים כשינוי אומדן באופן של מאן ולהבא.

הפחתת הנכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס נגרע מהדוחות הכספיים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בדוחות הכספיים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה נגרע הנכס.

ט. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הוא נדל"ן (קרקע או מבנה - או חלק ממבנה - או שניהם) המוחזק (על-ידי הקבוצה כבעלים או בחכירה מימונית) לצורך הפקת הכנסות שכירות או לשם עליית ערך הונית או שתיהן, ושלא לצורך שימוש בייצור או אספקת סחורות או שירותים למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

זכויות בנדל"ן החכורות על-ידי הקבוצה מסווגות ומטופלות כנדל"ן להשקעה.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות בתוספת עלויות עסקה. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי בייעוד, כגון הפסקת שימוש בנכס על-ידי הבעלים או הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי בייעוד, כגון התחלת שימוש בנכס על-ידי הבעלים.

העלות של הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע הוא השווי ההוגן במועד המעבר.

ההפרש בין השווי ההוגן לעלות נכס שהועבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מטופל כהערכה מחדש בהתאם ל-IAS 16, אשר על פיו רווח נזקף לקרן הון מהערכה מחדש ואילו הפסד נזקף לדוח רווח והפסד.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת הקבוצה על הערכת שווי שמבוצעת על-ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והניסיון הנדרשים.

י. חכירות

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכמים והם נבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים להלן שנקבעו ב-IAS 17;

1. חכירה מימונית

בחכירה מימונית, הועברו לקבוצה באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לשימוש בנכס החכור. הנכס החכור נמדד בתחילת תקופת החכירה לפי הנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס החכור או הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים. ההתחייבות בגין תשלומי החכירה מוצגת בערך נוכחי כאשר תשלומי החכירה מוקצים בין הוצאות המימון ופרעון של ההתחייבות בגין החכירה לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

2. חכירה תפעולית

הסכמי חכירה, בהם לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הגלומים בשימוש בנכס החכור, מסווגים כחכירה תפעולית. תשלומי החכירה מוכרים כהוצאה בדוח רווח והפסד באופן שוטף על פני תקופת החכירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. השקעה בחברה כלולה

חברה כלולה הינה חברה שלקבוצה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלה, אך לא שליטה.

ההשקעה בחברה כלולה מוצגת על בסיס השווי המאזני. לפי שיטת השווי המאזני, ההשקעה בחברה כלולה מוצגת בדוח על המצב הכספי לפי עלות בתוספת שינויים שלאחר הרכישה בחלק הקבוצה בנכסים נטו, לרבות רווח (הפסד) כולל אחר של החברה הכלולה. שיטת השווי המאזני מיושמת עד למועד איבוד ההשפעה המהותית או סיווג ההשקעה בחברה כלולה כהשקעה המוחזקת למכירה.

השקעה בחברה שלקבוצה יש בה השפעה מהותית ובוצעה בתיקי ההשקעות של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות, טופלה כהשקעה פיננסית ונמדדה לפי שווייה ההוגן (ראה גם סעיף ז'(4)(א) לעיל).

החל מיום 1 בינואר, 2010 במקרה של רכישת חברה כלולה המושג בשלבים, כאשר ההשקעה הקודמת בחברה הנרכשת טופלה בהתאם להוראות IAS 39, הקבוצה מיישמת את עקרונות תקן דיווח כספי בינלאומי 3 (המתוקן) לגבי צירוף עסקים המושג בשלבים. כפועל יוצא, זכויות הונות הנרכשת שהוחזקו על ידי הקבוצה קודם להשגת השפעה מהותית נמדדות בשווי הוגן למועד הרכישה ונכללות בתמורת הרכישה תוך הכרה ברווח או הפסד בהתאם למדידה בשווי הוגן כאמור.

חלק הקבוצה בתוצאות הפעולות של חברה כלולה נכלל בדוח על הרווח הכולל בסעיף חלק הקבוצה ברווח חברה כלולה וכן חלק הקבוצה ברווח (הפסד) כולל אחר נטו המתייחס לחברה כלולה נכלל כרווח (הפסד) כולל אחר. רווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין הקבוצה לבין חברה כלולה מבוטלים בהתאם לשיעור ההחזקה בחברה הכלולה.

הדוחות הכספיים של החברה והחברה הכלולה ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברה הכלולה יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של הקבוצה.

יב. צירופי עסקים ומוניטין

צירופי עסקים שהתרחשו לפני 1 בינואר, 2007

במסגרת המעבר לדיווח לפי IFRS, הקבוצה בחרה להציג מחדש לפי IFRS רק צירופי עסקים שהתרחשו לאחר מועד המעבר ל- IFRS, 1 בינואר 2007. באשר לרכישות שהתרחשו לפני 1 בינואר 2007, משקף המוניטין את הסכום שהוכר על-ידי הקבוצה, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בישראל כפי שהיו נהוגים טרם המעבר ל- IFRS. בגין רכישות אלו, הסיווג והטיפול החשבונאי לא הותאמו ל- IFRS זאת בהתאם להקלה שניתנה במסגרת IFRS1.

צירופי עסקים שהתרחשו לאחר 1 בינואר, 2007

צירופי עסקים מטופלים בשיטת הרכישה בהתאם ל- IFRS 3. בשיטה זו מזהים הנכסים וההתחייבויות של החברה הנרכשת בהתאם לשווייה ההוגן במועד הרכישה.

עלות הרכישה הינה השווי ההוגן המצרפי במועד הרכישה של הנכסים שניתנו, ההתחייבויות שניטלו והזכויות ההונות שהונפקו על ידי הרוכש.

בצירופי עסקים אשר התרחשו החל מיום 1 בינואר, 2010, זכויות שאינן מקנות שליטה נמדדות לפי שווייה ההוגן במועד הרכישה או לפי החלק היחסי של הזכויות שאינן מקנות שליטה בנכסים נטו הניתנים לזיהוי של הנרכשת. בצירופי עסקים אשר התרחשו עד ליום 31 בדצמבר, 2009, הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדו, במועד הרכישה, לפי חלקן היחסי בשווי ההוגן של הנכסים נטו הניתנים לזיהוי של הנרכשת. בצירופי עסקים אשר התרחשו החל מיום 1 בינואר, 2010, עלויות ישירות הקשורות לרכישה נזקפות מיידית כהוצאה בדוח רווח והפסד. בצירופי עסקים אשר התרחשו עד ליום 31 בדצמבר, 2009, עלויות כאמור הוכרו כחלק מעלות הרכישה.

מוניטין הנרכש במסגרת צירוף עסקים, נמדד לראשונה כהפרש בין עלות הרכישה לבין חלק הקבוצה בשווי הוגן נטו של הנכסים המזוהים, ההתחייבויות המזוהות וההתחייבויות התלויות של העסק הנרכש. לאחר ההכרה הראשונית נמדד המוניטין לפי עלות בניכוי הפסדים נצברים מירידת ערך. המוניטין אינו מופחת באופן שיטתי. לצורך בחינת קיום ירידת ערך, המוניטין מוקצה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה. באשר לבחינת ירידת ערך של מוניטין, ראה סעיף יד'(5) להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על-פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידות ערך שנצברו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך (ראה גם סעיף יד'5) (להלן). אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי מכאן ולהבא, ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך ומופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים הכלכליים השימושיים שלו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם על בסיס שיטת הקו הישר ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת לגביהם ירידת ערך. תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה של נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות בכל סוף שנה. שינויים באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מהנכס מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא. הוצאות ההפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר נזקפים לדוח רווח והפסד.

1. עלויות פיתוח תוכנה

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הוצאות פיתוח שהונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות.

2. תוכנות

נכסי החברה והחברות המאוחדות כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

3. עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. כל העלויות האחרות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין או מותגים שפותחו באופן עצמי, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

4. הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, פרט למוניטין, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו כדלקמן:

(א) עודפי עלות שנוצרו ברכישתה של שומרה ביטוח מופחתים כדלהלן: עודף עלות המיוחס לתיק ביטוח נרכש מופחת על פני 5 שנים, עודף עלות המיוחס לקשרי סוכנים של סוכנות ביטוח מאוחדת מופחת על פני 10 שנים ועודף עלות המיוחס לשם מסחרי מופחת על פני 6 שנים.

(ב) עודף עלות שנוצר ברכישתה של מבטחים פנסיה והמיוחס לתיק לקוחות מופחת על פני 20 שנים.

(ג) תוכנות - מופחתות בקו ישר על פני 4-8 שנים.

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים

הקבוצה בוחנת בכל תאריך דיווח אם קיימת ירידת ערך כמפורט להלן:

1. השקעות פיננסיות

א. נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת

הראיה האובייקטיבית לגבי מכשירי חוב והלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההכרה. ראיות לירידת ערך כוללות סימנים לכך שלחייב קשיים פיננסיים, לרבות קשיי נזילות ואי יכולת לעמוד בתשלומי קרן או ריבית.

אם קיימת ראיה אובייקטיבית שקיים הפסד צפוי מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין יתרת הנכס בספרים והערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי (שיעור הריבית האפקטיבית שחושב בעת ההכרה הראשונית). יתרת הנכס מוקטנת באמצעות רישום הפרשה הנזקפת לדוח רווח והפסד.

בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

ב. נכסים פיננסיים זמינים למכירה

לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, הראיה האובייקטיבית כוללת ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של הנכס מתחת לעלותו וכן בחינת שינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר. הבחינה של ירידה משמעותית או מתמשכת, תלויה בנסיבות בכל תאריך דיווח, כאשר, במסגרת הבחינה, מובאות בחשבון התנודתיות ההיסטורית בשווי ההוגן וכן קיומה של מגמה מתמשכת של ירידה בשווי ההוגן בשיעור כולל של 20% ומעלה או אם משך הזמן של ירידה בשווי ההוגן הינה מעל שנה ובלבד שירידת הערך עולה על 10%. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף להון, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי הפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי ההוגן, מועבר מההון ומוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות, ביטול הפסד מירידת ערך אינו נזקף לרווח והפסד אלא נזקף להון כרווח (הפסד) כולל אחר.

לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירי חוב, הראיה האובייקטיבית קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההשקעה. ראיות לירידת ערך כוללות סימנים לכך שלחייב קשיים פיננסיים, לרבות קשיי נזילות ואי יכולת לעמוד בתשלומי קרן או ריבית. כאשר קיימת ראיה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף להון, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי תשלומי קרן, הפחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית והפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי ההוגן, מועבר מההון ומוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי ההוגן לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

2. ביטוח משנה

א. ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי החברה וכלפי שומרה ביטוח אינן משחררות אותן מהתחייבויותיהן כלפי המבוטחים על-פי פוליסות הביטוח.

מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על-פי חוזי ביטוח המשנה, עלול לגרום לחברה ולשומרה ביטוח הפסדים.

ב. החברה ושומרה ביטוח מבצעות הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ד. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים (המשך)

2. ביטוח משנה (המשך)

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בהתייבויות הביטוחיות מתחשבות החברה ושומרה ביטוח, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבות החברה ושומרה ביטוח בעת עריכת ההפרשות, בין היתר, בנכונות הצדדים להגיע להסכמי CUT OFF (סיום התקשרויות בדרך של פירעון סופי של החובות) במטרה לצמצם את החשיפה.

3. פרמיה לגביה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגבייה מחושבת בהתאם לגיל החוב.

4. נכסים שאינם פיננסיים

הקבוצה בוחנת אפשרות לירידת ערך של נכסים שאינם פיננסיים (למעט הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה, נכסים הנובעים מהטבות לעובדים ונכסי מס נדחים), כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהיתרה בספרים אינה ברת-השבה. במקרים בהם יתרת הנכסים הלא פיננסיים בספרים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לשווי בר-ההשבה שלהם. השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש. בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס. הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הוצאות אחרות.

הקריטריונים הייחודיים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

5. מוניטין

לצורך בחינת ירידת ערך, מוניטין שנרכש בצירוף עסקים מוקצה במועד הרכישה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה, שצפויות להפיק תועלת מצירוף העסקים.

הקבוצה בוחנת את המוניטין לצורך ירידת ערך, בתום כל שנה, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

ירידת ערך נקבעת בגין מוניטין על-ידי בחינת סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה מתייחס המוניטין. כאשר סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) נמוך מהשווי הפנקסני של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה הוקצה המוניטין, מוכר הפסד מירידת ערך המיוחס ראשית למוניטין. הפסדים מירידת ערך מוניטין אינם מבוטלים בתקופות עוקבות.

6. חברה כלולה

הקבוצה קובעת, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, באם יש צורך להכיר בהפסד נוסף בגין ירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. הקבוצה קובעת בכל תאריך דיווח אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. במידה ויש צורך בכך, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום ההפרש בין סכום בר ההשבה של ההשקעה בחברה הכלולה לבין ערכה בספרים. סכום בר ההשבה הינו הגבוה מבין שווי הוגן ושווי שימוש המחושב בהתבסס על הערכת שווי של תזרימי המזומנים נטו שמפיקה החברה הכלולה. ההפסד מירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד בסעיף חלק ברווחי חברה כלולה, נטו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הון מניות

עלויות המתייחסות ישירות להנפקת מניות מוצגות כהפחתה מההון.

זו. התחייבויות בשל הטבות לעובדים

1. הטבות לזמן קצר

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על-ידי העובד וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

2. הטבות לאחר סיום העסקה

בקבוצה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על-ידי הפקדות בחברות ביטוח ובקרנות פנסיה (להלן - נכסי תוכנית).

א. תוכניות הפקדה מוגדרת

בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, משלמת הקבוצה באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים, גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הפקדות הקבוצה בתוכניות הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד ולא נדרשת הפרשה נוספת בדוחות הכספיים.

ב. תכנית הטבה מוגדרת

מחויבות של הקבוצה, המתייחסת לתכנית הטבה מוגדרת בגין הטבות לאחר פרישה, מחושבת לגבי כל תכנית בנפרד על-ידי אומדן הסכום העתידי של ההטבה שיגיע לעובד בתמורה לשירותיו, בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הטבה זו מוצגת לפי ערך נוכחי בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב ממשלתיות, שהמטבע שלהן ומועד פירעונן דומים לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישובים נערכים על-ידי אקטואר מוסמך לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה.

רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו. מרכיב הפיצויים בפוליסות שהופקו על-ידי החברה אינו מהווה נכסי תוכנית ומקוזז מההתחייבויות בגין חוזי הביטוח.

3. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

המחויבות נטו של הקבוצה בגין הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתוכניות הטבה לאחר העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי ומנוכה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב ממשלתיות שהמטבע שלהן ומועד הפירעון שלהן דומים לתנאי המחויבויות של הקבוצה. החישוב נעשה לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. עסקאות תשלומים מבוססי מניות

עלות תוכנית הקצאת מניות שהוענקו למנכ"ל החברה האם (לשעבר מנכ"ל החברה) נמדדה לפי השווי ההוגן במועד ההענקה של המכשירים ההוניים שהוענקו.

עלות תוכנית ההקצאה מוכרת ברווח והפסד כהוצאת שכר יחד עם גידול מקביל בהון על פני התקופה שבה תנאי השירות מתקיימים, ומסתיימת במועד שבו מנכ"ל החברה האם זכאי לגמול (להלן - תקופת ההבשלה). ההוצאה המצטברת המוכרת בגין תוכנית ההקצאה בכל מועד דיווח עד למועד ההבשלה, משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר של החברה לגבי מספר המכשירים ההוניים שיבשילו בסופו של דבר. החיוב או הזיכוי בדוח רווח והפסד משקף את השינוי בהוצאה המצטברת שהוכרה לתחילת התקופה המדווחת ולסופה.

עסקאות המסולקות במזומן

עלות עסקה המסולקת במזומן נמדדת לפי השווי ההוגן במועד ההענקה באמצעות שימוש במודל תמחור מקובל, ראה פרטים נוספים בביאור 31. השווי ההוגן מוכר כהוצאה על פני תקופת ההבשלה ובמקביל מוכרת התחייבות. ההתחייבות נמדדת מחדש בכל תקופת דיווח לפי השווי ההוגן עד לסילוקה, כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

ח. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחוייבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי תידרש זרימת הטבות כלכליות לסילוק המחויבות.

הפרשה בגין תביעות משפטיות מוכרת כאשר לקבוצה מחוייבות קיימת (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחוייבות וניתן לאמוד את המחוייבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי. בעת בחינת הצורך בהכרה בהפרשות ובכימותן, מסתייעת הנהלת הקבוצה ביועציה המשפטיים.

ט. הכרה בהכנסה

1. פרמיות:

(א) פרמיות בענפי ביטוח חיים ובריאות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן.

ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על-ידי החברה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים בפוליסות ריסק מנוכה מהפרמיות.

(ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. הפרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נרשמות בעת פירעון הפרמיה אך לא לפני תחילת תקופת הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

פרמיות בענף דירות המבוטחות כבטוחה למשכנתא נרשמות כהכנסה בהגיע מועד גבייתן (מדי חודש).

פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדיווח נרשמות כהכנסות מראש.

דוחות התפוקה החודשיים, בעיקר בענפי רכב רכוש ודירות, כוללים חידושים אוטומטיים של פוליסות שמועד החידוש שלהן הגיע.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים, על בסיס ההסכמים שבתוקף.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. הכרה בהכנסה (המשך)

2. דמי ניהול:

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים דלקמן:

פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.
בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה-1 בינואר ועד ה-31 בדצמבר) בניכוי דמי הניהול הקבועים. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים קודמות.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שחושבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצע בגינה הקטנה של דמי ניהול במהלך השנה השוטפת, תנוכה לצורך חישוב דמי הניהול המשתנים מתשואה חיובית בשנה העוקבת.

(ב) דמי ניהול מקרנות פנסיה:

הכנסות מניהול קרנות פנסיה נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים ועל בסיס התקבולים מהעמיתים.

3. עמלות:

הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות ביטוח מאוחדות נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מעמלות ביטוח חיים בסוכנויות ביטוח מאוחדות נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לתשלום העמלות על-פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.

הכנסות מעמלות ממבטחי משנה נזקפות במועד הזכאות לקבלתן, בהתאם להסכמים עם מבטחי המשנה.

ג. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות, הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, להוצאות הקשורות ברכישה, הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של הקבוצה, המבוססים על הוצאות ישירות שנזקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

כא. מסים על הכנסה

הוצאת מסים על הכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. הוצאת מסים על הכנסה נזקפת לדוח רווח והפסד אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון. במקרים אלו, נזקפת השפעת המס לסעיף המתייחס בהון.

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב על-פי שיעורי המס ובהתבסס על חוקי המס שנחקקו, או אשר חקייתם הושלמה למעשה עד לתאריך הדיווח. בנוסף כולל המס השוטף שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. מסים על הכנסה (המשך)

ההכרה במסים נדחים הינה בהתאם לגישה המאזנית, בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך הדיווח. הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על-ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה.

נכס מס נדחה מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל את הפרשים הזמניים. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל תאריך דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות תתממשנה, הם מופחתים.

בחשובי המסים הנדחים לא מובאים בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות, כל עוד מכירת ההשקעות בחברות המוחזקות אינה צפויה בעתיד הנראה לעין.

מס נדחה בגין עסקאות בין חברתיות בדוחות המאוחדים נרשם לפי שיעור המס על החברה הרוכשת.

כב. רווח (הפסד) למניה

החברה מציגה נתוני רווח (הפסד) בסיסי למניה לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח (הפסד) הבסיסי למניה מחושב על-ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות של החברה במספר הממוצע המשוקלל של המניות שהיו במחזור במשך התקופה.

כג. עסקאות עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי השווי ההוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת החברה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כד. דיווח מגזרי

מגזר הינו מרכיב בר הבחנה של החברה, העוסק באספקת מוצרים או שירותים העשויים להיות קשורים זה בזה (מגזר עסקי), או באספקת מוצרים או שירותים במסגרת סביבה כלכלית מוגדרת (מגזר גיאוגרפי), והחשוף לסיכונים ולתשואות השונים מאלה של יתר המגזרים. המתכונת לדיווח המגזרי של החברה מבוססת על מגזרים עסקיים, והיא נקבעת על-פי גישת ההנהלה, דהיינו, בהתאם למתכונת הדיווח הפנימית למקבלי ההחלטות בחברה. פירוט הדיווח הכספי לפי מגזרים - ראה באור 3 להלן.

כה. הצגת דוח על הרווח הכולל

החברה בחרה להציג דוח על הרווח הכולל בשני דוחות: דוח רווח והפסד, ודוח על הרווח הכולל, במסגרתו מוצגים, מלבד סכום הרווח הנקי הנלקח מדוח רווח והפסד, כל הפריטים אשר הוכרו ברווח כולל אחר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כו. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים

התיקונים ל- IFRS 3 (מתוקן) עוסקים בנושאים הבאים:

(1) מדידת זכויות שאינן מקנות שליטה

התיקון קובע את המקרים בהם קיימת אפשרות לבחירת אופן מדידת הזכויות שאינן מקנות שליטה בהתאם לשוויין ההוגן למועד הרכישה או לפי חלקן היחסי בנכסים המזוהים נטו של הישות הנרכשת. בהתאם לתיקון, אפשרות זו קיימת רק עבור סוגי זכויות שאינן מקנות שליטה, המקנים לבעליהם זכות בעלות וזכות לקבלת חלק יחסי (פרו-ראטה) בנכסים נטו של החברה הנרכשת במקרה של פירוק (בדרך כלל מניות). לעומתם, לסוגים אחרים של זכויות שאינן מקנות שליטה (לדוגמה, אופציות שהינן מכשירי הון בחברה הנרכשת) לא קיימת אפשרות בחירה זו ולפיכך יש למדוד אותם לפי שוויין ההוגן במועד הרכישה, למעט מקרים של הוראות מדידה אחרות הנדרשות על ידי תקני IFRS אחרים, כמו למשל IFRS 2.

(2) מענקי תשלום מבוסס מניות במסגרת צירוף עסקים

התיקון מפרט את דרישות הטיפול החשבונאי במסגרת צירוף עסקים, המתייחסות להחלפה של עסקאות תשלום מבוסס מניות של החברה הנרכשת (בין אם היא מחויבת או בוחרת להחליפם) בעסקאות תשלום מבוסס מניות של החברה הרוכשת. בהתאם לכך, על החברה הרוכשת לייחס סכום לתמורת העסקה ביום הרכישה וסכום כהוצאה בתקופה שלאחר מועד הרכישה. אולם, אם כתוצאה מצירוף העסקים המענק פוקע והוא מוחלף במענק חדש, אזי שווי המענק החדש בהתאם ל- IFRS 2, יוכר כהוצאה בתקופה שלאחר מועד הרכישה ולא יכלל בתמורת הרכישה. כמו כן, אם מענקי תשלום מבוסס מניות אינם מוחלפים, אזי אם המכשירים הבשילו הם מהווים חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה ונמדדים בהתאם להוראות IFRS 2 ואם המכשירים לא הבשילו הם נמדדים לפי הערך שהיה משמש אם היו מוענקים מחדש במועד הרכישה, כאשר סכום זה מוקצה בין הזכויות שאינן מקנות שליטה לבין הוצאה שלאחר מועד הרכישה.

(3) הוראות מעבר לטיפול בתמורה מותנית מצירוף עסקים שחל לפני יישום IFRS 3 המתוקן

התיקון מבהיר שהתיקונים ל- IFRS 7, IAS 32 ו- IAS 39 הקובעים כי תמורה מותנית בצירוף עסקים תבוא בתחולת תקנים אלו, לא מיושמים לתמורה מותנית שנצמחה בצירוף עסקים שמועד הרכישה שלו קדם למועד יישום IFRS 3 המתוקן.

התיקונים הינם בתוקף החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2011. התיקונים ייושמו למפרע מהמועד בו יושם IFRS 3 (מתוקן) לראשונה. יישום מוקדם אפשרי.

IFRS 7 - מכשירים פיננסיים: גילוי

התיקונים ל- IFRS 7 עוסקים במספר נושאים:

(1) הבהרת דרישות הגילוי המובאות בתקן. במסגרת זו מודגש הקשר בין הגילויים הכמותיים והגילויים האיכותיים וכן האופי וההיקף של הסיכונים הנובעים ממכשירים פיננסיים. כמו כן במסגרת התיקון צומצמו דרישות הגילוי בדבר בטוחות שהחברה מחזיקה ותוקנו דרישות הגילוי אודות סיכון האשראי. התיקון ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2011. יישום מוקדם אפשרי.

(2) דרישות גילוי חדשות ונרחבות לגבי גריעת נכסים פיננסיים ודרישת גילוי במקרים בהם מתבצעות העברות חריגות בסמוך למועד הדיווח. מטרת התיקון לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את החשיפות לסיכונים בגין העברות של נכסים פיננסיים והשפעת סיכונים אלה על המצב הכספי של החברה. התיקון יגביר את שקיפות הדיווח של עסקאות העברה, ובפרט של עסקאות איגוח נכסים פיננסיים. התיקון ייושם באופן של מכאן ולהבא החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2012. יישום מוקדם אפשרי.

הגילויים המתאימים יכללו בדוחות הכספיים של הקבוצה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כו. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

IFRS 9 - מכשירים פיננסיים

(1) בחודש נובמבר 2009 פורסם השלב הראשון (phase 1) של IFRS 9 - מכשירים פיננסיים, כחלק מפרוייקט החלפת IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. IFRS 9 מתמקד בעיקר בסיווג ובמדידה של נכסים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39.

התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים (כולל מכשירים משולבים שבהם החוזה המארח הוא נכס פיננסי) יימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם.

- על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסויימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת הקרן.

למרות האמור לעיל, חברה יכולה, בעת ההכרה לראשונה, לייעד מכשיר חוב אשר עונה על שני התנאים האמורים לשווי הוגן דרך רווח והפסד אם בכך היא מבטלת או מפחיתה משמעותית חוסר סימטריות במדידה או בהכרה (accounting mismatch) שהייתה נגרמת אלמלא כן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן.

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת המדיניות החשבונאית לגבי כל מכשיר ומכשיר (סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר לא יועברו לאחר מכן לרווח או הפסד). אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הבחירה הינה סופית ואין לשנותה. עם זאת, כאשר חברה משנה את המודל העסקי שלה לניהול נכסיה הפיננסיים, עליה לסווג מחדש את כל המכשירים הפיננסיים המושפעים משינוי המודל העסקי על מנת לשקף שינוי זה. בכל יתר הנסיבות, אין לבצע סיווג מחדש של המכשירים הפיננסיים.

תאריך התחילה של התקן הוא 1 בינואר, 2013. אימוץ מוקדם אפשרי. אימוץ לראשונה ייעשה למפרע תוך הצגה מחדש של מספרי ההשוואה, בכפוף להקלות המצויינות בתקן.

(2) בחודש אוקטובר 2010 פורסמו תיקונים ל-IFRS 9 בנושא גריעה ובנושא התחייבויות פיננסיות. לפי הוראות התיקונים, יש להמשיך וליישם את הוראות IAS 39 לגבי גריעה ולגבי התחייבויות פיננסיות שלא נבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן (ייעוד לשווי הוגן דרך רווח או הפסד). כלומר, הוראות הסיווג והמדידה של IAS 39 ימשיכו לחול על התחייבויות פיננסיות שמוחזקות למסחר ועל התחייבויות פיננסיות שנמדדות בעלות מופחתת.

השינויים הנובעים מהתיקונים כאמור משפיעים על מדידת התחייבויות שנבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן. לפי התיקונים, סכום השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות שמיחוס לשינויים בסיכון האשראי ייזקף לרווח כולל אחר. כל יתר השינויים בשווי ההוגן ייזקפו לדוח רווח והפסד. אם זקיפת השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות, שנגרם כתוצאה משינויים בסיכון האשראי, לרווח כולל אחר ייצור חוסר סימטריה חשבונאית בדוח רווח והפסד, אזי גם אותו שינוי ייזקף לדוח רווח והפסד ולא לרווח כולל אחר.

כמו כן, לפי התיקונים, התחייבויות בגין נגזרים מסויימים על מכשירים הוניים לא מצוטטים כבר לא יהיה ניתן למדוד לפי עלות, אלא אך ורק לפי שווי הוגן.

תאריך התחילה של התיקונים הוא 1 בינואר, 2013. אימוץ מוקדם אפשרי, בתנאי שהחברה מיישמת גם את הוראות IFRS 9 בנוגע לסיווג ומדידה של נכסים פיננסיים (שלב הנכסים). אימוץ לראשונה של התיקונים ייעשה למפרע תוך הצגה מחדש של מספרי ההשוואה, בכפוף להקלות המצויינות בתיקונים.

הקבוצה בוחנת את ההשפעה האפשרית של התקן, אך אין ביכולתה, בשלב זה, לאמוד את השפעתו, אם בכלל, על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כו. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

IAS 12 - מסים על ההכנסה

התיקון ל-IAS 12 חל על נדל"ן להשקעה הנמדד לפי שווי ההוגן. התיקון קובע שיש למדוד את נכס/התחייבות המס הנדחה בגין נכסים כאמור בהתבסס על ההנחה שהערך בספרים של נכס הבסיס ייושב במלואו באמצעות מימוש (ולא באמצעות שימוש). עם זאת, אם הנדל"ן להשקעה הוא בר הפחתה ומוחזק, בהתאם למודל העסקי של החברה, במטרה להשיב את מרבית ההטבות הכלכליות הגלומות בו בדרך של שימוש ולא בדרך של מכירה, רשאית החברה שלא לפעול לפי הנחת המימוש כאמור, ואז עליה ליישם את ההוראות "הרגילות" של IAS 12 (כלומר, המסים הנדחים יימדדו לפי אופן היישוב הצפוי של נכס הבסיס, כפי שנקבע על ידי הנהלת החברה - מימוש או שימוש).

התיקון מבטל את הוראות SIC 12 הדורשות, במקרה של נדל"ן להשקעה שנמדד בשווי הוגן, לפצל בין רכיב הקרקע לבין רכיב המבנה על מנת למדוד את המס הנדחה. התיקון ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2012. יישום מוקדם אפשרי.

להערכת הקבוצה, לתיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 24 - גילויים בהקשר לצד קשור

התיקון ל-IAS 24 מבהיר את הגדרת צד קשור על מנת לפשט את זיהוי היחסים עם צד קשור ולמנוע חוסר עקביות ביישום הגדרה זו. התיקון ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2011. יישום מוקדם אפשרי.

הגילויים המתאימים ייכללו בדוחות הכספיים של החברה החל משנת 2011.

כז. להלן שיעורי השינוי של המדד ושער החליפין של הדולר:

שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב	מדד המחירים לצרכן		
	מדד ידוע	מדד בגין	
%	%	%	
(6.0)	2.3	2.7	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010
(0.7)	3.8	3.9	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009
(1.1)	4.5	3.8	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

כח. שינוי סיווג

החברה ביצעה סיווג מחדש של השקעתה בשותפות בה יש לחברה השפעה מהותית, מסעיף השקעות פיננסיות אחרות לסעיף השקעה בחברה כלולה. בנוסף, נכללו בדוחות הכספיים סיווגים מחדש בסעיפי עמלות, הוצאות סיווק והוצאות רכישה אחרות והוצאות הנהלה וכלליות בסכומים לא מהותיים.

לסיווגים שנערכו לא היתה השפעה על ההון, על הרווח הנקי ועל הרווח הכולל.

באור 3: - מגזרי פעילות

החברה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח כולל את ענפי ביטוח חיים, בריאות והפנסיה והוא מתמקד בעיקר בחסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן וקרנות פנסיה) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ועוד.

בהתאם להוראות המפקח, מפורט מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח לביטוח חיים ופנסיה.

2. מגזר ביטוח כללי

מגזר הביטוח הכללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות המפקח מפורט מגזר הביטוח הכללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש אחרים וענפי חבויות אחרים.

● ענף רכב חובה

ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על-ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על-פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.

● ענף רכב רכוש

ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.

● ענפי רכוש ואחרים

יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים וענפי בריאות המספקים כיסוי לזמן קצר (תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל ועובדים זרים).

● ענפי חבויות אחרים

ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד ג', אחריות מעבידים, אחריות מקצועית ואחריות המוצר וכן ענפים אחרים המחושבים בשיטת עודף הכנסות על הוצאות כגון כלי שיט, כלי טייס וערבות חוק המכר.

בשל שינוי במבנה הארגוני של החברה, החל מיום 1 בינואר, 2011 מוגדר ענף בריאות כמגזר פעילות, אשר מאחד תחתיו את פוליסות ביטוח הבריאות השונות, הן לטווח קצר, אשר נכללו במגזר ביטוח כללי והן לטווח ארוך, אשר נכללו במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי		
		אלפי ש"ח			
4,270,410	1,392	-	2,267,504	2,001,514	פרמיות שהורווחו ברוטו
904,818	-	-	696,513	208,305	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,365,592	1,392	-	1,570,991	1,793,209	פרמיות שהורווחו בשייר רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
1,918,347	(11,655)	119,478	236,342	1,574,182	הכנסות מדמי ניהול
480,694	-	-	-	480,694	הכנסות מעמלות
219,693	(15,175)	21,249	166,970	46,649	סך כל ההכנסות
5,984,326	(25,438)	140,727	1,974,303	3,894,734	
4,872,753	-	-	1,730,966	3,141,787	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(679,749)	-	-	(509,622)	(170,127)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
4,193,004	-	-	1,221,344	2,971,660	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
871,555	(15,175)	12,160	494,049	380,521	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
476,389	(10,263)	35,592	91,146	359,914	הוצאות הנהלה וכלליות
15,722	-	1,436	4,486	9,800	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
77,194	-	67,537	5,346	4,311	הוצאות מימון
5,633,864	(25,438)	116,725	1,816,371	3,726,206	סך כל ההוצאות
5,160	-	-	-	5,160	חלק ברווחי חברה כלולה
355,622	-	24,002	157,932	173,688	רווח לפני מסים על ההכנסה
23,714	-	(4,553)	7,785	20,482	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
379,336	-	19,449	165,717	194,170	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי		
אלפי ש"ח					
4,069,752	(1,178)	-	2,243,198	1,827,732	פרמיות שהורווחו ברוטו
731,721	-	-	528,472	203,249	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,338,031	(1,178)	-	1,714,726	1,624,483	פרמיות שהורווחו בשייר
3,649,131	(11,064)	88,681	290,980	3,280,534	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
328,647	-	-	-	328,647	הכנסות מדמי ניהול
169,249	(13,283)	20,094	119,505	42,933	הכנסות מעמלות
7,485,058	(25,525)	108,775	2,125,211	5,276,597	סך כל ההכנסות
6,113,697	-	-	1,664,935	4,448,762	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(499,509)	-	-	(346,768)	(152,741)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
5,614,188	-	-	1,318,167	4,296,021	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
839,701	(13,283)	11,708	487,397	353,879	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
419,717	(12,242)	17,283	94,783	319,893	הוצאות הנהלה וכלליות
15,807	-	1,461	4,546	9,800	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
84,464	-	73,740	5,439	5,285	הוצאות מימון
6,973,877	(25,525)	104,192	1,910,332	4,984,878	סך כל ההוצאות
511,181	-	4,583	214,879	291,719	רווח לפני מסים על ההכנסה
320,871	-	70,019	176,702	74,150	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
832,052	-	74,602	391,581	365,869	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
		למגזרי פעילות אלפי ש"ח	ביטוח כללי		
3,895,804	(1,234)	-	2,114,016	1,783,022	פרמיות שהורווחו ברוטו
603,552	-	-	404,267	199,285	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,292,252	(1,234)	-	1,709,749	1,583,737	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,825,475)	(5,213)	(197,354)	118,011	(1,740,919)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
290,036	-	-	-	290,036	הכנסות מדמי ניהול
131,615	(11,907)	21,739	59,170	62,613	הכנסות מעמלות
1,888,428	(18,354)	(175,615)	1,886,930	195,467	סך כל ההכנסות
1,360,658	-	-	1,644,623	(283,965)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(446,224)	-	-	(253,785)	(192,439)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
914,434	-	-	1,390,838	(476,404)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
814,790	(12,173)	13,397	469,013	344,553	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
344,649	(6,010)	22,837	67,178	260,644	הוצאות הנהלה וכלליות
15,899	-	1,486	4,613	9,800	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
101,441	(171)	91,670	2,744	7,198	הוצאות מימון
2,191,213	(18,354)	129,390	1,934,386	145,791	סך כל ההוצאות
(302,785)	-	(305,005)	(47,456)	49,676	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(174,856)	-	(14,255)	(112,001)	(48,600)	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(477,641)	-	(319,260)	(159,457)	1,076	סך כל הרווח (הפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס	ביטוח	ביטוח חיים	
		למגזרי פעילות אלפי ש"ח	כללי	וחסכון ארוך טווח	
822,427	-	12,048	92,531	717,848	נכסים בלתי מוחשיים
883,497	-	-	193,590	689,907	הוצאות רכישה נדחות
21,935	-	-	-	21,935	השקעה בחברה כלולה
11,805,612	-	-	-	11,805,612	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
9,581,090	-	1,126,575	3,464,769	4,989,746	השקעות פיננסיות אחרות
1,337,341	-	-	972,332	365,009	נכסי ביטוח משנה
525,075	-	-	417,327	107,748	פרמיות לגבייה
887,950	(13,266)	445,153	202,735	253,328	נכסים אחרים
25,864,927	(13,266)	1,583,776	5,343,284	18,951,133	סך כל הנכסים
11,974,019	-	-	-	11,974,019	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
					התחייבויות
9,464,552	(42)	-	4,332,706	5,131,888	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
11,908,808	(887)	-	-	11,909,695	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
2,442,179	(12,337)	1,235,784	680,650	538,082	התחייבויות אחרות
23,815,539	(13,266)	1,235,784	5,013,356	17,579,665	סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות אלפי ש"ח	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
777,443	-	14,054	84,499	678,890	נכסים בלתי מוחשיים
812,536	-	-	180,280	632,256	הוצאות רכישה נדחות
20,582	-	-	-	20,582	השקעה בחברה כלולה
9,941,600	-	-	-	9,941,600	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
8,723,052	-	967,352	2,980,128	4,775,572	השקעות פיננסיות אחרות
1,045,732	-	-	718,409	327,323	נכסי ביטוח משנה
527,698	-	-	409,766	117,932	פרמיות לגבייה
999,568	(10,567)	296,915	463,618	249,602	נכסים אחרים
<u>22,848,211</u>	<u>(10,567)</u>	<u>1,278,321</u>	<u>4,836,700</u>	<u>16,743,757</u>	סך כל הנכסים
<u>10,169,178</u>	-	-	-	<u>10,169,178</u>	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
					התחייבויות
8,741,847	(36)	-	3,975,121	4,766,762	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,238,702	(2,161)	-	-	10,240,863	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
2,062,792	(8,370)	1,017,001	598,381	455,780	התחייבויות אחרות
<u>21,043,341</u>	<u>(10,567)</u>	<u>1,017,001</u>	<u>4,573,502</u>	<u>15,463,405</u>	סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	ענפי		רכב רכוש	רכב חובה	
	חבויות (ואחרים **)	ענפי רכוש (ואחרים *)			
אלפי ש"ח					
2,279,287	239,570	535,583	902,069	602,065	פרמיות ברוטו
756,624	113,859	297,232	233,497	112,036	פרמיות ביטוח משנה
1,522,663	125,711	238,351	668,572	490,029	פרמיות בשייר
48,328	6,260	(664)	(5,915)	48,647	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,570,991	131,971	237,687	662,657	538,676	פרמיות שהורווחו בשייר
236,342	49,460	9,405	24,706	152,771	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
166,970	17,389	79,413	58,110	12,058	הכנסות מעמלות
1,974,303	198,820	326,505	745,473	703,505	סך כל ההכנסות
1,730,966	194,840	292,700	638,300	605,126	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(509,622)	(95,064)	(183,301)	(160,923)	(70,334)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,221,344	99,776	109,399	477,377	534,792	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
494,049	54,913	154,965	227,107	57,064	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
91,146	8,108	24,044	30,331	28,663	הוצאות הנהלה וכלליות
4,486	-	-	2,243	2,243	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
5,346	326	2,029	1,467	1,524	הוצאות מימון
1,816,371	163,123	290,437	738,525	624,286	סך כל ההוצאות
157,932	35,697	36,068	6,948	79,219	רווח לפני מסים על ההכנסה
7,785	1,384	275	881	5,245	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
165,717	37,081	36,343	7,829	84,464	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
4,332,706	984,473	404,339	578,640	2,365,254	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2010

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 83% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	ענפי		רכב רכוש	רכב חובה	
	חבויות ואחרים (**)	ענפי רכוש ואחרים (*)			
אלפי ש"ח					
2,277,818	245,908	532,088	877,843	621,979	פרמיות ברוטו
624,451	109,550	291,473	202,417	21,011	פרמיות ביטוח משנה
1,653,367	136,358	240,615	675,426	600,968	פרמיות בשייר
61,359	21,607	12,539	47,316	(20,103)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,714,726	157,965	253,154	722,742	580,865	פרמיות שהורווחו בשייר
290,980	61,845	14,492	37,196	177,447	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
119,505	13,702	77,144	28,659	-	הכנסות מעמלות
2,125,211	233,512	344,790	788,597	758,312	סך כל ההכנסות
1,664,935	183,307	258,604	607,760	615,264	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(346,768)	(60,992)	(141,187)	(118,770)	(25,819)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,318,167	122,315	117,417	488,990	589,445	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
487,397	55,383	151,340	220,022	60,652	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
94,783	6,865	22,311	35,605	30,002	הוצאות הנהלה וכלליות
4,546	-	-	2,273	2,273	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
5,439	372	2,243	1,699	1,125	הוצאות מימון
1,910,332	184,935	293,311	748,589	683,497	סך כל ההוצאות
214,879	48,577	51,479	40,008	74,815	רווח לפני מסים על ההכנסה
176,702	31,082	7,833	24,812	112,975	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
391,581	79,659	59,312	64,820	187,790	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
3,975,121	897,395	347,375	551,567	2,178,784	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2009

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 85% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	ענפי חבויות ואחרים (**)		רכב רכוש	רכב חובה	
	אלפי ש"ח		ענפי רכוש ואחרים (*)		
2,157,323	243,834	519,217	836,971	557,301	פרמיות ברוטו
403,899	79,122	244,801	62,187	17,789	פרמיות ביטוח משנה
1,753,424	164,712	274,416	774,784	539,512	פרמיות בשייר
(43,675)	(7,761)	3,190	(27,203)	(11,901)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,709,749	156,951	277,606	747,581	527,611	פרמיות שהורווחו בשייר
118,011	28,096	8,572	18,682	62,661	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
59,170	2,459	53,888	2,823	-	הכנסות מעמלות
1,886,930	187,506	340,066	769,086	590,272	סך כל ההכנסות
1,644,623	171,556	301,126	605,606	566,335	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(253,785)	(51,563)	(130,026)	(59,501)	(12,695)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,390,838	119,993	171,100	546,105	553,640	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
469,013	55,995	153,309	200,962	58,747	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
67,178	13,973	11,125	19,205	22,875	הוצאות הנהלה וכלליות
4,613	-	-	2,306	2,307	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
2,744	9	1,732	794	209	הוצאות מימון
1,934,386	189,970	337,266	769,372	637,778	סך כל ההוצאות
(47,456)	(2,464)	2,800	(286)	(47,506)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(112,001)	(19,434)	(6,374)	(19,206)	(66,987)	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(159,457)	(21,898)	(3,574)	(19,492)	(114,493)	סך הכל ההפסד הכולל לפני מסים על ההכנסה
3,609,719	808,994	346,055	526,999	1,927,671	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2008

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 86% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	ביטוח חיים אלפי ש"ח	פנסיה	
2,001,514	2,001,514	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
208,305	208,305	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,793,209	1,793,209	-	פרמיות שהורווחו בשייר
1,574,182	1,563,470	10,712	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
480,694	201,247	279,447	הכנסות מדמי ניהול
46,649	44,223	2,426	הכנסות מעמלות
3,894,734	3,602,149	292,585	סך כל ההכנסות
3,141,787	3,141,787	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(170,127)	(170,127)	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
2,971,660	2,971,660	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
380,521	324,925	55,596	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
359,914	232,499	127,415	הוצאות הנהלה וכלליות
9,800	-	9,800	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
4,311	4,311	-	הוצאות מימון
3,726,206	3,533,395	192,811	סך כל ההוצאות
5,160	5,160	-	חלק ברווחי חברה כלולה
173,688	73,914	99,774	רווח לפני מסים על ההכנסה
20,482	20,482	-	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
194,170	94,396	99,774	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009			
סה"כ	ביטוח חיים אלפי ש"ח	פנסיה	
1,827,732	1,827,732	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
203,249	203,249	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,624,483	1,624,483	-	פרמיות שהורווחו בשייר
3,280,534	3,262,488	18,046	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
328,647	81,683	246,964	הכנסות מדמי ניהול
42,933	41,299	1,634	הכנסות מעמלות
5,276,597	5,009,953	266,644	סך כל ההכנסות
4,448,762	4,448,762	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(152,741)	(152,741)	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
4,296,021	4,296,021	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
353,879	305,218	48,661	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
319,893	204,980	114,913	הוצאות הנהלה וכלליות
9,800	-	9,800	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
5,285	5,285	-	הוצאות מימון
4,984,878	4,811,504	173,374	סך כל ההוצאות
291,719	198,449	93,270	רווח לפני מסים על ההכנסה
74,150	74,150	-	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
365,869	272,599	93,270	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

סה"כ	ביטוח חיים אלפי ש"ח	פנסיה	
1,783,022	1,783,022	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
199,285	199,285	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,583,737	1,583,737	-	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,740,919)	(1,743,826)	2,907	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
290,036	63,474	226,562	הכנסות מדמי ניהול
62,613	61,573	1,040	הכנסות מעמלות
195,467	(35,042)	230,509	סך כל ההכנסות
(283,965)	(283,965)	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(192,439)	(192,439)	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(476,404)	(476,404)	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
344,553	302,226	42,327	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
260,644	161,972	98,672	הוצאות הנהלה וכלליות
9,800	-	9,800	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
7,198	7,198	-	הוצאות מימון
145,791	(5,008)	150,799	סך כל ההוצאות
49,676	(30,034)	79,710	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(48,600)	(48,600)	-	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
1,076	(78,634)	79,710	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 4: - נכסים בלתי מוחשיים

א. ההרכב והתנועה:

מוניטין	תיקי ביטוח	סוכנים וקשרי לקוחות תיקי	שם מסחרי	תוכנות מחשב	סה"כ	
אלפי ש"ח						
<u>עלות</u>						
437,140	19,267	210,416	11,572	298,415	976,810	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
-	-	-	-	62,178	62,178	תוספות (*)
437,140	19,267	210,416	11,572	360,593	1,038,988	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
-	-	-	-	114,043	114,043	תוספות (*)
437,140	19,267	210,416	11,572	474,636	1,153,031	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
<u>הפחתה שנצברה</u>						
25,662	5,802	43,135	1,968	130,825	207,392	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
-	3,236	11,261	1,942	37,714	54,153	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
25,662	9,038	54,396	3,910	168,539	261,545	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
-	3,189	11,236	1,915	52,719	69,059	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
25,662	12,227	65,632	5,825	221,258	330,604	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
<u>ערך בספרים, נטו</u>						
411,478	7,040	144,784	5,747	253,378	822,427	ביום 31 בדצמבר, 2010
411,478	10,229	156,020	7,662	192,054	777,443	ביום 31 בדצמבר, 2009

(*) תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי: בשנת 2010 בסך 94,889 אלפי ש"ח ובשנת 2009 בסך 45,974 אלפי ש"ח.

באור 4 - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. ירידת ערך מוניטין

לצורך בחינת ירידת ערך של מוניטין הוקצה המוניטין ליחידות מניבות מזומנים הבאות:

- תחום הפנסיה הנכלל במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.
- מגזר ביטוח כללי.

להלן היתרה בדוחות הכספיים של המוניטין, שהוקצה לכל אחד מהמגזרים הבאים:

31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		יחידה מניבת מזומנים:
384,929	384,929	(1) תחום הפנסיה
26,549	26,549	(2) מגזר ביטוח כללי
<u>411,478</u>	<u>411,478</u>	

לצורך בחינת ירידת ערך של המוניטין יש לבחון את ערך היחידה המניבה מזומנים הקטנה ביותר בתוך המגזר, שאליה יוחס המוניטין בהשוואה לסכום בר ההשבה שלה. אם הסכום בר ההשבה של היחידה עולה על הערך בדוחות הכספיים של היחידה, היחידה והמוניטין שהוקצה לה יחשבו כבלתי פגומים בערכם. אם הערך בדוחות הכספיים של היחידה עולה על הסכום בר ההשבה שלה, החברה מכירה בהפסד מירידת ערך.

(1) הסכום בר ההשבה של תחום הפנסיה המהווה חלק ממגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח נקבע על בסיס עקרונות חישוב הערך הגלום (Embedded Value). בהתבסס על חישוב זה, להערכת החברה אין צורך להפחית את ערך המוניטין בגין מבטחים פנסיה.

(2) הסכום בר ההשבה של שומרה ביטוח כיחידה מניבה מזומנים המהווה חלק מעסקי ביטוח כללי, נקבע על בסיס שווי השימוש המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים למשך 10 שנים.

ההנחות שנלקחו לצורך בחינת ברות ההשבה הינן שמרניות ביחס לעסקי שומרה ביטוח.

ההנחות העיקריות ששימשו בחישוב שווי השימוש הינן:

- שיעור ריבית ההיוון - 10%.
- שיעור התשואה על ההשקעות - 2% ריאלי (הנחת אינפלציה שנתית של 3%).
- שיעור גידול בהכנסות - 0%.
- שיעור הוצאות הנהלה וכלליות מדמי ביטוח - 10%.
- שיעור תביעות - 75%.

מאחר ואומדן תזרימי המזומנים הצפוי גבוה מהותית מערך הנכס בדוחות הכספיים ולאור ההנחות השמרניות שנלקחו כאמור, להערכת החברה, כל שינוי סביר בהנחות המפתח ששימשו בחישוב שווי השימוש לא יגרמו לערך בדוחות הכספיים להיות נמוך מסכום בר ההשבה.

באור 5 - הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
632,256	689,907	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
180,280	193,590	ביטוח כללי
<u>812,536</u>	<u>883,497</u>	

באור 5: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח אלפי ש"ח	
626,167	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2009</u>
	התנועה בשנת 2009:
	תוספות:
111,733	עמלות רכישה
58,832	הוצאות רכישה אחרות
170,565	סה"כ תוספות
	הפחתות:
(70,198)	הפחתה שוטפת
(94,278)	הפחתה בגין ביטולים
(164,476)	
632,256	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009</u>
	התנועה בשנת 2010:
	תוספות:
135,952	עמלות רכישה
78,259	הוצאות רכישה אחרות
214,211	סה"כ תוספות
	הפחתות:
(72,120)	הפחתה שוטפת
(84,440)	הפחתה בגין ביטולים
(156,560)	
689,907	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010</u>

באור 6: - רכוש קבוע

הרכב ותנועה:

שנת 2010

סה"כ	שיפורים במושכר	צידוד וריהוט משרדי	כלי רכב	מחשבים וצידוד היקפי	קרקע (* ובניני משרדים	
אלפי ש"ח						
<u>עלות</u>						
422,777	18,931	41,988	33,041	168,976	159,841	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
50,402	6,178	6,490	12,591	20,808	4,335	תוספות במשך השנה
(6,697)	-	-	-	-	(6,697)	העברה לנדל"ן להשקעה
(10,743)	-	(53)	(10,690)	-	-	גריעות במשך השנה
455,739	25,109	48,425	34,942	189,784	157,479	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
<u>פחת שנצבר</u>						
241,760	6,926	28,632	11,347	148,321	46,534	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
28,138	1,272	2,191	5,188	13,844	5,643	תוספות במשך השנה
(3,577)	-	-	-	-	(3,577)	העברה לנדל"ן להשקעה
(6,453)	-	(48)	(6,405)	-	-	גריעות במשך השנה
259,868	8,198	30,775	10,130	162,165	48,600	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
195,871	16,911	17,650	24,812	27,619	108,879	<u>יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2010</u>

שנת 2009

סה"כ	שיפורים במושכר	צידוד וריהוט משרדי	כלי רכב	מחשבים וצידוד היקפי	קרקע (* ובניני משרדים	
אלפי ש"ח						
<u>עלות</u>						
403,118	13,664	39,430	29,142	163,455	157,427	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
24,757	5,267	2,558	8,997	5,521	2,414	תוספות במשך השנה
(5,098)	-	-	(5,098)	-	-	גריעות במשך השנה
422,777	18,931	41,988	33,041	168,976	159,841	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
<u>פחת שנצבר</u>						
217,926	6,158	26,651	9,605	133,456	42,056	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
26,589	768	1,981	4,497	14,865	4,478	תוספות במשך השנה
(2,755)	-	-	(2,755)	-	-	גריעות במשך השנה
241,760	6,926	28,632	11,347	148,321	46,534	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
181,017	12,005	13,356	21,694	20,655	113,307	<u>יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2009</u>

(* הקרקע נמצאת בבעלות מלאה של הקבוצה.)

באור 7: - השקעה בחברה כלולה

א. הרכב ההשקעה בחברה כלולה המטופלת לפי שיטת השווי המאזני

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
20,582	19,788	הלוואה לזמן ארוך
-	4,230	חלק החברה ברווחים שנצברו ממועד הרכישה, נטו
-	(2,083)	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
<u>20,582</u>	<u>21,935</u>	

החברה נתנה לחברה הכלולה הלוואה המסתכמת לתאריך הדיווח בסך של 42,468 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 בסך של 46,827 אלפי ש"ח), המוצגת בסעיף השקעות פיננסיות כנכסי חוב שאינם סחירים. לפרטים נוספים ראה ביאור 35 א' להלן.

ב. תמצית נתונים כספיים מהדוח הכספי של חברה כלולה, בהתאמה לשיעורי הבעלות המוחזקים בידי הקבוצה:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
67,731	67,108	חלק הקבוצה בנכסים נטו של חברה כלולה בהתאם לשיעור ההחזקה בה:
(47,149)	(45,173)	נכסים התחייבויות
<u>20,582</u>	<u>21,935</u>	נכסים, נטו

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
-	-	8,525	הכנסות
-	-	5,160	רווח נקי

חלק הקבוצה בתוצאות הפעולות של חברה כלולה בהתאם לשיעור ההחזקה בה:

ג. שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות הצבעה

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
באחוזים	
<u>28.1</u>	<u>28.1</u>

Surrey Street Limited Partnership

באור 7: - השקעה בחברה כלולה (המשך)

ג. שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

בחודש דצמבר 2009 רכשה החברה ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, המנוהלת על ידי חברת הבת מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, באמצעות חברות ייעודיות בחו"ל, 48% מזכויות בשותפות שבבעלותה בניין משרדים באנגליה, המושכר לתקופה של 20 שנה ל-Aviva Central Services UK Ltd. החברה מחזיקה 28.1% בשותפות, מתוכם 20.15% באמצעות תיקי ההשקעה של הפוליסות המשתתפות ברווחי השקעה. ההשקעה שבוצעה באמצעות תיקי ההשקעה של הפוליסות המשתתפות ברווחי השקעה, מטופלת כהשקעה פיננסית ונמדדת בהתאם לשווייה ההוגן.

ד. בשנת הדוח חילקה החברה הכלולה לחברה דיבידנד בסך של 930 אלפי ש"ח.

באור 8: - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

2009	2010	
אלפי ש"ח		
38,910	38,777	יתרה ליום 1 בינואר
-	22,275	<u>תוספות במשך השנה</u>
-	3,120	רכישות ותוספות לנכסים קיימים
-	25,395	העברה מרכוש קבוע
(133)	6,381	סה"כ תוספות
38,777	70,553	התאמת שווי הוגן
		יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכות שווי שבוצעו על-ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות הקבוצה, וכן בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם. בחישוב השווי ההוגן השתמשו מעריכי השווי בשיעור היוון של 9% - 8.5%.

הנדל"ן להשקעה מושכר ברובו לעסקים, אך כולל גם מספר דירות המושכרות למגורים.

ג. באשר להתקשרויות המתייחסות לחכירה של נדל"ן להשקעה, ראה באור 36ד'.

ד. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקבוצה כנדל"ן להשקעה:

מועדי סיום תקופת החכירה (בשנים)		
2009	2010	31 בדצמבר
אלפי ש"ח		
38,137	69,734	-
640	819	1.25
38,777	70,553	

(* לאחר תאריך הדיווח הוארכה תקופת החכירה של נכס שמועד סיום תקופת חכירתו לתאריך הדיווח עומד על 1.25 שנים, ב- 49 שנים נוספות.)

באור 9: - חייבים ויתרות חובה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
28,174	29,699	הוצאות מראש
5,398	8,130	חברות קשורות
4,385	3,473	מקדמות לספקים
30,040	32,103	חברות ביטוח ותווכני ביטוח (באור 34(5)(ו'))
81,267	70,403	סוכני ביטוח
6,744	10,675	אחרים
(44,886)	(46,970)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
<u>111,122</u>	<u>107,513</u>	סה"כ חייבים ויתרות חובה

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים:

2009	2010	
אלפי ש"ח		
39,936	44,886	יתרה ליום 1 בינואר
4,950	2,084	שינוי בהפרשה
<u>44,886</u>	<u>46,970</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 10: - פרמיות לגבייה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
533,651	530,463
(5,953)	(5,388)
527,698	525,075
372,774	378,553

פרמיות לגבייה (*)
 בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
 סה"כ פרמיות לגבייה
 (*) כולל המחאות לגבייה והוראות קבע

ב. גיול:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
373,469	373,988
64,232	69,440
42,764	42,038
26,889	22,633
507,354	508,099
20,344	16,976
527,698	525,075

פרמיות לגבייה שערך לא נפגם
 ללא פיגור
 בפיגור:
 מתחת ל- 90 ימים
 בין 90 ל- 180 ימים
 מעל 180 ימים
 סה"כ פרמיות לגבייה שערך לא נפגם
 פרמיות לגבייה שערך נפגם
 סה"כ פרמיות לגבייה

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיות לגבייה:

2009	2010
אלפי ש"ח	
5,194	5,953
759	(565)
5,953	5,388

יתרה ליום 1 בינואר
 שינוי בהפרשה
 יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 11: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

א. להלן פירוט הנכסים:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		השקעות פיננסיות:
3,368,586	3,978,995	נכסי חוב סחירים
3,037,997	3,113,895	נכסי חוב שאינם סחירים *
2,496,219	3,226,378	מניות
1,038,798	1,486,344	השקעות פיננסיות אחרות
9,941,600	11,805,612	סך הכל השקעות פיננסיות
105,295	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
122,283	100,832	אחר
10,169,178	11,974,019	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

* כולל נכסי חוב שאינם סחירים שנמדדו לפי עלות מופחתת (ראה ביאור 2(ז)(4)(א))

2009	2010
469,826	467,923

לעניין החשיפה בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה ראה באור 34(6) בדבר ניהול סיכונים.

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 31 בדצמבר, 2010			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
			השקעות פיננסיות:
3,978,995	-	-	נכסי חוב סחירים
2,645,972	88,247	2,557,725	נכסי חוב שאינם סחירים
3,226,378	124,854	-	מניות
1,486,344	554,266	56,572	השקעות פיננסיות אחרות
11,337,689	767,367	2,614,297	סה"כ

באור 11: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
			השקעות פיננסיות:
3,368,586	-	-	נכסי חוב סחירים
2,568,171	67,280	2,500,891	נכסי חוב שאינם סחירים
2,496,219	82,999	-	מניות
1,038,798	412,373	4,784	השקעות פיננסיות אחרות
<u>9,471,774</u>	<u>562,652</u>	<u>2,505,675</u>	<u>סה"כ</u>

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
אלפי ש"ח			
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
562,652	412,373	82,999	67,280
			יתרה ליום 1 בינואר, 2010
50,221	39,436	9,897	888
226,828	157,554	8,916	60,358
(39,271)	(39,271)	-	-
(56,105)	(15,826)	-	(40,279)
23,042	-	23,042	-
<u>767,367</u>	<u>554,266</u>	<u>124,854</u>	<u>88,247</u>
			סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו: ברווח והפסד רכישות מכירות פדיונות העברות אל רמה 3
42,708	33,306	9,897	(495)
			יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
			סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2010

באור 11: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3 (המשך)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח				
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד				
אלפי ש"ח				
סה"כ	השקעות	מניות	נכסי חוב	
	פיננסיות		שאינם	
	אחרות		סחירים	
420,322	337,443	23,118	59,761	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
				סך הרווחים שהוכרו:
				ברוח והפסד
11,062	7,210	1,363	2,489	רכישות
234,748	172,545	59,022	3,181	מכירות
(67,592)	(64,944)	-	(2,648)	פדיונות
(43,755)	(39,881)	(504)	(3,370)	העברות אל רמה 3
7,867	-	-	7,867	
<u>562,652</u>	<u>412,373</u>	<u>82,999</u>	<u>67,280</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
				סך הרווחים לתקופה
				שנכללו ברווח והפסד בגין
				נכסים המוחזקים נכון
<u>9,459</u>	<u>5,680</u>	<u>1,363</u>	<u>2,416</u>	ליום 31 בדצמבר, 2009

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
3,973,753	-	3,621,608	352,145	ב	נכסי חוב סחירים
4,918,278	4,918,278	-	-	ג	נכסי חוב שאינם סחירים
271,857	-	250,502	21,355	ה	מניות
417,202	-	142,270	274,932	ו	אחרות
<u>9,581,090</u>	<u>4,918,278</u>	<u>4,014,380</u>	<u>648,432</u>		סה"כ

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
3,382,953	-	3,078,334	304,619	ב	נכסי חוב סחירים
4,778,656	4,778,656	-	-	ג	נכסי חוב שאינם סחירים
245,711	-	225,295	20,416	ה	מניות
315,732	-	100,814	214,918	ו	אחרות
<u>8,723,052</u>	<u>4,778,656</u>	<u>3,404,443</u>	<u>539,953</u>		סה"כ

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
201,978	228,233
1,387,969	1,773,136
1,589,947	2,001,369
81,265	119,782
1,690,365	1,848,472
1,771,630	1,968,254
21,376	4,130
3,382,953	3,973,753
44,942	30,688

אגרות חוב ממשלתיות
 נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועודו בעת ההכרה לראשונה
 זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועודו בעת ההכרה לראשונה
 זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

הניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועודו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2010	
שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	

2,908,310	2,335,973

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות כהלוואות וחייבים:
אג"ח מיועדות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים כהלוואות וחייבים, לרבות פקדונות בבנקים

2,792,478	2,582,305

5,700,788	4,918,278

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

93,269

ליום 31 בדצמבר, 2009	
שווי הוגן	ערך בספרים
אלפי ש"ח	

2,728,102	2,291,320

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות כהלוואות וחייבים:
אג"ח מיועדות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים כהלוואות וחייבים, לרבות פקדונות בבנקים

2,569,245	2,487,336

5,297,347	4,778,656

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

94,716

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אחוזים	

נכסי חוב סחירים

בסיס הצמדה:

4.42 2.65

צמוד מדד

4.74 3.46

שקלי

6.93 5.79

צמוד מט"ח

נכסי חוב שאינם סחירים

בסיס הצמדה:

6.86 5.55

צמוד מדד

6.77 4.66

שקלי

6.85 5.86

צמוד מט"ח

ה. מניות

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

20,416 21,104

220,079 240,096

זמינות למכירה

240,495 261,200

סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

- 251

5,216 10,406

זמינות למכירה

5,216 10,657

סך הכל מניות שאינן סחירות

245,711 271,857

סך הכל מניות

47,847 43,209

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

1. אחרות

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		<u>סחירות</u>
		נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו
182,750	209,037	בעת ההכרה לראשונה
47,803	77,443	זמינות למכירה
2,684	3,482	מכשירים נגזרים (*)
<u>233,237</u>	<u>289,962</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
		נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו
26,622	45,350	בעת ההכרה לראשונה
53,011	64,827	זמינות למכירה
2,862	17,063	מכשירים נגזרים (*)
<u>82,495</u>	<u>127,240</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
<u>315,732</u>	<u>417,202</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
		ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח
<u>13,493</u>	<u>16,294</u>	והפסד (במצטבר)

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות, מוצרים מובנים.

לעניין התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה, ראה באור 36 ג' להלן.

(*) להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
<u>1,544</u>	<u>2,274</u>	מניות
<u>(209,144)</u>	<u>(371,978)</u>	מטבע חוץ

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים הנמדדים בעלותם המופחתת, אשר מידע לגבי השווי ההוגן שלהם ניתן לצרכי באור בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיערי ההיוון מתבססים על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרניות, כפי שנמדדו בבורסה לניירות ערך בת"א בתוספת פרמיה בגין אי סחירות. שיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על-ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי סיכון שונים.

ביום 24 בפברואר, 2011 פרסם משרד האוצר הודעה לעיתונות, לפיה זכתה קבוצת "מרווח הוגן" במכרז להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים. החל מיום 20 במרס, 2011 (להלן - יום המעבר), תספק קבוצת מרווח הוגן ציטוטי מחירים ושערי ריבית היוון לגופים מוסדיים לשיערוך נכסי חוב לא סחירים (להלן - המודל החדש). מאותו מועד תפסיק חברה שערי ריבית לספק ציטוטים אלו לגופים המוסדיים. המודל החדש בעיקרו אינו מתבסס על דירוג האשראי של הנכס, אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפידיון של נכסי החוב וקביעת מיקום הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. המודל החדש מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון. לדעת הקבוצה המודל החדש עונה לדרישות המפקח ולכללים החשבונאיים בנושא מדידת שווי הוגן של נכסים פיננסיים. המעבר למודל החדש עתיד להיות מיושם כשינוי אומדן. לא צפויה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים כתוצאה מיישום המודל החדש לראשונה ביום המעבר.

להלן שיעורי הריבית עבור נכסי חוב שאינם סחירים, אשר חושבו בהתאם למח"מ ממוצע של טווח הדירוג:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
באחוזים	

עבור נכסי חוב שאינם סחירים בארץ לפי דירוג (*):

5.3	1.8	AA ומעלה
7.4	3.7	BBB עד +A
33.2	13.1	נמוך מ-BBB
44.1	36.1	לא מדורג

(* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדרוג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הסווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים, פרמיות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה ונכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
3,973,753	-	-	3,973,753
271,857	10,657	-	261,200
417,202	110,177	17,063	289,962
<u>4,662,812</u>	<u>120,834</u>	<u>17,063</u>	<u>4,524,915</u>

נכסי חוב סחירים
מניות
אחרות
סה"כ

ליום 31 בדצמבר, 2009			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
3,382,953	-	-	3,382,953
245,711	5,216	-	240,495
315,732	80,875	2,862	231,995
<u>3,944,396</u>	<u>86,091</u>	<u>2,862</u>	<u>3,855,443</u>

נכסי חוב סחירים
מניות
אחרות
סה"כ

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח		
והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה		
סה"כ	אחרות	מניות
86,091	80,875	5,216
5,570	7,236	(1,666)
3,951	2,800	1,151
35,240	31,942	3,298
(9,335)	(9,335)	-
(3,341)	(3,341)	-
2,658	-	2,658
<u>120,834</u>	<u>110,177</u>	<u>10,657</u>
8,416	10,082	(1,666)

יתרה ליום 1 בינואר, 2010
סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:
ברוח והפסד
ברוח כולל אחר
רכישות
מכירות
פדיונות
העברות אל רמה 3
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו
ברוח והפסד בגין
נכסים המוחזקים נכון
ליום 31 בדצמבר 2010

באור 12: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3 (המשך)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח		
והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה		
סה"כ	אחרות	מניות
79,390	79,226	164
		יתרה ליום 1 בינואר, 2009
		סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:
(5,418)	(5,273)	(145)
		ברוח והפסד
1,029	688	341
		ברוח כולל אחר
25,436	20,484	4,952
		רכישות
(10,200)	(10,200)	-
		מכירות
(4,146)	(4,050)	(96)
		פדיונות
<u>86,091</u>	<u>80,875</u>	<u>5,216</u>
		יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
		סך הרווחים לתקופה שנכללו
		ברוח והפסד בגין
		נכסים המוחזקים נכון
		ליום 31 בדצמבר, 2009
<u>(4,440)</u>	<u>(4,295)</u>	<u>(145)</u>

באור 13: - מזומנים ושווי מזומנים

א. עבור חוזים תלויי תשואה:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
<u>105,295</u>	<u>67,575</u>

מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים לתאריך הדיווח ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות הנעה בין 1.45% ל- 1.80%.

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים ופקדונות לזמן קצר, ראה באור 34(2)(ז).

באור 13: - מזומנים ושווי מזומנים (המשך)

ב. מזומנים ושווי מזומנים אחרים:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
240,921	232,698	מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית:
24,241	45,783	בש"ח
2,680	14,883	בדולר
		במט"ח אחר
267,842	293,364	
130,637	60,209	פקדונות לזמן קצר - בש"ח
398,479	353,573	מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים לתאריך הדיווח ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות הנעה בין 1.45% ל- 1.80%.

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור ממוצע של 2.08% (אשתקד - 1.5%).

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים ופקדונות לזמן קצר, ראה באור 34(2)(ז).

באור 14: - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

ליום 31 בדצמבר, 2009		ליום 31 בדצמבר, 2010		
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום	
אלפי ש"ח				
230,868	300,000	230,868	300,000	מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ב. התנועה בהון המניות

1. ביום 20 בפברואר, 2008 הגדילה החברה את הונה הרשום ב-95,000 אלפי ש"ח.
2. ההון המונפק והנפרע:

מספר מניות באלפים	
198,407	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2008</u>
18,908	המרת שטר הון צמית למניות - ראה א' להלן
13,553	הנפקת הון מניות - ראה ב' להלן
<u>230,868</u>	<u>לימים 31 בדצמבר, 2008, 31 בדצמבר, 2009 ו- 31 בדצמבר, 2010</u>

(א) ביום 28 בספטמבר, 2008 המירה החברה את שטר ההון הצמית בסך 136 מיליון ש"ח, שהונפק לחברה האם בחודש דצמבר, 2007 למניות החברה. ההמרה התבצעה תמורת הנפקת 18,908,127 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א והיתרה נזקפה לפרמיה על מניות.

(ב) ביום 30 בנובמבר, 2008 הנפיקה החברה לחברה האם 13,552,732 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א תמורת 80 מיליון ש"ח.

ג. זכויות הנלוות למניות

למחזיקי המניות הרגילות זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

ד. דיבידנד

בשנים 2008, 2009 ו- 2010 לא חולק דיבידנד.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ה. קרנות הון אחרות

ההרכב - מיוחס לבעלי מניות החברה:

אלפי ש"ח	
6,169	הטבת מס בגין הענקת מניות ליו"ר דירקטוריון החברה (לשעבר-מנכ"ל החברה)
865	עסקה עם בעל שליטה
<u>7,034</u>	יתרה לימים 31 בדצמבר, 2009 ו- 31 בדצמבר, 2010

ו. זכויות שאינן מקנות שליטה

הרכב זכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות המאוחדים על המצב הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
<u>201</u>	<u>542</u>

החלק בשווי המאזני

ז. ניהול ודרישות הון

1. מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה על מנת שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. החברה ושומרה ביטוח כפופות לדרישות הון הנקבעות על-ידי המפקח.

מבטחים פנסיה מחויבת לעמוד בתנאים של הון עצמי מינימלי על פי תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח.

החברה		
ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		<u>הון עצמי מינימלי:</u>
2,417,539	2,526,916	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות (א)
1,792,172	1,821,384	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
<u>625,367</u>	<u>705,532</u>	הפרש (ב)
1,792,172	1,821,384	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
187,610	423,319	60% מההפרש הנדרש להשלמה ליום 31 בדצמבר 2010 (30% מההפרש ליום 31 בדצמבר 2009)
<u>1,979,782</u>	<u>2,244,703</u>	הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח
		הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
1,804,669	2,048,846	הון ראשוני בסיסי
-	263,951	הון ראשוני מורכב (ג)
1,804,669	2,312,797	סך הכל הון ראשוני
706,305	609,668	הון משני נחות (ד)
<u>2,510,974</u>	<u>2,922,465</u>	סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון
<u>531,192</u>	<u>677,762</u>	עודף (*)
		(*) מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.
		(א) הסכום הנדרש כולל, דרישות הון בגין:
277,428	282,681	פעילות בביטוח כללי
5,602	6,731	פעילות בביטוח סיעודי
152,604	141,358	סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים
587,028	650,863	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות אישפוז
1,127	3,477	דרישות בגין תוכניות מבטיחות תשואה
73,933	48,768	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
760,729	759,975	השקעה בחברות ביטוח וחברות מנהלות מאוחדות
310,661	347,772	נכסי השקעה ונכסים אחרים
106,016	126,347	סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי
115,852	127,137	סיכונים תפעוליים
26,559	31,807	ערבויות
<u>2,417,539</u>	<u>2,526,916</u>	סך הכל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח. (המשך)

שומרה ביטוח		
ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		הון עצמי מינימלי:
170,272	188,613	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות (2א)
103,093	116,143	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
67,179	72,470	הפרש (ב)
103,093	116,143	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
20,154	43,482	60% מההפרש הנדרש להשלמה ליום 31 בדצמבר 2010 (30% מההפרש ליום 31 בדצמבר 2009)
123,247	159,625	הסכום הנדרש ליום המאזן על פי תקנות והנחיות המפקח (ב)
		הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
135,317	179,005	הון ראשוני בסיסי
	(36,383)	בניכוי הון ראשוני מעבר למגבלת כפל מההון הבסיסי
31,790	34,907	הון משני נחות - כתבי התחייבות נדחים (ד)
167,107	177,529	סך הכל הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון
43,860	17,904	עודף (*)
		(*) מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.
		בהתאם לאישור השקעה של שומרה ביטוח בסיני סוכנות לביטוח בע"מ (להלן - סיני סוכנות), היתנה המפקח על הביטוח כי השקעה בסיני סוכנות תהיה מעודפי הון הניתנים להשקעה בלבד. להלן סכום ההשקעה בסיני סוכנות:
5,607	8,697	(2א) הסכום הנדרש כולל, דרישות הון בגין:
101,674	114,617	פעילות בביטוח כללי
1,419	1,526	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
40,768	43,231	נכסי השקעה ונכסים אחרים
9,030	9,404	סיכונים קטסטרופה בביטוח כללי
17,381	19,835	סיכונים תפעוליים
170,272	188,613	סך הכל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

דרישת ההון ממבטחים פנסיה

מבטחים פנסיה כפופה לדרישות הון הנקבעות על ידי המפקח ותקנות מס הכנסה. בהתאם להוראות שנקבעו בתקנות מס הכנסה, מבטחים פנסיה מחוייבת לעמוד בתנאי של הון עצמי מינימלי בסכום של 7 מיליוני ש"ח, הצמוד למדד לפי מדד בסיס של חודש נובמבר 2001 (נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 - 8.6 מיליוני ש"ח). מבטחים פנסיה עומדת בתנאי הנדרש והונה העצמי ליום 31 בדצמבר, 2010 הסתכם לסך של כ- 389 מיליוני ש"ח.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברה ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח. (המשך)

(ב) בחודש נובמבר 2009 פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח) (תיקון), התשס"ט-2009 (להלן התיקון). בהתאם לתיקון מבטח יהיה חייב להגדיל, עד למועד פרסום הדוח הכספי, את הונו העצמי בגין ההפרש שבין ההון הנדרש לפי התקנות, לפני התיקון ולאחריו (להלן - ההפרש). ההפרש יחושב לכל מועד של הדוח הכספי. הגדלת ההון העצמי תעשה במועדים ובשיעורים המפורטים להלן:

עד למועד פרסום הדוח הכספי ליום 31 בדצמבר, 2009 לפחות 30% מההפרש;
עד למועד פרסום הדוח הכספי ליום 31 בדצמבר, 2010 לפחות 60% מההפרש;
עד ליום 31 בדצמבר, 2011 יושלם מלוא ההפרש.

השיעורים האמורים יוגדלו ב-15% במועדי פרסום הדוחות הכספיים החצי שנתיים העוקבים למועדי הדוחות הכספיים האמורים לעיל.

(ג) לפרטים בדבר הון ראשוני מורכב שהנפיקה החברה לחברה האם, ראה באור 23 ד' להלן.

(ד) כולל שטרי הון בשומרה שהונפקו לחברה וכתבי התחייבות נדחים בחברה, אשר הונפקו עד ליום 31 בדצמבר, 2009 ומהווים הון משני נחות.

3. במסגרת התיקון נוספו לדרישות ההון הקיימות, דרישות הון בגין קטגוריות אלו:

- א. סיכונים תפעוליים.
- ב. סיכוני שוק ואשראי, כשיעור מהנכסים, לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים.
- ג. סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי.
- ד. דרישות הון בגין ערבבויות.

כמו כן, הורחבו דרישות ההון בגין קטגוריות אלו:

- א. תוכניות מבטיחות תשואה בביטוח חיים שאין כנגדן או כנגד חלקן אגרות חוב מיועדות.
- ב. דרישות הון בגין החזקת המבטחת בחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה.

כמו כן, ניתנו ההקלות הבאות:

- הקלה באופן חישוב ההון בשל הוצאות לפיתוח מערכות מידע, בכפוף לאישור המפקח.
- ניכוי עתודה למס שנוצרה בגין נכסים לא מוכרים אשר מוחזקים בניגוד לתקנות השקעה או בניגוד להוראות המפקח.
- נקבע כי המפקח יהיה רשאי להתיר, בכפוף לתנאים עליהם יורה, הפחתה של דרישת ההון, בגובה של עד 35% מההפרש המקורי, בשל רכישת פעילות קופות גמל או חברה מנהלת של קופות גמל, במידה והונו העצמי, של המבטח, במועד הדוח הינו לפחות ההון העצמי המינימלי הנדרש ממנו בניכוי 35% מההפרש המקורי בשל רכישת פעילות קופות גמל או חברה מנהלת של קופות גמל.

במסגרת התיקון נמחקה ההגדרה של הון בסיסי, שונו הגדרות הון ראשוני והון משני ונוספה הגדרה של הון שלישוני. הגדרות הון משני והון שלישוני הוכפפו לתנאים ולשיעורים עליהם יורה המפקח. בהמשך לכך, ובהתאם לכוונת הפיקוח לאמץ בעתיד את הדירקטיבה של האיחוד האירופי בדבר הבטחת כושר פירעון של מבטחים Solvency II, פורסמה בחודש ינואר 2011 טיוטה שלישית בדבר הרכב הון עצמי של מבטח (להלן - "הטיטה השלישית").

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

3. (המשך)

הטייטה השלישית קובעת כללים למבנה הון עצמי מוכר של מבטח, וכן מסגרת עקרונות להכרה ברכיבי הון שונים ולסיווגם לרובדי ההון השונים, כדלהלן:

1. הון ראשוני - כולל הון ראשוני בסיסי (בגובה ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה) והון ראשוני מורכב. ההון הראשוני המורכב כולל מכשירים פיננסיים שהינם זמינים לספוג את הפסדי המבטח באמצעות ביטול תשלומי ריבית ודחיית תשלומי קרן ופרעונם נדחה בפני כל התחייבויות המבטח. מועד הפרעון הראשון של מכשירים אלה יבוא לאחר פרעון ההתחייבויות הביטוחיות המאוחרות ביותר או 49 שנים, כמוקדם שביניהם. ניתן לבצע פידיון מוקדם לאחר 10 שנים ממועד ההנפקה באישור המפקח.

2. הון משני - כולל מכשירים פיננסיים שהינם זמינים לספוג את הפסדי המבטח באמצעות דחיית תשלומי קרן וריבית, ופרעונם נדחה בפני כל חוב אחר למעט בפני הון ראשוני. מועד הפרעון הראשון של מכשירי ההון המשני יבוא לאחר תום תקופה המשקפת ממוצע משוקלל של התקופות לפרעון ההתחייבויות הביטוחיות בתוספת שנתיים, או 20 שנים כמוקדם שביניהם. ניתן לבצע פידיון מוקדם לאחר 8 שנים ממועד ההנפקה.

3. הון שלישוני - כולל מכשירים פיננסיים שהינם זמינים לספוג את הפסדי המבטח באמצעות דחיית תשלומי קרן בלבד, ופרעונם נדחה בפני כל חוב אחר למעט בפני הון ראשוני ומשני. מועד הפרעון הראשון של מכשירי ההון השלישוני אינו מוקדם לתום 5 שנים מיום הנפקתו.

לעניין זה, התחייבויות ביטוחיות כוללות התחייבויות שאינן תלויות תשואה, בניכוי חלקם של מבטחי משנה.

שיעורו הכולל של ההון הראשוני לא יפחת מ-60% מסך ההון העצמי של המבטח. כמו כן, שיעורו הכולל של ההון הראשוני הבסיסי לא יפחת מ-80% מסך ההון הראשוני (בהתאם להוראת שעה, עד שיורה המפקח אחרת, נקבע שיעור זה על 85%). שיעורו הכולל של ההון השלישוני לא יעלה על 15% מסך ההון העצמי של מבטח.

הטייטה השלישית כוללת הוראת שעה לעניין הרכב ההון העצמי של מבטח בתקופה שמיום 31 בדצמבר, 2010 ועד למועד עליו יודיע המפקח לפיה הוראות הטייטה השלישית יכנסו לתוקף בהדרגה.

כמו כן נקבע בהוראת המעבר כי שיעורם הכולל של מכשירי הון הנכללים ב"הון משני נחות" לא יעלה על 50% מההון הבסיסי ובלבד שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר, 2009. הון משני מוגדר כסך הרכיבים הבאים:

(1) כתבי התחייבות נדחים, בין שניתנים להמרה במניות ובין שלא ניתנים להמרה במניות, שהונפקו לתקופה של 5 שנים לפחות, ותקופת פרעונם בעוד שנתיים לפחות לאחר תאריך הדיווח, ובלבד שלא הוצאו לבעל שליטה;

(2) כתבי התחייבות נדחים שהונפקו לבעלי שליטה והם צמודים למדד לכל היותר, אך אינם נושאים ריבית ושמועד הפרעון שלהם לא פחות משנתיים לאחר תאריך הדיווח.

4. בהתאם למכתב שפרסם המפקח, ביום 29 במרס, 2009 החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008 ועד ליום 30 בדצמבר, 2010, חברת ביטוח וחברה מנהלת לא תחלקנה דיבידנד אלא באישורו המוקדם של המפקח. בהתאם למכתב, ככלל לא תאושר חלוקת דיבידנד בשיעור העולה על 25% מהרווח המותר לחלוקה. בהמשך למכתב האמור פורסם בחודש מרס 2010 מכתב הבהרה שענינו קריטריונים לאישור חלוקת דיבידנד על ידי מבטח (להלן - "ההבהרה").

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

4. (המשך)

בהתאם להבהרה חברת ביטוח תהיה רשאית להגיש בקשה לקבלת אישור המפקח לחלוקת דיבידנד, החל מיום פרסום הדוחות התקופתיים לשנת 2009, בכפוף לקיום הון עצמי כמפורט בהבהרה וכן בהגשת תחזית רווח שנתית לשנים 2010 ו-2011, תוכנית שרות חוב מעודכנת ומאושרת בידי דירקטוריון חברת ההחזקות המחזיקה בחברת הביטוח, תוכנית פעולה אופרטיבית לגיוס הון שאושרה בידי דירקטוריון חברת הביטוח ופרוטוקול הדיון בדירקטוריון חברת הביטוח בו אושרה חלוקת הדיבידנד. יחד עם זאת נאמר בהבהרה כי חברה אשר סך ההון העצמי שלה, לאחר חלוקת הדיבידנד, גבוה מ-110% מהסכום הנדרש בהבהרה, תהא רשאית לחלק דיבידנד ללא צורך בקבלת אישורו מראש של המפקח, ובלבד שמסרה למפקח הודעה על כך וכן את המסמכים הנדרשים טרם חלוקת הדיבידנד.

בהתאם להבהרה, החברה רשאית לחלק דיבידנד ללא אישורו המוקדם של המפקח. ביום 10 במאי, 2009 קיבלה מבטחים פנסיה אישור מהמפקח לחלק עד 150 מיליוני ש"ח דיבידנד לחברה. טרם התקבלה החלטה בדירקטוריון מבטחים פנסיה על חלוקת הדיבידנד.

5. ביום 10 ביולי 2007 אימץ האיחוד האירופי נוסח מוצע לדירקטיבה II Solvency (להלן - "הדירקטיבה המוצעת"). הדירקטיבה המוצעת מהווה שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת כושר הפירעון והלימות ההון של חברות הביטוח במדינות האיחוד.

בהתאם לחוזר שפרסם המפקח על הביטוח, בכוונתו ליישם את הוראות הדירקטיבה המוצעת לגבי חברות ביטוח בישראל במועד יישומה במדינות החברות באיחוד האירופי. הדירקטיבה המוצעת מבוססת על שלושה נדבכים: דרישות כמותיות, דרישות איכותיות ודרישות גילוי. הקבוצה החלה להיערך ליישום הדירקטיבה המוצעת בלוחות הזמנים שנקבעו.

6. בחודש יוני 2008 פורסם חוזר בדבר אופן יישום כללי המדידה וההצגה לפי ה- IFRS לצורך חישוב ההון הנדרש וההון המוכר של חברות ביטוח. מטרת החוזר הייתה לקבוע הוראות לעניין אופן יישום תקנות ההון לגבי השקעות בחברות מוחזקות (לרבות חברות ביטוח וחברות מנהלות שבשליטת חברת הביטוח). על פי החוזר דרישות ההון לפי תקנות ההון יוסיפו להיות מבוססות על דוחות סולו. לצורך חישוב ההון המוכר לפי תקנות ההון, ההשקעה של חברת ביטוח בחברת ביטוח או בחברה מנהלת נשלטת וכן בחברות מוחזקות אחרות תחושב על בסיס אקוויטי בשרשור מלא.

לגבי ההון העצמי הכלול בתמצית הנתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה (להלן - סולו) בהתאם להוראות החוזר האמור, ראה נספח א' לדוחות הכספיים.

7. בחודש ינואר 2011 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת), התשס"ט-2009 וכן טיוטת חוזר בדבר דרישות ההון מחברות מנהלות (להלן - "ההוראות"). בהתאם להוראות מוצע להרחיב את דרישות ההון מחברות מנהלות. דרישות ההון החדשות תכלולנה דרישות הון בהתאם להיקף הנכסים המנוהלים ולהוצאות השנתיות, אך לא פחות מהון עצמי התחלתי בסך 10 מיליון ש"ח. כמו כן היא תידרש להעמיד הון נוסף בגין חברות מנהלות נשלטות ובגין סכום הנכסים המוחזקים בניגוד להוראות דרכי השקעת ההון העצמי הנדרש או בניגוד להוראות הממונה. חברה מנהלת תהיה רשאית לחלק דיבידנד רק אם הונה העצמי הוא לפחות בגובה ההון העצמי הנדרש ממנה לפי תקנות אלה. הטיטות כוללות הוראות מעבר להשלמת ההון עד ליום 31 בדצמבר, 2014. לעניין השלכת טיוטת התקנות על ההון העצמי הנדרש מהחברה וממבטחים פנסיה, ראה סעיף 8 להלן.

8. על פי אומדן שביצעו החברה והחברות המאוחדות שומרה ביטוח ומבטחים פנסיה, אזי נכון לתאריך הדיווח:

לחברה עודפי הון בסך של 678 מיליוני ש"ח. כתוצאה מיישום מלוא דרישת ההון על פי התקנות, כפי שתהיינה בתוקף ב- 31 בדצמבר, 2011 בהתחשב בהון העצמי ליום 31 בדצמבר, 2010, לחברה עודפי הון בסך של 396 מיליוני ש"ח.

באור 14: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

8. (המשך)

לשומרה ביטוח עודפי הון בסך של 18 מיליוני ש"ח. כתוצאה מיישום מלוא דרישת ההון על פי התקנות, כפי שתהיינה בתוקף ב- 31 בדצמבר, 2011 בהתחשב בהון העצמי ליום 31 בדצמבר, 2010, שומרה ביטוח תידרש להגדיל את הונה בסך של כ- 11 מיליוני ש"ח (זאת לאחר ניכוי הון ראשוני מעבר למגבלת כפל ההון הבסיסי בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח). בהתעלם מניכוי ההון הראשוני כאמור, לשומרה ביטוח עודף הון בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח.

דרישת ההון במבטחים פנסיה תגדל ב- 71 מיליוני ש"ח ותגיע לסך של כ- 79 מיליוני ש"ח לעומת ההון הנדרש ערב תיקון התקנות. בהתחשב בהון הקיים של מבטחים פנסיה ליום 31 בדצמבר, 2010, יוצרו למבטחים פנסיה עודפי הון בסך של 310 מיליוני ש"ח.

9. בחודש ספטמבר 2010 פרסם המפקח מכתב המתקן את דרישת ההון המינימלי שמבטח נדרש להעמיד בגין חשיפה לאירועי קטסטרופה החל מהדוח הכספי ליום 30 בספטמבר, 2010. לתיקון אין השפעה על דרישת ההון של החברה ושומרה ביטוח.

10. בחודש אוקטובר 2010, נתקבלה הנחיה מהמפקח בדבר התייחסות לחריגות בתחום ההשקעות. בהנחיה נקבע כי חריגות פאסיביות הנובעות משינוי דירוג או רכישה עצמית, יתוקנו לפי הכללים הבאים:

א. חריגה בנייר ערך סחיר תתוקן בתוך 50 ימי עסקים.

ב. חריגה באג"ח לא סחיר הנסחר במערכת רצף מוסדיים, שהמח"מ שלו אינו עולה על 3 שנים, לרבות אג"ח לא סחיר שאינו נסחר במערכת רצף מוסדיים וכן פיקדון, ניתן להחזיקם עד למועד הפידיון.

ג. חריגה באג"ח לא סחיר הנסחר במערכת רצף מוסדיים, שהמח"מ שלו עולה על 3 שנים, תתוקן בתוך 6 חודשים.

ד. חריגה בנייר ערך בהסדר חוב תתוקן בתוך 50 ימי עסקים מתום תקופה של שלושה חודשים ממועד גיבוש ו/או יישום הסדר חוב.

אי תיקון החריגות כאמור יגרור החזר דמי ניהול בקרן פנסיה או סיווג כנכס לא מוכר בחברות הביטוח.

למרות האמור לעיל, במכתב ששלח המפקח למנהלי הגופים המוסדיים, נקבע כי השקעות של גופים מוסדיים באירלנד, לא תיחשבנה כהחזקה העומדת בניגוד לתקנות ההשקעה ולתקנות מס הכנסה במשך תקופה של ששה חודשים שתחילתה ביום 21 בפברואר, 2011.

נכון לתאריך הדיווח לחברה ולשומרה ביטוח חריגות פאסיביות בסך של כ- 29.6 מיליוני ש"ח בנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה וסך של כ- 10 מיליוני ש"ח בנוסטרו.

באור 15: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

31 בדצמבר					
2009	2010	2009	2010	2009	2010
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
4,431,275	4,756,950	327,323	365,009	4,758,598	5,121,959
23,887	26,203	-	-	23,887	26,203
4,455,162	4,783,153	327,323	365,009	4,782,485	5,148,162
(15,759)	(16,316)	-	-	(15,759)	(16,316)
4,439,403	4,766,837	327,323	365,009	4,766,726	5,131,846
3,256,712	3,360,374	718,409	972,332	3,975,121	4,332,706
7,696,115	8,127,211	1,045,732	1,337,341	8,741,847	9,464,552

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
 חוזי ביטוח
 חוזי השקעה

בניכוי סכומים המופקדים
 בחברה במסגרת תוכנית
 הטבה מוגדרת לעובדי
 הקבוצה

סך הכל ביטוח חיים וחיסכון
 ארוך טווח

חוזי ביטוח הכלולים במגזר
 ביטוח כללי

סה"כ התחייבויות בגין חוזי
 ביטוח וחוזי השקעה
 שאינם תלויי תשואה

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

31 בדצמבר					
2009	2010	2009	2010	2009	2010
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
באלפי ש"ח					
9,463,363	10,862,755	-	-	9,463,363	10,862,755
834,266	1,108,792	-	-	834,266	1,108,792
10,297,629	11,971,547	-	-	10,297,629	11,971,547
(58,927)	(62,739)	-	-	(58,927)	(62,739)
10,238,702	11,908,808	-	-	10,238,702	11,908,808

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
 חוזי ביטוח
 חוזי השקעה

בניכוי סכומים המופקדים
 בחברה במסגרת תוכנית
 הטבה מוגדרת לעובדי
 הקבוצה

סה"כ התחייבויות בגין חוזי
 ביטוח וחוזי השקעה תלויי
 תשואה

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א'.1. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים:

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
אלפי ש"ח						
269,635	220,987	-	41,033	269,635	262,020	<u>ענף רכב חובה</u>
79,576	154,277	7,308	7,383	86,884	161,660	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
1,721,479	1,776,298	115,398	165,276	1,836,877	1,941,574	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
2,070,690	2,151,562	122,706	213,692	2,193,396	2,365,254	תביעות תלויות
						סך ענף רכב חובה (ראה ג'2 להלן)
50,719	44,213	49,690	55,308	100,409	99,521	<u>ענפי חבויות</u>
111,316	133,602	91,046	139,818	202,362	273,420	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
3,048	1,310	-	-	3,048	1,310	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
492,037	481,737	106,274	133,499	598,311	615,236	הפרשה לפרמיה בחסר
657,120	660,862	247,010	328,625	904,130	989,487	תביעות תלויות
2,727,810	2,812,424	369,716	542,317	3,097,526	3,354,741	סך ענפי חבויות
						סך בענפי רכב חובה וחבויות (ראה ב' להלן)
363,273	370,100	192,279	205,739	555,552	575,839	<u>ענפי רכוש ואחרים</u>
-	4,544	-	-	-	4,544	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
186,975	178,319	156,414	224,276	343,389	402,595	הפרשה לפרמיה בחסר
550,248	552,963	348,693	430,015	898,941	982,978	תביעות תלויות
						סך ענפי רכוש ואחרים (ראה ב' להלן)
(14,612)	-	-	-	(14,612)	-	<u>יתרה בגין צרוף עסקים</u>
(6,735)	(5,013)	-	-	(6,735)	(5,013)	ענף רכב חובה
(21,347)	(5,013)	-	-	(21,347)	(5,013)	ענפי חבויות
3,256,711	3,360,374	718,409	972,332	3,975,120	4,332,706	סך יתרה בגין צרוף עסקים
						סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי
26,638	21,539	-	3,915	26,638	25,454	<u>הוצאות רכישה נדחות:</u>
11,074	10,685	10,319	11,672	21,393	22,357	ענף רכב חובה
91,550	93,792	49,291	52,933	140,841	146,725	ענפי חבויות
129,262	126,016	59,610	68,520	188,872	194,536	ענפי רכוש ואחרים
(7,646)	-	-	-	(7,646)	-	<u>יתרה בגין צרוף עסקים</u>
(946)	(946)	-	-	(946)	(946)	ענף רכב חובה
(8,592)	(946)	-	-	(8,592)	(946)	ענפי חבויות
120,670	125,070	59,610	68,520	180,280	193,590	סך-הכל הוצאות רכישה נדחות
2,037,086	2,130,023	122,706	209,777	2,159,792	2,339,800	התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות:
640,257	646,110	236,691	316,953	876,948	963,063	ענף רכב חובה
458,698	459,171	299,402	377,082	758,100	836,253	ענפי חבויות
3,136,041	3,235,304	658,799	903,812	3,794,840	4,139,116	ענפי רכוש ואחרים

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

א'2. התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישובן:

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
						אלפי ש"ח
						<u>הערכות אקטואריות:</u>
1,851	2,311,450	6,909	453,832	8,760	2,765,282	דר' אברהם לוונגליק
64,303	70,789	14,748	14,936	79,051	85,725	מר ניר הרמתי
2,271,181	-	317,634	-	2,588,815	-	מר עמיר פלד
2,337,335	2,382,239	339,291	468,768	2,676,626	2,851,007	סה"כ הערכות אקטואריות
						<u>הפרשות על בסיס הערכות אחרות:</u>
						הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות
59,369	55,136	35,208	50,274	94,577	105,410	תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
3,586	3,058	2,060	2,905	5,646	5,963	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
683,628	635,300	241,969	302,080	925,597	937,380	הערכות אחרות
3,248	1,775	1,527	1,104	4,775	2,879	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
190,892	287,879	98,354	147,201	289,246	435,080	
3,278,058	3,365,387	718,409	972,332	3,996,467	4,337,719	
21,347	5,013	-	-	21,347	5,013	שינוי עקב צרוף עסקים
3,256,711	3,360,374	718,409	972,332	3,975,120	4,332,706	סה"כ ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות:

1. ענפי רכב חובה וחבויות

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה אלפי ש"ח		ברוטו		
2,409,820	2,677,343	289,078	359,397	2,698,898	3,036,740	יתרה לתחילת השנה
631,343	509,147	69,768	155,235	701,111	664,382	עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת
92,514	61,748	10,932	8,254	103,446	70,002	שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד
(38,276)	(101,984)	24,209	(6,594)	(14,067)	(108,578)	שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות
685,581	468,911	104,909	156,895	790,490	625,806	סך השינוי בעלות התביעות המצטברת
12,332	6,108	1,841	3,654	14,173	9,762	תשלומים לשוב תביעות במהלך השנה:
432,133	469,685	31,995	34,758	464,128	504,443	בגין שנת חיתום שוטפת בגין שנות חיתום קודמות
444,465	475,793	33,836	38,412	478,301	514,205	סך תשלומים לתקופה
34,813	36,650	27,676	30,707	62,489	67,357	צבירה בגין שנת חיתום שוטפת
(68,540)	(61,564)	(48,819)	(13,536)	(117,359)	(75,100)	צבירה שנזקפה לרווח בגין שנת החיתום ששוחררה
43,933	121,901	20,389	31,676	64,322	153,577	יתרת השינוי בצבירה
10,206	96,987	(754)	48,847	9,452	145,834	סך שינוי בצבירה לתקופה
16,201	8,688	-	-	16,201	8,688	שינוי עקב צירוף עסקים
2,677,343	2,776,136	359,397	526,727	3,036,740	3,302,863	יתרה לסוף השנה

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, צבירה, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות (ללא צבירה), הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לשוב תביעות.
3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לשוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך):

2. ענפי רכוש ואחרים

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
						אלפי ש"ח
524,680	458,698	210,486	299,402	735,166	758,100	יתרה לתחילת השנה
615,232	595,238	246,662	342,227	861,894	937,465	עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת
(24,623)	(10,337)	13,300	3,036	(11,323)	(7,301)	שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
590,609	584,901	259,962	345,263	850,571	930,164	
						תשלומים ליישוב תביעות במהלך השנה:
474,685	456,246	152,215	185,111	626,900	641,357	בגין אירועים של שנת הדוח
138,216	137,312	74,940	92,289	213,156	229,601	בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
612,901	593,558	227,155	277,400	840,056	870,958	סך תשלומים
						שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות
(43,690)	4,586	56,109	9,817	12,419	14,403	
-	4,544	-	-	-	4,544	שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר
458,698	459,171	299,402	377,082	758,100	836,253	יתרה לסוף השנה

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות.
3. תשלומים ליישוב תביעות במהלך השנה כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.
4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'1. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)											
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:	5,185	6,757	8,717	10,936	14,515	15,794	16,237	16,730	14,672	9,761	
לאחר שנה ראשונה	37,601	45,865	57,065	76,391	93,626	103,800	187,332	96,929	77,314		
לאחר שנתיים	73,033	83,743	112,977	161,852	184,091	192,465	280,951	192,532			
לאחר שלוש שנים	98,748	113,786	170,559	230,691	271,169	274,149	368,865				
לאחר ארבע שנים	129,148	149,751	221,714	288,558	349,604	364,320					
לאחר חמש שנים	155,730	171,980	273,931	342,883	415,457						
לאחר שש שנים	183,075	195,033	302,026	378,309							
לאחר שבע שנים	205,583	213,967	324,080								
לאחר שמונה שנים	221,630	229,070									
לאחר תשע שנים	235,116										
לאחר עשר שנים											
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:	262,176	321,397	488,876	631,899	675,196	668,297	686,066	680,031	678,476	731,739	
לאחר שנה ראשונה	322,655	377,136	526,258	688,135	750,827	746,144	784,005	773,430	789,928		
לאחר שנתיים	334,514	391,160	555,494	717,833	771,452	753,377	821,882	790,371			
לאחר שלוש שנים	249,085	271,775	397,419	493,234	618,930	659,481	764,808				
לאחר ארבע שנים	247,643	270,440	403,489	510,730	616,143	673,929					
לאחר חמש שנים	250,787	277,530	406,759	508,185	624,433						
לאחר שש שנים	270,115	280,987	403,388	506,554							
לאחר שבע שנים	271,167	284,869	411,063								
לאחר שמונה שנים	269,743	276,689									
לאחר תשע שנים	263,572										
לאחר עשר שנים											
חוסר לאחר שחרור הצבירה (**)	(14,487)	(4,914)	(13,644)	(13,320)	(5,503)	(14,448)					(66,316)
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(5.82%)	(1.81%)	(3.43%)	(2.70%)	(0.89%)	(2.19%)					(2.47%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	263,572	276,689	411,063	506,554	624,433	673,929	764,808	790,371	789,928	731,739	5,833,086
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	235,116	229,070	324,080	378,309	415,457	364,320	368,865	192,532	77,314	9,761	2,594,824
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	28,456	47,619	86,983	128,245	208,976	309,609	395,943	597,839	712,614	721,978	3,238,262
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000											64,601
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010											3,302,863

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'2. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)										
תביעות שולמו (מצטבר) בסוף השנה:										
לאחר שנה ראשונה	6,107	13,114	15,994	15,624	14,912	12,973	9,785	8,138	6,446	2,648
לאחר שנתיים		72,291	92,676	110,981	101,047	89,381	72,590	53,682	41,451	14,374
לאחר שלוש שנים			184,168	203,286	188,976	179,089	155,505	103,511	77,334	34,758
לאחר ארבע שנים				289,886	270,095	264,282	223,987	154,971	104,947	40,371
לאחר חמש שנים					360,025	340,821	279,286	203,397	134,720	49,939
לאחר שש שנים						404,868	328,288	253,185	155,593	56,038
לאחר שבע שנים							362,667	279,795	176,583	69,349
לאחר שמונה שנים								301,495	189,974	77,544
לאחר תשע שנים									201,071	85,900
לאחר עשר שנים										89,366
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:										
לאחר שנה ראשונה	545,797	579,723	605,471	604,367	596,402	609,846	584,562	426,786	263,850	138,823
לאחר שנתיים		680,505	680,292	664,219	669,452	676,605	633,591	460,378	302,904	111,485
לאחר שלוש שנים			696,572	687,715	678,672	696,456	662,443	478,687	315,338	128,646
לאחר ארבע שנים				635,000	623,329	600,349	472,403	359,856	246,128	98,383
לאחר חמש שנים					628,648	594,926	489,172	373,198	241,103	95,824
לאחר שש שנים						604,388	485,843	378,035	246,154	94,292
לאחר שבע שנים							484,279	375,851	249,650	109,676
לאחר שמונה שנים								373,057	252,129	114,070
לאחר תשע שנים									244,842	112,521
לאחר עשר שנים										110,014
עודף (חסר) לאחר שחרור הצבירה (**)	(44,780)				(5,319)	(4,039)	(11,876)	(13,201)	1,286	(11,631)
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(1.87%)				(0.85%)	(0.67%)	(2.51%)	(3.67%)	0.52%	(11.82%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	5,003,102	545,797	680,505	696,572	635,000	628,648	604,388	484,279	373,057	244,842
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	2,271,944	6,107	72,291	184,168	289,886	360,025	404,868	362,667	301,495	201,071
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	2,731,158	539,690	608,214	512,404	345,114	268,623	199,520	121,612	71,562	43,771
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000	44,978									
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010	2,776,136									

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'3. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 *											
תביעות שולמו (מצטבר) בסוף השנה:	4,241	5,992	6,499	8,594	11,702	11,939	13,415	13,524	11,316	4,757	
לאחר שנה ראשונה	31,626	37,461	47,776	67,276	83,730	87,401	88,340	81,120	64,071		
לאחר שנתיים	57,806	67,477	97,549	142,155	164,711	166,066	170,204	157,122			
לאחר שלוש שנים	76,222	89,888	148,124	201,645	242,135	232,232	241,343				
לאחר ארבע שנים	94,074	114,910	191,989	249,471	309,217	310,345					
לאחר חמש שנים	108,260	130,970	234,742	290,515	361,881						
לאחר שש שנים	126,415	144,782	257,744	320,029							
לאחר שבע שנים	141,533	158,780	275,002								
לאחר שמונה שנים	153,821	167,430									
לאחר תשע שנים	164,582										
לאחר עשר שנים											
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:	166,227	202,534	327,643	459,252	480,957	455,148	462,670	463,156	480,789	536,042	
לאחר שנה ראשונה	226,559	245,285	374,126	511,962	544,563	526,073	543,194	549,470	590,988		
לאחר שנתיים	232,453	256,698	399,681	534,218	555,246	522,016	557,758	560,283			
לאחר שלוש שנים	178,373	201,057	328,153	410,405	510,656	500,620	530,678				
לאחר ארבע שנים	170,663	198,029	327,706	419,861	503,945	514,034					
לאחר חמש שנים	175,242	198,932	333,599	421,717	517,985						
לאחר שש שנים	183,432	203,647	333,642	421,480							
לאחר שבע שנים	182,014	204,784	332,075								
לאחר שמונה שנים	179,483	197,180									
לאחר תשע שנים	175,067										
לאחר עשר שנים	3,306	3,877	(3,922)	(11,075)	(7,329)	(13,414)					(28,557)
חוסר לאחר שחרור הצבירה (**)	1.85%	1.93%	(1.20%)	(2.70%)	(1.44%)	(2.68%)					(1.34%)
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	175,067	197,180	332,075	421,480	517,985	514,034	530,678	560,283	590,988	536,042	4,375,812
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	164,582	167,430	275,002	320,029	361,881	310,345	241,343	157,122	64,071	4,757	2,066,562
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	10,485	29,750	57,073	101,451	156,104	203,689	289,335	403,161	526,917	531,285	2,309,250
סה"כ התחייבויות ביטוחיות											30,550
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000											2,339,800

סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010

(* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'4. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)											
תביעות שולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	4,030	11,316	13,524	13,415	11,939	11,702	8,594	6,499	5,693	1,706	
לאחר שנתיים		64,071	81,120	88,340	87,401	83,730	67,276	47,776	35,699	8,410	
לאחר שלוש שנים			157,122	170,204	166,066	164,711	142,155	91,811	63,803	19,912	
לאחר ארבע שנים				241,252	232,232	241,779	201,645	137,350	85,029	23,461	
לאחר חמש שנים					310,312	307,440	248,223	178,615	109,050	27,303	
לאחר שש שנים						358,693	288,890	219,697	124,163	27,134	
לאחר שבע שנים							317,502	241,578	137,671	33,587	
לאחר שמונה שנים								258,612	148,110	35,128	
לאחר תשע שנים									154,799	40,923	
לאחר עשר שנים										42,948	
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	444,613	467,737	451,540	452,290	447,421	467,820	451,367	324,451	195,884	74,985	
לאחר שנתיים		567,419	527,045	521,400	514,660	531,285	501,493	367,217	231,323	58,302	
לאחר שלוש שנים			538,357	532,865	511,092	542,330	523,718	380,595	240,652	71,009	
לאחר ארבע שנים				497,700	493,417	504,749	404,093	300,071	188,283	48,278	
לאחר חמש שנים					501,156	498,026	413,624	308,135	184,739	45,434	
לאחר שש שנים						511,317	415,384	314,244	184,903	44,563	
לאחר שבע שנים							415,278	314,757	189,230	49,712	
לאחר שמונה שנים								313,617	188,163	51,917	
לאחר תשע שנים									181,831	51,509	
לאחר עשר שנים										49,850	
חוסר לאחר שחרור הצבירה (**)	(34,158)				(7,739)	(6,568)	(11,185)	(13,546)	6,452	(1,572)	
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(1.75%)				(1.57%)	(1.30%)	(2.77%)	(4.51%)	3.43%	(3.26%)	
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	4,021,138	444,613	567,419	538,357	497,700	501,156	511,317	415,278	313,617	181,831	49,850
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	1,909,341	4,030	64,071	157,122	241,252	310,312	358,693	317,502	258,612	154,799	42,948
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	2,111,797	440,583	503,348	381,235	256,448	190,844	152,624	97,776	55,005	27,032	6,902
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000	18,226										
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010	2,130,023										

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

א'. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2010		
		סיועודי		סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004				
בריאות	סה"כ	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990	
אחר	סה"כ	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990	
באלפי ש"ח										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(א) לפי חשיפה ביטוחית: התחייבויות בגין חוזי ביטוח: קצבה ללא מקדמים מובטחים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	קצבה עם מקדמים מובטחים: עד חודש מאי 2001
5,298,725	-	-	-	-	-	-	-	3,842,327	1,456,398	מחודש יוני 2001
1,491,437	-	-	-	-	-	1,025,894	-	465,543	-	קצבה בתשלום
326,222	-	-	-	-	-	-	171,095	88,049	67,078	הוני (ללא אופציה לקצבה)
7,270,541	-	-	-	-	-	944,388	-	4,147,336	2,178,817	מרכיבי סיכון אחרים
1,518,734	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	223,020	-	363,617	87,279	סה"כ בגין חוזי ביטוח
15,905,659	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	2,193,302	171,095	8,906,872	3,789,572	התחייבויות בגין חוזי השקעה
1,134,995	-	-	-	-	-	1,099,648	2,793	9,144	23,410	סה"כ
17,040,654	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	3,292,950	173,888	8,916,016	3,812,982	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(ב) לפי חשיפה פיננסית: תלוי תשואה
11,908,808	-	-	45,424	-	24,635	3,071,096	-	8,713,081	54,572	מבטיח תשואה
4,803,808	-	-	365,768	-	153,083	211,572	173,888	153,982	3,745,515	אחר
328,038	145,462	4,555	-	34,441	71,450	10,282	-	48,953	12,895	סה"כ
17,040,654	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	3,292,950	173,888	8,916,016	3,812,982	

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

א'. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

סה"כ	בריאות אחר	סיעודי		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2009		
		קבוצתי	פרט	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990	
				בודד		תלוי	שאינו תלוי			
		קבוצתי	פרט	תשואה	תשואה	תשואה	תשואה			
באלפי ש"ח										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(א) לפי חשיפה ביטוחית: התחייבויות בגין חוזי ביטוח: קצבה ללא מקדמים מובטחים
4,699,010	-	-	-	-	-	-	-	3,348,042	1,350,968	קצבה עם מקדמים מובטחים: עד חודש מאי 2001
1,112,377	-	-	-	-	-	832,171	-	280,206	-	מחודש יוני 2001
145,750	-	-	-	-	-	-	32,441	70,885	42,424	קצבה בתשלום
6,872,726	-	-	-	-	-	639,862	-	4,010,367	2,222,497	הוני (ללא אופציה לקצבה)
1,317,412	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	184,925	-	339,635	87,734	מרכיבי סיכון אחרים
14,147,275	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	1,656,958	32,441	8,049,135	3,703,623	סה"כ בגין חוזי ביטוח
858,153	-	-	-	-	-	822,821	2,895	11,445	20,992	התחייבויות בגין חוזי השקעה
15,005,428	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	2,479,779	35,336	8,060,580	3,724,615	סה"כ
10,238,702	-	-	34,183	-	17,279	2,295,013	-	7,842,525	49,702	(ב) לפי חשיפה פיננסית: תלוי תשואה
4,487,403	-	-	294,101	-	149,355	176,132	35,336	168,846	3,663,633	מבטיח תשואה
279,323	115,119	4,274	6	31,179	59,622	8,634	-	49,209	11,280	אחר
15,005,428	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	2,479,779	35,336	8,060,580	3,724,615	סה"כ

באור 18 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
		סיעודי		סיכון הנמכר כפוליסה בודד		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990
בריאות	אחר	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990
סה"כ		אלפי ש"ח							
112,362	-	-	-	-	-	-	-	61,861	50,501
986,788	-	-	-	-	-	462,740	124,738	364,261	35,049
914,071	(* 215,546)	859	49,548	18,185	315,214	103,126	-	205,494	6,099
<u>2,013,221</u>	<u>215,546</u>	<u>859</u>	<u>49,548</u>	<u>18,185</u>	<u>315,214</u>	<u>565,866</u>	<u>124,738</u>	<u>631,616</u>	<u>91,649</u>
399,634	-	-	-	-	-	399,511	9	111	3
242,933	-	-	-	-	-	41,792	(13,290)	159,455	54,976
76,096	20,786	(967)	(6,406)	1,813	46,331	(84,683)	(13,832)	56,439	56,613
(2,183)	-	-	-	-	-	-	-	(2,183)	-
73,914	20,786	(967)	(6,406)	1,813	46,331	(84,683)	(13,832)	54,256	56,615
20,482	136	19	1,605	117	719	982	-	874	16,030
94,396	20,922	(948)	(4,801)	1,930	47,050	(83,701)	(13,832)	55,130	72,645
99,774									
<u>194,170</u>									
203,688	18,348	-	5,584	-	52,375	125,400	-	1,786	195
192,600	-	-	-	-	-	62,818	124,738	4,993	51
20,265	-	-	-	-	-	20,265	-	-	-
<u>352,578</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>352,578</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 177,653 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 37,893 אלפי ש"ח. הערות:

- 1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 - 2) הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 - 3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.
- המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשנתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב'. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)									
נתונים לשנה שהסתיימה									
ביום 31 בדצמבר, 2009									
		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
		סיכון הנמכר כפוליסה בודד				משנת 2004			
		סיעודי							
				קבוצתי		שאינו תלוי		עד שנת	
				פרט		תלוי תשואה		2003	
				קבוצתי		תשואה		1990	
				פרט					
				אלפי ש"ח					
בריאות	סה"כ	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	תשואה	2003	1990
אחר									
132,212	-	-	-	-	-	-	-	70,805	61,407
802,638	-	-	-	-	-	352,493	36,328	383,439	30,378
894,447	(*) 204,631	1,407	43,741	30,907	281,028	97,629	-	217,679	17,425
1,829,297	204,631	1,407	43,741	30,907	281,028	450,122	36,328	671,923	109,210
237,882	-	-	-	-	-	237,192	38	606	46
154,126	-	-	-	-	-	26,050	6,397	55,633	66,046
200,276	36,903	2,589	55,943	21,842	54,246	(36,664)	6,102	(47,877)	107,192
(1,827)	-	-	-	-	-	-	-	(1,827)	-
198,449	36,903	2,589	55,943	21,842	54,246	(36,664)	6,102	(49,704)	107,192
74,150	2,991	98	1	542	548	-	-	-	69,970
272,599	39,894	2,687	55,944	22,384	54,794	(36,664)	6,102	(49,704)	177,162
93,270									
365,869									
208,646	18,215	-	5,224	-	56,595	125,355	-	3,126	131
74,249	-	-	-	-	-	33,810	34,657	5,183	599
18,819	-	-	-	-	-	18,819	-	-	-
174,334	-	-	-	-	-	174,334	-	-	-

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 168,472 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 36,159 אלפי ש"ח.
הערות:

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם בחלקם באגרות חוב מיועדות.
 - (2) הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 - (3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.
- המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשנתים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב'. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008		
		סייעודי		סיכון הנמכר כפוליסה בודד		משנת 2004		עד שנת 1990	עד שנת 2003	
ס"ה"כ	בריאות אחר	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990	
אלפי ש"ח										
150,638	-	-	-	-	-	-	-	84,706	65,932	פרמיות ברוטו:
780,758	-	-	-	-	-	338,669	-	413,583	28,506	מסורתי/מעורב
849,550	(* 188,955)	339	40,003	28,644	252,325	90,206	-	227,095	21,983	מרכיב החיסכון
1,780,946	(* 188,955)	339	40,003	28,644	252,325	428,875	-	725,384	116,421	אחר
239,959	-	-	-	-	-	239,033	212	632	82	ס"ה"כ
84,257	-	-	-	-	-	22,039	(227)	41,435	21,010	תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח
(28,653)	35,323	1,342	(39,178)	11,649	20,069	(90,212)	(253)	(39,675)	72,282	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול
(1,381)	-	-	-	-	-	-	-	(1,381)	-	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
(30,034)	35,323	1,342	(39,178)	11,649	20,069	(90,212)	(253)	(41,056)	72,282	קיזוזים והתאמות
(48,600)	(2,812)	(82)	-	(392)	(325)	-	-	-	(44,989)	הפסד מעסקי ביטוח חיים לאחר קיזוזים והתאמות
(78,634)	32,511	1,260	(39,178)	11,257	19,744	(90,212)	(253)	(41,056)	27,293	הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
79,710										סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
1,076										רווח מפנסיה
181,101	14,846	-	3,235	-	46,059	112,744	-	3,746	471	ס"ה"כ רווח מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
33,132	-	-	-	-	-	27,318	-	5,644	170	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש
51,521	-	-	-	-	-	51,521	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
163,673	-	-	-	-	-	163,673	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש
										פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה

(* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 169,180 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 19,775 אלפי ש"ח.

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ג'. מידע נוסף אודות התחייבויות תלויות תשואה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2010			ליום 31 בדצמבר 2010
גמלאות	תביעות	פרמיות/ תקבולים	התחייבויות תלויות תשואה
פדיונות	ותום תקופה	אלפי ש"ח	
16,371	7,072	18,600	443,529
331,188	246,051	977,789	8,386,686
160,920	26,941	544,014	1,969,801
186,951	-	399,621	1,108,792
<u>695,430</u>	<u>280,064</u>	<u>1,940,024</u>	<u>11,908,808</u>

בגין פוליסות שהונפקו בין 1991-2003:
קרן ט'
קרן י'
בגין פוליסות שהונפקו החל משנת 2004
חוזי השקעה
סך הכל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009			ליום 31 בדצמבר 2009
גמלאות	תביעות	פרמיות/ תקבולים	התחייבויות תלויות תשואה
פדיונות	ותום תקופה	אלפי ש"ח	
14,399	8,797	19,258	400,382
274,958	215,943	978,024	7,531,862
112,968	16,897	441,120	1,472,192
186,375	-	237,798	834,266
<u>588,700</u>	<u>241,637</u>	<u>1,676,200</u>	<u>10,238,702</u>

בגין פוליסות שהונפקו בין 1991-2003:
קרן ט'
קרן י'
בגין פוליסות שהונפקו החל משנת 2004
חוזי השקעה
סך הכל

באור 18: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ד'. מידע אודות תשואה ודמי ניהול בגין התחייבויות תלויות תשואה

דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			תשואה שנתית ממוצעת		תשואה שנתית נומינלית ברוטו						
			נומינלית 5 שנים								
2008	2009	2010	אחרי דמי ניהול	לפני דמי ניהול	2006	2007	2008	2009	2010		
באלפי ש"ח			באחוזים								
39,323	53,428	152,468	5.73	7.00	8.74	6.92	(23.12)	40.53	11.63	קרן י'	
16,783	18,470	30,374	5.67	7.00	8.74	6.92	(23.12)	40.53	11.63	מסלול כללי בפוליסות החל משנת 2004	
7,368	9,785	18,405								אחר	
63,474	81,683	201,247								סך הכל	

באור 19: - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וחוזי והשקעה, ברוטו

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח			
סה"כ	חוזי השקעה אלפי ש"ח	חוזי ביטוח	
11,541,497	729,342	10,812,155	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
2,830,686	190,620	2,640,066	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה שינויים בגין שינוי בהנחות סיווג מחדש של תוכניות השקעה שינויים אחרים
1,272,291	209,325	1,062,966	
(746,849)	(164,134)	(582,715)	
82,533	-	82,533	
-	(107,000)	107,000	
25,270	-	25,270	
15,005,428	858,153	14,147,275	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
1,170,937	58,905	1,112,032	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה שינויים בגין שינוי בהנחות סיווג מחדש של תוכניות השקעה שינויים אחרים
1,620,455	399,634	1,220,821	
(910,272)	(188,526)	(721,746)	
56,566	-	56,566	
-	6,829	(6,829)	
97,541	-	97,541	
17,040,655	1,134,995	15,905,660	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		הרכב (ברוטו):
4,766,726	5,131,846	חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,238,702	11,908,808	חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
15,005,428	17,040,654	

1. ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות - סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין הפרמיות לחסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.
2. גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה.
3. שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על-פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חסכון.

התנועה בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אינה כוללת התייחסות לפוליסות שהונפקו ובוטלו בשנת הדוח.

באור 20: - מסים על ההכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

החברה, שומרה ביטוח, מבטחים פנסיה וגיוס הון הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח.

על הכנסות יתר החברות המוחזקות חל מס חברות בלבד.

2. חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985

על החברה והחברות המוחזקות חל, עד לתום שנת 2007, חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן - החוק). על-פי החוק, נמדדו התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק שקבע כי תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול תיאום התוספת והניכוי בשל אינפלציה החל משנת 2008 והניכוי הנוסף בשל פחת בגין רכישות החל משנת 2008.

3. תיקון חוק מס ערך מוסף

בהמשך לתיקון כאמור בסעיף א' 2 לעיל, תוקן גם חוק מע"מ (תיקון מספר 35) ונקבע שבחישוב מס הרווח החל על מוסדות כספיים, יותרו בניכוי החל משנת המס 2009 מלוא תשלומי מס השכר ששולמו. בשנת המס 2008 הותרו בניכוי מחצית מתשלומי מס השכר ששולמו בגין אותה שנה. בנוסף, מס השכר משולם החל משנת המס 2009 גם על חלק המעביד בביטוח לאומי. בשנת המס 2008 שולם מס השכר על מחצית מחלק המעביד בביטוח לאומי.

4. אי החלת תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) לצרכי מס

ביום 4 בפברואר, 2010 פורסם ברשומות חוק לתיקון פקודת מס הכנסה מספר 174 - הוראת שעה לשנות המס 2008, 2009 ו-2010 (להלן - התיקון לפקודה). בהתאם לתיקון לפקודה, תקן חשבונאות ישראלי מספר 29 בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), לא יחול לצורך קביעת ההכנסה החייבת בשנים האמורות אף אם יושם לצורך עריכת הדוחות הכספיים. השפעת התיקון לפקודה על חברות הקבוצה אינה מהותית.

5. הסדרי מס ייחודיים לענף הביטוח

א. הסכם עם שלטונות המס

בין התאחדות חברות הביטוח לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן - הסכם המס) המתחדש ומתעדכן מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף בגין שנות המס עד וכולל שנת המס 2008. ההסכם מתייחס בין היתר לנושאים הבאים:

- תקופת הפחתת הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים (D.A.C.) לצורכי מס.
- שיעור ייחוס הוצאות להכנסות החייבות בשיעורי מס מועדפים (הכנסות ריבית ודיבידנד מניירות ערך החייבות על-פי חוק בשיעור מס נמוך משיעור מס חברות).

באור 20: - מסים על ההכנסה (המשך)

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה (המשך)

5. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח (המשך)

א. הסכם עם שלטונות המס (המשך)

- מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות תלויות תשואה.
 - מיסוי הכנסות מניירות ערך סחירים.
 - הוראות לגבי השלכות המס עקב היישום לראשונה של תקני ה-IFRS. יחד עם זאת סוכם כי אם וכאשר רשות המסים תגבש את עמדתה בנושא באופן הסותר את עקרונות ההסכם, ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך.
- טרם נחתם הסכם לשנות המס 2009 ו-2010. הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לעקרונות ההסכם לשנת 2008.

ב. המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר, 2007 נקבעו כללים לגבי המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים שנכללה בדוחות הכספיים עד ליום 31 בדצמבר, 2006. על - פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון, בשייר עצמי, הקיים בביטוח חיים ואשר בגינו הוגדרה דרישת הון, יהיה פטור ממס. בהסכם המיסוי הענפי צוין כי בבסיס הפטור עומדת דרישת ההון, שבאה לידי ביטוי כאמור לעיל, ובמידה ותתבטל או תקטן דרישת ההון ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך, ככל שישנן.

ליום 31 בדצמבר, 2006 יתרת העתודה הקיימת בחברה היוותה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי.

6. ביום 2 באוגוסט, 2009 פירסמה רשות המסים בישראל את דוח הוועדה לבחינת השלכות המס הכרוכות ביישום המלצות ועדת בכר (להלן - הוועדה והדוח). הוועדה קבעה בהמלצותיה מספר עקרונות בסיסיים אשר יהוו תשתית עקרונית לעמדת רשות המסים באשר למיסוי עסקאות המכר שבוצעו בעקבות המלצות ועדת בכר. בהתאם להמלצות הוועדה, יש לייחס 80% - 85% מעודף העלות הנוצר ברכישה למוניטין ולזכות החוזית לניהול חשבונות יחדיו (על פי פירוט הכלול בדוח). יתרת עודף העלות (20%-15%) תיוחס לנכסים בלתי מוחשיים אחרים אשר אינם בני הפחתה לצרכי מס על ידי הרוכש (כגון רשימת לקוחות, מותגים וכיוצ"ב).

ביחס לעסקאות בהן נרכשו מניות, לעומת עסקאות בהן נרכשו פעילות ונכסים אחרים, (עסקאות במתווה של מכר מניות), קבעה הוועדה כי המוכרים יהיו חייבים במס כבמכר רגיל של מניות והרוכשים לא יהיו זכאים לכל הפחתה בשל עלות הרכישה.

ליישום המלצות הדוח אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ב. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים ובכללם החברה, המהווה את עיקר פעילות הקבוצה, מורכב ממס חברות וממס רווח.
2. בהתאם לצווי מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (הוראת שעה), התשס"ט-2009 שאישרה הכנסת בחודשים יוני ודצמבר 2009 ודצמבר 2010 יעמוד שיעור מס הרווח החל על מוסדות כספיים כדלהלן:
 - 16.5% - החל מיום 1 ביולי, 2009 ועד ליום 31 בדצמבר, 2009.
 - 16.0% - בשנים 2010-2012.
 - 15.5% - החל מיום 1 בינואר, 2013.

3. בחודש יולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 אשר קובע, בין היתר, הפחתה הדרגתית נוספת של שיעור מס חברות ושיעור מס רווח הון ריאלי בישראל החל משנת 2011.

באור 20: - מסים על ההכנסה (המשך)

ב. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה (המשך)

3. (המשך)

להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
	%		
2008	27	15.5	36.80
2009	26	16.0 (*)	36.21
2010	25	16.0	35.34
2011	24	16.0	34.48
2012	23	16.0	33.62
2013	22	15.5	32.47
2014	21	15.5	31.60
2015	20	15.5	30.74
2016 ואילך	18	15.5	29.00

(* שיעור מס משוקלל).

השפעת השינוי כאמור על יתרות המסים הנדחים הביאה לגידול ברווח הנקי לשנת 2009 בסך של כ- 5,917 אלפי ש"ח, אשר נזקף לסעיף מסים על ההכנסה. לשינוי בשיעור מס הרווח לא היתה השפעה מהותית על הרווח לשנים 2009-2010.

ג. שומות מס

1. שומות מס סופיות

לחברה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2003. למבטחים פנסיה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2001 והשומות לשנות המס 2002-2003 נחשבות כסופיות. לשומרה ביטוח הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2005 והשומה לשנת 2006 נחשבת כסופית. השומות של חברות מאוחדות אחרות לשנות המס עד וכולל 2006 נחשבות כסופיות.

2. שומות מס במחלוקת

א. לחברה הוצאו צווים לשנות המס 2004 ו- 2005. הסוגיה שבמחלוקת הינה בקשר להתרת ההוצאה בגין הפחתת המוניטין שנבעה לחברה ברכישת מבטחים פנסיה. החברה חולקת על עמדת פקיד השומה והגישה ערעור לבית המשפט. לחברה אין חשיפה כספית בגין הצווים כאמור.

ב. בחודש יולי 2009 הוצאו למבטחים פנסיה שומות מס, לפי מיטב השפיטה, לשנות מס 2005-2007, שמהותן היוון הוצאות רכישה בגין עמיתים חדשים. לטענת פקיד השומה אין להתיר את ההוצאות הנ"ל בשנת היווצרותן אלא בדרך של פריסה לתקופה של 15 שנים.

מבטחים פנסיה חולקת על טענות פקיד השומה המהוות בסיס לדרישה האמורה והגישה השגות בהתאם. מבטחים פנסיה לא הפרישה בגין השומות לפי מיטב השפיטה שכן יש לטענתה סיכויים טובים שהשגותיה יתקבלו.

ג. בחודש אוקטובר, 2010 הוצא למבטחים פנסיה צו בגין שנת 2004 לפיו מבטחים פנסיה נדרשת לשלם סך של כ-389 מיליוני ש"ח (כולל חיוב ריבית והפרשי הצמדה עד למועד הוצאת השומה החלופית), מעבר לחבות המס ששולמה על-ידה וזאת כשומה חלופית במסגרת ההליכים המתנהלים בין פקיד השומה לחברה בדבר הפחתת המוניטין שנבע לחברה ברכישת מבטחים פנסיה. מבטחים פנסיה חולקת על טענת פקיד השומה והגישה בחודש נובמבר 2010 הודעת ערעור על צו זה לבית המשפט.

להערכת הנהלת מבטחים פנסיה, בהתבסס על חוות דעת יועציה המקצועיים, לא נדרשת הפרשה בדוחות הכספיים בגין שומת מס חלופית זו.

באור 20 - מסים על ההכנסה (המשך)

ד. הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים אחרים

לחברה מאוחדת הפסדים עסקיים לצורכי מס המועברים לשנים הבאות ומסתכמים ליום 31 בדצמבר, 2010 לסך של כ- 4,522 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 4,257 אלפי ש"ח). בגין יתרות אלה ובגין הפרשים זמניים אחרים הניתנים לניכוי נרשמו בדוחות הכספיים נכסי מסים נדחים כמפורט בסעיף ח' להלן.

לחברה מאוחדת של שומרה ביטוח הפסדים עסקיים לצורכי מס המועברים לשנים הבאות ומסתכמים ליום 31 בדצמבר, 2010 לסך של כ- 2,294 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 3,306 אלפי ש"ח), והפסדי הון בסך 3,161 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 2,507 אלפי ש"ח). בגין הפסדים עסקיים אלה לא נכלל נכס מס נדחה, בהיעדר צפי לניצולו בעתיד הנראה לעין.

ה. מסים על ההכנסה (הטבת מס) הכלולים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
37,944	111,258	121,720	מסים שוטפים
(135,668)	71,412	5,948	מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם סעיף ח' להלן
12,231	7,222	2,552	מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
-	(5,917)	-	התאמת יתרות המסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
<u>(85,493)</u>	<u>183,975</u>	<u>130,220</u>	

ו. מסים על ההכנסה המתייחסים לסעיפי רווח כולל אחר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(61,785)	111,544	7,148	רווח (הפסד) בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה
-	-	(604)	הפסד בגין התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ
<u>(61,785)</u>	<u>111,544</u>	<u>6,544</u>	

ז. מסים על ההכנסה המתייחסים לסעיפי ההון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(2,671)	-	-	פעילות עם בעל שליטה
2,837	(3,458)	(25)	מסים על ההכנסה (הטבת מס) בגין תשלום מבוסס מניות
<u>166</u>	<u>(3,458)</u>	<u>(25)</u>	

באור 20: - מסים על ההכנסה (המשך)

ח. מסים נדחים

ההרכב:

סה"כ	אחרים	הפסדים לצרכי מס	הפרשות לחובות מסופקים אלפי ש"ח	מכשירים פיננסים	עודפי עלות מיוחסים	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים	
52,337	14,767	45,023	27,711	122,620	(22,022)	(135,762)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2009
(70,310)	(8,291)	(43,975)	2,122	(41,148)	7,979	13,003	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(108,086)	3,458	-	-	(111,544)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח הכולל ולהון
(126,059)	9,934	1,048	29,833	(30,072)	(14,043)	(122,759)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2009
39	(9,231)	(31)	577	(4,731)	5,122	8,333	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(6,519)	629	-	-	(7,148)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח הכולל ולהון
(132,539)	1,332	1,017	30,410	(41,951)	(8,921)	(114,426)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2010

באור 20: - מסים על ההכנסה (המשך)

ח. מסים נדחים (המשך)

ההרכב: (המשך)

המסים הנדחים מוצגים בדוחות המאוחדים על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
91	116
(126,150)	(132,655)
(126,059)	(132,539)

נכסי מסים נדחים
התחייבויות בגין מסים נדחים

ליום 31 בדצמבר, 2010 לא הוכרו התחייבויות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים בסך כולל של כ- 131,965 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 – 44,568 אלפי ש"ח), המתייחסים להשקעות בחברות מוחזקות בשל העדר צפי למימוש השקעות אלה בעתיד הנראה לעין.

ט. מס תאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנזקקו בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ליום		
31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
(302,785)	511,181	355,622
36.80%	36.21%	35.34%
(111,292)	184,241	128,072
6,622	5,351	10,432
(6,539)	(2,858)	(5,410)
683	-	-
(4,503)	(429)	(89)
-	-	(416)
485	343	85
-	(4,173)	-
16,143	(5,917)	(5,276)
12,231	7,222	2,552
677	195	270
(85,493)	183,975	130,220
28.24%	35.99%	36.62%

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים
(ראה סעיף ב לעיל)

מס (חסכון במס) מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי הכולל
הפחתה בגין אי החלת מס רווח על חברות שאינן מוסד כספי

עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
הכנסות פטורות
מס רווח על מס שכר

הפרשים בבסיס המדידה
הפרשים זמניים בגינם לא נזקפו מסים נדחים
גידול בהפסדים לצורכי מס בגינם לא נזקפו מסים נדחים
ניצול הפסדים לצורכי מס משנים קודמות, בגינם לא נזקפו
מסים נדחים בעבר
עדכון יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
אחרים

מסים על ההכנסה (הטבת מס)

שיעור מס אפקטיבי ממוצע

באור 21 - התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות בגין פיטורין.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה. חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על-פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד אשר, לדעת ההנהלה, יוצרת את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על-ידי הפקדות המסווגות כתוכנית הטבה מוגדרת או כתוכנית הפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

תוכניות הפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת. ההוצאות בגין תוכניות ההפקדה המוגדרת הסתכמו בשנים 2010, 2009 ו-2008 לסך 5,375 אלפי ש"ח, לסך 3,814 אלפי ש"ח וסך 3,139 אלפי ש"ח בהתאמה ונכללו במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

תוכנית הטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על-ידי הפקדות בתוכניות הפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על-ידי הקבוצה כתוכנית הטבה מוגדרת לפיה נרשמת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה הקבוצה מפקידה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

א. הרכב ההתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
27,156	32,513	התחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת שאיננה ממומנת
105,116	123,994	התחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת ממומנת
132,272	156,507	
31,520	40,641	שווי הוגן של נכסי התוכנית
100,752	115,866	

באור 21: - התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות

1. השינויים בערך הנוכחי של ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

2009	2010	
אלפי ש"ח		
110,714	132,272	יתרה ליום 1 בינואר
3,755	6,806	עלות הריבית
16,464	16,420	עלות שירות שוטף
(8,738)	(6,508)	הטבות ששולמו
10,833	7,391	הפסד אקטוארי, נטו
(756)	126	התאמות אחרות
<u>132,272</u>	<u>156,507</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

2. נכסי התוכנית

(א) נכסי התוכנית

נכסי התוכנית כוללים נכסים המוחזקים על-ידי קרן הטבות לעובד לזמן ארוך (קופ"ג לשכירים וקרנות פנסיה) וכן פוליסות ביטוח מתאימות.

(ב) התנועה בשווי ההוגן של נכסי התוכנית

2009	2010	
אלפי ש"ח		
24,575	31,520	יתרה ליום 1 בינואר
952	1,786	תשואה צפויה
3,021	317	רווח אקטוארי, נטו
7,402	9,176	הפקדות לתוכנית על-ידי המעביד
(2,833)	(2,175)	הטבות ששולמו
(1,597)	17	התאמות אחרות
<u>31,520</u>	<u>40,641</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 21: - התחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות (המשך)

3. ההנחות האקטואריות העיקריות בקביעת ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

31 בדצמבר		
2009	2010	
%		
5.65	5.31	שיעור ההיוון
3.04	5.43	שיעור התשואה הצפויה על נכסי התוכנית
5.37	5.39	שיעור עליית שכר צפויה

4. הסכומים לגבי השנה השוטפת ושנים קודמות

31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
110,714	132,272	156,507	ערך נוכחי של ההתחייבות בגין ההטבה המוגדרת
24,575	31,520	40,641	שווי הוגן של נכסי התוכנית
(86,139)	(100,752)	(115,866)	עודף (גרעון) בתוכנית
			התאמות הנובעות מניסיון העבר לגבי:
4,408	10,833	7,391	התחייבויות התוכנית
(2,330)	3,021	317	נכסי התוכנית

5. הוצאות שנזקפו לרווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
11,349	16,464	16,420	עלות שירות שוטף
5,110	3,755	6,806	ריבית בגין ההתחייבות להטבות
(1,344)	(952)	(1,786)	תשואה צפויה על נכסי התוכנית
6,738	7,812	7,074	הפסד אקטוארי, נטו שהוכר השנה
21,853	27,079	28,514	סך הוצאות בגין הטבות לעובדים (*)
(1,699)	3,910	2,225	תשואה בפועל על נכסי התוכנית

(*) ההוצאות נכללו בסעיף שכר עבודה ונלוות בדוח רווח והפסד, ראה באור 30 להלן.

באור 22: - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
88,479	78,248	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
48,622	42,576	הוצאות לשלם
67,441	55,772	ספקים ונותני שירותים
13,847	16,680	מוסדות ורשויות ממשלתיות
8,956	13,609	חברות קשורות
62,512	71,404	הוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
		חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
281,708	384,311	פקדונות של מבטחי משנה
59,215	50,265	חשבונות אחרים
340,923	434,576	סך כל חברות ביטוח ותווכני ביטוח
158,914	189,575	סוכני ביטוח
110,065	162,752	מבוטחים ועמיתים
2,873	3,458	הפרשה להשתתפות מבוטחים ברווחים
26,737	36,773	פרמיה מראש
42,964	19,133	קרנות פנסיה
2,047	2,061	אחרים
974,380	1,126,617	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת באור 34(2)ז'.

באור 23: - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 34 בדבר ניהול סיכונים.

א. פרוט התחייבויות פיננסיות

31 בדצמבר				
2009	2010	2009	2010	
שווי הוגן (**)		ערך בספרים		
אלפי ש"ח				
946,503	887,442	851,914	796,571	1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת:
				כתבי התחייבויות נדחים (*)
				(ראה סעיף ג' להלן)
-	253,131	-	257,146	שטר הון שהונפק לחברה האם
				(ראה סעיף ד' להלן)
946,503	1,140,573	851,914	1,053,717	סך התחייבויות פיננסיות
785,028	678,560	706,305	609,668	(*) מזה כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני

(**) השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות הנסחרות בבורסה בתל-אביב מבוסס על מחירן בבורסה לתאריך הדיווח, השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות שאינן נסחרות מבוסס על היוון תזרים מזומנים צפוי מתעודות ההתחייבות.

באור 23: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

31 בדצמבר	
2009	2010
ריבית אפקטיבית	
אחוזים	
4.83	4.86

בסיס הצמדה:
צמוד מדד

ג. כתבי התחייבות נדחים - פרטים נוספים

ערך בספרים ליום		% ריבית שנתית	פירוט	צמודים למדד:
31 בדצמבר				
2009	2010	נקובה		
אלפי ש"ח				
34,255	26,278	6.60	(1)	
43,689	37,238	5.84	(2)	
333,462	284,211	5.45	(3)	
437,743	448,844	4.05	(4)	
2,765	-	6.30	(5)	
851,914	796,571			

(1) כתב התחייבות נדחה שהנפיקה החברה לבנק ביום 20 בינואר, 2000. כתב ההתחייבות נפרע בעשרה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 20 בינואר, 2004. זכויות הבנק לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של החברה.

(2) כתבי התחייבויות נדחים שהנפיקה החברה למשקיעים מוסדיים ביום 8 ביולי, 2001 ושאינם סחירים בבורסה. כתבי ההתחייבות נפרעים בעשרה תשלומים שנתיים שווים, החל מיום 8 ביולי, 2006. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של החברה.

(3) כתבי התחייבות נדחים שהנפיקה החברה למשקיעים מוסדיים בחודשים מאי וספטמבר 2004 ושאינם סחירים בבורסה. כתבי התחייבות דורגו על-ידי חברת מידרוג בע"מ בדירוג Aa2.

כתבי ההתחייבות יפרעו בשישה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 6 במאי, 2010. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של החברה.

באור 23: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. כתבי התחייבות נדחים - פרטים נוספים (המשך)

(4) תעודות התחייבות בסך של 200 מיליון ש"ח ע.ג. שהונפקו על-ידי מנורה גיוס הון למשקיעים מוסדיים ולציבור בחודש מאי, 2007. תמורת הנפקת תעודות ההתחייבות הופקדה בחברה, לשימושה, על-פי שיקוליה ועל אחריותה. החברה התחייבה לשלם לבעלי תעודות ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על-פי תנאי תעודות ההתחייבות. תעודות ההתחייבות דורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2 והינן סחירות בבורסה. תעודות ההתחייבות תיפרענה באחד עשר תשלומים שנתיים שווים החל מיום 1 ביולי, 2012.

בחודש מאי 2008 הנפיקה מנורה גיוס הון על-פי תשקיף 200,000,000 ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות (סדרה א'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, של מנורה גיוס הון (להלן - התעודות המוצעות). התעודות המוצעות הונפקו בדרך של הרחבת סדרה שנרשמה לראשונה בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ, על-פי תשקיף שפרסמה מנורה גיוס הון ביום 3 במאי, 2007 (להלן - סדרה א'). התעודות המוצעות הונפקו בניכיון בשיעור של 2.57%. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של החברה.

(5) כתבי התחייבות נדחים שהנפיקה שומרה ביטוח לבנק בחודשים אוגוסט ונובמבר 2007. כתבי ההתחייבות עמדו לפרעון בתשלום אחד בחודשים אוגוסט ונובמבר 2012. זכויות הבנק לקבל סכומים כלשהם על-פי כתבי התחייבות אלו, נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של שומרה ביטוח. בחודש מרס 2010 פרעה שומרה ביטוח בפרעון מוקדם את כתבי ההתחייבות הנדחים.

ד. שטר הון שהונפק לחברה האם

בחודש יולי 2010, הנפיקה החברה שטר הון נדחה לחברה האם, בסך של 170 מיליוני ש"ח. שטר ההון הונפק לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר לחברה קיימת אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים ולאחר מכן, מדי חמש שנים. הריבית שתשולם על השטר הינה בשיעור של 5.3%, צמודה למדד. שטר ההון הנדחה אושר על ידי המפקח על הביטוח כהון ראשוני מורכב. בחודש ספטמבר 2010 הנפיקה החברה לחברה האם שטר הון נדחה נוסף בסך 80 מיליוני ש"ח ע.ג. שטר ההון הונפק בפרמיה של כ- 3 מיליוני ש"ח, בתנאים זהים לשטר ההון שהונפק בחודש יולי 2010.

ה. הוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת הוצאות ההנפקה הנדחות שטרם הופחתו ליום 31 בדצמבר, 2010 הינה בסך של 2,756 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 3,212 אלפי ש"ח). הוצאות ההנפקה הנדחות מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

באור 24: - פרמיות שהורווחו בשייר

לשנה שהסתיימה			
ביום 31 בדצמבר, 2010			
שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו	
1,804,916	208,305	2,013,221	פרמיות בביטוח חיים
1,522,663	756,624	2,279,287	פרמיות בביטוח כללי
3,327,579	964,929	4,292,508	סה"כ פרמיות
38,013	(60,111)	(22,098)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
3,365,592	904,818	4,270,410	סה"כ פרמיות שהורווחו

באור 24: - פרמיות שהורווחו בשייר (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009			
שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו	
1,626,048	203,249	1,829,297	פרמיות בביטוח חיים
1,652,483	624,451	2,276,934	פרמיות בביטוח כללי
3,278,531	827,700	4,106,231	סה"כ פרמיות
59,500	(95,979)	(36,479)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
3,338,031	731,721	4,069,752	סה"כ פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008			
שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו	
1,581,661	199,285	1,780,946	פרמיות בביטוח חיים
1,752,397	403,899	2,156,296	פרמיות בביטוח כללי
3,334,058	603,184	3,937,242	סה"כ פרמיות
(41,806)	368	(41,438)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
3,292,252	603,552	3,895,804	סה"כ פרמיות שהורווחו

באור 25 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
(106,651)	991,347	320,655
146,055	646,718	276,464
(1,642,899)	1,018,036	430,336
(510,778)	224,181	146,565
1,521	(3,787)	626
(2,112,752)	2,876,495	1,174,646
1,721	(133)	6,381
4,154	4,983	6,386
5,875	4,850	12,767
(240,597)	123,147	138,590
(6,636)	58,097	45,274
(17,413)	(3,051)	18,618
(264,646)	178,193	202,482
537,202	560,799	539,072
3,533	9,432	22,129
(7,424)	10,517	(47,005)
12,737	8,845	14,256
(1,825,475)	3,649,131	1,918,347
8,030	6,213	4,833

רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה

השקעות פיננסיות:
נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
אחרות
מזומנים ושווי מזומנים

סך הכל רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו

רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן

תלויות תשואה, הון ואחרים

הכנסות מנדל"ן להשקעה:

שערוך נדל"ן להשקעה

הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה

סך הכל הכנסות מנדל"ן להשקעה

רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית הפרשי הצמדה הפרשי שער ודיבידנד בגין:

נכסים פיננסיים זמינים למכירה (א)

נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד (ב)

נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)

הכנסות ריבית (*) והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

הפסד מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים

הכנסות מדיבידנד

סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון

(*) בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסיים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם

באור 25 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(100,731)	144,917	150,512	רווחים (הפסדים) נטו מניירות ערך שמומשו
(139,866)	(21,770)	(11,922)	ירידות ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
<u>(240,597)</u>	<u>123,147</u>	<u>138,590</u>	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(6,636)	58,097	45,274	שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה הראשונית

ג. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
19,909	27,493	17,171	רווחים נטו ממימוש נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים
(37,322)	(30,544)	1,447	ביטול ירידות ערך (ירידות ערך) נטו שנזקפו לרווח והפסד
<u>(17,413)</u>	<u>(3,051)</u>	<u>18,618</u>	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות ויתרות חובה

באור 26: - הכנסות מדמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
226,562	246,964	279,447
-	9,792	109,112
52,939	58,703	75,242
10,535	13,188	16,893
<u>290,036</u>	<u>328,647</u>	<u>480,694</u>

דמי ניהול בענפי הפנסיה
 דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים
 דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
 דמי ניהול בגין חוזי השקעה
 סה"כ הכנסות מדמי ניהול

באור 27: - הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
11,458	9,277	9,110
119,117	158,338	208,157
1,040	1,634	2,426
<u>131,615</u>	<u>169,249</u>	<u>219,693</u>

עמלת סוכנויות ביטוח
 עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה נדחות
 בגין ביטוח משנה
 עמלות אחרות
 סה"כ הכנסות מעמלות

באור 28 - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
			בגין חוזי ביטוח חיים:
			תביעות ששולמו ותלויות
			מקרי מוות, נכות ואחרים
			בניכוי ביטוח משנה
373,691	368,164	444,163	
108,871	110,520	132,123	
264,820	257,644	312,040	
469,475	492,757	601,327	פוליסות שנפדו
73,250	73,678	84,715	פוליסות שמועדן תם
5,206	7,508	15,234	גמלאות
812,751	831,587	1,013,316	סך כל התביעות
(1,174,468)	3,255,100	1,875,343	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר
(114,687)	209,334	83,001	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה
(476,404)	4,296,021	2,971,660	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר בגין חוזי ביטוח חיים
			סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:
1,644,623	1,664,935	1,730,966	ברוטו
(253,785)	(346,768)	(509,622)	ביטוח משנה
1,390,838	1,318,167	1,221,344	בשייר
914,434	5,614,188	4,193,004	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

באור 29 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
453,576	476,120	535,273
190,278	182,279	207,682
(21,488)	(10,713)	(70,961)
622,366	647,686	671,994
178,292	177,130	182,528
14,132	14,885	17,033
814,790	839,701	871,555

הוצאות רכישה:
עמלות רכישה
הוצאות רכישה אחרות
שינוי בהוצאות רכישה נדחות

סה"כ הוצאות רכישה
עמלות שוטפות אחרות
הוצאות שיווק אחרות

סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

באור 30 - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
295,782	366,750	422,400
59,545	64,969	81,458
50,040	53,601	60,136
33,494	29,049	31,496
82,056	80,918	85,689
-	-	14,176
16,283	16,328	18,627
12,012	13,846	15,362
36,212	33,221	28,038
585,424	658,682	757,382
(39,156)	(43,993)	(58,909)
(201,619)	(194,972)	(222,084)
344,649	419,717	476,389
147,722	160,357	166,287

שכר עבודה ונלוות
פחת והפחתות
אחזקת משרדים ותקשורת
ייעוץ משפטי ומקצועי
מיכון (ללא פחת ושכר)
קנסות
בנק
אחזקת רכב
אחרות

סה"כ (*)

בניכוי:

סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות
ותשלומים בגין חוזי ביטוח

סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות
שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

(*) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות
הוצאות בגין מיכון בסך

באור 31: - תשלום מבוסס מניות

א. הוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים

להלן ההוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים בגין תוכניות תשלום מבוסס מניות:

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
3,473	2,630	1,921
סך ההוצאה שהוכרה מעסקת תשלום מבוסס מניות המסולקת במכשירים הונניים (ראה סעיף ב' להלן)		
-	-	5
סך ההוצאה שהוכרה מתוכנית תשלום מבוסס מניות המסולקת במזומן (ראה סעיף ג' להלן)		

ב. תוכנית להקצאת מניות ליו"ר דירקטוריון החברה (לשעבר - מנכ"ל החברה)

1. פרטי התוכנית

ביום 27 באוגוסט, 2003 אישרו דירקטוריון החברה ולאחר מכן האסיפה הכללית שלה וכן ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה האם תוכנית להקצאת מניות ליו"ר דירקטוריון החברה (במועד אישור התוכנית - מנכ"ל החברה) (להלן - התוכנית), כמפורט להלן:

במסגרת התוכנית הקצתה החברה לנאמן עבור יו"ר דירקטוריון החברה מניות המהוות 4% מהונה המונפק של החברה לאחר ההקצאה. המניות הוקצו ללא תמורה והינן זכאיות לכל דיבידנד או הטבה אחרת, שתחלק החברה ממועד אישור התוכנית. מניות אלה אינן ניתנות להעברה, מכירה או שעבוד.

הנאמן יעביר את המניות ליו"ר דירקטוריון החברה בעשר מנות שנתיות שוות, החל מתום שנה ממועד חתימת התוכנית. כמו כן, ממועד הזכאות, תהיה ליו"ר דירקטוריון החברה הזכות להמיר את מניות החברה למניות החברה האם, המהוות 4% מהונה של החברה האם לאחר ההמרה, כפוף להתאמות. לחברה האם הזכות לחייב את יו"ר דירקטוריון החברה להמיר את המניות כאמור לעיל.

שוויין ההוגן של המניות כאמור במועד הקצאתן הינו כ-44.7 מיליוני ש"ח. השווי ההוגן נמדד על-פי השווי בו נסחרו מניות החברה האם בבורסה לניירות ערך בתל-אביב במועד הקצאת המניות כאמור.

החברה והחברה האם קיבלו משלטונות המס אישור לתכנית בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול הכנסת עבודה.

תוכנית הקצאת המניות כוללת תנאים אשר בקרות אחד מהם יהיה יו"ר דירקטוריון החברה זכאי לכל המניות והפירות מהן באופן מיידי וכן ניתנה ליו"ר הדירקטוריון החברה האם הסמכות להקדים את זכאות יו"ר דירקטוריון החברה בגין המניות בכמות שלא תעלה על 20% מהמניות.

התכנית להקצאת המניות אושרה באסיפה הכללית של החברה האם ביום 19 בנובמבר, 2003 וקיבלה את כל האישורים הנדרשים לפי החוק.

בשנת 2005 המיר יו"ר דירקטוריון החברה שתי מנות (מתוך עשר) של מניות החברה שהוענקו לו למניות החברה האם.

2. שינוי בתוכנית

ביום 31 ביולי, 2008 אישרו ועדות הביקורת והדירקטוריונים של החברה והחברה האם שינוי בתכנית להקצאת מניות ליו"ר דירקטוריון החברה, שאושרה לראשונה ביום 27 באוגוסט, 2003 (להלן - התכנית המקורית) כמפורט להלן.

באור 31: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ב. תוכנית להקצאת מניות ליו"ר דירקטוריון החברה (לשעבר – מנכ"ל החברה) (המשך)

2. שינוי התוכנית (המשך)

בוצעה המרה מיידית של מלוא מניות החברה, שהוחזקו אצל הנאמן עבור יו"ר דירקטוריון החברה, למניות החברה האם, המוחזקות גם הן על-ידי הנאמן לטובתו, וזאת בהתאם ליחס ההמרה הקבוע בתוכנית המקורית, כשהוא מחושב נכון לערב אישור ועדת הביקורת והדירקטוריון כאמור, דהיינו נכון לתום יום המסחר של ה-30 ביולי, 2008 (להלן - ההמרה המיידית). מובהר בזאת, כי כתוצאה מההמרה המיידית לא חל כל שינוי במועדי ההבשלה של מנות המניות להן זכאי יו"ר דירקטוריון החברה על-פי התוכנית המקורית.

בנוסף, שונה מסלול המיסוי החל על המניות להן זכאי יו"ר דירקטוריון החברה, ממסלול פירותי למסלול הוני על-פי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, דהיינו: במקום מסלול ההקצאה הפירותי (מסלול הכנסת עבודה), כפי שנקבע בתוכנית המקורית, ימוסה יו"ר דירקטוריון החברה במועד המימוש (כהגדרתו בסעיף 102 לפקודת מס הכנסה) על-פי המסלול ההוני. מובהר, כי תוכנית המניות על-פי המסלול ההוני כאמור מחליפה את התוכנית המקורית בתחולה לגבי שש המנות שטרם הבשילו על-פי התוכנית המקורית בלבד, למעט השינויים הנ"ל ימשיכו לחול תנאי התוכנית המקורית.

בהמשך לאמור לעיל, ביום 24 באוגוסט, 2008 הנפיקה החברה האם סך של 1,696,518 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, כנגד קבלת מלוא יתרת מניות החברה שהוחזקו בנאמנות עבור יו"ר דירקטוריון החברה על-פי התוכנית המקורית וכתוצאה מכך עלה שיעור החזקות החברה האם בחברה ל-100%.

ג. תוכנית להקצאת יחידות תגמול למנכ"ל החברה ולנושאי משרה בכירה

1. פרטי התוכנית

במסגרת תוכנית תגמול כוללת כמפורט בביאור 35 ג' להלן, הוקצו לנושאי משרה בחברה וכן למנכ"ל מבטחים פנסיה, יחידות תגמול בתנאים המפורטים להלן. לא הוקצו יחידות תגמול לדירקטורים בחברה ולנושאי משרה אשר הינם צד קשור לבעל השליטה או שאינם חברי הנהלה. דירקטוריון החברה מופקד על ניהול תוכנית הענקת יחידות התגמול במסגרת תוכנית התגמול הכוללת, ועל כל הפעולות שתהיינה נדרשות לשם כך, לרבות קביעת זהות הניצעים, הענקת יחידות תגמול נוספות לניצעים נוספים בהתאם להוראות תוכנית יחידות התגמול או בשונה מהוראותיה לגבי ניצעים ספציפיים, וכן על כל עניין אחר הדרוש לשם הסדרת ההענקות לניצעים, וכן ניהול, הבהרה ויישום תוכנית הענקת יחידות התגמול.

יחידות התגמול הינן יחידות לצורך חישוב התגמול הכספי (ברוטו) המגיע לניצע במועד מימוש יחידות התגמול בלבד, ואינן מהוות אופציות ו/או זכות כלשהיא לרכוש ניירות ערך כלשהם של מי מחברות הקבוצה ו/או אילו מהזכויות הצמודות למי ממניות חברות הקבוצה.

הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש איזו מבין יחידות התגמול, יחושב על פי ההפרש בין מחיר המימוש של כל יחידת תגמול לבין מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול, כשהוא מוכפל במספר יחידות התגמול הממומשות (להלן - סכום התגמול). מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול הינו ממוצע מחיר מנית החברה האם בבורסה 90 יום לפני מועד אישור הדירקטוריון את התוכנית (בחריג אחד, של מנכ"ל החברה, אשר לגביו חושב הממוצע לתקופת 90 הימים שקדמה לאישור ההתקשרות בהסכם עימו). מחיר המימוש יהא מחיר הנעילה של מנית החברה האם בבורסה, ביום המימוש (ואם יום המימוש אינו יום מסחר, אזי ביום המסחר הראשון שלאחר יום המימוש). הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש יחידות התגמול הינו סכום "ברוטו", וכל מס מכל מין וסוג שהוא אשר יחול על התשלום בגין יחידות התגמול, ו/או שהחברה תהיה חייבת לנכות על פי כל דין, יחול על הניצע.

יחידות התגמול יבשילו במספר מנות, על פני ארבע שנים ממועד אישור דירקטוריון החברה את הענקת יחידות התגמול (דהיינו: מיום 16 בדצמבר, 2010), כאשר המנה הראשונה בשיעור של 50% תובשל בחלוף שנתיים, 25% בחלוף שלוש שנים ו- 25% הנתורים בחלוף ארבע שנים. כל מנה תהא ניתנת למימוש בתוך שנה ממועד הבשלתה, כאשר לאחר חלוף המועד האחרון למימוש יחידות התגמול ביחס לכל מנה, לא יהיה הניצע זכאי לממש את יחידות התגמול מכוח אותה מנה, או לזכות כלשהי מכוחן. אורך החיים של כל אופציה הינה שנה מיום הבשלתה.

באור 31: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תוכנית להקצאת יחידות תגמול למנכ"ל החברה ולנושאי משרה בכירה (המשך)

1. פרטי התוכנית (המשך)

בתכנית נקבעו הוראות בדבר מימוש יחידות התגמול במקרה של התפטרות, פיטורין, פרישה, סיום יחסי עובד מעביד מחמת נכות/מוות, וכן התאמות של יחידות התגמול עקב חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד והצעת זכויות בחברה וכן בשל אירועים נוספים אשר הדירקטוריון יקבע, אם יקבע לפי ישקול דעתו, מנגנוני התאמה, לפי העניין.

2. יתרת ההתחייבות בגין זכויות העובדים שהבשילה עד לתאריך הדיווח

31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
-	5

3. השווי ההוגן של האופציות הוערך ביום ההענקה תוך שימוש במודל הבינומי. סך שווי ההטבה לנושאי המשרה בחברה, בגין הענקת יחידות התגמול כאמור הינו כ- 22,161 אלפי ש"ח, על פני ארבע שנים, המוכר על פני תקופת ההבשלה הצפויה.

עד למועד סילוק ההתחייבות, מודדת החברה מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בכל מועד דיווח, כאשר השינויים בשווי ההוגן מוכרים בדוח רווח והפסד.

להלן טבלה המציגה את הנתונים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של האופציות:

תוכנית 2010	
-	תשואת דיבידנד (%)
44% - 52%	תנודתיות צפויה במחיר המניה (%)
3.3% - 4%	שיעור ריבית חסרת סיכון (%)
3 - 5	משך החיים החזוי של האופציות למניות (שנים)
51	מחיר מניה (ש"ח)

4. תנועה במהלך השנה

2010	
יחידות	יחידות תגמול שהוענקו השנה
1,052,336	יחידות תגמול לסוף השנה
1,052,336	

5. הממוצע המשוקלל של יתרת אורך החיים החזוי של יחידות התגמול ליום 31 בדצמבר, 2010, הינו 3.72 שנים.

באור 32: - הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
70,105	73,265	57,025	ריבית והפרשי הצמדה בגין כתבי התחייבות נדחים
21,565	-	10,452	ריבית והפרשי הצמדה שטר הון/הלוואה מהחברה האם
9,771	9,454	9,063	ריבית למבטחי משנה
-	1,745	654	הוצאות מימון אחרות
<u>101,441</u>	<u>84,464</u>	<u>77,194</u>	סך הכל הוצאות מימון

באור 33: - רווח (הפסד) למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה לשנת 2010 התבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות בסך של 225,061 אלפי ש"ח (לשנת 2009 - רווח בסך 327,031 אלפי ש"ח, לשנת 2008 - הפסד בסך 217,322 אלפי ש"ח) מחולק במוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור בסך של 230,868 אלפי מניות (לשנת 2009 - 230,868 אלפי מניות, לשנת 2008 - 204,500 אלפי מניות) כדלהלן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
198,407	230,868	230,868	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות
4,908	-	-	יתרה ליום 1 בינואר
1,185	-	-	השפעת שטר הון שהומר למניות
			השפעת מניות שהונפקו במהלך השנה
<u>204,500</u>	<u>230,868</u>	<u>230,868</u>	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח (הפסד) בסיסי למניה ליום 31 בדצמבר

באור 34 - ניהול סיכונים

1. כללי

א. מגזרי פעילות

הקבוצה פועלת בתחומי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, בריאות ופנסיה) וביטוח כללי. בפעילותה חשופה הקבוצה לסיכונים הבאים: סיכונים פיננסיים: סיכוני שוק, סיכוני נזילות, סיכוני אשראי. סיכונים ביטוחיים. סיכונים תפעוליים.

ב. מדיניות ניהול הסיכונים

נטילת סיכונים מהווה חלק אינטגרלי מפעילותה העסקית של הקבוצה ולכן חיונית להשגת יעדיה הכספיים ומימוש האסטרטגיה העסקית שלה. מטרת ניהול הסיכונים איננה נטרול הסיכונים או מזעורם באופן שרירותי, כי אם, ניהול שקול (Prudent) של הסיכונים באופן שימקסם את הרווח תוך שמירה על מגבלות סיכון שנקבעו מראש. הקבוצה מינתה מנהל סיכונים שתפקידו להקים את מערך ניהול הסיכונים וליישם פרקטיקות מקובלות לניהול סיכונים המתאימות לצרכיה העסקיים של הקבוצה ובהתאמה גם לדרישות המפקח.

ניהול הסיכונים המתואר להלן מתחלק בין קטגוריות סיכוני הליבה: סיכונים פיננסיים (סיכוני שוק, אשראי ונזילות), סיכונים ביטוחיים וסיכונים תפעוליים.

(1) ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, אשראי ונזילות)

סיכון פיננסי מתייחס לאי הוודאות של ערך הנכסים העתידי אשר עלול לעלות או לרדת כתוצאה מחשיפתם לשינויים בגורמי שוק שונים כמו שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי המניות ומרווחי אשראי ולא הוודאות ביכולתו של לווה/מנפיק/מבטח משנה לעמוד בהתחייבויותיו לקבוצה. הניסיון והתיאוריה גם יחד תומכים בעקרון לפיו התשואה היא פרופורציונלית ללקיחת סיכון ולכן החשיפה לסיכוני שוק ואשראי היא חיונית להשגת מטרותיה העיסוקיות של הקבוצה. לפיכך, מטרת ניהול הסיכונים, בהקשר זה, איננה ניטרול של הסיכון אלא מציאת האיזון האופטימלי בין סיכון לבין תשואה צפויה. הנהלת הקבוצה מיישמת את מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים, אשר אושרו בדירקטוריונים השונים.

עקרונות מדיניות ניהול סיכוני השוק והאשראי הינם:

אחריות: ניהול הסיכונים מתחלקת בין בעלי תפקידים ופונקציות בארגון. החל בדירקטוריון, ועדות השקעה, ועדת אשראי, אגף ההשקעות, מחלקת ניהול סיכונים ומחלקות בק אופיס ומידל אופיס.

העקרונות לניהול סיכון האשראי בתיק הנכסים כוללים פיזור סיכון האשראי על פני סקטורים, קבוצות לוויים ולוויים בודדים, דירוג הלוויים, חישוב הפסד צפוי והשוואה לתשואה גלומה.

ניטור הסיכון: באמצעות מעקב ובקרה על עמידה במגבלות חשיפה וסיכון שונים. המגבלות כוללות מגבלות סטטוטוריות, מגבלות שקבע הדירקטוריון ומגבלות שנקבעו על ידי ועדות השקעה השונות וועדת האשראי. הניטור מתבצע באופן שוטף ע"י מחלקת מידל אופיס ובקר הסיכונים במחלקת ניהול סיכונים.

בנוסטרו (עתודות ביטוח כללי, ביטוח חיים מבטיח תשואה והון עצמי) - **ניהול נכסים מול התחייבויות (ALM):** הקצאת הנכסים נגזרת מהתאמת בסיסי ההצמדה, כמו גם, מעיתוי התשלומים הצפויים של הנכסים וההתחייבויות. ניהול אפקטיבי של הנכסים מול ההתחייבויות מתבצע ע"י הגבלת החשיפה לסיכון ריבית (פער מחמ"מ), הגבלת סיכון השוק באמצעות מדד ה"ערך בסיכון בזנב" (TailVaR), ומעקב אחר התאמת נכסים להתחייבויות בתקופות פירעון שונות.

בתיקים המנוהלים (ביטוח חיים משותף ברווחים ופנסיה) - **ניהול סיכון אקטיבי:** הקצאת נכסים אסטרטגית לכל תיק מנוהל, בניית תיקי סמן, מדידת סיכונים אבסולוטיים ויחסיים (יחסית לתיק סמן), חישוב מדדי ביצוע מתואמי סיכון וניתוח השפעת תרחישי קיצון. ניהול הסיכון כאמור, מתבצע ע"י מנהל הסיכונים מדי רבעון ומדווח לוועדות ההשקעה ולדירקטוריון של התאגיד הרלוונטי.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. מדיניות ניהול הסיכונים (המשך)

(1) ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, אשראי ונזילות) (המשך)עקרונות ניהול סיכון האשראי של מבטחי משנה הם:

שמירה על איכות האשראי בתיק מתבצעת ע"י קביעת סף תחתון לדירוג האשראי של מבטחי המשנה עימם מותר להתקשר בתחומי ביטוח חיים וביטוח כללי באמצעות בחירה במבטחי משנה בעלי חוסן פיננסי.

קביעת מגבלות לרמת החשיפה המכסימלית (לפי חוזה ביטוח המשנה) למבטח משנה בודד ובפרט ביחס לסיכונים קטסטרופה.

הקבוצה עוקבת אחר שינויים בדירוגים של מבטחי המשנה ושינויים ביציבותם הפיננסית, ככל שהמידע זמין ובנוסף מבצעת הערכה לגבי חוסנו של כל מבטח משנה בנפרד.

עקרונות ניהול סיכון הנזילות הם:

סיכון הנזילות נובע מ: (א) פדיונות מואצים של פוליסות ביטוח חיים (הסתברותו של תרחיש זה גברה עם פרסומן של תקנות לניוד כספי ההשקעות לטווח ארוך). (ב) אי וודאות לגבי העוצמה והעיתוי של תביעות במסגרת הביטוח הכללי. בהתאם, הקבוצה קבעה רמה מינימלית למשקל הנכסים הסחירים והמזומנים בתיקי הנכסים שלה. בנוסף, ובהתחשב בהסתברות להתממשות אירוע קטסטרופלי בישראל, שיחייב העמדה של סכומי מזומנים גדולים בתוך זמן קצר, נקבע משקל מינימלי להשקעה בנכסים נזילים בחו"ל.

סיכון הנזילות בתיקים המנוהלים (ביטוח חיים משותף ברווחים ופנסיה) נובע מצורך לממש נכסים בהפסד כתוצאה מדרישה מאסיבית לפדיון כספי חיסכון לטווח ארוך או העדר נזילות בשווקים כתוצאה מגורמים אקסוגניים. לצורך ניהול סיכון זה, ומתוקף דרישת חוזר המפקח בנושא, הקבוצה פיתחה ויישמה מודל להערכת סיכון הנזילות וניהולו ע"י קביעת מגבלות נזילות מותאמות לכל תיק ותיק.

(2) ניהול הסיכונים הביטוחיים

הסיכון הביטוחי (הנובע מחיתום הפוליסות - Underwriting Risk) מתייחס לחשיפה להפסדים כספיים כתוצאה מהבחירה של סיכונים אותם הקבוצה מבטחת ומתבטא באי הוודאות לגבי מספר התביעות וסכום התביעות שעלול להיות גבוה מהמצופה בגלל אירועים בלתי צפויים (למשל: אסון טבע, משבר פוליטי-חברתי, שינויים רגולטורים, פריצת דרך רפואית שתביא להארכה של תוחלת החיים, מגיפה וכו'). הנהלת הקבוצה נערכת ליישום מדיניות ניהול הסיכונים הביטוחיים, שאושרה בדירקטוריון של התאגיד הרלוונטי, במהלך שנת 2010.

עקרונות מדיניות ניהול הסיכונים הביטוחיים הינם:

גישה כללית: תעריף הביטוח אמור לתת מענה מלא לאורך טווח של שנים להתחייבויות הביטוחיות העתידיות שיווצרו כתוצאה מהתממשות הסיכונים הביטוחיים (ברמת הסתברות גבוהה) המגולמים בכל פוליסה (כולל הוצאות ושיעורי רווח רצויים), ובנוסף נקבעים בכל ענף ביטוחי כללי חיתום לגבי האוכלוסיות השונות.

מגבלות חשיפה בשייר: בכל ענף וענף נקבעת מגבלת חשיפה מכסימלית בשייר ברמת התיק, הפוליסה או האירוע. המגבלה מבטאת את החשיפה לסיכון הביטוחי שהקבוצה מוכנה לקחת על עצמה. כל סיכון מעבר לכך מועבר למבטחי משנה בחו"ל. אם הוחלט להיחשף לסוג סיכון חדש הדבר ייעשה בהדרגתיות, תוך איסוף נתונים על התפתחות התביעות, כאשר בתחילה חלק גדול מהסיכון יועבר למבטחי משנה.

תהליך עיצוב המוצר הביטוחי: בתהליך זה הקבוצה מגדירה את מהות הכיסוי הביטוחי שהיא מעוניינת למכור. תהליך זה מבטיח, כבר בשלב עיצוב המוצר, שהקבוצה לא תיחשף לסיכונים שאינה רוצה להיחשף אליהם.

חיתום: מערכת כללי החיתום כוללת מגבלות אשר מרתן כפולה: (א) ליצור היררכיה בקבלת ההחלטות לגבי לקיחת הסיכון (מרמת הסוכן, דרך ראש המחוז, החתם ועד ראש האגף) (ב) להגביל את החשיפה לסיכונים הביטוחיים. כללי החיתום נאכפים בצורה ממוכנת (למשל, חתם אוטומטי בביטוח חיים או חסימות לרמת הכיסוי בביטוח כללי) או דנית ע"י איש מקצוע (למשל, ד"ר לרפואה בביטוח בריאות).

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. מדיניות ניהול הסיכונים הביטוחיים (המשך)

(2) ניהול הסיכונים הביטוחיים (המשך)

ניהול סיכונים של אירועים בהסתברות נמוכה ובעלי עצימות גבוהה:

(א) **ניהול סיכון רעידת אדמה:** סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בו הקבוצה מתייחסת להשפעה הפוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. מדיניות ניהול הסיכון המובאת לאישור דירקטוריון הקבוצה, מדי שנה, מושתתת על שלושה עקרונות:

- רוב הפוליסות המכסות רעידת אדמה כוללות מרכיב של השתתפות עצמית.
- העברת סיכון רעידת האדמה למבטחי משנה באמצעות חוזה יחסי.
- קניית הגנה על החשיפה בשייר, על פי הסתברות לאירוע גדול ונדיר (MPL), באמצעות חוזה קטסטרופה (Cat Cover).

העקרונות הנ"ל מבוססים על הנחות ואומדנים לגבי אופי אירוע רעידת האדמה והנזק בעטיו. אירוע נדיר מאוד שיתרחש בשונה מההנחות והאומדנים הנ"ל, עלול לחשוף את הקבוצה לנזק בסכום גבוה יותר.

ניהול סיכון מלחמה (חוץ מ- גרעינית/ביולוגית/כימית): סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בתחום ביטוח חיים בו הקבוצה מתייחסת להשפעה פוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. בגין סיכון מעין זה אין הקבוצה שומרת עתודות ביטוח ולכן מדיניות ניהול הסיכון מושתתת על העיקרון הבא: קניית הגנה לפי שיקול דעת הנהלה על החשיפה בשייר. יצוין, כי בתחילת שנת 2010 רכשה הקבוצה הגנה נוספת על החשיפה בשייר כנגד כיסויי ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה, באמצעות חוזה Cat Cover המכסה גם רעידת אדמה וגם אירועים מסוג מלחמה גרעינית/ביולוגית/כימית עד לגבול מסויים.

ניטור הסיכון: ניטור הסיכון כולל את אמצעי הבקרה על תהליך ניהול הסיכונים: נטילת הסיכון, הערכת הסיכון והעברתו למבטחי משנה, לרבות בחינת ההשפעה של עסקאות גדולות על הון מותאם סיכון, מבוצע ע"י מחלקת ניהול הסיכונים, בלתי תלויה, ומדווחת ישירות למנכ"ל ולדירקטוריון.

(3) ניהול סיכונים תפעוליים

לפי הגדרה מקובלת הסיכון התפעולי מתייחס להפסד שנובע מכשל או באי התאמה של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיות או כתוצאה מאירוע חיצוני לארגון. בשלב זה, לא הוגדרה מדיניות לניהול הסיכונים התפעוליים. הקבוצה מתכוונת להיערך לכך במסגרת יישום התקן הבינלאומי להלימות הון עבור חברות ביטוח - "Solvency II". יחד עם זאת, הקבוצה נקטה בפעולות שונות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים: ערכה תכנית DRP (Disaster Recovery Plan) להקמה מחדש של המערכות המיכוניות במקרה של אירוע חיצוני קטסטרופאלי שיפגע במשרדה; הקימה, כמתחייב, בין היתר מהוראות הרגולטור, יחידת אבטחת מידע לטיפול בסיכוני אבטחת מידע; ביצעה סקר סיכוני מעילות והונאות במטרה לגבש תכנית ביקורת רב שנתית, ממוקדת סיכונים, מתוך הכרה כי קיומם והאפקטיביות של תהליכי ביקורת ובקרה פנימית עשויים להפחית את הסיכונים התפעוליים. בנוסף, הקבוצה מיישמת את הוראות סעיף 404 לחוק סארבנס-אוקסלי שהוחל על הגופים המוסדיים. הקבוצה ביצעה סקר מקיף ומעמיק ומיישמת המלצות לשיפור הבקרה על הגילוי בדוחות הכספיים. בכוונת הקבוצה לנתח את ממצאי הסקרים הנ"ל ולהשלים סקר מקיף של סיכונים תפעוליים שימופו לתהליכים העיסוקיים השוטפים, במטרה לקבוע אינדיקטורים אפקטיביים, לעקוב אחר הפסדים תפעוליים, וליישם תכניות אפקטיביות להגברת הבקורת התפעוליות והפחתת הסיכונים התפעוליים.

(4) ניהול סיכונים כולל

הקבוצה נמצאת בעיצומו של תהליך אימוץ והתאמה לדרישות של משטר סולוונסי 2, אשר יכנס לתוקפו באירופה בתחילת שנת 2013. בכוונת הקבוצה לגבש עקרונות לניהול סיכונים כולל, עם כניסת התקן לתוקפו בישראל. ראה פרטים נוספים בסעיף 1(ה) להלן.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ג. תיאור מסגרת העבודה של מערך ניהול הסיכונים

מסגרת ניהול הסיכונים מורכבת מחמישה רכיבים:

זיהוי סיכונים: מדי שנה נערך סקר זיהוי סיכונים בשיתוף מנהליה הבכירים של הקבוצה. במהלך הסקר מזהים סיכונים חדשים, מוערכים מחדש סיכונים קיימים ונבחנים הצעדים שנקטו לטיפול בסיכונים שהתממשו במהלך השנה. עבור כל מוצר חדש שהקבוצה משיקה מתבצע סקר זיהוי סיכונים נפרד הרלוונטי לסיכונים הכרוכים באותו מוצר.

מדידת סיכונים: הקבוצה מודדת סיכונים פיננסיים באמצעות תוכנות מתקדמות לכימות סיכונים שוק וסיכונים אשראי. כמו כן הקבוצה יישמה נוסחאות מודל סטנדרטי של סולוונסי 2 לחישוב דרישות הון כמותיות בגין הסיכונים הביטוחיים להם היא חשופה. בכוונת הקבוצה למדוד סיכונים ביטוחיים ע"פ מודל זה כחלק מהיערכותה לאימוץ מלא של משטר סולוונסי 2.

ניהול סיכונים: הקבוצה מנהלת את הסיכונים הביטוחיים בעיקר באמצעות הגבלת חשיפתה בשייר לסיכונים אלה והעברתם למבטחי משנה בחו"ל. בנוסף הקבוצה מגבילה את הסיכונים באמצעות תהליך חיתום המשמש בעיקר להתאמת האוכלוסיות המבוטחות לתמחור המוצר הביטוחי ובכך להגבלת הסיכון הביטוחי שהיא נוטלת על עצמה. הקבוצה מנהלת את הסיכונים הפיננסיים בעיקר באמצעות הגבלת חשיפתה לסיכונים המניות, הריבית, המט"ח והאשראי. הקבוצה נוקטת באסטרטגיה לגידור סיכונים פיננסיים, מעת לעת. הקבוצה רוכשת נגזרים פיננסיים להגנה מפני ירידת ערך הדולר (חוזי אקדמה) והגנה מפני עליית הריבית (חוזים עתידיים). השפעת פוזיציות אלה כלולה במבחני הרגישות המוצגים בסעיף 2 להלן (סיכונים שוק).

בקרת סיכונים: הבקרה על ניהול הסיכונים הביטוחיים נעשית במסגרת הפעילות השוטפת וכוללת בחינה תקופתית של תמהיל התיק, בדיקה מדגמית של עמידה בכללי חיתום ובדיקה של גובה החשיפה לקטסטרופה כנגד חוזה ביטוח המשנה שנחתם במטרה לוודא שגובה השייר אינו חורג מהמגבלות שנקבעו. הבקרה על הסיכונים הפיננסיים נעשית על ידי מנהל מחלקת בקרה ודיווח (מידל אופיס) וע"י מחלקת ניהול הסיכונים.

דיווח: מתבצעים דיווחים שוטפים לדירקטוריון, לועדות ההשקעה ולמנכ"ל: חשיפות לאירוע רעידת אדמה, השפעה פוטנציאלית של סיכונים השוק והאשראי על הון הקבוצה ועוד.

ד. תיאור תהליכי עבודה בניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים היא פעילות חוצת-אירגון המבוססת על אגפי הביטוח וההשקעות אשר נוטלים את הסיכונים, יחידות תומכות הכוללות אקטואריה, ביטוח משנה וחשבות, ויחידת ניהול הסיכונים העוסקת בזיהוי, מדידה, בקרה ודיווח. בנוסף, קיימת ועדה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל אשר תפקידה להגדיר, לכוון ולתמוך בפעילויותיו של מערך ניהול הסיכונים בארגון, תוך התחשבות בהיבטים עסקיים ורגולטורים.

מסגרת העבודה של מערך ניהול הסיכונים מורכבת ממספר פעילויות:

השקת מוצרים חדשים הוא תהליך עבודה המתבצע באופן שוטף, וכולל, בין היתר, זיהוי ובחינה מקיפה של הסיכונים הכרוכים במוצר וקביעת הדרכים לניהולם ולבקרה עליהם. הקבוצה שואפת לבצע הערכה מדויקת ככל האפשר לגבי ההון הדרוש (מותאם סיכון) להשקת המוצר החדש על מנת לכלול בתמחור המוצר את עלות ההון הנדרש. במהלך מחזור החיים של המוצר, כאשר מתעורר חשש כי קיימת הרעה בתוצאות החיתומיות, שמקורה אינו בתנודות אקראיות, נערכות בדיקות מעמיקות, בין השאר, להערכת הסיכון הגלום, ובמידת הצורך מותאמת הערכת הרזרבות.

ניהול הסיכונים הביטוחיים: הגורמים העסקיים מודעים לסיכונים הנלקחים על ידם ומנהלים אותם בפועל (בעיקר באמצעות ביטוח משנה והשתתפות עצמית של המבוטח). גורמים אלה מקיימים דיונים מקצועיים/ביטוחיים בנושאים שונים ובכלל זה ניתוחי חשיפות, רווחיות ענפית, ובדיקות תקופתיות של גורמי הסיכון ובהתאם לכך, מתקבלות החלטות ניהוליות. הסיכונים הביטוחיים ממותנים על ידי פיזור גדול של חוזי הביטוח וע"י העברת החשיפה למבטחי משנה. הסיכונים מוקטנים גם על ידי בחירה ויישום של אסטרטגיות חיתום ויצירת פיזור לפי ענפים, אזורים גיאוגרפיים, סוגי הסיכון, גובה הכיסוי וכדו'. הדירקטוריון מאשר מדי שנה את מדיניות העברת הסיכון באמצעות חוזי מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח. ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הביטוחיים, החשיפות אליהם, כלים ושיטות המשמשים באומדנם ומבחני רגישות בגינם בסעיף 4 להלן.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ד. תיאור תהליכי עבודה בניהול הסיכונים (המשך)

ניהול תרחישי קיצון: הקבוצה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסוי ביטוח משנה מתאים.

מטרת מדיניות החיתום וביטוח המשנה הינה להתאים את ההפסד המירבי הנגזר מהחשיפה לקטסטרופות לסיכון שתומחר בתעריף. ההפסד המירבי נקבע מראש בהתאם לטעמי הסיכון של הקבוצה כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון.

ניהול סיכונים פיננסיים: הקבוצה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפות לסיכונים הפיננסיים על ידי קביעת טווחי השקעה מותרים לכל סוג נכס, וכן מגבלות המתייחסות לגורמי הסיכון: ריבית, מניות, חדלות פרעון, מט"ח ועוד. הדירקטוריון קובע את מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים, מאשר את טווחי ההשקעה של סוגי נכסים עיקריים ומאשר את הקצאת הנכסים בכל אחד ואחד מהתיקים המנוהלים (התיקים בהם הסיכונים הפיננסיים מושתים על המבוטח/עמית). בנוסף, הדירקטוריון מאשר את רמת התנודתיות הכוללת של כל אחד מהתיקים המנוהלים בהתאם להרכב תיק הייחוס המתאים לכל הקצאה והקצאה. הדירקטוריון מקבל דיווח שוטף לגבי עמידה במגבלות הסיכון הכולל, מגבלות סטטוטוריות ומגבלות בניהול סיכונים. בקבוצה פועלות ועדות השקעה נוסטרו אשר תפקידן לפקח על המגבלות שאושרו בדירקטוריון. בנוסף, פועלות בקבוצה ועדות השקעה לכספי עמיתים/מבוטחים אשר תפקידן לפקח על מגבלות בניהול הסיכונים בתיקי הנכסים המנוהלים עבור לקוחותיה. מחלקות מידל אופיס ובקרת סיכונים מנטרות באופן שוטף את המגבלות, מתריעות על חריגות, ומדווחות, ע"פ העניין, לועדת ההשקעות. ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הפיננסיים, החשיפות אליהם, כלים ושיטות המשמשים באומדנם ומבחני רגישות לשינויים בגורמי סיכון בסעיפים 2 ו-3 להלן.

ניהול הון מותאם סיכון: הדירקטוריון דן מעת לעת בהשלכות של אימוץ משטר סולוונסי 2 בישראל על ניהול ההון מותאם סיכון בקבוצה ומוודא היערכותה הארגונית והמיכונית של הקבוצה לקראת יישום סולוונסי 2. לעניין זה, מונתה ועדת דירקטוריון לצורך פיקוח על היערכות הקבוצה לאימוץ סולוונסי 2.

ה. דרישות חוקיות

במסגרת חוזרי האוצר העוסקים בהיערכות ליישום תקן בינלאומי סולוונסי 2 (Solvency II):

- הנהלת הקבוצה והדירקטוריון עברו השתלמות בנושא הדרישות הכמותיות והאיכותיות של התקן האירופאי העוסק בניהול סיכונים וניהול הון מותאם סיכון.
- הקבוצה מינתה צוות מפתח ליישום הדרישות הכמותיות של סולוונסי 2 כפי שבאות לידי ביטוי בחקר כמותי מס' 5 (QIS5) שפורסם ע"י הועדה האירופאית. צוות המפתח סיים את עבודתו בחודש דצמבר 2010.
- מנהל הסיכונים דיווח על תוצאות QIS5 (חקר השפעה כמותי מס' 5) בחודש ינואר 2011. בכוונת הקבוצה להשלים את החקר הכמותי של QIS5 בחודש מאי 2011, ע"פ הוראת הפיקוח.
- במקביל, הקבוצה ממשיכה בביצוע פרויקט ההיערכות ליישום התקן. הדירקטוריון הסמיך את ועדת המאזן לפקח על התקדמות הפרויקט.
- הקבוצה בצעה סקר פערים בין מערכות המחשב הקיימות לבין הדרישות המיכוניות של סולוונסי 2, באמצעות משרד יועצים חיצוני. הממצאים וההמלצות הוגשו בחודש מאי 2010. בעקבות הסקר, הקבוצה ביצעה שלב ראשון של תכנון ואפיון ההתאמות הנדרשות בתהליכי העבודה, זרימת המידע ועיצוב מערכות המחשב לעמידה בדרישות סולוונסי 2. השלב השני - יישום ופיתוח, התחיל ברבעון הראשון של 2011 ויימשך כשנתיים.

במסגרת חוזר האוצר העוסק בתפקידי מנהל הסיכונים הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- זיהוי הסיכונים הביטוחיים והפיננסים המהותיים לחוסנו של המבטח ולעמידה בחבותו למבוטחים קיימים ועתידיים, לרבות סיכונים מהותיים הנובעים מהנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה (משתתפות ברווחים).
- מדי שנה הקבוצה עורכת סקר זיהוי ומיפוי סיכונים באמצעותו היא מתארת את הסיכונים שמומשו ואופן הטיפול בהם, מזהה סיכונים חדשים שנוצרו ומזהה סיכונים קיימים שאופן הטיפול בהם השתנה. במהלך השנה הקבוצה מזהה סיכונים חדשים במסגרת נוהל מוצרים חדשים.
- הקבוצה מנהלת רישום של הליקויים באופן ניהול הסיכונים ועוסקת בשיפור מתמיד של אמצעי הבקרה והפיקוח ע"פ תכנית עבודה המאושרת ע"י ועדה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל.
- מדידת החשיפה והערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו לפי אמות מידה שיוגדרו ע"י המבטח ולתקופות עתידיות שיקבעו: הקבוצה החלה לכמת סיכוני שוק בשנת 2006 כולל הערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני השוק על ההון הפנוי של הקבוצה (עודף נכסים בשווי הוגן על התחייבויות בשווי הוגן).
- הקבוצה מודדת את סיכוני השוק המושגים על לקוחות בתיקי ביטוח החיים תלויי התשואה. המדידה כוללת את הביצועים היחסיים לתיקי סמן הן במישור תשואה והן במישור סיכון.
- הקבוצה מבססת את כימות הסיכונים הביטוחיים על תוצאות המודל הסטנדרטי בנדבך הראשון של סולוונסי 2 (המפורט במסמך QIS5 שפירסמה הועדה האירופאית העוסקת בגיבוש סולוונסי 2).

במסגרת חוזר האוצר העוסק בהשקת תכנית ביטוח, הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- קיום נוהל לזיהוי, הערכה ותיאור אופן הטיפול והבקרה בסיכונים הגלומים במוצר חדש.
- הנפקת אישור מנהל סיכונים לכך שהקבוצה מסוגלת לנהל את הסיכונים הנובעים מהמוצר החדש.

במסגרת חוזר האוצר העוסק בניהול סיכוני אשראי אגב השקעות באשראי לא סחיר הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- פיתוח ויישום מתודולוגיה להערכת סיכון עסקאות אשראי ודירוג אשראי פנימי.
- הערכת הסתברות לחדלות פירעון, ושיעורי התאוששות במטרה לחשב הפסד צפוי ברמת תיק הנכסים החשופים לסיכון האשראי.

2. סיכוני שוק

א. הגדרת סיכוני השוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. גורמי סיכון השוק כוללים, בין היתר, שינויים בעקומי הריבית, בשערי מניות, בשערי מטבע חוץ ובמרווחי האשראי.

סיכון מדינה: ריכוזיות של תיק ההשקעות באזור גיאוגרפי אחד חושף את שווי התיק הנכסים לשינויים פוליטיים וביטחוניים בישראל. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 8,862 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 8,069 מיליוני ש"ח).

סיכון ריבית: תיק הנכסים חשוף לעליית ריבית ריאלית ובעקבות כך להפסדים באפיק נכסי החוב הסחירים. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 3,974 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 3,383 מיליוני ש"ח).

סיכון אקוויטי: סיכון של ירידות חדות בשוק המניות עלול לפגוע בשווי המניות בתיק הנכסים. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 460 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 441 מיליוני ש"ח).

סיכון מטבע: שינוי בשע"ח של מטבעות חוץ מול השקל עלול לגרום לירידה בשווי הנכסים הצמודים למטבע חוץ. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 1,130 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 974 מיליוני ש"ח). ליום 31 בדצמבר, 2010 קיימים בתיק ההתחייבויות בסך של 739 מיליוני ש"ח אשר חשופים לסיכון מטבע (ליום 31 בדצמבר, 2009 התחייבויות בסך 493 מיליוני ש"ח). ליום 31 בדצמבר, 2010 החברה מגדרת 372 מיליוני ש"ח מהחשיפה נטו באמצעות חוזי אקדמה (ליום 31 בדצמבר, 2009 סך של 209 מיליוני ש"ח).

סיכון בסיס: סיכון של שינויים בבסיס ההצמדה של הנכסים וההתחייבויות. אי התאמה בין נכסים להתחייבויות בבסיס הצמדה עלול להביא למצב ששינוי בבסיס הצמדה ישפיע על הנכסים ועל ההתחייבויות בצורה שונה ולגרום בפגיעה בהון הקבוצה. ראה סכומי חשיפה לסיכון בסיס בטבלת פירוט בסיס הצמדה בסעיף ז' להלן.

סיכון נדל"ן: סיכון של ירידה במחירי הנדל"ן עלול לפגוע ישירות בערכם של נכסי נדל"ן בהם משקיעה הקבוצה ישירות או באמצעות קרנות השקעה. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 112 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 69 מיליוני ש"ח).

סיכון אשראי בנכסי חוב: קיים סיכון שחברות שהנפיקו את נכסי החוב שרכשה הקבוצה (אג"ח, הלוואה וכו') לא יעמדו בהתחייבויותיהן במסגרת ני"ע שהונפק. סיכון זה בא לידי ביטוי בשתי צורות:

(1) **במחיר השוק של ני"ע** - המחיר מבטא את הערכת השוק לגבי יכולתה של החברה המנפיקה לעמוד בהתחייבויותיה ולכן סיכון האשראי בא לידי ביטוי במרווח הריבית בהשוואה לני"ע זהה שהונפק ע"י הממשלה ומוגדר, לעניין זה, כחסר סיכון. ככל שמרווח האשראי מתרחב השוק מעריך כי סיכון האשראי עולה ולכן ערך ני"ע יורד בשוק ולהפך - ככל שהחברה המנפיקה נתפסת כציבה יותר מרווח האשראי יצטמצם וערך ני"ע יעלה. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 2,121 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 1,915 מיליוני ש"ח).

(2) **בהפסד ההשקעה שייגרם במקרה של פשיטת רגל** - הסתברויות לחדלות פירעון של חברות ישראליות ירדו במהלך שנת 2010. חברות מעטות מאוד (להן הקבוצה חשופה) הפכו לחדלות פירעון. 3,999 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 3,734 מיליוני ש"ח) בתיק הנכסים חשופים לסיכון זה. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 4,555 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 4,280 מיליוני ש"ח).

ב. תהליך ניהול סיכוני השוק מפורט בסעיפים 1 (ג) ו-1 (ד) לעיל

ג. תיאור הכלים המשמשים לניהול הסיכונים

- הקבוצה משתמשת במספר סוגים של כלים לניהול סיכוני שוק:
- טווחי השקעה לפי סוגי נכסים
 - מדד המחמ"מ (משך חיים ממוצע מתואם)
 - שיעור נכסים לא סחירים
 - שיעור נכסים לפי קבוצות דירוג
 - שיעור נכסים ללווה בודד, לקבוצת לוויים ולסקטור מסוים
 - מדידה ובקרה על התאמת נכסים להתחייבויות לפי תקופות פירעון
 - בקרה על סיכון ALM כולל (TailVaR) והשפעת סיכוני השוק על ההון הכלכלי
 - בקרה על סיכון יחסי (ביחס לתיק סמן)
 - מעקב אחר מדד תנודתיות של תיק מנוהל - HSSTD
 - מדידת השפעה של תרחישי קיצון על הון הקבוצה (Stress Testing)

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ד. הסיכונים הגלומים בנכסים ובהתחייבויות עבור חוזים תלויי תשואה

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של הקבוצה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:

לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004 דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.

בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים בלבד.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לחברה חשיפה ישירה לגורמי סיכון השוק המוזכרים לעיל. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול המשתנים בהתאם לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות שהוצאו עד 2004, ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של המבטח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

להלן מבחן רגישות לגבי חוזים תלויי תשואה והאופן בו הרווח (הפסד) מושפע מכל שינוי בתשואה:

כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות לאחר ניכוי דמי ניהול הקבועים במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר 2010 כ- 8.9 מיליארד ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ- 13.3 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2009 כ- 7.9 מיליארד ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ- 11.9 מיליון ש"ח). כאשר התשואה בחוזים אלה הינה שלילית החברה לא גובה דמי ניהול משתנים ולא תוכל לגבות אותם כל עוד לא תושג תשואה חיובית שתכסה את סך ההפסדים שנצברו בתיק ההשקעות בשל התשואה השלילית.

ה. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן מבחני רגישות המציגים את השינוי ברווח (הפסד) ובהכנסה הכוללת (הון עצמי) עבור הנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. תוצאות מבחני הרגישות מבוססות על ההנחות הבאות:

- מבחני רגישות אלו אינם כוללים כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה.
- השינויים במשתנים הינם ביחס לערך הפנקסני של הנכסים וההתחייבויות.
- כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמנטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, במבחני הרגישות שלהלן, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.
- מבחני הרגישות, מביאים לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.
- יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.
- ניתוח הרגישות לשיעור הריבית שלהלן מתייחס לנכסים המוצגים בטבלת סיכון ריבית ישיר בסעיף ו' שלהלן, כנכסים או התחייבויות "עם סיכון ריבית ישיר" ובלבד שערכם במאזן מבוסס על שוויים ההוגן.
- תוצאות מבחני הרגישות מוצגות נטו לאחר ניכוי השפעת המס.

באור 34 - : ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

סכום הנכסים אשר מושפעים מסיכון ריבית ישיר ושינויים בהם עוברים דרך רווח והפסד הינו: 493 מיליוני ש"ח. (בשנה קודמת 465 מיליוני ש"ח).

סכום הנכסים אשר מושפעים מסיכון ריבית ישיר ושינויים בהם עוברים דרך קרן הון הינו: 3,622 מיליוני ש"ח. (בשנה קודמת 2,934 מיליוני ש"ח).

ליום 31 בדצמבר, 2010:

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ (***)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		השקעות במכשירים הונניים (**)		שיעורי הריבית (*)		
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+	
אלפי ש"ח								
(13,987)	13,987	19,673	(19,673)	(5,360)	5,373	5,897	(5,264)	רווח (הפסד)
(23,731)	23,731	4,046	(4,046)	(27,872)	27,885	90,970	(83,839)	רווח (הפסד) כולל (***)

ליום 31 בדצמבר, 2009:

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ (***)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		השקעות במכשירים הונניים (**)		שיעורי הריבית (*)		
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+	
אלפי ש"ח								
(10,853)	10,853	10,049	(10,049)	(8,767)	8,767	20,001	(18,596)	רווח (הפסד)
(18,089)	18,089	449	(449)	(20,913)	20,913	101,603	(92,897)	רווח (הפסד) כולל (***)

(*): ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. בגין מכשירים בריבית קבועה ניתוח הרגישות נעשה ביחס לשוויו ההוגן של המכשיר בתנאי שמוצג ע"פ שוויו ההוגן. בגין מכשירים בריבית משתנה ניתוח הרגישות נעשה ביחס לערך הפנקסני ע"פ עלותו המותאמת (ההשפעה מחושבת על הריבית הצבורה).

(**): השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או שלחילופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה (כולל השקעות בנדל"ן, קרנות השקעה ותעודות סל).

(***): ניתוחי הרגישות ביחס לרווח (הפסד) כולל מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על לתקופה הנכסים ששינויים בהם נרשמים בקרן הון.

(****): שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ כולל בגין מכשירים פיננסיים שאינם פריטים כספיים.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן או בתזרים המזומנים הנובע מהנכס או ההתחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן.

חשוב להדגיש כי קיימים נכסים עם סיכון ריבית ישיר אשר שוויים ההוגן מושפע משינוי הריבית בשוק אך הקבוצה אינה רושמת אותם בשווי הוגן בדוח הכספי ולכן אינם כלולים במבחני הרגישות המתוארים בסעיף הקודם. ראה סכום נכסים אלה להלן.

תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

לעניין ריבית ההיוון המשמשת לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בסעיף 4 (ב) (4) להלן.

ליום 31 בדצמבר, 2010			
סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה	
7,952,748	3,978,995	3,973,753	נכסים עם סיכון ריבית ישיר: נכסי חוב סחירים
2,501,595	165,622	2,335,973	נכסי חוב שאינם סחירים:
5,530,578	2,948,273	2,582,305	אג"ח ח"ץ אחר
336,049	148,707	187,342	השקעות פיננסיות אחרות
421,148	67,575	353,573	מזומנים ושווי מזומנים
1,337,341	-	1,337,341	נכסי ביטוח משנה
18,079,459	7,309,172	10,770,287	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר (*)
7,785,468	4,664,847	3,120,621	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר
25,864,927	11,974,019	13,890,908	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:
1,053,717	-	1,053,717	התחייבויות פיננסיות
21,373,360	11,908,808	9,464,552	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
384,311	-	384,311	אחרים
22,811,388	11,908,808	10,902,580	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר (**)
1,004,151	153,124	851,027	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
2,049,388	-	2,049,388	הון
25,864,927	12,061,932	13,802,995	סך הכל הון והתחייבויות
-	(87,913)	87,913	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות

(*) מתוך זה נכסים בסכום 6,655 מיליוני ש"ח אשר השפעת הריבית על שוויים ההוגן אינו כלול במבחני הרגישות לעיל מאחר ומשך החיים הממוצע בגינם הינו עד חצי שנה ולכן סיכון הריבית בגינם נמוך.

(**) סכומי ההתחייבויות אינן כלולות במבחני הרגישות לעיל.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. סיכון ריבית ישיר (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009			
סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה	
6,751,539	3,368,586	3,382,953	נכסים עם סיכון ריבית ישיר:
			נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
2,446,357	155,037	2,291,320	אג"ח ח"ץ
5,370,296	2,882,960	2,487,336	אחר
133,826	64,055	69,771	השקעות פיננסיות אחרות
503,774	105,295	398,479	מזומנים ושווי מזומנים
1,045,732	-	1,045,732	נכסי ביטוח משנה
16,251,524	6,575,933	9,675,591	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר (*)
6,596,687	3,593,245	3,003,442	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר
22,848,211	10,169,178	12,679,033	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:
851,914	-	851,914	התחייבויות פיננסיות
18,980,549	10,238,702	8,741,847	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
290,925	-	290,925	אחרים
20,123,388	10,238,702	9,884,686	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר (**)
919,953	123,063	796,890	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
1,804,870	-	1,804,870	הון
22,848,211	10,361,765	12,486,446	סך הכל הון והתחייבויות
-	(192,587)	192,587	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות

(*) מתוך זה נכסים בסכום 6,277 מיליוני ש"ח אשר השפעת הריבית על שוויים ההוגן אינו כלול במבחני הרגישות לעיל מאחר ומשך החיים הממוצע בגינם הינו עד חצי שנה ולכן סיכון הריבית בגינם נמוך.

(**) סכומי ההתחייבויות אינן כלולות במבחני הרגישות לעיל.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)2. סיכוני שוק (המשך)1. סיכון ריבית ישיר (המשך)

הערות:

בביטוח חיים מבטיח תשואה - עיקרו של תיק ביטוח החיים מבטיח תשואה מגובה באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר, 2010 כיסו אגרות החוב המיועדות כ-61.3% (ליום 31 בדצמבר, 2009 כ-61.5%) מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו.

בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים קיימת חשיפה לשערי הריבית שישררו בעת מיחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות.

בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור הריבית התעריפית שבפוליסה (ראה פירוט בסעיף 4 (ב) (4)).

בגין מוצרים במסגרת עיסקי ביטוח כללי חישוב ההתחייבויות הביטוחיות מבוסס על תזרים תביעות עתידי בלתי מהוון ולכן ערכם המאזני לא מושפע משינויים בריבית.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח						
822,427	-	822,427	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
116	-	116	-	-	-	נכסי מסים נדחים
883,497	9,041	874,456	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות
195,871	-	195,871	-	-	-	רכוש קבוע
21,935	-	-	21,935	-	-	השקעה בחברה כלולה
70,553	-	70,553	-	-	-	נדל"ן להשקעה
1,337,341	-	-	164,842	870,419	302,080	נכסי ביטוח משנה
92,749	-	-	-	92,749	-	נכסי מסים שוטפים
107,513	20,063	22,345	22,487	23,476	19,142	חייבים ויתרות חובה
525,075	71,728	-	337	453,010	-	פרמיות לגביה
11,805,612	11,805,612	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
						השקעות פיננסיות אחרות:
3,973,753	-	-	498,498	2,594,230	881,025	נכסי חוב סחירים
4,918,278	-	-	111,340	4,769,931	37,007	נכסי חוב שאינם סחירים
271,857	-	-	64,184	-	207,673	מניות (**)
417,202	-	-	186,004	146,389	84,809	אחרות
9,581,090	-	-	860,026	7,510,550	1,210,514	סה"כ השקעות פיננסיות מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
67,575	67,575	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
353,573	-	-	60,666	-	292,907	
25,864,927	11,974,019	1,985,768	1,130,293	8,950,204	1,824,643	סך כל הנכסים

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

(**) המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם לערך הרשום.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010						
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח						
2,049,388	-	2,049,388	-	-	-	סך כל ההון
<u>התחייבויות</u>						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה						
9,464,552	-	-	277,233	8,249,940	937,379	
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה						
11,908,808	11,908,808	-	-	-	-	
התחייבויות בגין מסים נדחים						
132,655	-	132,655	-	-	-	
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו						
115,866	-	-	-	-	115,866	
התחייבויות בגין מסים שוטפים						
13,324	-	-	-	13,324	-	
1,126,617	153,124	11,899	114,072	283,813	563,709	זכאים ויתרות זכות
1,053,717	-	-	-	1,053,717	-	התחייבויות פיננסיות
<u>23,815,539</u>	<u>12,061,932</u>	<u>144,554</u>	<u>391,305</u>	<u>9,600,794</u>	<u>1,616,954</u>	סך כל ההתחייבויות
סך כל הון והתחייבויות						
<u>25,864,927</u>	<u>12,061,932</u>	<u>2,193,942</u>	<u>391,305</u>	<u>9,600,794</u>	<u>1,616,954</u>	
סך הכל חשיפה מאזנית						
-	(87,913)	(208,174)	738,988	(650,590)	207,689	
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא						
-	-	2,274	(371,978)	24,884	344,820	
<u>-</u>	<u>(87,913)</u>	<u>(205,900)</u>	<u>367,010</u>	<u>(625,706)</u>	<u>552,509</u>	סך הכל חשיפה

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.)

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009						
התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	סה"כ	
אלפי ש"ח						
777,443	-	777,443	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
91	-	91	-	-	-	נכסי מסים נדחים
812,536	10,318	802,218	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות
181,017	-	181,017	-	-	-	רכוש קבוע
20,582	-	-	20,582	-	-	השקעה בחברה כלולה
38,777	-	38,777	-	-	-	נדל"ן להשקעה
1,045,732	-	-	143,525	660,238	241,969	נכסי ביטוח משנה
164,787	-	-	-	164,787	-	נכסי מסים שוטפים
111,122	28,818	9	114	612	81,569	חייבים ויתרות חובה
527,698	83,147	-	279	444,272	-	פרמיות לגביה השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
9,941,600	9,941,600	-	-	-	-	השקעות פיננסיות אחרות:
3,382,953	-	-	481,184	2,213,834	687,935	נכסי חוב סחירים
4,778,656	-	-	79,466	4,646,824	52,366	נכסי חוב שאינם סחירים
245,711	-	-	47,493	-	198,218	מניות (**)
315,732	-	-	145,216	107,141	63,375	אחרות
8,723,052	-	-	753,359	6,967,799	1,001,894	סה"כ השקעות פיננסיות מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
105,295	105,295	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
398,479	-	-	55,675	-	342,804	
22,848,211	10,169,178	1,799,555	973,534	8,237,708	1,668,236	סך כל הנכסים

(*) עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

(**) המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם לערך הרשום.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009						
בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד	בש"ח צמוד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
אלפי ש"ח						
-	-	-	-	1,804,870	-	1,804,870
התחייבויות						
1,176,350	7,371,991	193,506	-	-	-	8,741,847
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה						
-	-	-	-	-	10,238,702	10,238,702
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה						
-	-	-	-	126,150	-	126,150
התחייבויות בגין מיסים נדחים						
100,752	-	-	-	-	-	100,752
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו						
-	9,596	-	-	-	-	9,596
התחייבויות בגין מסים שוטפים						
489,336	74,665	287,316	-	-	123,063	974,380
זכאים ויתרות זכות						
-	851,914	-	-	-	-	851,914
התחייבויות פיננסיות						
1,766,438	8,308,166	480,822	126,150	10,361,765	21,043,341	21,043,341
סה"כ ההתחייבויות						
1,766,438	8,308,166	480,822	1,931,020	10,361,765	22,848,211	22,848,211
סה"כ הון והתחייבויות						
(98,202)	(70,458)	492,712	(131,465)	(192,587)	-	-
סה"כ חשיפה מאזנית						
207,600	-	(209,144)	1,544	-	-	-
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא						
109,398	(70,458)	283,568	(129,921)	(192,587)	-	-
סה"כ חשיפה						

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.)

3. סיכוני נזילות

א. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהקבוצה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש הקבוצה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד. יצוין, עם זאת, כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר - כתוצאה מהתממשותו של אירוע קטסטרופה אשר יפגע בו זמנית בביטוח כללי וביטוח חיים ואשר יגרום לעלייה חדה, בלתי צפויה, בתביעות - עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

חלק ניכר מההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים אינן חשופות לסיכון הנזילות בגלל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן:

- חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים - על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות ותו לא. לפיכך, אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא, תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות הקבוצה.
- חוזים שאינם תלויי תשואה, בביטוח חיים - על פי תנאי החוזים, זכאים בעליהם לקבל תשואה מובטחת. ההתחייבות בגין חוזים אלה הינה בסך של 4,614 מיליוני ש"ח המהווה 30% מתיק ביטוח החיים (בשנה קודמת 4,616 מיליוני ש"ח המהווה 30% מתיק ביטוח החיים). חוזים אלו מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי מדינת ישראל. הקבוצה זכאית לממש אג"ח אלו בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות.

על פי תקנות דרכי ההשקעה, על חברות ביטוח להחזיק בנכסים נזילים (דהיינו אגרות חוב ממשלתיות או מזומנים ושווי מזומנים) בסכום שלא יפחת מ- 15% מההון הנדרש. ליום 31 בדצמבר 2010, וליום 31 בדצמבר 2009, חברות הביטוח עמדו בדרישת התקנות.

ועדת השקעות דנה מדי רבעון בהתאמת הנכסים מול ההתחייבויות ומפקחת על קיומם של נכסים נזילים למימוש צרכי הנזילות של הקבוצה הנובעים מהפריסה הצפויה של התחייבויותיה. ראה ניתוח להלן בסעיף ג'.

ב. ניהול נכסים והתחייבויות

החברה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו. הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של הקבוצה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות במאזן.

מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

- כספי חסכון - מועדי פירעון חוזיים, דהיינו גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החיסכון יימשך כהוני ולא כקצבה.
- גמלאות בתשלום, אכ"ע בתשלום וסיעודי בתשלום - על בסיס אומדן אקטוארי.

מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי נכללו בטבלאות כדלקמן:

- התחייבויות ביטוחיות שהוערכו ע"י האקטואר - על בסיס אומדן אקטוארי.
- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה - נפרסה על בסיס אומדן אקטוארי.
- עודף הכנסות על הוצאות (צבירה) - נכללה בעמודת "ללא מועד פירעון מוגדר".

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ב. ניהול נכסים והתחייבויות (המשך)

מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהן הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של הסכום ההתחייבות נכללת על בסיס המועד המוקדם ביותר שבו הקבוצה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

ג. ניתוח של מועדי פרעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות (*)

סה"כ	ללא מועד פירעון מוגדר	מעל 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה	
6,789,551	1,078,855	1,258,267	1,124,675	1,418,841	1,241,156	667,757	ליום 31 בדצמבר, 2010
6,475,363	980,368	1,323,547	1,128,596	1,344,330	1,152,612	545,910	ליום 31 בדצמבר, 2009

(*) לא כולל חוזים תלויי תשואה.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

סה"כ	ללא מועד פירעון מוגדר	מעל 5 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	מעל שנה ועד 3 שנים	עד שנה	
4,332,706	435,080	727,437	664,430	1,249,546	1,256,213	ליום 31 בדצמבר, 2010
3,993,082	289,246	635,311	640,169	1,213,535	1,214,821	ליום 31 בדצמבר, 2009

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ג. ניתוח של מועדי פרעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות (המשך)

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

סה"כ	מעל 15 שנים	מעל 10	מעל 5	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה (*)
		שנים ועד 15 שנים	שנים ועד 10 שנים		
אלפי ש"ח					
<u>1,917,890</u>	<u>727,268</u>	<u>155,273</u>	<u>316,294</u>	<u>594,743</u>	<u>124,312</u>
<u>26,203</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>26,203</u>
<u>1,108,792</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1,108,792</u>
<u>1,102,139</u>	<u>-</u>	<u>131,187</u>	<u>317,672</u>	<u>528,839</u>	<u>124,441</u>
<u>23,887</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>23,887</u>
<u>834,266</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>834,266</u>

ליום 31 בדצמבר, 2010

התחייבויות פיננסיות

התחייבויות בגין חוזי השקעה

התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר, 2009

התחייבויות פיננסיות

התחייבויות בגין חוזי השקעה

התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים

א. תיאור הסיכונים הביטוחיים העיקריים

סיכונים ביטוחיים כוללים בין היתר:

סיכוני חיתום: הסיכון שנובע מהפער בין הערכת התביעות וההוצאות בעת התמחר וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל, כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

הקבוצה מנהלת סיכון זה בשני אופנים עיקריים: (א) הגבלתו של הסיכון באמצעות תהליכי חיתום המותאמים לכל סוג מוצר ביטוחי (ב) העברתו של הסיכון לצד שלישי באמצעות חוזי ביטוח משנה.

סיכוני רזרבה: הסיכון שההערכה לא נכונה של התחייבויות הביטוחיות בנוסף עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספיקות לכיסוי כל התחייבויות. גורמת לתנודתיות של הרווח השנתי כתוצאה מהערכה בחסר או הערכה ביתר של הרזרבות. המודלים האקטואריים על פיהם, בן היתר מעריכה הקבוצה את התחייבויות הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת הקבוצה מורכבת מהסיכונים הבאים:

(1) סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחר ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות.

(2) סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים וביניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של הקבוצה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

(3) סיכון התהליך - סיכון שגם אם המודלים והפרמטרים מתאימים. ייתכן סטיות מקריות בפועל לעומת הערך הצפוי בשנה מסוימת.

הקבוצה מנהלת סיכון זה באמצעות מנגנונים אקטואריים כמו "פרמיה בחסר" אשר מטרתם להפחית את הסיכון בהערכה בחסר של ההתחייבויות והתביעות, וכן עורכת סקירה מדוקדקת של דוחות האקטואריים ע"י ועדת המאזן שמטרתם הפחתת הסיכון של שימוש בהנחות או שיטות שגויות. בנוסף נערכות ביקורות תקופתיות של מבקר הפנים.

סיכון עיצוב המוצר: הסיכון שבתהליך עיצוב מוצרים חדשים או שינוי מוצרים קיימים, הקבוצה תיחשף לסיכונים שאינה רוצה להיחשף אליהם.

הקבוצה מנהלת סיכון זה באמצעות קיום תהליך מסודר של אפיון ופיתוח מוצר, סקירה של הסיכונים ואופן הטיפול בהם וניסוח חוזה ביטוח המשקף בצורה מדויקת את הסיכונים שהקבוצה מוכנה לקחת על עצמה מול המבוטח.

סיכון קטסטרופה: חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע או אסון מעשה ידי אדם, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה. אירועי הקטסטרופה המהותיים אליהם חשופה הקבוצה בארץ הם רעידת אדמה ומלחמה.

הקבוצה מנהלת את סיכון הקטסטרופה בביטוח חיים באמצעות העברתו למבטח משנה בחו"ל במסגרת חוזה Cat Cover אשר מכסה גם ריסק מוות ונכות כתוצאה מרעידת אדמה.

גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע רעידת אדמה בהסתברות של כ-0.2%, הוא כ- 2,852 מיליון ש"ח ברוטו (2.00%-2.75% שיעור נזק מירבי - MPL) וכ- 63 מיליון ש"ח בשייר עצמי (בשנה קודמת 2,805 מיליון ש"ח חשיפה ברוטו ו- 73 מיליון ש"ח בשייר עצמי).

הקבוצה מנהלת סיכון זה באמצעות העברתו למבטחי משנה בחו"ל במסגרת חוזים יחסיים ו- חוזה Cat Cover המחודשים מדי שנה ע"פ רמת ה- MPL הרצויה בהינתן היקף והרכב תיק הפוליסות המכסות סיכון זה. הקבוצה מבצעת הערכה מחדש של הסיכון מדי שנה ע"פ הרכב תיק הפוליסות בפועל.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצר למבטח חשיפה לסיכונים הביטוחיים המתוארים לעיל - ראה פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סוגי סיכונים ביטוחיים בסעיפים ב' ו-ג' להלן.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם

1. תכנית ביטוח מסוג עדיף ומסלולי השקעה - במוצר זה מרכיב החיסכון מזוהה. הסיכונים הגלומים בו הם סיכונים פיננסיים והשפעתם על דמי הניהול שהחברה גובה, סיכונים ביטוחיים כתוצאה מכיסויים המצורפים לפוליסה (מוות, א.כ.ע., מחלות קשות וסיעודי): תמותה, תחלואה, קטסטרופה וסיכונים אחרים כמו סיכון הוצאות וסיכון ביטולים.
2. תכנית ביטוח מסוג מעורב - במוצר זה מרכיב החיסכון משולב במרכיב הביטוח של סיכון המוות. במוצר זה גלומים אותם סיכונים המתוארים בפסקה (1) לעיל.
3. תכנית המבטיחה קצבה מובטחת - הסיכונים הגלומים במוצר זה הם: סיכון אריכות חיים וסיכון הוצאות.
4. תוכניות ביטוח חיים אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') נמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות אחרות הסיכונים הגלומים במוצר זה זהים לסיכונים המתוארים בפסקה (1) לעיל.
5. תוכניות ביטוח בריאות - תוכניות אלה כוללות כיסויים של ניתוחים (שלא מכוסים בסל הבריאות הממשלתי) ותרופות שאינן בסל התרופות. הסיכונים העיקריים הגלומים במוצר זה הם: גידול בהוצאות רפואיות כתוצאה מהתקדמות טכנולוגיות, שינוי סל הבריאות הממשלתי וסיכון קטסטרופה (מגיפה המונית).
6. סיכונים נוספים אשר גלומים במוצרים אלה באופן גנרי (משותף לכולם) הם: שינויים בכללי חיתום אשר עלולים להביא לאי התאמה בין פרופיל הסיכון לבין התעריף, שינויים באקלים שיפוטי אשר עלולים להביא לעלייה בלתי צפויה בתדירות של תביעות או בעלות של תביעה ממוצעת, שינויים רגולטורים וסיכון מודל (סיכון רזרבות) אשר מתייחס לשימוש במודל לא מתאים לתמחור או לחישוב רזרבה או שימוש בפרמטרים לא נכונים.

2. אופן מדידת הסיכון הביטוחי

הקבוצה מודדת את הסיכונים הביטוחיים לשתי מטרות עיקריות:

- (1) תמחור המוצרים הביטוחיים אותם היא מוכרת.
- (2) חישוב תרומת הסיכון הביטוחי לחישוב ההון הכולל.

מדידת הסיכונים לכל מוצר נעשית ע"י האקטואר אשר מנתח את התביעות (ע"פ נתונים שהצטברו בחברה ובהסתמך על מידע שמתקבל ממבטח המשנה), מעריך את צפי התביעות וגוזר את התעריף המתאים למוצר ולאוכלוסיות השונות של המבוטחים הפוטנציאליים. מדידת הסיכון הכולל (לכל הפוליסות יחד) נעשית ע"פ מודל סטנדרטי שפותח והותאם למוצרי של הביטוח בישראל. המודל מבוסס על ביצוע שינויים בגורמי הסיכון המשפיעים על ערכם ההוגן (ע"פ הערכה מיטבית) של ההתחייבויות הביטוחיות. לדוגמא, שינוי קיצוני בשיעורי התמותה שהונחו או שינוי פתאומי בשיעורי הביטולים שהונחו לצורך חישוב ההתחייבויות הביטוחיות. כמו כן, המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (קטסטרופה) על גובה התחייבויות לפי פרמטרים שנקבעו מראש (גידול בתמותה ובתחלואה). יצוין, כי מדידת הסיכון מתחשבת בכך שלא כל הסיכונים מתממשים בו זמנית ולכן קיימות קורלציות בין הסיכונים השונים אשר מקטינות את הסיכון הכולל.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

3. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

- **תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה":**
בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה (בניכוי דמי ניהול) בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:
קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).
קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).
בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.
- **תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורת"):** תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמותה או התחלואה. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה מחושבת העתודה בהתאם לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול.
- התחייבויות לקצבאות בתשלום מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים אשר נבנו בסיוע נתונים אשר פורסמו על-ידי אקטואר האוצר בחוזר המפקח.
- התחייבויות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, מחושבות בהתאם להסתברות למשיכת הגמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים. בעת עדכון לוחות התמותה נעשית הגדלה הדרגתית של ההתחייבויות לגמלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה בהתאם לחוזרי המפקח. ככל שתוחלת החיים מתארכת, ההגדלה הנדרשת גבוהה יותר.
- תוכניות ביטוח חיים אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" או "מסורת". בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. באובדן כושר עבודה וסיעודי החישוב נעשה על בסיס Net Premium Reserve. באובדן כושר עבודה השיטה לוקחת בחשבון שיעורי ביטולים שמרניים ואילו בסייעודי נלקח בחשבון ללא ביטולים.
- בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור הריבית התעריפית שבמוצר.
- ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מהתחייבות בגין פרמיה שטרם הורווחה, עתודה לתביעות תלויות ו-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), עתודה להמשכיות הפרשה להשתתפות ברווחים והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת.
- ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים כוללות הפרשות לתביעות שטרם שולמו, כולל IBNR, בכל הענפים חוץ מסייעודי ואובדן כושר עבודה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

3. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

- התחייבויות בגין פוליסות בריאות הינן ממספר סוגים, לקולקטיבים ולפוליסות פרט בנפרד:
 - הפרשה לפרמיה בחסר שמחושבת כעודף (אם גבוה מאפס) של הערך הנוכחי של כל העלויות העתידיות פחות הערך הנוכחי של כל ההכנסות העתידיות לפי כיסוי בהנחות שמרניות.
 - תביעות תלויות, כולל הפרשה ל-IBNR והוצאות עקיפות לסילוק תביעות.
 - עלות סעיף ההמשכיות בפוליסות קולקטיביים.
 - השתתפות ברווחי פוליסות קולקטיביות שהצטברו וטרם שולמו.
 - תודת פרמיה במקרה שהפרמיה משולמת בתדירות פחותה מחודשית.

4. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

(1) שיעור ההיוון

- בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתית") (ראה סעיף 3(2) לעיל) ומוצרי סיכון טהור (ראה סעיף 3(5) לעיל) עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:
- (א) בתוכניות ביטוח המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות - ריבית בשיעורים של בין 3% ל-5% צמודה למדד; החלק שאינו מגובה באגרות חוב מיועדות - ריבית חסרת סיכון.
- (ב) בתוכניות מבטיחות תשואה ומבטיחות מקדם קצבה שאינן מגובות באגרות חוב מיועדות (הושקו אחרי 2005) - ריבית חסרת סיכון.
- (ג) בפוליסות המשלמות תשלומי סיעוד ואובדן כושר עבודה, הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:
- במידה והפיצוי אינו תלוי תשואה השיעור הוא 2.5%.
 - פיצויים תלויי תשואה מהוונים בשיעור 3.1%.
- שיעור ההיוון יכול להשתנות כתוצאה משינויים מהותיים בשיעור ריבית השוק לטווח ארוך.

(2) שיעורי תמותה ותחלואה

שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בפוליסות מסוג מעורב ("קלאסי") בגין תמותה של מבטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (לא כולל תמותה של מבטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי, אי כושר עבודה או סיעוד) מבוססים בעיקר על טבלאות AM49/52.

ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים.

בהנחה שתהיה עליה בשיעור התמותה, עקב עלייה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לקיטון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים.

יצוין, כי קיימת מגמה של גידול בתוחלת החיים וקיטון בשיעור התמותה אשר נלקחת בחשבון לצורך קביעת הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה שתשולם בעתיד.

שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה ותקופת תשלום הקצבאות (לעניין ביטוח סיעוד ואי כושר עבודה) נקבעו על בסיס ניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה.

ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(3) שיעורי נטילת גמלא

חוזי ביטוח חיים הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו משנת 2000 עד לסוף שנת 2007 בשני מסלולים אפשריים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. לעניין פרמיות שהופקדו עד שנת 2000 רשאי המבוטח לבחור, במועד הפרישה, את המסלול המועדף עליו. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני המסלולים, נדרשת החברה להעריך את שיעור הפוליסות בהן יבחרו המבוטחים במסלול הקצבתי בשל ההשלכה לעניין העתודה הנדרשת בגין התחייבויות מסוג זה. שיעור זה נקבע על פי הנחיות הפיקוח, תוך התאמה לניסיון שנצבר בחברה. יצויין, כי החל משנת 2008 כמעט כל התוכניות הן לקצבה.

(4) שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות בגין חלק מביטוחי הבריאות וביטוחי אובדן כושר עבודה וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליסות היזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות פוליסות לבקשת בעליהן.

מוצרים בהם מתחשבים בשיעורי הביטולים לקביעות ההתחייבויות:

(א) אובדן כושר עבודה, פוליסות המשלבות אובדן כושר וסיעוד ובחישוב התחייבויות לבונוס התמדה - נלקחים בחשבון שיעורי ביטולים שמרניים.
(ב) התחייבויות לתשלום קצבאות קצבאות בגין פוליסות בתוקף שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל - נלקח בחשבון שיעור ביטולים שנקבע בחוזר הפיקוח.

(5) שיעורי המשכיות

בביטוחי בריאות וביטוחים סיעודיים קבוצתיים בהם זכאים המבוטחים להמשיך ולהיות מבוטחים באותם תנאים במקרה בו החוזה הקולקטיבי לא יחודש או שהמבוטח פורש מהקבוצה, קיימת לחברה התחייבות המבוססת על הנחות לגבי שיעורי המשכיות של הביטוחים הקולקטיביים ושיעורי המשכיות של החוזים עם המבוטחים לאחר סיום החוזה הקולקטיבי.

ככל ששיעור ההסתברות שהחוזה הקולקטיבי לא יחודש גדל (שיעור המשכיות גבוה יותר) כך גדלה ההתחייבות הביטוחית עקב המשך ביטוח בתנאים קודמים ללא התאמת החיתום לשינוי במצבו הבריאותי של המבוטח.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

5. מבחני רגישות בביטוח חיים ובריאות (*)

ליום 31 בדצמבר, 2010:

שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
אלפי ש"ח						
(50,373)	(719)	12,891	(50,911)	(11,498)	4,805	

ליום 31 בדצמבר, 2009:

שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
אלפי ש"ח						
(42,079)	(5,661)	11,196	(43,623)	(9,949)	4,217	

(*) ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי. לפיכך, כאשר יש שיפור בתמותה או בתחלואה והתוצאה הכלכלית המתקבלת בניתוח הרגישות מביאה להקטנת העתודה המחושבת ביחס לתמחור הכיסוי המקורי, אזי מטעמי שמרנות, הרווח שנוצר בגובה הפרש העתודה אינו נלקח בחשבון.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם

הסיכונים הגלומים במוצרי הביטוח הכללי באופן גנרי (משותף לכל הענפים) הם: תנודתיות בחומרת התביעה ובשכיחותה (מספר גורמים משפיעים על אי וודאות זו - עיכוב בדיווח על תביעות, אקלים שיפוטי, שינויי חקיקה, תביעות גדולות), סיכון מודל (סיכון זרבה), סיכון ריכוז חשיפה.

(א) רכב חובה

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי אשר מהווה תנאי מוקדם הכרחי לשימוש ברכב מנועי. פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי. הכיסוי הביטוחי בתחום רכב חובה קבוע ואחיד בין חברות הביטוח. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב "זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה. על פי תיקון לחוק ההסדרים משנת 2010 ואילך ההוצאות הרפואיות הוצאו מכיסוי פוליסת חובה וישולמו על ידי קופות החולים.

(ב) רכב רכוש

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסויים בגין נזק עצמי הנגרם לרכב המבוטח, גניבה, וכן נזק רכוש הנגרם על ידי הרכב המבוטח לצד שלישי. ניתן לרכוש פוליסה לנזק לצד ג' בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים. הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. התעריף לביטוח רכב רכוש אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג וערך הרכב המבוטח, ניסיון התביעה המצטבר שלו, גילו של הנהג והגבלת מספר הנהגים הרשאים לנהוג ברכב. ע"פ רוב, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

רכב מקיף (פרטי ומסחרי לרבות משאיות) - כיסוי בגין נזק לרכב כתוצאה מתאונה, נזק לרכב כתוצאה מאש, גניבת הרכב, נזק שנגרם תוך כדי גניבת הרכב, נזק שנגרם כתוצאה מנזקי טבע (שיטפון, סערה, שלג וברד), נזק לרכב כתוצאה ממעשה זדון (למעט על ידי המבוטח או מי מטעמו), נזק שגרם הרכב לרכוש של צד שלישי.

ביטוח מקיף ללא כיסוי תאונות - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט סעיף נזק כתוצאה מתאונה.

ביטוח מקיף ללא כיסוי גניבה - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט גניבת הרכב.

ביטוח אחריות כלפי צד שלישי - הגנה על המבוטח מפני אחריותו לנזקים שנגרמו לרכוש של צד שלישי כתוצאה משימוש ברכבו.

ביטוח אופנועים.

בנוסף לכיסוי הבסיסי, הקבוצה מאפשרת למבוטח להרחיב את הכיסוי כדלקמן: כיסוי לנזקי רעידת אדמה, רכב חדש תמורת הישן שנגנב (לרכבים משנות דגם אחרונות בלבד ולמקרה ביטוח של אובדן גמור), ביטוח רדיו טייפ או רדיו דיסק חליפי, ביטוח שבר שמשות, שירותי גרירה ומתן רכב חליפי. בנוסף, קיים מסלול ייחודי לכלי רכב פרטיים בלבד, המאפשר סל רחב יותר של שירותים והטבות למבוטח, עם אפשרות לפרמיה מוזלת.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

(ג) חבויות ואחרים

תביעות בחבויות מתאפיינות ב"זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

ביטוח חבות מעבידים - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד בשל ותוך כדי עבודתו אצל המבוטח. החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם-1980, והביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. הביטוח נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. הגשת התביעה יכולה להיעשות לאחר תקופת הביטוח בתוך תקופת ההתיישנות.

ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי שאינו עובד המבוטח בשל נזק שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה.

ביטוח אחריות מקצועית - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו נזק לצד שלישי, בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח אחריות מקצועית נערך על בסיס הגשת תביעה. הכיסוי בפוליסה מוגבל לאירועים תאונתיים ואינו מכסה מעשים מכוונים של המבוטח. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים, מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח והתחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט השפעה ניכרת על תעריף דמי הביטוח.

ביטוח אחריות המוצר - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו על ידו, לאחר שפסקו מלהיות בחזקתו. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח והתחולה הטריטוריאלי של הכיסוי השפעה ניכרת על תעריף דמי הביטוח.

ביטוח דירקטורים ונושאי משרה - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. הביטוח נערך על בסיס הגשת התביעה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות, המטיל חבות אישית על נושאי המשרה בחברה. בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה הקבוצה, הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים ו/או שניהנו בעבר והמוגדרים כמבוטחים.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

(ג) חבויות ואחרים (המשך)

דמי הביטוח בענפי החבויות שתוארו מתבססים על מספר משתנים, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של הקבוצה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של הקבוצה והיות הקבוצה ציבורית או פרטית.

כלי טיס וכלי שיט - ביטוח המכסה נזק או אבדן הקשורים לסיכוני תעופה או שיט. ביטוח כלי שיט מכסה גופי אניות; ביטוח כלי טיס כולל ביטוח גופי מטוסים וביטוח תאונות נסיעה.

ביטוח ערביות ביצוע וערביות פיננסיות: הקבוצה משווקת ערביות ביצוע שמהותן התחייבויות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות המבוטח כלפיו. הפוליסות מונפקות לטובת מזמיני עבודה בפרויקטים ומיועדות להבטיח עמידה בהתחייבויותיהם של קבלנים, יזמים וגופים גדולים נוספים בביצוע פרויקטים, כפי שסוכמו בין הצדדים. בנוסף, הקבוצה משווקת ערביות פיננסיות שמהותן התחייבות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות פיננסית של המבוטח כלפיו.

ביטוח ערבות חוק המכר: הקבוצה משווקת ביטוח המכסה את השקעתם של רוכשי יחידות דיור כנגזר מחוק המכר (דירות) תשל"ג 1973 וחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות רוכשי דירות), התשל"ה - 1974. ביטוח זה תואם את ההנחיות בחוק המכר ולרוב תקופת הביטוח שלו ארוכה (מעל שנה). הסיכון בפוליסות אלו הולך ופוחת עם הזמן כתוצאה מהתקדמות הבנייה וקבלת החזקה בנכס. בהתאם להוראות הפיקוח, ההכרה ברווח מהכנסות הקבוצה מענף זה נדחות לתקופה של 5 שנים. הקבוצה מנפיקה פוליסות אלו לקבלנים, בין אם באמצעות שיווק ישיר לקבלן או באמצעות בנקים המספקים מימון לפרוייקט הבנייה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

(ד) ביטוח רכוש

ביטוח דירות (מקיף דירות) - ביטוח מבנה דירה וביטוח תכולת דירה למגורים. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן לצורך סעיף זה: "התקנות") מגדירות את סוג הכיסוי הביטוחי המינימלי למבנה דירה ותכולתה, כהגדרתן בתקנות (להלן: "הפוליסה התקנית דירה"). על פי התקנות, ביטוח דירות כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכונים אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע, רעידת אדמה ונזקי צנרת. חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית דירה רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח. למבוטח ניתנת אפשרות לוותר בכתב על כיסוי לרעידת אדמה. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

אובדן רכוש ומקיף בתי עסק - ביטוחים המכסים אבדן רכוש שאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי (למשל סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים וכו'). ביטוח בתי עסק כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכונים אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של אובדן רווחים.

ביטוח משכנתאות - כולל ביטוח מבנה עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה. ביטוח זה נמכר בדרך כלל בשילוב עם ביטוח חיים (ריסק) לכיסוי יתרת ההלוואה במקרה של מות המבוטח.

ביטוח ימי - ביטוח ימי מכסה הובלת מטענים בים ובאוויר.

מטענים בהובלה - ביטוח המכסה אובדן או נזק למטען הנגרם במסגרת הובלה יבשתית.

ביטוח הנדסי (ביטוח שבר מכני) - ביטוח המכסה נזקים לציוד הנובעים מהפעלתו, בניגוד לנזקים הנגרמים על ידי גורמים חיצוניים בלתי תלויים.

ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות) - כיסוי לעבודות קבלניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.

ביטוח הנדסי (עבודות הקמה) - כיסוי לעבודות הקמה של מערכות מכניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.

ביטוח ציוד אלקטרוני - כיסוי לנזק תאונתי, למערכות מתח נמוך ולכיסוי הוצאות שחזור מידע מחשבים ושכירת ציוד חלופי.

ביטוח סיכוני טרור - ביטוח שיורי (מעל תקבולי מס רכוש) המכסה נזק פיזי לרכוש ואובדן רווח גולמי בשל מעשה טרור.

2. אופן מדידת הסיכון הביטוחי

החברה מודדת את הסיכונים הביטוחיים לשתי מטרות עיקריות: תמחור המוצרים הביטוחיים אותם היא מוכרת.

תרומת הסיכון הביטוחי לחישוב ההון הכולל.

מדידת הסיכונים הביטוחיים לכל מוצר ומוצר נעשית ע"י האקטואר אשר מנתח את התביעות, מעריך את צפי התביעות, הסטייה מהצפי וגוזר את התעריף המתאים למוצר ולאוכלוסיות השונות של המבוטחים הפוטנציאליים.

מדידת הסיכון הכולל (לכל הפוליסות יחד) נעשית ע"פ מודל סטנדרטי שפותח באירופה עבור חברות ביטוח והותאם למוצרים של ענף הביטוח בישראל. המודל מבוסס על פרמטרים של היקף פרמיות, היקף רזרבות (המחושבות על בסיס הנחות מיטביות - לא שמרניות), וסטיות תקן של קבוצות מוצרים בעלי מאפיינים דומים. כמו כן המודל מניח השפעה של אירועי קיצון (טבע או מעשה-ידי-אדם) על הון החברה לפי פרמטרים שנקבעו מראש. לבסוף, מדידת הסיכון מתחשבת בכך שלא כל הסיכונים מתממשים בו זמנית בכל הענפים ולכן קיימות קורלציות בין ענפי הביטוח השונים אשר מקטינות את הסיכון הכולל.

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

3. תיאור השיטות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.
- תביעות תלויות כולל הפרשה להוצאות עקיפות.
- הפרשה לפרמיה בחסר.
- ובניכוי - הוצאות רכישה נדחות.

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבות באופן אריתמטי יחסי לתקופה שמעבר לתאריך הדוח ולכן אינן מושפעת מגורמי סיכון כלשהן. ראה גם באור 2(ו') - מדיניות חשבונאית.

בהתאם להוראות המפקח התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר על-פי שיטות אקטואריות מקובלות המתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של קבוצת הסיכונים הנבדקת, ומתחשבות בהתפתחות של התשלומים תשלומי התביעות וכן בהתפתחות של עלות התביעות (תשלומי תביעות וההערכות הפרטניות של התביעות התלויות). בנוסף, לעיתים ההערכה מושפעת גם משינוי בחומרת התביעות בקבוצת הסיכון הרלוונטית. הערכת התביעות התלויות נעשתה ברמת הברוטו וברמת ביטוח המשנה בנפרד. השיבובים וכן ההשתתפות העצמית שתיגבה מהמבוטחים, מחושבים על בסיס ניסיון העבר המשתקף בנתוני המודל האקטוארי.

כמו-כן, נכללות הערכות איכותיות באשר לשינוי מגמות בעתיד לגבי גורמי סיכון שונים. גורמי סיכון פנימיים לדוגמא: שינויים בתמהיל התיק, שינויים במדיניות החיתום ושינויים בנהלי הטיפול בתביעות. גורמי סיכון חיצוניים לדוגמא: פסיקה משפטית, חקיקה וכדו'. כאשר שינויים כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין. בענפים בהם אין מודל סטטיסטי מתאים, ההתחייבות הביטוחית נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי הקבוצה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי), ניסיון התביעות בפועל והפרמיה שהועברה למבטחי משנה. הערכת התביעות התלויות עבור חלק הקבוצה במאגר הישראלי לביטוחי רכב (להלן - הפול) התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול.

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים האקטואריים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח, סוג אירוע ולכל שנת אירוע/פתיחה, נעשית על פי שיקול דעת בהתאם למידת ההתאמה של השיטה למקרה ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. במקרים מסוימים האקטואר מעדכן את המודלים בגין מגמות, פסיקה, שינויי חקיקה או גורמים אחרים שעשויים להשפיע על התביעות בעתיד, באופן שונה מאשר התפתחות בעבר.

בכדי להעריך את ההתפתחות הצפויה לתביעות הקיימות והעתידיות התביעות התלויות חושבו על בסיס שיטות אקטואריות מקובלות כמפורט להלן:

- שיטת chain ladder: המתבססת על התפתחות התשלומים ו/או התפתחות עלות התביעות, בהיבטים שונים (התפתחות התשלומים ו/או התפתחות עלות התביעות, התפתחות כמות התביעות ועוד).
- שיטת הממוצעים: לעיתים, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו בשל מספיק, משתמשים בחומרות היסטוריות בקבוצות הרלוונטיות תוך התייחסות למגמה אם קיימת כזו. שיטה זו מתבססת על חישוב סכום ממוצע לתביעה פתוחה או סגורה (חומרת התביעה), ולפעמים מתחשבת גם במשך הזמן מיום פתיחת התביעה ועד לסילוקה/סגירתה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

4. הנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

החישובים האקטואריים אינם כוללים הפחתה בשל היוון תשלומי התביעות העתידיים. מאידך, לא נכללה תוספת בעד מרווח לסיכון (סטיית תקן).

בענפי החבויות בהם קיים מרכיב גדול של אי-וודאות, בעיקר בשל הניסיון המועט, החברה נוקטת במידה מסוימת של שמרנות בבחירת ההערכה על בסיס אומדנים שהתקבלו מהשיטות האקטואריות השונות.

5. מידע לגבי שינוי מהותי שנעשה בהנחות האקטואריות

בשנה האחרונה לא נעשו שינויים מהותיים במודל האקטוארי.

5. סיכוני אשראי

א. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם:

ליום 31 בדצמבר, 2010			
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים (*)	
באלפי ש"ח			
8,392,480	4,863,936	3,528,544	בארץ
499,551	54,342	445,209	בח"ל
<u>8,892,031</u>	<u>4,918,278</u>	<u>3,973,753</u>	סך הכל נכסי חוב
ליום 31 בדצמבר, 2009			
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים (*)	
באלפי ש"ח			
7,650,500	4,731,829	2,918,671	בארץ
511,109	46,827	464,282	בח"ל
<u>8,161,609</u>	<u>4,778,656</u>	<u>3,382,953</u>	סך הכל נכסי חוב

(* נכסי חוב סחירים מסווגים בעיקר לקטגוריית זמינים למכירה ונמדדים בשווי הוגן. ראה גם באור פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים:

1. נכסי חוב

דירוג מקומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	לא מדורג	נמוך	BBB	AA	
		מ - BBB	עד A	ומעלה	
אלפי ש"ח					
1,986,840	-	-	-	1,986,840	נכסי חוב בארץ
1,541,704	117,681	53,762	606,477	763,784	נכסי חוב סחירים
3,528,544	117,681	53,762	606,477	2,750,624	אגרות חוב ממשלתיות
					אגרות חוב קונצרניות
					סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
2,335,973	-	-	-	2,335,973	נכסי חוב שאינם סחירים
824,953	-	31,234	257,792	535,927	אגרות חוב ממשלתיות
1,059,435	-	-	8,025	1,051,410	אגרות חוב קונצרניות
					פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
79,460	6,794	6,748	24,939	40,979	משכנתאות
62,739	3,350	-	26,368	33,021	הלוואות על פוליסות
27,429	-	-	-	27,429	הלוואות בשיעבוד נדל"ן
439,729	42,074	3,704	174,721	219,230	בטחונות אחרים
34,218	34,057	-	-	161	לא מובטחים
4,863,936	86,275	41,686	491,845	4,244,130	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
8,392,480	203,956	95,448	1,098,322	6,994,754	סך הכל נכסי חוב בארץ
250,971	-	23,053	115,722	112,196	מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

1. נכסי חוב

דירוג מקומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	לא מדורג	נמוך		AA ומעלה	
		מ - BBB	BBB עד A		
אלפי ש"ח					
נכסי חוב בארץ					
נכסי חוב סחירים					
1,582,183	-	-	-	1,582,183	אגרות חוב ממשלתיות
1,336,488	100,164	32,456	626,363	577,505	אגרות חוב קונצרניות
2,918,671	100,164	32,456	626,363	2,159,688	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
נכסי חוב שאינם סחירים					
2,291,320	-	-	-	2,291,320	אגרות חוב ממשלתיות
850,368	2,039	29,317	313,337	505,675	אגרות חוב קונצרניות
943,720	-	-	9,496	934,224	פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסים
נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:					
65,985	22,530	4,573	30,346	8,536	משכנתאות
74,412	206	35,932	3,224	35,050	הלוואות על פוליסות
27,400	-	-	-	27,400	הלוואות בשיעבוד נדל"ן
418,329	23,490	4,966	128,900	260,973	בטחונות אחרים
60,295	60,295	-	-	-	לא מובטחים
4,731,829	108,560	74,788	485,303	4,063,178	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
7,650,500	208,724	107,244	1,111,666	6,222,866	סך הכל נכסי חוב בארץ
204,962	-	-	116,284	88,678	מזה-נכסי חוב בדירוג פנימי (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי (*)				
ליום 31 בדצמבר 2010				
סה"כ	לא מדורג	נמוך		A ומעלה
		מ-BBB	BBB	
אלפי ש"ח				
14,529	-	-	-	14,529
430,680	1,144	42,812	206,391	180,333
445,209	1,144	42,812	206,391	194,862
54,342	54,342	-	-	-
54,342	54,342	-	-	-
499,551	55,486	42,812	206,391	194,862

נכסי חוב בחו"ל

נכסי חוב סחירים
אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב סחירים
בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים
בטחונות אחרים

סך הכל נכסי חוב שאינם
סחירים בחו"ל

סך הכל נכסי חוב בחו"ל (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי (*)				
ליום 31 בדצמבר 2009				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB אלפי ש"ח	BBB	A ומעלה
7,764	-	-	-	7,764
456,518	1,456	30,834	225,207	199,021
464,282	1,456	30,834	225,207	206,785
46,827	46,827	-	-	-
46,827	46,827	-	-	-
511,109	48,283	30,834	225,207	206,785

נכסי חוב בחו"ל

נכסי חוב סחירים

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב סחירים
בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים

אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב שאינם
סחירים בחו"ל

סך הכל נכסי חוב בחו"ל (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך):

2. נכסים אחרים

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר, 2010				
סה"כ	לא מדורג	נמוך		ומעלה
		מ-BBB	עד A	
אלפי ש"ח				
76,965	76,965	-	-	-
116	-	-	-	116
153,146	-	43,996	-	109,150
353,573	-	-	-	353,573
<u>583,800</u>	<u>76,965</u>	<u>43,996</u>	<u>-</u>	<u>462,839</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה (**)
נכסי מסים נדחים
השקעות פיננסיות אחרות
מזומנים ושווי מזומנים
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר, 2009				
סה"כ	לא מדורג	נמוך		ומעלה
		מ-BBB	עד A	
אלפי ש"ח				
83,819	83,819	-	-	-
91	-	-	-	91
122,924	-	50,275	-	72,649
398,479	-	-	-	398,479
<u>605,313</u>	<u>83,819</u>	<u>50,275</u>	<u>-</u>	<u>471,219</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה (**)
נכסי מסים נדחים
השקעות פיננסיות אחרות
מזומנים ושווי מזומנים
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים

(* כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) ראה באור מבטחי משנה להלן בסעיף 11.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים: (המשך)

2. נכסים אחרים (המשך)

דירוג בינלאומי (*)

ליום 31 לדצמבר, 2010

סה"כ	לא מדורג	נמוך		A ומעלה
		מ-BBB	BBB	
אלפי ש"ח				
35,261	277	15	-	34,969
<u>35,261</u>	<u>277</u>	<u>15</u>	<u>-</u>	<u>34,969</u>

השקעות פיננסיות אחרות
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים
אחרים

דירוג בינלאומי (*)

ליום 31 לדצמבר, 2009

סה"כ	לא מדורג	נמוך		A ומעלה
		מ-BBB	BBB	
אלפי ש"ח				
23,090	-	1,560	3,812	17,718
<u>23,090</u>	<u>-</u>	<u>1,560</u>	<u>3,812</u>	<u>17,718</u>

השקעות פיננסיות אחרות
סה"כ חשיפת אשראי לנכסים
אחרים

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ג. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי:

הקבוצה מבצעת דרוג אשראי לנכסי חוב לא סחירים ולא מדורגים, ע"פ מתודולוגיה שגיבשה. על מנת לתקף את המתודולוגיה, הקבוצה בוחנת מעת לעת את הפערים, ככל שהם קיימים, בין דרוגים שבוצעו על ידה לבין דרוגים שבוצעו על ידי חברות דרוג חיצוניות. המתודולוגיה נמצאת בשלבים מתקדמים של בחינה ואישור ע"י אגף הפיקוח על הביטוח במשרד האוצר. הקבוצה מבצעת הערכה של הפסד אשראי כולל צפוי בתיקי הנכסים, על בסיס הערכות של הסתברויות לחדלות פירעון ושיעורי החזר ("Recovery"). קיים שוני בסולמות דרוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. בדוח כספי זה מדווחים הדירוגים המקומיים והדירוגים הבינלאומיים כפי שהם, ללא המרה לסולם אחיד. המידע בדבר סיכוני אשראי בבאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בסעיף 6 (2) להלן. לעניין חשיפה למבטחי משנה ליום 31 בדצמבר, 2010 בסך 937 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 731 מיליון ש"ח) ראה סעיף 5 ו' להלן. לעניין יתרות פרמיה לגבייה בסך 525 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 528 מיליון ש"ח ראה באור 10א' לעיל.

ד. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		נכסי חוב שערכם לא נפגם:
4,693,223	4,858,490	ללא פיגור
		בפיגור (*):
4,251	12,108	מתחת ל- 90 ימים
9,787	2,095	בין 90 ל- 180 ימים
36,672	1,408	מעל 180 ימים
4,743,933	4,874,101	סה"כ נכסי חוב שערכם לא נפגם
		נכסי חוב שערכם נפגם:
129,439	137,446	נכסים שערכם נפגם, ברוטו
94,716	93,269	הפרשה להפסד
34,723	44,177	נכסי חוב שערכם נפגם, נטו
4,778,656	4,918,278	סך הכל נכסי חוב לא סחירים

יצוין, כי הסכומים שלעיל אינם מהווים את הסכום בפיגור בפועל אלא את יתרת החוב המעורבת בפיגור. (* בעיקר הלוואות על פוליסות שכנגדן קיימים ערכי פדיון מלאים ו/או הלוואות משכנתא.

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2010

סיכון חוץ מאזני אלפי ש"ח	סיכון אשראי מאזני		ענף משק
	% מסה"כ	סכום אלפי ש"ח	
200,121	2.48	220,115	תעשייה
249,782	6.62	589,033	בינוי ונדל"ן
-	5.00	444,928	חשמל ומים
-	0.96	85,339	מסחר
-	3.55	315,464	השקעות ואחזקות
-	2.01	178,963	תקשורת ושרותי מחשב
-	19.06	1,695,031	בנקים
-	0.76	67,093	שירותים פיננסיים
35,313	1.25	110,948	שירותים עסקיים אחרים
-	4.30	382,437	אנשים פרטיים
-	5.23	465,338	אחר (ח"ל)
485,216	51.22	4,554,689	
-	48.78	4,337,342	אג"ח מדינה
485,216	100.00	8,892,031	סך הכל

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסים סחירים ושאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009			
סיכון חוץ	סיכון אשראי מאזני		
מאזני	%	סכום	
אלפי ש"ח	מסה"כ	אלפי ש"ח	
			<u>ענף משק</u>
174,746	2.24	182,731	תעשייה
212,617	7.64	623,159	בינוי ונדל"ן
-	4.01	327,624	חשמל ומים
-	0.48	39,066	מסחר
-	3.84	313,361	השקעות ואחזקות
-	2.56	209,070	תקשורת ושרותי מחשב
-	18.78	1,532,893	בנקים
-	0.79	64,383	שירותים פיננסיים
22,245	1.51	123,596	שירותים עסקיים אחרים
-	4.39	358,314	אנשים פרטיים
-	6.20	506,145	אחר (ח"ל)
409,608	52.44	4,280,342	
-	47.56	3,881,267	אג"ח מדינה
409,608	100.00	8,161,609	סך הכל

1. ביטוח משנה

1. תיאור אופן ניהול סיכוני אשראי הנובעים מהחשיפה למבטחי משנה

הקבוצה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את הקבוצה מחובתה כלפי מבוטחיה על פי פוליסות הביטוח.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו.

הקבוצה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית המפקח קובע דירקטוריון הקבוצה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מירביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר הקבוצה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות ברמת חוזה ביטוח המשנה. כלומר לכל חוזה נקבעת מגבלת חשיפה מקסימלית למבטח משנה בודד ובנוסף נקבעת חשיפה מקסימלית לקבוצות דירוג. באמצעות המגבלות משיגה הקבוצה תיק מבטחי משנה איכותי ומפוזר ובכך מגבילה את סיכון האשראי.

הקבוצה מבצעת מעקב אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי, שינויים בדירוג האשראי שלו, וקיום התחייבויות הכספיות השוטפות. בנוסף, הקבוצה מבצעת הערכה פרטנית של היציבות הפיננסית של כל מבטח משנה ויכולתו לעמוד בהתחייבויותו בטווח הארוך.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

חובות בפיגור		נכסי ביטוח משנה								ליום 31 בדצמבר, 2010:			
מעל לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה		פקדונות מבטחי משנה			בביטוח חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח חיים	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2010	קבוצת דירוג
			שנתקבלו ממבטחי משנה	סה"כ חשיפה (א)	מבטחי משנה	בביטוח חבויות	בביטוח רכוש						
-	-	269,042	-	86,991	83,510	109,734	177,047	(14,258)	207,346		AA ומעלה		
											+A		
-	-	308,825	-	212,261	228,479	122,368	180,703	(10,464)	452,684		Swiss Reinsurance		
389	641	318,063	-	82,673	210,818	189,196	6,748	(6,026)	284,693		אחרים		
389	641	626,888	-	294,934	439,297	311,564	187,451	(16,490)	737,377				
-	-	513	-	953	123	1,446	-	(103)	2,770		BBB		
-	40	40,730	869	1,433	19,387	7,271	511	15,863	17,436		נמוך מ-BBB או לא מדורגות		
389	681	937,173	869	384,311	542,317	430,015	365,009	(14,988)	964,929		סה"כ		

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

חובות בפיגור		ליום 31 בדצמבר, 2009:								
מעל לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה		נכסי ביטוח משנה			יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2009	קבוצת דירוג
			פקדונות מבטחי משנה	בביטוחי חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח חיים				
באלפי ש"ח										
-	-	84,906	-	33,022	3,458	15,200	104,693	(5,423)	59,567	AA ומעלה
-	-	126,085	-	33,835	66,515	45,123	57,476	(9,194)	111,551	Munich Reinsurance אחרים
-	-	210,991	-	66,857	69,973	60,323	162,169	(14,617)	171,118	
-	-	206,488	1,384	134,701	84,634	110,239	158,610	(10,910)	359,670	+A
107	1,378	278,897	-	78,664	186,908	172,712	6,182	(8,241)	282,439	Swiss Reinsurance אחרים
107	1,378	485,385	1,384	213,365	271,542	282,951	164,792	(19,151)	642,109	
-	-	266	-	-	153	154	-	(41)	625	BBB
110	-	34,001	-	1,486	28,048	5,265	362	1,812	13,848	נמוך מ-BBB או לא מדורגות
217	1,378	730,643	1,384	281,708	369,716	348,693	327,323	(31,997)	827,700	סה"כ

באור 34: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו, נכסי ביטוח משנה, בניכוי פיקדונות וכתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם ובתוספת (בניכוי) היתרות בחובה (בזכות) נטו.

(ב) בשנת 2010 בוצעה הפחתה בשל הפרשה לחובות מסופקים בסך 1,555 אלפי ש"ח (בשנה קודמת בוצעה הפחתה של 2,737 אלפי ש"ח).

(ג) היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף.

(ד) הדירוג של מבטחי המשנה נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברת דירוג אחרת והומר לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי השקעה.

(ה) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 0.2% (שיעור נזק מירבי 2.00%-2.75%) הינה 2,789 מיליוני ש"ח (לעומת 2,732 מיליוני ש"ח בשנה קודמת), מתוכה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר הינו 517 מיליוני ש"ח, של חברת Munich Re, המדורגת AA- (לעומת 416 מיליוני ש"ח בשנה קודמת).

(ו) בשנת 2010, לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. פירוט הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח					
67,575	-	-	-	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
7,956,025	-	2,282,276	1,515,259	4,158,490	נכסים סחירים
3,849,587	-	803,987	2,867,133	178,467	נכסים בלתי סחירים
<u>11,873,187</u>	<u>-</u>	<u>3,086,263</u>	<u>4,382,392</u>	<u>4,404,532</u>	סך הכל הנכסים
ליום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח					
105,295	-	-	-	105,295	מזומנים ושווי מזומנים
6,403,447	-	1,785,199	1,636,901	2,981,347	נכסים סחירים
3,538,153	-	639,901	2,849,447	48,805	נכסים בלתי סחירים
<u>10,046,895</u>	<u>-</u>	<u>2,425,100</u>	<u>4,486,348</u>	<u>3,135,447</u>	סך הכל הנכסים

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר, 2010:				
לא	נמוך	BBB	AA	
מדורג	מ - BBB	עד A	ומעלה	סה"כ (**)
אלפי ש"ח				
2,026,809	-	-	-	2,026,809
1,316,056	108,897	114,611	516,622	575,926
2,816,886	64,499	71,188	798,201	1,882,998
<u>6,159,751</u>	<u>173,396</u>	<u>185,799</u>	<u>1,314,823</u>	<u>4,485,733</u>
<u>595,811</u>	<u>64,499</u>	<u>30,693</u>	<u>226,407</u>	<u>274,212</u>

נכסי חוב בארץ:

אגרות חוב ממשלתיות
נכסי חוב אחרים - סחירים
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
סך הכל נכסי חוב בארץ
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר, 2009:				
לא	נמוך	BBB	AA	
מדורג	מ - BBB	עד A	ומעלה	סה"כ (**)
אלפי ש"ח				
1,510,463	-	-	-	1,510,463
1,304,505	121,726	75,885	670,021	436,873
2,749,928	16,934	106,725	808,888	1,817,381
<u>5,564,896</u>	<u>138,660</u>	<u>182,610</u>	<u>1,478,909</u>	<u>3,764,717</u>
<u>227,189</u>	<u>-</u>	<u>14,345</u>	<u>101,065</u>	<u>111,779</u>

נכסי חוב בארץ:

אגרות חוב ממשלתיות
נכסי חוב אחרים - סחירים
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
סך הכל נכסי חוב בארץ
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

- (* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.
- (**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.
- (***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה היצרנית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 34 - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

דירוג בינלאומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2010:

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2010:					
	לא מדורג	נמוך מ - BBB	BBB	A ומעלה	
(סה"כ **)					
אלפי ש"ח					
933,139	133,012	129,000	382,603	288,524	סך הכל נכסי חוב בחו"ל

דירוג בינלאומי (*)

ליום 31 בדצמבר, 2009:

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2009:					
	לא מדורג	נמוך מ - BBB	BBB	A ומעלה	
(סה"כ **)					
אלפי ש"ח					
841,687	134,857	92,557	355,420	258,853	סך הכל נכסי חוב בחו"ל

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

באור 35: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר, 2010

בעל עניין (**)		בעל שליטה (החברה) (האם)	
וצדדים קשורים אחרים	חברה כלולה (*) אלפי ש"ח		
-	42,468	-	נכסי חוב בלתי סחירים
8,130	-	-	חייבים ויתרות חובה
10,437	-	11,942	זכאים ויתרות זכות
(963)	-	257,146	התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר, 2009

בעל עניין (**)		בעל שליטה (החברה) (האם)	
וצדדים קשורים אחרים	חברה כלולה (*) אלפי ש"ח		
205	46,827	-	נכסי חוב בלתי סחירים
5,398	-	-	חייבים ויתרות חובה
26,128	-	5,681	זכאים ויתרות זכות
(1,108)	-	-	התחייבויות פיננסיות

(*) ההלוואה נקובה בליש"ט, נושאת ריבית שנתית בשיעור של 5.4225% וצפויה להיפרע תוך שש שנים מתאריך הדוחות הכספיים.

(**) יתרת הלוואות וחובות שוטפים הגבוהה ביותר של בעל עניין במהלך שנת 2010 עמדה על 104 אלפי ש"ח (במהלך שנת 2009 - 604 אלפי ש"ח).

באור 35: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)		רווחים מהשקעות והכנסות מימון הכנסות מעמלות הוצאות (השתתפות בהוצאות) הנהלה וכלליות הוצאות מימון
	חברה כלולה	אלפי ש"ח	
1,251	1,620	101	
13,576	-	-	
(11,496)	-	2,366	
169	-	10,496	
<u>26,154</u>	<u>1,620</u>	<u>(12,761)</u>	

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)		רווחים (הפסדים) מהשקעות והכנסות מימון הכנסות מעמלות הוצאות (השתתפות בהוצאות) הנהלה וכלליות הוצאות מימון
	חברה כלולה	אלפי ש"ח	
1,279	(789)	98	
8,281	-	-	
(7,126)	-	3,030	
144	-	167	
<u>16,542</u>	<u>(789)</u>	<u>(3,099)</u>	

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)		רווחים מהשקעות והכנסות מימון הכנסות מעמלות הוצאות (השתתפות בהוצאות) הנהלה וכלליות הוצאות מימון
	חברה כלולה	אלפי ש"ח	
1,175	34		
6,120	-		
(7,471)	3,714		
136	21,733		
<u>14,630</u>	<u>(25,413)</u>		

באור 35: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

נושאי משרה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהונפקו על-ידי הקבוצה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל.

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2008		2009		2010		
מס' סכום	מס' אנשים	מס' סכום	מס' אנשים	מס' סכום	מס' אנשים	
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		
16,603	13	27,863	13	18,681	8	הטבות לעובדים לטווח קצר
3,200	1	3,169	1	-	-	הטבות לאחר סיום העסקה
3,473	1	2,630	1	1,926	7	תשלומים מבוססי מניות (ראה באור 31)
23,276	13	33,662	13	20,607	8	

מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה ובמבטחים פנסיה

בחודש דצמבר, 2010 אישרו הדירקטוריונים של החברה ושל מבטחים פנסיה, תוכנית תגמול לנושאי משרה בחברה ובמבטחים פנסיה, וזאת לאחר קבלת המלצות מועדת התגמול ומועדת הביקורת לפי העניין. תוכנית התגמול כוללת ארבעה רבדים של תגמול: (1) שכר בסיס; (2) תנאים נלווים; (3) בונוס; ו- (4) תגמול טווח ארוך (יחידות תגמול) (להלן - מדיניות התגמול הכוללת) (לפרטים נוספים ראה באור 31 לעיל). מדיניות התגמול תחול לגבי נושאי משרה אשר הוגדרו על ידי דירקטוריון החברה ולגבי מנכ"ל מבטחים פנסיה, ואינה כוללת דירקטורים בחברה או נושאי משרה הקשורים אשר הינם צד קשור לבעל השליטה בחברה.

מודל הבונוס כולל שני שלבים, אשר הראשון שבהם הינו קביעת סכום הבונוס הכולל אשר יחולק בשנה מסויימת (להלן - תקציב הבונוס), והשלב השני הינו חלוקת תקציב הבונוס בין נושאי המשרה.

(1) שלב א' - קביעת תקציב הבונוס

בכל שנה, ייקבע יעד רווח ממוצע של החברה ובמבטחים פנסיה לפני מס (להלן - יעד הרווח) או רווח בניטרול הכנסות מהשקעות במבטחים פנסיה. מדידת השגת יעד הרווח תתבצע על ידי חישוב ממוצע משוקלל של החברה ובמבטחים פנסיה, על פני שלוש שנים, כאשר לכל שנה יינתן שיעור אחר במשקל חישוב יעד הרווח.

תנאי הסף לחלוקת בונוס בשנה מסויימת הינו עמידה ביעד הרווח בשיעור של 75% לפחות. מובהר כי עד 75% מיעד הרווח, לא ישולם בונוס (למעט בונוס אשר יוחלט על ידי המנכ"ל למצטיינים בשיעור של עד 20% מתקציב הבונוס), כאשר מעל 75% מיעד הרווח יוקצב לצורך חלוקת בונוס בסך השווה לשיעור שייקבע על ידי החברה ובמבטחים פנסיה מיעד הרווח ועד לתקרה של 150% מיעד הרווח.

באור 35: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה ובמבטחים פנסיה (המשך)

(2) שלב ב' - חלוקת הבונוס לנושאי המשרה

על מנת לחלק את תקציב הבונוס בין נושאי המשרה, ייקבע לכל נושא משרה פוטנציאל בונוס (להלן - בונוס מטר) עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים ביחס לאותו נושא משרה כמפורט להלן, ובונוס מקסימלי, והכל כנגזרת של מספר משכורות.

נושאי המשרה יימדדו על ביצועיהם ברמות מידה שונות - החברה, האגף, היחידה וביצועים אישיים על פי הערכת מנהל.

לכל נושא משרה ייקבעו רמות המדידה, הרכיבים הרלוונטיים והמשקל לכל רכיב. יצויין כי לא ייקבעו יותר מחמישה רכיבים לנושא משרה ולא יינתן משקל נמוך מ- 10% לרכיב. בין היתר חלוקת המשקולות בין רמת החברה, רמת היחידה (עסקית/מקצועית) והערכת מנהל, ייקבעו בהתאם למידת החשיבות וההשפעה של נושא המשרה על פעילות החברה ובמבטחים פנסיה.

הבונוס יחושב עבור כל רכיב בנפרד, כאשר לכל רכיב ייקבע סולם ציונים לפיו יחושב הבונוס. סך הבונוסים שיחושבו בגין כל אחד מהרכיבים יהווה את הבונוס הכולל.

סכומי הבונוס לא ייחשבו כחלק מהשכר ולא תבוצענה בגינם הפרשות סוציאליות.

דירקטוריוני החברה ובמבטחים פנסיה יהיו אמונים על תהליכי הפיקוח והבקרה של מדיניות התגמול, כאשר הבונוס יחושב בהתאם לעקרונות אשר אושרו כאמור ויובא לאישור המנכ"ל והדירקטוריונים. בעת אישור הבונוס על ידי הדירקטוריון כאמור, יוצג מידע מפורט בנוגע לאופן חישוב תקציב הבונוס וחלוקתו לנושאי המשרה השונים.

ד. הטבות לצדדים קשורים ולבעלי עניין אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2008		2009		2010	
מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח	
6	839	6	949	7	1,131

דמי ניהול לשאינם מועסקים בחברה או מטעמה

ה. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין

חלק מפעילותה הכספית והביטוחית של החברה נעשה עם צדדים קשורים ובעלי עניין במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. יתרות שטרם נפרעו לתום השנה אינן מובטחות, אינן נושאות ריבית ויישובן יעשה במזומן. לא התקבלו או ניתנו כל ערבויות בגין סכומים לקבל או לשלם. לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2010, 2009 ו-2008 החברה לא רשמה כל הפרשה לחובות מסופקים בגין סכומים לקבל מצדדים קשורים.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות

בגין התובענות הייצוגיות והבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 1-26 להלן, אשר בהן, להערכת הנהלת מנורה החזקות, החברה וכן הנהלת שומרה ביטוח (לעניין תובענות 6, 11, 15 ו-21 להלן) המתבססת בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלו, יותר סביר מאשר לא (More likely than not) כי טענות ההגנה של מנורה החזקות, החברה ושומרה ביטוח תתקבלנה והבקשות לאישור התובענות כייצוגיות תדחנה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר כי טענות ההגנה של החברה ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי החברה.

להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, במקום בו נדרשו הפרשות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי החברה. ההפרשות שכללה החברה הינן בסכומים לא מהותיים.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית המפורטת בסעיף 26 להלן, אשר הוגשה לאחרונה, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענה זו.

להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות:

1. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד החברה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. החברה הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלו ועל כך הגישה החברה ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת והחברה הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת. ביום 19 במאי, 2008 התקיים דיון והצדדים הגישו סיכומיהם בכתב. ביום 18 באפריל, 2010 דחה בית המשפט המחוזי (ת"א) את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית ובהתאם מחק את התביעה האישית.

2. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד החברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - בקשת האישור). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי החברה מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה החברה את חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

הסעד המבוקש על-ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי פרשנותו את הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם לו בפועל לפי פרשנות החברה את הפוליסה, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. החברה הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. התלונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, ובהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה) נקבע, כי על החברה לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה החברה לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה החברה ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006. החברה הגישה בקשה לעיכוב הליכים בערעור עד להכרעת ביהמ"ש העליון בבקשת רשות הערעור כמפורט להלן. ביום 29 ביולי, 2009 עיכב ביהמ"ש המחוזי את ההליכים. המדינה הגישה בקשה להאריך המועד להגשת בקשת רשות ערעור על החלטה זו.

ביום 11 בינואר, 2009 ניתנה החלטה המאשרת את בקשת האישור בהתאם לעילות ולסעדים כמפורט בהחלטה. כן נקבע כי על החברה להגיש כתב הגנה ולפרסם מודעה בעיתון. החברה הגישה לבית המשפט המחוזי בקשה לדחיית מועד בירור התובענה ובית המשפט המחוזי דחה את בקשת החברה ("החלטת הדחייה"). החברה הגישה לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאישור התובענה כייצוגית ועל החלטת הדחייה. בית המשפט העליון קבע בהחלטה מיום 13 במאי, 2009 כי בשלב זה לא יוגשו כתבי הגנה ולא תפורסם מודעה בעיתון. הדיון בבקשת רשות הערעור על ההחלטה המאשרת את התובענה כייצוגית קבוע בפני הרכב.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

3. ביום 3 באפריל, 2006 הוגשה כנגד החברה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה החברה מציבור מבוטחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, החברה עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבוטחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבוטחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם החברה או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבוטח עם החברה, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

לטענת התובעים, במעשיה הנטענים, הטעתה החברה את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח. הצדדים ניהלו מגעים לסיום המחלוקת ביניהם בדרך של פשרה. ביום 16 באוקטובר, 2007 חתמו הצדדים על הסכם פשרה אשר הוגש לבית המשפט בצירוף בקשה לאישור.

ביום 28 בנובמבר, 2007 התקיים דיון מקדמי, במסגרתו הורה בית המשפט לצדדים למסור לו שמות של מומחים מוצעים בלתי תלויים. ביום 12 בדצמבר, 2007 מינה בית המשפט מומחה אשר בחן את סבירותו של הסכם הפשרה. התיק נקבע לדיון בחודש יוני 2008. הצדדים הגישו בקשה לדחיית מועד הדיון עד להשלמת הבדיקה של המומחה. ביום 22 באוקטובר, 2008 הגישו הצדדים הסכם פשרה מתוקן ובמסגרת הדיון שהתקיים התבקש המומחה להגיש חוות דעת משלימה. לאחר הגשת חוות הדעת המשלימה הורה בית המשפט על פרסום הסכם הפשרה והעברת עותק ממנו ליועץ המשפטי לממשלה. ביום 19 במרס, 2009 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בתיק. בהמשך לדיון והערות בית המשפט הגישו הצדדים לאישור הסכם פשרה מתוקן נוסף. ביום 4 ביולי, 2010 אישר בית המשפט את הסכם הפשרה המתוקן ונתן לו תוקף של פסק דין.

4. ביום 25 באפריל, 2006 הוגשה כנגד החברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה (להלן-הפוליסה) של החברה. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת המתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, החברה (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח וזאת למרות שלפי תנאי הפוליסה, מבוטחים לא יהיו זכאים לקבלת תגמולי ביטוח לפי הפוליסה במידה ומקרה הביטוח יארע בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח בשל תקופת המתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט וכי התנאי בדבר "תקופת המתנה" הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 2004 - 1998 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מיליון ש"ח לכלל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מיליון ש"ח כנגד החברה. החברה הגישה תשובתה ביום 6 בנובמבר, 2006. התיק נקבע לסיכומים בכתב אשר הוגשו על-ידי הצדדים. ביום 3 בפברואר, 2009, ניתן פסק דין המאשר את בקשת האישור בעילות של הטעיה, הפרת חובה חקוקה, הפרת תום לב, תנאי מקפח בחוזה אחיד ועשיית עושר ולא במשפט. כן נקבע כי על החברה להגיש כתב הגנה. החברה הגישה בקשה לדחיית מועד בירורה של התביעה הייצוגית, לדחיית מועד הגשת כתב הגנה ולדחיית מועד פרסום המודעה, וזאת עד להכרעת בית המשפט העליון בבקשת רשות ערעור שהגישה החברה על ההחלטה לאשר את התובענה כייצוגית. במקביל, הורה בית המשפט המחוזי על דחיית מועד בירור התובענה הייצוגית עד להכרעה בבקשת רשות הערעור הנ"ל. התובע הגיש בקשת רשות ערעור על החלטת הדחייה. ביום 24 בנובמבר, 2009, דחה בית המשפט העליון את הבקשה.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

5. ביום 8 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד החברה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא הפחתת תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה בביטוח רכב, וזאת, על-פי הטענה, שלא כדין ובניגוד להנחיית המפקח לפיה על מבטח לפרט בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח פירוט של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרי ביטוח כאמור וזאת תוך ביצוע הטעיה, הפרת חוזה והתעשרות שלא כדין. הסעד המבוקש בתובענה הינו השבה של ההפרש בין סכום תגמולי הביטוח ללא השפעת המשתנים הנ"ל לבין סכום תגמולי הביטוח שהחברה שילמה בפועל. הנזק האישי לתובע על-פי התובענה הועמד על סך של 4,550 ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על-ידי התובע בסך של 87 מיליון ש"ח. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה. בהמשך לבקשת הסתלקות שהגיש התובע, הורה בית המשפט ביום 16 בספטמבר, 2010 על מחיקת הבקשה ועל דחיית תביעתו האישית של התובע.
6. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 5 לעיל, הוגשה ביום 22 ביולי, 2007, כנגד שומרה ביטוח. הנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על-ידי התובע בסך של 60 מיליון ש"ח. שומרה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה. בהמשך לבקשת הסתלקות שהגיש התובע, הורה בית המשפט ביום 24 באוגוסט, 2010 על מחיקת הבקשה.
7. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד החברה, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושללא כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על-פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת-שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיית המפקח. עילות התביעה העיקריות הנתבעות הן: הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין כמתואר בתובענה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך על-פי העולה מכתב התביעה בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יוחס לחברה סך נזק כולל של כ- 229 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה.
8. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד החברה, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר הסכומים שנטען כי נגבו ביתר ושללא כדין בגין מרכיב דמי הניהול בפוליסות ביטוח חיים מסוג "משתתף ברווחים", בניגוד לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב-1981 (להלן - תקנות הפיקוח). על-פי הטענה, הגביה שלא כדין הינה בשתי דרכים: (א) גביית דמי ניהול קבועים בשיעור גבוה מהמותר (למעלה משיעור של 0.05% לחודש מהשווי המשוערך של תיק ההשקעות) ו- (ב) גביית דמי ניהול משתנים מדי חודש במקום לגבות את דמי הניהול בסוף השנה. עילות התביעה הנתבעות הן: הטעיה ומצג שווא, הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום דמי הניהול העודפים שנגבו על-פי הטענה שלא כדין או התשואה שהפסידו כמתואר בתובענה, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח של החברה הועמד על סך של 5.45 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 244 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס לחברה סך נזק כולל של כ- 18 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה. ביום 27 במרס, 2011 נענה בית המשפט לבקשת התובע הייצוגי להסתלק מתביעתו ובהתאם מחק את הבקשה ודחה את תביעתו האישית.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

9. ביום 18 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד החברה, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - חברות הביטוח הנוספות, וביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הינה הטענה לפיה הנתבעות אינן משלמות, כביכול, כחלק מתשלום תגמולי ביטוח בביטוחי רכב רכוש וביטוח רכב צד ג' למבוטחים או ניזוקים שהינם "עוסקים" לפי חוק מס ערך מוסף, את רכיב המע"מ בגין עלות תיקוני הרכב, ירידת ערך הרכב ועלות חוות דעת השמאים, אשר בעלות תשלוםם נשאו התובעים, וזאת שלא כדין, באופן בו תקבולי הביטוח שולמו, לכאורה, בחסר, מאחר ולטענת התובעים, על-פי הדין אין באפשרותם של בעלי הרכבים המסחריים לנכות באופן מלא את תקבולי המע"מ ששילמו. התובעים טוענים (כנגד חברות הביטוח הנוספות בלבד) כי הן אינן כוללות את רכיב המע"מ במסגרת חישוב ירידת ערך הרכב, על אף כי החל מחודש יולי 2005, אוסרות תקנות מס ערך מוסף, על "עוסק" לנכות את רכיב המע"מ לצורכי מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "רכב פרטי", אפילו הרכב משמש או נועד לשמש את העוסק אך ורק לצרכי עסקו. הנזק האישי לתובע מס' 2, בגין האירוע המיוחס לחברה, מוערך על ידו, כנזכר בתביעה, בסך של 108 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התובעים אומדים את סכום התביעה כנגד כל הנתבעות, בשם כל הקבוצה אותם הם מבקשים לייצג בסך של 100 מיליוני ש"ח.

הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל אדם ו/או תאגיד, אשר לא קיבל החזר מע"מ (מלא או חלקי) מהנתבעות במסגרת קבלת תקבולי ביטוח (על תיקונים, חוות דעת שמאי וירידת ערך הרכב), אשר התקבלו במשך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, ו/או כל אדם ו/או תאגיד, אשר בתחשיב הפיזיו שקיבל מהנתבעות בגין ירידת ערך הרכב לא הובא בחשבון רכיב המע"מ על ערך הרכב במועד הרלבנטי לעריכת התחשיב הנ"ל, וזאת החל מיום 10 ביולי, 2005 ואילך. התובעים מציינים, כי בשלב זה אין באפשרותם לדעת את המספר המדויק של יחיד הקבוצה המיוצגת. עילות התביעה הנתבעות הן: הטעיה והפרת חובת גילוי על-פי הוראות חוק הגנת הצרכן, הפרת חובה חקוקה לרבות חוק חוזה ביטוח, התנהגות שלא בתום לב ושלא בדרך מקובלת בניגוד לחוק החוזים (חלק כללי) ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים המבוקשים על-ידי התובעים הינם: מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על הנתבעות להביא בחשבון את רכיב המע"מ בכלל החישוב לירידת ערך הרכב, מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על כל אחת מהנתבעות לשלם במסגרת תקבולי הביטוח, בגין תיקון הרכב, שמאות וירידת ערך הרכב, את אותו חלק המע"מ אשר על-פי הדין לא ניתן לנכותו באמצעות מס תשומות; להורות לכל אחת מהנתבעות לשלם ליחיד הקבוצה המיוצגת (ובכללם לתובעים) את המע"מ על תקבולי הביטוח בגין תיקונים לרכב, בדיקת וד"ח שמאי (וירידת ערך הרכב מיום 10 ביולי, 2005 ואילך), בשיעור אותו חלק המע"מ שאינו ניתן לניכוי במס תשומות על-פי הדין, וזאת לשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור, בתוספת ריבית מיוחדת לפי סעיף 28א' לחוק חוזה ביטוח, או הפרשי הצמדה וריבית כדין. החברה הגישה תגובתה לבקשה. ביום 13 ביולי, 2010 הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות, ובהתאם הורה בית המשפט ביום 18 ביולי, 2010 על מחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

10. ביום 14 באפריל, 2008 הוגשה כנגד החברה בבית הדין לעבודה (להלן - הנתבעת) תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפליה לרעה של נשים במסגרת פוליסות המכונות "ביטוחי מנהלים", שהופקו לפני שנת 2001. על-פי הטענה, הנתבעת נוהגת לזכות נשים מבוטחות, בהגיען לגיל הפרישה, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בעל נתונים זהים, בנימוק כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, לפי הטענה, הנתבעת גובה מנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהיא גובה מגברים, על אף ששיעורי התמותה של נשים הינם נמוכים בהרבה. בכך, לטענת התובעת, יש משום הפליה אסורה מאחר והנתבעת מבחינה בין המגדרים כאשר ההבחנה פועלת לטובתה.

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כלל הנשים אשר רכשו מהנתבעת פוליסות המכונות "ביטוח מנהלים" בהן נערכה הבחנה בין גברים לנשים לעניין תשלום הגמלא אך לא נעשתה הבחנה בין המינים לעניין פרמיית ריסק. התובעת איננה מציינת את הנזק האישי שנגרם לה, לטענתה. התובעת טוענת כי לאור היקף הקבוצה (המוערך על ידה בעשרות אלפי נשים) הנזק שנגרם לכלל חברות הקבוצה מוערך במאות מיליוני ש"ח. עילות התביעה הן: הפליה בניגוד לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים, בכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן: "חוק איסור הפליה");

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

10. (המשך)

הפרת הוראות חוק הפיקוח; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חוק הגנת הצרכן וקביעת "תנאי מקפח" בחוזה אחיד כמשמעותו בחוק החוזים האחידים. הסעדים העיקריים המבוקשים על-ידי התובעת הינם כי בית הדין יקבע ו/או יורה כי: א) ההפליה בה נהגת הנתבעת, לפי הטענה, מנוגדת לדין, וכל הוראה בפוליסה ו/או כל פעולה מכוחה של הפליה זו - בטלות ומבוטלות; ב) בידי התובעת ויתר חברות הקבוצה הזכות לבחור בין החלופות הבאות: 1) להשוות את מקדמי הגמלה למבוטחת אישה לאלה הנוהגים למבוטח גבר באותו גיל, ולהורות כי במקרה של תשלום חד פעמי במקום גמלא יוגדל הסכום החד פעמי למבוטחת אישה בהתאם ליחס שבין מקדם הגמלא למבוטח גבר למקדם הגמלה למבוטחת אישה בגיל הרלבנטי. 2) הפחתה רטרואקטיבית ופרוספקטיבית של סכומי הריסק שנגבו מהתובעת בפוליסה נשוא התובענה ויתר המבוטחות בפוליסה מסוג זה, והעמדתם על סכומי הריסק הראויים למבוטחת אישה, כאשר הסכומים שיופחתו יצורפו לסכומי הצבירה לחיסכון של התובעת. כמו כן, התובעת מבקשת מבית הדין להתיר פיצול סעדים כך שניתן יהיה לתבוע בנפרד את הפיצוי ללא הוכחת נזק כקבוע בחוק איסור הפליה. החברה הגישה בקשה לסילוק התובענה על הסף בשל העדר סמכות עניינית של בית הדין לעבודה לדון בתובענה. בית הדין התיר לחברה לא להגיש את תגובתה לגוף התובענה והבקשה עד להכרעה בבקשה לסילוק. ביום 2 באוקטובר, 2008, נעתר בית הדין לבקשת הסילוק הנ"ל. על החלטה זו הוגש ערעור לביה"ד הארצי ובחודש ינואר 2009 הוגשו סיכומים מטעם החברה במסגרת ערעור זה.

ביום 17 בספטמבר, 2009 קיבל ביה"ד הארצי את הערעור וקבע כי לביה"ד האזורי סמכות לדון בתובענה, למעט בעילות הנזיקיות. ביום 15 בדצמבר, 2009 הגישה הנתבעת (ביחד עם חברות ביטוח נתבעות נוספות) עתירה לבג"צ בנוגע לסוגיית הסמכות העניינית. ביום 3 בינואר, 2010 הורה ביה"ד האזורי על דחיית מועד הדיון ומועד הגשת תגובות מטעם הנתבעות עד ובהתאם להכרעת בג"צ בעתירה. ביום 11 באוקטובר 2010 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בעתירה.

11. ביום 30 ביולי, 2008 הוגשה כנגד שומרה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הינה, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיפים 65, 67, 56(א) ו-56(ג) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, סעיף 12(א) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 והוראה של המפקח על הביטוח, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח, לרבות את שכר טרחת השמאי. לטענת התובע, שומרה ביטוח נמנעת מלשלם ו/או להשיב לצד ג' את מלוא שכר טרחת השמאי. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם אשר היה זכאי לקבל משומרה ביטוח, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב במהלך 7 השנים האחרונות, ושומרה ביטוח לא השיבה ו/או שילמה לידי, את מלוא הסכום ששילם בגין שכר טרחת השמאי ו/או חלק ממנו. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 150 ש"ח, ומעריך את הנזק הכולל לקבוצה בכ- 6.8 מיליוני ש"ח. עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

12. ביום 3 באוגוסט, 2008 הוגשה כנגד החברה, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה, לפי הטענה, באי תשלום שיפוי למבוטחי הנתבעת בביטוחי רכב, בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב על-פי דרישתה תוך הפרת הוראות סעיף 1 לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן - הפוליסה התקנית). הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבוטח אשר זכה, החל מיום 1 באפריל, 2004 לקבל מהחברה תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי או מסחרי עד 4 טון, לרבות בשל אובדן גמור, אובדן להלכה או גניבה עת היה מבוטח אצל החברה בביטוח לפי פרק א' לפוליסה התקנית ולא קיבל את כל ו/או חלק מתגמולי הביטוח בגין אובדן או נזק שנגרם לאמצעי המיגון כאמור.

התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 550 ש"ח ובהסתמך על נתונים מדוחותיה הכספיים של החברה ועל חישובים שביצע לעניין זה, העריך את הנזק הכולל לקבוצה כהגדרתה לעיל בכ- 23 מיליון ש"ח. עילות התביעה הנטענות הינן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. החברה הגישה תגובתה לבקשה.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

13. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 11 לעיל, הוגשה ביום 2 בנובמבר, 2008 כנגד החברה. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 1,350 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 20 מיליוני ש"ח. החברה הגישה תגובתה לבקשה.
14. ביום 9 בנובמבר, 2008 הוגשה כנגד החברה, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הינו, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של הוראות שונות בחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, בתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 וכן הוראות המפקח לעניין מנגנון שמאות בביטוח רכב, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח עד לסכום הנקוב במפרט הפוליסה. לטענת התובע, הנתבעת נמנעת מלשלם את מלוא הסכומים שהמבוטח על-פי הפוליסה צריך היה לשלם לצד ג' הנפגע בשל מקרה הביטוח, בגין ירידת ערך הרכב. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם ו/או אישיות משפטית אחרת, אשר היה זכאי לקבל מהנתבעת, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק של ירידת ערך לרכב במהלך 7 השנים הקודמות למועד הגשת תובענה זו, והנתבעת לא העבירה לידי מלוא הכספים שהיו מגיעים לו בגין ירידת הערך של הרכב. עילות התביעה הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 1,500 ש"ח, והוא מעריך את סך הנזק לקבוצה כולה, בהתבסס על הנחות וחישובים שונים, בכ- 50 מיליוני ש"ח. החברה הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 באוגוסט, 2010 הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות, ובהתאם הורה בית המשפט ביום 3 באוגוסט, 2010 על מחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.
15. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 14 לעיל, הוגשה ביום 25 בינואר, 2009 כנגד שומרה ביטוח. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 1,012 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 11 מיליוני ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 באוגוסט, 2010 הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות, ובהתאם הורה בית המשפט ביום 3 באוגוסט, 2010 על מחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.
16. ביום 1 באפריל, 2009 הוגשה כנגד החברה, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - "התובענה" ו"הבקשה לאישור"). עניינה של התובענה הינו פוליסות ביטוח בריאות הכוללות זכות לקבלת מחצית ערכו של "טופס 17" מטעם קופת החולים במקרים בהם המבטח לא השתתף במימון ניתוח המכוסה על-פי הפוליסה. הטענה המרכזית בתובענה הינה כי בכל הקשור לכיסוי הנ"ל הנתבעת מחשבת את תגמולי הביטוח באופן המפחית את סכום התגמולים המגיע לתובעת ולחברי הקבוצה לפי הבנתה וזאת תוך הטעיה של המבוטחים והפרת חוזה הביטוח בניגוד לדין. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל מבוטח בפוליסת בריאות הכוללת כיסוי כאמור שנתחו בנייתוח שלא מומן על-ידי הנתבעת ב- 7 השנים שקדמו להגשת התביעה ולחילופין ב- 3 השנים שקדמו להגשת התביעה (להלן - חברי הקבוצה). עילות התביעה הן הטעיה והפרת חוזה הביטוח. הסעדים העיקריים המבוקשים הינם חיוב הנתבעת להשיב לכל חברי הקבוצה סכום השווה למחצית ערכו של טופס התחייבות של קופת חולים לכיסוי עלות הניתוח ו/או הטיפול שניתן, צו המורה לנתבעת לחשב מעתה ואילך את הסכום המגיע למבוטחים לעניין זה לפי עמדת התובעת וכן מתן סעד הצהרתי הקובע כי הנתבעת הפרה את ההוראות הרלבנטיות בפוליסה או לחילופין מטעה את חברי הקבוצה כמבואר בתביעה. התובעת מעמידה את נזקה האישי על סך של 2,420 ש"ח ומעריכה את סך הנזק לקבוצה כולה בסך העולה על 10 מיליון ש"ח. החברה הגישה תגובתה לבקשה לאישור.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

17. ביום 14 ביולי, 2009 התקבלה במשרדי החברה, תביעה כנגדה כמו גם כנגד חברות ביטוח אחרות (להלן - "הנתבעת" ו-"הנתבעות", בהתאמה), וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - "התביעה" או "הבקשה"). עניינה של התובענה הינו, לטענת התובע, תשלום בחסר של פיצויים המשולמים לנהגי מוניות על ידי הנתבעות בתביעות רכב (צד ג') בגין ימי עמידה (השבתה) של מוניות שנפגעו בתאונת דרכים. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל נהגי המוניות שרכבם היה מעורב בתאונת דרכים ואשר הגישו עקב כך, במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשתה של התובענה, תביעות צד ג' כנגד הנתבעות, מכוחן שולמו להם על ידי הנתבעות (כ"פשרה" ושלא במסגרת פסק דין) כספים עבור "ימי עמידה" שמקורם בנזק רכוש (להלן - "חברי הקבוצה"). עילות התביעה הנטענות הן רשלנות, הפרת חובות חקוקות וחוסר תום לב במו"מ. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובע הינם: לחייב הנתבעות בהשבת הפרש הסכומים אותם נמנעו מלשלם שלא כדין; לחייב הנתבעות לשלם, מעתה ואילך, לחברי הקבוצה בגין ימי עמידה סכומים שיבטאו את נזקייהם של חברי הקבוצה בפועל; לאסור על המשיבות להתנות את תשלום יתר רכיבי הנזק כתוצאה מתאונה, שאינם שנויים במחלוקת בין הצדדים, בחתימתם של חברי הקבוצה על כתב "קבלה ושחרור" וכן להורות על כל סעד אחר לטובת חברי הקבוצה, כפי שימצא בית המשפט לנכון. התובע מעמיד את נזקו האישי (הנובע מהתובענה האישית כנגד הנתבעת) על סך של 470 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה וכנגד כלל הנתבעות, בסך העומד על כ- 132 מיליון ש"ח. התובע לא אמד את חלקה של החברה מתוך הנזק הכולל לקבוצה. החברה הגישה תגובתה לבקשה. בהמשך לבקשת הסתלקות שהגיש התובע, הורה בית המשפט ביום 6 בספטמבר, 2010 על מחיקת הבקשה כמו גם תביעתו האישית של המבקש.

18. ביום 8 בספטמבר, 2009 הוגשה כנגד החברה, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית על פי חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התביעה" או "הבקשה"). עניינה של התובענה, כנטען בה, בהלוואות שנתנה החברה, בתיווך שתי סוכנויות ביטוח עיקריות, ללא בטחונות במועד מתן ההלוואה ותוך סיכון כספי ציבור מבוטחי ביטוח החיים של החברה. המבקש הינו מבוטח בביטוח חיים של החברה ומבקש במסגרת תובענתו לייצג קבוצת מבוטחים, שהם בעלי "פוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים" של החברה בתקופה שבין אוקטובר 2004 עד סוף מרס 2007. הסעד המרכזי המבוקש הינו לחייב את החברה להשיב את סכומי ההלוואות הנ"ל בסך כולל של כ- 153 מיליון ש"ח, או למצער סכום ההלוואות שהחברה הצהירה לגבינו כי המדובר בחוב מסופק וזאת בסך של כ- 62 מיליון ש"ח או סכום אחר שיתברר שלא יוחזר. כן מבוקש לחייב את החברה לפצות את חברי הקבוצה בגין הרווחים שהיו נצברים לזכותם בגין סכומי ההלוואות הנ"ל אילו לא היו מוענקות ללקוחותיה. החברה הגישה תגובתה לבקשה.

19. ביום 10 בספטמבר, 2009 התקבלה במשרדי החברה, תביעה כנגדה וכנגד חברות ביטוח אחרות וכן כנגד חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה (להלן: "הנתבעת" ו-"הנתבעות", בהתאמה), וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התביעה" או "הבקשה"). על פי התביעה, הנתבעות משקיעות חלק מכספי חברי הקבוצה בתעודות סל ומשיתות את העלויות והתשלומים השונים (כגון דמי ניהול), הכרוכים בהשקעה בתעודות הסל (להלן, כמוגדר בתביעה - "עלות אפקטיבית") על חברי הקבוצה, לפי הטענה, בניגוד לדין וללא גילוי מתאים לעמיתים. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מי שהינו (או היה) עמית או מבוטח באיזה מהחברות המנהלות או המבטחות, אשר חלק מהכספים המנוהלים על ידן, הושקעו בתעודות סל בתקופה שמיום 10 בנובמבר, 2005 ועד למועד הגשת הבקשה (לעיל ולהלן: "חברי הקבוצה" ו-"תקופת התביעה"). עילות התביעה הנטענות הן הפרת הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, הפרת הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981, הפרת חובה חקוקה, הפרת חובות זהירות והפרת חוק הגנת הצרכן, התשמ"א - 1981. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעים הינם להורות לנתבעות להשיב לחברי הקבוצה את סך העלויות האפקטיביות, אשר נוכה, על פי הנטען, שלא כדין מכספי חברי הקבוצה, והנובע מהשקעתן בתעודות סל, בתקופת התביעה. כמו כן, לקבוע כי הנתבעות לא יהיו רשאיות לנכות מכספי הפנסיה של חברי הקבוצה, את העלות האפקטיבית בגין השקעת כספיהם בתעודות סל גם בעתיד, ובכפוף לדין. הנזק הנטען לקבוצה כולה הועמד על סך של כ- 214 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס לנתבעת סך של כ- 6.3 מיליון ש"ח. החברה הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 במאי, 2010 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין לבקשת התובעים למחיקת הבקשה לאישור תוך דחיית תביעתם האישית.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

20. ביום 17 בפברואר, 2010 התקבלה במשרדי מנורה החזקות, בקשה לאישור הגשת תובענה נגזרת בהתאם לסעיף 194 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "הבקשה לאישור") וכן עותק מהתובענה הנגזרת אשר הוגשה על ידי בעל מניות במנורה החזקות. עניינה של הבקשה, כנטען בה, במעשיהם ו/או במחדליהם של נושאי משרה בכירים בחברה ביחס להלוואות שהעניקה החברה ללא בטחונות כביכול. כתוצאה ממעשים ו/או מחדלים אילו, לפי טענת המבקש, נגרם לחברה נזק בסך של כ- 65 מיליון ש"ח (גובה הפרשה לחובות מסופקים בגין ההלוואות הנ"ל). מנורה החזקות הגישה תגובתה לבקשה לאישור. ביום 6 בפברואר 2011, ובהמשך להערות בית המשפט, ניתן פסק דין המוחק את הבקשה לאישור מבלי לפגוע בטענות הצדדים כפי שעלו בבקשה.
21. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 12 לעיל, הוגשה ביום 24 בינואר, 2010 כנגד שומרה ביטוח. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 6,500 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 29 מיליון ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.
22. ביום 24 במרס, 2010 הוגשה כנגד החברה, כמו-גם כנגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן - "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעות מתעלמות לכאורה מהוראות חוזרי המפקח על הביטוח הקובעות כי כאשר מבוטח משלם פרמיית ביטוח בתשלומים חודשיים ימודד סכום "גורם הפוליסה" החודשי אחת לרבעון ולא אחת לחודש כפי שפועלות, לפי הטענה, הנתבעות ובכך גובות, לכאורה, סכומים ביתר בגין מרכיב "גורם הפוליסה" האמור. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח אצל מי מבין הנתבעות החל משנת 1982. למיטב ידיעת התובעים, מדובר בכ- 3 מיליון פוליסות פעילות. עילות התביעה הנתבעות הן, בין היתר, הפרת הסכם, הפרות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הפרת חוזרי מפקח, חוסר תום לב, הטעיה ומצג שווא, ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר הסכום העודף שנגבה לכאורה מחברי הקבוצה שלא כדין, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את הדרך בה הן גובות את מרכיב "גורם הפוליסה" הנ"ל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח החברה הועמד על סך של 0.35 ש"ח (בגין שנת ביטוח 2005), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות חושב והוערך על ידי התובעים לסך של כ- 114 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס לחברה שיעור של כ- 8.8% קרי- כ- 10 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לעניין זה. החברה הגישה תגובתה לבקשה. ביום 3 במרס, 2011 ובהמשך להצהרת ב"כ התובעים הייצוגיים כי לאחר בדיקה יסודית שביצעו אין עוד טעם להמשיך בתביעה, אישר בית המשפט את בקשת התובעים להסתלקות ובהתאם הורה על מחיקת הבקשה ודחיית התביעה האישית של התובעים.
23. ביום 11 באפריל, 2010 הוגשה כנגד החברה כמו-גם כנגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן - "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעות המחזיקות כספים שלא נדרשו על ידי בעלי זכויות בהם (מבוטחים, מוטבים ו/או יורשים), מפרות לכאורה חובות המוטלות עליהן לאיתור אותם בעלי זכויות ואף לא מעבירות את הכספים בהגיע המועד לכך לידי האפוטרופוס הכללי, זאת תוך התעשרות שלא כדין בשל גביית דמי ניהול בשיעור העולה על המותר או מתשואה שמניבים הכספים שלא נדרשו. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל בעלי הזכויות בנכסים המצויים בידי הנתבעות, באחריותן או בשליטתן, ואשר הנתבעות לא הביאו לידיעתם את דבר היותם בעלי נכסים כאמור. עילות התביעה הנתבעות הן, בין היתר, הפרת חובה חקוקה, הפרת הוראות המפקח על הביטוח, הטעיה, חוסר תום לב, הפרת חוזה, רשלנות, הפרת חובת נאמנות ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו מתן צווים מתאימים שיחייבו את הנתבעות לקיים את הוראות המפקח על הביטוח בעניין איתור בעלי הזכויות הנ"ל, השבה של כספים שנגבו שלא כדין ומינוי בעל תפקיד לצורך אכיפת הצווים שנתבקשו כאמור או מתן סעד אחר לטובת הקבוצה. סכום התביעה על פי התובענה לא ניתן להערכה. החברה הגישה תגובתה לבקשה.

באור 36 - : התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

24. ביום 14 באפריל, 2010 הוגשה כנגד החברה, כמו-גם כנגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן - "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה כאשר מפסיק ביטוח, מסיבה כלשהי (כגון הודעת המבוטח על ביטול הפוליסה, קרות אירוע הביטוח או מקרה אחר המפקיע את פוליסת הביטוח), הדבר קורה לרוב לאחר שנגבתה כבר פרמיה בגין החודש השוטף ולמרות שהמבוטח זכאי, לפי הטענה, לקבל החזר בגין החלק היחסי של החודש אין הנתבעות משיבות את המבוטחים את החלק היחסי של הפרמיה החודשית או שהן משיבות אותו בערכים נומינליים. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח אצל מי מבין הנתבעות בפוליסת ביטוח כלשהיא (למעט פוליסת ביטוח רכוש) או יורשו של מבוטח כאמור ופוליסת הביטוח הופסקה מסיבה כלשהיא בין אם עקב ביטולה ע"י המבוטח ובין אם עקב קרות אירוע ביטוח. להערכת התובעים הקבוצה מונה כ- 2 מיליון מבוטחים. עילות התביעה הנתבעות הן, בין היתר, הפרות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 וחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, חוסר תום לב, הטעיה ומצג שווא, ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום הפרמיות העודפות שנגבו שלא כדין ו/או שלא הוחזרו שלא כדין ו/או של הפרשי שערך שלא שולמו לכאורה לחברי הקבוצה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר בתובענה. הנזק האישי של התובעים ביחס לכל הנתבעות הועמד על סך של כ- 3,047 ש"ח בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות חושב והוערך לסך של כ- 225 מיליון ש"ח. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה.

25. ביום 18 באוגוסט, 2010 התקבלה במשרדי מנורה החזקות, תביעה כנגד מנורה החזקות וכנגד החברה, וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התביעה"). על פי הנטען בתביעה, החברה הפחיתה, שלא כדין, כספים מפוליסת ביטוח מנהלים של התובעת, בדרך של השמטת הפקדות שהועברו לחברה. התובעת טוענת כי יש להטיל חבות גם על מנורה החזקות, הואיל ויש לה שליטה אפקטיבית על פעילות החברה, כעולה מדוחותיה השנתיים. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, כמפורט בתביעה, הינה כלל המבוטחים ו/או בעלי פוליסות ביטוח חיים אותן מנהלת ו/או מפעילה החברה, אשר, לפי הטענה, הופחתו, שלא כדין, מיתרתם בפוליסה כספים שהופקדו בחברה (להלן: "חברי הקבוצה"). להערכת התובעת, הקבוצה מונה כ- 75,000 מבוטחים. עילות התביעה העיקריות הנתבעות הן הפרת הסכם התקשרות, הפרת חובת נאמנות, עוולת הגזל, עוולת הרשלנות וחוסר תום לב. הנזק הנטען לקבוצה, על פי הערכת התובעת, עומד על סך של כ- 110 מיליון ש"ח. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה.

26. לאחר תאריך הדיווח, ביום 6 במרס, 2011, התקבלה במשרדי החברה, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "הבקשה"). על פי הנטען בבקשה, נמצאה טעות בחישוב סך הצבירה בפוליסת ביטוח מנהלים ("קרן י") של התובע הייצוגי (להלן - "התובע") שנדמה כי אירעה (לפי הטענה) גם לגבי מבוטחים נוספים בפוליסות כאמור. הקבוצה אותה מבקש התובע הייצוגי לייצג, כמפורט בבקשה, הינה - כלל העמיתים ו/או בעלי פוליסות ביטוח חיים ו/או פוליסות ביטוח מנהלים ו/או כל פוליסה אחרת בקרן י' שהופעלה בעבר בידי חברת מנולייף (אשר נרכשה בידי המשיבה) מקום בו הצבירה בפועל אינה תואמת את הצבירה אשר אמורה היתה להיות" (להלן - "הקבוצה המיוצגת"). עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן: הפרת הסכם ההתקשרות; הפרת חובת נאמנות; עוולת הגזל והרשלנות וחוסר תום לב. הנזק האישי של התובע הוערך על ידו בסך כולל של 70 אלף ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי הנטען לכלל הקבוצה המיוצגת הוערך על ידי התובע בסך של 50 מיליון ש"ח. הסעדים המבוקשים על ידי התובע הינם: אישור הבקשה; להורות על דרכים להוכחת נזקם של יחיד הקבוצה; לפסוק פיצוי כולל לפי הנזק המוערך כנ"ל; פסיקת פיצוי לתובע ייצוגי ושכ"ט לעורכי הדין המייצגים. החברה טרם הגישה תגובתה לבקשה.

באור 36: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

טבלה מסכמת:

ליום 31 בדצמבר, 2010		
הסכום הנתבע	כמות תביעות	אלפי ש"ח
תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:		
5,400	1	צוין סכום המתייחס לחברה התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה
-	-	לא צוין סכום התביעה
-	1	
בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:		
522,000	8	צוין סכום המתייחס לחברה (*)
225,000	2	התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה
-	1	לא צוין סכום התביעה
-	-	תביעות מהותיות אחרות
	13	סך הכל

סכום ההפרשה הכולל של התביעות שהוגשו כנגד החברה האם והחברה כמפורט לעיל, מסתכם בכ- 20,000 אלפי ש"ח לתאריך הדוח (ליום 31 בדצמבר, 2009 סך של כ- 11,715 אלפי ש"ח).

(*) ביום 27 במרס, 2011 אישר בית המשפט הסתלקות מתובענה ייצוגית ודחיית התביעה האישית של התובע הייצוגי. סכום התביעה שיוחס לחברה עמד על כ- 18 מיליוני ש"ח.

ב. ערבויות שניתנו

החברה העמידה ערבויות לטובת עמיתי קופות הגמל "יתר", "פלס" ו"אמיר" (המנוהלות על-ידי מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה קשורה של החברה) להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ-4,342 מיליון ש"ח. יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופות לקבל את מרבית הפקדונות של כספי העמיתים כאמור בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים. בנוסף לאמור, נתנה החברה ערבויות דומות להבטחת קרן ההשקעות של העמיתים במסלול שאינו מבטיח תשואה וזאת לטובת עמיתים שהצטרפו לקופה עד לשנת 1994 ולגבי הפקדותיהם הנומינליות עד לחודש ינואר, 2009. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ- 205 מיליוני ש"ח.

ג. התקשרויות

1. בשנת 2003 התקשרה הקבוצה עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן - סאפיינס) בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים (טופז חיים). על רקע רכישתה של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטורים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של הקבוצה, התקשרה הקבוצה בשנים 2004 ו-2005, עם סאפיינס בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערכי הפנסיה והגמל (טופז פנסיה וגמל) (טופז חיים וטופז פנסיה וגמל יחד - להלן - מערכת טופז). נכון לתאריך הדוח הגיעה מערכת טופז לשלב תפעולי. כמו כן, סאפיינס מבצעת פרויקטים נוספים עבור החברה וכן פעילות תחזוקה שוטפת של המערכות, לרבות עדכונים הנדרשים מעת לעת. הקבוצה שילמה לסאפיינס בשנים 2008-2010 סך של כ-157 מיליון ש"ח.

באור 36 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות (המשך)

2. לקבוצה קיימות התחייבויות עתידיות כחלק מפעילויות ההשקעה כמפורט להלן:

א. התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2010 הינו סך של 274,665 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 255,136 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2009 סך של 345,210 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 335,027 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה).

ב. התחייבויות להעמדת הלוואות לחברות שונות שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2010 הינו 86,580 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 53,280 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 11,212 אלפי ש"ח).

ד. חכירות

חכירות בהן הקבוצה היא החוכרת בחכירה תפעולית

הקבוצה קשורה בהסכמי חכירה מסחריים ביחס לנדל"ן שברשותה, אשר כולל חלק משרדי הקבוצה.

חכירות אלו לא ניתנות לביטול ובעלות אורך חיים של 1-5 שנים.

חברה מאוחדת - מבטחים פנסיה קשורה בהסכמי חכירה תפעוליים ביחס לכלי הרכב שברשותה. הסכם החכירה הינו לתקופה של 3 שנים, מבלי שקיימת אופציית הארכה בחוזה.

להלן דמי החכירה המינימליים העתידיים להיות משולמים בגין חוזי חכירה תפעולית שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר:

2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
8,661	10,882	13,743	שנה ראשונה
7,495	16,678	22,794	שנה שנייה עד חמש שנים
-	1,389	-	יותר מחמש שנים
16,156	28,949	36,537	

הסכומים שנוזקפו לדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום
31 לדצמבר

2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
8,083	10,740	12,610	דמי חכירה מינימליים

חכירות בהן הקבוצה היא המחכירה בחכירה תפעולית

הקבוצה מחכירה מספר מבנים (נכסי נדל"ן להשקעה) לגופים חיצוניים. הסכמי החכירה הם לתקופה שבין שנה לחמש שנים ואינם ניתנים לביטול. חידוש החוזים בתום התקופה כפוף להסכמת שני הצדדים.

באור 36 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. חכירות (המשך)

חכירות בהן הקבוצה היא המחכירה בחכירה תפעולית (המשך)

להלן דמי החכירה המינימליים העתידיים להתקבל בגין חוזי חכירה שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר:

2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
4,624	3,751	5,026
8,087	4,885	5,031
12,711	8,636	10,057

שנה ראשונה (*)
שנה שנייה עד חמש שנים (**)

(*) כולל בגין חברות קשורות סך של 1,216 אלפי ש"ח בשנת 2010, סך של 1,192 אלפי ש"ח בשנת 2009 וסך של 1,156 אלפי ש"ח בשנת 2008.

(**) כולל בגין חברות קשורות סך של 1,728 אלפי ש"ח בשנת 2010, סך של 2,961 אלפי ש"ח בשנת 2009 וסך של 3,959 אלפי ש"ח בשנת 2008.

באור 37 - אירוע מהותי בתקופת הדיווח

בחודש ספטמבר 2009, הודיע המפקח להנהלת החברה על כוונתו לערוך ביקורת בקשר להעברות רטרואקטיביות בין מסלולי השקעה שבוצעו במהלך שנת 2008 וכן בנושא הלוואות שניתנו על ידי החברה, לפני מספר שנים, ללא בטחונות מספיקים במועד מתן הלוואה, לרבות תפקוד האורגנים הרלבנטיים.

יצוין, כי בכל הנוגע לנושא ההעברות הרטרואקטיביות שנתגלו בפוליסות של מספר עובדים ו/או סוכנים, מדובר בסכומים לא מהותיים. באשר למשמעויות הכספיות הנוגעות להלוואות נשוא הבדיקה, ובהמשך לדיווחי החברה בדוח התקופתי לשנת 2009, יצוין, כי נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 יתרת הלוואות בקבוצה עמדה על כ- 85 מיליוני ש"ח לפני הפרשה לחובות מסופקים; כנגד הלוואות נצברו ערכי פדיון בפוליסות בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח; ויתרת הפרשה לחובות מסופקים בגין הלוואות עמדה נכון למועד האמור על סך של כ- 55 מיליוני ש"ח.

בחודש יולי 2010 התקבל במשרדי החברה דוח הביקורת מטעם המפקח בקשר עם הלוואות הנ"ל. במסגרת הדוח הנ"ל ניתנו הנחיות שמטרתן, בין היתר, שיפור הבקורות ובכלל זה שיפור תהליכי זרימת המידע בין המחלקות השונות בחברה ואגף הכספים. בנוסף, הטיל המפקח על החברה עיצום כספי וקנס אזרחי בסך כולל של כ- 14 מיליוני ש"ח וכן הורה על ביצוע השבה לתיק המשתתף ברווחים של החברה בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח, תוך עיכוב ביצוע ההשבה עד למועד בו יקבע ביהמ"ש את קביעתו בשאלת קיומו והיקפו של הנזק שנגרם למבוטחי החברה אם בכלל וזאת במסגרת תובענה ייצוגית שהוגשה בנושא.

באור 38 - אירועים מהותיים לאחר תאריך הדיווח

א. ביום 4 בינואר, 2011, חתמה חברה מאוחדת סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן - מורשי חיתום) על הסכם לרכישת פעילות סוכנות ביטוח שאינה תאגיד, המוכרת בשמה המסחרי "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול ביטוח" (להלן - ארנון את וינשטוק), לרבות תיקי הביטוח, הרכוש והמוניטין של ארנון את וינשטוק. כל פעילות ארנון את וינשטוק עברה למורשי חיתום. כמו כן, רכשה מורשי חיתום את הפעילות והמוניטין של חברת "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול בע"מ" שבבעלות הסוכנים. ביום 21 בפברואר, 2011 אישר רשם החברות את שינוי שמה של מורשי חיתום ל- "ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ".

ב. ביום 24 במרס, 2011 אישר דירקטוריון החברה ("הרוכשת") השלמת ניהול משא ומתן עם בי.גי.איי. השקעות (1961) בע"מ וחברת בת שלה בי.גי.איי. אלפא בע"מ ("המוכרת") בדבר רכישת 100% מההון המונפק והנפרע של הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ ("הבנק") שבבעלות המוכרת, תוך הסמכת ההנהלה לחתום על הסכם הרכישה בהתאם למתווה העסקה שהוצג בפניהם.

באור 38: - אירועים מהותיים לאחר תאריך הדיווח

ב. (המשך)

סכום התמורה המוערך בגין מניות הבנק מורכב משני רכיבים עיקריים: (א) סכום של כ- 125 מיליוני ש"ח ו- (ב) בתוספת סכום המזומן שיהיה בקופת הבנק במועד השלמת העסקה, המוערך בשלב זה, בסך של כ- 226 מיליוני ש"ח. בנוסף, הרוכשת תהא זכאית להפחתת התמורה אם בחלוף תקופה מוסכמת שתיקבע בהסכם המכר לא יגבה הבנק את כל או חלק מההלוואות הנכללות בתיק האשראי של הבנק, בכפוף לתנאים שונים שייקבעו בהסכם הרכישה. יצוין כי אם וככל שהסכם הרכישה יחתם, בכוונת החברה למזג את הבנק לתוכה. עוד יצוין כי ההסכם יהיה מותלה בתנאים מתלים שונים, ובין היתר, קבלת אישורים רגולטורים על פי הוראות הדין כמו גם קבלת אישור רשות המסים (Ruling), בין היתר בקשר למיזוג הבנק כאמור וכן בקבלת אישור בית המשפט המוסמך למיזוג. ביום 29 במרס, 2011, ולאחר השלמת המשא ומתן חתמו הצדדים על ההסכם אשר מותלה בתנאים מתלים שונים כאמור.

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

נספחים לדוח הכספי

ליום 31 בדצמבר, 2010

**לכבוד
בעלי המניות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ**

הנדון: דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר על מידע כספי נפרד לפי דרישת המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי דרישת המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר, 2010 ו-2009, ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010 ואשר נכלל כנספח א' לדוחות הכספיים של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על המידע הכספי הנפרד בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של הכללים החשבונאיים שישומו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בחוזר ביטוח 2010-1-4.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 35(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות כייצוגיות כנגד החברה וחברת ביטוח מאוחדת.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל אביב
30 במרס, 2011

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח

להלן נתונים כספיים תמציתיים על בסיס הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה (להלן - דוחות סולר), הערוכים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) למעט העניינים הבאים:

א. מדידת ההשקעות בחברות מוחזקות המחושבת על בסיס אקוויטי.

ב. זכויות במקרקעין כוללות גם זכויות במקרקעין של חברה מוחזקת שהחזקת זכויות אלה הוא עיסוקה היחיד.

א. דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
574,062	635,223	נכסים לא מוחשיים
777,055	838,249	הוצאות רכישה נדחות
152,537	166,978	רכוש קבוע
701,727	814,339	השקעות בחברות מוחזקות
26,837	58,242	נדל"ן להשקעה
969,376	1,243,379	נכסי ביטוח משנה
161,414	92,749	נכסי מסים שוטפים
101,897	101,710	חייבים ויתרות חובה
451,668	441,996	פרמיות לגבייה
9,941,600	11,805,612	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות:
2,602,806	3,020,392	נכסי חוב סחירים
4,511,665	4,644,116	נכסי חוב שאינם סחירים
205,561	224,824	מניות
216,744	294,612	אחרות
7,536,776	8,183,944	סה"כ השקעות פיננסיות אחרות
105,295	67,575	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
328,868	265,059	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
21,829,112	24,715,055	סך כל הנכסים
10,169,178	11,974,019	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

א. דוחות על המצב הכספי (המשך)

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		הון עצמי:
291,331	291,331	הון מניות
324,687	324,687	פרמיה על מניות
161,746	180,862	קרנות הון
1,026,905	1,251,966	יתרת עודפים
1,804,669	2,048,846	סה"כ הון עצמי
		התחייבויות:
7,894,199	8,477,866	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,240,863	11,909,695	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
104,797	108,963	התחייבויות בגין מסים נדחים
96,859	112,335	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
838,576	1,003,633	זכאים ויתרות זכות
849,149	1,053,717	התחייבויות פיננסיות
20,024,443	22,666,209	סך כל ההתחייבויות
21,829,112	24,715,055	סך כל ההון העצמי וההתחייבויות

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ב. דוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
3,520,719	3,594,591	3,750,381	פרמיות שהורווחו ברוטו
575,085	697,389	873,420	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,945,634	2,897,202	2,876,961	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,837,343)	3,542,372	1,824,724	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
63,474	81,683	201,247	הכנסות מדמי ניהול
118,241	154,780	204,482	הכנסות מעמלות
1,290,006	6,676,037	5,107,414	סך כל ההכנסות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
1,032,622	5,728,727	4,464,845	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(424,037)	(468,632)	(650,032)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי התחייבויות בגין חוזי ביטוח
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
608,585	5,260,095	3,814,813	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
710,230	706,916	731,415	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
219,847	268,718	309,089	הוצאות הנהלה וכלליות
100,639	82,497	76,400	הוצאות מימון
1,639,301	6,318,226	4,931,717	סך כל ההוצאות
27,125	90,677	113,816	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
(322,170)	448,488	289,513	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(104,848)	121,457	64,452	מסים על הכנסה (הטבת מס)
(217,322)	327,031	225,061	רווח נקי (הפסד)

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ג. דוחות על הרווח הכולל

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(217,322)	327,031	225,061	רווח נקי (הפסד) לשנה
			רווח (הפסד) כולל אחר:
		(2,083)	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
			שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים
(420,420)	296,755	124,825	כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
			רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים
159,920	(56,520)	(112,683)	המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
			הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים
125,284	17,285	10,844	כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
			הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים
48,002	(89,382)	(5,980)	של רווח (הפסד) כולל אחר
			חלק החברה ברווח (הפסד) כולל אחר של חברה מוחזקת
(25,857)	41,189	2,247	המטופלת לפי שיטת השווי המאזני
(113,071)	209,327	17,170	רווח (הפסד) כולל אחר לשנה, נטו
(330,393)	536,358	242,231	סך-הכל רווח (הפסד) כולל

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ד. דוחות על השינויים בהון

סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
אלפי ש"ח								
1,804,669	1,026,905	7,034	-	117,901	36,811	324,687	291,331	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
225,061	225,061	-	-	-	-	-	-	רווח נקי
(2,083)	-	-	(2,083)	-	-	-	-	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
138,738	-	-	-	138,738	-	-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
(124,863)	-	-	-	(124,863)	-	-	-	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
11,922	-	-	-	11,922	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(6,544)	-	-	604	(7,148)	-	-	-	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
17,170	-	-	(1,479)	18,649	-	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר
242,231	225,061	-	(1,479)	18,649	-	-	-	סה"כ הרווח (ההפסד) כולל
1,946	-	-	-	-	1,946	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
2,048,846	1,251,966	7,034	(1,479)	136,550	38,757	324,687	291,331	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ד. דוחות על השינויים בהון (המשך)

סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה אלפי ש"ח	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
1,262,223	699,874	7,034	(91,426)	30,723	324,687	291,331	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
327,031	327,031	-	-	-	-	-	רווח נקי
365,526	-	-	365,526	-	-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
(66,425)	-	-	(66,425)	-	-	-	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
21,770	-	-	21,770	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(111,544)	-	-	(111,544)	-	-	-	מסים על ההכנסה המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
209,327	-	-	209,327	-	-	-	סה"כ רווח כולל אחר
536,358	327,031	-	209,327	-	-	-	סה"כ הרווח כולל
6,088	-	-	-	6,088	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
1,804,669	1,026,905	7,034	117,901	36,811	324,687	291,331	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ד. דוחות על השינויים בהון (המשך)

סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	שטר הון צמית	פרמיה על מניות	הון מניות
אלפי ש"ח							
1,516,665	921,881	7,034	21,645	30,087	136,000	141,148	258,870
(217,322)	(217,322)	-	-	-	-	-	-
(482,097)	-	-	(482,097)	-	-	-	-
167,375	-	-	167,375	-	-	-	-
139,866	-	-	139,866	-	-	-	-
61,785	-	-	61,785	-	-	-	-
(113,071)	-	-	(113,071)	-	-	-	-
(330,393)	(217,322)	-	(113,071)	-	-	-	-
-	-	-	-	-	(136,000)	117,092	18,908
80,000	-	-	-	-	-	66,447	13,553
(4,685)	(4,685)	-	-	-	-	-	-
636	-	-	-	636	-	-	-
1,262,223	699,874	7,034	(91,426)	30,723	-	324,687	291,331

יתרה ליום 1 בינואר, 2008

רווח נקי

שינוי נטו בשווי ההון של נכסים פיננסיים
המסווגים כזמינים למכירה שנזקק לקרנות
הון

רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים
פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו
לדוח רווח והפסד

הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים
המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח
רווח והפסד

הטבת מס המתייחסת לרכיבים של רווח
כולל אחר

סה"כ הפסד כולל אחר

סה"כ ההפסד הכולל

המרת שטר הון צמית למניות

הנפקת מניות

פעילות עם בעל שליטה

עלות תשלום מבוסס מניות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2008

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ה. מגזרי פעילות סולר

לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי	חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח
3,750,381	-	-	1,748,867	2,001,514	פרמיות שהורווחו ברוטו
873,420	-	-	665,115	208,305	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,876,961	-	-	1,083,752	1,793,209	פרמיות שהורווחו בשייר
1,824,724	(9,998)	88,542	182,740	1,563,440	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
201,247	-	-	-	201,247	הכנסות מדמי ניהול
204,482	-	-	163,295	41,187	הכנסות מעמלות
5,107,414	(9,998)	88,542	1,429,787	3,599,083	סך כל ההכנסות
4,464,845	-	-	1,323,058	3,141,787	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(650,032)	-	-	(479,905)	(170,127)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
3,814,813	-	-	843,153	2,971,660	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר וחוזי השקעה בשייר
731,415	-	-	394,691	336,724	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
309,089	(9,998)	25,980	75,328	217,779	הוצאות הנהלה וכלליות
76,400	-	67,477	4,633	4,290	הוצאות מימון
4,931,717	(9,998)	93,457	1,317,805	3,530,453	סך כל ההוצאות
113,816	-	18,570	28,690	66,556	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
289,513	-	13,655	140,672	135,186	רווח לפני מסים על ההכנסה
23,150	-	(4,546)	7,214	20,482	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
312,663	-	9,109	147,886	155,668	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ה. מגזרי פעילות סולר (המשך)

לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס		ביטוח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי	חיים וחסכון ארוך טווח	ביטוח
3,594,591	-	-	1,766,859	1,827,732	פרמיות שהורווחו ברוטו
697,389	-	-	494,140	203,249	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,897,202	-	-	1,272,719	1,624,483	פרמיות שהורווחו בשייר
3,542,372	(9,110)	55,381	233,622	3,262,479	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
81,683	-	-	-	81,683	הכנסות מדמי ניהול
154,780	-	-	115,947	38,833	הכנסות מעמלות
6,676,037	(9,110)	55,381	1,622,288	5,007,478	סך כל ההכנסות
5,728,727	-	-	1,279,965	4,448,762	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(468,632)	-	-	(315,891)	(152,741)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
5,260,095	-	-	964,074	4,296,021	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר וחוזי השקעה בשייר
706,916	-	-	392,069	314,847	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
268,718	(9,110)	9,671	75,864	192,293	הוצאות הנהלה וכלליות
82,497	-	73,265	3,951	5,281	הוצאות מימון
6,318,226	(9,110)	82,936	1,435,958	4,808,442	סך כל ההוצאות
90,677	-	19,924	16,732	54,021	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
448,488	-	(7,631)	203,062	253,057	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
298,709	-	70,256	154,303	74,150	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
747,197	-	62,625	357,365	327,207	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

ה. מגזרי פעילות סולן (המשך)

לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2008

סה"כ	לא מיוחס		ביטוח		
	התאמות וקיצוץ	למגזרי פעילות	ביטוח כללי	חיים וחסכון ארוך טווח	
3,520,719	-	-	1,737,697	1,783,022	פרמיות שהורווחו ברוטו
575,085	-	-	375,800	199,285	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,945,634	-	-	1,361,897	1,583,737	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,837,343)	(3,468)	(203,688)	113,709	(1,743,896)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
63,474	-	-	-	63,474	הכנסות מדמי ניהול
118,241	-	-	58,294	59,947	הכנסות מעמלות
1,290,006	(3,468)	(203,688)	1,533,900	(36,738)	סך כל ההכנסות
1,032,622	-	-	1,316,587	(283,965)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(424,037)	-	-	(231,598)	(192,439)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
608,585	-	-	1,084,989	(476,404)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר וחוזי השקעה
710,230	-	-	403,593	306,637	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
219,847	(3,468)	8,688	59,737	154,890	הוצאות הנהלה וכלליות
100,639	-	91,337	2,275	7,027	הוצאות מימון
1,639,301	(3,468)	100,025	1,550,594	(7,850)	סך כל ההוצאות
27,125	-	(806)	(20,677)	48,608	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
(322,170)	-	(304,519)	(37,371)	19,720	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(161,073)	-	(14,165)	(98,308)	(48,600)	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(483,243)	-	(318,684)	(135,679)	(28,880)	סך כל ההפסד הכולל לפני מסים על ההכנסה

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

1. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי - סולר

לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2010					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש (ואחרים *) אלפי ש"ח	ענפי חבויות (ואחרים (**))	סה"כ	
382,960	657,234	485,972	230,520	1,756,686	פרמיות ברוטו
104,194	232,417	275,996	112,238	724,845	פרמיות ביטוח משנה
278,766	424,817	209,976	118,282	1,031,841	פרמיות בשייר
41,108	3,105	939	6,759	51,911	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
319,874	427,922	210,915	125,041	1,083,752	פרמיות שהורווחו בשייר
109,927	16,516	8,652	47,645	182,740	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
12,058	58,014	75,922	17,301	163,295	הכנסות מעמלות
441,859	502,452	295,489	189,987	1,429,787	סך כל ההכנסות
395,566	469,116	272,148	186,228	1,323,058	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(52,819)	(160,322)	(172,878)	(93,886)	(479,905)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
342,747	308,794	99,270	92,342	843,153	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
36,966	167,037	138,955	51,733	394,691	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
21,284	23,732	22,459	7,853	75,328	הוצאות הנהלה וכלליות
954	1,358	2,019	302	4,633	הוצאות מימון
401,951	500,921	262,703	152,230	1,317,805	סך כל ההוצאות
24,585	3,369	2,067	(1,331)	28,690	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
64,493	4,900	34,853	36,426	140,672	רווח לפני מסים על ההכנסה
4,789	794	267	1,364	7,214	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
69,282	5,694	35,120	37,790	147,886	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
1,604,992	420,946	369,416	950,624	3,345,978	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2010

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 75% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

1. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי - סולר (המשך)

לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	ענפי חבויות (ואחרים **)	ענפי רכוש (ואחרים *)	רכב רכוש	רכב חובה	
אלפי ש"ח					
1,775,046	237,734	486,177	654,368	396,767	פרמיות ברוטו
590,115	107,423	271,474	200,751	10,467	פרמיות ביטוח משנה
1,184,931	130,311	214,703	453,617	386,300	פרמיות בשייר
87,788	21,472	13,465	59,791	(6,940)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,272,719	151,783	228,168	513,408	379,360	פרמיות שהורווחו בשייר
233,622	59,863	13,166	26,361	134,232	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
115,947	13,585	73,930	28,432	-	הכנסות מעמלות
1,622,288	225,231	315,264	568,201	513,592	סך כל ההכנסות
1,279,965	172,644	240,678	453,254	413,389	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(315,891)	(57,983)	(131,280)	(117,828)	(8,800)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
964,074	114,661	109,398	335,426	404,589	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
392,069	52,323	135,947	166,679	37,120	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
75,864	6,577	19,899	27,814	21,574	הוצאות הנהלה וכלליות
3,951	319	2,211	1,421	-	הוצאות מימון
1,435,958	173,880	267,455	531,340	463,283	סך כל ההוצאות
16,732	(1,625)	2,151	1,844	14,362	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
203,062	49,726	49,960	38,705	64,671	רווח לפני מסים על ההכנסה
154,303	30,308	7,314	20,580	96,101	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
357,365	80,034	57,274	59,285	160,772	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
3,127,437	869,173	315,727	406,394	1,536,143	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2009

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 84% מסך הפרמיות בענפים אלו.

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

1. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי - סולר (המשך)

לשנה שהסתיימה ליום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	ענפי חבויות (ואחרים **)	ענפי רכוש (ואחרים *)	רכב רכוש	רכב חובה	
אלפי ש"ח					
1,718,339	235,569	476,578	645,042	361,150	פרמיות ברוטו
373,610	77,393	225,915	60,371	9,931	פרמיות ביטוח משנה
1,344,729	158,176	250,663	584,671	351,219	פרמיות בשייר
17,168	(7,642)	6,606	12,987	5,217	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,361,897	150,534	257,269	597,658	356,436	פרמיות שהורווחו בשייר
113,709	27,859	8,439	17,643	59,768	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
58,294	2,433	53,249	2,612	-	הכנסות מעמלות
1,533,900	180,826	318,957	617,913	416,204	סך כל ההכנסות
1,316,587	165,940	282,954	485,882	381,811	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(231,598)	(52,227)	(118,963)	(58,308)	(2,100)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,084,989	113,713	163,991	427,574	379,711	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
403,593	53,451	143,119	172,601	34,422	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
59,737	13,941	10,147	16,251	19,398	הוצאות הנהלה וכלליות
2,275	-	1,661	614	-	הוצאות מימון
1,550,594	181,105	318,918	617,040	433,531	סך כל ההוצאות
(20,677)	(1,469)	1,856	(780)	(20,284)	חלק בתוצאות חברות מוחזקות לפי שיטת השווי המאזני
(37,371)	(1,748)	1,895	93	(37,611)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(98,308)	(18,863)	(6,032)	(16,446)	(56,967)	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(135,679)	(20,611)	(4,137)	(16,353)	(94,578)	סך כל ההפסד הכולל לפני מסים על ההכנסה
2,924,054	786,884	314,501	398,530	1,424,139	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2008

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 86% מסך הפרמיות בענפים אלו.

תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולר") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות המפקח על הביטוח (המשך)

קשרים, התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

א. שטרי הון והלוואה

1. במהלך השנים 2008-2009 נתנה החברה לחברה נכדה ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ הלוואות בסך של 8,330 אלפי ש"ח. ההלוואה אינה צמודה למדד ונושאת ריבית שנתית בשיעור של פריים פלוס 0.25%. להלוואה לא נקבע מועד פירעון. יתרת ההלוואה לתאריך הדיווח הינה 9,366 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 – 9,057 אלפי ש"ח).
2. ביום 18 במרס, 2008 הנפיקה חברת בת שומרה ביטוח, שטר הון לחברה בסך 5,000 אלפי ש"ח העומד לפירעון ביום 1 בינואר, 2012, ואולם החל מיום 1 בינואר, 2010, יידחה מועד הפירעון מידי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם כן ניתנה הודעה לפחות 30 ימים לפני מועד ההארכה מאת החברה או מאת שומרה ביטוח על אי דחיית מועד הפירעון כאמור. ניתנה הודעת אי דחיית מועד הפירעון, תיחשב ההודעה כדרישה לפידיון, ושומרה ביטוח תפרע את השטר בתוך 30 ימים ממועד הפירעון הקרוב שבתוקף. שטר ההון צמוד למדד ואינו נושא ריבית. יתרת שטר ההון לתאריך הדיווח הינו 5,328 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 4,887 אלפי ש"ח).
3. ביום 3 ביולי, 2008 הנפיקה חברת בת שומרה ביטוח, שטר הון לחברה בסך 10,000 אלפי ש"ח העומד לפירעון ביום 3 בספטמבר, 2012, ואולם החל מיום 3 בספטמבר, 2010, יידחה מועד הפירעון מידי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם כן ניתנה הודעה לפחות 30 ימים לפני מועד ההארכה מאת החברה או מאת שומרה ביטוח על אי דחיית מועד הפירעון כאמור. ניתנה הודעת אי דחיית מועד הפירעון, תיחשב ההודעה כדרישה לפידיון, ושומרה ביטוח תפרע את השטר בתוך 30 ימים ממועד הפירעון הקרוב שבתוקף. שטר ההון צמוד למדד ואינו נושא ריבית. יתרת שטר ההון לתאריך הדיווח הינו 10,262 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 9,193 אלפי ש"ח).
4. ביום 28 בספטמבר, 2008 הנפיקה חברת בת שומרה ביטוח, שטר הון לחברה בסך 5,000 אלפי ש"ח העומד לפירעון ביום 1 באוקטובר, 2012, ואולם החל מיום 1 באוקטובר, 2010, יידחה מועד הפירעון מידי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם כן ניתנה הודעה לפחות 30 ימים לפני מועד ההארכה מאת החברה או מאת שומרה ביטוח על אי דחיית מועד הפירעון כאמור. ניתנה הודעת אי דחיית מועד הפירעון, תיחשב ההודעה כדרישה לפידיון, ושומרה ביטוח תפרע את השטר בתוך 30 ימים ממועד הפירעון הקרוב שבתוקף. שטר ההון צמוד למדד ואינו נושא ריבית. יתרת שטר ההון לתאריך הדיווח הינו 5,013 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 4,470 אלפי ש"ח).
5. ביום 26 בנובמבר, 2008 הנפיקה חברת בת שומרה ביטוח, שטר הון לחברה בסך 5,000 אלפי ש"ח העומד לפירעון ביום 1 בינואר, 2013, ואולם החל מיום 1 בינואר, 2011, יידחה מועד הפירעון מידי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם כן ניתנה הודעה לפחות 30 ימים לפני מועד ההארכה מאת החברה או מאת שומרה ביטוח על אי דחיית מועד הפירעון כאמור. ניתנה הודעת אי דחיית מועד הפירעון, תיחשב ההודעה כדרישה לפידיון, ושומרה ביטוח תפרע את השטר בתוך 30 ימים ממועד הפירעון הקרוב שבתוקף. שטר ההון צמוד למדד ואינו נושא ריבית. יתרת שטר ההון לתאריך הדיווח הינו 4,762 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 4,407 אלפי ש"ח).

קשרים, התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)א. שטרי הון והלוואה (המשך)

6. ביום 24 במרס, 2009 הנפיקה חברת בת שומרה ביטוח, שטר הון לחברה בסך 10,000 אלפי ש"ח העומד לפירעון ביום 1 באפריל, 2013, ואולם החל מיום 1 באפריל, 2011, יידחה מועד הפירעון מידי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם כן ניתנה הודעה לפחות 30 ימים לפני מועד ההארכה מאת החברה או מאת שומרה ביטוח על אי דחיית מועד הפירעון כאמור. ניתנה הודעת אי דחיית מועד הפירעון, תיחשב ההודעה כדרישה לפידיון, ושומרה ביטוח תפרע את השטר בתוך 30 ימים ממועד הפירעון הקרוב שבתוקף. שטר ההון צמוד למדד ואינו נושא ריבית. יתרת שטר ההון לתאריך הדיווח הינו 9,542 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 8,833 אלפי ש"ח).

ב. עסקאות והתקשרויות

1. החברה חתמה על הסכם שירותי ניהול עם חברת בת מבטחים פנסיה. במסגרת ההסכם נקבע כי החברה תעמיד לרשות מבטחים פנסיה שירותי מיחשוב הכוללים שימוש בציוד ובתוכנות שתפתח החברה עבור מבטחים פנסיה וכן תמיכה טכנית. בעבור שירותי מיחשוב אלו, מחוייבת מבטחים פנסיה בסכום הוצאות הפחת שרושמת החברה בספריה בגין תוכנות שפיתחה עבור מבטחים פנסיה וכן בסכום ההוצאות הנובעות מהתמיכה הטכנית שנותנת החברה למבטחים פנסיה. עבור שירותי המיחשוב כאמור העבירה מבטחים פנסיה לחברה סך של כ- 30,030 אלפי ש"ח בשנת הדוח (בשנת 2009 - 23,657 אלפי ש"ח, בשנת 2008 - 21,356 אלפי ש"ח).

2. החל משנת 2009 מעמידה החברה לרשות מבטחים פנסיה שירותי ניהול השקעות. עבור שירותי ניהול אלו מחוייבת מבטחים פנסיה בעלויות החברה על פי יחס הנכסים בתיק ההשקעות של מבטחים פנסיה לכלל הנכסים המנוהלים על ידי אגף ההשקעות בחברה. עבור שירותי הניהול כאמור העבירה מבטחים פנסיה לחברה סך של כ- 7,814 אלפי ש"ח בשנת הדוח (בשנת 2009 - 8,459 אלפי ש"ח).

3. החברה מעניקה שירותי תיווך ושיווק באמצעות סוכניה למבטחים פנסיה. בעבור שירותים אלו מעבירה מבטחים פנסיה 6% מדמי הגמולים הנגבים על ידה ומועברים לקרן הפנסיה מבטחים החדשה, בניכוי הנחות הניתנות למבוטחים המופנים למבטחים פנסיה באמצעות סוכני החברה. עבור שירותי התיווך כאמור העבירה מבטחים פנסיה לחברה סך של כ- 24,902 אלפי ש"ח בשנת הדוח (בשנת 2009 - 20,168 אלפי ש"ח, בשנת 2008 - 12,143 אלפי ש"ח).

4. החברה חתמה על הסכם עם חברת בת גיוס הון בהתייחס לתעודות ההתחייבות שהונפקו על ידי גיוס הון בחודשים מאי 2007 ומאי 2008 (ראה גם ביאור 23 ג' (4) לעיל). על פי ההסכם הופקדה תמורת הנפקת תעודות ההתחייבות בחברה, לשימושה על פי שיקוליה עול אחריותה. החברה התחייבה לשלם לבעלי תעודות ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על פי תנאי תעודות ההתחייבות. תעודות ההתחייבות הינן בדרגה שווה לכתבי התחייבות נדחים שהנפיקה/שתנפיק החברה, ונדחים מפני כל התחייבויותיה האחרות של החברה לנושיה. בנוסף, על פי ההסכם מחוייבת החברה לשאת בכל הוצאותיה של גיוס הון לרבות הוצאות ההנפקה, הוצאות התפעול השוטפות וכן החזר הוצאות שיפוי לדירקטורים, אם וככל שתהיינה כאלה.

מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרותא. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2010	
הערך בספרים	עלות מופחתת
אלפי ש"ח	
220,003	228,233
1,698,591	1,773,136
1,918,594	2,001,369
114,207	119,782
1,773,072	1,848,472
1,887,279	1,968,254
4,408	4,130
3,810,281	3,973,753
	30,688

אגרות חוב ממשלתיות
 נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2009	
הערך בספרים	עלות מופחתת
אלפי ש"ח	
197,917	201,978
1,329,893	1,387,969
1,527,810	1,589,947
60,781	81,265
1,632,856	1,690,365
1,693,637	1,771,630
17,990	21,376
3,239,437	3,382,953
	44,942

אגרות חוב ממשלתיות
 נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר, 2010	
הערך בספרים	עלות
אלפי ש"ח	

21,104	17,957
240,096	213,492
261,200	231,449

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

251	166
10,406	10,248
10,657	10,414
271,857	241,863
43,209	

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות שאינן סחירות
סך הכל מניות
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2009	
הערך בספרים	עלות
אלפי ש"ח	

20,416	15,852
220,079	191,937
240,495	207,789

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

5,216	5,996
245,711	213,785
47,847	

זמינות למכירה
סך הכל מניות
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר, 2010		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
193,574	209,037	<u>סחירות</u>
73,142	77,443	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
197	3,482	זמינות למכירה
		מכשירים נגזרים
266,913	289,962	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
61,540	45,350	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
74,392	64,827	זמינות למכירה
550	17,063	מכשירים נגזרים
136,482	127,240	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
403,395	417,202	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
	16,294	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
ליום 31 בדצמבר, 2009		
עלות	הערך בספרים	
אלפי ש"ח		
174,446	182,750	<u>סחירות</u>
47,708	47,803	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
145	2,684	זמינות למכירה
		מכשירים נגזרים
222,299	233,237	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
49,768	26,622	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
53,146	53,011	זמינות למכירה
20	2,862	מכשירים נגזרים
102,934	82,495	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
325,233	315,732	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
	13,493	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

רשימת חברות מוחזקות

לימים 31 בדצמבר, 2009 ו- 31 בדצמבר, 2010

מניות המקנות זכויות לרווחים	מניות המקנות זכויות הצבעה	שיעור ההחזקה

חברות המוחזקות על-ידי החברה

100%	100%	מנורה מבטחים פנסיה בע"מ - חברה מנהלת
100%	100%	שומרה חברה לביטוח בע"מ
100%	100%	מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ
80%	80%	אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ
100%	100%	מנורה נכסים והשקעות בע"מ
100%	100%	Menorah Surrey Street Company 2 Ltd
100%	100%	Menorah Surrey Street Company (Nostro) Ltd
50.3%	50.3%	Menorah Surrey Street Company 1 Ltd

חברות המוחזקות על-ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ

100%	100%	שומרה נדל"ן בע"מ
100%	100%	סיני סוכנות לביטוח בע"מ
100%	100%	ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ

פרק ד': פרטים נוספים על התאגיד

תוכן עניינים

1	תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2010 (תקנה 10א)	.1
2	שימוש בתמורת ניירות ערך תוך התייחסות ליעדי התמורה עפ"י התשקיף (תקנה 10ג)	.2
3	רשימת השקעות בחברות-בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן (תקנה 11)	.3
3	3.1 חברות בנות וקשורות של החברה	
4	3.2 חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים פנסיה בע"מ	
4	3.3 חברות בנות וקשורות של שומרה חב' לביטוח בע"מ	
5	3.4 חברות בנות וקשורות של מנורה נכסים והשקעות בע"מ	
6	שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח (תקנה 12)	.4
6	4.1 מנורה נכסים והשקעות בע"מ	
6	4.2 הבניינים להשכרה בע"מ	
6	הכנסות של חברות בת וחברות קשורות והכנסות מהן (תקנה 13)	.5
7	רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)	.6
7	מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר (תקנה 20)	.7
8	תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21א)	.8
9	תגמולים לנושאי משרה בכירה שניתנו להם לאחר שנת הדיווח ולפני מועד הגשת הדוח, בקשר עם כהונתם או העסקתם בשנת הדיווח ואשר לא הוכרו בדוחות הכספיים לשנת הדיווח (תקנה 21ב)	.9
10	בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)	.10
10	עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)	.11
10	11.1 עסקאות המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999	
10	11.2 עסקאות אחרות אשר אינן מנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999	
11	מניות וני"ע המוחזקים ע"י בעל עניין בתאגיד בחברה מוחזקת* (תקנה 24)	.12
11	הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)	.13
11	מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)	.14
11	מען רשום (תקנה 25א)	.15
11	הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)	.16
15	נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)	.17
19	מורשה חתימה של התאגיד (תקנה 26ב)	.18
19	רואה החשבון של התאגיד (תקנה 27)	.19
19	שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד (תקנה 28)	.20
19	המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)	.21
20	החלטות החברה (תקנה 29א)	.22

1. תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2010 (תקנה 10א)

תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים לשנת 2010 (באלפי ₪):

ינואר-מרס	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2010	
1,028,355	1,062,857	1,046,251	1,132,947	4,270,410	פרמיות שהורווחו ברוטו
214,550	222,682	225,576	242,010	904,818	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
813,805	840,175	820,675	890,937	3,365,592	פרמיות שהורווחו בשייר
578,157	(94,706)	805,692	629,204	1,918,347	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
157,714	28,380	148,820	145,780	480,694	הכנסות מדמי ניהול
58,884	52,205	51,627	56,977	219,693	הכנסות מעמלות
1,608,560	826,054	1,826,814	1,722,898	5,984,326	סך כל ההכנסות
1,344,546	642,329	1,458,943	1,426,935	4,872,753	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(227,448)	(148,891)	(119,254)	(184,156)	(679,749)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,117,098	493,438	1,339,689	1,242,779	4,193,004	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
218,115	212,766	216,707	223,967	871,555	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
100,844	118,381	117,314	139,850	476,389	הוצאות הנהלה וכלליות
3,930	3,931	3,930	3,931	15,722	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
2,201	20,921	31,207	23,045	77,194	הוצאות מימון
1,442,008	849,437	1,708,847	1,633,572	5,63,864	סך כל ההוצאות
			5,160	5,160	חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
166,552	(23,383)	117,967	94,486	355,622	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
58,715	(5,837)	43,542	33,800	130,220	מסים על הכנסה
107,837	(17,546)	74,425	60,686	225,402	רווח (הפסד)
					מיוחס ל:
107,803	(17,658)	74,301	60,615	225,061	בעלי המניות של החברה
34	112	124	71	341	זכויות המיעוט
107,837	(17,546)	74,425	60,686	225,402	רווח (הפסד) לתקופה

ינואר-מרס	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2010	
107,837	(17,546)	74,425	60,686	225,402	רווח (הפסד) לתקופה רווח (הפסד) כולל אחר:
			(2,083)	(2,083)	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
115,922	(37,940)	60,421	335	138,738	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(61,115)	1,861	(28,822)	(36,787)	(124,863)	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
730	4,238	(3,173)	10,127	11,922	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
(19,236)	11,019	(8,439)	10,112	(6,544)	הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
36,301	(20,822)	19,987	(18,296)	17,170	רווח כולל אחר לתקופה, נטו ממס
144,138	(38,368)	94,412	42,390	242,572	סך הכל רווח כולל לתקופה
					רווח הכולל מיוחס ל:
144,104	(34,480)	94,288	42,319	242,231	בעלי המניות של החברה
34	112	124	71	341	זכויות שאינן מקנות שליטה
144,138	(38,368)	94,412	42,390	242,572	רווח כולל לתקופה

2. שימוש בתמורת ניירות ערך תוך התייחסות ליעדי התמורה עפ"י התשקיף (תקנה 10ג) אין.

3. רשימת השקעות בחברות-בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן (תקנה 11)

3.1 חברות בנות וקשורות של החברה

(הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי)

חברה	סוג המניה מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה לתאריך הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
מנורה מבטחים פנסיה בע"מ	רגילה 328,000	328,000	389,151	100	-	-	-	-	-	-
מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ	רגילה 1,000	1,000	1	100	-	-	-	-	-	-
אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ	רגילה 1,000	1,000	2,170	80	-	-	-	-	-	-
שומרה חב' לביטוח בע"מ	רגילה 64,941,016	64,941,016	179,005	100	5,328	31.2012	---	---	---	מדד המחירים לצרכן שטר הון
			10,263		10,263	9.2013	---	---	---	מדד המחירים לצרכן שטר הון
			5,013		5,013	10.2013	---	---	---	מדד המחירים לצרכן שטר הון
			4,762		4,762	1.2013	---	---	---	מדד המחירים לצרכן שטר הון
			9,541		9,541	4.2013	---	---	---	מדד המחירים לצרכן שטר הון
מנורה נכסים והשקעות בע"מ	רגילה 14,001	14,001	20,269	100	122,402	ללא מועד פירעון	4.00%	---	---	מדד המחירים לצרכן ---
Menorah surrey street company 1 ltd.	רגילה 50	276	13,178	50.31	---	---	---	---	---	---

---	---	---	---	---	100	2,994	549	100	רגילה	Menorah survey street company (nostro) ltd.
---	---	---	---	---	100	2,227	549	100	רגילה	Menorah survey street company 2 ltd.

3.2 חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים פנסיה בע"מ

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה לתאריך הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
מבטחים שרותי פנסיה בע"מ**	רגילה	1,000	1,000	1	100	-	-	-	-	-	

3.3 חברות בנות וקשורות של שומרה חב' לביטוח בע"מ

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה לתאריך הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
שומרה נדל"ן בע"מ	רגילה	204	204	6,656	100	-	21,433	-	-	-	

					100	8,697	¹ 4	4,000	רגילה א	סיני סוכנות לביטוח בע"מ
					100		0.99	990	רגילה	
					100		0.01	10	הנהלה	
					100	(6,708)	11,600	11,600	רגילה	ארנון את ויינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ ²
						9,366				ללא מועד פריים+0.25% בלתי צמודה פירעון

3.4 חברות בנות וקשורות של מנורה נכסים והשקעות בע"מ

חברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה לתאריך הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
חצרון חברה להשקעות בע"מ	רגילה	1,005,000	³ 100,500	0	66.6	-	-	-	-	-	
חניון אלנבי 115 בע"מ	רגילה	100	⁴ 0.1	-	58	-	-	-	-	-	
הבניינים להשכרה בע"מ**	רגילה א	2,502	⁵ 0.2502	0	0	-	-	-	-	-	
	רגילה	8	0.0008		100						

מקרא סימונים בסעיף 3:
* שיעור החזקה בנייר הערך, בהון, בזכויות הצבעה ובסמכות למנות דירקטורים.
** חברה לא פעילה.

- 1 ערכן הנקוב של מניות החברה הוא 0.001 שקל חדש (ישן).
- 2 לשעבר "סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ".
- 3 ערכה הנקוב של המניה הוא 0.1 שקל חדש.
- 4 ערכה הנקוב של המניה הוא 0.001 שקל חדש (ישן).
- 5 ערכן הנקוב של מניות החברה הוא 0.0001 שקל חדש (ישן).

4. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח (תקנה 12)

4.1 מנורה נכסים והשקעות בע"מ

(להלן: "מנורה נכסים והשקעות")

מהות השינוי: הלוואת בעלים בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ופירעון הלוואות בעלים בסך כולל של כ- 7 מיליוני ש"ח.

מועד השינוי: מאי 2010 (פירעונות - במהלך שנת 2010).

4.2 הבניינים להשכרה בע"מ

(להלן: "הבניינים להשכרה")

מהות השינוי: רכישת 50% ממניות החברה.

מועד השינוי: מאי 2010.

5. הכנסות של חברות בת וחברות קשורות והכנסות מהן (תקנה 13)

(באלפי ש"ח מדווחים)

דמי ניהול שנתקבלו לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי ומועד התשלום	דמי ניהול שנתקבלו עד תאריך הדוח על המצב הכספי ומועד התשלום	ריבית שנתקבלה שלאחר שנת הדיווח ומועד התשלום	ריבית שנתקבלה שנת הדיווח ומועד התשלום	הכנסות אחרות	דיבידנד לאחר תאריך הדוח	דיבידנד עד תאריך הדוח	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה	חברות בנות	
-	5,986	-	-	2,426	-	-	82,086	82,086	מנורה מבטחים פנסיה בע"מ-חברה מנהלת	
-	-	-	7,588	180	-	-	2,324	-	2,324	מנורה נכסים והשקעות בע"מ
-	-	-	1	-	-	-	1,705	-	1,705	אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ
-	-	-	-	-	-	-	46,759	2,247	44,512	שומרה חברה לביטוח בע"מ

6. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)

מספר הלווים	סכום בש"ח			
5,563	50,000	עד	0	מ
842	100,000	עד	50,001	מ
607	250,000	עד	100,001	מ
231	500,000	עד	250,001	מ
93	1,000,000	עד	500,001	מ
36	2,000,000	עד	1,000,001	מ
22	10,000,000	עד	2,000,001	מ
7	15,000,000	עד	10,000,001	מ
10	40,000,000	עד	15,000,001	מ
2	70,000,000	עד	40,000,001	מ
3	150,000,000	עד	70,000,001	מ
1	200,000,000	עד	150,000,001	מ

7. מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר (תקנה 20)

מניות החברה אינן רשומות למסחר בבורסה וכן לא רשומים ני"ע אחרים של החברה למסחר בבורסה.

8. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21(א))

להלן פירוט התגמולים ששולמו לנושאי משרה בכירה בחברה ובתאגידי בשליטתה בשנת 2010 כפי שהוכרו בדוחות הכספיים לשנת 2010 (באלפי ש"ח):

תגמולים* אחרים			תגמולים* בעבור שירותים							פרטי מקבל התגמולים				
סה"כ	אחר	דמי שכירות	ריבית	אחר	עמלה	דמי ייעוץ	דמי ניהול	תשלום מבוטס מניות***	מענק	שכר**	שיעור החזקה בהון התאגיד	היקף משרה	תפקיד	שם
5,813	-	-	-	-	-	-	-	1,921	1,654	2,238	2.72%	מלאה	מנכ"ל	ארי קלמן (1)
2,361	-	-	-	-	-	-	253	-	750	1,358	אין	מלאה	משנה למנכ"ל	יהודה בן אסאייג (2)
3,600	-	-	-	-	-	-	-	-	2,000	1,600	אין	מלאה	משנה למנכ"ל	מנחם הרפז (3)
3,769	-	-	-	-	-	-	3,769	-	-	-	אין	מלאה	מנכ"ל חברה בת	יעקב רוזן (4)
3,009	-	-	-	-	-	-	-	-	1,700	1,309	אין	מלאה	משנה למנכ"ל	יוני טל (5)
1,858	-	-	-	-	-	-	-	-	750	1,108	אין	מלאה	משנה למנכ"ל	שי קומפל (6)

* סכומי התגמול במונחי עלות לתאגיד

** רכיב השכר המפורט לעיל כולל את הרכיבים הבאים (לפי המקרה והעניין): שכר חודשי ברוטו צמוד למדד (כולל משכורת 13), הפרשות סוציאליות (לרבות הפרשות בשל סיום יחסי עובד-מעביד), קרן השתלמות ואי כושר עבודה כמקובל, רכב, החזר הוצאות שונות ובכלל זה הוצאות אש"ל, טלפון נייד ונייד וכן ימי חופשה, מחלה והבראה, לא כולל מס שכר.

*** יצוין, כי לאור מדיניות התגמול החדשה שאושרה בקבוצה בתוקף החל משנת 2011, אשר כוללת, בין היתר, גם הקצאה של יחידות פאנטום אשר הוקצו בפועל במהלך חודש דצמבר 2010, קיימת עלות זניחה בגין ההקצאה בשווי כולל לכלל נושאי המשרה בקבוצה בסך של כ- 5,000 ₪. לאור האמור, לא יוחסה עלות זו למנהלים בשנת 2010.

(1) מר קלמן מכהן כמנכ"ל מנורה החזקות החל מיום 19.9.10 וכי"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח החל מיום 17.10.10. קודם לכן כיהן כמשנה למנכ"ל מנורה החזקות ומנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו שבתוקף הינו לתקופה של 15 שנים החל מאוגוסט 2003 עם הודעה מוקדמת של 12 חודשים. לאחר המועד האמור, יחודש ההסכם לשנה בכל פעם א"כ הודיע מי מהצדדים על אי חידושו. שכרו של מר קלמן שולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. במקביל ובנוסף להסכם ההעסקה אושרה למר קלמן תכנית מניות שעיקרה הקצאה של 4% ממניות מנורה מבטחים ביטוח הניתנים להמרה למניות החברה במהלך 10 שנים במנות שנתיות שוות. לפרטים נוספים בדבר הסכם ההעסקה ותכנית המניות לרבות התיקון לתכנית המניות שאושר בחודש אוגוסט 2008 שעיקרו שינוי בחבות המס בשל מעבר מתכנית פירותית לתכנית הונית והמרת מלוא המניות של מנורה ביטוח למניות החברה, ראה ביאור 31 לדוחות הכספיים. ההטבה בגין המניות שנרשמה בטבלה לעיל כהוצאה בשנת הדיווח מבטאת את החלק היחסי של המניות שהבשילו בשנה זו. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קלמן מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי קבוע בסך של 561 אלפי ש"ח (צמוד למדד), להחזר הוצאות שהייה בתפקיד בח"ל וכן לסך של 6,000 דולר בשנה (מגולם) לנסיעות פרטיות ולעניין ימי החופשה גם לפדיון ימי החופשה הצבורים בתום העסקתו. בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד (שלא בנסיבות פוטרות) יהיה זכאי מר קלמן לתוספת של 50% על מרכיב פיזי הפיטורין שנצברו לזכותו בפוליסות ביטוחי המנהלים שלו וכן למענק בסכום השווה לסכום הדיבידנד שנצבר בגין מניות שזכותו לגביהם טרם הבשילה על פי תנאי התכנית, בניכוי כל מס שיחול.

(2) מר בן אסאייג כיהן החל מחודש מאי 2009 ועד 31.12.10 כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח חיים ובריאות במנורה ביטוח ובמקביל כיו"ר מנורה מבטחים פיננסים, בה כיהן כמנכ"ל עד למינויו לתפקידו האמור. החל מיום 1.1.2011 מכהן מר בן אסאייג כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה (חברה בת של החברה). שכרו בשנת 2010 שולם במשולב על ידי מנורה מבטחים ביטוח (כשכיר) ומנורה מבטחים פיננסים (כדמי ניהול). על פי הסכם ההעסקה שלו במנורה ביטוח זכאי מר בן אסאייג למענק שנתי לפי שיקול דעת המנכ"ל באישור הדירקטוריון.

- (3) מר הרפז מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי במנורה ביטוח וכן כיו"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ. הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש פברואר 2002. שכרו של מר הרפז משולם על ידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר הרפז מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי מינימלי בגובה 3 משכורות וזאת עפ"י המלצת מנכ"ל ובאישור הדירקטוריון. מר הרפז זכאי למענק הסתגלות של 3 חודשים במקרה של פיטורים.
- (4) מר רוזן, כיהן כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה (חברה בת של החברה) החל מחודש יולי 2008 ועד לפרישתו ביום 31.12.10 והועסק באמצעות חברה בשליטתו. תמורת שירותיו שולמה על ידי מנורה מבטחים פנסיה כדמי ניהול לחברה האמורה וכללה גם את מרכיב ההפרשות הסוציאליות. בנוסף, זכאי היה מר רוזן למענק חתימה חד-פעמי בסך של 2 מלש"ח ובלבד שיעניק שירותי מנכ"ל 12 חודש לפחות. החל משנת הכהונה השנייה זכאי היה למענק על פי המלצת מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח ובאישור דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה. תוקפו של ההסכם היה לשנתיים (תקופת ההסכם הראשונה) ולאחר מכן התחדש ההסכם ללא מגבלת זמן בכפוף להודעה מוקדמת של 6 חודשים של מי מהצדדים. מר רוזן כפוף להגבלת אי תחרות לתקופה של שנה מיום סיום ההסכם עימו.
- (5) מר טל מכהן כמנהל השקעות ראשי במנורה החזקות ומשנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש מאי 2002. שכרו של מר טל משולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר טל מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי לפי שיקול דעת המנכ"ל באישור הדירקטוריון. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר טל ל- 5 חודשי הסתגלות.
- (6) מר קומפל מכהן כמנהל הכספים במנורה החזקות ומשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבונות וכספים במנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש דצמבר 2006. שכרו של מר קומפל משולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קומפל מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי בגובה 5 משכורות מינימום וזאת עפ"י המלצת מנכ"ל באישור הדירקטוריון. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר קומפל ל- 6 חודשי הודעה מוקדמת במקרה של פיטורים ו/או ל- 3 חודשים במקרה של התפטרות.
- (7) בנוסף לאמור לעיל, סך הגמול וההוצאות הנלוות שקיבלו כל הדירקטורים בחברה (למעט מר מנחם גורביץ, מר ארי קלמן ומר ערן גריפל עימם נחתם הסכם העסקה) עמד בשנת 2010 על סך של כ- 1,131 אלפי ₪.

9. תגמולים לנושאי משרה בכירה שניתנו להם לאחר שנת הדיווח ולפני מועד הגשת הדוח, בקשר עם כהונתם או העסקתם בשנת הדיווח ואשר לא הוכרו בדוחות הכספיים לשנת הדיווח (תקנה 21(ב))

אין.

10. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)

בעלת השליטה בחברה הינה מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "מנורה החזקות"), המחזיקה במלוא הונה המונפק והנפרע של החברה. בעלי השליטה במנורה החזקות הינם ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט, תאגידים זרים המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ כנהנה יחיד, והמחזיקים בשיעור של 61.86% ממניות מנורה החזקות.

11. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)

להלן למיטב ידיעת החברה, פירוט עסקאות בין החברה לבעל השליטה בה או שלבעל השליטה בה היה עניין אישי באישורן, אשר החברה התקשרה בהן בשנת הדיווח ו/או עד למועד הגשת הדוח ו/או עסקאות אשר הינן בתוקף למועד דוח זה:

11.1 עסקאות המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999

(1) ביום 22 בינואר 2007 אישרה האסיפה הכללית של מנורה מבטחים החזקות, חברת האם של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ואישור הדירקטוריון), את חידוש הסכם ההעסקה של מר גורביץ כמנכ"ל מנורה החזקות וכי"ר דירקטוריון מנורה החזקות בהתאם לתנאים שבהסכם הקודם עימו בהצמדה למדד בלבד ללא תוספת ריאלית. לפי ההסכם המחודש דאז, זכאי מר גורביץ לשכר שנתי (לרבות תמריץ, במסגרת השכר השנתי) שעלותו למנורה החזקות לא תעלה על סך של 1,383,448 ש"ח (צמוד למדד שפורסם בחודש ינואר 2007) ("השכר השנתי") בתוספת רכב והוצאות החזקתו, החזר הוצאות אש"ל, אירוח, אחזקת פלאפון וטלפון מעבר לשכר השנתי. ההסכם חודש בתוקף מיום 1 בינואר 2007 לתקופה של 5 שנים. בהמשך להחלטת הדירקטוריון וועדת הביקורת של מנורה החזקות אישרה האסיפה הכללית של מנורה החזקות, ביום 28 באוקטובר 2010, להתקשר עם מר גורביץ בתיקון להסכם העסקתו שעניינו עדכון הגדרת תפקידו של מר גורביץ כי"ר הדירקטוריון והפסקת כהונתו כמנכ"ל, וכן הארכת תוקפו של הסכם ההעסקה האמור כך שישתיים בחלוף 5 שנים ממועד אישור האסיפה הכללית כאמור. עלות השכר של מר גורביץ בשנת 2010 הינה 1,689 אלפי ש"ח. למר גורביץ עניין אישי בעסקה בשל כך שהינו צד לעסקה.

(2) ביום 28 בדצמבר 2006 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ואישור הדירקטוריון) מתן כתב פטור והתחייבות לשיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בחברה ובכללם מר גורביץ וקרוביו. כתב הפטור שהעניקה החברה הינו בהתאם למגבלות הקבועות לעניין זה בחוק החברות ואילו ההתחייבות לשיפוי מוגבלת לסך של 25 מיליון דולר לנושא משרה ול- 30 מיליון דולר לכלל מקבלי השיפוי באירוע בודד ובכל מקרה, במצטבר לאירועים שונים, לא יעלה השיפוי על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדו"ח הכספי שלה ערב מתן השיפוי.

(3) החברה מעסיקה את מר ג. גורביץ (אחיו של בעל השליטה) מאז שנת 1994. בשנת 2005 מונה כמנכ"ל בחברה. על פי הסכם ההעסקה עימו זכאי מר גורביץ לשכר חודשי (13 משכורות) ומענק שנתי בגובה של 3 משכורות, להפרשות סוציאליות (ביטוח מנהלים, קרן השתלמות, ביטוח אי כושר עבודה) כמקובל, רכב, החזקת טלפון, אש"ל, ימי מחלה, הבראה וחופשה שנתית. בנוסף, זכאי להודעה מוקדמת של 3 חודשים. תנאי העסקתו של מר ג. גורביץ כמפורט לעיל אושרו בינואר 2005 בידי מנכ"ל החברה. ביום 16 במאי 2010 אישרה האסיפה הכללית של מנורה החזקות, לאחר אישור דירקטוריון מנורה החזקות מיום 25 במרס 2010, לשנות את תנאי הסכם ההעסקה עם מר ג. גורביץ מיום 1 בינואר 2005, כך שהחל מיום 1 בינואר 2010 מר ג. גורביץ זכאי למשכורת חודשית בסך של 40,000 ₪ ברוטו (במקום סך של כ- 29 אלפי ₪, נכון ליום 31 בדצמבר 2009). יתר תנאי הסכם ההעסקה עם מר ג. גורביץ לא שונו והינם כמפורט לעיל. לבעל השליטה מר מ. גורביץ, עניין אישי בעסקה בשל עניינו האישי של קרובו מר ג. גורביץ שהינו צד לעסקה. עלות השכר של מר ג. גורביץ בשנת 2010 עמדה על סך של 1,162 אלפי ₪.

11.2 עסקאות אחרות אשר אינן מנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999

(4) ביום 29 באוגוסט 2010, אישר דירקטוריון החברה חידוש פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה לשנת 2010-2011 (1.8.2010-31.7.2011) בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן (להלן: "חטיבת מנורה מבטחים ביטוח"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו (ראה גם

סעיף 22(ד) להלן (תקנה 29א)). בנוסף, נערכו במהלך שנת 2010, עסקאות ביטוח שונות במנורה ביטוח עבור מר גורביץ וקרוביו. כל העסקאות הנ"ל נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאים המקובלים לגבי עובדי הקבוצה והינם בגדר "עסקאות זניחות".

(5) ביום 24 במרס 2011 אשרר דירקטוריון החברה רכישת פוליסת מטריה נוספת בגבול אחריות בסך של 30 מליון דולר נוספים, לתקופה שמיום 22.02.2011 ועד ליום 21.02.2012 בחטיבת מנורה מבטחים ביטוח, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו (ראה גם סעיף 22(ד) להלן (תקנה 29א)).

החברה מעריכה כי התגמולים לנושאי המשרה כמפורט בסעיף 8 לעיל (תקנה 21) ולמר מ. גורביץ ולקרוביו כמפורט בסעיף זה לעיל (תקנה 22), הינם תמורה סבירה והוגנת ביחס למורכבות תפקידם על האחריות הכרוכה בה.

12. מניות וני"ע המוחזקים ע"י בעל עניין בתאגיד בחברה מוחזקת* (תקנה 24)

בעל עניין	מס' ת.ז. מס' חברה	מס' נייר מניות 1 ש"ח ערך ליום 30 למרס בבורסה 2010	שטר הון צמית ניתן להמרה למניות	% בהון	% בהצבעה % בהון בדילול מלא	% בהצבעה בדילול מלא
מנורה מבטחים החזקות בע"מ	520007469 אין	230,868,288	אין	100%	100%	100%

*למטב ידיעת החברה נכון ליום 30 במרס 2010.

13. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)

הונה הרשום של החברה נכון ליום 31.12.2010 הינו 300,000,000 ש"ח המורכבים מ- 300,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת.

הונה המונפק של החברה נכון ליום 31.12.2010 הינו 230,868,288 ש"ח המורכבים מ- 230,868,288 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת.

14. מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)

מלוא הונה המונפק והנפרע של החברה מוחזק על ידי מנורה החזקות.

15. מען רשום (תקנה 25א)

המען הרשום של התאגיד: רחוב אלנבי 115, תל-אביב.

כתובת דואר אלקטרוני: sherut@menora.co.il

מספר טלפון: 03-7107801

מספר פקס: 03-7107633

16. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)

שם	מנחם גורביץ ⁶
מספר ת.ז.	7969504
תאריך לידה	2.12.1942
מען	פנקס 62, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת תגמול ⁷ .

⁶ סיים כהונתו (פרש) כיו"ר דירקטוריון החברה ביום 17.10.2010.

⁷ סיים כהונתו (פרש) כחבר ועדת תגמול ביום 17.10.2010.

ל.א.	דח"צ / בלתי תלוי
ל.א.	האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
7.1.1996	התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור
השכלה תיכונית. מכהן כיו"ר הדירקטוריון של מנורה מבטחים החזקות בע"מ החל מיום 19.9.2010 וכדירקטור במנורה נכסים והשקעות בע"מ. כיהן כמנכ"ל מנורה מבטחים החזקות בע"מ משנת 1998 ועד ליום 19.9.2010. כיהן כיו"ר דירקטוריון החברה ⁸ , וכן כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ⁹ ומנורה מבטחים נדל"ן בע"מ.	השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
כן- חותנו של ערן גריפל.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:
	האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית

שם	גדליה דורון ¹⁰
מספר ת.ז.	7751100
תאריך לידה	14.11.1929
מען	אורי 4, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת מאזן, ועדת תגמול ¹¹ .
דח"צ / בלתי תלוי	ל.א.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	ל.א.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	7.1.1996
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	MBA-Harvard Business School דירקטור של מנורה מבטחים החזקות בע"מ, כאשר בין המועדים 1.1.2009 ועד 19.9.2010 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של חברה זו. כיהן כדירקטור במנורה מבטחים פנסיה בע"מ ¹² ובמנורה מבטחים פיננסים בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	ל.א.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

שם	בר כוכבא בן-גרא
מספר ת.ז.	1577220
תאריך לידה	4.5.1942
מען	קרן היסוד 16, ראשון לציון.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת ביקורת, ועדת מאזן (יו"ר), ועדת תגמול.
דח"צ / בלתי תלוי	דח"צ.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	ל.א.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	10.6.2007 (מונה לכהונה שנייה כדח"צ ביום 14.6.2010)

⁸ ראה הערה 6 לעיל.

⁹ סיים כהונתו (פרש) כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ביום 7.11.2010.

¹⁰ סיים כהונתו (פרש) כדירקטור בחברה ביום 1.11.2010.

¹¹ סיים כהונתו (פרש) כחבר ועדת תגמול וכחבר ועדת מאזן ביום 1.11.2010.

¹² סיים כהונתו (פרש) כדירקטור במנורה מבטחים פנסיה בע"מ ביום 1.11.2010.

תואר ראשון במדעי המדינה בצירוף לימודים בין חוגים מהאוניברסיטה העברית, ירושלים וכן לימודי הכשרה בניהול - תל"מ - המגמה לביטוח, אוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור (דח"צ) בחברה, וכן כדח"צ במנורה מבטחים החזקות בע"מ ובשומרה חברה לביטוח בע"מ. כיהן כמנכ"ל חברת הביטוח "הפניקס" וכמנכ"ל וי"ר מבטחים אחרים בקבוצת "הפניקס", וכן כיהן כדירקטור בחברת "מהדרין" בע"מ, עד לחודש דצמבר 2009.

השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:

האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית

שם	שלמה מילוא
מספר ת.ז.	07559669 ת.ז.
תאריך לידה	29.8.1942
מען	צמרות 14, הרצליה
נתינות	ישראלית
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת ביקורת.
דח"צ / בלתי תלוי	לא.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	26.6.1995
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	MBA בהנדסת תעשייה וניהול מהטכניון. דירקטור של מנורה מבטחים החזקות בע"מ. מכהן כדירקטור בחברה. משמש כמנכ"ל אנרגיות קינטיות בע"מ. בעבר כיהן כמנכ"ל חברת דלק תשתיות בע"מ, כמנכ"ל התעשייה הצבאית, כיו"ר I.D.E. טכנולוגיות (הנדסת התפלה), כיו"ר עשות אשקלון בע"מ (ציבורית) וכמנכ"ל חברת כבלי ציון בע"מ (ציבורית).
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	

שם	ארי קלמן
מספר ת.ז.	50898501
תאריך לידה	21.10.1951
מען	בזל 35, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת תגמול (י"ר) ¹³ .
דח"צ / בלתי תלוי	לא.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	כן, מנכ"ל מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	6.11.2001
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	השכלה על תיכונית, כיהן כמנכ"ל החברה עד ליום 16.10.2010 וכמשנה למנכ"ל מנורה מבטחים החזקות בע"מ עד ליום 18.9.2010. החל מיום 17.10.2010 מכהן כיו"ר דירקטוריון החברה, כמו כן מכהן כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ¹⁴ ומנורה מבטחים נדל"ן בע"מ וכדירקטור במנורה מבטחים פנסיה בע"מ ובמנורה נכסים והשקעות בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.

¹³ מכהן כחבר ועדת תגמול החל מיום 1.11.2010.

¹⁴ מכהן כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ החל מיום 24.11.2010.

האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית

שם	אורי קויאטק
מספר ת.ז.	7125362
תאריך לידה	16.4.1938
מען	אופנהיימר 8, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת ביקורת (י"ר), בנוסף חבר בוועדת השקעות.
דח"צ / בלתי תלוי	דח"צ.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	31.3.2006 (מונה לכהונה שנייה כדח"צ ביום 21.04.2009)
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	תואר ראשון בחשבונאות מהאוניברסיטה העברית בירושלים, השלוחה בתל-אביב. רו"ח. מכהן כדח"צ בחברה ובשומרה חברה לביטוח בע"מ, דירקטור בחברות אורדל ניהול (1999) בע"מ ואורדל תעשיות בע"מ, לשעבר - מנכ"ל אלקו אחזקות בע"מ, מנכ"ל נחושטן חברה להשקעות בע"מ, יו"ר תדיראן מוצרי צריכה בע"מ, יו"ר תדיראן אמפא בע"מ, דירקטור בנחושטן נכסים ויזום בע"מ ודירקטור באופיר אפטרונים בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	בעל כשירות מקצועית.

שם	ערן גריפל
מספר ת.ז.	058447137
תאריך לידה	20.11.1963
מען	יהודה הנשיא 43, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת תגמול ¹⁵ .
דח"צ / בלתי תלוי	לא.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	כן. מנכ"ל חברה אחות- מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	29.8.2002
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	תואר ראשון במדעי המדינה ובמשפטים מאוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור בחברה, במנורה מבטחים פיננסים בע"מ ובמנורה מבטחים פנסיה בע"מ (סגן היו"ר והחל מיום 7.11.2010 כיו"ר) וכן מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ. כיהן כדירקטור של מנורה מבטחים החזקות בע"מ עד ליום 15.11.2008.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	כן, חתנו של מנחם גורביץ.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	

שם	ישראל (איזי) תפוחי
מספר ת.ז.	626010
תאריך לידה	2.3.1946
מען	עמק רפאים 13/3, ירושלים.
נתינות	ישראלית, אוסטרלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת ביקורת, ועדת מאזן.
דח"צ / בלתי תלוי	דח"צ.

¹⁵ מכהן כחבר ועדת תגמול החל מיום 1.11.2010.

האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין

19.7.2010

התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור

תואר ראשון במסחר (B.Com) מאוניברסיטת מלבורן אוסטרליה, ר"ח באוסטרליה משנת 1977, ר"ח מוסמך בישראל משנת 1981. מכהן כדירקטור במנורה מבטחים החזקות בע"מ, פז חברת נפט בע"מ, פז בית זיקוק אשדוד בע"מ, שיכון ובינוי בע"מ, מור גרופ נדל"ן בינלאומי בע"מ, תל-אביב המאה נכסים בע"מ, תפי אינבסטמנט בע"מ ולברז אחזקות בע"מ.

השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:

לא.

האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית

שם	אורלי ירקוני
מספר ת.ז.	053664595
תאריך לידה	18.1.1956
מען	דב הוז 2, תל-אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בועדת הדירקטוריון	ועדת מאזן.
דח"צ / בלתי תלוי	לא.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	1.5.2009
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	לימודי תעודה באקטואריה באוניברסיטת חיפה, לימודי תואר שני (M.Sc.) בחקר ביצועים בביה"ס למתמטיקה באוניברסיטת ת"א, תואר ראשון (B.Sc.) במתמטיקה מהאוניברסיטה העברית ב-י.ם. לשעבר מנכ"ל ישיר אי.די.איי חברה לביטוח ("ביטוח ישיר"), לשעבר משנה למנכ"ל וראש תחום ביטוח כללי ובריאות בקבוצת מגדל. מכהנת כדירקטורית במנורה מבטחים החזקות בע"מ, בחברת פנינסולה פיננסים בע"מ, מי עדן בע"מ (דח"צ), פלסטו שק בע"מ (דח"צ), אמות השקעות בע"מ וביוקנסל טרפויטיקס אינק בע"מ (דח"צ).
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית.

* מר יעקב סגל ז"ל חדל לכהן כדירקטור חיצוני בחברה ביום 30 במאי 2010.

17. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)

שם	מוטי רוזן
מספר ת.ז.	054664271
תאריך לידה	26.11.1956
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	מנהל כללי. כמו כן מכהן כדירקטור בחברות בנות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
השכלתו	אקדמאית, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב.
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	מנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ ומשנה למנכ"ל הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.

תאריך תחילת הכהונה	שם
17.10.2010	יהודה בן אסאייג
057455081	מספר ת.ז.
20.3.1962	תאריך לידה
משנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח חיים ובריאות בחברה החל מיום 1.5.2009 ועד ליום 31.12.2010 ¹⁶ . כמו כן מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו
תואר ראשון בכלכלה ומדע המדינה מאוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במינהל עסקים (מימון ושיווק) MBA מאוניברסיטת תל-אביב, בוגר תכנית המנהלים AMP (אוניברסיטת הארוורד).	השכלתו
י"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ¹⁷ , י"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ, י"ר דירקטוריון מנורה מבטחים גמל בע"מ וי"ר דירקטוריון מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ. דירקטור בחלמיש - חברה ממשלתית עירונית, דירקטור בדרך-חברה לתחבורה ציבורית בע"מ, דירקטור ב-ב.א פיננסים והשקעות. לשעבר מנכ"ל מנורה מבטחים פיננסים בע"מ.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
1.5.2009	תאריך תחילת כהונה
מנחם הרפז	שם
008396673	מספר ת.ז.
29.8.1948	תאריך לידה
משנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי. כמו כן מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה וכי"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו
תואר ראשון B.S.C בהנדסת תעשייה ומינהל מהטכניון בחיפה, תואר שני MBA במינהל עסקים מאוניברסיטת תל-אביב.	השכלתו
משנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
16.3.2002	תאריך תחילת כהונה
שי קומפל	שם
059696443	מספר ת.ז.
28.7.1965	תאריך לידה
משנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים. כמו כן מכהן כמנהל כספים במנורה החזקות בע"מ ומשמש כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו
ר"ח. תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מהאוניברסיטה העברית, תואר שני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית.	השכלתו
משמש כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה. כיהן כמנהל כספים בכלל פיננסים בע"מ וכמנכ"ל בכלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ. כיהן כסגן בכיר לממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון משרד האוצר.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
1.12.2006	תאריך תחילת כהונה

¹⁶ החל מיום 1.1.2011 מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בע"מ.

¹⁷ סיים כהונתו (פרש) כ"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ביום 24.11.2010.

שם	יוני טל
מספר ת.ז.	53343331
תאריך לידה	18.6.1955
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	משנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות. כמו כן מכהן כמנהל השקעות ראשי במנורה מבטחים החזקות בע"מ וכדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.
השכלתו	תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן, תואר שני בכלכלה מאוניברסיטת בר אילן.
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	משנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
תאריך תחילת כהונה	1.4.2000
שם	יהודה גרוסמן
מספר ת.ז.	52015864
תאריך לידה	2.8.1953
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	משנה למנכ"ל ומנהל אגף מערכות מידע.
השכלתו	תואר ראשון במדעי המחשב וכלכלה, CLU מהמכללה לביטוח, מנתח מערכות מורשה (CSA) - לשכת מנתחי המערכות בישראל.
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	משנה למנכ"ל ומנהל אגף מערכות מידע.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
תאריך תחילת כהונה	1.1.2005
שם	רון קופמן
מספר ת.ז.	56003650
תאריך לידה	27.8.1959
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	משנה למנכ"ל ומנהל אגף משאבי ארגון. כמו כן מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.
השכלתו	M.A. במנהל עסקים מאוניברסיטת תל-אביב.
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	סמנכ"ל משאבי אנוש ומנהל בחברת מג"ק תעשיות תוכנה.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
תאריך תחילת כהונה	1.12.06
שם	ד"ר אברהם לוונגליק
מספר ת.ז.	15323165
תאריך לידה	3.1.1948
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	סמנכ"ל ואקטואר ראשי.
השכלתו	ד"ר (PhD) למתמטיקה יישומית.
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	סמנכ"ל ואקטואר ראשי.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
תאריך תחילת כהונה	1.1.2001
שם	בטיה לונדון
מספר ת.ז.	50713080

21.5.1951	תאריך לידה
סמנכ"ל ומנהלת תחום תביעות ביטוח כללי בחברה.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
עו"ד, תואר ראשון במשפטים.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
סמנכ"ל ומנהלת תחום תביעות ביטוח כללי בחברה.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
לא.	תאריך תחילת כהונה
1.12.2002	תאריך תחילת כהונה
גרשון גורביץ	שם
51669893	מספר ת.ז.
7.10.1952	תאריך לידה
סמנכ"ל לוגיסטיקה ונכסים. כמו כן מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
תיכונית.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
סמנכ"ל לוגיסטיקה ומנהל נכסים ורכש בחברה.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
כן, אח של בעל השליטה בחברה.	תאריך תחילת כהונה
1.1.2005	תאריך תחילת כהונה
שמואל שורץ	שם
030767032	מספר ת.ז.
1.1.1950	תאריך לידה
מבקר פנימי ראשי, סמנכ"ל.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
ר"ח. תואר ראשון בכלכלה סוציולוגיה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה, תואר שני במינהל עסקים-M.B.A. מאוניברסיטת תל-אביב.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
כיהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים בחברה וכדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
לא.	תאריך תחילת כהונה
8.1.2007	תאריך תחילת כהונה
משה אלקיים	שם
058235094	מספר ת.ז.
3.8.1963	תאריך לידה
סמנכ"ל, מנהל תחום מכירות ביטוח חיים, בריאות ופיננסים.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
תואר ראשון (B.A) במשאבי אנוש ומזרח תיכון מאוניברסיטת בן גוריון.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
מנהל שיווק ומכירות ביטוח חיים, בריאות ופיננסים בחברה.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
לא.	תאריך תחילת כהונה
26.4.2009	תאריך תחילת כהונה
שמעון עיר-שי	שם
055922918	מספר ת.ז.
24.6.1959	תאריך לידה

התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	סמנכ"ל, יועץ משפטי ומזכיר החברה והחברה האם מנורה מבטחים החזקות בע"מ. עו"ד. תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית. מכהן כיועץ משפטי ומזכיר החברה והחברה האם מנורה מבטחים החזקות בע"מ. לשעבר סגן יועץ משפטי במשרד האוצר.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
תאריך תחילת כהונה*	1.7.2002
שם	ירון שחורי
מספר ת.ז.	55414403
תאריך לידה	26.9.1958
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	סמנכ"ל, מנהל תחום ארגון שיטות ורגולציה וממונה על פניות הציבור. תואר ראשון בהנדסת תעשייה וניהול מאוניברסיטת תל-אביב. מנהל תחום ארגון שיטות ורגולציה בחברה.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.
תאריך תחילת כהונה**	7.9.2010

* מוגדר כנושא משרה בכירה החל מיום 30.3.2009.

** מוגדר כנושא משרה בכירה החל מיום 7.9.2010.

18. מורשה חתימה של התאגיד (תקנה 26)

לחברה אין מורשי חתימה עצמאיים.

19. רואה החשבון של התאגיד (תקנה 27)

קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, עמינדב 3 תל-אביב.

20. שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד (תקנה 28)

אין.

21. המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)

המלצות הדירקטוריון בפני האסיפה הכללית והחלטות הדירקטוריון שאינן טעונות אישור אסיפה כללית בדבר:

(א) **תשלום דיבידנד או ביצוע חלוקה בדרך אחרת או חלוקת מניות הטבה:** אין.

1. שינוי ההון הרשום או המונפק של התאגיד: אין.

2. שינוי תזכיר או תקנון התאגיד: אין.

3. פדיון ניירות ערך בני פדיון, כמשמעותם בסעיף 312 לחוק החברות: אין.

4. פדיון מוקדם של איגרת חוב: אין.

5. עסקה שלא בהתאם לתנאי השוק בין התאגיד ובעל עניין בו למעט עסקה עם חברה בת: אין.

(ב) החלטות אסיפה כללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות המנהלים: אין.

(ג) החלטות אסיפה כללית מיוחדת:

1. ביום 28 במרס 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה, בין היתר, בהמשך לאישור ועדת ביקורת ודירקטוריון החברה בהחלטות מיום 22 במארס 2010 ו- 25 במארס 2010, בהתאמה, מענק בסך של 1,278 אלפי ש"ח (מתוכו סך של 639 אלפי ש"ח כמענק מובטח בהסכם) למר א. קלמן, מנכ"ל החברה (נכון למועד האסיפה) ודירקטור בה וכן שינוי תנאי הסכם ההעסקה של מר ג. גורביץ כמפורט בסעיף 11.1.3 לעיל.
2. ביום 9 ביוני 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה את מינויו של מר בר כוכבא בן גרא לדירקטור חיצוני של החברה (בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית) לתקופת כהונה נוספת, החל מיום ה- 14 ביוני 2010.
3. ביום 19 ביולי 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה, בין היתר את מינויו של מר ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור חיצוני של החברה (בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית) הזכאי לגמול דירקטורים המשולם ליתר הדח"צים בחברה (נכון לאותו מועד) בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול הוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס- 2000, קרי-גמול שנתי מרבי לחברה מדרגה ה' וגמול לישיבה לפי הסכום הקבוע.
4. ביום 28 בנובמבר 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה, עדכון הסכם העסקה של מר א. קלמן כיו"ר הדירקטוריון של החברה (שינוי הגדרת התפקיד והארכת תוקף ההסכם בשנתיים לאור הארכת גיל הפרישה ל-67) וכן עדכון גמול השתתפות בישיבות לדירקטורים ודח"צים אשר אינם מקבלים גמול מכוח הסכם העסקה או הסדר אחר, לסכום המרבי כהגדרתו בתקנות החברות (כללים בדבר גמול הוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס- 2000;

22. החלטות החברה (תקנה 29א)

- (א) אישור פעולות לפי סעיף 255 לחוק החברות: אין
- (ב) פעולה לפי סעיף 254(א) לחוק החברות אשר לא אושרה: אין
- (ג) עסקאות חריגות הטעונות אישורים מיוחדים לפי סעיף 270(1) לחוק החברות:

1. ביום 25 במרס 2010 החליט דירקטוריון החברה, לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ביום 22 במרס 2010, לאשר כעסקה חריגה תשלום מענקים לנושאי משרה בחברה בגין שנת 2009. בהתאם לאישור הדירקטוריון וועדת הביקורת כאמור לעיל הוענק מענק בסך של 1,278 אלפי ש"ח למר ארי קלמן, מענק בסך של 1,500 אלפי ש"ח למר יוני טל, מענק בסך של 850 אלפי ש"ח למר שי קומפל, מענק בסך של 320 אלפי ש"ח למר שמואל שורץ, מענק בסך של 2,500 אלפי ש"ח למר מנחם הרפז, מענק בסך של 593 אלפי ש"ח למר יהודה בן אסאייג, ומענק בסך של 500 אלפי ש"ח למר יהודה גרוסמן.
2. ביום 16 בדצמבר 2010 החליט דירקטוריון החברה, לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת מיום 14 בדצמבר 2010, לאשר, כעסקה חריגה, עדכון שכרו החודשי של מר מנחם הרפז לסך של 160 אלפי ש"ח בתוקף מינואר 2011 וכן תיקון בהסכם ההעסקה של המנכ"ל לעניין החזר סך החיוב, אם וככל שיקבע, בסוגיית הסכם אי התחרות עם קבוצת הראל, במסגרת הליך בוררות לעניין זה. בהתאם להחלטת הבורר, סכום החזר נקבע לסך של 750 אלפי ש"ח.

(ד) פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי לנושא משרה שבתוקף בתאריך הדוח:

1. ביום 29 באוגוסט 2010 אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה חידוש פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה לשנת 2010-2011 (1.8.2010-31.7.2011) בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן ("חטיבת מנורה מבטחים ביטוח"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו ה"ה מנחם גורביץ, ערן גריפל וגרשון גורביץ, לפי העניין (להלן: "בעל השליטה וקרוביו") בגבול אחריות של 15 מיליון דולר ("פוליסת הבסיס") בתוספת כיסוי משותף בפוליסת מטריה לכלל החטיבות בקבוצה בגבול אחריות של 30 מיליון דולר ("פוליסת המטריה"), והכל בהתאם לנוסח הפוליסה כפי שסוכמה על ידי הנהלת החברה. תנאי הביטוח לבעל השליטה וקרוביו הינם זהים לתנאי הביטוח של יתר נושאי המשרה בחברה.

2. בהמשך לאישור ועדת הביקורת של החברה מיום 22 במרס 2011, אשרר דירקטוריון החברה ביום 24 במרס 2011 רכישת פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה נוספת, בחטיבת מנורה מבטחים ביטוח, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו, בגבול אחריות בסך 30 מיליון דולר נוספים, לתקופה שמיום 22.02.2011 ועד ליום 21.02.2012, בתמורה לפרמיה שנתית לכלל הקבוצה בסך \$50,000 (לעיל ולהלן: "פוליסת המטריה הנוספת"). תנאי הביטוח לבעל השליטה וקרוביו הינם זהים לתנאי הביטוח של יתר נושאי המשרה בחברה. ועדת הביקורת והדירקטוריון קבעו כי חידוש הפוליסות כאמור נעשה בתנאי החידוש ("עסקת המסגרת") שנקבעו בהחלטת האסיפה הכללית של החברה מיום 10 ביולי 2007.
3. ביום 28 בדצמבר 2006 אישרה האסיפה הכללית של החברה מתן, מעת לעת, של כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לדירקטורים ונושאי משרה אחרים אשר כיהנו, מכהנים ויכהנו בחברה בעבר, בהווה ובעתיד, ובכלל זה לבעל השליטה ולקרוביו ה"ה ע. גריפל ונ. גורביץ, בהתאם לנוסח שאישר הדירקטוריון. בכל מקרה, סך השיפוי לא יעלה במצטבר לאירועים שונים על 25% מההון העצמי של החברה לפי הד"ח הכספי שלה ערב מתן השיפוי.

מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

תל אביב, 30 במרס 2011

מוטי רוזן
מנהל כללי

ארי קלמן
י"ר דירקטוריון

הצהרת אקטואר ביטוח חיים

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 דצמבר 2010 כפי שמפורט להלן.

הריני שכיר של חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמש כאקטואר הראשי (משנת 2001). למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

ההפרשה שחושבה בגין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מובילה, חושבה כחלק היחסי של מנורה מבטחים בהפרשה שחושבה על ידי המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בנספח ב' (טופס 12א' ו-12ב') מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה) וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח) –

Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated and Unallocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

2. הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות –

א. עתודה לתכנית עם צבירה ;

ב. הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות ;

3. חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה.

4. הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

5. השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה.

6. אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא.

ב. השפעת השינויים המפורטים בהמשך על ההפרשות, באלפי ש, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

א. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה.

ב. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו ;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;

ג. כללים אקטואריים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוטי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן מופיעים בביאור ניהול סיכונים לדוחות הכספיים.

הטבלאות בנספחים להלן נערכו עפ"י ההנחיות המפקח על הביטוח, והרכב הנתונים בהם אינו בהכרח תואם להרכב הנתונים המופיע בדוחות הכספיים ובביאורים של החברה.

סעיף הפרשה בגין השתתפות ברווחים מתייחסת לפוליסות קולקטיביות. הפרשה זאת נרשמת במאזן בסעיף זכאים ולא בעתודות ביטוח חיים.

2. שינויים והתאמות מהותיים

עדכון פרמטרים ושינויים בעתודה לסיעודי

בעתודה המיוחדת להשלמה בפוליסות קצבה אנחנו מעדכנים את שיעורי הריבית השונים לפי שיעורי ריבית חסרות סיכון המשתנים כל הזמן.

אברהם לוונגליק

17 מרץ 2011

חתימה

שם האקטואר

תאריך

טופס 12א' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו

שם החברה: מנורה חב' לבטוח בע"מ

(באלפי ₪)

ליום: 31.12.2010

ניסויים (אחרים 1)	סיעודי		אב"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ	
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה		
6	ב5	א5	4	ב3	א3	ב2	א2	ב1	א1		
63,520	0	0	0	7,061	37,312	9,496	1,188	3,364	9,918	131,859	1 תביעות תלויות
602	4,572	418,972	708,716	8,863	22,662	10,243,938	1,403,159	1,498,039	2,459,814	16,769,334	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
198	0	618	19,925	0	2,331	52,707	1,355,693	0	2,213,655	3,645,129	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים)
0	0	5,579	68,179	0	3,133	6,996,619	0	1,405,855	0	8,479,364	2א2 פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
2	0	0	153,537	0	7,585	3,097,116	2,792	79	0	3,261,111	3א2 פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
200	0	6,197	241,641	0	13,049	10,146,441	1,358,486	1,405,934	2,213,655	15,385,604	4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)
402	1,799	367,538	47,683	6,977	9,612	0	0	0	481	434,492	ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	2,756	45,237	419,223	0	0	0	0	88,049	238,173	793,438	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	17	0	169	1,886	0	0	0	0	0	2,071	4 השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	97,496	44,673	4,055	7,505	153,730	6 אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
											1 (1) ניסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
0	0	30,811	0	0	0	0	0	0	0	30,811	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	שינויים בשיטות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	שינויים אחרים

אברהם לוונגליק

שם האקטואר 1 :

אקטואר ראשי

תפקיד 1:

17/03/2011

תאריך :

טופס 112' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

שם החברה: מנורה חב' לבטוח בע"מ

(באלפי ₪)

ליום: 31.12.2010

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ	
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה		
51,069	0	0	0	6,656	33,020	9,496	1,188	2,922	8,496	112,848	1 תביעות תלויות
602	4,106	236,379	632,050	8,863	22,662	10,243,345	1,403,045	1,497,921	2,459,628	16,508,599	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
198	0	325	19,560	0	2,331	52,702	1,355,579	0	2,213,469	3,644,166	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים)
0	0	2,296	62,884	0	3,133	6,996,031	0	1,405,737	0	8,470,081	2א2 פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
2	0	0	150,388	0	7,585	3,097,116	2,792	79	0	3,257,961	3א2 פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
200	0	2,621	232,831	0	13,049	10,145,849	1,358,372	1,405,816	2,213,469	15,372,208	4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)
402	1,671	217,120	42,805	6,977	9,612	0	0	0	481	279,068	ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	2,417	16,637	356,245	0	0	0	0	88,049	238,173	701,522	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	17	0	169	1,886	0	0	0	0	0	2,071	4 השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	97,496	44,673	4,055	7,505	153,730	6 אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
											(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8 השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
0	0	12,244	0	0	0	0	0	0	0	12,244	1ב8 שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8 השיפוט בתאמת ההפרשות בגין עסקים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8 קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8 שינויים אחרים

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ליום 31 דצמבר 2010 כפי שמפורט להלן.

הריני שכיר של חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמש כאקטואר הראשי משנת 2001. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י ה"פול".
 - 2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי, לפי ניסיון של חלקנו בעסקים אלה.
 - 3) אין הפחתה בגין העדר מתאם בין הענפים השונים בהפרשה.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. הסכומים באלפי ש"ח

ליום 31 דצמבר 2010		
שייר	ברוטו	
1) הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן		
(א) ענפים סטטיסטיים		
2,699	60,795	אובדן רכוש
13,230	31,956	מקיף דירות
1,157	2,648	בנקים למשכנתאות
12,663	23,690	בתי עסק
76,258	135,173	רכב רכוש
11,577	53,481	ביטוח הנדסי
1,202,130	1,303,323	רכב חובה
180,922	196,625	אחריות מעבידים
118,656	136,652	צד שלישי
57,568	71,030	אחריות מקצועית למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים
20,605	22,987	אחריות המוצר
1,385	41,548	כלי טייס ושייט ומטענים בהובלה
1,698,850	2,079,908	סה"כ ענפים סטטיסטיים
2,001	2,776	(ב) ענפים שאינם סטטיסטיים (1)
1,700,851	2,082,684	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
67,740	67,740	(2) הוצאות עקיפות (2)
(3) הפרשה לפרמיה בחסר ברמת השייר:		
0		רכב חובה
4,419		רכב רכוש
0		מקיף דירות
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
1,773,010	2,150,424	המחושבות לפי הערכה אקטוארית

- (1) ענפים שאינם סטטיסטיים : סיכונים מיוחדים ודמי מחלה
 ענפים שלא נכללו בהערכה האקטוארית : ענף אחריות נושאי משרה ודירקטורים
 (2) למעט בנקים למשכנתאות וכלי שייט וטייס ; התביעות אינן מסולקות בחברה.

אני מצהיר ומאשר כי בכל הענפים למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו ;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, בגין הענפים הסטטיסטיים (אובדן רכוש, מקיף דירות, בתי עסק, רכב רכוש, ביטוח הנדסי, רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות צד שלישי, אחריות מקצועית למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים, אחריות המוצר, כלי טיס, כלי שיט, מטענים בהובלה) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2, מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. יתר על כן, אומדנים בגין עתודות עבור תביעות תלויות והוצאות יישובן נגזרים, בדרך כלל, מניתוח נתונים היסטוריים, בעוד אירועים או סביבות עתידיים שונים לעיתים קרובות מהעבר. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עשוי להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. לא הערכתי את ענף אחריות נושאי משרה ודירקטורים, זאת מאחר והניסיון אינו מתאים לביסוס הערכה אקטוארית.
3. בענף כלי טיס והיהלומים נעשתה הפרשה ל-IBNR בלבד.

	<u>אברהם לוונגליק</u>	<u>אקטואר ראשי</u>	<u>17 מרץ 2011</u>
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 בדצמבר 2010 כפי שמפורט להלן.

הנני שכיר של חברת מנורה מבטחים ומשמש כאקטואר הראשי משנת 2001. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) הפרשות בגין עסקים נכנסים מביטוח ישיר איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ, אשר הוערכו על ידי אקטואר חברה זו. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984.
 - 2) ביטוחים משותפים בהם אין החברה מובילה - אין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטחת מובילה בתת הענפים שהוערכו.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א.

פוליסות קבוצתיות		פוליסות פרט		תת הענף:
שייר	ברוטו	שייר	ברוטו	

1. הפרשה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן, באלפי ש"ח

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
-	-	159	540	הוצאות רפואיות
316	316	8,540	23,391	מחלות קשות
316	316	8,699	23,931	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
3,875	4,151	9,930	28,473	הוצאות רפואיות
4,125	4,125	183	183	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	1,162	7,393	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	201	1,904	נסיעות לחו"ל
8,001	8,277	11,476	37,954	סה"כ

תת הענף: פוליסות פרט פוליסות קבוצתיות

ברוטו שייר ברוטו שייר

2. ההפרשה להוצאות עקיפות לישוב התביעות, באלפי ₪

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
0	0	9	9	הוצאות רפואיות
3	3	213	213	מחלות קשות
3	3	221	221	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
92	92	745	745	הוצאות רפואיות
75	75	4	4	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	57	57	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	59	59	נסיעות לחו"ל
167	167	865	865	סה"כ

3. ההפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח (Contract Reserve).

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
0	0	34,362	34,362	הוצאות רפואיות
9	9	21,969	21,969	מחלות קשות
9	9	56,332	56,332	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
1,602	1,602	25,226	79,637	הוצאות רפואיות
1,339	1,339	2	2	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	125	322	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	0	0	נסיעות לחו"ל
2,941	2,941	25,353	79,961	סה"כ

4. ההפרשה בגין השתתפות ברווחים.

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
196	196	-	-	מחלות קשות
196	196	-	-	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
96	96	-	-	הוצאות רפואיות
81	81	-	-	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	-	-	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	-	-	נסיעות לחו"ל
177	177	-	-	סה"כ

ב. פירוט השפעת השינויים המפורטים להלן על סכומי ההפרשות:

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי הבריאות הבאים :

- א. הוצאות רפואיות .
- ב. מחלות קשות .
- ג. שיניים .
- ד. תאונות אישיות.
- ה. נסיעות לחו"ל.

1. הערכתני את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בתאם להוראות, להנחיות ולכלים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדו"ח הכספי :
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981 והתקנות לפיו ;
 - ב. הוראות המפקח על הביטוח ;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתני.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתני רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

1. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש למלא את ההתחייבויות עשוי להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב.
2. דלות הנתונים הרלוונטיים בענף עובדים זרים לא אפשרו הערכה אקטוארית של הרזרבות בתת ענפים אלה. התביעות התלויות באחריות תחום התביעות בענף נסיעות לחו"ל נעשתה הפרשה אקטוארית ל-IBNR בלבד.
3. לא הייתה אפשרות להפריד בין הקולקטיבים לפוליסות הפרט בתת ענפי תאונות אישיות ונסיעות לחו"ל, והכל נכלל בעמודת פוליסות הפרט.
4. למרות שלפי דרישות IFRS כשאין מגזר בריאות נפרד, ביטוחי הבריאות כלולים בדיווח ביטוח חיים, דו"ח זה מתייחס לחלוקת תת הענפים כפי שבוצעה בשנים עברו בהתאם להנחיות הפיקוח.

חתימה

אברהם לוונגליק
שם האקטואר

אקטואר ראשי
תפקיד

17 מרץ 2011
תאריך

הצהרות אקטוארים

הצהרת אקטואר - ענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה)

הצהרת האקטואר - ענף רכב חובה

הצהרת האקטואר - ביטוח בריאות

הצהרת אקטואר בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה)

מצ"ב הצהרת אקטואר הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות. הצהרה זו אינה כוללת את ענף רכב חובה, עבורו קיימת הצהרה נפרדת.

פרק א' – (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה) עבור הדוחות הכספיים של המבטח שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2010, כפי שמפורט להלן:

הנני עובד שומרה. בחודש יולי 2007 מוניתי לאקטואר ממונה בתחום ביטוח כללי (למעט ענף ביטוח חובה). למיטב ידיעתי, אינני בעל עניין ואינני מחזיק באמצעי שליטה בשומרה. אין לי קשר עסקי עם בעל עניין בשומרה או עם בן משפחה של בעל עניין בשומרה, לרבות קשרים עסקיים עם חברה בת של שומרה או עם חברה הקשורה לשומרה.

פרק ב' – (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה בשומרה מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את השלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) לעניין ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") או בגין עסקים נכנסים – לא רלוונטי.
 - 2) ההפרשה שחושבה עבור כל הביטוחים המשותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל (היו כאלה עד שנת חיתום 2001 בלבד), חושבה על ידי המבטחים המובילים והועברה לידי.
 - 3) לא בוצעה הפחתה בעתודות בגין האפשרות של העדר מתאם בין הענפים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2010		
ש"ר (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		א. ענפים סטטיסטיים:
43,238	43,706	ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי)
1,727	4,495	ביטוח מקיף לדירות
11,142	11,877	ביטוח מפני אחריות מעבידים
11,422	16,929	ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי
1,232	4,186	ביטוח מקיף לבתי עסק
68,761	81,193	סה"כ ענפים סטטיסטיים
39	1,092	ענפים שאינם סטטיסטיים ⁽¹⁾
68,800	82,285	ב. סה"כ ענפים סטטיסטיים ו שאינם סטטיסטיים
		א.2. הוצאות עקיפות ⁽²⁾
1,624	1,624	סה"כ ענפים סטטיסטיים ו שאינם סטטיסטיים
		א.3. הפרשה לפרמיה בחסר:
0	לא נדרש להצהיר	ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי)
0	לא נדרש להצהיר	ביטוח מקיף לדירות
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
70,424	83,909	המחושבות לפי הערכה אקטוארית

(1) ענפים שאינם סטטיסטיים: ביטוח הנדסי, ביטוח קבלנים, ביטוח יהלומים.

(2) ההפרשה להוצאות עקיפות הינה עבור כל שנות החיתום.

פרק ג' – (הצהרת אקטואר) חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים (כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985):

- א. ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי) - סעיף ו(א)(9).
 - ב. ביטוח מקיף לדירות - סעיף ו(א)(12).
 - ג. ביטוח מפני אחריות מעבידים - סעיף ו(א)(7).
 - ד. ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי - סעיף ו(א)(14).
 - ה. ביטוח מקיף לבתי עסק - סעיף ו(א)(12).
1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדוח הכספי:
- א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2 (א) בגין הענפים הסטטיסטיים: ביטוח רכב מנועי - רכוש, ביטוח מקיף לדירות, ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח מקיף לבתי עסק - מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, לכלול, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2 (ב) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2 (2) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור פוליסות שהונפקו בכל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2 (3) מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה, הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – (הצהרת אקטואר) הערות והבהרות

1. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. בענפים הבאים לא בוצעה הערכה אקטוארית בשל העדר מובהקות סטטיסטית:
ביטוח הנדסי, ביטוח קבלנים, ביטוח יהלומים. בענפים אלו העתודה התבססה על פי הערכת מחלקת התביעות בחברה.
3. לגבי תביעות מפוליסות "ביטוח משותף", עד שנת 2001 בלבד, התקבלו נתונים כספיים מהחברות המובילות שהינן מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, הדר חברה לביטוח בע"מ, אריה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברות המובילות").

	ניר הרמתי	אקטואר ביטוח כללי	15/03/2011
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

סוף הצהרת אקטואר - ביטוח כללי (למעט ביטוח רכב חובה)

פרק א' - הצהרת האקטואר - ענף רכב חובה

מצ"ב הצהרת אקטואר בענף רכב חובה בלבד הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות.

פרק א' – (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן, בענף ביטוח רכב חובה עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "ההפרשות") שומרה ליום 31.12.2010, כפי שמפורט להלן.

הריני עובד של חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמש כאקטואר ראשי בחברה זו החל מינואר 2001. החל מאוגוסט 2010 מוניתית לתפקיד אקטואר ממונה בענף רכב חובה בשומרה. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם אף אחד מהמבטחים הנ"ל ולא עם בן משפחה של בעל עניין אצל המבטחים, ולא עם חברה הקשורה למבטחים או גורם אחר המספק שירותים למבטחים.

פרק ב' – (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

1. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
2. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
3. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
4. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
5. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - א. ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי (להלן - "פול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י ה"פול".
 - ב. אין לחברה ביטוחים משותפים עם חברות אחרות בענף רכב חובה.
 - ג. אין הפחתה בגין העדר מתאם בין הענפים השונים בהפרשה.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2010		
ש"יך (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		ענפים סטטיסטיים :
521,224	585,290	רכב חובה
521,224	585,290	סה"כ ענפים סטטיסטיים
		ענפים שאינם סטטיסטיים
551,224	585,290	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
		א.2. הוצאות עקיפות
15,612	15,612	רכב חובה
		א.3. הפרשה לפרמיה בחסר :
0		רכב חובה
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר המחושבות לפי הערכה אקטוארית
536,836	600,902	

פרק ג' – (הצהרת אקטואר) חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף רכב חובה :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוצגים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, בגין הענף הסטטיסטי (רכב חובה) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות המוגדרות לעיל, בענף הסטטיסטי, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2 מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2 מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב תביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2 מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – (הצהרת אקטואר) הערות והבהרות

1. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. החל מהמאזן השנתי של שנת 2009 נעשה שימוש במודל BF (Bornhuetter-Ferguson) לחישוב העתודה ברכב חובה, לפיו העתודה, עבור כל שנת חיתום, מחושבת על ידי שקלול של העלות באולטימט המחושבת על סמך ניסיון החברה בלבד עם העלות המתקבלת על ידי שימוש בפרמיית הסיכון עליה המליץ ה-ISO. השנה פרמיית הסיכון של ה-ISO עודכנה לכלול גם את פרמיית הסיכון שחשבה חברת רון בינה שהחליפה את ה-ISO.

	ד"ר לוונגליק אברהם	אקטואר ממונה רכב חובה	15/03/2011
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

סוף הצהרת אקטואר - ביטוח רכב חובה

הצהרת אקטואר - ביטוח בריאות

מצ"ב הצהרת אקטואר הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות.

פרק א' - (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה) עבור הדוחות הכספיים של המבטח שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2010, כפי שמפורט להלן.

הנני עובד שומרה. בחודש מרץ 2005 מוניתי לאקטואר ממונה בתחום ביטוח כללי (למעט ענף ביטוח חובה). למיטב ידיעתי, אינני בעל עניין ואינני מחזיק באמצעי שליטה בשומרה. אין לי קשר עסקי עם בעל עניין בשומרה או עם בן משפחה של בעל עניין בשומרה, לרבות קשרים עסקיים עם חברה בת של שומרה או עם חברה הקשורה לשומרה.

פרק ב' - (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכת ג' גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות בענפים המפורטים להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

- (1) הפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים – אין לחברה עסקים נכנסים.
- (2) הפרשה שחושבה עבור תת ענף תאונות אישיות, תת ענף בו לחברה פוליסות משותפות שמקורן בביטוחים קבוצתיים (שנערכו עד שנת 2000 בלבד), הוערכה על ידי המבטחים המובילים והועברה לידיי.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2010		
אלפי ש"ח		
<u>שייר</u>	<u>ברוטו</u>	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		א). תת ענף הבריאות תאונות אישיות:
153	1,595	ביטוחי פרט
175	184	ביטוח קבוצתי
328	1,779	סה"כ תת ענף הבריאות תאונות אישיות
		א.2. הוצאות עקיפות ⁽¹⁾
37	37	ביטוחי פרט
0	0	ביטוח קבוצתי ⁽²⁾
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר המחושבות לפי הערכה אקטוארית
365	1,816	

(1) ההפרשה להוצאות עקיפות הינה עבור כל שנות החיתום.
(2) ללא הפרשה להוצאות עקיפות מכיוון וניהול התביעות אינו מתבצע בחברה.

- א.3. לא בוצעה הפרשה מתנאי חוזה הביטוח.
א.4. לא בוצעה הפרשה בגין השתתפות ברווחים - הנ"ל לא נמצא בתנאי הפוליסות.

פרק ג' (הצהרת אקטואר) - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענף הביטוח תאונות אישיות:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. הפרשות המפורטות בפרק ב' מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' (הצהרת אקטואר) - הערות והבהרות

1. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. לגבי תביעות מפוליסות בתת הענף תאונות אישיות - ביטוחים קבוצתיים ("ביטוח משותף"), עד שנת 2000 (בלבד) התקבלו נתונים כספיים מהחברות המובילות שהינן מגדל חברה לביטוח בע"מ ודקלה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברות המובילות").

חתימה	ניר הרמתי שם האקטואר	אקטואר ביטוח בריאות תפקיד	15/03/2011 תאריך

סוף הצהרת אקטואר בריאות